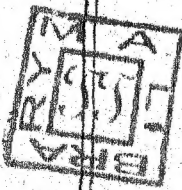

هذا
كتاب كبرى

دومرين صاحب مسائل الفريدي في عصره واوانه ومن
يق علوم بازي الحق على لسانه واشرفت انوار الحقيقة ببيان
من يتحقق الحقائق ويستخرج الدقائق زين المسلمين
بالبصائر والمنين غواص بجار الاخبار المروية عن النبي والائمة
النام وتكاليف عليهم صلوات الله ما لمحق الليل وتصار ممدوح
الحال المنزه من كل شين والمتحل بكل زين سراج اهل الحق
ج ميسر في النوري الطير من متع الله المسلمين بكتابه وحياته وطول
وقدره في بطيخ لطف ربه الخفي والجلي اقل ابناء العلماء والحاج
شيخ علي احمد الحارثي وكان شرع في اليوم الثاني
من شهر الثمان من شهر الثالث من
التمريف الاول من سنة الثالثة من احش
الاول من المائة الثالثة من الالف
الثانية من الهجيرة النبوية على
صاحبها الفاضل نجيب

١٦٧

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
84

PE12651

أَلَمْ
تُرَكِّفْ
ضَرْبَ اللَّهِ مِثْلًا
كَأَمْرٍ طَبِيعَةٍ
كَثِيرَةٍ طَبِيعَةٍ أَصْلًا تَأْتِي
وَفَرَعَهَا فِي السَّمَاءِ
أَكْلَهَا كُلَّ حَبْرٍ
بَادٍ زَهَابٍ

وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

سپاس به اندازه و قیاس خداوندی را ست که گوهر کرامت الهی و دانش خود را به سربو نبی آدم
بودیت گذشت و مشت خاک تیره را بخت از داری حضرت مقدس خیر بر گردید و بر آن گوهر کرامت
به هیچ نعمتی یکسوی نخبود که بر نعمت دانش فروزی نمود و تاج عزت بر تاج کی خفا و گوهر برای آن به پیشانی
مسکنت بخاک نیفتاد و در رو چید و نهایت بر روی پاک خاتم رسالت و سر رشته علوم و سراج هدایت
و بر آن اطهارش نبیند مهر شاد و ستایش و فروزنده و لعل خلت و دانش و جعل چنین
گوید بنده مذنب میس حسین بن محمد تقی نوری طبرسی حشره الله مع مولاهم علیهم السلام بنده نادم بر خوان
مؤمنین و برادران مسلمین که این حقیر به بضاعت و سبک گردان مدداری حمایت بر این نظر در احوال
اهل علم و طلاب علوم دین و خرابی امور معاش و زندگانی مشتعلین گسترش یافت و اشتغال بجهت
انجا، طائفه از ایشان بضرورت بابل غنی و ثروت از اعیان و تجار و ارباب ملک و عتقه
این شهر بقرصابت توفیق چون آتش و آب و گمان و ماهتاب برگز با هم جمع نشد
بیشتر جز از حرکت گردان از وطن و حفظ رئیس خود بسوی مرکز علم و مجمع علماء
و استغراق زمان دست در کب مقدار قوت خود و خیال خود و
و اشتغال جماعتی در دفع ظلم و ناظلمات که از اهل عدوان برایشان بار
در شرع پسندیده و روایت و برداشتن شدن تعظیم و توقیر علماء

در سبب تالیف این کتاب تطاب

بودن در نظر آنچه یک پاره از مجاست و مکالمه بلکه از نظر مشاهده ایشان تنقید و کفریزان و بود و نبودن مساوی و یکسان و نزدیک شدن علوم حق و سنن احمدیه و سیره علویه و آثار ائمه هدی با همسایگان و کپی که چه قوم و استحکام آنها بقوم حاطین و حافظین آنها است و فرود رفتن شبهات لحدین و خرافات زناده و دهرین ضحفا و بطلالین با و غبت نکردن ایشان در دفع شبهات بر سخنی در علوم دین و ظاهر نکردن علما و حقایق علوم را و غیر اینها از خرابی و مفاسد که از آثار پریشانی و اختلال امور اهل دین است چنان دیدم که بایست که استعدادهای و بدنی و تعدد ریخ هم و پریشانی از این فتنه ناجیه و عصای مستدیه اگر چنانچه شرح بی بضاعتی و کپی که اسباب تحصیل اهل علم و بیان شأن و مقام و وجوب تعظیم و احترام حلاله علوم خیر الانام و تکالیف حالیه و مالیه و بدنیه ضلایق نسبت بایشان بخوختصار داده میشد با اشاره بمقطوعات کتاب و سنت و شواهد و این در درایت و اجتناب از کلام خراف و اخبار ضحاف شاید بمطالعه و تامل دران طالبین احسان و تابعین امنا و رحمن را غایت و میلی پیداشده هر کس بقدر قوه و استعداد در مقام صلاح این فساد و برداشتن توشه از برای محاد بر نشیند و باین سبب حقیر را در سلک یارای کسندکان شرع تویم و راه نمایان صراط مستقیم در آورده در درویش در صفوف اصحاب یمین جای دهند متوقع از ناظرین که از مطالعه این اوراق بنظر انصاف مضایقه کنند شاید از رسیدن بقواید آن از ناظرین و شش شمارند و نام این کتاب **کلمه طیب** که ششم در بیان شریعت احمدی نخل امید است و آن مشتمل است بر مقدمه و نوزده باب مقدمه در فهرست مطالب ابواب بخواجال **باب اول** در ذکر غایت اهل هرند بهی در ترویج دین و اعانت مروجین ملت و آئین خود و حرمت آن بقدر امکان بحال و بیان زبان **باب دوم** در ذکر خرابی ملت پرضا و ضعف شریعت غراء و نزدیک شدن حمله آن بانسدم و رفتن هم اعانت حفظه اسلام از میان کافه انام و پریشانی حال طالبین علوم ستیا در مشام شریفه با سبب و ذکر ملامت و مصائب که از آثار مفاسد مذکوره است و خلق آنها معذب مبتلایند **باب چهارم** در بیان لزوم احترام علما و مؤمنین و شرح حقیقت معنی تعظیم و کیفیت آن بالتبیین اهل علم و لزوم احترام و ستیاس با ایشان و فوائد آن و در آن چهار فصل است **اول** در لزوم احترام و توقیر و ذم توهم و تحقیر و دومی در بیان حقیقت معنی تعظیم و اقسام آن سیم در تفصیل تعظیم علما و شرح سلوک با ایشان **چهارم** در بیان تمام در معاشرت اهل علم و تحریص بر مراده باین باب پنجم در ذکر سایر صفات و جهات موجوده در اهل علم خصوصاً فاضلین ایشان در غیبت حال که ملاحظه هر یک خود کافی در لزوم احترام و اعانت است و آن است **چهارم** **اول** آنکه اینطائف از مجاهدین ملت فضل و جهاد نفس که جهاد اکبر است بر دادن جان که جهاد صغیر است **دویم** آنکه این گروه زواری ائمه دین اند **سیم** آنکه این فتنه از طریقین اند **چهارم**

باب اول در ذکر اعانت و رعایت اهل مروتی علمای مذهب خود را

این مثنوی و معااهده چنانچه خداوند در قرآن مجید ذکر فرموده **باب هفدهم** در شرح حال فقهاء
و مسالکین و بیان سئوال از خالق و حکم سئوال از مخلوق و اقسام آن از وجوب و استحباب حرام و مباح
و مکروه و مفاسد آن که سبب کراهت است و آن نیست و سه مفسده بزرگ است **باب هیجدهم**
در شتم از تکلیف مسئولین و آداب ایشان با سائل که آن چهل چیز است و بیان محل وجوب و استحباب و
حرام و مکروه و مباح از اجابت سئوال **باب نوزدهم** در ذکر بعضی از ازمنه و امکانه که مستیاری
دارند و اتفاق کردن در آنها **باب اول** در ذکر اعانت و رعایت اهل مروتی علمای دین و مرد دین
مذهب و آیین خود را و این مطلب بر ناظرین تواریخ و سیریکه کش حکما و طریقه اهل زمان در رعایت
وضوح و ظهور است چه پست ترین مذهب و باطل ترین آنها مذهب بت پرستان و عبادت
کنندگان چوب و سنگ و طلا و نقره است که حال از خطه هستند تا حد و حدیث و شایع است
و احترام و توقیر و بذل مال آنها براهمه و علما خود فوق تقریر است و از برای اهل علم انظار لایعین
مخصوصی است بر تک زرد و چون کسی او را پوشید بقصد دخول در آن زمره و تحصیل مخرقات آنها
فی الفور لوازم احترام را با او معمول میدارند حتی آنکه اگر پیر پوشید دفعه پدر می آید و دیگر در مقابل
او نمی نشیند و اینجاست که امکاناتی می بیند که بمنزله مدارس متصل به بلد و هر روز از آنجا یک نفر
داخل در بلد می شود و بر سرش صنی است که در آن ظرفهای متعدده است و از میان او چها عبور میکند
بدون سئوال و تکدی و هر کس در خانه بجهت اندازه خود غذائی مرغوب بجهت آنها مهیا کرده و در در خانه
حاضر و بانتظار آن نشسته چون آن شخص را به بنید نزدیک او آید و در نظر آنها بریزد و اگر غذای دو نفر
متفق شد در یک ظرف و کرده در دیگری تا آنکه مقدار کفایت حاصل شود و مر جبت کن تا روز
دیگر و از اینجاست هرگز در مهم تحصیل غذا نیفتند و فارغ البال مشغول کار خود باشند و اما محتاج آنها
بجهت بت تا و بکده با و زار و پلایس از اندازه حساب پر و است چنانچه از تجار و مروجین شنیده میشود
و ایشان را در هر سال موسمی است قریب به پانزده روز که هر مکان خود حلوا می سازند و باید بدانشوران
و برهنه های خود بخورند و چون حلوا زیاد و خورنده اش کم با عانت و وسیله پول هر چند لقمه باشد
بخورند و گاه شد از برای یک لقمه هزار روپیه که قریب بدو بیت و پنجاه تومان است دهند و از
قوانین مرسومه بر مده این طائفه آنکه چون مال کسی زیاد شود بمل آنرا بفتر و بخر و سبب عزت خود
داند و بسیار دیده اند و چنین کرده اند که امر و زلفان با جریست با سرمایه کرافت و با خستیا خود
فریاد دخل میشود در پست ترین اصناف و باین عمل بر طائفه قبیل خود مهابات میکند و در نظر
مخظم و محترم میشود اما نصاری و عیسویان که حال تمام دول فرنگ و جمله از جا بانی دیگر را فرد گرفته

پیان احترام ملل باطله علماء و مروجین مذہب خود را ۷

پس بر ادنی خیر پویشیده نیست رفتار و کردار آنها بشیوها و پادریها و پاپیها و مباحثا و کلیسا
و بپاچه ترویج مذہب ایشان کنند و آنکه که مردم را بسوی شیطان بخوانند حتی آنکه در جمیع خطای
ہند مخصوصا اشخاصی کہ در مذہب کاٹند گذشتہ اند کہ ہر روز بر سر کوچہ کہ معبر عام است می ایستند
و با آواز بلند مردم را بسوی کیش نصاری میخوانند و ہر کس با آن صحبت یا اینھا شود مضائقہ نگینند و
با او بملائمت محاجہ کنند و ہر بیچ نالامنی و آزاری متائم و گریزان شوند ہر چند دشنام و ہنس و تہمت
کنند و خوبصورت اندازند و در حال او تغییری نکنند و ہمین روش ہر سالہ جمعی از او باش ہر شہری
بدین نصاری در آیند و پاپ بزرگ کہ در کلیسای و با است و او را خلیفہ خاص حضرت علی علیہ السلام
میدانند چندان معظم و مکرم است کہ تا چندی قبل غل و نصب تمام سلاطین فرنگستان با او بود
کہ ہر کہ از خواست غل کند مغرول و ہر کہ بر اسی سلفیت معین کرد منسوب بود و باید با آنجا بود و پاپ
بدست خود تاج بر سرش بخت و این یک شغل را سلطان فرانسہ از او گرفت و باقی احترام و غراز
باقی است و عجائب این کلیسا کہ یکی از ہفت بنا عجیب دنیا است بر عسم ایشان و موقوفات
و خدم و رہبانان و رہبانات کہ در آنجا میکنند و از ہر محاشن المارہ فارغ و آسودہ اندازید
از آنست کہ در این مختصر بکنجد و تمام اینھا از شعبہ ترویج مذہب است و ہم چنین است علمشان با
کلیسا کہ در روسی زمین است و پیوستہ توریت و انجیل و ساکتب مقدسہ خود را وقف کردہ
با آنجا میفرستند و اہل اسلام نباید فراموش کردہ باشند و ردن ایشان آن کتب را بلدا دایران
و دادن آنھا را در اوائل امر مجنا بھر کہ بلکہ و جمعی ہم بران می افزودند محض اسمالہ و ترغیب مذہب
عیسوی و اگر کسی ردی بر اہل اسلام بنویسد غایت جسد را در اغاز و ترویج ان کتاب بھل می آورند
بخو کہ سائرین را رغبتی تمام پیدا شود در اینکار و عجب از ہر حال ملاحظہ لقب بخو کہ جامع خبات
ہر مذہب باطل است و حال در غایت کثرت و انتشار اند در اطراف ہند و سند و حد و شرق
و در دادن جس و وجوہات بر تہ رئیس مذہب خود چندان است تمام دارند کہ بر جمیع فرض و وجبات
ایشان مقدم است بلکہ در ہر اتفاق و مضرعہ بختہ و معین میکنند و در ضیافات ترویج دختان و غیر
تا از طعام حاضر حصہ بختہ و معین کنند احدی دست با غذا نمیزنند و پس از تعیین آنرا در همان مجلس در
معرض بیچ در آورده بقیمت کراف میخرند و از این شستہ ہر سالہ سہلنی خطیری با و میرسانند و در
بسیاری از بلاد پدید و مادر او را خود را ندانند و کردہ در بازار میفرشند و قیمت آنرا برای او میفرستند
و نظیر اینطائفہ طائفہ ضالک و نادقہ بابیہ اند کہ در بی پای دلی اصلی مذہب و خست طریقت یکسان
ہر طامع مغوب و چینی مجوق با نقل بدست آید او باش اتباع اینطائفہ بکہ ہمین و عرق جسمین

اعانت و رعایت ملل باطله علماء مذہب خود را

به مخاطره جان بقدر امکان بر وسای دین شان میرسانند بلکه خود را مالک مال و محتاج بی مل و عیال خود
نمیدانند و اما جماعت الهست و معرضین از خاواده رسالت پس بر ناقدی هویداست جد و جد
سلاطین و متمولین آنها در ترویج علماء و طلاب و کتب مصنفات و اخبار مجبول و احادیث موضوعه
که در این ترین دین و تشنید آئین ایشانست و در شهرهای معروفه خصوص مقر سلطنت و حریم بلکه در اکثر
شهرهای بزرگ کتاب خانهای مجر ساخته و از هر صنف کتاب وقف کرده در آنجا کدشته اند
و محققین را التفیث و تفحص آن مستغنی دارند و بجهت احاد طلاب و طائف و مقرری بقدر حاجت
معین کرده و در راه بدون رحمت و دوندگی ایشان میرسانند و در احرام حریم شریفین کمره و مدینه
و مجادین آن دو بقعه مطهره نهایت احترام را دارند و از برای جمیع طبقات اهل علم آنجا بلکه نمودن و
معلم اطفال و سائر متنبین با مدین و خدمت شعائر مسلمین و طیفه و مستمری معین کمره ساله با این سلطان
برای ایشان محل می شود و بی زحمت و منت و کم کردن حتی سعی تسلیم ایشان میکنند و موقوفات و
صلوات و نذورات از نقد و جنس که از طرف مخصوص مصر آنجا حمل می شود زیاده از تحریر است و در
مسجد از هر که در مصر است خود مشایه کردم طلاب زیاد که از قرار نقل بعضی چند هزار می شوند و همه صاحب
وظیفه و مقرری و امر این طائفه در اسلامبول اضعاف اینهاست بهمه جته و شیخ الاسلام آنجا در نهایت
جلالت و شان و در احرام و ملاحظه قدر و مقام در درجه صدر عظم ایشانست و در سنه گذشته که حال
دولت عثمانیه سلطان عبدالعزیز را عزل کردند تا ادا و استقامت کردند و او حکم به انزال نکرد و اقدام نکردند
و صورت استقامت و جواب آنرا دیدیم و بهتر از اسلامبول در مراعات حال طلاب علم و استقامت تمام در ترقی
و اسودگی مشغولین ولایت بخاراست چنانچه متواتر از تجارت مرو دین با نجا شنیده شده و آنقدر از
کثرت مدارس و طلاب آنجا و مویلت امیر بخارا در امور آنها در فتن خود شش مدارس و تفقذ احوال ایشان
و امتحان نمودن از مقام تحصیل ایشان و رسانیدن ما بهانه آنها نقل کرده اند که لسان متعجب می شود و داعی
بر شرح آنها نیست چه مقصود آگاه کردن فتنه فاجیه اثنا عشریه که کرامت است بر مویلت و مویلت و مویلت
ملل باطله و مذہب فاسده در حفظ و حراست و تزیین طریق و مذہب خویش و اعانت و حمایت و
ترقی دادن مرد عین و رؤسایش خود را بقدر امکان بمال و زبان و جوارح و هر کس طالب تفصیل باشد راه آن
در رعایت آسانی است چه در این از منته که اکثر مطبوعه دایره و شایع و ترقی و بیلا و بعیده و دخل و خارج بسیار
و رسیدن اخبار از هر جا به توسط روزنامه با متصل اطلاع بر این قلم مطالب سهل و آسانست و از برای
تنبيه و برخواستن غیرت دین و تعصب ملت و نجات کفایت است آنرا که در مل و نزه از مرد دین باشد
بلکه اگر کسی بخیر و سییر رجوع نماید و در رفتار شجره خبیثه بنی امیه و بنی عباس نظر کند که تا چه حد سخنی

اندام قواعد دین مبین و بکشتن اسلام بحال غربت اول

و کوشش شد و مصارف کلی میگردند و در ترویج مذہب و مروج مہو ضیعی خداوند متعجب ماند
 باب دوم در ذکر اختلاف ملت پست و فحشالی شریعت غر و اشراف حاکمان با اندام و نزدیک
 شدن اساس اسلام و قواعد دین مبین با بختام و بکشتن اسلام بحال غربت اول چنانچه حضرت ختمی
 مآب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خبر دادند کہ بعد از اسلام غریب با و مسیح و غیرہ اسلام در اول فر
 غریب بود و زود است کہ بہمان حالت برگردد پوشیدہ نمایند کہ پس از ارتحال آنجناب بعالم بقا و
 برداشتن نظر ظاہری از اہل دنیا اگر چه منافقان است با انواع مکر و خدایت آتش مخالفت افروختند
 و خانہ رسالت و امامت را سوختند و برد خلافت را از دستش اہل آن ربودند و بر سر خلافت
 غنودند و خلق را در تیرہ کمر اہی و ضلالت انداختند و لواہی امارت و سلطنت افروختند و لیکن کثرت
 بدی رفتار و کفایت علم با حکام و آثار شیوع اقسام منکرات و انواع بدعت و بروز قصد
 تخریب شریعت و ارادہ سلطنت در یافت کہ از انقوم روز بروز ظاہر و ہویہ می شد خود
 و افند کا فی بود و ربی و ثوقی از باب دیانت بدعا و مکی کاذبہ و ارا را فاسدہ انجماعت و زوال اعتقاد
 بدشتن ایمان انقوم از دلہا چہ رسد بتوہم صحت ریاست و خلافت آنها و چگونہ ممکن بود جمع شدن
 اقوام بنسبت خاتم الانبیاء صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و صدق کتاب خداوند با اعتقاد بحسن کردار
 جماعتیکہ ہر کردار می از ایشان سر نمیزند کہ توان از اہل ظاہر کتاب و سنت مطابق نمود و اگر باین حال
 مانده بود کہ کم ایا طیل و بدع ایشان از میان رفته رخسار حق بے آلودگی بغبار غبار در میان خلایق پیدا
 و آشکارا شد تا چہ سود کہ از باب تالیف و صاحبان تصنیف خلق را بصرفت لمیع اصل خود باقی
 نگذاشتند و با عانت قلم و دست خدا و اخبار موضوعہ و آثار مجعولہ و شبہات شیطانیہ و تدلیات
 ابلیسیہ کہ مبدع و متوسل آن دبال المؤمنین معویہ بن ابی سفیان بود راہ نجات رہبند و از براے
 کردار ہای نشت و کفار ہای منکرہ تا توہستند راہ صحیح پیدا کردند و چون از ان عاجز شدند دست بہ
 انکار زدند و بتشک بطواہر بعضی اسخس شریع و آداب صوریہ خود را در لباس متشکین باصل دین درآوردند
 و ارادہ اقوال و احادیث خود را جلوه دادند و بقوت و قہر سلاطین و انعام و جواز امر و ظالمین امر
 تصنیف دائر و سلیح و بازار شبہات و ایراد بر یکدیگر کہ نشانہ آن تجاسد و تباغض و تنافس در قرب
 بخلفاء جلفاء و حب جاہ و در قلوب اینار دنیا بود و دلج گرفت تا آنکہ اراء مختلفہ و مذہب متشتہ
 در انتشار و کثرت بجائی رسید کہ ظاہر شد صدق کلام الحق کہ میفرماید فقط طعوا امرہم بلیہم
 زیرا کہ کل حزب بما لہم فرعون چہ سبب کلی شست دین اسلام و تفرق شریعت سید الانام
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم زیادتی زبرد تصانیف و تزیین کلمات با ظلمہ و تمویہ را استخفیض ہستند و قلم پراہ

ب و ع

پایان انهدام دین مبین و برگشتن اسلام بجال و لغت خود

از سخنان حق شده چنانچه بر مبد بر سپهر سلف و طریقه خلف پوشیده نیست و کار تالیف بجای
 رسید که از برای عذر افعال شنیعه بنی امیه و حرکات بیجه بنی عباس کتابها تصنیف شد
 چه رسد بمقدسین برایشان بلکه از برای مفاخره بنی امیه بر بنی هاشم کتاب نوشتند و عاقله
 دختر یزید را بجست آنکه پدرش یزید و جدش مخویه و شوهرش عبدالملک و پدر شوهرش مروان و
 پدرش ولید خلیفه بودند در مقابل فاطمه زهرا دختر محمد مصطفی علیه السلام و آل و سلم در مقام مفاخرت
 شمرند و از این روش پل توان برو که بزور قلم چه حقها را پوشانند و چه باطلها را روایت دادند و با کمال
 فرق دین مبین جب و عمده حضرت خاتم النبیین علیه السلام و آل و سلم و سید چنانچه از انجانب
 اهل اسلام روایت نمودند که فرمودند است متفرق شوند امت من بر هفتاد و سه فرقه و یکی از آنها
 ناجی و رستگار و تتمه مخلد در نام و شاید در این عدد ملاحظه اصول فرق و اساس شعبها شده و گرنه در
 هر طائفه مذاهب چندان طریقه و ملل جدا گانه پیدا شده که ضبط واحصا آن در قوه کسی نباشد و
 همه بر یکدیگر طعن زنند و لعن کنند و جمله بکفر غیر خود فتوی دهند و بر یکدیگر رد نویسند و شاید
 انجیال اظهار کردن باطل او دست از قواعد و آئین خود کشند و از اقرابستن دروغ برویگری نیست
 دادن با آنچه در او نیست از آنچه خلاف او ضروری است پروا کنند و قلت و کثرت هر فرقه در هر
 قرن و ضعف قوت هر طائفه از روی مجانبت سیره و آئین طریقه متخالفه آن و تحفظ از مداخله
 قواعد دیگر در نظم امور معاش ایشان و محافظت بر سنت و آداب موطبت بر قواعد حقه
 یا مخترعه خود است و ایندو معین مبین و دوبار دینی فرق از فرق مسلمین در فرقه ناجیه اثنا عشر
 که یکی از آن هفتاد و سه است و هیچ فرقه غیر او را نتوان حکم نجات داد و اگر چه حکم نجات هر فرقه غیر از طائفه
 اثنا عشریست مسلم نجات تمام پایشتر آن فرقههاست بسبب اشتراک آنها در اغلب اصول مذاهب
 است و عدم نجات بسته بصحت و فساد است و این با صدق کلام نبوی سازد و مشارکت
 در اصول مذاهب و افراد اثنا عشری در بین مسلمین در کتب امامت شرح شده با ادله واضح و
 این طایفه بر بطلان آن فرق و نجات انجاعت در این اعصار در غایت ضعف و پستی قلت
 وستی است بسبب امور چند که عمده آن کثرت تردد و آمد و شد کفار است ببلاد مقدسه ایران که حال
 مرکز ایمان و بیضه حقیقت اسلام است و شدت مراد و تحجب مسلمین با ایشان و فرد کفر فتن امتعه و
 اقش و آلات اثنا البیت و مشروبات و ماکولات اهل کفر و شرک هر شهر و دهکده را در زمین و غریب
 مرفین خوشگذرانها و جماعت بیچاره و ننگ که از بنی قیدی بدهد و بی اعتنائی بدین مرکز بفکر
 صدق آن و حقیقت مخادینقتانند و از برای اوقات عمر خود ساعتی از برای ایستادن نگذاشتند و این

۱

شاید از این جهت که این طایفه
 در کتب و روایات بسیار مذکور است
 و این طایفه از میان دیگران
 مقدار و سه فرقه را تمام کرده اند
 حضرت نبوی است در حدیث و کتب
 شیعیه است و ایشان متذکر
 فرقت شدند و مدار این طایفه
 ابو جحش بن موسی و غیره
 شیخ طویل ابوسلیم نجاشی است
 و خلاصه و جملات و مقدمات
 البرزخ نظر لفظی از قبل ایشان
 و بعد از ایشان کتب کثیره
 و ادوار را که بسیار است
 مقالات که حال موجوده و عدد
 فرق شیعیه در آن مجتبی است
 شیعیه مذکور شده
 منتهی در کتب کثیره

بیان آنکه بغض کفار و ملحدین از ارکان دین است

و آئین و رسوم کفره و ملحدین را تا آنکه مانند چپیزی از ضروریات زندگی و اسباب رحمت بدن و آسودگی خیر آنکه از آنها در آن نشانه واسمی و یاد کار و رسمی است بلکه لباس و گفتار و هیئت بدن و طرز کردار مشابیه مشرکین و از قواعد و رسوم آنها گرفته شده و تسبیح ای کار و آثار این رفتار مغایرست و مضایق است
پیشمار که در دین احمد مختار صلی الله علیه و آله پیدا شده و زیاد خواهد شد بناچار و با اشاره بعضی از آنها گفت
می شود اول آنکه بغض قسبی کفار و ملحدین که از ارکان دین و اجزاء ایمانست از دل برده محبت و دوستی
آنها را که در منافضت با دوستی خداوند و اولیائش چون آب و آتش است آورده بلکه مراد و دشمنی
با آنها مایه افتخار و سبب مباهات شده و حال آنکه خداوند میفرماید لا تجد قومًا یؤمنون بالله
والیوم الآخر یؤذون من حاد الله ورسوله ولو كانوا آباءهم أو أبناءهم أو إخوانهم
أو عشیرتهم سیالی قومیر که ایمان آوردند بخداوند و روز باز پسین دوست دارند کسی که دشمن
و مخالفت کند خدا و رسول و راه خدایانها پدران یا پسران یا برادران یا عشیره او باشند چه رسیده بکسان
پس دوست ایشانرا خطی از ایمان نباشد و بیضا میفرماید یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا عدوی و
عداؤکم اولیاء تلقون الهم بالموتة و قد کفروا بما جالکم من الحق ای کسانیکه بیان
آوردید نیکو بدشمن من و دشمن خود را دوستان و متوالی امور خود ملاقات میکنند ایشانرا یاری اندازید
بسوی ایشان دوستی را و حال آنکه کافر شده اند با پنجه رسیده از حق چگونه دوستی میکنند با آنکه
حق شمار منکر شده و از این رقم آیات بسیار است و در مسال من لا یخفیه لفقیه از جناب صادق
علیه السلام روایت کرده که خداوند وحی فرستاد بسوی پیغمبری از پیغمبران خود که بگویند
پوشند لباس اعدای مرا و نخورند غذای اعدای مرا و نروند بر بهای اعدای من پس می شود یاز
دشمنان من چنانچه ایشان دشمنان منند و در کتاب جعفریات به همین مضمون از
حضرت امیر المومنین علیه السلام نقل کرده در آخر آن فرموده و شکل نشوند بکلماتی اعدای
من و در مسال صدوق مرویت که جناب صادق علیه السلام فرمود کسیکه دوست دارد
کافر یا دشمن داشته صلوات خدا و کسی دشمن شود کافر یا دوست داشته خدا را نگاه فرمود و دوست
دشمن خدا دشمن خداست و در صفات اشیعیه از جناب رضا علیه السلام روایت کرده که
فرمود بدینستیکه از کسانیکه بخود بستند محبت با اهل بیت را کسانیکه فتنه ایشان سخت است
بر شیعیان ما از و جال راوی گفت بچسب فرمود بدوست دشمن دشمنان ما دشمن دشمن
دشمنان ما زیرا که چون چنین شود تسلط می شود حق باطل و مشتبیه می شود پس شناخته نمی شود
مؤمن از منافق و نیز آنجناب در باره اهل جبر و تشبیه و غلات فرمود چنانچه در مسال

افعالیکه باعث است بغض علماء و صلحا را

۳

مروست که هر کس دوست دارد ایشان را دشمن داشته مارا و کسیکه دشمن دارد ایشان را دوست داشته
 مارا و کسیکه مصلحت کند ایشان را بریده است با ما و کسیکه بریده از ایشان مصلحت کرده با ما و کسیکه
 بیازارد ایشان را نیکو کرده است با ما و کسیکه نیکو کند ایشان را آزرده است با ما و کسیکه اگر کسی
 ایشان را امانت کرده مارا و کسی که امانت کرده ایشان را اگر امانت نموده مارا و کسیکه رد کند ایشان را بد
 از ما و کسیکه بپذیرد از ایشان رد نموده مارا و کسیکه احسان کند ایشان را بدی نموده با ما و کسیکه بدی
 کند با ایشان احسان نموده با ما و کسیکه تصدیق کند ایشان را مارا نکذیب نموده و کسی که نکذیب کند
 ایشان را تصدیق کرده مارا و کسیکه عطیه دهد ایشان را محروم کرده مارا و کسیکه محروم کرده ایشان را عطیه
 داده مارا ای پسر خالده هر که از شیعیان ما است نیکو دارد ایشان دوستی و ناصری و چون حال این قسم
 کفره چنین باشد حال سایر کفار اگر بدتر نباشد کمتر نخواهد بود و چه آنکه در دل بغض دین و
 طریقه مسکین و عداوت متدینین و علماء و معالجین که متذنب اند با دشمنیست و منکرانند
 بقلب و زبان معاشرت و مشابعت با نجاعت را کم گشت ثابت و برقرار شود چه هر کس بحسب
 فطرت متفرست از مخالف طریقه و منکر رسوم خویش که آنها را از روی محبت و خیال التذاذ و
 منفعت اختیار کرده خصوص اگر آن مخالف نامی و رادع باشد بقدر امکان او را از پیروی آن طریقه
 و شیوع و بروز این مفیده بمقامی رسیده که نزدیک شد محاکمه کنند با اهل علم و ارباب دین محال
 بایستد مسکین که از دیدنش قلب منضج و صورت عبوس شده و آنرا که تکلن رساندن از تنی است با و
 در صد آن برآمده بلکه از دیدن صاحب غما که وجودش منضج عیش و مانع لهو و طرب است تنفر
 پیش و انضج را در استخرا و سخریه و اشاره بچشم و دست نجو استخفاف زیاده از دیگران بلکه حکایت
 حرکات و سکنات اهل علم را در اوقات تحصیل و عبادت از باب مضحکه مجالس لهو و زنت محفل
 طرب خود کرده اند و گاهی در لباس شعر و مضامین در آورند و همان کار که کفار هم نکام دیدن
 مؤمنین میکردند از سخریه زبان و اشاره با برو چشم و استخفاف و استخفاف بمقدار پیشور و خداوند در
 مواضع متعدده حکایت فرموده و وعده عذاب دنیا و آخرت بآن داده بهمان روش فساد و فجاء
 با اجتماع در این اعصار چنین کنند و این بغض و منافرت با لزوم تعظیم و احترام ایشان چنانچه بایست
 نهایت مناقضت و کمال مبایعت دارد و هرگز نباید یکسر جمع نشود و در اجاب بسیار دایره ایمان را
 منحصر فرموده اند بجهت فی الله و بغض فی الله و فرمودند ایمان نیست که حین بغض حین خداوند و آنچه را
 پسندید و دوست دارد و بغض اعدای خداوند و آنچه را دوست دارند و در میان این ابطلان
 مذکور است که امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند اگر نبود در ماکر دوست داشتن با آنچه را خداوند

دشمن دارد و اعطای کم کردن ما آنچه را که خدا حقیر کرده هر سینه کفایت میکرد ما را در مخالفت با خدا را و رو
 گرداندن از امر او و دست چپمان آنکه مخارج و مصارف این جماعت خارج از اندازه و زیاده از بدخل
 و شان متعارف شده و بر آلات فضول معاش و اسباب لهو و زینت و انواع جاهل و
 نفیسه و ماکولات خبیثه و مشروبات بنجسه چندان افزودده شده که تمام محصول حلال و حرام
 و رخصت یحالی و ایام از برای تحصیل اندک از آنها و فاکند قیمت صورتهای منقوشه کفار که بعضی
 از دینتهای یک آنجبر برای شخصی از متر فین شده بچند هزار تومان برسد چنانچه مسوع و محقق
 شده مخارج سائر دینتهای و اطاقها که بر خیریت از سائر لوازم تعیش چه خواهد بود و این اعمال و سیر
 در امر زندگی علاوه بر آنکه پاره از آنها تذبذب است که خداوند صاحب آنرا برادر شیطان شمرده آن
 الملبسین کانوا الخوان الشیاطین و کان الشیطان لربیه کفورا و پاره اسراف
 از کبار است بنص کلام جبار و ان المسرین هم اصحاب النار و سبب احتیاج دائم و
 بر آنکه سخن انسانست بر کس حرام و ظلم انام چه محصول حلالی ملاحظه نکالیم البته که در صرف آنها
 است هرگز باین پایه و مقدار نرسد چنانچه خواهد آمد که ده هزار در هم یا بیت هزار در هم هرگز از
 حلال جمع نشود و بمقدار وافی عشری از معشار آن مخارج نیست مانع است صاحبش را از تشنید مانع
 دین و اعانت علماء و متخلین و ترویج شرایع و تعظیم شاعر مسلمین است چه بسیاری از صاحبان
 ثروت مال و ارباب اوف از عقار و منال دیده می شود مقروض و پیریشان و بجهت مخارج یومیه
 محتاج باین و آن علاوه بر آن است اتصال نفاق در راه خدا ضرر دمال دهنده اسباب ترقی و
 و حفظ آن چنانچه مشروح خواهد شد دیگر چه جای توقع اعانت است و بر صاحب انصاف و بصیرت
 پوشیده نیست که تحصیل علم دین بخوبی و تمام و تنذیب شرایع اسلام و دفع شبهات بالاسلام
 انام بے استغراق وقت و اجتماع فکر در آن و مساعدت اسباب خصوص اقسام کتاب و انصاف
 مصنفات در هر باب بیتر نباشد پس در پیست مطالب علم را از دو شرط لازم اول اعراض
 از کسب معاش و فرغت از شواغل و عوائق لوازم زندگی و دین و بیجا وجود بکسب باجماع مقدار
 کفایت گذران روز و شب و سائر اسباب لازم و پس از اعراض با غر اغنیاء بجهت مفه و مذکور
 در صلاح این شرط که عمده و اصل و از تکالیف عینیة ایشانست ناچار باز از علم کس و
 امر شرع مختل و اساس دین منهدم چنانچه مشاهده و محسوس است که اولاً طالب علم بالنسبه
 با احتیاج بلاد اسلام بوجود ایشان در هر مجمع و مکان اندک و غیر وافی چه بعد از زندگیشان مقدار
 کفایت با کفیل رساندن آن اقدام در اینکار غیر مقدور و خصوص از آنکه باید ایا پاناسا بمقام عالی

نرسانده چنانچه مفروض سخن است زیرا که غرض بیان حال عامه و تکالیف ظاهره است و ثانیاً
 برخی که بامید اعانت و دخل سدا نگاه مایوس باید محاسبه از ملک و عقار داشت و از جور حکام و ستم
 بنصب رفت یا از کثرت خوارج و زیادتی و نقل عوارض دیوان از دست داد یا از آبادی و نفع افتاد
 و هنوز بمقام عالی از درجات علم نرسیده ناچار بجهت پاداشتن هر سیم زندگی و ملاحظه شان
 و اعتبار متمسک با سبب مختلفه شده بعضی بعل نیابت صوم و صلوة که نزد سال آن از ناچاری
 پانزده قرن رسیده و متعارف آن پست و پنج قرن الی چهار تومان و اگر کسی هر روزه روزه
 بگیرد و روزی ده روز نماز کند بلوازم تعیش شخصی خود نرسد چه رسد بعیال و اطفال و حال آنکه
 این رشته نیز برای ایشان همیشه میسر نیست بعضی بعل اطفال برخی بنصب ملا با نشی که یکی از
 مناصب ظلمه است و پاره خیال گرفتن مستمری و وظیفه خود دلیل فقر بنیام و محتاج بر دو ابواب
 فقه انام و تملق از ناکسان و تحمل ناملایم و دیدن منکرات و معاذنت بر ظلم کرده پس از صرف هتک
 پاره از عرض ناموس و عتبار مال و دین و عمر غالباً مایوس و مطرود و منکوس و بر فرض قبول استقرار
 غالباً به عتبار و وصول بآن بغایت دشواری یا حواله بخواه از کمر که دار و غله بازار و شباه آن
 از حرام که محیط عظیم پاک نشود و بعضی که فی الجمله رعایت از قدر علم کرده و آن مقدار اندک و علم
 مانع شد ایشان را از چنگ زدن بدامان ستمکاران یا در تخت از ایشان مایوس بخیال خام رنجه
 بوجه بر تبه انجس و زکوة و مظالم و کفارات در در خانه تجارت و در باب عقار معتکف و مقیم گاهی
 بجزار منت بعضی از اعضا از پست ترین مال خود مقدار قلیله که دانی بضرر مخارج سائل که سیادت و
 دیانت و خطوط علمائے ارفع را بشفاعت آورده میدهد و کماند او در قیامت بر شافع روحیه
 خاتم رسل صلا الله علیه و آله حقه عظیم دارد که اولاد روحانی و جسمانی او را از حلالک عظیمه
 نجات داده و بعضی بخیال روضه خوانی و ذکر فضائل و نشر مسائل بلا اتقان مبادمی و مانع از صحیح
 و فهم مستقیم و اطلاع کامل و قوت تمیز زشت از زیبا ببلاد و قری پرانده شده بتناعی قلیل از
 آثار ائمه هدی علیهم السلام و اکاذیب بے شمار و ایمان ضعیف مستعار مشغول تجارت و خریدن
 دنیا با خرت و بعضی بجهت تسخیر عوام از مردان و زنان کالانعام پاره از اذکار و اوراد و ختم و
 مناتر و طلسمات بدست آورده بازاری بار و اراج و دکانی مرغوب و بارونق در کوششها و
 خلوات باز کرده باقی ماند تسلیله که شوق تحصیل و نو و علم مانع ایشانست از درس بخیران و از بسته شدن
 طرق محاسب و ابواب خیر و اعانت خصوص با ابتلا ببلاد غربت و اله و سرگردان و اکثر ایشان
 در این اعصار که حسب تقدیر حضرت احدیت مرکز علم بملاحظه جمیع سائب و مصاحبت توفیق

دشمن دارو و تعظیم کردن ما آنچه را که خدا حقیر کرده هرگز نشانه کفایت میکرد ما را در مخالفت با خدا را و رو
 گرداندن از امر او و همتی که آنکه مخارج و مصارف این جماعت خارج از اندازه و زیاده از مدخل
 و شان متعارف شده و بر آلات فضول معاش و اسباب لهو و زینت و انواع جامه های
 نفیسه و ناکولات خبیثه و مشروبات بنجسه چندان پس زوده شده که تمام محصول حلال و حرام
 و زحمات بیچاره و ایام از برای تحصیل اندک از آنها و فاکند قیمت صورتهای منقوشه کفار که بعضی
 از دستهای یک آنچسبهای شخصی از متر فین شده بچند هزار تومان برسد چنانچه مسموع و محقق
 شده مخارج سائر دستها و اطاعتها که بر نیست از سائر لوازم تعیش چه خواهد بود و این اعمال و سیر
 در امر زندگی علاوه بر آنکه پاره از آنها تضریر است که خداوند صاحب آنرا برادر شیطان شمرده آن
 المبتل ترین کافران و انخوان الشیاطین و کافران الشیطان لربّه کفورا و پاره ابراف
 از کبار است بنص کلام جبار و آن المشرکین هم اصحاب النار و سبب احتیاج دائم و
 بر این مختل انسانست بر کسب حرام و ظلم انام چه محصول حلال با ملاحظه تکالیف الیه که در صرف آنها
 است هرگز باین پایه و مقدار نرسد چنانچه خواهد آمد که ده هزار در سهم یا بیست هزار در سهم هرگز از
 حلال جمع نشود و بجهت دارائی و غرض از آن مخارج نیست مانع است صاحبش را از شنیدن مانع
 دین و اعانت علماء و متخلین و ترویج شریع و تعظیم شعائر مسلمین است چه بسیاری از صاحبان
 ثروت مال و ارباب لوف از عقار و منال دیده می شود مقرض و پیریشان و بجهت مخارج یومیه
 محتاج باین و آن علاوه بر آن است اتصال انفاق در راه خدا ضرر بد مال دانسته نه اسباب ترقی و تقویت
 و حفظ آن چنانچه مشروح خواهد شد دیگر چه جای توقع اعانت است و بر صاحب انصاف و بصیرت
 پوشیده نیست که تحصیل علم دین بخو کمال و تمام و تنذیب شریع اسلام و دفع شبهات باله
 انام بے استغراق وقت و اجتماع فکر در آن و مساعدت اسباب خصوص قیام کتاب انصاف
 مصنفات در هر باب میسر نباشد پس در باب مطالب علم را اصرار و شرط لازم اول اعراض
 از کسب معاش و فرغت از شواغل و عوائق لوازم زندگی و ویمما وجود یکسباج با اجتماع مقدار
 کفایت گذران روز و شب و سائر اسباب لازم و پس از غرض با غرض غنیاء بجهت مغفله مذکور
 در صلاح این شرط که عمده و اصل و از تکالیف عینیة ایشانست تا چار بازار علم گردد
 امر شرع مختل و اساس دین منهدم چنانچه مشاهده و محسوس است که اولاً طالب علم بالنسبه
 با احتیاج بلاد اسلام بوجود ایشان در هر مجمع و مکان اندک و غیر دانی چه بعد از آن شستن مقدار
 کفایت با کفیل رساندن آن اقدام در اینکار غیر مقدور و مخصوص از آنانکه پای ایمان بنا بر مقام عالم

نرسانده چنانچه مفروض سخن است زیرا که غرض بیان حال عامه و تکالیف ظاهره است و ثانیا
 برخی که بامید اعانت و دخل شدن نگاه مایوس پاید و معاشی از ملک و عقار و دست و از چو حکام و ستم
 بنصب رفت باز کثرت خوارج و زیادت و نقل عوارض دیوان از دست داد یا از آبادی و نفع افتاد
 و هنوز بمقام عالی از درجات علم نرسیده ناچار بجهت پیا و شستن مراسم زندگی و ملاحظه شان
 و عتبار متمسک با سبب مختلفه شده بعضی بعل نیابت صوم و صلوة که فرد سال آن از ناچاری
 پانزده قرن رسیده و متعارف آن پست و پنج قرن الی چهار تومان و اگر کسی هر روزه روزه
 بگیرد و روزی ده روز نماز کند بواز م تعیش شخصی خود نرسد چه رسد بعیال و اطفال و حال آنکه
 این رشته نیز برای ایشان همیشه میسر نیست بعضی بعیال اطفال برخی بمنصب ملا باشی که یکی از
 مناصب ظلم است و پاره بخیال گرفتن مستمری و وظیفه خود و دلیل فقر انعام و محتاج برزد و ابواب
 فسقه انعام و تلق از ناکسان و تحمل مایوس و دیدن منکرات و معاونت بر ظلم کرده پس از صرف هتک
 پاره از عوض و ناموس و عتبار مال و دین و عمر غالباً مایوس و مطرود و منکوس و بر فرض قبول استقرار
 غالباً بعتبار وصول بآن بغایت دشواری یا حواله به خود از کم کرد و داروغه بازار و شهباه آن
 از حرام که محیط عظیم پاک نشود و بعضی که فی الجمله رعایت از قدر علم کرده و آن مقدار اندک از علم
 مانع شد بایشان از چنگ زدن بدامان ستمکاران یا در تخت از ایشان مایوس بخیال خام نشد
 بوجه بر تیرانجوس و زکوة و مظالم و کفارات در در خانه تجارت و ارباب عقار معتکف و مقیم گاهی
 بجزارت بعضی از اعضا از پست ترین مال خود مقدار قلیلی که وافی بعشره مخارج سائل که سیادت و
 دیانت و خطوط علمائت را شفاعت آورده میدهد و کماندار و در قیامت بر شافع روج و جزا
 خاتم رسل صلوات علیه و آله حق عظیم دارد که اولاد روحانی و جسمانی او را از محالک عظیمه
 نجات داده و بعضی بخیال روضه خوانی و ذکر فضائل و نشر مسائل بلا اتقان مبادی و مانع صحیح
 و فهم مستقیم و اطلاع کامل و قوت تمیز زشت از زیبا ببلاد و قری پراکنده شده بتناعی قلیل از
 آثار انعمه الهی علیهم السلام و اکاذیب بے شمار و ایمان ضعیف مستعار مشغول تجارت و خریدن
 دنیا با خوت و بعضی بجهت تسخیر عوام از مردان و زنان کالانعام پاره از اذکار و اوراد و ختم و
 مناتر و طلسمات بدست آورده بازاری بار و ارج و دکانی مرغوب و بار و نوق در کوشش و
 خلوات باز کرده باقی ماند قلیلی که شوق تحصیل و نو و علم مانع ایشانست از نرسن بغیر آن و از بسته شدن
 طرق محاش و ابواب خیر و اعانت خصوص با ابتلا ببلاد غربت و اله و سرگردان و اکثر ایشان
 در این اعصار که حسب تقدیر حضرت احدیت مرکز علم بملاحظه جمع است پدید و مصاحبت توفیق

و ظهور بركت و ترقی در ثبات عالیات قرار گرفته و لهذا اغلب علمای کمالین و فقیهان
 را سنجین که در اطراف بلاد ایمان منتشر و مشرق اند تمام ایام اشتغال با اغلب آنرا در این بقیاع
 مطهره بسر برده و در جوار ائمه اطهار علیهم السلام امانت نیابت و مقام ریاست بایشان
 سپرده شده مجتمع شده و بهرات فقر و پریشانی و تلخ عیش و زندگانی مبتلا و بدر غیبت
 و جور خلاف نیت گرفتار چه بسیار سادات ذی شان که آسمان از نورشان روشن شد
 از بے روشنی چراغ مهوم و انبیا مطالعه و نوشتن مجروح و از سوزش کس که در پیچ
 و تاب و از آه و ناله اطفال خرد و کباب و ممنوع از لذت خواب نه در وقت حدت که ماقدرت
 بر میوه و آب و توانا تعیش در بام و سردا بے و نه در زمان شدت سراقوت لباس نافتی و کنت
 اسباب و مکان واقعی و بسا علماء اعلام و فقهسای ذوی الاحرام که راه نمایان دین و خلفای
 خاتم النبیین اند روزها پس از فرغت از تعلیم و تعلم در کوششهای صحن مقدس بجهت تحصیل قرصان
 متوجّه و از اندیشه مطالبه دیان متفکر چه بسیار اصناف ماکول و مشروب و انواع فواکه فصول بیاید
 و برود که خطشان از آنها جویدین نه و چه شبها و روزها بگذرد بر آنها که سهمشان از قوت غیر
 از مقدار نمرود نیت چه دله که از حسرت نه نشستن کتاب سوخته و کباب و چه چشمها که از
 تصویر جز از کتاب شبها پدیدار و پر آب سالکان راه خدا که پناه بقبور ائمه علیهم السلام آورده
 در اوقات زیارات مخصوصه از ظلم اعداء میان خار و خاشاک پنهان و واقفان اسرار
 الهیه که از بركت وجودشان مور و صحرادماهی در یار و زمی خوراند اول طوائف انسان تا جبران
 دین که بر تارکشان افسردایت گذشته اند از کثرت کنیک جامه و قدرت لباس و لباس
 بے بود استغنا و تعفف کنند و پیشوایان دین که از قلوبشان رنگ جهالت را برداشته
 نه نقد در انظار خار که ایشانرا بقدر فاجر باثروت و تاجر بے ملتی عتسنا کنند هر یک از وطن
 اصل خود بمحاصل دور و اندازة قوت لامیوت شاگرد و مسرور و نه اهل بلد و شهر با در صد و تکفل
 این غنیمت با و نه زوار متمول در فکر عایت امثال اینها چه اگر کا هی از ارباب دیوان و اعوان
 سلطان و تجار باثروت و شان بزیارت آیند و در مقام بیل مال و اصلاح حال مجاورین
 فتند از نه نشستن رسوم انفاق و شرائط آن با فساد نیت و حرمت مالشان چندان تیار و
 اشرار بلباس اخیار بمیان درآمده و در سطر رساندن شوند که جبهه و دیناری بمجل محبوب خداوند
 ترسد و بالجملة شرع نبوی و دین احمدی از نصرت و جماعت بملاحظه این موانع مایوس و
 خائب و ثالثا شایسته قلیله اگر چه بمساعت سباب و معرفت توفیق و موافقت

همت باری بمنزل رسانده انجمن و کتاب فارغ و لوای ترویج و نشر دین را در اطراف
 و اکناف بلاد افروختند و ایام آل محمد علیه السلام را سرپرستی و دولهای مرده را زنده ساختند لیکن
 چه سود که اکثرت جو مرتعبلین و تعدی را رازل و طغیام و نشر قوانین کهنه و مشرکین و عدم قدرت
 علماء بر کفالت امور متخلین و دفع ظلم از محصلین که توسط آنها شرایع منتشر و احکام خداوند در میان
 خلایق دائر شود و رواج گیرد بلکه رسیدن نا ملائمات از ضررهای و عرضی نفوس مقدسه ایشان از
 جانب اشرا بر برکت و انتفاع بوجود این چپ راهان راه هدایت از میان خلق برداشته شده و بعضی
 دزدان و دینجول مستجب و خوش و بعضی سعایت مفیدین ممنوع و محسوس و بعضی از مستقر و وطن
 خود آواره و مطرود و بعضی از شکستن شیشه صبر و تحمل هجرت ببلاد غربت کرده بعلم و ایمان خود
 مانوس و قلیله که قوت هجرت ندارند یا ضرر رفتن را پیش از توقف دارند غالب ایام در
 مجادله و منجاصمه با حکام و دفع تعدی از انام پس باقی نماند از برای نصرت دین و رساندن
 احکام و آداب شریعت سید المرسلین و تعظیم شعائر و تعلیم علوم حقیه یا ور و معینی و حافظ و
 میسنی آنانکه مقام تجلیل نفس و تنذیب قلب را بجای نماندند که ابواب علوم غیبیه بر
 قلبشان باز و قابل گرفتار و تحمل راز شدند بالمائات و سائر طرق انکشافات فائز
 و توقف اند بر لب قفل خموشی زدند و خود را در لباس نادان نماندند دست خلایق از فیض ایشان
 خالی و بضلالت و جهالت خود باقی پس منکشف شد که تپچه ایندور کن عظیم فساد دین و دود
 باب بزرگ اغوای شیاطین که یکے تزیین و رواج قواعد و آداب کفر است در ملت اسلام و دیگری
 تقویت نکردن دین با عانت علماء و حمله کتاب سنت و انهدام اساس اسلام و اختلال امور
 معناد انام نباشد چنانچه دیده می شود که عظیم دین و شت حاجت با حکام آنچنان از میان مردم
 برداشته شده که بمقدار سکه با ورقه نماندند چه اگر در دینی که در او ده خانه دار باشند سکه کله یا
 حافظ خانه ایشان تلف شود اشته در صد و تحصیل بدل آن در همان روز برآیند و صلاح امور محل
 خود را متوقف بر وجود او دارند و سالها میگذرد بر قری و قصبه که مشتمل است بر مردوزن
 بسیار و در ایشان نیست کسی که مقدار واجب از اصول دین و فروع را که همه آنها در هر آن
 اکثر آن محتاج و مبتلایند تعلیم کنند و هرگز در فکر آوردن کسی از خارج یا فرستادن کسی از
 خود که تحصیل کنند و بایشان برسانند نیفتادند بلکه اگر کاهی نبعت و جودش فائز شوند از پد عمنه
 و بی اعانت ناچار تعلیم اطفال مبتلا شود یا بسبب اشتغال کسب در رعیت علم آنچنین
 از دست دهد یا از آنجا فرار کنند و رفته کار تبت پیغمبر آخر الزمان بجای رسیده که غالب عوام

[illegible]

در علامات قیامت منقول از حضرت سلمان

4

بانتخاب سلمان رضی الله عنه پس گفت یارسول الله پس فرمود از علامات قیامت ضلوع کردن نماز است و پیروی سخوات و میل باراء باطله و تعظیم ارباب مال و فروختن دین بدنیای پس در آنوقت آب می شود قلب مؤمن در جوشن چنانچه آب می شود نمک در آب انانچه می بینند از منکرت پس قدرت ندارد بر تغییر آن سلمان گفت بدست اینها هر تینه خواهد شد یارسول الله فرمود آری قسم بآنکه جانم در دست اوست ای سلمان پس در آنگاه منکر معروف می شود و معروف منکر و این می شود و خائن و خیانت میکند این و تصدیق کرده می شود و دروغ و غلو و تکذیب کرده می شود صادق سلمان گفت اینها خواهد شد یارسول الله فرمود آری قسم بآنکه جانم در دست اوست ای سلمان میشود در آنزمان ریاست زنان و مشارکت کیزان و نخستین اطفال بر سر بار میشود دروغ ظرافت و زکوة غرمت یغ دادن آنرا ضرر در مال خود دهند و مال کفار را که بغلبه گیرند غنیمت خود کنند یعنی در مصارف مسلمین صرف نکنند و جفا میکنند مرد پدر و مادر خود را و پزیری میجوید از صدیق و ظلوع میسند ستاره و مباله دار سلمان گفت اینها خواهد شد یارسول الله فرمود آری قسم بآنکه جانم در دست اوست بدستیکه در آنوقت شریک می شود زن با شوهرش در تجارت و باران در تابستان آید و جوان مردان تمام شوند و حقیر می شود مرد فقیر پس در آنوقت بازار نزدیک یکدیگر شود که ناکاه این کوید نفر خستم چیزی و این کوید نفی نکردم بچیزی پس نمی بینی مکرند مت کنند برای خدا سلمان گفت اینها خواهد شد یارسول الله فرمود آری قسم بآنکه جانم در دست اوست ای سلمان پس در آنزمان والی شود بر آنجا کسانیکه اگر سخنی بگویند بکشند ایشانرا و اگر سکوت کنند ایشانرا هر آینه بکشند غنیمت ایشانرا و پایمال کنند حرمت ایشانرا و بریزند خونهای ایشانرا و هر آینه پر شود دلهای ایشان از فساد و ترس پس نمی بینی ایشانرا مکر ترسان و هراسان سلمان گفت اینها خواهد شد یارسول الله فرمود آری قسم بآنکه جانم در دست اوست بدستیکه در آنزمان آورده شود چیزی از شرق و چیزی از مغرب و برنگاه و رینت ها مختلفه در آید پس دای بر ضحای است من از آنها دای بر آنها از خداوند جسم میکنند صغیرا و توقیر نمایند بزرگ را و نمیکند از بدکاران چش ایشان بشه آدمیان است و دل شان دل شیاطین سلمان گفت اینها خواهد شد یارسول الله فرمود آری قسم بآنکه جانم در دست اوست ای سلمان در آنوقت اگر آنها کنند مردان بگردان و زنان بزنان و رشک برزند بر مردان چنانچه رشک برده می شود بر دختران و مردان شبیه بزنان و زنان شبیه مردان شوند و سوار شوند بر زنان برزین پس بر این زمان از هست باد لغت خداوند سلمان گفت اینها خواهد شد یارسول الله

نفران کردند که خیل از ایشان بیاید
از صاحب ندیم خود چنانچه
برگشت از خطا و غیره از ایشان
کردند و در آنجا بجهت ایشان
میجایز و دینت که رسول خدا صلوات
علیه و آله و سلم و پیغمبر ایشان
از شدت و برکت ایشان
بر او باد لغت خداوند
عوان الفناء مردیت که
چنانچه منور و طبع متا
من سلق و لا خرق و لا
حلقیت از کسیکه با
جایائی و دقت سخن بسیار
گوید و آن خود ندیم است که چنانچه
نشد چنانچه منور و طبع متا
در خانه نشین بود و در
کافی مردیت که امیر المؤمنین
علیه السلام از آن زمان بود که در
طرف داشت و میزد آن را
که جوی و دایمی و دیگر

نمودند از آن
نمودند از آن
نمودند از آن
نمودند از آن
نمودند از آن

1.

[illegible]

بی عمتنائی خلق بدین حسین

یا رسول الله فرمود اگر می‌فهمی چنانکه جانم در دست است انتهای الخبز و بالجملة غیرت در دین و عصیت در
مذهب چنان از خلق برداشته شده که اگر از کافری یا مخالفی ضرری می‌کشد بدین او برسد
اندویش نشود و بمقتدار همیکه از ضرر جزئی مانده که از برادر مسلم باور سیده پیدامی شود و اگر
دسته مردم از دین برگردند هرگز نمکین نشوند و از امور عجیبه که کاشف است از
نهایت بهشت نمائی و بی غیرتی و خذلان الهی مرسلشانرا آنکه در تمام چاپ خانهای شهرهای دو
عثمانی مثل امبول و مصر و پروت و شام و بغداد با اتفاق دولت و ملت کتابیکه
معلوم شود مصنف آن شیعه است و با اصطلاح شان را فاضلی نمیکند از اند چاپ شود و در
ایران خصوص طهران چه بسیار کتب اهل سنت چاپ شده که در آن طعنهای و فحشهای شیعه
و بی ادبی با عیان علماء مذکور است بلکه در اول کتاب محض ترویج بازار مصنف کتابک بالقاب
بسیار ذکر کنند غافل از آنکه چه قدر دین خود را بدینا فروختند و دشمنان خدا را محبوب
مردم کردند و بسا است که از همان نسخ کتاب بهتر و دگر از امامیه در دست است و بهشت نمائی
ندارند یا فسرته گذرانند پس دای بر آن کاتب و صاحب چاپ و چاپچی و فروشنده
و مادی از غضب خدای جبار و خاضعه رسول خمار و حیدر کرار و ائمه اطهار و علمای احیاء
باب سیم در ذکر بلاها و مصائب که از آثار مفاسده سابقه و نتایج اعمال گذشته
و غیر آنهاست و خلایق آنها در دنیا معذب و مبتلایند و مبتدا تمام پنج اعراض ایشان
است از اخبار علماء و سرکش از طاعت و فرمان ایشان برابر باب بصیرت و پندش هوید است
که از عظم آیات الهیه که در دالات کردن بر وجود ذات مقدس الهی و صدق رسالت حضرت
ختیج تا به نظیر و انعمت بامی خفیه سینه که در ترساندن خلایق از بدی عاقبت کردار شیت
و مانع شدن ایشان از اقدام بر جرئت و هتک محارم بهتر از هر و خط و تذکره ظهور صدق
و عیدهای الهی است که در دار دنیا بر اعمال قبیحه داده و فوج فوج مردم را بجزای کارهای
بد محاق ساخته و با انواع نکال و تعذیب ایشانرا عجزت دیگران نموده و بآنکه تا مل صدق
و نظر درست در افعال و کردار خلایق و آنچه بر آنها مترتب می شود از بلاها و مصائب این باب
عظیم و جلیل را بواب معرفت حضرت احدیت و ناجی از کتاب بزرگ و کوچک معصیت
مفسوح و مذعاف شود و پیش شود و در کتاب خداوند و سنت نبوی و آثار ائمه علیهم الصلوٰۃ
و السلام تصریح باین در مواضع بسیار شده چنانچه در کتاب دارالسلام مشروحا ذکر نمودم و در
اینجا بذکر بعضی از آن قناعت میکنم خداوند فرموده و لننذیقنهم من العذاب الا لانی

[illegible]

در مفاسد کناهان دنیوی

۱۲

دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ هر آینه بچشاییشان از عذاب نزدیکتر
و یاپست تریش یا غیر از عذاب بزرگتر باشد که ایشان برگردند از کردارهای بد و روی آورند بسوی
خداوند و نیز فرمود و لقد اخذناهم بالعذاب فما استكانوا للربهم و ما
يتضرعون و تحقیق که گرفتیم ایشانرا بحداب پس سرودنی و خواری نکردند برای پروردگار
خود و زاری ننمودند و نیز فرمود قل هو القادر علی ان یبعث علیکم من ابناء من
فوقکم و من تحت ارجلكم او یلبسکم شیعا و یدینق بعضکم ببعض انظر
کیف نصرف الایات لعلهم یفقهون بگوای محمد که او است توانا که بفرستد
بر شما عذاب را از بالای شما مانند عذاب قوم لوط و اصحاب فیل و طوفان یا مراد دود و صیحه
است چنانچه شیعیان عیاشی از جناب باقر علیه السلام روایت نموده یا مراد ظلم سلاطین
است که در رتبه ظاهری فوق رعایا باشند چنانچه شیعیان طبرستان از جناب صادق علیه السلام
روایت نموده یا از زیر شما مانند عذاب فرعون و قارون که بغرق و فرو رفتن زمین بود یا از
بندکان بد و آنکه در ایشان خیری نیست چنانچه در خبر دوم مذکور است یا شمارا بیا میزد یا
یکدیگر در حالیکه گروههای متفرقه باشید در رای و هوای نفس هر فرقه تابع رئیس و مدبر
از امیرش است و در هم شدن هنگام جنگ یا مخالفت در دین و وطن بعضی بر
بعضی و ران یا زدن بعضی بعضی را بسبب آنچه در میان ایشانست از دشمنی و عصبیت چنانچه در
خبر عیاشی است یا بچشاندن بعضی از شمار سختی جمعی دیگر که مراد کشتن بعضی است یا تضییع یا
اذیت همسایه چنانچه در خبر دوم است و حضرت باقر علیه السلام فرمود جبریح اینجا بجهت
اهل قبله است یعنی مسلمین بگر چگونگی میگردانیم دلیلها و علامات را بتقریرات و انواع گوناگون
تا مگر ایشان دریابند و بفهمند و چون این آیه نازل شد حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم
بجبرئیل فرمود بقای امت من بالاین عذابها چه خواهد بود و از برای این آیه زیاده از این
توضیح بیاید انشاء الله تعالی و نیز فرمود اخذنا من الذین مکروا السیئات
ان یخسف الله بهم الارض او یاتیهم العذاب من حیث لا یستعرون
او یاخذهم فی تقلبهم فما هم بمعین او یاخذهم علی تخوف فان ربکم
لمرؤف رحیم آیا پس امین شدند آنکه بگردند بدیاری بگر و حیل کناه گسترده اینست که
خبر و برده تعالی ایشانرا بزمین یا بیاید ایشانرا عذاب از جای که ندانند یا بگیرد ایشانرا
در حال کردیدن ایشان در سفر یا در کارهای خویش و غیر آن پس نیستند ایشان عاجز گشتنندگان

عاشق بنی بکر در حدیث
و نیز در حدیثی از امامان
او را نه می دانند و مقام را
بیش از این نیست
منه نور الله علیه

کافه

اشاره بمعنی مکر و حیل در معاصی

۱۳

اشاره بمعنی حیل
و مکر در معصیت

که از خود و گرسند آنچه را که بایشان اراده شده از عذاب پاکیزد ایشان را در حالت ترس ایشان از آمدن بلا بجهت هلاک شدن قومی پیش از ایشان بپیمیزی که ایشان نیز بهمان مشغولند پس منتظر باشند بلا را یا اندک اندک از ایشان کم کنند تا تمام مال و دیار و جانهای ایشان را بگیرد پس بدستیکه برود کارش تمام میشود و بجهت این است که مملکت میدهد گناهکاران را و زدودن بیکدیگر و یا ایمنی ایشان بجهت دانستن رفت و مهرایان خداوند است و کردن معصیت بحیل و مکر که در این آیه شریفه و در مواضع دیگر است بآن شده یا بالنسبه بخلق است چنانچه بسیاری بآن گرفتار اند که صورت طاعتی از واجبات مستحب کنند و در آن جز جذب قلوب بیستند یا بشنونده و محبت آنها غرض و مقصدی ندارند و بایشان چنان بنمایند که مادر این طاعت بجز رضای خداوند و فرمانبرداری امر او محترک ندارد و حال آنکه در دل مقید از خودی از خلوص و قربت نباشد و این خود از معاصی کبیره و در حد و شرک و لیکن در لباس طاعت و صورت عبادت که بسندگان بآن مغرور شوند و فریب خورند و یا بالنسبه بخلق جبل و علاقه بسیاری از خلق باشند که شیطان از اغوا و انداختن ایشان بجا میگیرد که علاوه بر تسبیح ذاتی در انظار نیز تسبیح و قبیح اندام یوس و نامید ناچار از راه مباحات و طاعات که گاهی مقدمه شوند از برای معصیت یا خود بجهت نداشتن پاره شرط که بی آن نه مباح شوند نه طاعت بلکه شمرده می شود از اقسام معصیت پیش آید و سوسه نماید چنانچه در بشاره المصطفی صلی الله علیه و آله و تحف العقول مرویت که امیر المومنین علیه السلام فرمود به کمیل ای کمیل از برای شما طین کبریا و بانگها و زیستها و سوسها و کبریا است بر هر کس بقدر منزلت او در طاعت و معصیت پس بحسب آن مستول می شود بر او بغلبه ای کمیل بدستیکه ایشان فریب میدهند شما را بخواستن پس اگر اجابت نکردی ایشان را مگر میکنند تا تو و نفس تو به مجرب نمودن یا نیکو نامیدن ایشان خواهشهای نفسانی ترا بسوی تو دادند تو را آرزو و مقصودهای تو را و به راه اندازند تو را و پیرند از خاطر تو و نمی کنند تو را و امر کنند تو را و نیکو نمایند کمان تو را به خدا و نیت میدار شوی با و پس باین خسران شوی و گناه کنی او را و جنای کنای کار دوزخ است ای کمیل حفظ کن قول خداوند عز و جل را که الشیطان سؤل له هم و املی له هم پس قبول کننده شیطان

در آثار عاقله معاصی

۱۴

و مملکت و همه خدای کیسل بیاد آر قول خداوند را به ایس بخدا شد و اکتب علیهم
 یحییایک و شاکرکم فی الاموال والاوکاد و عده هم و مایهدهم
 الشیطان الاغزو دگا و بانک زن برایشان با جمع کن برایشان آنچه توانی از ا
 فریب با سواران و پیادگان و شریک ایشان شود در اموال و اولاد و وعده ده ایشان را
 و وعده نمیدهد شیطان ایشان را مگر فریب ای کیسل بدستیکه شیطان وعده نمیدهد
 ایشان را از جانب خود بلکه وعده میدهد ایشان را از جانب پروردگار خود تا اینکه وادار ایشان را
 بر مصیبت او پس ملاک نماید ایشان را ای کیسل بدستیکه شیطان می آید بوسیله آن مکر
 دقیق و امر میکند تو را بچیزیکه میداند که توانی داری با و از طاعتیکه ترک نمیکنی و او را پس
 کمان میگذنی که او است بلکه گریه میبخشید که در دل تو را ترغیب و تحریص میکند باین عبادت
 و جز این نه که او شیطانیت جیم پس همین که آرامی گرفتاری بوی او و مطمئن شوی و ایست
 تو را بمملکه های بزرگ که بجائی نیست با آنها ای کیسل برای او و مهملت که کتیده آنها را
 پس ترس از آنکه بیندازد تو را در آنها و از جناب صادق علیه السلام مرویت که فرمود
 که مغرور نگردد تو را زینت دادن شیطان طاعت را برایتو که او با میبکند بر تو نو و نند
 از خیر تا آنکه طفر بیا بد بر تو در صدین و غرض ازین دو خبر و هشال آن که ذکر نشد مخفی شدن
 مصیبت است برایشان تا آنجا که او را طاعت پندارد و بجهت تقصیر در مقدمات عاری
 باشد مثلاً از پاره شروط و اجزایا دارا باشد جمله از موانع را که از آنهاست خواستن بآن
 در کمون خاطر و سویدای قلب خوشنودی غیر خداوند را هر چند خود باین مفید شرک آمیز
 ملتفت نباشد ولیکن بجا جزئی و میزان الهی معلوم میشود و گاه شود که در تقصیر در مقدمات
 علیه و داخل شدن در آن از غیر بابش خود را قابل فهمیدن کتاب و سنت داند و از آنها چیز را
 دلیل و حجت میان خود و خالق پندارد پس بآن بسیاری از آنچه حرام است حلال و واجب
 است سنجید شمارد و باین جهت در عمرش زیاده از شماره بگمراهی گناه کرده و گاه شود که
 بجائی رسد که احتمال دهد یا اعتقاد کند که خدا بیخالی از نهانی دلش آگاه نیست یا غفلت نموده
 که عین کفر است و مکر و خدعه که در گناه بکار برده میشود چه با خالق یا با مخلوق گاه در دین است
 گاه در عرض و گاه در مال و گاه در نفس و باقسام آن خلایق مبتلا چه بسیار اند که اعتراف
 کنند در نزد خداوند یا خلق که مرتجع بفلان چیز که واجب است اعتقاد آن نیست
 یا کو میستیم و نیست و بانه خود علیه السلام گویند سلم لمن سالکم و حرب لمن جار بکم

در مفاسد دنیوی کنایان

۱۵

و در اول و عمل بکس اند و باطل را بپس حق پوشانند و بپرورم القا کنند و در لباس محبت
جوایای خفیات امور شوند و غرضشان تجسس از معائب است که در انظار خویش نمایند و
عیب پوشیده را شایع سازند و با جمله بلال انسان علی نفسه بصیرت را بر سر
در حال خود نگرند و در کار خود تقیص نماید آنقدر خدعه از این رقم پیدا کند که خود متحیر ماند و
این مقام کنجایش شرح زیاده از این نیست و فیروز فرمودند ان الله لا یغیر
ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم خدا تعالی تبدیل نکند و تغییر ندهد آنچه عطا فرمود
بقومی از نعمت و عافیت تا آنکه آنها تغییر دهند از حالت های نیکو بکالت های بد چنانچه طبرست
از امیر المومنین علیه السلام و عیاشی از جناب باقر علیه السلام روایت نمودند که خداوند
در تقدیر حتمی قرار داده که هیچ نعمتی ندهد بپسندیده پس آنرا از او بگیرد پیش از آنکه بنده
محصیتی کند که مستحق شود بان چه مردم گرفتار آن نعمت را از او و فیروز فرموده امنتم
من فی السماء ان یتخفف بکم الارض فاذا هی تمور اهل الجنة من
فی السماء ان یُرسل علیکم حاصبا فستعلمون کیف نذیر آیا این شدید
از آنکه در استمات ملکوت و سلطنت و امرا و این که فرو برد شما را بر زمین پس انگاه
حرکت کند باضطراب آیا ایمن شدید از آنکه در استمات تدبیر و قهر او اینکه فرستد بر شما
باد سندی که در او سحر زده باشد پس خواهید دانست که چگونه است عاقبت ترساندن
شما با بکتاب و رسول صادق یا چه گونه است صدق رسول که تحذیر نموده در حالیکه شما
سودمند چنانچه ظاهر آید است و فیروز فرمود و ما اصابکم من مصیبة فجما
کنسبت اید یکم و یعفو عن کثیر آنچه رسد شما از مصائب و بلاها و نکبات
زمان پس بجهت انجیر بیت که کس کرده دستهای شما و عفو میسکند از بسیاری با آنکه
از بسیاری در گذشته آنقدر نا فرمانی کنند در آنچه بلا کنند همه از محصول برز جریست
که کشند و نیز فرمود و لو ان اهل القرى امنوا و اتقوا الفتحا علیهم برکات
من السماء و الارض و لکن کذبوا فاخذناهم بما کانوا یکسبون
افا من اهل القرى ان یأتیهم باسناضحی هم یلعبون ترجمه این آیه باد بکرات مناسب آن
بیاید در آخر فصل دوم از باب ششم و نیز در مقام سرزنش و توبیخ و عبرت گرفتن بجهت
خداوندی مظلومین را با ظهور و تبیین آن میفرماید و سکنتم فی مساکن الذین ظلموا

در جزئی دنیوی جبرایم

ع

انفسهم وتبین احوالهم ووضوینا لکم الامثال و منسل
گرفتید و در جایگاه آنها که ستم کردند بر نفسهای خویش و ظاهر شد مرثیه‌ها را که چگونه رفت
کردیم با ایشان و زدیم از برای شما مثلها و بمشاهده و عیان و بیان بر شما هویدا شد که
چه کردیم با آنها از عقوبت و صفات آنچه کردند و آنچه کردیم به ایشان بیان نمودیم یا از برای
دلیل بر توانائی عذاب دنیا مثلها آوردیم و در مسامالتی شیخ صدوق مرویست که
حضرت سجاد هر روز جمعه باین کلمات در مسجد رسول خدا موعظه میکرد و آن طولانیست
و بعضی از فخرانش اینست که نباشید از غافلین که مایل اند برینت زندگی دنیا پس خواهید
از آنانکه بجهل معصیت کردند و حال آنکه خدای فرموده اخاف من الذین ملکوا الشیطان
تا آخر آیه که گذشت پس بر سید از چیزیکه ترسانند خداوند شما را از او پسند گیرید از آنچه بترسان
کرده چنانچه در کتاب خود فرمود و ایمین نباشید از آنکه فرموده اند شما بعضی از آنچه
ترسانند بآن قوم ظالمین را در قسمان قسم بخداوند که پسند داده شد بدید تغییر خود پس
بدرستی که سعادت مند آمنت که پسند گیرید بغیر خود و تحقیق که شنواید شما را خداوند در کتاب
خود آنچه بظالمان کرده از هزل بلاد پیش از شما چنانچه فرموده و کم قصصنا من قریة
كانت ظالمة و انشانا بعدھا قوما اخرین فلما احتسوا باسنا اذ اھم
منھا یو کضون لا ترکضوا و ارجعوا الی ما اترفتم فیہ و مساکنکم
لعلکم تسئلون قالوا یا ویلنا انا کنا ظالمین فما زالت تلك دعویهم
حتی جعلناھم حصید انا مدین و چه بسیار که تباه کردیم از اهل ده یا شهر که
ستم کار بودند و آنسریدیم پس از ایشان کردیم دیگر پس چون مشاهده کردند عذاب
شکنجه ما را انگاه میدیدند از آنها که یزان مگر یزید و باز کردید بسوی آنچه تا ز پرورده
شدید بآن و بجایهای خودشان شاید که شما پرسیده شوید گفتند ایوای که ما بودیم
ستمکاران پس پیوسته همین خواندن شان بود تا اینکه گردانیدیم ایشان را در دوده
پزمرده و قیم بخدای بدرستی که این کلام پسند است برای شما و ترساندن اگر پسند بگیری و
بر سید انگاه بر گشت خداوند بسوی سخن در کتاب خود بسوی اهل محاصی و گناه واپس
فرمود و لکن متهم نفیة من یلذ اب ربك لیقولن یا ویلنا انا کنا
ظالمین و اگر برسد بایشان پاره از عذاب پروردگار تو هر آینه میکوبند ایوای بر ما
که بودیم ستمکاران پس اگر بگوئید ای مردم که خداوند اراده فرموده از این کلام همان

در آثار دنیوی معاصی

۱۷

شکرین را پس چگونه باشد این یعنی چنین نیست و حال آنکه میفرماید بعد از آن و نضع الموازين القسط لیوم القيمة فلا تظلم نفس شیئا و آن کان مثقال حبة من خردل اتینا بها و گفته بناحاسبین و نصب فرمایم ترازوهای دادخواهی را برای روز رستخیز پس ستم کرده نشود نفسی بچیزی هر چند مقدار حبه باشد از خردل که بیاوریم آنرا یا جزا و سیم و یا بسیم برای رسیدن حساب بداندای بندگان خدا بد رستیکه نصب کنند برای اهل شرک ترازوهارا و باز کنند برای ایشان دفترهارا و جزاین نه که باز کنند دفترهارا برای اهل اسلام و در قرآن در مواضع بسیار و در اخبار ائمه اطهار علیهم السلام امر شده بناتل و نظور قصه امت های گذشته و چگونه گرفتند خداوند آنها را با انواع شکنجه و عذاب با دشنا حقن سبب آن عقوبت تا آنکه ترک نمایند و مبتلا شوند و دانستن سبب نجات دیگران تا عمل نمایند آن و خلاص شوند و در خطبه قاصه امیر المؤمنین علیه السلام که در نهج البلاغه است مذکور است و احذروا ما نزل بالانتم قبلکم من المثلات بسوء الافعال و ذمیم الاعمال فتذکروا فی الخیر و الثبات احوالهم و احذروا ان تکونوا امثالهم بترسید از آنچه نازل شده بامتها که پیش از شما بودند از عقوبت بجهت بدی کردار و رشتی اعمال پس بخاطر آری در حال خوبی و بدی و عاقبت و بلا و شدت و رخا حالات ایشان را و ترسید از آنکه بشوید مانند ایشان و در جای دیگر فرموده فاعلموا انما اصاب المتعکبون من قبلکم من بأس الله و صولاته و دقایقه و مثلاته و انظروا بما نزل علیهم و احذروا ان تکونوا امثالهم بترسید از آنچه رسیده است بدان که در نشان پیش از شما از عذاب خداوند و گرفتن های او و پسند گیرید به جایگاه چهرهای شان و محل افتادن پهلای شان یعنی قبورشان که در آنجا بخوار می و ذلت خوابیده اند و در امالی صدوق و غیره مروریست از جناب باقر علیه السلام که فرمود هیچ سال باران نش که از سالی نیست و لیکن خجسته اند و میسر ندارند هرگاه که خواهد بد رستیکه خداوند چون قومی معصیت کنند بر گردانند از ایشان آنچه مقدر کرده است برایشان از باران در این سال بسوی غیرشان بسوی صحرا و دریاها و کوها و بد رستیکه خداوند هر سینه عذاب بکند جعل را در سوراخشن بسبب حبس باران از زمینی که در آن معصیت کنند بجهت معاصی کسانی که نزاد و بند تحقیق که خداوند قرار داده برای او راه بسوی مکان غیر از محله اهل معاصی یعنی سبب عذاب کردن جعل کناره

در عقوبت دنیوی کسان

۱۸

مکرفتن از زمین عاصیان است که محل ترقب نزول عذاب است از آسمان پس کناره مکرفتن از انعام خود جرمی باشد که شریک نماید صاحبش را با انجماعت در عذاب پس آنحضرت فرمود عجزت گیرید ای صاحبان بصیرت آنگاه فرمودینیم در کتاب علی علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود هرگاه زنا طاهر نشود و هرگاه فجاءه زیاد و هرگاه کم داده شود کیسل در معامله بگیرد خداوند ایشان را فقیر و نقص در اموال و هرگاه منع کنند زکوة را منع کنند زمین برکات خود را از بزرع و میوه و معدن و هرگاه در حکم جور کنند اعانت کنند یکدیگر را بر ظلم و عدوان و هرگاه بکنند عهده و پیمان مستطعمند بر ایشان خداوند دشمنشان را و هرگاه قطع کنند رحم را اموال در دست بدان افتد و هرگاه امر نکنند بمعروف و نهی نکنند از منکر و پیروی نکنند خوبان از اهل بیت مرسلط می کنند خداوند بر ایشان بدان ایشان را پس عا کنند در آنوقت خوبان ایشان پس استجاب نشود پویشید که نمائند که تحصیل بغض و معاصی و کراهت خلیف و نفرت از ان بالظلم پس از معرفت نواهی الهیه معرفت مفاسد و آثار زشت آنهاست و بعد از ان معرفت مترتب شدن آن آثار بر آنها و دیدن پاشیدن از دست کویان که فلان چنین کرد پس باو چنان کردند پس از آن مشاهده آن در خوشتن و تجربه آن تا شود که دار خود و بعد از ان فهمیدن مناسبت هر عملی مرعوبت را چنانچه به پاره ازان در این خبر شریف اشاره شده و این باب بزرگیت در معارف احدیه که آخر آن منتهی شود بعصمت و دست هر کسی بدامن و صالشن نرسد و مراد از شکستن عهده یا عهده و پیمانیت که با خدای خود بسته در ضمن ایمان که او را طاعت و بندگی کند و خدای نیز او را اجابت کند هرگاه او را بخواند چنانچه میفرماید او فوا بعهدهای او فبشهادکم پس نکردن عبادت شکستن عهده باشد یا عهده و پیمانیت که با امام خود بسته در وقت بیعت کردن که جان و مال خود را در راه او بامرو فرما و اوستا کنند و خواهرش او را برخواستن مقدم دارد پس در روز رزم قرار کند و مال را که فرمود بکسی دهد یا در محله صرف نماید بخل و رزق یا عهده و پیمانیت که با خلق بسته در ضمن معاملاتیکه با ایشان میکنند و در محله اخبار مرویت از جناب سجاد علیه السلام که فرمود ان کسان که نعمت را تغییر و بد ظلم است بر مردم و ترک عادت خود در خیر و ترک نیکی یعنی آن چیز را که عادت داشت و اکذا و ذکر ان نعمت با ترک شکر و آنچه نازل کند نفقت عاصیان آنکه یعنی دستم را داند یعنی عالم با او و نواهی الهی بودن و سرکشی کردن بر مردم و استخفاف با ایشان و سرپیچی کردن و کسانیکه روزی مقسوم را برگرداند آنها را بی چیزی کردن و خوابانیدن

در عقوبت کناهان دنیوی

۱۴

و نماز عشا و صبح از دست دادن و نعمت الهی را کوچک شمردن و از معبود خود شکایت داشتن
و کناها نیکه پرده را پاره کنند شراب خواری و قمار بازی کردن کاری که مردم را بخنداند از لغو و
شوخی و ذکر عیب بجهت مردم و نشستن با آنها که مستم اند و کناها نیکه سر و آرد بالا را بفریاد در مانده
نرسیدن و نکردن اعانت به مظلوم و ضایع کردن امر مبرور و فتنی از منکر و کناها نیکه چیره و
غالب کند دشمن را آشکار ظلم کردن و علانیه فجور کردن و مباح گردانیدن حرامها و عصیان
نیکان و اطاعت بدان و کناها نیکه اجل را نزدیک میکند قطع جسم و قهر دروغ و سخنان کذب
و زنا و بستن راه مسلمانان و دعوی امامت باطله و کناها نیکه پرده را از کار آدمی برپا دارد
قرض کردن است به نیت پس ندادن و اسراف در نفقه پیچوده و بخل بر اهل زاد و ولد و خویشان
و بدی خلق و کم صبری و ملالت و کسالت پیشه کردن و سبک شمردن اهل دین و کناها نیکه
دعایار دکنند بدی نیت و ناپاکی سریرت و نفاق با برادران و تصدیق بدشتن مستجاب شد
و عاودا خیر نماز واجب تا آنکه وقتش بگذرد و ترک تقرب به یونی و بر او نه نیکی و صدقه و غیره
پهلو و فحش گفتن و کناها نیکه صبر کنند باران آسمان را جوهر گام است در حکم و شهادت دروغ
و گمان شهادت و منع زکوة و قهر و سائر منافع خیریه و سخت دلبسته فقر و نیاز مندانی و ستم
بر یتیم و مردان و زنان بی پرستار و راندن سائل و برکردن اهل اود و سبب محقق نمایند
که مراد از نفقه پیچوده مقدار زیادی از اندازده مخارج بجا است که بلا خطه حرمت پیچوده شده
چه هر مصرفی که انسان مال خود را در آن صرف میکند یا مصرفیت که در آن فائده و نفعی عقلانی
هست یا خیالی است از آن خرج کردن در محل دوزم تبذیر باشد که آن خرج مال است چه
ولغو و آنچه در شرع حرام شد داخل در این قسم باشد چه شارح مقدس آن منافع را حرام کرده و
اگر فائده آن چیز قرار نداده پس مثل داخل شود در آنچه بالا اصل فائده ندارد مثل طلاکاری خانه
و بسیاری از اقسام آتش بازی و شکستن ظروف و تلف کردن مال و نظائر آن و قسم
اول بر دو قسم است زیرا که از برای هر کسی در مصرف حدیث معین بحسب حالت و شخص و زمان
و مکان که از آن حد نباید بگذرد پس اگر بگذشت صرف در آن بختی و ممدوح باشد و اگر از آن حد
تجاوز نمود اسراف باشد پس اسراف بحسب چهارم مختلف شود و ممکن باشد کسی از برای نان
یا خورش حاضر کند مصرف باشد و دیگری چندین رنگ و مسرف نباشد بلا خطه شاد و غنی و فقیر و
هم چنین در سایر لوازم از خانه و لباس و مرکوب و زن و امثال آن و اما تبذیر پس مختلف نشود
با اختلاف آنها و اسراف و تبذیر دو نوع اند و کناها نیکه سیر و اما بدی نیت و خبث سریره که در

کناها نیکه
سبب محقق نمایند

در مفاسد عاجله کنایان

رقم هفتم کنایان ذکر نموده اند پس مخفی نماند که آدمی که ای با خبث فطرت و سواد بجیت باشد که هر چه
از او طرأ و شر و آزار عباد و افساد بلاد باشد هر چند که خیری در آن شر برای او نباشد و قصد نفع و صلاحی
در آن ازین برای خویش نکرده باشد بلکه می شود که با این فطرت زشت قصد رسیدن شر از آن کار
بخیری داشته باشد و لیکن بالطبع نخواهد و نکند مگر بدی را و گاهی کج فطرت چنین نباشد و شری سیرا صدی
بالطبع دوست داشته باشد و لیکن کج بپاره از مقاصد و غراض قصدش بد شود و در کارش اوده بدی کند
و گاه شود از دشمن چنین نیست خود کاره باشد لیکن آن غرض خارجی و نفع خیالی او را بان وادارد و لکن ازین شخص کل
تعجب شود که فلان با فطرت نیک سلامتی و پاک طینت نبایست چنین کند و گاه شود که آیند و با هم جمع شو
و این غایت شقاوتست و گاه از هر دو خالص باشند در فطرت شرکس طالب باشند و در کاری اراده
بدی کند هر چند هزار یا خیر او را و باشد و این غایت سعادتست و این چهار قسم تواند یکدیگر متبیل شود یا
و در باب ششم اشاره باین خواهد شد و در کتاب تحجیل ابو علی محمد بن مامر ویت از معتب غلام حضرت
صادق علیه السلام که اسماعیل بر آنجناب تب شد بدی کرد پس حضرت را از تب و خبر کردند پس فرمود برو
بنزد او و سوال کن که چه کرده ام و از بدی پس خود تعجب فرمود و عقوبت را گفت پس آدم در حالتی که تب
پس سوال کردم از او آنچه ناکه کرده بود پس ساکت شد و کسی گفت بمن که او دختر زلفی بایستش زد پس
افتاد بلا ای تب در پس خورشیده شد و دلش پس آدم نزد حضرت و خبر دادم آنجناب را با آنچه گذشت
پس فرمود الحمد لله بدیست که ما اهل بیتیم که تعجیل میکنند خداوند برای اولاد ما عقوبت را در دنیا پس
طلبید آن کزیرک و فرمود اسماعیل را حلال کن از اینکه ترانده است پس گفت او را حلال کردم پس حضرت
چیزی با و بخشید انگاه بمن فرمود برو بهین چگونه است حال او معتب گفت پس آدم نزد او و تب
از او کناره کرده بود و در این خبر شریف قانون دستوار العالی است الهی از برای عاصیان که بتلا بعقوبات حدی
و عرضی دمالی دنیوی معصیت که پس است اولافحص در رفتار و گفتار و نیات گذشته خود کند
ناسب آن بلا را بدست آورد چه دانی که هر چه رسد از بلا با آثار کنای است که مرکب آن شده و بسا
شود که از روی لطف بلا را مختص آن عضو کنند که گناه از او سر زده چون در چشم پنجم نظر کنند بگرام
و در گوش بگوش دهند بقار و غیبت و فحش حرام و نظائر آنها و بهین قیاس در را بهمان عضو دهند
که بد و معصیت نموده باز و دست نه شود و در صد و تدرک بر آید و اگر چنین نشد خود فکر کند و در گردن
زمیم گذشته خود جستجو کند تا آنرا پیدا کند پس اول اصل را چاره کند و از میان بردارد و اگر مشغول
است بان ترک نماید و تا نیا آنچه خرابی کرده و افساد نموده اصلاح نماید چنانچه در این خبر اول از دختر
زلفی است حلال کردند که صاحب حق بود و آن نیز زهر آلود و آله از طرف قلب شکسته و صورت

بعضی
بابی
در بیان
پیش

در عقوبت دنیوی بر ایم

۳۱

خویشیده و بجناب اسماعیل رسید پس عفو کرد و انگاه شکست دل او را که آن آزار آمد و با عفو که همان دست
بردمش تن و گذشتن از حق خویش است نرو بلکه با حسان و بخشیدن مال اصلاح فرمودند و او را
بجالت اولی خود برگردانند تا نعمت صحت و عافیت بجای خود آمد و اگر تو هم سر رود که مجرد
گذشت کافی و رضای قلبی لازم نباشد جویش آنکه گشتن نعمت صحت که تفضل محض بود نیز
واجب نباشد و اگر ازین باب داخل نشد با هست توبه کند و مالها صدقه دهد و عبادت های بسیار
بجای آرد و سالها بگذرد که بهمان درد مبتلا باشد چه آن دل شکسته که از ویر عقوبت بازرسیده
بحال خود باقی هرگز در صدد پیداکردن و استرضای او بر نیاید پس هر چه کند الکونیک است اما
علاج درد و شفای مرض او نباشد و شاید بهاره باین مقام باشد آنچه در قصص الانبیاء از جناب
صادق علیه السلام مرویت که جناب موسی علی نبینا و علیه السلام گشت بر مردیکه بلند کرده بود
دست خود را بسوی آسمان و دعا میکرد پس جناب موسی بطلب حاجت خود رفت و هفت روز
از و غائب شد انگاه برگشت بسوی او و او دستهای خود را هنوز بلند داشت و دعا میکرد و باز
میسود و حاجت خود را میخواست پس خدا تعالی وحی فرستاد که ای موسی اگر بخواند مرا تا آنکه زبانت
از کار بیافزاید حاجت نخواهم آورد و اگر آنکه بیاید بسوی من از آن دریکه امرش کردم که اذن در
داخل شود و دعا کند و در دار استلم این مطلب را مشروط ذکر نمودم و در عتاب الاعمال
و علل اشراعیع مرویت از جناب صادق علیه السلام که عیسی بن مریم در سیاحت خود گشت
بقریه پس یافت اهل او را مرده در راهها و خانه ها پس گفت ایها مردند بغضب خداوند و اگر مرده بود
بسبب دیگر یکدیگر را دفن میکردند پس اصحاب او گفتند دوست داریم مطلق شویم بر قهقه ایشان
پس آنجناب گفته شد که ایشان را ندانم پس فرمود ای اهل قریه پس یک از آنها جواب داد و بسببیک
یا روح الله فرمود چیست حال شما و قهقه شما گفت صبح کرده بودیم در عافیت و شب با بر
آوردیم در بادیه فرمود چیست بادیه گفت دریای آتش که در او دست گوها از آتش فرمود چه رفته
شما را با آنچه می بینم گفت حب دنیا و بسبب پیروایان گمراه فرمود بجا رسیده بود و محبت دنیای
شما گفت مثل محبت کودک مادر خود را که چون مادر رو کند با و مسرور می شود چون پشت کند با و
مخزون شود پس فرمود بجا رسیده بود بندگی شما پیشوایان گمراه را گفت هرگاه امر میکردند طاعت
میکردیم ایشان را فرمود چگونه شد که تو در میان ایشان جواب دادی مرا گفت زیرا که همه آنها را
لجام کرده اند بلجامی از آتش و موکل اند بر ایشان بلکه غلاظت داد و من بودم در میان ایشان
و نبودم مثل شان چون رسید عذاب بایشان مرا نیز گرفت من محلقم بدیستی و در بعضی نسخ بهر

در مفاسد دنیوی گناه

۳۳۰

که میترسم برودنم پس عیسی علیه السلام باصحاب خود فرمود خوابیدن بر جای ناهموار مضر است
و خوردن نان جو کم است باسلامتی دین و دنیا کافی مرویت از امام علی نقی علیه السلام که
خداوند بر او بقعه از زمین خود را بعهده داده که همیشه شده مرحومات دوست دارد که دعا کرده و
در آن پل جاست فرماید و بدستیکه قرار داد خداوند بعضی از زمین خود را که نامیده شده مستقات پس کاه
کسی کسب کرد مالی از غیر مال حلال مسلط میکند بر آن شخص یکی از آنها را پنج سرج میکند آنرا
در آن بقعه مخفی نمایند که زمین را از گردن معصیت در آن طلعتی و ملک را از ان نفرت و شیطانی
به آنجا انس و الفتی بهم رسد که خیر و برکت و رحمت از آنجا منقطع شود و بجناب و لعنت نزدیک
کرد و چون هر جا که ترددی آدم در آنجا بیشتر کند نیز در او بیشتر شود و لهذا در شرع برای عبادت جا
مخصوص چون مساجد و مشاهد معین فرمودند بلکه مقرر شده هر کس در خانه خود مصلای مخصوص
بمنزل مسجد داشته باشد که در آنجا عبادت کند و کارهای دیگر خود را در جای دیگر کند و در آداب
خواب جناب صادق علیه السلام رسیده که بخوابد بر فرش نخی یا مقاریت نکرده باشد و در آن بجلال
یا حرام پس اگر مقاریت حلال چنین تاثیر کند که خیر خواب را از دیدن ملائکه و مطالب صافه برود
پس تاثیر حرام اضعاف آن باشد و شاید ترمیم و رفیق ائمه علیه السلام و خلص اصحاب ایشان
بسیار برای اوقات بصحرای عبادت کردن در آنجا تفصیل مکان پاک از گناه بوده چه در بلد کثر چنین
مکان بدست آید و در حرمت نشستن بر سفره طحا میکه در آن خمر خورند بلکه هر معصیتی اگر کرده شود
چنانچه بعضی فرموده اند شهادت برای مقصود که حرام چگونه تاثیر میکند در مکان و اگر در مکان چنین
تاثیر کرد پس در جمیع قلب و روح چه خواهد کرد و در عتاب الاعمال مرویت از جناب باقر علیه السلام که
فرمود در کتاب علی علیه السلام است که سه خصلت است که نیمیرد صاحبش هرگز مرا نگه می سپرد
و بال آنها را ظلم و قطع رحم و قهر و غوغ که تعجیل میکند خدای عقوبت آنها را با دو و نایز از جناب
صادق علیه السلام مرویت کرده که در آن کتاب است که خورنده مال ستم بظلم نود است که پند
و بال این خوردن در دنیا و بعد از دنیا پوشیده است و منافذ که بارضایت آنها بظلم پیرایه علم
به این که ترک پندار مال ایستاد و رسیدن و بال ایشان خدوری نباشد و بگنا کسی دیگر بر آن گرفته باشد
و دنیا از جناب مرویت نموده و غیر از چندین سند که هر بیع ماضی گذشته در بزم کجاست که مکرر در آن
ذکوة و در کافی از جناب رضا علیه السلام مرویت است که فرمود بخوبی بخور و در زمان بیاض
چهار نفر بودند از مؤمنین پس این از آنها آمد و نزد آنکه که بیع بود و در آنجا که بیع سکونی که این فرمودند
پس در خانه را گوید غلامی بیرون آمد و نزد آنکه که بیع بود و در آنجا که بیع سکونی که این فرمودند

در مفاسد دنیوی معاصی

۲۳۳

مولانا غلام پسرید که کی بود در رامیکو سپید گفت فلان من با و گفتم که تو در منزل نیستی پس صاحب خانه ساکت شد و عمت ناله نکرد و غلام را ملامت ننمود و هیچکس از ایشان موصوم نشد بجهت رجوع او از در خانه و مشغول صحبت خود شد و چون روز دیگر شد با داد آفرید بسوی ایشان رفت در حالیکه ایشان پروان آمده بودند بغرم رفتن بهسریه که از یکی از آنها بوده پس سلام کرد بر ایشان و گفت من نیز با شما هستم گفتند آری و از او محذرت ننخواستند و آفرید محتاج و پریشان بود چون قدری راه رفتند ناگاه ابری بر ایشان سایه انداخت کمان کردند که آن ابر بارانست پس شتاب کردند چون ابر بر ایشان استوار شد منادی ندا کرد از میان ابر که ای ایشان بیکار بیاور و منم جبریل رسول خداست پس آتش در انداز میان ابر و گرفت آنکه نفر را و باقی ماندان یک نفر هر سان و تعجب از آنچه نازل شد با تقوم و سبب آنرا نمیدانست پس بنزد جناب یوشع بن نون آمد قصه را نقل کرد و هر چه دید و شنید پس یوشع فرمود آیا ندانستی که خداوند غضب کرد بر ایشان بعد از آنکه راضی شدند بکار که با تو کردند گفت چه بود کار ایشان بمن پس یوشع او را خبر داد بکار آنها پس آفرید گفت من ایشانرا حلال کردم و عفو نمودم پس هر کرا این عفو پیشین بود نفع می بخشید و اما حال نفع ندارد و شاید نفع دهد ایشانرا بعد از این و آنکس اما شیخ طوسی هم روایت از جناب صادق علیه السلام که فرمود بنی اسرائیل نزد عابدی دقتی نمایند و مشغول عبادت بود که نظرش افتاد بدو پسر کوچک که خود سی را گرفتند و پدر او را میکنند مشغول کرد خود را بعبادت و غمی نمود ایشانرا از بکار پس خداوند وحی فرمود بزمین فرود بر بنده مرا پس زمین سر برد و او را و هنوز فرود میرود با و تا او فرود هر دو در تفسیر عبادتی مرویت از سلیمان بن عبداللّه که گفت نشسته بودم خدمت جناب کاظم علیه السلام که زنی را آوردند و صورت او برشته بود بدیشت پس حضرت دست راست را گذاشت در بغل او و دست دیگر را در پشت سر او انگاه فشار داد روی او را از طرف راست پس فرمود خداوند تغییر نمیدهد آنچه بقومی داده تا آنکه تغییر یابد آنچه را که در ایشانست پس کثرت صورت بحال اول پس فرمود بترس از آنکه بکنی کار را که کرده بودی گفتند ای فرزندان رسول خدا چه کرده بود فرمود این پوشیدنی است که اینک خودش بگوید آنرا پس رسیدند از او گفت شوهر مرا زنی بود و من بر خواستم نماز کردن پس کمان کرد که شوهرم با او است پس چون وقت شد دیدم که نشسته است و شوهرم با او نیست و در عتاب لا اعمال مرویت از رسول خدا صلوات الله علیه و آله و سلم که فرمود جستجو کنید عیبها را زمین را زیرا که هر کس جستجو کند عیبها مؤمنین را خداوند طلب میکند یعنی میجوید عیوب او را و هر که خداوند جوید میباشش رسوا شود هر چند در جوف خانه خود پنهان باشد و فیروز از جناب صادق علیه السلام روایت کردند که

در مفاسد دیوی معاصی

۲۴

همیچ کس سوال نمیکند از چیزی حاجت مگر اینکه پیش از مردن خداوند محتاج کند و آنگاه آن چیز و ذیقت
فرمودند نزدیک نشوند قومی بمسکری که در میان ایشان است و دیده شود و بخوانند که پرکنده کنند و کنند
مگر اینکه خداوند تعالی عقاب خود را شامل آنجا نیز فرماید با کسی که مرتکب بود و مذکر را و در کافیه مرویت است از
حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود بدستیکه خداوند حکم حتمی فرموده که نعمتی ندیده بیده پس بگیرد آنرا
از او تا آنکه گناه تازه کند که مستحق شود آن نعمت را و از جناب رضا علیه السلام روایت کرده که هرگاه بندگان
گناه تازه کنند که پیشتر کردند و خداوند نیز تازه کند برای ایشان بلائیکه نمی شناسند خدا را و او در آن
شیخ صدوق مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود کسی که میبیرد بسبب گناه با بیشتر انداز آنجا که
میبیرد با جمل با و کسی که زندگانی میکند بسبب نکوئی کردن پستتر انداز آنجا که زندگانی میکند بسبب بخل
خودشان و در حسن مرویت از آنجناب که فرمود کار بد نافذ تر است در جانشین زکار و
در گوشت و ذینفسه مود بدستیکه مرد هر آنچه قصد میکند گناهی را پس محسوس می شود و از
روزی خود و در امالی شیخ مفید است که آنجناب فرمود بر سید از سطوحهای خداوند در شرف و
پس راوی گفت چیست سطوت خدا فرمود گرفتن بر کتف با آن و در نهج است که قسم بخدا نبوده قومی هرگز
در غضارت نعمتی از زندگانی پس نائل شود از ایشان مگر بسبب گناه یا نیکه کردند زیرا که نیست خداوند ستمکار مرنده کار را
و در امالی شیخ طوسی از جناب رضا علیه السلام مرویت که فرمود هرگاه قاضیان در ونگویند باران بسبب شود و هرگاه
سلطان ستم کند دولت ستم شود هرگاه زکوة حبس شود چهار بابان بمیرند و ششین قتی در تفسیر خود
از جناب صادق علیه السلام نقل فرموده در آیه ظلم الفساد فی البیت و البیوت با کسبت اید
الفساد ظلم هر شد فساد در صحرا و در باب سبب آنچه کسب کرده و ستمکار مردم یعنی بد آنچه کردند از معاصی ستم
و حیوانات در صحرا و قتی است که باران نیارد و هم چنین هلاک شدن حیوانات در باران و فساد
چیز حیوانات در باران است پس هرگاه باران بیاید ظاهری شود فساد در بر و بجز
و این در وقتی است که زیاد شود گناه یا معاصی و چون آن خبر استصاص بدین معنی معلوم و مستفاد شود
پس می شود گفت که فساد بر هلاک حیوان باشد و غیر آن از نباتات و به ثمر شدن درخت و فساد
بر آوردن آن چنانچه بایزد و ظاهر نکردن زمین چنانچه خود را و به نفع شدن آنجا و هلاک بحر شوی
آتش است یا تلف شدن و بدست نیامدن حیوانات حلال آن و زیاد شدن حرام و سباع
اد و کم شدن یا بدست نیامدن لؤلؤ و مروجان و سایر نفایس و وقت مخالفت شدن باد های او
که غرق کند یا مانع شود کشتیها را از سیر در آن پس بیاقت از مستخرج بودنش مرتبی آدم را چنانکه خسروی
فرموده و مستخرج که بحر و باران مانع دریا از صعود بخار آتش که مبداء صغفی است از باران

وقتی که پیغمبر و است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود زنی که سؤال نمود از آن جناب که اگر اشوبهریست و باس در شغولت و ن
کاری که کنم دل و در امر بان کنم بر خود پس رسول خدا با و فرمود تیره کردی در بار او تیره کردی خاک را و لعنت کرده تا آنکه اخیار
و ملائکه آسمان و زمین وقتی که کافی مرویت که هر که فحش دهد بر او مسلم خود را میبرد و خداوند از او برکت رزق او را و واهی
لذا در او را بخودش و فاسد میکند بر او میشتش را و کسی عتاب الاعمال از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویت که فرمود
بخ چیز است که هرگاه یافتید آنها را پس پناه برید بسوی خدای عزوجل از آنها پیدان شود و سفاچی هرگز در قومی که آشکارش کنند
مگر آنکه ظاهر شود و طاعون و در ایشان و در دانی که نمود در گذشتگان نشان و کم نمیکند کلبها و تر از و بار اگر اینکه گرفته میشوند
بفعلی و سختی و جور سلطان و منع نمیکند زکوة را مگر آنکه منع میشود از ایشان باران آسمان و اگر نه بودند بهایم نمی بارید باران
را ایشان و نمی شکند میان خدا را و پیمان رسول او را مگر آنکه مسلط میکند خداوند بر ایشان و شمت ایشان را پس بکبرند باری
از آنچه در دستشان است و حکم نمیکند بغير آنچه خداوند نازل کرده مگر آنکه سیر و انداختن ایشان را در خودشان یعنی در
میان ایشان اختلاف میماند که بروی یکدیگر در آید و شمشیر کشند و فرمود از برای زنا کننده شش خصلت است
در دنیا و سه در آخرت سه در دنیا اینکه نور ضار را می برد و فقر می آرد و بشتابانند بملاکت و فرمود هرگاه بگری زنند
امت من خویش را از سالکهای یعنی کوشش نیست بچنان ایشان و اجابت نمایند سؤلشان را و بروند با حق و خورده پروا
من عرو و جبل بغیرت خود پس فرمود قسم بقرت خود که هر آنکه عذاب میکند بعضی از ایشان را به بعضی و کسی کتاب حضرت
مرویت از علی علیه السلام که فرمود شبی نازل شد عذاب بر بنی اسرائیل پس صبح کرده بودند بحالیکه چهار طایفه از ایشان
مفقود و بود طبالان و خوانندگان و حبس کنندگان طعام و صرافانی که را بخورند و کسی تنذیب شیخ طوسی مرویت
که جناب صادق علیه السلام فرمود بعد از شنیدن حکمی از بعضی برخلاف فرموده خدا که بجهت این حکم و مانند او حشمت
آسمان باران خود را منع میکند زمین برکات خود را و کسی ثواب الاعمال مرویت از علی علیه السلام که فرمود
هرگاه خداوند غضب کند بر شهری یا امتی و نازل کرد بر ایشان عذاب را یعنی عذاب استیصال را اگر آن میشود زنی
او و کوه ماه میشود عسری او و نفع نمیکند کسبهای او و پاکیزه نمیشود میوههای او و جاری نشود نهریهای او و حبس میشود
اگر انهای او و وسط نمیشود بر او شهر او و کسی کامل الزبایره از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که
فرمود در ضمن مباح آب فوات که اگر نه آن بود که داخل میشدند در او کناه کاران فرو میرفت در او صاحب دیو
را که شغفای یافت و مراد از کناه کار یا همین فستقه موجودین انداز کفار و مسلمین که در آن آب غوطه بخورند و
قتل عتل میکنند یا مراد عصاة بنی آدم است که بجهت آن عصیان سرخ شدند و جمله از ایشان را در دریا ریخت پس
نبششان برکت را از جایگاهشان برد و کسی علل التفریع مرویت از رسول خدا ص که فرمود در ذکر
هر آنکه سود که اگر من نمیکرد او را پلیدی جایگاهت پس نمیکرد او را صاحب المی مگر آنکه عافیت می یافت و خواهد آمد در ذکر
فل صدقه و اتفاق که هیچ و سختی نبود که بنی آدم به زدا و آید مگر آنکه مضطی از او میبردند تا آنکه حکم کرد بنی آدم بجله عظیمه که گفت

خارج

که آن جناب فرمود هر کس که در دنیا
سیکوی پس و در دنیا و آخرت
از آن شایسته و بجا که در دنیا و آخرت
تا از شایسته مردم میشود از روی
خود و فی خصال و عتاب
الاعمال مرویت است

خداوند برای خود فرزند گرفته است پس زمین بخود لرزید و منفعت درختان رفت و قیام خبر دیگر چون این را گفت
نصف ثمر درختان رفت و چون از برای خداوند شریک گرفت و درختان خراب را آوردند و قیام خبر دیگر درخت
سوزن ترش چون تریخ و ثمر درخت سوزن ترش خربزه بود چون بود گفتند دست خدا بسته است بار و ثمر آنها کوچک
شد و هسته برآورد و چون انصاری گفتند مسیح فرزند خداست رسیدند پس بیرون آمد درختان خار و بار ایشان
کوچک شد و این شهر آشوب در مناقب روایت کرده از امامی شیخ طویل ابی الفضل شیبانی که او روایت
نمود از ابی حاتم عبد الغفار بن حسن که گفت ابراهیم بن ادیم وارو کوفه شد و من با او بودم در عهد منصور و وارد
کوفه شد جعفر بن محمد علوی علیه السلام پس بیرون رفت جعفر علیه السلام بقصد مر اجبت بسوی مدینه پس مشایعت
کردند او را علمای دین فضل از کوفه و بود از آنها سفیان ثوری و ابراهیم بن ادیم پس ایشان افتادند آن که مشایعت
کردند آنجناب را پس ناگاه شیری را دیدند در میان راه پس ابراهیم و ادیم با آنها گفت با سیدنا جعفر باید پس
ببینیم چو یک پس جعفر علیه السلام آمد و ذکر کردند برای او شیر را پس روی آورد تا نزدیک شیر و گرفت گوش او را و دو
کرد او را از راه انگاه رو کرد به ایشان و فرمود بان که مردم اگر اطاعت میکردند خداوند را حق اطاعت او هر آینه باری
کردند بر او باری خود را یعنی چون سرکشی و نافرمانی کردند از این فایده محروم شدند چنانچه از خبر و برکت آب قنات و
بحر الأسود و درختان و امثال آنها بجهنم ناله محسوس شدند و از این خبر حال ابراهیم معلوم شد که چه قدر مبالغت
داشت و بی اعتناء و بی اعتقاد بود بان جناب پس حقیقت سزاوار است ان کرامات و مقامات را که در زمان
و خلی بن برای او نقل کردند و شیخ طبری سی و دیگران نقل کردند در قصه عاقله و جنک جناب موسی علیه السلام
با ایشان که بگویم امر کرد آنها را که زمینت کنند بنهار او و بپند بایشان متاعی و بفرستند ایشان را بسوی عسکرموسی
و هم سپه زن امتناع نکرد کسی که با او میل کند و گفت اگر یک نفر از ایشان زنا کند کافی است شما را برای دفع ایشان
پس چنین کردند و زنان داخل شدند در عسکر بنی اسرائیل پس گرفتند زمر این سلوک سر کرده سبط شمعون بن یعقوب بود
زنی را و آوردند نزد جناب موسی پس او گفت کان میگویم که این حرام است پس قسم بخدا که اطاعت نمیکند ترا انگاه او را داخل
کرد در خیمه خود پس با او مضاجعت کرد پس خداوند فرستاد بر ایشان طاعون را و اصحاب بن العبراد پس کتاب بیرون که
سر کرده عسکر بود حاضر نبود چون آمد و طاعون را دید که مستقر شده است در بنی اسرائیل و مطلق شد بر قضیه و شجاع
و لیری بود پس بسوی رمزی رفت و او را دید که بان زن در یکت بستر است پس هر دو را بیکت حربه بهم دوخت پس طاعون
برخواست و در این یکت ساعت بیست هزار و بر و ایتی هفتاد هزار هلاک شدند بجهت ان یکت زنا و خداوند
در چهار سوره اش را بقتله احباب سبت فرمود و در سوره بقره میفرماید که ایشان را بجهت قرار دادیم برای امت
و جماعتی که پیش از هلاک ایشان بودند و کنایه کردند و آنان که پس از ایشان باشند و بنده و ضحیت از برای پسران و اجمال
قصه و کنایه ایشان آن بود که خداوند روز جمعه ما برای تعظیم و عبادت و امسالک انما مقرر فرمود چون بین امت هر حرم پس

تغیر دادند و جمعه را بدل بشنبه نمودند پس خداوند بجهت این تنبیس و نافرمانی صید ماهی را در روز شنبه بر ایشان حرام گردانید
ایشان را امتحان فرموده اینک در غیر شنبه ماهی بکنار دریای آمد صلا و در روز شنبه انقدر ماهیان بزرگت فریب که شکم ایشان
مانند شکم شتر بود بر پا ظاهر میشد که روی دریا را می پوشید و بر روی یکدیگر می افتادند حتی جرات نکردند و بجست گذارند
تا آنکه به اغواء شیطان در حلال کردن این حرام حلیه کار بردند که حوصص و نهرا و کودال بسیار در کنار دریا کنند
و از دریا راهی بسوی آن باز گردند چون شنبه شد ماهیان در آن جا پریشان شدند پس در شب یا روز یکشنبه راه را می بستند
و آنها را صید میکردند و بان سرمایه تجارت بزرگی کردند و با مال شدند پس فرقه ایشان را نمی کردند و دسته ساکت شدند
و منع نمودند و خود هم صید نمودند گروه اول بصورت میمون شدند گروه دوم گات یافتند و در شب میمون شدند
خلاف کردند و کافران از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که آنها نیز سرخ شدند بصورت مور بجهت تقییرشان
در نهی از مسکن و در میان سلمان بنی نسطر حلیه اگر چه در حلال کردن حرام خصوص بجهت خوردن و با دمساح کردن دینی
از مسکن بسیار است و گرفتن خداوندین جماعت را بخو گرفتن آنها باینکه یک دفعه همه را مسخ یا خف یا صاعقه و صیحه و
باد صحرایک کند سبب اغترار و تجری زمره اسلامیة نتوان شد باینکه عذاب استیصال درجوة دنیا بجهت عذاب
وجود مبارک حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و سلم بظاهر برداشته شد که مابین سائر امم رسوا و مقضی نشوند
و فی الحقیقه حد و الهیة محفوظ و جزاء کردار برسد و میرسد از چند راه اول آنکه عذابان عل را ذخیره میکنند
برای او در روز قیامت که شدت او چندین برابر عذاب دنیا است چنانچه در قرآن تصریح بان شده که قَاتِ
لِلَّذِینَ ظَلَمُوا اَذْوَابًا مِّثْلَ ذَٰلِکَ فَیُصْحَا فِیْهَا فِیْ سَیِّئَاتِهِمْ لَا یَسْتَجِیْبُونَ لِحُجَّتِهِمْ فِیْ طَبَرِیْ فَرِیْدٍ لِّیْهِمْ اَنَّا کَمَا کُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
نفسهای خود را بکفر یا معاصی هم و نصیحت است از عذاب مانند نصیب رفقا ایشان که پیش هلاک شدند چون
قوم نوح و عاد و ثمود پس منتظر تعجیل حلول عذاب نباشند و این دلالت میکند که ایشان را تاخیر انداخته تا روز
قیامت و تعجیل در عذاب اگر چه در رد و منع از معصیت بهتر است ولی فایده رفع عذاب عاجل و در آنحال بجهت توبه
زمان توبه است تَحْتَنَانًا مِنْهُ وَ دَحْجَةً بِسْ اَمْسِدَ اَنْتَ که عذاب اخروی نیز برداشته شود و اگر این فایده
بنحو حال او بدتر بود از حال آنکه معذب شد و در دنیا بسبب گناه چه عذاب دنیا را مقداری نباشد در
جنب عذاب آخرت می قوی می آنکه اگر چه عذاب استیصال برداشته شد اما عذابهای دیگر برای آحاد و میت و موجود
و پیوسته گرفته میشوند چنانچه گذشت قول امیر المؤمنین علیه السلام که چون بر انشی غضب کند و عذاب کند
نرخسار را کران و غمبارا کم و کسبها را بی خیر و میوه را خبیث و والی را ظالم کند و کافر را کافر و بیست
که چون نازل شد آیه تَرْفِیْعُ مَن لَّهُ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰی اَنْ یَّعْزِبَ عَنْکُم مِّنْ رَّحْمَتِهِ مَنْ یَّخْتَارُ
اَوْ حُلْکُمْ وَ یَلْبِسُ کُمْ شِیْئًا وَ یَذِیْقُ بَعْضُکُمْ بَعْضًا یَسْتَعْزِیْزُ بَعْضُکُمْ بَعْضًا یَسْتَعْزِیْزُ بَعْضُکُمْ بَعْضًا یَسْتَعْزِیْزُ بَعْضُکُمْ بَعْضًا
و نماز کرد و نماز را نیکو گذار و انگاه در خواست از خدا تعالی که نفرستد برانت او عذاب از بالای آبالای سرشان

در فرق بین عقوبات عاجل و غیر عاجل

خداوند گذشت و اولاً بجهت توبه
اوپس بار که

و از زیر پای ایشان و پیوسته اند بر ایشان پراگندگی و اختلاف را و چنانچه بعضی با سختی بعضی با نیکو گشتند بعضی با بعضی شمشیر
بهر شیل نازل شد و گفت یا محمد خدا تعالی شنید سخن تو و بدرستی که پناه واد ایشان را از تو و جملت پناه واد ایشان را
از آنکه بفرستد بر ایشان عذاب از بالای سرشان با از زیر پای ایشان و پناه واد ایشان را از تو و جملت آخری و علی
تفسیر شیخ ابو الفتح قریب باین مضمون مرویست و در آفران فرمود و نیز خواستم تا پاس ایشان در میان ایشان
نیفکند این دعا را اجابت نکرد و بهر شیل عرض کرد فناء امت تو به تیغ خواهد شد و جملت اول که اختلاف کلمه
و ثلثت آرا و مباحث است بسبب باشد از برای خصلت دویم که کشتن بعضی باشد بعضی را علاوه بر آنکه فوت
شود بسبب او جمیع خیرات و قربات و واجبات و سنن که بر او داشتن انانیت نباشد لی اتفاق کلمه و اجتماع قلوب
و اتحاد و آرا و این خود از اعظم عقوبات و آتش بلاهاست که هیچ انشی نیست این امت مستلا و معاقب نشوند
چنانچه ظاهر است بر هر که نظر کند در اختلاف این امت در اصول و فروع و احادیث و در احکامات جزئیة چنانچه
دو نفر اند پنی که در رفتار و کردار و گفتار با هم موافق و مصدق یکدیگر باشند بلکه یکدیگر را یا بقت یا به کفر یا خطا
و نادانی نسبت دهند و کمتر منکر است که بخوبی کلماتی جایز نداند و آنرا کشتن و از بعضی بعضی را پس در کتب سیر و تواریخ
موجود و مشحون و با کوش و چشم انقدر شنیده و دیده که ظاهر و بهیو باشد صدق مقالند و از اخبار رسول
او و در سوره فرقان میفرماید **وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ** و از اویم بعضی از ما را اسباب
امتحان و اختبار بعضی آید صبر یکتید و در آیه مطالب بسیار است که مقام مقتضی ذکر انانیت و از جمله اخبار
ظاهر میشود که آنچه برداشته شد از آن عذابها ان قسم است که در ساعتی انشی را فنا کند و اما کفر و بغیر
بجمله پاره از کلمات در بعضی اوقات پس برداشته شده چنانچه در آیه صدق مرویست در خبر بیلول نباشد
پس از چند سال شعل ناشی قبر دختر یزید انصار را بش نمود و کفن او را گرفت و با او واقعه کرد و در حال مراجعت مدینه
شنید که این دختر را نفرین کرد چون بخدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله رسید و گناه خود را ذکر کرد و
حضرت با و فرمود و در شوازم ای فاسق زیرا که تیرسم بسوزم از آتش تو که چه قدر نزدیک کرده است آن
کس که تو را با آتش پس پیوسته میفرمود و بدست نیز آتش را میگرداند از نظر مبارکش و در شد و علی
فقیه مرویست که چون با دوسری یا زردی یا سیاهی میوزید رنگ مبارک حضرت متغیر میشد و زرد میگردید
و چون ترسان و هراسان بود تا وقتی که قطره از آسمان فرود آید پس رنگ مبارکش بحال خود بر میگشت و میفرمود
رحمت آمد بسوی شما و نیز روایت نمود از سعده که شخصی بجناب صادق علیه السلام عرض کرد فدای تو شوم
من میگذرم بگروه ناجبی در حالتی که نماز ایشان برپا شده و من وضو ندارم و اگر داخل شوم با ایشان
در نماز میکوبند یا میخوبند که بگویند پس نماز میگو با ایشان انجاه وضو بگیرم و چون مراجعت نمایم نماز
میکنم پس حضرت سبحان الله ایامیزسد کسیکه نماز میکند پیشو کسیکه زمین او را فرو برد و در جمله از اخبار مذکور

شده سخن می آید بصورت سومسار و در حال مردن و مسخ بعضی با عجز امیر المؤمنین علیه السلام و هلاک پاره از کشندگان
 ابی عبد الله الحسین علیه السلام بصاعقه و هلاک آن ستمگرانکه تبدیل شود عقاب خارجی بدخسلی و
 جسمانی به نفسانی و ظاهری به باطنی پس بسزای آن گناه که کرده دلش را مگر کند بخوبی چیزی را نفوذ از حق و کور
 و گروال شود پس هیچ حقی مانده نبود و حق را نشنود و در دلش تاثیر نکند و سخن از حق نگوید و فرود در زمین شریعت
 و لذات دنیا از خوردن و نوشیدن و پوشیدن و خوابیدن و کجای کردن و غرق شود در این دریای
 تاریک که فرافکرته او را موجهای شبهات و شبهات و بیرون رود بالمره از مراتب انبیا و اولیای
 در رفقه بهیچ آیم و در زندگان چنانچه شهید ثانی روایت کرده از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود آیا
 نیست کسی که بر می گرداند روی خود را در نماز اینک بگرداند خداوند روی و در روی خرس شهید فرموده
 مراد از روی قلب اوست و در عقاب الاعمال مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود چون
 بنده بایستد نماز خداوند اقبال میکند بسوی او بوجه خود یعنی به روی لطف خود پس پیوسته اقبال دارد و باو
 تا آنکه آن نماز گذارسته مرتبه ملتفت شود یعنی رو تا بد از خدا و توجه کند بغیر او چون سه مرتبه چنین کند رو بر
 میگرداند خداوند فریادش از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود مخالفت نکنید
 که خداوند خلاف میاندازد میان دل و شایسته یعنی فرمود چون عمل ظاهر شود و از عمل احوال کند
 و زبانها بهم الفت گیر و در دلها از هم نفرت نماید و ارحام قطع شود پس آنگاه خداوند لمن کند ایشان را یعنی دو
 کند از جمت خود پس گردنهای و کور نماید دیده ایشان را و پیچ فرمود زنها را زور خانه پادشاهان
 و حواشی ایشان زیرا که نزدیک ترین بنده خانه سلاطین و حواشی ایشان دورترین شماست از خدا و غرض
 کسی که برگزیند سلطان را خداوند و روح را میبرد از خود او و در احیان میکند و از جناب باقر علیه السلام
 روایت کرده که هر کس افطار کند یک روز از ماه رمضان را بر مؤمنان امان از دل او **و در کافری**
 از آن جناب مرویت که فرمود نیست چیزی که خراب و تباه کننده تر باشد بر قلب را مثل گناه بد رستیک
 قلب بالکاه در افتد و جدال نماید و گناه نیز پیوسته با او در آمیزد تا آنکه که زیادتی کند و بر او غالب آید پس
 کشور دل زیر و زبر میشود و سر نمکون میگردد و بخوبی که در او دیگر جای قرار گرفتن چینی نیماند و نیز فرمود هیچ بنده
 نیست مگر آنکه در دل نقطه نیست پس اگر گناهی گردید و بیرون می آید در میان آن نقطه سیاهی پس اگر توبه
 کرد و زایل میشود آن سیاهی و اگر اصرار نمود در مصیبت زیاد میشود آن سیاهی تا آنکه فرا میگیرد آن سیاهی را
 پس آن سیاهی چون پوشیده شد بر گزینیک و در صاحبش بسوی خیری و انیست قول خداوند **كَلَّا بَلْ دَانَ**
عَلَيْكُمْ لَكُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ و در فصال مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود
 چهار چیز است دل را میبرد از گناه و زیاده می گردان بازماند یعنی صحبت کردن با ایشان و مجاورت

با احمق که بگوید و بگویند و بزرگوار و دهر که بسوی خوبی و بهشت یعنی با مردکان پس کسی گفت یا رسول الله کیست مردکان فرمود دهر
غنی خوش گذران و قنبر فرمود که چپا چیز است که فاسد میکند دل را و میرد باند نفاق را در دل چپا پنجه میرد و باند است
درخت را و آن شیدن لویات یعنی غنا و آلات لوی و طرب و دشنام و رفتن در خانه سلطان و طلب تبذیر
یعنی شکار و قمار و عده الداعی مرویت است از آنحضرت که فرمود بدستیکه گاه مرگب میشود بنده کنایه ای را پس فرمود
میکند بسبب او علم که آموخته بود و قمار کتاب جفریات مرویت است که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود کان میکنم
احدی از شما را که فراموش کند چیزی از امر دین خود را که بجهت کنایه ای که بجا آورده از آن قنبر و عده الداعی یاد
کرده که خداوند وحی کرد و در علیه السلام که من کمتر چیزی را خواهم کرد به بنده که عمل نمیکند به آنچه میداند از بهشت و
عقوبات باطنیه پس که بریدم از دل و خلاوت ذکر خود را و قمار آملی صدوق مرویت است که امیر المؤمنین علیه السلام
فرمود بالای منبر سوال کنید از من پیش از آنکه مرا بنیاید پس اشعث بن قیس برخاست یا امیر المؤمنین چگونه خبری میگویی
از جوی و برایشان کتابی نازل شده فرمود نه چنین است تحقیق که خداوند فرستاد بر ایشان کتابی و مبعوث
کرد بر ایشان پیغمبری و ایشان را پادشاهی بود شبی مست شدند و در خواب خود را طلبید بغیر از خود و با او مقارن
کرد چون صبح شد و قومش شنیدند بر در خانه او جمع شدند و گفتند ای پادشاه کثیف کردی دین ما را و او را تها
نمودی بیا تا حد بر تو جاری کنیم پس ایشان گفت جمع شوید و سخن مرا بشنوی پس اگر عذری طلب هر شد برای آنچه
کردم جنب و الا هر چه خواهید بکنید پس نزد او جمع شدند پس ایشان گفت آیا میدانید که خداوند نیا فریختی
بزرگوار ترا ز پدر آدم و ما و را خوا گفتند راست گفتی ای پادشاه گفت آری بگویم که در پیران خود را با دختران
خود و دختران خود را به پیران خود گفتند راست گفتی این است دین پس بر همین پیمان بستید پس خداوند مجور کرد
آنچه در سینه شان بود از علم و کتاب خداوند برداشت از میان نشان پس ایشان گفت آری مذکر خصل میشوند در
دو نوح بی حساب یعنی بی پرش و چون و چرا و حال منافقان سخت تر است از ایشان و در قصه بلسم نیز
تصریح شده باین نوع از عذاب و قمار علل اشراج مرویت است از امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود خشک
نمیشود اشک که بجهت سختی و قساوت دل و سخت نمیشود و اما که بجهت معاصی و در جمله از جناب رسیده که دور
ترین مردم از خداوند صاحب قلب قاسی است و قمار غر از آن جناب مرویت است که از بزرگترین قساوت
قساوت و قمار تنبیه الخاطر شیخ و رام مرویت است که خشکی چشم و قساوت قلب و حرص بر دنیا از علل
نفاق است بلکه قمار تحفه العقول مرویت است از جناب باقر علیه السلام که فرمود که فرمود خداوند بنده را به
عقوبتی که بزرگتر باشد از قساوت قلب و تنبیه و در جناب مرویت است از جناب کاظم علیه السلام که فرمود و خدای تعالی
وحی کرد و در علیه السلام که بگویند کان مرا که قرار نمهند واسطه میان من و خودشان تا وانی را که فریفته
شده دنیا که خواهد باز داشت ایشان را از ذکر من و از طریقه محبت من و مناجات من اینان اند و در آن راه

نوک گفت

۲
ایضاً

نظری خود را اندازد که چون هر قدری بر داند از مقصد دور و در ظلمت فطری تازه فتنه بجای سرعت سیر و قرب
وصول بمقصد و و کجای نجات از آن ملک است هر قدر پیش افتد از مقصد دور تر شود چه در پی دارد و یا در قیظت
و کمربانی و خطرناکی را تا آنگاه که راه مقصد بپسند و از مراجعت ناپس و در آن و آدی حیران الاجرم بیست و زد
راه زن و یا بچک و زندگان خوشکار یا در چاه و کوه و دال بروفتند و هلاک شوند و مثال طایفه دیگر چون گروهی
که با چراغ در آن جاده مستقیمه افتند و سیر کنند که در هر مرحله آن چراغی و نشانی از مقصد نورانی تازه باشد که بر
روشنی چراغ خودشان بپذیرد پس چراغ علم این طایفه را و او را در آن راه مستقیم افتد و سیر نمایند و بدین
نشانه و علامت یقین و وثوقشان برساند که این راه بسوی مقصد زیاد شود و هر قدر نور علم و یقین زیاد
شود و سیر بیشتر مبتکارند و جدا کنند تا بمقامی رسند که آن چراغ در خشنده و غیری گردد که تابش از مقصد منظر
در آید که اگر تمام جهانیان به خلاف جاده او سیر کنند هیچ در خواطر و خیالشان شبهه خلاقی خطو کجی پس ظاهر شد که
باین دو فرقه میرسد از اسباب قرب حق یا بعد از حق همه از وی پیچید که در خودش نیست پس در خدایان و امانت و
در توفیق و هدایت انجبر و اگر اثری و نشانی نباشد بصری و ما اصابک من حسنکة فمن الله و ما
اصابک من سوءة فمن نفسي و کون فی الجملة برناطین مشکوف شد که آنچه عاقلان و کفار و منافقان از
بلا و رفتن بخت و سایر امراض قلبیه و محرومی از فیوض نعمتای الهیه همه از تاج کنا و بدی کردار و نیات پلشت
پس گوئیم آنچه مرتکب شوند از معاصی همه از روی جهل یکی از مقدمات ترک عمل باشد که ذکر شد چنانسان عاصی مرتکب
مبغوضات الهی نشود مگر آنکه انکار کند بوجود صانع یا بوجود حجت و وساطت الهیه از انبیا و اوصیا یا انکار کند معاد و حیات
و نادر یا بوجود حرامی در دین معتقد نباشد چنانچه بعضی از اسماعیلیه و غیر ایشان را اعتقاد است که آنچه در شرع رسیده
از حجرات همه اشارت است باشخاص معصومه و مراد از حضرت پیرانیت از انبیا و یا سبک گیر دام و دنیا می خدائیرا
یا کو حجت شمرده اند بجهاد که وعده داده یا با داشتن اعتقاد بحرام در دین هنوز حرامی از حلال تمیز نداده یا بامیت
خوردن تر یا ق توبه در آخر از ضرر حالیه زیر کناه ایمین گشته یا از برای آن چندان ضرری اعتقاد نکرده و غیر آن از
مراتب جهالت که فی تحقیق تمام آن یا بعضی از آن کس بر امون گنای نکرده و گماندگی پس آن را که علم بصانع و حج علیهم السلام
و معاد باشد و حرام را از حلال جدا نموده و بر سخی کار و شدت عذاب و کفر حق خداوند صاحبان کناه و
در دنیا و آخرت از روی بصیرت و شنیدن از ناست گویان آگاه گشته چون کسی باشد که در سیرة زندگی و طریقه
معاش بر زهری قاتل واقف شود با احتمال رسیدن به تریاق آن که در کجاست معلوم چه غرض متیقن حالیه
با احتمال رسیدن بر افق پس از آن مرتکب نشوند مگر آنکه در یکی از اوقات که گشت شوق شفع و لذت قلبی که به دست
در آن غافل گشت صاحبش را از تنفس و فاسد و بنوی و از روی و کفر قاری به و یا آن و از اینجا معلوم شد وجه
معلق کردن خداوند قبول توبه را با ناکه گنایش از روی جهالت چنانچه میفرماید **رَأٰنَمَا الْتَوْبَةُ عَلَىٰ النَّاسِ لِلَّذِينَ**

توضیح آنکه مبدء جمیع معاصی جصل است و اعراض علماء

۳۳

يَعْمَلُونَ الشُّعُوبَ بَعْضُهَا لِبَعْضٍ لَّيْسَ لَهُمْ فِيهَا حِسَابٌ جز این نیست که قبول توبه برخداست برای آنان است که گناه کنند به نادانی مراد
 از این سخن شخص گناه است چه جل بان عصیان بنارد بلکه مراد از این عقوبت است باشد تش یا چهل بر حان لذت
 باقی بر لذت زایل و غیر آن که گذشت و در تفسیر عیاشی مرویست از جناب صادق علیه السلام که فرمود
 هر گناه که بنده کند هر چند عالم باشد او جاهل است که در خطر انداخته جان خود را بمعصیت پروردگار خود تحقیق
 که خداوند حکایت کرده قول یوسف را به برادران خود که هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ
 جَاهِلُونَ پس نسبت داد یوسف برادران را بجهالت بجهت نیکوکاری خود در خطرات ناواری خداوند
 و نیز در انعام میفرماید إِذَا جَاءَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَتُلْكَمُ عَلَيْهِمْ كِتَابٌ تَرْتَكِبُونَ عَلَى
 نَفْسِهِمُ الْوَحْمَةَ إِنَّهُمْ مِنْ غُلَمٍ مِسْكِينٍ سَوَّيْنَاهُ لَكُمْ تَابَ بَعْدُ وَأَصْلَحَ فَإِنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
 چون نزد تو است آنان که ایمان آورده اند به آیت ما پس بخوایم باور شما واجب گردانید پروردگار شما
 بر ذات خود که هر که کرده باشد از شما بدی را به نادانی پس توبه کند و اصلاح نماید آنچه بگناه فاسد نموده
 پس تحقیق او آمرزیده و بخش بنده است و در نحل فرموده ثُمَّ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَكَانَ الْحُكْمُ عَلَيْكَ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِمَا عَمِلُوا فِي الْبِلَادِ الْمَكُونِ
 ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ بعد از آنکه غفور و رحیم فی الحقیقه چون عظیم
 اسباب ابتلائی معاصی جهالت است انبیای عظیم القدر با علوت درویشان بخدای پناه برند و استغاثه
 نمایند چنانچه از قصه بقره توان یافت که چون قوم حضرت موسی کفشد به الجناب آتَيْتَهُمْ فَانقَضَتْ اَيُّهَا
 سَحَرَهُ وَبَارِكْ كَرْتِي فَرَمُودَ اَعُوذُ بِاللّٰهِ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِيْنَ پناه میبرم بخداوند از آنکه با شما
 نادانان که سحر کرده است بر کند از نادانی و جناب یوسف میفرماید اِلَّا تَصْرِفُ عَنِّي كَيْدَهُنَّ
 اَصْبَحُ الْيَهُودَ وَ اَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِيْنَ که تو بگردانی از من کید زنان را میل کنم بسوی ایشان و محبت
 شوم از جاهلان و خداوند بجناب نوح میفرماید اِنِّيْ اَعْطٰكَ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْجَاهِلِيْنَ بر سببیکه پسند
 دهم ترا که مباد از جاهلان باشی یعنی اینا شیکه ندانند و معصیت جهالت را از روی عدم معرفت و جهالت
 صلی الله علیه و آله فرمود و كُنْ شَاءَ اللّٰهُ جَعَلْتُمْ عَلَى الْهُدٰى فَلَا تَكُوْنُوْنَ مِنَ الْجَاهِلِيْنَ
 اگر خواهی خداستعالی هر آینه بهم آوردی اینا را براه راست پس مباش از جاهلان یعنی از اینا شیکه ستر قدرند
 و حکمت و مصالح معتقد نباشند پس ظاهر شد از این کلمات که اول معصیتی که از هر مکلف سرزند پس از اجتماع شرایط
 تکلیف و را و جهل است و هر معصیتی که از هر مکلفی سرزند بشش اعراض و سرکشی و ناواری و بی اعتنائی است
 به اینکه چنانچه است از جناب خداستعالی را و از نبی یا وصی یا عالم یا جانشین او که باید حکم تمام امور معادیه و معانی
 از حرکات و سکنات و خطرات و حالات و مباشرات و عبادات خود را از او بگیرد و عمل نماید و نشود
 که خداوند خلقی آفریند و از اینا چیزی نخواهد زد و دنیا و آخرت را بفرماید کسی را که مردم از او بیاموزند

۲ مرت

در حقیقت معنی حقوق که اول معصیت هر لئاه کار است

الگاه عل نمایند و در روز پسین غدری داشته باشند بلکه در روز نخست اول حجت خود آورند و خاموش دانش و سباحت
و رسالت و صفت با و تجسید آگاه رعیت تا از اول زمان تکلیف دینی حجت بر او گذرد که نقص غرضی از
آفرینش پیدا آید و آنچه از او مطلوب است شود بر آورد و چنانچه در آخر کار و زمان انقراض عالم اول سباحت
رعیت منقض شود آگاه حجت از دنیا بردن شود و هر حال استبراح مراد است از حضرت صادق علیه السلام
که فرمود اگر از مردم و و نفر باقی باشند یکی از ان دو امام است و فرمود آخرین کسی که میسر و امام است
تا آنکه حجت تکمیل گردد و از خلق بر خدای عزوجل که واکذاشت او را بی حجت و در انبار بسیار است که از
ابتدای خلق عالم تا انقضای آن ستمی گذشته که خالی ماند از حجت و فرمودند که حجت نباشد از کائنات
او از هم باشد بالجمله اعراض و سرکشی سبب بقای جهالت فطریه است اگر رفع شود بر افکند صاحبش را
در بدترین کرباهای معاصی و رفع ان مخطر است به در آمدن بر زیر بار طاعت و انقیاد و متابعت چراغان راه هدایت
و سدا و چنانچه اول معصیت هر کسی روافض و منافقانی اوست از بخشش پس اول معصیتی که از نبی آدم و سلسله عت
بر روی زمین پیدا آید همین باشد و باقی ابتلاهای انسان از قبیل معاصی سلبیه و تحریف و قتل نفس پس انان باشد و این کتاب
عقوبی است که از عظم کبائر شمرده شده و انان کنا نیست که فرامیگیر تمام جوارح و اعضا و قوای و جسمی و
طبیعی را نه چون بعضی کنا ان که محض است به جوارحی چون غیبت به زبان و شرب خمر بدان و نظرها محرم چشم و زنا بفرج
و شنیدن غنا بکوش و نیز از رقص کنا انی است که پیوسته با صاحبش قریب است و هر کاری و هر حالی که در اوست از
خوردن و خوابیدن و عبادت و سی و غیر ان مثل نشوز و فرار عباد از مولا و غیره و فرمودند بزرگترین کبائر عتبه
و عقوب یکی از انان است و خداوند عاق را جبار شقی شمرده و با شرک عقوب را یکی آورده چنانکه انسان و بر و الی ان
با بندگی خویش در یک قطار انداخته و مراد از والدین نه همان پدر و مادر جسمانیست بلکه پدران حقیقی انبیا و اوصیا و
علما باشند و آنچه از برای ان والدین مقرر فرمودند از احترام و توقیر و اسان چندین برابر او برای ایشان مقرر شده
چنانچه مشر و خاصا و در ذکر محل صدقه و ذکر فضائل سادات و پیشانی آنکه هیچ مصلحتی ان بزرگواران حقیقی
نماید شایسته طوسی رحمه الله در تفسیر روایت کرده از جناب صادق علیه السلام که فرمود بزرگترین کبائر
هفت است شرک به خداوند عظیم و کشتن نفسی که خداوند مجام کرده که بحق و خوردن مال بيم و عقوب و آلودن
زنان عقیقه و فرار از جهاد و انکار چیزی که خداوند نازل کرده اما شرک بجا و خداوند عظیم پس سیده بنی اجمه را خداوند
در شان نازل کرده و رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده پس رد کرد یعنی دشمنان انسان اینها را بر خدا و رسول
و اما قتل نفس بکرام پس کشتن حسین علیه السلام و اصحاب او و اما خوردن اسوال بنیان بسلامه و جو پس
عصب کردند قبیله ما را و از ابروند و اما عقوب و والدین پس خداوند عزوجل فرمود در کتاب خود
النَّبِيِّ اُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَ اَزْوَاجُهُ اَمْهَاتُهُمْ وَ هُوَ ابٌ لِّهَم

فقیهی در تفسیر جمع و عتبه
نیز گویند و در شرح عالی است
سایر کتب و کتب دیگر که در این باب
در ایشان گفته میشود و صاحب
چون است انفال مثل این کتاب
و کتب دیگر که در این باب
عقوبی است و سبب او و عتبه
و نیز از سیدان نبوی و پیغمبری
در اصل کافی فرموده و در کتب
و آنچه در حدیث از ان آورده و در
خاتمه این کتاب در این باب
نیز که از ان نوشته شده
محققان و نویسندگان
خلفاء و دیگران از ان

باب چارم در بیان لزوم تعظیم علماء

پیغمبر و ائمه را در اینست که مؤمنین از خود با ایشان و زنان و اولاد و انبیا ایشان را و خود را بجناب پد رست برای ایشان بر عاق
کردن ان جناب را و مخصوص ذریه و خویشان او تمام شد مقصود از خبر که منحصر نبودن حقوق است بوالدین و فی حق
فقه الرضا آنکه گوشت بعد از ذکر باره از آداب معاشرت با والد و امکان حقوق در حیات و پس از مردن که معلوم
خیر و بدین قائم مقام پد رست و واجب میشود برای او آنچه واجب میشود برای پدر پس بشناسد حق او را و تمام این کلام
در محل خود پدید آید ان شاء الله پس حقوق از حجب که اول عصیان بنی آدم بود و مر خدا تعالی را و این خود امر است بزرگ
که از گذشته شد باب جزات بر کسی و طغیان پس عذاب او چنین برابر سایر معاصی دیگران باشد چنانچه
رسیده و اول عصیان هر مکلف و سبب مستل شدن بسیار گناه با و چشیدن عذابهای آخروی و بدین مقام
و بلاهای دنیوی که اشاره بانگی از ان باشد اعظم کبائر باشد پس از شرک و اعظم اقسام او همین عقوق و آلدین
و روحانی و معلین خیر است به اعراض و محاببت و دوری و مغایرت از مجالس ایشان و زود رفتن در برابر اطاعت و
فرمان ایشان و بنود و در صد و ترویج و تقویت و کثرت ایشان چه رسد به انست و اذیت و تحقیر و اعانت در
خواری و ذلت و ضعف و قلت ایشان با آنچه بر آید از دست و تسل و زبان **باب چهارم**
در بیان لزوم احترام و تعظیم علماء و مؤمنین و طالبین عالم دین خاتم النبیین ص ۴۰ و بیان حقیقت
معنی تعظیم و کیفیت آن با نسب به اهل علم و ذکر لزوم معاشرت و استیانت با آنها و فوائد آن و در ان چند فصل است
فصل اول در لزوم احترام و توقیر و تسبیح توهمین و تحقیر اهل علم برابر باب بصیرت پوشیده نیست
که فهمیدن و دانستن قدر بزرگواران و لازم الاحترام بنیداشتن شخصی با طایفه انا اهل دانش یا غیر ایشان را
از دو طریق میتوان دریافت اگر چه کای بقابلیت فطری و موهبت الی تیر پیدا شود ولی تحصیل قابلیت آن
بسیار دشوار **فصل اول** از دیدن و شنیدن گفتار و رفتار و آداب حلال و تعظیم و احترام اشخاصی که
گفتارشان بخنده و مطاع و رفتارشان بستر دیده و لازم الاتباع و سیره و سلوکشان حکمانه و طریقه و اعمالشان
عاقلهانه است سر شخی با طایفه را توان یافت بزرگی و عظمت انجاعت با هر چند در صفات و افعال مجبول باشند
و هر قدر در شرف و بادیه بصیرت بحدی فطر در احترامات قولی و فعلی و سلوک رؤسای دین یا دنیا نماید چنانچه
قد و عظمیاء ایشان و در قلب جلوه کند پس هر کس که انما با اینها تعظیم کنند و نیز کند و اگر واقف نشد بر آنچه آنها
واقف شدند از تعظیم و علت احترام اقل از متابعت ایشان خلف ان نماید چه میداند که قول و فعل علماء
بی غرض صحیح معقول نیست و این رای است مردی و اتان برای کسب اگر صفات پسندیده دنیا
در یافتن سبب و بزرگوار می شخص لازم التکریم و تدبر در صفات کامله کامنه در آنچه بحج و التفات بوی بزرگی و
وقر و در قلب جای گیرد و قمر اراکله اند شخص را به تعظیم و توقیر بخوبی خواهد آمد و این محتاج بدست چنانچه
موجب تعظیم است و یافتن موجبات در ان شخص و این راه از هر جت بهتر و برتر و محکمتر از اول است و

۳۵
 اوله سبب ارماد میا تندی که اگر کشان
 عکیر که رفتن الکا بکشتن ایشان
 بنور فلقین را نیتی تاسید نیز کمال
 غوثان از یک کلا عکس آرد و ایشان
 بر کشتن همین شخصه غوثان را
 از اسم الهی علی السلام
 و قرآن
 و روایت
 مورد است اول عجم غوثان
 نیست و لکن شیخ لبری از جمیع
 نقل کرده از جمله شیخ سعدی و
 بن کعب و عبد الله بن عباس که بخدا
 صلی الله علیه و آله چنین میخواند و
 قرآن آتی و در دست و در شایه
 کرده آن را از جانب او و صاف
 علیها السلام و چنین میخواند
 و کتاب قرآن و حدیث
 قوی در چهار کتاب و شیخ
 و چهار و چهار و علی بن ابراهیم
 و تغییر از جانب صادق علیه
 روایت کردند

در لزوم احترام و توقیر علماء

و بزودی از دست زود آنها طریقی قل در انجا پس مراجعت کردن در کلام ملک علام است و اخبار حضرت خیر الانام
 و ائمه هدی علیه السلام و ملاحظه نمودن در ادب و رفتار و امر فرمودنشان بتوقیر و تعظیم در موارد بسیار بمقداری که
 در روشن کردن که دانشوران خدا پرست و در نظر ایشان چه قدر قدر و شسته و بجه اندازده محترم بودند و با اینها قولا
 و فعلا چه نوع تعظیم میفرمودند پس اگر ایمان شخص بخدا ثابت و به جتنای او تمام و کردار و گفتارشان را منتهی از عیب
 و مبر از عیب و فساد دانست پس متابعت دستور العمل و اطاعت فرمانشان لازم و مختم و الا با جاهلانی باک سخنی
 نیست چه کلام از تکالیف جزئیة انانی است که از ایمان بهره برده اند پس میگویم که خداوند میفرماید یَرْفَعُ اللَّهُ
 الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ بَلَنُفَعَالِ اللَّهُ تَعَالَى لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا
 ساینکه داده شد علم ایشان درجات یعنی بلندی مراتب پس علماء از میان مؤمنین بدرجائی بلند و رقیامت چنانچه
 از جمله اخبار روز جزا معلوم میشود و یا بلند کرده در اصل خلقت و در دنیا و آخرت نظیر آنچه فرمود و حق اهل البیت
 علیه السلام و بطریق دیگر که تطهیری که مراد از فریدن خداست ایشان را پاک از لوث معاصی و ردائیل و قبایح هر چند
 قدرت بر فعل و ترک آن داشته نه اینکه کاهی برایشان گذشته که ذیل و ملنشان و العیاذ بالله به آن کثافت
 لوث شده و خداوند بعد از آن وعده تطهیر برایشان داده پس خداوند علما را که مؤمن کاملند در اصل خلقت
 درجه بلند کرد چنانچه در بصائر از جناب صادق علیه السلام مرویست که فرمودند بدستیک خداوند مؤمنین را از طینت
 جث و هرگاه بخواد خداوند چیزی را برای بنده اش پاکیزه کند روح او را و جسد او را پس میشود از خیر چیزی را اگر آنرا
 می شناسد حق او را نمی شنود چیزی از منکر که کار میکند او را و ظاهر است که این صفت صفت عالم عامل است چه غیر
 او یا اصلا حیران شنیده و یا شنیده و نشاخته و معتقد شده یا آنکه منکر را انکار کرده و همچنین بلند کرده بحسب صفات
 چنانچه فرموده **إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ** یعنی عز این نیست که بندگان خدا ترس آنند که علماء هستند
 و خشیت خداوند از عظم صفات نفسانی است و گر لایحی در معدن الجواهر از ائمه روایت نموده که اصل دنیا
 و آخرت یک چیز است و آن خوف از خدا تعالی است و اگر صفات حمیده از و ناشی و نسبت است چون زهد و تواضع و ورع
 و خصلت و خضوع و صبر و تکلیف طاعت و ترک معصیت و شستنیات و صبر بر بلا و امثال آن و همچنین غیر خوف از سایر
 صفات نفسانی چنانچه خوابی دانست و همچنین بلند کرده ایشان را با فعالشان که **إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ**
إِذَا بَلَغَ الْهُدَىٰ عَلَيْهِمْ فَرَحَنَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا وَعْدُ رَبِّنَا مَا عَسَا
وَيَخْرُجُونَ لِلَّهِ قَانٍ يَكُونُ وَيُفَرِّدُ لَهُمْ خُشُوعًا و بلند کرده در جانشین و احترامشان را در دنیا و آخرت چنانچه
 فی شرح تفسیر عسکری علیه السلام مذکور است که عرض شد خدمت امام علی النقی علیه السلام که مردی از انجمنای شیعیه
 صحبت کرد با بعضی از اصحاب پس فقیه او را با جزو لال کرد و ببل و بران نجوی که منقذیه و رسوا شده پس و خسل شد بر منجاب
 و در صدر مجلس شریف مسند بزرگی گذاشته بودند و حضرت تسبیح بود و خارج از آن دست و در محضر تا برون

و ائمه هدی علیه السلام و ملاحظه نمودن در ادب و رفتار و امر فرمودنشان بتوقیر و تعظیم در موارد بسیار بمقداری که در روشن کردن که دانشوران خدا پرست و در نظر ایشان چه قدر قدر و شسته و بجه اندازده محترم بودند و با اینها قولا و فعلا چه نوع تعظیم میفرمودند پس اگر ایمان شخص بخدا ثابت و به جتنای او تمام و کردار و گفتارشان را منتهی از عیب و مبر از عیب و فساد دانست پس متابعت دستور العمل و اطاعت فرمانشان لازم و مختم و الا با جاهلانی باک سخنی نیست چه کلام از تکالیف جزئیة انانی است که از ایمان بهره برده اند پس میگویم که خداوند میفرماید یَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ بَلَنُفَعَالِ اللَّهُ تَعَالَى لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا

علمای بودند

در مراتب بلندی در بلندی در اصل بلندی در بلندی در قیامت خلقت صفات و افعال و برتری درجات علما

در تفسیر عسکری علیه السلام مذکور است که عرض شد خدمت امام علی النقی علیه السلام که مردی از انجمنای شیعیه صحبت کرد با بعضی از اصحاب پس فقیه او را با جزو لال کرد و ببل و بران نجوی که منقذیه و رسوا شده پس و خسل شد بر منجاب و در صدر مجلس شریف مسند بزرگی گذاشته بودند و حضرت تسبیح بود و خارج از آن دست و در محضر تا برون

در وجوب تعظیم علماء

جماعتی بودند از علویین و بنی اشترم پس پیوسته آن حضرت آن فقیه را بالای بر دوش نهادند و فرمودند پس او پس کران آمد
 اینکه نه احترام بر آن اشرف آقا علویین پس انجمن را بزرگتر از آن دانستند که سرزنش کنند آقا ششمین پس رئیسشان
 گفت باین رسول الله این چنین مقام میدادید عامر بر سادات بنی هاشم از طایفه بنی عباس و عیسی بن حضرت زینار بنی اسد
 از انصاری که فرمود خداوند در حق ایشان **الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى اللَّهِ فَالْتَمُوا لَهُم مِّنَ اللَّهِ وَرَأَى اللَّهُ لِعَمَلِهِم مِّنَ الشَّيْءِ**
كُتَابًا لِّئَلَّا يُتَقَبَّلَ فَمِنْهُمْ شَيْءٌ مِّنَ الشَّيْءِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ایانظر میکنی کسانیکه داده شد به ایشان بهی
 از کتاب خدا که خنده میشود بسوی کتاب خدا حکم کند میان ایشان پس پشت و دهنده فرقه از اینها و روی کرد آن
 باشند بقلب پس فرمود آری راضی میشود به کتاب خدا و غرض جل حکم باشد گفتند بلی فرمود آری خدا میفرماید **يَا أَيُّهَا**
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَسَبَّحُوا لِلَّهِ فاقْبَلُوا هَلْ تَسْمَعُونَ ایانظر میکنی کسانیکه داده شد به ایشان بهی
الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا إِلَيْكُمْ فَاسْتَجِبُوا لَهُمْ ایانظر میکنی کسانیکه داده شد به ایشان بهی
 بر عالم غیر مؤمن همچنانکه راضی نشد برای مؤمن که آنیکه بلند شود بر کسی که مؤمن نیست آری فرمود بلند میکند خدا کسانیکه داده شد
 بایشان علم چندین درجه یا فرمود بلند میکند خدا کسانیکه داده شد به ایشان شرف نسبت بچند درجه آری خدا انفرمود
هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ آیا برابر و در یک رتبه اند دانایان و نادانان پس چگونه
 منکر نیست بلند کردن من قدر شخص را چنانچه بلندش نمود خداوند بر سبب شکستن او صولت فلان ناصبی را به
 بر این التیه که تعلیم کرده بودم با و هر آینه افضل است برای او از هر شرفی در نسب و فخر اختصاص شیخ مفید
 مرویست که روزی سلمان فارسی داخل شد در مسجد رسول صلی الله علیه و آله پس تعظیم کردند او را و مقدم داشتند و
 صدر نشاندند بجهت اجل و ادای حق پیری او و اختصاص مصطفی و آل او صلوات الله علیه پس داخل شد و نظر کرد بر
 او و گفت کیست این عجمی که صدر نشسته بر عیسی حضرت بنبر بر آید و خطبه بخندد و فرمودند بر سببیکم مردم از عهده اقام
 تا امر و مثل دندانی شانه اند فضلی ندارد عربی بر عجمی و سخن چهره بر سیاه مگر بقوی و سلمان دریافت است که از او چیزی
 گرفته نمیشود و گنجی است که تمام نمیشود و سلمان از ما اهل بیت است و مانند هر نیست که عطا میکند حکمت و افاضه میاید
 بر آن **وَ انْزَلْنَاهُ فِي الْوَحْيِ لَنُبَيِّنَ لَكَ شَرَحَ كُلِّ شَيْءٍ وَ لَنُنَبِّئَكَ بِمَا تُفْعَلُ فِيكَ وَ مَا تَدْعُو** ایانظر میکنی کسانیکه داده شد به ایشان بهی
 چنانچه در احزاب بسیار وارد شده و همچنین شفاعت کردن ایشان است در روز قیامت بعد از انبیا علیهم السلام
 چنانچه در تفسیر امام مذکور است که حضرت امیر علیه السلام فرمود که هر که از شیعیان ما دانا باشد بر شریعت و ضعفا
 شیعیان ما را از ظلمت جهل بنور علی که با و رسیده برساند بیاید در روز قیامت و تاجی بر سر او باشد که روشن کند
 جمیع اهل عرصات را و حله پوشیده باشد که برابری کند با یک تار آن تمام دنیا پس منادی از جانب حق تعالی
 مذکند که ای بنده کان خدا این عالمی است از شکر آن آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم پس هر کس را که این عالم
 در دنیا از حیرت جهل بیرون آورده در این روز بنور چنگ زند تا او را از حیرت و ظلمت عرصات به نزهت گاه

۳۷
 بلند می درجه احقر
 فرمودند علماء
 و قوی گفتند که این لقب جانب است
 حال نیست زیرا که در کبریا و در کبریا
 التوسیع جادوی کند و کار را در آن زمان
 بی صلی الله علیه و آله خالص باشد
 نیست بر اعیان احدی از ایشان
 که هیچ چیز را نگیرد که نماند از آن
 خواهر آن ایشان میشود و از آن
 با و آن مؤمنین و مؤمنانند و چون
 اگر رسم تجاوزه بسوی فرزان
 و غیرشان بر آنجا باشد و فرزان
 که هیچ شرفی که در حق آن
 پیشتر و در حق نیست در حق آن
 و تیر سبب شود که هیچ شرفی
 دنیا هیچ باشد زیرا که آن بی
 صلی الله علیه و آله و آله و آن بی
 و زمان ممانند پس بر این
 و مؤمن بر آرد آن و خواهر آن
 و فرزان ایشان و شرفی
 خواهر جانب نیست و شرفی

در کیفیت بلند کردن خداوند درجات علما را

۳۸

۱. بر وجوب توفیق علما

از تشریفات الهیه
علما را عبادت
بودن نظر کردن
با ایشان است
ستن نزد علما را
عبادت قرار داده
علما را معظم
کرده
و عبادت را عبادت
قرار داده

جنات رساند پس هر که از او هدایتی یافته باشد با او در بهشت در آید و حضرت فاطمه علیها السلام فرمود که ازیدرم شنیدم
که فرمود علما ی شیعیه میان ما چون بیشتر در آیند بقدر علوم و ارشادشان خلایق را عبادی که است نشان پوشانده می بیند
گاه باشد بر یکی از ایشان هزار مرتبه از نور پوشانند و منادی از جانب خداوند می آید که ای جماعتی که نگه داشتید و در میان
آل محمد و از ایشان را خوش برداشت نمودید و رعایت و هدایت کردید در وقتی که از پدران هدایتی که پیشه ایان
ایشانند جدا مانده بودند آن یقین را که شاکردان شما بودند بقدر آنچه از شما علم آموختند ایشان را هدایت و هدایت
پس بقدر تعلیمشان خلعت برایشان پوشانند تا اینکه یکی را شود که صد مرتبه خلعت دهند و همچنین ایشان خلعت
پوشانند جمعی دیگر را که از ایشان یاد گرفته اند پس نذر رسد که خلقها نیک بخشیده اند با ایشان عوض کنند و مضامین کفر را بیدار خست
فاطمه علیها السلام فرمود که هر تازی از آنها بهتر است از آنچه آفتاب بر آنهامی تابد هزار مرتبه و حضرت علی بن موسی علیهما السلام
فرمودند که میگویند بعد از روز قیامت چه خوب مردی بودی همش برای نفس خودت که مردم را از مزاحمت خود آسوده کردی
و بدستیکه فقیه آنست که بریزد بر مردم خیر خود را و نجات دهد ایشان از دشمنان ایشان و زیاده کند برایشان نعمتهای بهشت
خدا را و تفضل کند برایشان خوشنودی خدا را پس این فقیه میگوید ای آن کسی که کفالت یقین آل محمد میکردی و ضعیفان شیعیان را
هدایت مینویدی باش شفاعت کی کنایه که از تو علی اخذ کرده اند پس بایستد و شفاعت او داخل بهشت شود و فتاوی و فتاوی
تاده فاشم که هر فتاوی صد مرتبه اگر کسی باشد که بعضی از او کتب علم کرده اند و بعضی از شاکردان او و بعضی از شاکردان او و
همچنین از روز قیامت پس به بند چه قدر فوق است میان این دو منزلت و ذکر بصائر از امام صادق علیه السلام
مرویت که چون روز قیامت شود بر یکدیگر اند خدای عز و جل عالم و عابد را پس چون بایستد هر دو در محضر خداوند حاضر گردند
عابد بر او بهشت و بگو عالم را شفاعت کن از برای مردم بجزای حسن تو مرا ایشان را و آن جمله تشریفات الهیه که نظر کردن
بر روی عالم عبادت قرار داده چنانچه هر من لایحضر الفقیه روایت کرده که نظری روی کعبه عبادت است و نظری بر روی
عبادت است و نظری بر روی قرآن بدون قرأت نیز عبادت است و نظری بر روی روی عالم عبادت است و نظری بر روی آل محمد
علیه السلام عبادت است و نشستن نزد ایشان عبادت قرار داده چنانچه هر من ائمه از جناب صادق علیه السلام مرویت
کرده که هیچ شومی نمی شنید نزد عالم ساعی که آنرا نیک ندانند و او را پروردگار او که نشستی پیش بسبب من قهرم عزت و حسب اول
من که هر آینه نشانم ترا در بهشت با او و باکی ندارم و من خاندانی ایشان را معظم داشته و امر فرموده به آنست که او بلند
گردن آن فرموده فی یوم آذین الله ان یقع و یکذک و فیها اسم الله و من انزال البدر از جناب باسره
علیه السلام مرویت که مراد از نبوت خاندانی بسیار و نسل و حکماء و ائمه هدی علیهم السلام است و تفسیر عیاشی
از جناب صادق علیه السلام مرویت که حکمت معرفت است و فقه در دین پس هر کس از شما فقیه شد پس و یکم است و مرویت
احدی از مؤمنین مجتهدینست نزد سلطان از فقیه و کیفیت بلند کردن آن خانه را در باب آئینه خواب آید و نیز
خراب عالم را عبادت قرار داده چنانچه هر من از فقیه است و فی من عبود و غیره از حضرت رسول صلی الله علیه و آله

مرویت

در کیفیت احترام ائمه علیهم السلام علما را

۳۹

مرویت که تهمینه فرمودند بار خدا یا رحم کن خلفای مرا کسی عرض کرد کیت خلفای شما را رسول الله فرمودند که آنکه روایت میکنند احادیث مرا و سنت مرا پس باید میبهند اندامات من و مقتضای این خبر شریف آنست که باید رفتار کرد با علما در مقام تعظیم و احترام بخوبی رفتار باید کرد با خود آن جناب چه ایشان را جانشین خود خوانده و جانشین شریک است با کسی که دور او در جایش نشاند و در اجرای احکام کرد و آنچه معلوم شود که از خصایص اوست و کیفیت تعظیم آنجناب که در قرن ذکر شده پاره از آن خواهد آمد و شیخ کشی در رجال خود از جناب صادق علیه السلام روایت نموده که فرمودند شناسید مقام و منزلت شیعیان ما را بقدر آنچه میدانند از روایات ما و بر روایت دیگر فرمودند شناسید منازل مردم را و نزدیک بقدر روایت شان از ما و **و افضلا** از ابی الجار و و نقل کرده که گفت کعب بن جعفی بن بنایچه نمازده بود و مقام این مرد یعنی حضرت امیر در نزد شما گفت میدانم چه میگوئی چرا آنکه ششباری با بر شانه ما بود پس بر سرش اشاره میکرد و میزد و او را بان شمشیر و میفرمود با تهنیت کند پیش قسم بخدا که تهنیت شما برای ملا و تهنیت نیست تهنیت شما نیست مگر از برای حرکت بدستیکه قوی پیش از شما از بنی اسرائیل معاهده کردند سیانه خود یعنی از برای حرکت پس نزد احدی از ایشان تا آنکه پیغمبر قوت پیدا پیغمبر خود را نفس خود شد و بدستیکه شما بنده ایشانند چرا آنکه پیغمبر نیستید **و خلاصه** حلی در اول کتاب تفسیر روایت نموده از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که عتای امت من بمنزله انبیای بنی اسرائیل اند پس هر چه معلوم شود که از خصایص خاصه انبیاست چون عصمت فطری و نزول وحی و مثل انما علما را از آن بهره نیست و در باقی فضایل و احکام و ادب متعلق با ایشان شرکت اند و ازین قبیل است آنچه رسیده که ایشان وارث انبیاء و نواب ائمه اند و حجت اند بر خلایق از جانب ایشان چنانچه در کانی از جناب خنی تب روایت کرده که علامه آینه و ریشه انبیاء و بدستیکه انبیاء میراث نداشتند دنیا را و درستی بلکه میراث داشتند علم را پس هر که گفت چیزی از انما تحقیق که گرفته بهره تامی **و افضلا** از عمر بن خطله روایت کرده که از جناب صادق علیه السلام سؤال کرد که میان دو نفر از اصحاب ما منازعه شده در دینی یا میراثی چه کنند فرمود نظر کنند به یکی از شما از کسیکه روایت کند احادیث ما را و تامل نمایند در حلال و حرام ما و شناسند احکام ما را پس راضی باشند بکومت او بدستیکه من او را حاکم گردانیدم بر شما پس هرگاه حکم کند و از او قبول نه نمایند استخفاف کردند حکم الهی را و رد کردند بر او و رد کنند بر او رد کنند بر خداست و آن در عرض شرکت بخداوند است **و کرامت** مرویت که آن حضرت ابو جحیفه را فرستادند بسوی اصحاب خود و فرمودند بگو با آنها مردی را میان خود قرار دهند که نشنا باشد حلال و حرام ما را پس بدستیکه من او را بر شما قاضی کردم **و خلاصه** احکال الدین مرویت که حضرت حجه علیه السلام در جواب توفیق اسحق بن یعقوب نوشتند اما حوادث واقع پس رجوع کنید در آنها بسوی رواة حدیث ما پس الله از جناب ما جنت بر شما من حجت خدایم **و کرامت** احجاج مرویت که حضرت صادق علیه السلام به حسن بصری فرمودند و تفسیر آیه شریفه **و جعلنا بینهم و بین القوی التي یارکنا قری ظاهره و قد رافقها الیمنی سبی و افيها لیالی و اياما امنین** که ما یم آن قریه را که برکت داده خداوند در آنها و قری ظاهره رسولان و نسل

در وجوب احترام
علما

۱۵

وَقَدْ رَئَيْتَنِي فِي
صَحَابَةِ الْمُهَاجِرِينَ
الَّذِينَ خَالَتْهُمْ
أَنْفُسُهُمْ يَكْفُرُونَ
أَلَيْسَ لِي بِرَبِّكَ
أَلْفُ مِائَةٍ مِنْ
شَهِيدٍ

در لزوم تعظیم علمائے

(۴۱)

برای من و شب را بر سر هم در لحاف او گذاشته شده در زیر سر من مشکایی و نرسیده به پنجمین مقام احدی از اصحاب مایه
 گوید من در نفس خود چنین میگویم و حضرت نشسته بودند فرمود ای احمد بن محمد در نفس بسوی این فخر متقل کن برای خدا عز و جل
و کر رجال کثیری و بیست که حضرت صادق علیه السلام به ابان بن تغلب فرمودند با اهل مدینه بنشین بدرستی که من دوست
 میدارم اینکه دیده شود در شیعیان مثل توئی **ق**ی نجاشی روایت نموده که حضرت باقر علیه السلام با فرمودند بنشین در
 مسجد مدینه و فتوی بگو برای مردم که من دوست میدارم که دیده شود در شیعیان مثل تو **ق**ی ابن شهر آشوب در مناقب رجوت
 کرده که عبد الرحمن سلی بنایم کرد فرزند امام حسین علیه السلام را سوره فاتحه پس چون خواند آن را بر پدر بزرگوار عطا کرد بعد از رحمت
 بزار اشرفی و هزار رحمت و پدر کرد و پیش از در پس کسی از جهالت اعتراض کرد بر این معیت فرمودند که این عطایا با مقابله می کند
 با عطایا و یعنی تسلیم او ان طفل را **ق**ی شرح البلاغه در عهدنامه که حضرت امیر علیه السلام برای مالک استر نوشته اند و من
 کیفیت تکلیف و با قضاة و حکام شرح مذکور است که وسعت بده در عطایا بنا بقدریکه حاجتشان را از مردم بر دارد و ایشان را
 در نزد خود رتبه و منزلتی بده که طمع نمند در آن احدی از خاصه **ت**وف **ق**ی کافی از نجاشیه مرویست چون عقی بن حاتم بر
 حضرت رسول صلی الله علیه و آله وارد شد حضرت داشتند خانه خود نمودش و بنود در خانه خزانگی و مشکایی از پوست و باغی
 کرده پس حضرت آن مشکا را بجهت عقی گذاشتند و دیگران نقل کرده اند که خود آنحضرت بر زمین نشسته **ق**ی تفسیر امام
 علیه السلام مذکور است که شخصی آورد کسی را در خدمت حضرت سجاد علیه السلام با اعتقاد اینکه او کشته شده بد را و است پس آنحضرت
 کرد پس حکم فرمودند به ثبوت قصاص بر او و خواش کرد که از او در گذر تا خداوند اجراء از یاد کند پس گویا نفس او را چینی بنود
 پس حضرت فرمودند به عقی خون خواه اگر بخاطر داری برای اینم دقتی بر خود پس بخش باین جنایت را و در گذار این گناهش عرض
 کرد یا بن رسول الله او را حق بر من است اما نمی رسد بحدیکه از خون پدرم بگذرم فرمودند پس چه قصد داری عرض کرد بعضی خون
 پدرم میخواهم و اگر بگویم آن حقیر که بر من دارد مصالح کند به دید مصالحه میکنم و از و میگذرم حضرت فرمود چیست حق
 او عرض کرد یا بن رسول الله آموخت مرا توحید خداوند و نبوت پیغمبر صلی الله علیه و آله و امامت علی علیه السلام پس حضرت فرمود
 پس این آموختی که بخون پدر تو بی و الله و فائز این خونای تمام اهل زمین را از اولین تا آخرین سوای ائمه علیهم السلام اگر
 کشته شوند و فائز یک بخون ایشان هیچ چیز آفات می شود از او به دید یعنی خون بها کشت اری حضرت فرمود تعالی آموخت که
 برای من ثواب تسلیم تو او را تا به بخشیم تو ویرا پس آن نجات بیایی از قتل عرض کرد یا بن رسول الله من محتاجم بآن و توبی نیازی
 پس بدرستی که معاصی بزرگست و دین من میان من و این مقتول است نه میان من و این ولیش حضرت فرمود پس آیا خود را
 تسلیم کنی از برای کشتن محبوب تراست در نزد تو از ثواب تعلیم کشت اری پس حضرت فرمود به و تلی مقتول محمول کن
 جنایت این مرد را با انعامش بخواه تا کشتن پدرت پس محروم کرد او را از لذت دنیا و نورانی محروم کرد از اشفاق از و پس خود
 بسزاین معنی را که اگر صبر کنی و تسلیم نمایی بر رفیق پدرت خواهی بود در بهشت و چون آموخت بتو ایمان را واجب کرد بر تو
 توبه بشت و ای خدا را و نجات داد ترا از عذاب و آتشی پس احسانش بخواهید بر این بیشتر از جنایت او است پس یا آنکه می بخشی

صورت عهدنامه رسول خدا برای قبیله سلمان

وَرَجِيْنِي مِنْ عِبَادِي شُكْرًا أَحْمَدُ عَلَيْنِي إِلَهِي أَحَدٌ عَدَدَ مَنْ جَدَّ اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 فَهُوَ الْعَلِيُّ وَالْكَوْنُ وَالْعِصْمَةُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَأَذْكُرُوا يَوْمَ ضَعَفَتِ الْأَرْضُ
 وَتَفْعَلُ بِالْحَيَاةِ وَالْفَنَاءِ الْأَكْبَرُ وَالنَّدَامَةُ وَالْوَقُوفُ بَيْنَ يَدَيِ رَبِّ الْعَالَمِينَ أَذْشَكْرُكُمْ كَمَا أَذْشَكْرُكُمْ لِلرَّسُولِ
 لَتَسْتَلْزِمَنَّ عَنِ النَّبِيِّ الْعِظَمُ وَلَتَسْتَلْزِمَنَّ بِنَاءَ الْبَعْدِ جَنِينَ كَمَنْ آمَنَ بِهِ وَصَدَقَ بِمَا جَاءَنِي مِنْ رَجِيْنِي لَهُ
 مَا لَنَا وَعَلَيْهِ مَا عَلَيْنَا وَلَهُ الْعِصْمَةُ فِي الدُّنْيَا وَالسُّرُورُ فِي جَنَّاتِ النِّعَمِ مَعَ الْمَلَائِكَةِ الْمُتَّقِينَ
 وَالْأَيْدِيَاءِ الْمُرْسَلِينَ وَالْأَمْنُ وَالْخِلَاصُ مِنْ عَذَابِ الْجَحِيمِ هَذَا مَا وَعَدَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِنَّ اللَّهَ
 يَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْحَكِيمُ السَّليْمُ شَدِيدُ الْعِقَابِ لِمَنْ عَصَى وَهُوَ الْعَفُوُّ الرَّحِيمُ وَلَوْ أَنْزَلَ
 هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ فَمَنْ كَفَرَ بِيَوْمٍ بِهِ فَهُوَ مِنَ الْضَالِّينَ
 وَمَنْ آمَنَ بِلَا إِلَهٍ وَبِذَنبِهِ وَبِشَرْيَعِهِ فَهُوَ فِي دَرَجَاتٍ الْفَائِزِينَ وَهَذَا كِتَابِي أَنْ لَمْ يَمُتْ اللَّهُ
 وَبِمَنْةٍ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى أَنْبِيَائِهِ وَعَلَى ذِمَّتِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ فِي الْأَرْضِ الْيَوْمَ
 عَلَيْهَا سَهْلُهَا وَجَبِلُهَا وَعِيُونُهَا وَمَوَاعِيهُمَا عِيُونُ الْمُؤْمِنِينَ وَلَا مَصِيقَ عَلَيْهِمْ مِنْ فِرَاعٍ عَلَيْهِ كِتَابِي هَذَا
 مِنْ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ فَلْيَحْفَظُوهُ وَيَرْقُوهُ وَيَحْطُوهُ وَيَمْنَعُوا الظَّالِمِينَ لَا يَبْعَثُكُمْ بَاسًا ذِي وَالْكَارِمِ وَقَدْ
 رَفَعْتُ عَنْكُمْ النَّاصِيَةَ وَالزَّنَانَةَ وَالْجَنَّةَ إِلَى الشِّيشِ وَالْعَشِيرِ وَسَائِرِ الْوَنِّ وَالْكَافِ وَأَيْدِيَهُمْ طَلَقَهُ
 عَلَى نِيَّتِ الْبَرِّ وَضِيَاعِهَا وَأَمْوَالِهَا وَلَا يَمْنَعُوهُمْ مِنْ اللَّبَاسِ الْفَاسِقِ وَالرُّكُوبِ وَبِنَاءِ الدُّوْ
 وَالْأَصْطَبِلِ وَحُلِّ الْجَنَائِزِ وَأَنْحَادِ مَا يَجِدُونَ فِي دِيَارِهِمْ وَمَذَاهِبِهِمْ وَيَقْضُوا نَهْمَهُمْ عَلَى سَائِرِ الْمَلِكِ
 مِنْ أَهْلِ الدِّمَةِ بَانَ حَقَّ سَلَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَالْجَبَّ عَلَى جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ بِرَحْمَتِهِمْ
 فَأَنْزَلَ إِلَيَّ بِالْوَحْيِ أَنَّ الْجَنَّةَ إِلَى سَلَامَانَ اسْتَوَتْ مِنْ سَلَامَانَ إِلَى الْجَنَّةِ وَهُوَ تَقِي وَأَمْنِي وَفَاصِحِ
 لِرَسُولِ اللَّهِ وَالْمُؤْمِنِينَ قَسَلَامَانَ مِنْ أَفْلَاحِ الْفَلَقِ أَحَدُ هَذِهِ الْوَصِيَّةِ طَمَأْنَنْتُ بِهِ
 مِنَ الْخِيفَةِ وَالْبَرِّ لِأَهْلِ بَيْتِ سَلَامَانَ وَوَارِثِهِمْ مِنْ أَسْلَمَتِهِمْ وَقَامَ عَلَى دِينِهِ وَمَنْ خَالَفَ
 فَقَدْ خَالَفَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَعَلَيْهِ اللَّعْنَةُ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَمَنْ كُذِّمَهُمْ فَقَدْ كُذِّمَنِي وَلَهُ عِنْدَ اللَّهِ
 خَيْرٌ وَثَوَابٌ وَمَنْ أَذَاهُمْ فَقَدْ أَذَانِي وَأَفْخَصَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ جَاءَهُ جَهَنَّمُ وَبَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّتِي وَ
 وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَلِيَحْيِيكُمْ رَبُّكُمْ وَكُتِبَ عَلَيَّ مِنْ أَبِي طَالِبٍ بِأَمْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ بِحَضْرَةِ تَرْجَمَتِهِ بِهَامِيَةِ اسْتَوَارَ بَعْضُ خَدَائِعِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَالْأَزْبَارِي دُشْمَنِي
 وَرُؤُوسَ دِحْكَامِ بَرِّسٍ وَمَجَاوِرَانَ يَا خَدَامَانَ يَا دَانِيَانَ تَشْكُرُهُ يَا قَاضِيَانَ كِبَرَانَ وَقَبِيلَهُ وَتَبَارَوْفَرَزْدَانَ إِثْنَ
 لِسْتُ فَرَاغِي اسْتَ بَحْطُ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 فَرُوحِ بَارِسِي سَلَامَانَ فَارِسِي كَخْدَاوَزَاوَشْتُ نُوْدَاوَابِلِ مَهْتَاوُ مِهْرَكُ دَرِيسِ وَأَوْدِيَةِ وَانْجِهَ از سَلِشَانِ

۴۳
 لَا يَحْصِيهَا
 دَوْلَةُ الْكَلَاءِ

۲ پهلوی
 وَاَقَامَهُ

ff

[illegible]

عهدنامه امیرالمؤمنین علیه السلام برای بزرگان کبران

۴۶

عليها وهذا باها وجميع موائفها وبنائها استهدم منها وثبت رسم الجاري لكم على كل
رجل من بيتك بدين الجوسية وبودي الجزية ومالكهم درهم في كل سنة لمن بال الرئاسة
من اهل بيتكم عليهم لما سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول اهل ملتين
لا يوادون فقلت ذلك لكم لا اتهمني الي من مني لست في دينكم ودياستكم عليهم وقيامكم بما فيه
صلاح اوفهم ولما وقعت عليه من مناصبكم وطاعتكم وحمل اهل دينكم على النجى والطاعة و
السليين كافة فكل المؤمنين والمؤمنات والمسلمين والمسلمات ان يحفظوا اهرام ساد ابن حور زاد
واس الجوسية على ما جرى بينهم وبان لا يغير به حقهم ولا يغير من حقوقهم ولا يغير من شروطهم
وان يكرموا كرمهم ويعفوا عن موبقاتهم ولا يظلموا الجزية رؤسهم ابدا ما اتوا ساوا وان لا
يكرهوا على الدين لقول الله تبارك وتعالى لا اكراه في الدين قد بين الرسول من النبي فليعلم
جميع السليين ذلك من امري وادعوا وصيبي فديهم وفي ذراهم من اسلم منهم ومن اقام على
دينه ومن نكل امري فديهم ومن اسبى اليهم فله ورضاء الله ورضاء رسوله ومن خالفك
وتعدى الى غيري سخط الله ورسوله وقد خالفني وناصبني فيكون العداوة والبغضاء
الى يوم الدين والسلام عليكم ورحمة وكتب العبد حسن بن علي بن ابي طالب
رجب سنة تسع وثمانين من هجرة النبي العوفي يعني ابن ابي طالب وعهد امير المؤمنين علي بن ابي طالب
براي هرام شاه ابن حورزاد سر کرده مجوسان ومهاجران دين ايشان واز بهر خاندان او که مشغوبند به آذربايجان مار
اسفندان که من شمارا مين کردايندم وعهد خداي عزوجل واما رسول خداي صلى الله عليه وآله واما خویش شمارا
وادم چنانچه رياست ومهری که بمکان خاندان شمارا بود بر شمارا و فرزندان شمارا زاني داشتيم و عمر نمودم جمله امتان
محمد مصطفی صلى الله عليه وآله از زنان و از مردان جماعت مؤمنان و مسلمانان و داليان شهر و پاوشاهان و غازيان
وصاحب طرقات را بجمع شمارا و نگهداري شمارا و بيداري از شمارا و در داري و سپيدگري کند شمارا و ستم شمارا منع کند و فرزندان
شمارا نیکو دارند و جزیه از شمارا خواهند و رياست ومهری بر شمارا و فرزندان شمارا نگاه دارند و بر داري از شمارا جزیه سرطاي شمارا
و سرطاي فرزندان شمارا و آنچه از نسل شمارا بود و آيند و زکوة کوسفندان و کاوان شمارا و هر که مردم دستم شمارا
برائش که هاي شمارا و اموال او و زيربشاي او و قريباي او و قوفه بر او و همبشاي او و جاي آب و درخت انداختن او و سنان
انچه خراب شود از او و مقرر و مرسوم شده از براي شمارا هر دیکه متمسک است بدین مجوسيه و جزیه بدو است در
کيش شمارا که مردم سيم در هر سال براي انکه رياست دار و برزنا واده شمارا بخواهند شيندم من و خدا سلي الله عليه و
ميرم و که اهل دولت از انکه بکاردش غي برند پس من گفته ام اين را يعني قرار داد و اين مرسوم را يعني انکه رسيدن من از
منزلت شمارا و دين شمارا و رياست شمارا بپايان و رسيدن من بپايان صلوات الله عليه و آله و عفو شدم بران

اهل ظم

للسليين ظم

واهل بيتهم من ولد ابي
بازين اسفند و ذرايهم
ولا ياتي الى حقوقهم و
ولا ياتي على الجوسية
ولا ياتي على حقوقهم
ع و از بهر خاندان او که مشغوبند به
که با چنين باشد و حفظ
و صيبي فديهم يعني ابن ابي طالب

بعضي از اين ترجمه از آن خواهد
بود و آنچه چون پاره زيارتي است
که معلوم شود و از آنچه عهدي
است قد شده
والله اعلم

ترجمہ عهدنامہ امیر المومنینؑ برای بزرگان محوس

(13)

پند کردن شما و تصریح شما اهل کیش خود را بر نصیحت و طاعت تمامی مسلمانان پس لازم است بر مردان و زنان اهل ایمان و زنان و
 مردان مسلمانان که نگاهداری کنند بهرام شاه بن حوزاد رئیس کبران و خانواده او و فرزندان او را با دین ما را سفید و فرزندان
 ایشان را و بر طرف نباشد حقوق آنها بر ایشان و ریاست و مروتی ایشان بر کبران بران کجوه که رسمشان بود و تغییر ندهند
 حقی از حقوق ایشان را و شرعی از شرع و طایشان را و اینکه اگرام کنند خوانم و دانشان را و در گذرند از بد کارشان و مطالبه کنند
 جزئی سر بای ایشان را هرگز و اینکه اگر اهکند ایشان را بر قبول دین اسلام زیر که خداوند تبارک و تعالی میفرماید اگر ای نیست
 در دین تحقیقی که پدیدار شد حقی از باطل پس باید بدانند همه مسلمانان این را از فرمان من و مراعات کنند و وصیت مرا در
 باره ایشان و درباره فرزندان ایشان که ساینکه اسلام آوردند از ایشان یا باقی مانند بر کیش خود و هر که فرمان پذیرد و پند
 من در حق ایشان نگاه دارد پس آن خشنودی خدا و خشنودی بهم را و است و هر که خلاف کند و از فرمان من سرکشی کند
 پس او دشمن و دشمن خدا و رسول او است و تحقیق که مرا خلاف نموده و دشمنی کرده پس خواهد بود دشمنی و کینه تا روز قیامت
 و در و دشمنی از شما باد و خدا شما را رحمت کند تمام شد ترجمه عهد و اگر فی الجمله مخالفتی دیده شود معذور دارند که بجهت رعایت
 اصل و ترجمه موجود در طهار بود ثبت اسامی شده و بخوبی که در آخر ترجمه عهد دوم بود و در طهار نقل کرده بود با تمام بحال
 که مضمون بیشتر آنها چنین بود **هذه نسخة عهد بخط سيد الشهداء الحسين بن ابي محمد المومنين علي بن ابي**
ابن طالب صلوات الله عليهما و هذه النسخة قوليت بأصل كتبه فلان **بأجل الخلاف في** **در**
القاب و بجهة اختصار بهمان اسامی **شهود قناعت کردیم** **رضا بن ابی الحسن بن علی بن طاهر الحسینی** **ابو الهیثم بن ناصر بن**
طاهر طایب الفسابة بخطه **با صهان فی ذی القعدة سنة تسع و سبعین و اربعائة** **محمد بن** **بن الحسين بن علی**
بن طاهر بن علی بن محمد بن الحسين بن القاسم بن محمد بن القاسم بن الحسين بن زيد بن الحسن بن علی بن ابی طالب صلوات الله
عليهما الحسين بن علی بن الحسين الحسینی **عباد بن علی بن حمزة طباطبا** **احمد بن اسمعيل بن الحسين الحسینی** **اليزدي**
عباد بن الحسين بن احمد طباطبا **علي بن ناصر بن الحسين طباطبا** **ابو علي بن محمد بن حيدر الحسن الحسینی** **حیدر**
بن حمزة بن الحسين العلوي الحسینی **هنا شتم بن محمد بن احمد بن طباطبا** **محمد بن هاشم بن محمد بن طباطبا** **ابو المناقب**
بن ابی العباس بن طباطبا **السید مجتبی** **ابن ابی طاهر بن مجتبی الحسینی** **علي بن محمد بن سعد بن احمد بن محمد بن احمد بن**
تقریر شد **حمزة بن محمد بن طاهر** **سنة تسع و سبعین و اربعائة** **حمزة بن ناصر بن ابی طاهر طباطبا الحسینی** **اسمعیل بن احمد بن**
طباطبا فی ذی القعدة سنة تسع و سبعین و اربعائة **احمد و عمر بن ابی الحسن بن شرامک** **محمد بن الحسن**
العلوي **علي بن ابی طباطبا** **الفضل بن ابی الفتوح بن ابی الفضل العلوي الحسن** **بن ابی الفتوح بن ابی الفضل العلوي**
ابن طالب بن العلوي الحسين بن مجتبی **ابن ابی طاهر الحسینی** **چون** **ظاهر و هویدا شد چگونگی رفتار و کردار و تقوا**
و اعظام خداوند و رسول و آئمه صلوات الله عليهم **حاملین علوم و اوقیان آثار و خیر خویش را و اینکه نبود این عمل مکرر از**
بزرگ مقام علم و حسن آن پس هر که مدعی محبت ایشانست باید جد و کوشش نماید تا بدست آرد محبت آنها **اگر ایشان آن را**

مجلس

در لزوم متابعت خدا و اولیائش در احترام کردن علماء

۴۱

دوست میداشتند تا از روی آن محبت رفتار کنند با او آن قسم که ایشان رفت میکرد و گرنه در دعوی خود کاذبست
و باید پیوسته بر نفس خویش بکشد چنانچه زواجل نشده در آیه شریفه **وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبٌ إِلَيْكُمْ أَتَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ**
فِي صَلَاتِهِمْ وَكُنْ إِلَيْكُمْ الْكَرُّ وَالْفُسُوقُ وَالْعِصْيَانُ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ
وَبِعَمَلِهِمْ پس نه باشد خواهد بود و نه بهمت فضل خداوند سزاوارش شده و بسیار باشد که از محبت بمقام که است و بعضی
رسد و داخل شود در آیه شریفه **ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ فَاحْبَطُوا أَعْمَالَهُمْ** کفار چونکه گرامت و دشمن
چیزی را که خداوند فرستاد پس خداوند کردار ایشان را نابود کرده و اینها میفرماید **فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى**
تُخْرِكَ لَهُمْ فَمَا سَجَدُوا لَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيَسْئَلُوكَ الشَّيَاطِينَ نه چنین نیست
که ایشان گمان کردند قسم بر پروردگار تو که بحقیقت ایمان نیامورند تا آنکه حکم کنند ترا در آنچه نزاع و خلاف شده میان
ایشان پس نیامند در قلب خود شکمی در آنچه حکم کردی یعنی دلشک نشوند حکم تو از روی آنکه خلاف میل ایشان است و انقیاد
کنند و بنا گذارند بر اطاعت حاصل آنکه باید با آنچه خدا و خلفایش گفتند و کردند و اطاعت نمودند راضی شد و محبت پیدا کرد و بنا بر
عمل کردن بان باید گذارد تا ایمان درست پیدا شود و دعوی محبت خدا و رسول صادق آید و محبت ایشان از محبت
بطلان خوب رویان را که سراین میکند محبت بانها محبت به آنچه منسوب و متعلق بایشان است از خانه و لباس و
خادم و اقوام و غیر اینها کمتر نشود و چنانچه این مقام بدست نیامد بطریقی که خواهد آمد بایست اهتمام کرد که اتفاقا در عمل و رفتار
خلاف نشود چه میشود از تکلف و بی میلی و گرامت کاربرد اگر بوجه تحصیل ثواب یا رفع بعضی از غلطائات یا بجهت افتاد اوشتا
و شاید کم کم همین رشته او را بمقام اول برساند و ما در کتاب دارالسلام ثابت کردیم که یکی از اسباب تحصیل محبت داشتن
بخداوند و خواهش عمل کردن بفرموده های ایشانست **فَإِشِيخُ كَلِمَةٍ** از یونس بن ظبیان روایت کرده که گفت عرض
کردم خدمت جناب صادق علیه السلام ای نبی من کی این دو مرد را ازین مرد فرمودند بدست آن مرد و بدست آن دو مرد
گفتم ای نبی من کی مجرب زانیده و ناصر بن جذاعه را از معشقل بن عمر فرمودی یونس تحقیق که سوال کردم از آن دو که از او
دست بردارند پس قبول نکردند پس خواندم ایشان را و خواهش کردم از ایشان و نوشتم بآنان و پس را ما بابت خود
قرار دادیم نزد آنها پس دست برداشتند از ویس بن ابراهیم زنده ایشان را پس قسم جداوند هر آینه کثیر غره را است که بدست
در دوستی خود یعنی غره را که معشوقه او بود ازین دو نفر جدا بخواهد بستاند اندازد و بی من از بهانه آنکه بگوید **أَسْلَمَ**
وَعَمَّتْ بِالْغَيْبِ إِلَّا أَحْبَبَهَا إِذَا أَنَا لَمْ يَكُنْ عَلَيَّ كَرِهِيهَا آن که غره اعتقاد کرده در غیب
که من او را دوست ندارم در وقتی که کریم او دوست او کریم نباشد بر من یعنی آن را که او دوست دارد من دوست
نداشتم باشم پس فرمودند و من بخدا اگر او دوست من باشد من دوست او باشم و من دوست او باشم و من دوست او باشم
و شیخی گشتی این خبر را با اختلاف نقل کرده و بیت را پسین نقل کرده **لَقَدْ عَلِمْتُ بِالْغَيْبِ الْحَقَّ**
پس فرمودند قسم بخدا اگر کریم بودم من بر ایشان یعنی عظمی و محترم بودم بر آنکه که بودم و دوست داشتم

دربزرگی صفت علم

۴۹

بخود و بر دیگران اختیار کرد و این خبر مؤید بوجدان بر ما نیست تمام بر اینکه از علامات محبت داشتن با ائمه علیهم السلام محبت داشتن به هیچ چیز نیست که ایشان دوست میداشتند از عبادات و خور وینها و آشامیدنها و مکانها و اوقات و اشیا صنایع و حالات و مجالس و شنیدنها و دیدنها و غیر اینها پس محبت ایشان را کثیری نیست از تقصص تمام در آثار و احبار تا آنکه دست آورد عبادات ایشان از آنها پس از آن سی کند و در تحصیل محبت آنها و با کوتاهی بهمت لامحاله خود را شبیه کند بچنین رفتار و عمل کردن بعبادات ایشان و پیوستن و از آنرا که اختیار کند از آنها آنچه را مبعوض داشتند و از سیره و رسم دشمنان ایشان بود تا آنکه کردار او سبب خشنودن با اعدای ایشان نشود **ثُمَّ لَا تَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ سُوءِ الْخَاتِمَةِ وَ أَمَّا طَرِيقُ فَاتِحَتِ** پس بدانکه اسباب معظم بودن و بزرگ و محبوب شدن شخص از چند جهت است و ما دو وجه آن را ذکر میکنیم اول وجود صفات نیکو و خصال پسندیده در آن و با آن بودن او چیز باینکه خود فی نفسه مرغوب و مطلوب و نفوس بان مایل و شایق باشند و هر چه آن خصات در نظر انسان بزرگتر و نقش بیشتر صاحبش در نزد او محترم تر است و از اینجهت مختلف شود و عظمیا به اختلاف آراء و نظرها در بزرگی آن خصات و محاررت آن مثل آنکه متاع دنیا در نظری بصیران در رعایت بزرگی واقع است هر که از آن بیشتر جمع نموده بزرگی و احترامش در نزد ایشان بیشتر است هر چند مایوس باشند از رسیدن چیزی از آنها با ایشان و هر سلطان که مملکتش وسیع تر و جندش زیاده تر است عظمی در قلوبشان بیشتر است و اما آنکه میفرمایند تمام دنیا حیر و خوار تر است در نزد اذن عظمی بزرگی یا عداوت دارند با او بجهت باز داشتن او و صاحبش با از خداوند پس صاحب کج کارون در نزد ایشان باستانی پریشان گمان یا خوار تر و مبعوض تر باشد چنانکه به خلاف آن قرآن در نزد اهل الله و ایمان و دنیایت عظمت و بزرگیست چه آن اشرف و اعظم بر آیا و محیی است که غنی مطلق به اشرف رسل و اقرب بندگانش بخشیده و اگر در نزهت قدرش به از آن بود از او در هیچ نمیفرمود پس هر که حظش از آن بیشتر عظمی زیاده تر است و **وَعَلَى** کافی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مرویت که فرمودند اهل قرآن و اعلی درجه از آدمین اند سوی انبیاء و مرسلین پس ضعیف شمرده حقوق اهل قرآن را بدرستیکه بر ایشان از جانب خداوند عز و جت هر آینه مکانیست عالی و **وَعَلَى** روایت دیگر فرمودند کسی که داده شد با و قرآن پس گمان کند که کسی از مردم هست که داده شد با آن افضل از آنچه داده شد با و پس تحقیق که بزرگ شمرده چیزی را که خداوند کوچک کرده و او را کوچک شمرده چیزی را که بزرگ کرده او را خدایند و چنان دانستی این مقدمه را پس میگوئیم علایم این که عارفند بعبایه حق از روی برآین و آیات و علامت اسباب رضا و غضب خداوند و منافع و مضار عباد و راههای قرب و بعد از آنرا و آید بزرگترین خصلتها و بهترین صفات را و این دعوی را واضح و بهر یکنند آنکه تا علی در منافع علم و فوائد داناتی و شواهد کتاب و سنت مؤید بوجدان حتی و بر بان عقلی و بزرگ بعضی از آن قناعت میکنند **اقول** آنکه خداوند عالم بندگان خود را در کلام مجید بحسب حالات قلبیه و افعال جاریه و اقوال مختلفه و کثرت منفعت و مضرت و قلت آن و حسن عاقبت و بدی آن و نجات و گرفتاری در آن دو قسم فرمودند و برای هر قسم بحسب اختلاف مراد اسامی و القاب و تشبیه و کنایات بسیاری ذکر فرمودند و پس از آن ظاهر

در فضیلت خصلت علم

۵۱

ادب و ادب و در نزدیکی و در سبب از بهر آنکه باینست حاجتی بقصود و خویش از روی علم و دانش و مسرت به صلاح و مفاسد و قدرت
و توانائی بر نماند که از آنست که بهر چراغ علم بی برند با نچه در آن قوام شست و ما به آسودگی و راحت است و بنور هدایت
علم بهر آنکه در باب جلب منافع و اسود دافع منتهی را و بنسب آن رشته متصل و خلق بیکدیگر بسته شوند پس اگر تصور
نشود که در یک روز بیک ساعت از هر کسی مقدار دانشش از او گرفته شود و مصالح و مفاسد در نظر یکسان و از باب صلاح
و حرف با جاهلان در یکیزان شوند عالم منقلب شود و وضعی بهم خورد و جهان هرج و مرجی شود که احدی زنده نماند
چه فرورفتن یکینه لغتشان در میان متوقف است بر کار کردن و بجز از فقر و کار آنها از روی علم باصل آن کار و کیفیت
او و علم بصلاح کردن آن کار است و با جمل بر دو کار با نماند پس لغتشان پیدا نشود و از این رقم است بسیار با بخت
از لباس و مسکن و آلات البیت و غیر اینها و اسوال و فروج و نفوس همه در معرض تلف و تفتیق و هلاکت در رسید
چه با بقای حاجت به اکل و شرب و کساح و لباس و تمیز غذا و زشت از زیب و نبودن را و بی از خارج غیر از فساد
کلی و تمام شدن نوع انسانی نیستند و با هلاکت ایشان بسیار اشیا را مد بقا نماند چه آنها بطبیعی وجود انسان طلعت
و وجود پدید می آید و بجهت منافع و راحت ایشان پای در عالم نماند چنانچه خداوند میفرماید **خَلَقَ لَكُمْ مَالٍ فِي الْأَرْضِ**
جَعَلَ لَكُم مِّنْهَا رِجَالًا مَّشَاكِيمًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْهَا دَابَّاتٍ مَّحْمُولَاتٍ و اینها نیز بجهت مقدار
دانشی است که دارند با نچه ایشان را نفع دهد از ماکولات و با نچه بآن دفع کنند از خود مضرت و از بیت و ثمن آن
خود را و با گرفتن این سرفرازیان ساعتی زنده نمانند و از وجوه اول ظاهر میشود و ستر استقار بر چیز برای طالب علم چنانچه از خدا
متواضع است سستی که پاره از حیوانات با نهایت حقارت و خواری و پستی رتبه و مقام بسبب اندکی از علم و تکلیلی از
معرفت و عمل محترم و ستر زنده اند بلکه از انسان جاهل که مقاشش اعلی بود بهر تبت مقدم و اشرف شوند چنانچه سگ که با
خداست فطری و بجاست ذاتی بجهت یاد گرفتن و دوسته چیزی که رفتن بسوی شکار باشد هرگاه او را بفرستند و بر کشتن بسوی
صاحبش هر وقت که او را بخواند و بخوردن از شکار که گرفته تا صاحبش رسد یا قیمت شود و کشته اش پاک و طلال کرد و بیک
بعضی از فقهاء گفته جایی که میزدند او را هم لازم نیست بشویند با جمع نبودن شرایط و نج و ذبیحه انسان که جاهل باشد بشر ایضا
مردار و نجس است ع بین تفاوت ره از کجا است تا کجا **و قد کفی از جناب رضا علیه السلام مرویت که**
فرمود بخوردید قشره را و فحش ندیدید او را و نهید او را با طفل که بازی کنند با او بجهت آنکه زیاد تسبیح میفرستند و تسبیح و تهنیت
لَعَنَ اللَّهُ مَبْغِضِي آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ و در روایت دیگر فرمودند که میگوید در آخر تسبیحش این را
و اَيْضًا در کتاب و کتاب خصال از داود رقی مرویت که گفت نشسته بودیم خدمت جناب صادق علیه السلام
که گذشت مردی و در دستش پرستوی بود کشته پس حضرت بسرعت برخواست بسوی او تا آنکه گرفت آن را از دستش
پس انداخت آن را بر زمین و فرمود ای عالم شما هر کس را باین یافته شما خبر دادم و مرا پدرم از قدم که رسول خدا
صلی الله علیه و آله نمی فرمود از کشتن شش چیز **مَوْرَدُ مَكْسِ عَسَلٍ وَ مَضْغُ عَصَا وَ دَبْدَبٌ وَ صَرَدٌ وَ بَرَسْتُوكَ اَتَاكُم عَسَل**

تقریر چکاو اعلی

64

17

در فضیلت صفت علم و آثانی و مخرج علم

فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَعْرِفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِيَكُنِيَ أَعْرَفُ مِنْ كُنْهِ نَبَانِي بُوَدُومِ بِنِ خُوشِ دَاشْتَمُ كَمِ شَنَاسْتَه شُومِ بِنِ آوَمِیمِ جَانَانِازَا
بِشَنَاسْتَه شُومِ وَا زَبْرَایِ شُرَافَتِ عِلْمِ بِنِ آیَه کَافِیِ اسْتِ وَا آیَه دِکِرِ اَوَّلِ سُورَه عَلَقِ کِه اَوَّلِ سُورَه اِیست کِه نَزَلِ شَد
اَفْرَعُ بَاسِیمِ رَبِّکَ الَّذِی خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَاقٍ اَفْرَعُ وَرَبِّکَ الْاَکْزَمُ الَّذِی عَلَّمَ بِالْقَلَمِ
عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ یَعْلَمْ بِخُوانِ بِنَامِ پُروردِکاتِ بِنَامِ پُروردِکارِ اَلْکَافِرِیَه اَفْرِیدِ اِنْسَانَ رَا اَزْخُونِ سِنَه
اَزْطَه کُنْدِیدِه بِخُوانِ وَحَالِ کِه پُروردِکارِ تُو کَرِیمِ تَرَسْتِ اَزْهَمِه اَنگِه اَمُوختِ اَدِی رَا عِلْمِ بِنِی نُوشتَنِ یَا تَبَّوَسَّطِ قَلَمِ وَا
بِیَانِ اَمُوختِ اَمُوختِ اِنْسَانَ رَا چِیزِی کِه نَمِیدِ اسْتِ وَا زِچُنْدِ وَجَا شَرَه بَشَرَفَتِ عِلْمِ شَدِه اَقَلِ اَلْکِه دِیَمِ
شُمُورِ نَعْمَتِا پَسِ اَزْ نَعْمَتِ وَجُودِ نَعْمَتِ عِلْمِ رَا بِیَانِ فَرَمُودِ وَا کَرِ اشْرَفِ اَزْ اَوْ نَعْمَتِی بُوَدِ سَمِزَا وَا رَزِ بُوَدِ بَکَرِ عِجْدَا وَا فِی
اَنگِه دَرِ اِینِ آیاتِ ذِکَرِ اَزْ اَوَّلِ مَرْتَبَه اِنْسَانَ شَدِه کِه پَسْتِ تَرِینِ مَرَاتِبِ اَواسْتِ وَا اَزْ اَخِرِ حَالِشِ کِه مَقَامِ دَانَا بَیْ بَاشَدِ
پَسِ بَایسْتِ بِلَا تَرِینِ مَرَاتِبِ اَو بَاشَدِ نَظَرِ بَقَا بِلَا اِنْدَاضِ اِنِ بِنِ دُوجِه کُویَا فَرَمُودِ تُو دَرِ بَایسْتِ اَمَرِ دَرِ چُنِینِ مَقَامِ پَسْتِ بُوَدِی
وَ حَالِ چُنِینِ مَقَامِ عَالِی رَسِیدِی وَا کَرِ فُوقِ اَنِ دَرِجَه بُوَدِ ذِکَرِشِ مَنَاسِبِ تَرِ بُوَدِ سَیِّمِ اَنگِه دَرِ بَخْشِیدَنِ کُومِرِ عِلْمِ اَسْتِ
مُقَدَّسِ خُودِ رَا بِصِفَتِ اَلْکَرِیمِیَّتِ یَا دُفُورِ مَوْدَا شَرَه بَانِیکِه اِینِ صِفَتِ اَزْ رُویِ اَنِ مَوْهِبَتِ اسْتِ پَسِ نَاجَا رِ نَعْمَتِ
عِلْمِ اَزْ هِمِه نَعْمِ اَعْلَی بَاشَدِ وَا کَرِ اَلْکَرِیمِیَّتِ بَغِیرِ اَوْ تَحَقُّقِ شُودِ پُورِ ذِکَرِ شَدِ بَا بِنِ بَاشَدِ چِجَا دَمِ اَنگِه ذِکَرِ نَعْمَتِ وَجُودِ عِلْمِ
اَلْکَفَّارِ مَوْدَا شَرَه بَانِیکِه بَاسْتِ اَمِنِ اِینِ دُوعِلْمَتِ تَمَامِ وَا دَرِ جَنِبِ اَنِ سَا یَرِ نَعْمِ رَا وَ قُضِیَه نَظِیرِشِ آیَه مَبَارَکَه
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی اَنْشَأَ الْاِنْسَانَ عَلَّمَهُ الْبَیَانَ اَزْ اَبَدِ اِکْرَدَنِ سُورَه بَاسْمِ شَرِیفِ اَلْحَمْدُ دَانِسْتِه مِشُودِ کِه
دَرِ مَقَامِ ذِکَرِ نَعْمَتِ وَ مَصْدَقِ اِینِ کَرَا آیَه مَبَارَکَه فَبَایِ اَلْاَیَّ وَ یَکَا تَکْذِکَ بَانَ تَا اَخِرِ سُورَه وَ تَعْلِیمِ فَرَا نِ رَا کِه اشْرَفِ
وَا نَفْعِ وَا حِلِ دَاوُمِ طَرُقِ عِلُومِ اسْتِ بَرِ هِمِه مُقَدَّمِ دَاشْتِ وِپَسِ اَزْ ذِکَرِ نَعْمَتِ خَلَقَتِ تَعْلِیمِ بِیَانِ رَا کِه مَعْرِفَتِ مَنَافِعِ
وَا مَضَارِ دُنْیا وَا اُخِرَتِ اسْتِ ذِکَرِ فَرَمُودِ وَ بَرِ نَاقِدِ حَقِیْقِیَّتِ کِه دَرِ اِینِ تَرْتِیبِ چِه مَقْدَارِ اِعْتِنَاءِ بِنِشَانِ عِلْمِ شَدِه قِ آیَه
مَبَارَکَه اِنَّمَا یُعْجِزُکَ اللّٰهُ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءِ وَا دَرِ جَا یِ دِکِرِ اسْتِ سَیِّدِ کَرُومِنِ یُخْشِیْ هَرِ کِه اَزْ خُدَا یِ تَرِ
بِنِدِ کِرِدِ وَا نَصِیحَتِ دَرَا وَا تَرِ کُنْدِ وَا جَزْ عِلْمِ کِسی تَرِ سَدِ پَسِ تَکْذِکَرِ مَفْتَاحِ رَا هِ نَجَاسَتِ مَخْصُوصِ اِشْیَانِ خُوا هَدِ بُوَدِ آیاتِ
کِه دَلالَتِ مِکِنَدِ بَرِ اَمَرِ سُبُحَالِ زِیَادَتِی عِلْمِ وَ تَعْلَمِ اَزْ عِلْمِ وَا مَدَّتِ جَهْلِ وِپناهِ بَرُونِ اِنبِیاءِ بَخْدا وَا دُخُولِ دَرِ مَرِجَه
جَا بِلِینِ وَا سَرِزَنِشِ کَرْدَنِ اِشْیَانِ کَمَذِینِ خُودِ رَا بِجَهْلِ کِه سَبَبِ تَکْذِیبِ اِشْیَانِ شَدِه وَا صُورَتِ تَکْذِیبِ مَعْرِفَتِ مَعْرِفَتِ کَرِ عِجْدَا
جَهْلِ بَیْکِ اَزْ اَسُورِ کِه بَا یَقِینِ بَا تَها مَرِ کَرِ تَحَقُّقِ نَشُودِ چُنَا نِجَه کُذُشْتِ بَسِیَارِ اسْتِ لَیْجَمِ اَخْبَارِ بَسِیَارِ وَا بَکَرِ بَعْضِ قِنَاتِ
کِنِیمِ اَمَّا شَیْخِ طُوسِی وَا غِیرِه مَرِ وِیستِ اَزْ جَنَابِ رِضا عَلَیْهِ السَّلَامِ کِه حُضْرَتِ رَسُولِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَا کِه فَرَمُودَنِ
طَلَبِ عِلْمِ وَاجِبِ اسْتِ بَرِ هَرِ مُسْلِمَانِی پَسِ طَلَبِ نَاشِیدِ عِلْمِ رَا اَزْ حُلُوشِ وَا قَبْطِاسِ نَاشِیدَانِ رَا اَزْ اِهْلِشِ بَرِ سِیکِه بَرایِ
خُدا وَا عِلْمِ رَا یَا دَا وَا دَنِ حَسَنَاتِ وَا طَلَبِ نُمُودَنِشِ عِبَادَتِ اسْتِ وَا نَکَرِه نُمُودَنِشِ ثَوَابِ تَبِیعِ دَا وَا وَا عِلْمِ
کَرْدَنِ بَا وَا حِمَا دَاسْتِ دَرِ راهِ خُدا وَا تَعْلِیمِشِ بَا نَکَرِه نَافِذِ صَدَقَاتِ اسْتِ وَا بَاهِلِشِ عَطَا نُمُودَنِ مَوْجِبِ قَرَبِ بَخْدا اسْتِ

در شرافت صفت علم

۵۵

پیشانی است که جدا شود از امام خود و قادر نباشد بر رسیدن بخدیش و نداند کجای نه خود را در آنچه مبتلا میشود و از احکام دین
 بان که هرگز از شیعیان ما و آن است معلوم ما این جا بل بشریعت ما که جدا شده از مشایخه ما یعنی است در دامن او پس هرگز
 او را بدایت کند و ارشاد نماید و باید با و احکام ما را با ما است در رفیق علی خبر داد و این پدرم از پدرانش از رسول خدا
 صلی الله علیه و آله و امام فرمود حاضر شدند زنی در نزد صدیقه فاطمه زهرا علیها السلام و گفت ما دری داریم ناتوان
 و چیزی از امر نماز بر او مشتبه شده و ما فرستاده بسوی شما که پرسیم پس حضرت جواب ان را گفت پس سؤال دیگر کرد
 جواب داد پس سؤال دیگر کرد جواب داد اما که سؤال را به رساند جواب داد پس آن زن از زیادهای سؤال شرمند شد
 و گفت کران نشوم بر تو ای دختر رسول خدا فرمود سؤال کن از آنچه خواهی آیا دیدی کسی را که خود را گریه دهد و بگوید برای بالا
 رفتن بهای ما یا بر سنگین و گریه او صد هزار شرفی است آیا سنگینی دارد بر او عرض کردند فرمود که آن مرد من برای هر سؤال
 به بیشتر از پرسیدن از زمین تا عرش از تو کوپس سزاوارترم باینکه کران نشود بر من و حضرت امام حسن علیها السلام فرمود
 فضیلت کسی که متکفل کند جماعت شیعیان را و امور مشتبه را برایشان واضح گرداند بر کسی که چنان دیگر را آب و طعام دهد
 و در مثل فضیلت ما هست بر شما که مخفی ترین ستاره است و حضرت حسین بن علی علیهما السلام فرمود که متکفل
 یکی از شیعیان ما شود و در غیبت ما و از علوی که با و رسیده او را هدایت کند و در علوم ما با او مواساة خداوند عالمیان
 او را نداند که ای بنده کهیم که مواساة کردی من سزاوارترم بکریم کردن از تو ای ملائکه در بهشت به حرفی که تعلیم کرده هزار
 هزار قصر با و دهد و در آن قصر با آنچه مناسب انما است از نعمت برای او مقرر سازد و حضرت علی بن الحسین
 علیها السلام فرمود که حقیقه مالی و حی نمود حضرت موسی که ای موسی مردم را دوست من کردن و مراد دوست ایشان کن
 گفت خداوند آنچه کنم که ایشان چنین شوند فرمود که بیا و ایشان از نعمتی که مرا مراد دوست دارند بدرستی که اگر یک کس آنکه
 از دیکه من گریخته باشد یا از ست عت من گشده باشد بسوی من برگردانی بهتر است برای تو از صد سال عبادت
 که روزها و روزه باشی و شبها بر پا ایستاده باشی موسی گفت ان بنده که گریخته کدام است فرمود که نگار آن و آن
 که فرمان من نمی برند پرسید که گشده کیست فرمود که جابل به امام زمانش پس بشناسند با و اما مش را یا غایب از
 اما مش بعد از شناختن که جابل باشد بشریعت دین او پس بشناسند با و بشریعت را و آنچه با و عبادت کند بر و کار
 خود و بر سر بسبب آن بخشنودی او و حضرت سجاده علیها السلام فرمود بشارت دهید علمای شیعیان ما را به
 ثواب عظیم و جزای فراوان و حضرت موسی بن جعفر علیها السلام فرمود یک فقیه که نجات دهد بیستی از قیام ما را
 که جبهه انما از ما از مشایخه ما به یاد داند او آنچه را محتاج است با و کران تر است بر شیطان از هزار عالم زیرا که
 بهای آن نفوس نجات است و عالم با داشتن هم نفس خود هم نفوس بندگان و کنیزان خدا را دارد که از دست
 شیطان و به کسان اشیاع و نجات دهد و از آنچه افضل است از هزار هزار عابد و حضرت امام محمد تقی علیهم
 فرمود و آنکه متکفل شود دایم آل محمد که جدا شدند از امام خود و افتاده اند در حیرت جمل و گرفتار اند در دست

در منقبت صفت علم و دانش

(۶۹)

شیاطین و در دست ناحیه های از دشمنان ما پس نجات دهد ایشان را از آفت و پیران آورد ایشان را از حیرتشان
و غالب شود بر شیاطین بهر کردار و اندن و سوسه شان و مقهور کند ناحیه ها را بهر آیین پروردگار و اولیای ائمه ایشان چه
برتری کند در نزد خداوند بر بندگان بمقامی اعلی که بیشتر است از فضل آسمان بر زمین و عرش بر کرسی و جبر بر آسمان و فضل
بر عابد مانند فضل ما هست بر مخفی ترین ستارها که در آسمان است حق حضرت امام حسن عسکری علیه السلام فرمود
می آیند علمای شیعیان که رسیدگی میکنند امور ضعفای دوستان و اهل ولایت ما را روز قیامت نور ما می رسد
از جای ایشان بر سر هر یک تاج کرامتی است که پرانده کرده نور ما را در عرصات قیامت و مسافت دور انوار صفا
سصد هزار سال است و شعلای تاجهای ایشان پرانده است در تمام آنها پس باقی نمی ماند و انجائی که تکفل
نمودند و از تاریکی جهل و آنا نمودند و از حیرت کمرهای پیران آوردند و بر اهل کار و راه و آفرینش شعبه از نورهای آنا
پس بلند کند ایشان را بسوی آنا تا آنکه ایشان را محاذی اعلای بهشت کنند پس فرود آید ایشان را در منظرها که عجب
ایشان می بیند در همسایگی استادان و علمای ایشان و در محضر ائمه ایشان که می خوانند علمای ایشان را بسوی آنا و
احدی از آنها طبعیان که برسد با و شعاع آن تا جایی که اگر گوش شود چنان نشو و کشود و کوشایش و لال شود و دانش و سخت تر شود
ایشان از شعله های آتش پس بر آید و ایشان را تا برساند بر پایه پس بنشیند از روشن در قمر و نوح و ایضا در آن کتاب
شریف است که روزی جمعی از موالیان و دوستان اهل بیت علیه السلام در خدمت آن جناب حاضر شدند و عرض کردند
یا بن رسول الله پیاده داریم ناچسبند ما را و می آید می کنند ما را در تفضیل اقولی و ردومی و بیستی براسیر المؤمنین علیه السلام
و برای ما اوله می آید و در که بنیدانیم چگونه است جواب و پیران رفتن از عهده آنها فرمودند من میفرستم بسوی شما کسی را که عاقل
کند و او را کوچک کند قدرش را در نزد شما پس خواند یکی از شما کردان خود را و فرمود مرد کن ما بن جماعت در خانه جمع شدند
و سخن میگویند پس گوش گیر کلام ایشان را پس از تو خواهش کنند سخن گفتن را پس حکم نمود و ساکت کن آن شخص را و او را که گوش
و برای او چیزی باقی نگذار پس آن مرد رفت و حاضر شد در آن موضع و حاضر شد تا ناو غن گفت با آن مرد و او را عاقل کرد
چنانکه ندانست در اسم آنست با زمین انجاعت گفتند که چنان سروری بر ما رود که ندانم آن را جز خداوند و اقل نشد بر آن مرد
و متعجبین برای او از حزن و غم بقدر سرور ما پس چون بر کشیدند و فرمود امام علیه السلام فرمود آنچه در آستان پیدا شد از طلب و فرخ
بیشتر از این دشمن خدا بیشتر است از آنچه در نزد شما بود و آنچه در محضر شیطان و سرکشان ابله او پیدا شد از غم و اندوه
بدر بود و از آنچه در محضر انما پیدا شده و تحقیق که رحمت فرستادند و ثنا گفتند بر این بنده شکسته او را که سوأت و عجب از آنا
و قبول کرد خداوند دعای ایشان را و بزرگ کرد ثواب او را و بیخی نشدند در غایت الهی و روایت کرده که حضرت
امیر المؤمنین علیه السلام فرمود ای مردم بدانید کمال دین طلب علم است و عمل آن بدستیکه طلب علم واجب تر است از
مال بدستیکه مال تقسیم شده و برای شما در عهده گرفتند تقسیم کرده آن را عاقل میان شما و نهماست که در برای شما و دانا
خواهد کرد و برای شما و علم خرد نیست در نزد ایشان پس طلب کنید او را و ایضا فرمود که غایت میکند در شرف علم و علم

و انما یفکد

دربزرگی صفت علم و معرفت

۵۷

ادعا میکنند و اگر کسی که نیکو اندازد و مسرور شود و اگر با نسبت دهند و کفایت میکند و در مذمت چهل اینک نیز آری مجبور از او
کسی که در او است و اینک فرموده بکین بن زیاد ای کبیر علم بهتر است از مال علم تو را محافظت میکند و تو محافظت کنی
مال را و علم ما که است و مال محکم و مال را خرج کردن کم میکند و علم زیاد میشود و اتفاقاً و اینک فرموده علم بهتر است
از مال به هفت جهت اول آنکه علم میراث اندیاست و مال میراث فرعونها و قوم کم نمیشود و دادن و مال کم میشود و تیم
ماں محتاج است بحافظت و علم صاحبش را حفظ میکند چهارم علم در کفن و غسل میشود یعنی با صاحبش هست و مال باقی
نیماند پنجم مال پیدا میشود برای مؤمن و کافر و علم خبری برای مؤمن نباشد ششم جمیع مردم محتاجند به علم در امر دین خود و غیر
محتاج نیستند بصاحب مال به هفتم علم قوت میدهد صاحبش را بر هر فردی بر صراط و مال مانع میشود و او را از گشتن و اینک
فرموده قیمت هر کس مقدار آثانی او است و شیخ محمد جلیل شیخ یوسف بحرینی در کتاب انیس السافر روایت نموده
که چون خواج شیننده که رسولی را صلی الله علیه و آله فرمود من مدینه علم و علی علیه السلام باب او است رشک بردند بآن
جناب پس ده نفر از روسای ایشان جمع شدند و گفتند سوال میکنیم هر یکی از ما از علی علیه السلام یک مسئله بپرسیم که چگونه جواب
میدهد ما را پس اگر جواب داد همه ما را به یک جواب میدهند علی نهارد و پس آنجا از آنها وارد شدند بر آن حضرت و گفت با علی علم
افضل است یا مال فرمود علم افضل است عرض کرد چرا فرمود زیرا که علم میراث اندیاست و مال میراث قارون و
همان و فرعون و عاد و ثمود پس رفت و این جواب را بر آنها گفت و قوی آمد به آن عرض را کرد همان جواب را شنیدند از
دلیل پرسید فرمود چون که مال را تو محارست میکنی و علم تو را محارست میکنند رفت و بیستی آمد و بهمان قسم سوال کرد
فرمود بجهت آنکه برای صاحب مال دشمن بسیار است و برای صاحب علم دوست فراوان است چهارمی آمد در جوابش
فرمود مال را اگر تصرف کنی کم میشود و علم به تصرف زیاد میشود و در جواب پنجمی فرمود صاحب مال خوانده میشود با ستم
و بخل و صاحب علم نام برده میشود با عظام و نکرم و در جواب ششمی فرمود برای خوف بردن و زداست و علم از این خوف
ایمن است و در جواب هفتمی فرمود مال ببردن زمان مندریس میشود و برای علم اندر اس و کمینکی نیست جواب هشتمی از
نسخه ساقط بود و در جواب نهمی فرمود مال قلب را سخت میکند و بعلم دل منور میشود و در جواب دهمی فرمود صاحب مال
تجبر میکند و خود را بر ترک می شمارد و بسا نیست مدعی ربوبیت میشود و علم صاحبش را ذلیل و مسکین و خاشع میکند و
پس آن جماعت گفتند راست فرموده خدا و رسولش شک نیست در اینکه علی علیه السلام باب تمام علوم است پس
حضرت فرمود و الله اگر سوال میکردند از من جمیع خلائق با آدمیکه زنده بودم ملول نمی شدم و هر آینه جواب میدادم هر یک
از ایشان را بجوابی غیر از جواب دیگری تا آخر هر یکی در کتاب عنین از حضرت سجاد علیه السلام روایت نموده که فرمود
اگر بدانند مردم که چه چیز با است در طلب علم هر آینه طلب میکنند و او را چه چند بر بختن خون و فرورفتن در گردابها باشد
بر سببیکه خداوند وحی نمود بدانیال که مبعوض ترین بندگان نزد من جاهی است که سبک شتا و حتی اهل علم را و ترک
کنند پیروی ایشان را و محبوب ترین بندگان نزد من بر هر کار طالسه و طب لازم علی و تاج علما است و این

در شرافت صفت علم و منافع وجود علم

۵۹

و منفعات مال تمام میشود و به تمام شدن مال و عالم حاکم است و مال محکوم ای کسب مژده خزینه دارهای اموال با آنکه زنده
و علم آموختن و آموختن دنیا باقی است جبهه نشان ناپدید است اما مثال ایشان در دنیا موجودی که کمال
از آن جناب مرویست که قوام دین بچار نفر است به عالم سخنگو که علمش را استعمال کند و به غنی که بخل نورزد و به زاهدی مالش
بر اهل دین خدا و به فقیری که نفروشد آخرتش را بدینا و به جاهلی که بجز بخت از طلب علم پس اگر عالم گمان کرد علم خود را و بخل
ورزد و غنی مالش و فروخت فقیر آخرت را بدینا و بجز بخت از طلب علم دنیا و پس کرد و بسوی پشت خود و از جناب
سجاده علیه السلام روایت نموده که چون طالب علم بنزدش می آمد میفرمود مرا بیا بویسته رسول خدا صلی الله علیه و آله نگاه
میفرمود طالب علم هرگاه از منزلش بیرون رود نمیکند از دیارش را بر سر بخت و و تری از زمین مگر آنکه تسبیح میکند برای او
تا زمین هفتم فی فی در مینه شبیه تائی به از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مرویست که فرمود هر که میخواهد نظر کند
به آقا و کرد و های خداوند از آنش پس نظر کند به طالبین علم قسم بکنم بآنکه جانم بکف قدرت او است هیچ متعلی نزد نمیکند در دنیا
عالمی مگر آنکه بنویسند خدایتعالی برای او بر قری شری در بهشت و راه میرود بر زمین و او استغفار میکند برایش و صبح میکند
و شام میکند و در جای که آفریده است و شهادت میدهند ملائکه که او آقا و کرد و های خداست از آنش و ایضا فرمود
هر که علم طلب کند چنانست که در روز روزه دارد و در شب بپایستد و یکبار از علم را که آموخت بهتر است برای او از
اینکه گوید ابو قیسین طلبا باشد و آن را در راه خدا اتفاق کند و ایضا فرمود کسی را که مرگ در رسد و او در طلب علم باشد که
زنده کند بدان اسلام را میان او و انبیاء یک درجه است در بهشت و ایضا فرمود فضل عالم بر عابد به هفتاد و پنج
که میان هر دو درجه بقدر دیدن اسب باشد هفتاد و سال زیرا که شیطان بدعت میکند از بهجه مردم عالم ان را می بیند
و بر سید آمد و به یاد روی آورده عبادت خود و ایضا فرمود فضل عالم بر عابد مثل فضل من است بر ادائی شما
بر سیکه خداوند ملائکه اش و اهل آسمان و زمین حتی مورچه در سوراخش و حتی های در دیار رحمت میفرستند بر او و میهند مردم
خیر را و ایضا فرمود کسی که بجهت طلب علم بیرون میرود در سبیل خداست تا برگردد و فرمود کسی که بیرون میرود
بجهت طلب تحصیل مانی از علم که برگرداند بان باطلی را بسوی حق یا که امیر ابراهیم هدایت این علم او مانند عبادت چهل ساله
او است و ایضا به حضرت امیر علیه السلام فرمود اگر خداوند هدایت کند بدست تو یک نفر را بهتر است بری
تو از دنیا و آنچه در آنست و ایضا فرمود رشک شوان بر دیگران و نفرتی که خداوند با و مای داده و مسلط کرده
او را بر آن که در راه حق تماش کند و دیگری آنکه خداوند با و حکمت عطا فرمود بآن حکم میکند و بر مردم می آموزد
و ایضا فرمود خواب عالم بهتر است از غار با جهل و ایضا فرمود یک فقیه سخت تر است بر شیطان
از هزار عابد و ایضا فرمود هر که در علم و عبادت نشو و نما کند تا بزرگ شود خداوند در قیامت با و ثواب
هفتاد و دو صدیق میدهد و ایضا فرمود هیچ کس صدقه نداده بمثل علی که او را نشر کرده و فرمود هر
نفر ستاده مسلم بسوی برادرش بده بهتر از طایفه حکمت که بان زیاد کند خداوند هدایت او را و برگرداند او را از ملائکه

عبادت بسیار و بنای برای او
بر قری ع

در فوائد وجود علماء و اهل دانش

۶

کننده فی فرمود هر که صبح بیدار شود و او را ده نکتہ که از کبریا و کبریا را یاد دهم آن را برای او است اجر یک عمره
کننده که عمره اش تمام باشد و هر که شام بیدار شود و دهان قصد برای او است اجر یک حاجی که حجش تمام باشد و آنرا
صفوان بن عثان روایت کرده که بخندمت از حضرت مشرف شدم و آن جناب در مسجد نمیه کرده بود و بر دفرق می ایستاد
گفتم یا رسول الله آمدم بجهت طلب علم فرمود و هر چه بطلب علم در سبک طالب علم را ملائکه بیالهای خود می پوشند آنگاه
پاره از آسمان بال خود را بال بعضی ترکیب میکنند تا اینکه میرسند به آسمان دنیا بجهت محبت ایشان بان چیز که از طلاست
فی فرمود بهترین صدقه آنست که مرد علی تحصیل کند آنگاه به برادرش تعلیم کند فی فرمود عالم و متعلم شریکند در اجر
و خیری در سایر مردم نیست فی هر آن سبب بزرگ شدن شخص در نظر انسان رسیدن نفع و احسان آن
از آن شخص به ناظر و فوکر فتن نعم و فوائد آنست مر این را به بزرگی آن نعمت و فایده و کوکبی او و کثرت نفع و کمی او
و استدامه احسان و انقطاع او متفاوت شود عظمت و بزرگی در نظر پس هر که احسانش بزرگتر و زیاده و دوام تر باشد
عظمت و بزرگیش در نظر آنکه مورد احسان او است بیشتر باشد و اگر این مراتب در دنیا و برزخ و آخرت هر سه باشد عظمت
بالا رود و هر که انسان در خود قوه بیرون آمدن از عده لوازم احترام و تعظیم او نبیند و بالفطره مردم بمولود در سلوک با یکدیگر در دنیا
معاشرات خود اندر وی این قانون و اگر گاهی تخلف شود اندر وی نادانی بآن نفع یافده و منفعت را و است و از مثل مغرور
الانسان عبید الا حسان و از کلمات حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است که ارجح الی من شئت فقل
اکیفی و استغنی عن شئت فقل نظمی و افضل علی من شئت فقل انما یزید فی حاجه من کس کردی اسیر
اوی و از هر کس بی نیاز شدی مانند اوی و هر کس احسان کردی امیر اوی و مشاهد است که محتاج به تقسیم نفع جزئی او
صاحب مال و ثروت را تعظیم کند و اگر بان منفعت برسد بر تعظیم بغیر اید و بزیادی او زیاده کند و نفس خویش را در جنب او
خوار و حقیر شمارد و خود را در احترام او بی اختیار بیند بلکه آنکه فی الجمله ربط و انقباضی بان منعم دارند و در نظر او بزرگ نماید و بزرگ
انصاف واضح است که احسان هیچ کس در مرتبه احسان علماء نرسد و هیچ نفعی به بزرگی نفع ایشان نشود و اما در امر دین پس واضح است
که بهیچ ستم روزی خور خوان نعمت ایشانند و اما در آخرت پس گذشت که ایشان بعد از حج علیه السلام از شرف نمایند و اما در امر
معاش پس دانستی که مدار آن بر مقدار دانش ارباب صنایع و حرف است که بی آن زندگی صورت نگیرد و بر آنچه علماء از زبان
شرع انور دستور العمل دهند از قانونها که در آن حفظ مال و نفس و ناموس و عقل است و همیشه در رشد آید و بلا باشد و آن
عقد و دفع ابتلا بدست ایشان بوده چنانچه قوم جناب یونس با نزول عذاب بسبب وجود یک عالم و نیکو و از آن کما
عظیم رستند و مختصر آن قصه بروایت عیاشی از حضرت خنی تب صلی الله علیه و آله چنانست که فرمود جناب
یونس در ننگ کرد در میان است خود و میخواهد ایشان را به ایمان بخشد و تصدیق و پیروی اوستی و سه سال پس این
بنیاد و با و دست بعت نکرد و او را از قوش کرد و مردی را و پس دیگری شوخا و رو بهل از ایل بیت علم و حکمت و خانواد
بنو تن و با آن جناب رفیق بود از آن زمان که هنوز به پیغمبری مبعوث نشده بود و توانا مردی صنعت و عابد و زاهد

در خیرات و فوائد وجود علی و اهل معرفت

۶۱

و در عبادت خود فرو رفته بود و از علم و حکمت بهره نداشت و روپیل صاحب کوفته بود و از انرا میچاند و از انرا قوی میخورد و تنوخواط را میگرد و از آن روزی میخورد و روپیل را در نزد یونس منزلتی بود غیر از منزلت تنوخواط بحجت علم و حکمتی که داشت پس چون یونس از ایمان قوم خود یونس و طول شد از خداوند عذاب خواست و خداوند اجابت نمود و بعد از مواعظ و حکم بسیار و عده داد که عذاب در شوال روز چهارشنبه وسط شهر وقت طلوع آفتاب خواهد رسید پس قوم خود را خبر ده پس آن جناب مسرور شد و ندانست عاقبت امر را پس تنوخواط عابد را ملاقات کرد و از نزول عذاب خبر داد و فرمود برو و قوم را خبر کن با پنج خداوند و عده فرموده تنوخواط گفت بگذار ایشان را در کرامی و معصیت خودشان تا خداوند پلاک کند ایشان را پس حضرت فرمود باید برویم و از روپیل مشورت کنیم که او مردی است عالم حکیم از خانواده بنوت پس رفتند نزد او و حضرت او را خبر داد و با پنج باو وحی شده بود و فرمود بر ما تا ایشان را خبر کنیم روپیل گفت بر گرد بسوی پروردگار خود بکش که پیغمبر حکیم و رسول کریم و خواهش کن عذاب را بردارد از قوم بدستیکه خداوند از عذاب ایشان استغنی است و در شال عماره باندگان را و این دعوت ترا ضرری نرساند و از مقامت نزد او نگاه داشته یارین قوم با این کفر و زنی ایمان آورند پس تنوخواط گفت آری بر تو ای روپیل بر آنچه اشته کردی باو و امر نمودی باین کفرشان و انکار پیغمبر خود و نسبت دادن او بدروغ و پیرون کردن او را از منزلت و غم بر سنگسار کردنش روپیل گفت ساکت شو تو مردی عابدانه علم خبر نداری و در کرد آن جناب و گفت اگر خداوند عذاب را نازل کرد بر قوم تو آیا همه را پلاک میکند یا بعضی را و بعضی را باقی میکند و فرمود بلکه همه را پلاک میکند و چنین خواستم و در دلم رومی بر آنها داخل نشده که مراجعت کنیم و مسئلت کنیم از عذاب را از ایشان روپیل گفت شاید زمانیکه آثار عذاب پیدا شد توبه و استغفار کنند پس رحم کند ایشان را چونکه از رحمت الهی است و عذاب را از ایشان بردارد پس از آنکه خبر دادی ایشان را از جانب خداوند که در روز چهارشنبه عذاب میفرستد پس در نزد ایشان کذاب محسوب شوی پس تنوخواط گفت و ای بر تو کلام عظیمی گفتی پیغمبر مسل تنوخواط میدهد که خدا باو وحی کرده که عذاب میفرستد و تو رد میکنی قول خداوند را و شک میکنی در آن و در قول پیغمبر او برو که علت جبط شد روپیل گفت رأیت فاسد است پس بآن جناب گفت که اگر عذاب نازل شد و قوم پلاک شدند پیغمبری تو تمام میشود و یکی از احاد مردم خواهی شد و صد هزار نفر بر دست تو پلاک شوند پس آن حضرت وصیت روپیل را قبول نمود و با تنوخواط بقریه درآمد و قوم از آمدن عذاب در وقت مذکور خبر کردند قبول نکردند و او را مذنب نمودند و از قریه خود پیرون کردند و انجناب را به علف پس با تنوخواط پیرون رفت از قریه و اندکی دور شدند و ماندند در اینجا بانتظار عذاب و روپیل با قوم ماند در قریه تا اگر شوال داخل شد روپیل بر بالای کوهی برآمد و به آواز بلند فریاد کرد و منم روپیل مهران بر شما نذر پروردگار خود این شوال است که داخل شده بر شما پیغمبر شما یونس خبر داد که وحی شده که در چهارشنبه وسط شوال عذاب بر شما نازل میشود و در وقت طلوع آفتاب و عده که خداوند به پیغمبران میدهد مختلف میشود هر کس پس تامل کنی که چه خواهد کرد پس این کلام ایشان را رساند و در دلشان جا کرد و راستی نزول عذاب پس شتابان رفتند بسوی او و گفتند پیغمبر ما را آری

در فوائد وجود علیاء

27

انحضرت کریمت عرض کردم کیستند ایشان فرمود برایشان با وصلوات خدا و رحمتش در حال تضرع و زاری و زاری و زاری
 و ابوبصیر و مجتبی و مسلم و ادر فوائده وجود علم آلاء ائمه ایشانند اسباب دوست داشتن خداوند بندگان را و دوست داشتن ایشان
 خداوند را و این دو معنی است غایت محیر سالکین و آخر مراحل رجوع کنندگان بسوی خداوند است مستحب طریقی به در
 کتاب مشکوٰۃ الانوار روایت نموده که شخصی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله عرض کرد هرگاه حاضر شوم و جواز و حاضر
 شود مجلس عالی کدام یکش محبوبتر است نزد شما که من حاضر شوم یا بخا فرمود اگر هست برای جنازه کسی که برود با او و دفن کند او
 پس بر سر سبک حضرت رسول عالم افضل است از حضور هزار جنازه و از عبادت هزار مرض و از پناه ایستادن بجهت عبادت
 و هزار شب و از روزنه هزار روز و از هزار درهم صدقه دادن بمساکین و از هزار حج سوای حج واجب و از هزار جهاد سوای
 جهاد واجب که در راه خدا جاد کنی مال و جان خود و کجا میرسد این مقامات بجز عالم آیاندا نشی که خداوند اطاعت کرده
 میشود و مسلم و غیر دنیا و آخرت با علم است و شرف دنیا و آخرت با جهل است آیا خبر ندی شما از اجاعی که نه انبیاء شدند و نه مشهور
 قطبیه و غیره در روز قیامت بمنزلت ایشان و نزد خداوند که بر منبرهای نورانی کسی عرض کرد کیستند ایشان یا رسول الله فرمود
 ایشان آنانند که محبوب میکنند بندگان را و نزد خداوند و محبوب میکنند خداوند را و نزد بندگان عرض کردیم انبیا خداوند
 محبوب میکنند نزد بندگان و انستیم پس چگونه بندگان را محبوب میکند نزد خداوند و فرمود امر میکنند ایشان را با آنچه خداوند
 دوست دارد و در نمی میکنند ایشان را از آنچه او نکرده دارد پس هرگاه اطاعت کردند ایشان را دوست میدارد خداوند
 از ما را **و از فوائده** وجود علماء مضاعف شدن ثواب نماز است با ایشان چنانچه شیخ شافعی میگوید
 نموده که نماز با عالم و غیر مسجد جامع مقابل هزار رکعت است و در مسجد جامع مقابل صد هزار رکعت و همچنین مضاعف
 شدن ثواب صدقه است بر آنها چنانچه **علامه حلی** در رساله سعدیه و ابن ابی جمهور در عوالم الثانی
 روایت کرده اند از رسول خدا صلی الله علیه و آله که صدقه بر علیه که از آن یکی مفتخر است **و همچنین رسیدن خیر و**
رحمت به پیشین ایشان چنانچه در کتاب دوم بطریق صحیح از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود خداوند
 اینها را هدیه داده که در وقت برکشیدن پیشین از اهل علم بهتر است و خود نویسد چه رسید یا از اعمال ایشان پس می نویسد برای هر
 ثواب عاشر او و امیکان بعضی بلکه حاضر شده بود با ایشان و می نویسد او را پس میفرماید خداوند عز و جل چرا نه نوشتید
 فلان را این بود با ایشان و حاضر نشدن نزدشان پس میگوید ای پروردگار ما بدو سبک و او شریک نشده با ایشان در شرف
 و سخن نه گفت با ایشان بیک کلام پس خداوند جلجل جل جلاله میفرماید یا هم نشین ایشان نبود پس عرض میکنند آری پس
 میفرماید بنویسد او را با ایشان بدو سبک ایشان قوی اند که هر دم پیش و پیشینشان پس می نویسد او را با ایشان پس
 میفرماید بنویسد برای او ثوابی مثل ثوابی از آنها **و از** اعلی از ان جناب مرویست که هیچ شومنی نمی نشیند
 نزد عالمی بیکت سماعت مگر آنکه او را بکنند و او را پروردگار شستنی نزد حبیب من قسم بعزت و جلاله که هر آینه نبشتم و او را
 در بهشت با او و با کلام **و از** عده الداعی مرویست از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که نشستن بیک

در فوائد دنیوی و برزخی و اخروی و جود علما و عباد

۶۴

ساعت نزد علما و مجتهدین است نزد خداوند از عبادت نیز ارسال **فی** کاف و غیره اندر سون خدا صلی الله علیه و آله مرویست که فرمود علما ساداتند و نشستن با ایشان عبادت است **فی** باره اخباری رسیده از جمالت با قاضی عاتقه بجهت آنکه شاید لعنت او را در رسد پس هفتادین او را فرود گیر و از این معلوم میشود که نشستن با آنکه محفل رحمت است سبب شراکت در آن موهبت است **فی** فایز مرویست که مثل عالم مثل عطر فروشن است که در ملاقاتش اگر از عطرش بخردی از بوی عطرش معطر خواهی شد **فی** همچنین رسیدن فیض به نگاه کنندگان ایشان چنانچه گذشت از کتاب من لایحضره که نظر کردن بروی عالم عبادت است **فی** جامع الأخبار از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت نموده که یک نظر بروی عالم مجتهدین است نزد خداوند از عبادت شصت سال **فی** عده الداعی از حضرت امیر علیه السلام روایت کرده که نظر بسوی عالم مجتهدین است نزد خداوند از عبادت یک سال در بیت الله الحرام **فی** همچنین نظریه در خانه ایشان چنانچه در کتاب مذکور نیست که خداوند نظر کردن به در خانه عالم را عبادت قرار داده **فی** همچنین زیارت ایشان چنانچه در آن کتاب از آن جناب مرویست که زیارت علما و مجتهدین است نزد خداوند هفتاد طواف دور خانه خدا و بهتر است از هفتاد حج و عمره پسندیده قبول شده و بلند میکند خداوند برای او هفتاد درجه و نازل میکند بر او رحمت را و گواهی میدهد برای او ملائکه که بهشت را و او را عیب شده بلکه زیارت ایشان را بدل زیارت آئمه علیهم السلام قرار داده با آنها جبراً و خیراً که در آنست چنانچه در کاف از جناب کاظم علیه السلام روایت کرده که هر کس قدرت ندارد بر زیارت قبور یا پس زیارت کند صلوات برادران ما را **فی** همچنین بر داشته شدن عذاب دنیا و برزخ از گناه کاران بسبب وجود علما و چنانچه در مشکوٰۃ الاثرین طبری از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مرویست که هرگاه خداوند نظر کند بسوی اهل قریه که در معامی اسراف کردند و در ایشان باشد نه نفر از مؤمنین ندانند ایشان را که اهل عصیت من اگر نبود در شما از مؤمنین و وقتی کنندگان یا یکدیگر بسبب جهل من یا برای من یا بگناهای من و آباد کنندگان نماز خود را بر من و مساجد مرا و استغفار کنندگان در سحر از من هر آینه میفرستادم بر شما عذاب خود را پس باکی نداشتیم **فی** در کتاب اثنا عشر شهید محمد علی شهباز بن قاسم معاصر شیخ حرّ مرویست از رسول خدا صلی الله علیه و آله که سه چیز عالمی و متعلی نیست که بگذرد بقریه از قریبای مسلمین یا شهری از شهرهای مسلمین و بخورد از طعام ایشان و بنشیند از شر ایشان و داخل شود از جانبی و بیرون رود از جانب دیگر که آنکه برسد از خداوند عذاب قبور ایشان را چهل روز قلمبند **فی** بر نقادان با بصیرت مخفی نماد که اگر چه از کلمات سابقه معلوم شد که مشاء خیرات عباد به بندگان در دنیا و آخرت و سبب رسیدن بمعالج دنیوی و منافع دینی نیست علم است که به بنی آدم عطا شده هر چند پاره آن که متعلق بامر معاش است در کفایت باشد و لکن همه روح از علم متعلق به زندگی بهانند و آنست که زندگی بی آن صورت نگیرد و غیر آن از علم مضاعفات و حرفه که محصول صلاح فضول معاش و هم آمدن انواع

در بیان حقیقت تعظیم و شرح آن

۶۵

لذا بدو مشتیات اکل و شرب و لباس و مسکن و مرکوب و سایر اسباب بود و طریقی است مرغوب و محبوب نیست بلکه
 جمیع از آن مبغوض و مذموم است و از سیر در احوال انبیاء و اوصیاء علیهم السلام میتوان بدست آورد در قسم اول را و عده آن
 علم زراعت و فلاحت و حرفه شبانی است که هیچ پیغمبری نیاید که یکی از این دو را نباشد و مثل بخاری که شغل جناب
 نوح و خیاطی که شغل جناب ادریس و بناکاری که شغل جناب ابراهیم و زره سازی که شغل جناب داود علیهم السلام بود و غیر
 اینها که بر تنبج پوشیده نیست و چون منفعت عاید به عباد از صاحبان این علوم مورد و موقت و دنیوی و بی ثبات
 و مقدمه از برای تحصیل معرفت و علم به تکالیف و عمل بانها است بلکه در مقابل عوض و فخر است پس احترام آنها از آنچه
 بمقدار آن منفعت است و اما نفی که از علماء دین میرسد پس خود بنفسه مطلوب و محبوب و ثابت و باقی و سبب
 نجات از ممالک دنیوی و برزخی و اخروی و مایه نجات از آتش و دخول بهشت و بلندی درجات و رسیدن بمقامات عالی
 و مناسب جلیل و دخول در مرز شفعه و صفوف خلوت انبیاء و اوصیاء علیهم السلام است پس آنچه از ایشان میرسد
 چیز نیست که تمام احتیاج همه خلایق در همه اوقات با و است ولی آن شوال در کرده انسان محسوب شد بلکه دانشی رشته
 تعیش و زندگی آن است و بعد از تدریس و دانستن آنکه وجود ایشان سبب صرف بلاهای عظیمه و رسیدن
 الطاف حقین و جلایه الهیه است معلوم خواهد شد بزرگی مقام و عظمت قدر و منزلت علماء چه اگر خیر بادشان و اعظم و شرف
 است آنرا که از روی آن معظّم و محترم و بزرگ و با شأن شده اند با خیر علماء بنحیده شود بقدر محسوس و مقام نسبت
 نخواهد رسید پس چگونه ریاست که با اندازه آن جماعت معظّم و محترم بنشانند خداوند شعور و بیش عطا فرماید که توان میان
 نفع و ضرر و نیر و شتر فرق گذاشت **فصل دوم** در بیان حقیقت معنی تعظیم و شرح آن و قسم
 احترام و توقیر در هر جا که از جانب شرع انور تکلیف بان شده و بایست از عده آن برآمد بآنکه تعظیم را چهار مرتبه
 و محل است و در هر یکی از آن مراتب برای او احکام و لوازمی است که بایست آن را معمول داشت و کبریه حقیقت
 تعظیم صورت بخیر و بد که در بعضی از اقسام قرین اتفاق و مصداق شقاق خواهد بود **اول** تعظیم بآل بمقدار استحقاق و
 قابلیت معظّم و مراد از آن بذل موجودات مال و صرف آنست در آنچه متعلق بمعظّم است بخوکیه یا بیسته او است
 و احترام و توقیر در آن باشد از قبیل هدایا و بخش که رعایا و زیردستان برای سلاطین و اشراف میدهند و در آن ملاحظه
 اندازه خود و شأن و مقام آنکه نزاد و میفرستند میکنند و مثل خلعتا و جایزه و نشان که حال معمول سلاطین است
 از جانب آنها با اهل قلم و سیف بمقدار خدمت و زحمت آنها که سبب آنست تعظیم شدن پس اگر شخصی از رعایا یا اهل قلم
 بر آوردن طبقی از میوه مرغوب برسم هدیه برای سلطان چند عدد میوه کندیده کرم خورده را در دست گرفته بطرف
 سلطان بنیدار دست خود تعظیم و آتش خواهد شد پس در تعظیم بآل بایستی ملاحظه شود مستدرا لال از کی و زیاده و
 کیفیت آن از بدی و خوبی و کیفیت دادن و استعداده خود و اندازه مقام شخص معظّم که باختلال یکی از این
 ارکان با تمکن دادن مال امانت و تحقیر است و تمیز مراد آن از غیرش در رغبت و ضعیف است و در اجتناب

در معنی تعظیم و اقسام آن

۶۰

تقسیم زکوة اش را به یارین مقام شده که از قبیل جو و گندم و سوز و فرار و فقر و مساکین دهند و شتر و گاو و کوسند را
 باهل چیا و تعظیم **و** هر تعظیم بواجب بدینچه چون استقبال در هنگام دخول بلد و مشایعت در حال خروج و
 و برخاستن در وقت ورود و مراجعت و نشستن بی اذن و پیش نیفتادن از اوزمان سیر و بلند نکردن صدا
 در نزد او و پیشی نکردن در وقت تکلم چنانچه بعضی از اینها اشاره شده در کتاب و سنت و در فصل آینده خواهد
 آمد و این نوع از تعظیم بحسب اوقات و اشخاص و بلاد و احوال مختلف میشود و آنچه در هر عصر و اثر و وقت آید شده
 متع است مآدمیکه مخصوصا در شرع از آن منی نشده باشد چون رکوع و سجود بچنانسانی بقصد تعظیم او بی اگر ترک آن
 قسم سبب هتک عرض و ریختن آبروی شخص شود باید ترک نشود چه حفظ عرض مثل حفظ دم است و در لزوم مراعات
 آن بقدر امکان و در اینجا تفصیلی است که ذکر آن مناسب کتاب نیست **مستقیم** تعظیم بزبان و توفیر در بیان
 بذکر صفات جمیل و افعال حمیده موجوده در معظم با ملاحظه بیرون رفتن از اندازه که شیوة علاقت و نکاستن
 از مقتدر موجودات آن که سنجیده و عادت مقصود و تبعه غری و مناسبات در مجالس و محافل که شایسته و مستحق
 و سبب برای گنجین فتنه و زیادی عناد و حسد خواهد شد چه چیز بی آنکه مورد شتر و است قبیح و مذموم است
 و از این نوع است بردن نام او و تعظیم در حضور و غیبت **و** کافی از جناب ظاهر یا باطن نام و ولایت
 که چون مر و حاضر است او را بکنیت اسم بیرون چون غایب است اسم او را ذکر کن و همچنین در عنوان مراسلات
 و در مقام شرح حال یا نقل کلام او در تصانیف چه قلم نایب زبان و ترجمان جهان است **چهارم**
 تعظیم در قلب یعنی بزرگ دانستن و بزرگ دیدن و بزرگ گردانیدن و بزرگ کردن و بزرگ کردن شخص و شکر و در شکر
 قلب و مطهره دل که از روی آن جوارح خاشع و اعضا متعجب شده در غایت سهولت در مقام ادای تکالیف
 که شسته خود بر آئیند و از بهترین اموال باسانی دست بردارند پس اگر بزرگ دید او را بالذات به بغیر یعنی خود آثار بزرگی و نسبت
 او را در غیر مشاهده کند و خضوع و ذلت و مقهوریت غیر را در نزد جلال او به بینایی بی بردن ذنب بدلت و خواری
 خود و بزرگی و قناری آن بر او مثل آنکه کسی تصور کند شوکت و جلالت پادشاه را که از عیای او به است و از جلاله و
 و تسلیم و حکم او به و نیست یا اگر هست سلطان با عالم باحوال و اطوار خود نداند یا اگر داند در خود چیزی نه جید که سبب
 بخش خواهرش باشد یا اگر بزرگی او کاهی چون برق خاطف از قلبش بگذرد بی استقرار و ثبات یا اگر بایضا و ثبات باشد
 بزرگ کردن و در نزد خود و در برابر عظمت او در آوردن چه در جای خود متعجب است که اقرار و تصدیق قلبی به وجود
 یا نبوت یا ولایت یا امثال اینها غیر از تسلیم و گردان نمودن در زیر حکم آنست که یکی از چهار ران ایمان قنای است در تسبیح
 اینها است آثار عظمت از قلب ظاهر نشود و با اجتماع این در باب آنکه متعجب قلوب فاضل و بدن ناشع بله
 بزرگی کاهی بجائی رسد که از تصور آن اعضا تعجب و رنگ نرود و دیده گریان شود و حتی این مقام از تعظیم در
 نهایت دشواریست چه آن متوقف است بر علم به بزرگی و عظمت از روی بران تمام و شهادت صدق و حقیقت

پیش
 پش

و این برای

در شرح تعظیم و اقسام آن

۶۷

و این برای آنان که مبنای دین و ایمان و پایه امر و سکونشان با ابناء زمان بر کلمات ناقصه این و آن و مدارحکات و سکونشان بر خلاف طریق و مسیر است هرگز میسر نشود چنانچه مشایخ ما است که اکثر خلائق اسم مبارک خداوند و رسول و ائمه علیهم السلام را در هر مقام لغو و بیست و بر هر چیز خوار و زشتی میزدند بلکه در ذکر آن اسامی در جای مطلوب اصلاً تغییر در حالشان پیدا نمیشد با آنکه در کلام مجید است که شومنین آنانند که چون نام خداوند برده شود قلبشان هراسان شود و حضرت رسول صلی الله علیه و آله به ابوذر فرمود ای ابوذر باید که در سینه تو جلال و بزرگواری خداوند عظیم باشد و خداوند را سبک نماند یکی چون نادانان که چون حکمت را دیدند میگویند خدایا او را خوار کن و چون بگویند بخونند میگویند خدایا او را خوار کن و در تغییر حالات ائمه علیهم السلام هنگام ذکر خدا اخبار بسیار وارد شده بلکه رسیده که چون جناب صادق علیه السلام حضرت رسول صلی الله علیه و آله میزدند و گاهی سرخ میشد و گاهی زرد و سر مبارک را بجا لب زمین میل میداد تا بحدی که نزدیک میشد که با و برسد **و بالجمله** فی تحصیل این مرتبه از تعظیم بالنسبه بر کس که امر بتعظیم او شده سایر مراتب تعظیم پستتر است و لغو است بلکه صاحبش در مرتبه منافقان محسوب است چه کسی را به بزرگی یا بزرگدن بزرگان با کوچک دانستن و حقیر شمردن او در دل حقیقت معنی نفاق است چنانچه خدا تعالی میفرماید **يَقُولُونَ بَاكُسْتُمْ مَا لَكُم فِى قُلُوبِكُمْ** میگویند بزرگانای خود چیزی را که در دل ایشان نیست و رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که اگر خشوع اعضا پیش از خشوع قلب شد پس او در مرتبه منافق است و صاحب این مقام از تعظیم دارائی تقوای قلب است که خداوند بان اشاره فرموده که **وَمَنْ يُعْظِمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ** چه قلب را بنی ملاحظه جوارح و نظر بشکالیف انما تقوا میست خاص چون بر مزین کاری انگیز و شرک و نفاق و حسد و ریا و عجب و غرور و کبر و قسوت و حُب دنیا و ریاست و جاه و حرص و طمع و آراستگی با خدا را بنیان از ایمان و تواضع و اخلاص و رقت و زهد حقیقی و بغض دنیا و ریاست و یأس و نرمی و امثال اینها و تعظیم شعائر خداوند از جمله اینها است یعنی تعظیم آن از تکالیف قلبیه است نه مجرد خشوع اعضا و شتاء و نیکو و بدل مال اگر چه اینها از تعظیم بقلب منفک نشوند غالباً پس مقدم بر همه پیدا کردن این مقام است و اگر نه تحصیل سایر مراتب سهل و آسان است و بعضی از راههای تحصیل آن اشاره شد و از جمله اینها است مواظبت بر جای آوردن مراتب سابقه بعزم تحصیل این مقام چنانچه در آیه بسیار اشاره بان شده برای تحصیل اخلاق پسندیده چنانچه حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام میفرماید هر کس را بخوبی بندد یعنی بپایان آن بمشقت و تکلف و مشار کند نزدیک میشود که حلیم گردد و در باب زهد نیز چنین فرمود و شاید طرح تنهایی بر جناب سید الشهداء علیه السلام نیز از اینجهت باشد اگر چه در آن احتمال دیگر می رود و از این کلمات ظاهر شد مراتب توپین و تنجیه و اینکه او را نیز چهار درجه است چه اگر بزرگی مستحق خلعت نفیس اجانه کنند و در تنجیه او کرده با بان خادوم که تمام عظیمه او را انجام داده فحش گوید توپین کرده یا در نزد بزرگی پای خود را دراز کند یا بخوابد نصیب حق او کرده یا در قلب بزرگوار کوچک شمرد و تصغیر کرده او را پس اقسام توفیق و تحقیر و تعظیم و تصغیر و تحفظ

در شرح تعظیم بقلب و نتیجہ آن و چگونگی تعظیم علماء

۶۸

انفراد آنها و اجتماع بعضی با بعضی بشان زنده رسد و با تامل در آنچه کفایت مراتب بزرگ و کوچکی و خوبی و بدی و حکم هر یک از آنها فی الجمله ظاهر میشود و برای مقصود زیاده از این محل شرح و تفصیل نیست **فصل سیم** در تفصیل تعظیم علماء و مؤمنین و شرح سلوک و معاشرت با ایشان بدانکه طریق معرفت کیفیت سلوک با ائمت است اهل علم از چند راه است **اول** به است آوردن آنچه مردم دل و دایر است در میان مردم در رسوم مراد و زیر دستان با بزرگان و اعیان و در هر بلد و در هر عصر با ملاحظه مخالف بنود آن با قوانین شرع و چون در تحت سیر معینی نیست پس در صد وضبط و جمع آن بر آن شایسته نیست بلکه خالی از تعدد نیست حس و اعتبار آن اندام اول میشود و بر ملاحظه طریقه عقلاء و آداب کمال و آداب که مرصع در امثالین که از شرع تکلیف بآن شده باین بیان که کیفیت تفصیل آن و اگر شده از بابت ذکر بعضی از اقسام است ندانکه در مقام استقصاء و حصص جمیع آنها بر آمده **فصل چهارم** در بیان کردن آنچه در کتاب و سنت است در کیفیت سلوک مردم با انبیاء و اوصیاء علیهم السلام و بچگونگی تعظیم ایشان پیر از اخبار متواتره که بعضی از آنها اشاره شد ظاهر میشود که علماء و خلفاء و نوآب و جانشینان ایشانند پس در هر حکم که معلوم شد که از خصایص ایشان است علماء شریکند و همچنین آنچه در باب کعبه مشرفه وارد شد زیرا که فرمودند مؤمنان حرمش پیش از کعبه است پس لا محاله در لوازم احترام و آداب تعظیم با او شریک خواهد بود **سیم** تفحص نمودن در آنچه در کتاب و سنت است در بیان آداب معاشرت فرزندان با پدران چه فرموده اند که مستلزم خیر نمیزند و آلت است و قائم مقام او است چنانچه مشر و حایباید **چهارم** اخبار مخصوصه که در آن ذکر آداب معاشرت با ایشان شده و بآن از این ستر راه بدست آوریم اشاره میکنیم اگر چه از اسباب این کار اندکی بدست داریم پس میگوئیم که عده آن سنی ادب است **اول** پیش نیفتادن از علماء است در مقاماتیکه نبایست از خدا و رسول پیش افتاد چنانچه در کلام مجید است **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا عَلَىٰ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ** و این تقدم کاهی در احکام باینکه اطاعت نکنند امر و نهی خدا و رسول را یا آنکه بخوف فرموده عمل نکنند و کاهی در رأیست به خام شورت که نبایست پیش از منکشف شدن ثوابی مبارک اظهار رأی و اعتقاد کنند و بیان سلاح و فساد نماید بپایه عادت جماعتی از منافقین بود که در وقت پیش آمدن حادثه از قبیل رفتن بجاد و کشتن اسیر و حرکت بجایی پیش از نظر و رای بنوی فضولی میکرد و خیالات شیطانیه خود را اظهار مینمودند و کاهی در صورت است که بایست زمان مرافقت را سیه در عقب بچینند و این هر سه قسم از تقدم منعی است و از باب عقول از ملاحظه میکنند بالنسبه با شراف و اعیان خود **فصل پنجم** در تفسیر عیاشی از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام مرویست که چون خدمت ابراهیم نمود است که از ملک پادشاه و بجلی برون رود پادشاه برای شایسته با او برون آمد و در عقب الجناح را به پشت ملاحظه تعظیم و ادب نمود و چنانچه از آن حضرت برداشتن افتاد پس وحی رسید که در پیش روی سلطان بجا نماند راه برو بلکه او را قدم داره و پشت سر او راه برو و او را معظمت بدار پس حضرت ایستاد و گفت بپادشاه که قدم منو که خدای من در اینسانست بمن وحی

در آداب مجالست با علما و تفصیل تعظیم ایشان

۶۹

کرده که تو را معظم بدارم و در پیش روی خود بنده از من و خود در عقب راه روم بجهت تعظیم تو ملک گفت چنین ویی کرده فرمود
 آری گفت شما دست میبندیم که خدای تو مهربان و حلیم و کریم است **فمنعش** از جناب صادق علیه السلام روایت
 کرده در تفسیر **وَاللَّذِينَ أَحْسَنُوا** که فرمود پیش نیست پیدایش روی والدین و لکن در بعضی اخبار وارد شده که
 حضرت رسول صلی الله علیه و آله صحابه را پیش می انداختند زمان راه رفتن و میفرمود بگذارید پشت سر را برای ملائکه طایف
 منافاتی با حکم بن ندارد چه پیش افتادن با مر آنجناب بملاحظه مصلحت مذکوره همین ادب و پیشی گرفتن در امر و سختی
 که رعایت آن مقدم بر جمیع است **فستید** ترضی به در کتاب غرر نقل کرده که کسی دید که کثیر غره که یکی از شعرا
 مجتبی اهل بیت علیهم السلام بود سواره میرفت و جناب باقر علیه السلام پیاده سیر می نمود پس باو گفت آیا
 سوار میشوی و حال آنکه ابوجعفر علیه السلام پیاده است گفت آنجناب مرا این امر کرده است و من در طاعت
 او باشم در سوار بی بهتر است از معصیت کردن من آن جناب را به پیادگی **فصهر** بلند کردن صدا در نزد او
 چنانچه خداوند میفرماید **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْصُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا كَجَهْرِ**
لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ **أَنَّ الَّذِينَ يَفْضَحُونَ**
أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولٍ لَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ **وَمِنْ**
عَظَمِهِمْ خلاصه ترجمه آنکه ای گروه کروندگان بلند نکنید آواز خود را بالای آواز پیغمبر و به آواز بلند با او سخن مگوئید
 یا اورا نمانگید چون بلند گفتن بعضی از شما با بعضی تا نابود نشود و گردار شما و حال آنکه لغت نیستید بدستیکه آنها
 که پست میکنند آواز خود را در نزد آن جناب کسانی که اخت بار نموده خداوند دلها ایشان را برای تقوی برای ایست
 آزرش و مزد بزرگ و شاید فقره اول ذکر ادبست در مقام سخن گفتن آن جناب و سؤال و جواب با ایشان که باید
 کرد مقید ببلندی آواز آنحضرت را تا آنکه هنگام جواب بدرجه آواز خود را پست نماید و فقره دوم در مقام ذکر ادبست
 با حضرت بنوی هر چند سکت باشد که بایست از میزان بلندی صدا که متعارف است در میان خلق هنگام گفتگو
 بایکدیگر بپایان کردن بعضی بعضی را پست تر باشد و حاصل این دو بنی آنکه در مجلس مقدس بنوی باید آواز خود را از
 آواز آن جناب و از آواز دیگران پست تر کرد چه آنکه سخن گویند یا نگویند بلکه اگر مقام گفتن نیز نباشد مثل آنکه کسی در
 روضه مطهره بنی یا یکی از اوصیاء او علیهم السلام حاضر شود که باید همین ادب را در مخاطبه با ایشان بسلام و غیر
 آن ملاحظه نماید چنانچه **کَلِمَتُنِي** روایت نموده از جناب باقر علیه السلام که چون عایشه مانع شد که حضرت
 مجتبی علیه السلام را در روضه مطهره دفن کنند و گفت نمیکندم او در خانه من دفن شود و پرده رسول خدا
 صلی الله علیه و آله دریده شود حضرت ابی عبد الله علیه السلام در جواب او کلامی فرمود که از جهل آنها آنکه
 خداوند بنی کرده از آنکه آواز در خدمت آن حضرت بلند کنند و فرموده **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا**
أَصْوَاتَكُمْ فَتَكُونَ كَصَوْتِ الْبَقَرِ یا ای کسانی که ایمان آورده اید آواز خود را بلند مکنید که گویا مثل صدای گاو
 باد میگویم که برای پدر خود و عمر نزدیکش حضرت رسول صلی الله علیه و آله کلنگها بر زمین زدید و حال آنکه

در آداب مصاحبت و معاشرت با علما

۷۰

حق تعالی میفرماید **ان الذین یغضون الایة و یحییون الایة** و تحقیق که از بیت رسانید پرتو و فاروق او بحضرت رسالت بسبب نزدیکی خود با و ورعایت نکردند در حق آن حضرت آنچه خدا فرموده بود ایشان را با و و بر زبان پیغمبر برآید که خدا حرام کرده از مؤمنان بعد از مردن ایشان آنچه حرام کرده از ایشان در حیاتشان **فی شیخ صدوق** در کتاب من لا یحضره فخر و خصال از جناب سجاد علیه السلام روایت بسوطی نقل کرده در بیان صابان حقوق بر ایشان و کیفیت ادای هر صاحب حقی و در اینجا مذکور است که از جمله حق قرنی علم تعظیم و توفیر او است در مجلس او و تنگی بر او و از خود را و چون از خبر بنی و غیر آن معلوم میشود که حرمت مؤمن بعد از وفات مثل حرمت او است و در زمان حیات پس مراعات این در زو قیورشان نیز باید کرده شود **فی** حرمتی که در روایت از حکم بن عیینیه که گفت پدرم خانه بر من وقف کرد پس آن را قبض کردم نگاه از برای او فرزندانی شد بعد از آن پس خواست آن خانه از من بگیرد و وقف کند بر آن پس پرسیدم از حضرت ابی عبد الله علیه السلام از حکم این مسئله و او را خبر دادم از واقعه پس فرمود خانه را با و ده گفتم پس پدرم با من مخاصمه خواهد کرد فرمود تو هم با او مخاصمه مکن و او از خود را بلند مکن بر او از او **فی** شیخ عیاشی و دیگران روایت کردند از جناب صادق علیه السلام که فرمود او از خود را بلند نکند بر او از پدر و مادر خود نیستیم **فی** آنکه چون بر عالم وارد شود و در نزد او جماعتی باشند او را در رتبه امتیاز دهد چنانچه کلینی از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت نموده که از حق عالم آنست که هرگاه بر او داخل شوی نزد او جماعتی است پس سلام کن بر همه آنها و او را به محبت امتیاز ده و قریب باین مضمون در خصال از آن جناب روایت کرده **چهارم** آنکه با طهارت و غسل خانه ایشان شود چه گذشت که خانه علماء از خانه ایست که خداوند امر فرموده با احترام و تعظیم آنها در کلام خود **فی** **بُیُوتِ اَیْنِ اللّٰهِ اَنْ یُقَعَّ** و بی طهارت آن عظیم خانه است و نگیرد و در اخبار استحباب وضوء برای دخول مسجد بکلمه **اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُکَ نِیْزَ اَشْعَارِیْسِت** یا بنی طهارت و همچنین برای آواز و احترام کعبه که مؤمن افضل است از او بلکه این حمزه تصریح فرموده که هر سرکان شریفی طهارت است و بی طهارت با بی احترامی **فی** شیخ جعفر نجفی فرموده که قویست قول بر جهان وضوء برای دخول در هر سرکان شریفی با اختلاف است باقیه تعظیم شعایر مثل شهادت و محفل علماء و مرده و زنده و گذشته که ملائکه در محضر علماء با آلهای خود را پس میکنند و با آلهای ایشان از اینجا تا آسمان بهم پیوسته و بی طهارت شایسته نیست ملاقات ایشان چه ایشان از بوی و حسن و درک زیروندان و ناخن منادین چه رسد بچاشت یا طنی از قبیل جناب و حیض و امثال اینها بلکه گذشت که مجلس علماء و رؤساء از روضهای بهشت و با قنار و نفسانی سزاوار نیست حضور در اینجا **فی** شیخ فیه و صفاء و کثیری روایت کرده اند که ابو بصیر و رجال جنابت داخل شد بر حضرت صادق علیه السلام پس حضرت به تنگی با و نگاه کرد و فرمود ای نداشتی که خانهای پیغمبران و اولاد پیغمبر از داخل نباشد و در جناب و ظاهر است که علماء و اولاد حقیقی پیغمبران چه دانسته شده که میراث ایشان باینها رسیده **پنجم** آنکه در محضر عالم بی آواز نشیند و این آداب در اینجا بیان شده

در شروط مرافقت و مصاحبت با علماء

۷۱

علیه السلام شایع و مرسوم بود چنانچه مخفی نیست بر کسی که سیر در احوال ایشان کرده باشد بلکه صدوق در عیون از ابوالحسن علی بن بشیر که در حق او گفته کسی داننا تر نبود از امام علیه السلام و اخبار ایشان از او روایت کرده که حمیده مصفاة مادر جناب کاظم علیه السلام کنیزی از اشراف بنم خدی که اسمش کتم بود و او بهترین زنهای بود در عقل و دین و عظم سیده خود حمیده مصفاة حتی آنکه نه نشست در نزد او از زمانیکه مالک شد و راجحه احترام و اجلال او و مادر جناب رضا علیه السلام است و اگر این قسم ادب پسندیده نبود البته او را منع میکرد **در علل الشرایع** در خبری طولانی مذکور است که ابوحنیفه داخل شد بر جناب صادق علیه السلام پس سلام کرد و حضرت جواب داد پس عرض کرد اصلی که ای اذن میدی بنشینم پس حضرت رو کرد باصحاب خود و حدیث بر ایشان نقل میکرد و باو التفاتی نفرمود پس مرتبه دوم و سیم اذن خواست پس اعتنائی نکرد باو پس بی اذن نشست پس میان او و حضرت سخنان بسیاری گذشت و در آخر کلام خواهش کرد که بنویسد باصحاب خود که در کوفه اند و در بنکفتن بخلان و فلان فرمود میان من و کوفه چه قدر است از فرسخ عرض کرد بی احصاء فرمود میان من و توجه قدر است عرض کرد بیخ فوطه تو داخل شدی بر من در منزل من پس اذن خواستی از من در نشستن بستم مرتبه و اذن ندادم پس نشستی بی اذن من مخوف خلاف کردن با من چگونه اطاعت میکند اندامها و حال آنکه ایشان در انجا بودند و در اینجا **و سید فضل الله** را وندی در دعوات خود روایت کرده از امام محمد تقی علیه السلام که شخصی از اصحاب رضا علیه السلام مریض شد بنجاب او را عیادت کرد پس باو فرمود چگونه میبایی خود را گفت مرگ را بعد از تو دیدم و عرض از آن شدت مریض بود که دید پس حضرت فرمود چگونه دیدی او را گفت سخت و دردناک فرمود ملاقات نکردی مرگ را آنچه دیدی چیز نیست که مرگ بسبب آن خود را بنشان داده و شناسانده بتوباره از حالات خود را بر این نیست که مردم دو نفرند راحت شده بسبب مردن یا دیگران بجهت مردن او بر راحت افتاد پس تازه کن ایمان خود را بنجاب او ند و ولایت تاهت شوی پس چنین کرد آن مرد پس گفت یا بن رسول الله اینک طایفه پروردگار منند و با تخمیت و تحقنا سلام میکنند بر تو و ایشان ایستاده اند پیش روی تو پس رخصت ده ایشان را در نشستن پس حضرت فرمود آنگاه که پروردگار من پس مریض فرمود بر سر از ایشان که مأمورند بایستادن در حضور من پس مریض گفت پرسیدم پس چنین اعتقاد داشت که اگر حاضر شوند در نزد تو هر چه خداوند آفریده از ملائکه هر آینه می ایستند در محضر تو و نمی نشینند تا ایشان را رخصت دهی چنین امر کرده ایشان را خداوند عزوجل پس آن مرد چشمهای خود را بهم گذاشت و گفت السلام علیک یا بن رسول الله همچنین شخص جناب نومسئور است برای من با اشخاص محمد و احمد بعد از او صلوات الله علیه و جان را تسلیم نمود **ششم** آنکه در پیش روی او بنشینند چنانچه **کلینی** و صدوق در کافی و خصال از حضرت امیر علیه السلام روایت کرده اند که از جمله محقوق عالم آنست که بنشیند در پیش روی او و نه نشیند در پشت سر او **هفتم** آنکه زیاد سئوال نکند از او چنانچه در آن حدیث مذکور است که فرمود زیاد سئوال مکنید از او **هشتم**

حدیث شریفه که در آنجا مذکور است امام علیه السلام اذن نداده و سید فضل الله را وندی در دعوات خود روایت کرده از امام محمد تقی علیه السلام که شخصی از اصحاب رضا علیه السلام مریض شد بنجاب او را عیادت کرد پس باو فرمود چگونه میبایی خود را گفت مرگ را بعد از تو دیدم و عرض از آن شدت مریض بود که دید پس حضرت فرمود چگونه دیدی او را گفت سخت و دردناک فرمود ملاقات نکردی مرگ را آنچه دیدی چیز نیست که مرگ بسبب آن خود را بنشان داده و شناسانده بتوباره از حالات خود را بر این نیست که مردم دو نفرند راحت شده بسبب مردن یا دیگران بجهت مردن او بر راحت افتاد پس تازه کن ایمان خود را بنجاب او ند و ولایت تاهت شوی پس چنین کرد آن مرد پس گفت یا بن رسول الله اینک طایفه پروردگار منند و با تخمیت و تحقنا سلام میکنند بر تو و ایشان ایستاده اند پیش روی تو پس رخصت ده ایشان را در نشستن پس حضرت فرمود آنگاه که پروردگار من پس مریض فرمود بر سر از ایشان که مأمورند بایستادن در حضور من پس مریض گفت پرسیدم پس چنین اعتقاد داشت که اگر حاضر شوند در نزد تو هر چه خداوند آفریده از ملائکه هر آینه می ایستند در محضر تو و نمی نشینند تا ایشان را رخصت دهی چنین امر کرده ایشان را خداوند عزوجل پس آن مرد چشمهای خود را بهم گذاشت و گفت السلام علیک یا بن رسول الله همچنین شخص جناب نومسئور است برای من با اشخاص محمد و احمد بعد از او صلوات الله علیه و جان را تسلیم نمود

در ادب معاشرت با علماء

۷۲

آنکه چون اعراض کند اصرا را بکنی چنانچه در همان خبر است **فصل** آنکه چون از بیان و سخن گفتن کسل و فرسوده شود
جامعه او را بگیرد چنانچه در آن حدیث مذکور است و شاید که رفتن جامعه کنایه از الحاح در گفتن باشد یا نظر را بچیز مرسوم است
که صاحب حاجت دامن آنکه حاجتش با و است بگیرد اگر خواست از او کناره کند و از مجلس بریزد و اما استیجاب
تعلق و چنانکه زدن بجامه کعبه و خواندن دعا در آنحال پس منافی با این ادب ندارد چه الحاح و مبالغه در دعا و مشتت
و آنچه از لوازم او است از اعمال دست و چشم و سایر جوارح که همه از آثار بندگی و اعتراف بذلت است محبوب
و مرغوب است و در اخبار معتبره است که خداوند ناخوش دارد الحاح کردن بعضی مردم بر بعضی را و مشتت
و دوست دارد الحاح را در سؤال برای نفس مقدس خود **فصل** آنکه در آنجا که بچشم دوست با و باشد
لکن بعضی در مقام فرماندهن مقصود چه فرماندن مطالب ابتدای در مقام جواب گاهی بگفتن است و گاهی با اشاره
بچشم و دست و سر که اگر مقام اشکار است انمار الهی بالا میکنند و اگر مقام تصدیق است اندکی فرو در میآورند
و از کجاست به بزرگتر تقریر زبان خلاف ادبست مگر آنکه معذور باشد مثل آنکه در نماز باشد یا از بزرگتر کسی در مجلس
باشد که سخن گفتن در نزد او روا نباشد و اشاره بچشم در این مقام غیر آن قسمی است که بر حضرت رسول صلی الله علیه و آله
حرام بود و از خصایص آنجناب بود چه مراد از آن اشاره کردن بچشم است مباحی مثل زدن و کشتن بخون که حلال باشد
با آنکه از آن ظاهر میشود یعنی در دل گیر و خلاف آنچه را که از اشاره ظاهر میشود و این را نوعی از خیانت دانستند که بانصاف
بنوت مناسبتی ندارد **فصل** آنکه در آنجا که شریف است که کمو یا زیاد کمو که فلان چنین گفته و فلان چنین گفته
بجلاف قول او و ظاهر است که در این سخن اشاره است بطلان وضع قول عالم و نسبت او بخطای **فصل** آنکه
آنچه در خبر خصال است که سر او را افشا کنی و مراد از سر آنچیز است که از ارباب و سپرد که اظهار کنند چه از مباحات باشد یا معایب
یا مناقب بجهت پیم مسفده بر آشکار شدن آن یا بجهت شکسته نفسی و میشود که با و نسپرد اما آن چیز خود از امور نیست که نباید
آن بر سر و اخفا است و در نزد هر که باشد **فصل** آنکه در آن خبر و حدیث ذکر حقوق حضرت سجاد علیه السلام
که در نزد او کسیر غیبت کنی و معلوم است که اگر چه غیبت از محرمات است و لکن در کتاب آن در موضعه عالم عفت
فرموده و خود اید شد چه حرمت آن بتوسط و نبی او معلوم شده چنانچه در کتاب معاصی توضیح حقوق آنکه علیه السلام است
چهارم آنکه در حدیث حقوق است که با کسی در محضر او سخن گوئی یا **فصل** آنکه در آنجا است که چون
کسی از عالم سئوالی کند تو جواب ده تا آنکه همان او جواب بگوید و در اخبار وارد شده که از علامات حق مروت است
که کسی از کسی سئوالی کند و او جواب بگوید **فصل** آنکه در محضر او با کسی بخوی کنی چنانچه در خبر خصال است
و در جمیع البیان از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود اگر کسی از شما باشد و در محضر من و رفیق
بیم بخوی ننشیند که این او را محزون میکنند **فصل** آنکه در آنجا که در محضر او با کسی بخوی کنی چنانچه در خبر خصال است
و این باشد **فصل** آنکه در آنجا که در محضر او با کسی بخوی کنی چنانچه در خبر خصال است

در آنجا که در محضر او با کسی بخوی کنی چنانچه در خبر خصال است

در آداب معاشرت با اعیان

۷۳

مراد از

و این میسر نیست مگر با نشستن جهات خونی و بدی افعال تا آنکه آنچه گویند بعد از فرض راست بودن محل هر قسم اقول شود و دانستن اوانها تست برای هر کس چه بیشتر و شنبه و حسد و کینه از دانستن آنست **نوزدهم** آنچه در آن خبر است که عیبهای او را به پشتانی یعنی اگر خود بر عیب او مطلع شدی افشا کن بلکه برای او جهات حسن پیدا کن بنام تل تار خودت نیز پوشیده شود **بلیست** آنچه در خبر خصال است که حفظ کن او را در حضور و غیاب او و شاید حفظ حفظ دین و عقل و مال و عرض و بدن او باشد پس اگر مطلع شد در حضور یا غیاب او و جزئی که در آن ضربت یا متکثر عرض یا تضییع مال یا فساد عقل یا نقص دین او است بایست شرآن را از او برگرداند و شمشیر رحمة الله در مینه المرد میفرماید که چون شب با عالم بجائی میروی در پیش روی او برو و روز در عقب و متعین است پیش رفتن در جای که حالش معلوم نباشد مثل زمین کل و باطلاق و حوض و مکانهای خطرناک و اگر با او سخن میگوید در حال رفتن بایست پهلوی او باشد و ملاحظه سایه و آفتاب بشود و در هر زمان که یکی از آنها مطلوب است و از این قبیل زیاد فرمودند چون مستند بخبر بنود ذکر کردم و لکن از مراعات حق مذکور همه آنها صورت خواهد گرفت **بلیست** و یکم آنکه مدایج و مناقب او را ظاهر کنی **بلیست** و دویم آنکه با دشمن او دشمنی **بلیست** و سیم آنکه با دوست او دشمنی کنی و این هر سه در حدیث حقوق حضرت سجاد علیه السلام است **بلیست** و چهارم آنچه در خبر خصال است که اگر عالم را حاجتی پیدا شد از جماعت حاضرین پیشی گیری بجهت انجام آن خدمت **بلیست** و پنجم آنچه در خبر کانی و خصال است که ملول نشو از طول صحبت او پس بدرستی که مثل عالم مثل نخل فرماست که منتظر میثوی کدام تو از او چیزی می افتد بر تو بداند سخن ما دامیکه موافق طبع و بر طبق غرض و مقصود باشد نفس از شنیدن آن کمال نگیرد و در عالم کامل هر زمان که سخن در آید البته در آن فایده بسیاری در نظر گرفته حتی در نقل کردن حکایات و امثال و چون اثر بعضی از آنها کاهی در آخر کلام ظاهر میشود بی خبر از رسوم کان کند که سخنان پیوده است پس منضم شود و اگر مقام عالم بدست آورد و بداند که به نتیجه آخر خواهد رسید البته در کمال شوق کوش دهد و هرگز از طول بخشش رنجش پیدا نکند **بلیست** و ششم آنچه در حدیث حقوق است که سخنان او نیک کوش دهی و نیک توجه و اقبال کنی بسوی او **بلیست** و هفتم آنکه چون عالم وارد شود در مجلس او برخیز و چنانچه در محاسن بروی از اسحق بن عمار روایت کرده که گفت گفتم بجناب صادق علیه السلام کسی که از جای برخیزد برای تعظیم مردی یعنی حکم آن چیست فرمود که درست مگر از برای مردی برای دین او **بلیست** و هشتم آنکه در شنیدن دست بعد از طعام عالم را مقدم دارند چنانچه در کتاب تعقیف محمد بن احمد صفوانی که از خط شهید اول نقل شده مرویست که فرمودند اول کسی که دست خود را باید بشوید از چوک غذا شستن کسی است که حاضر میشود نزد تو و داناترین ایشان **بلیست** و نهم آنکه در گفتار با او خاصه و مجادله نکند و مطوعات خود را با او خرج نهد چنانچه در نهج البلاغه است که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود لا تجعلن در رب لسانک علی من انطقک و بلاغه قولک علی

در شروط اشفاع بکلام حق

۷۴

مَنْ سَكَدَ كَذَلِكَ قَرَامَهُ تَبَرُّي زَبَانِ خُودِ اَبْرَاكُمُ تَوْبَا سَخُورِي اَمُوخْت وِبِلَاغَتِ كَفْتَارِ خُودِ اَبْرَاكُمُ تَوْبَا سَخُورِي وِبِرَاهِ
 رَا سَت وَا دَا شَت سَتِي اَمْرَا نِچِه در كِتَابِ تَحْفِ الْعُقُولِ دَرِ بَرِ حَقُّوقِ حَضَرَتِ سَيِّدِ عَلِيهِ السَّلَامِ اَسْت در ضَمَنِ
 حَقِّ مَرْتَبِي عِلْمِ كِه مَدَانِي كِه تَوْرَا نِچِه اَوْتَوَالِفَا مِي كُنْدِ رَسُولِ اَوْتِي بَسُوِي كَسِي كِه تَوْرَا مَقَامَاتِ مِي كُنْدِ اَز اَهْلِ جَهْلِ بَسِ اَز مَشْهُودِ
 تَوْرَا نِي كُورِ سَا نَدَن اَز جَانِبِ اَو بَا اِي شَانِ وِخِيَانَتِ نَكْرَدَن دَر اَدَايِ رَسَالَتِ بَا نِي كِه كَتْمَانِ يَا زِيَادِ وُكُم وُتَحْرِيفِ كُنْدِ
 وِپَا دَارِي كُنْدِ دَر اِيْنِ رَسَالَتِ مِهْر كَاهِ بَكْرَدَن كَرْتِه پُوشِيْدَن مَتَمَانْدِ كِه بِيْنِ غَرَضِ اَز تَوْ قِيْر وِ تَعْظِيْمِ عِلْمِ بَا نِچِه
 كَفْتِه شَدِ زِيَادِه بَر اَدَايِ حَقُّوقِ اِي شَانِ خِيْر بَر دَن اَز اِي شَانِ اَسْت وَا نِ خِيْر يَا زَكْر دَر اِي شَانِ بَر سَت اَيِدِ وِيَا زَكْر دَر اَفْتَارِ
 وَاوَلِ شَرْ وَطِ اشفاع بَكْتَمَا بَر دَا شَتَن مَوَانِعِ رَسِيْدَن كَلَامِ اَسْت بِكُوشِ دَقُومِ اصْغَا بِيْعِي كُوشِ دَا دَن وِدُولِ رَا
 حَا ضَر دَا شَتَن دَر وُقْتِ رَسِيْدَن كَلَامِ بِكُوشِ تَا دَا نَدِ كِه چِه كَفْتِه سَيِّمِ ضَبْطِ اَنِ دَر كُنْجِيْنِه دُلِ وُخَرَا نِه خِيَالِ چَا رِمِ حَفْظِ
 اَنِ اَز رَوَالِ وُشِيَا نِ ذَا كَرِ مَسْئَلِمِ غَيْرِ اَز اَنْبِيَاءِ وَاَوْصِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَاَنَّا كِه يَالَيْتِي سَنِ اِي شَانِ رَا تَعْتَبِه اَشِيْدِ بَا شَدِ شَرْ طَبِيْعِ
 نَقَادِي كِرْدَن اَنِ كَلَامِ اَسْت بَمَوَازِيْنِي كِه بَر اِي حَقِّ وِسْطِ وُحِيْتِ وِبِلَاغَتِ اَنِ كَلَامِ دَر دَر سَت وَا دَر وَا نِ مَشْهُودِ اَسْت
 بِحَسْبِ اخْتِلَافِ اَرَا، وِمَذَاهِبِ وِحَالَاتِ اشْخَاصِ وَاَوْقَاتِ زَمَانِ شَشْتُمِ بِنَا كَزَا شَتَن بَر عَمَلِ اَنِ اَسْت وِظَاهِرِ
 نَافِعِ رَا دَر مَر كِي اَز اِيْنِ مَرَا جِلِ مَوَالِفِ اَسْت كِه تَا بَر دَا شَتَن اَشُو دُشْتَر تَوْبَا رَسِيْدِ وُشَرِجِ اَنِ مَنَاسِبِ مَقَامِ نِيْسَتِ وِمُنْتَفَعِ
 نَشْدَن اَكْثَر اَنَامِ اَز كَلَامِ حَقِّ بَجْهَ نَبُودَن اَنِ شَرْ وَطِ وِرْفَعِ نَكْرَدَن مَوَانِعِ اَسْت چِه بِيَا رَنَدِ كِه مِي شُونَدِ وَا كُوشِ فَرَا نَدِ مِي نَدِ
 وِچُونِ اَز مَجْلِسِ بِيْرُونِ رَوْنَدِ چَا نَا نَدِ كِه خُودِ اَوْنَدِ فَرَمُودِه حَقِّي اَز اَخِي جُو اَمِنْ عِنْدَكَ قَالِ مَا ذَا قَالِ اَنْفَا
 مَنَافِقِيْنِ اَز مَحْضَرِ نَوِي چُونِ بِيْرُونِ مِي رَفْتَنَدِ بَكِرِ مِي كَفْتَنَدِ كِه اَنِ جَنَابِ چِه كَفْتِه بُوْدِ كِه اَرْمَاسِ بَر قِي مَرُوبِ
 اَز جَنَابِ اَمِيْرِ عَلِيهِ السَّلَامِ كِه فَرَمُودِ يَا كِيْرِ مِي نِي كُوشِ فَرَا دَا دَن رَا چَا نِچِه يَا رَسِي كِه مِي نِي كُوشِ فَرَا دَا دَن رَا چَا نِچِه
 دَر حُدُوثِ حَقُّوقِ سَيِّدِ عَلِيهِ السَّلَامِ مَرُوبِ اَسْت كِه فَرَمُودِ وِرْضَمِنْ حَقِّ عَالِمِ كِه عَقْلِ خُودِ رَا فَا رِغِ كُنِي بَر اِي اَوْ فَوْهَمِ خُودِ رَا حَا
 كُنِي بَر اِي اَوْ تَبَرُّي كِي مَوْشِ خُودِ رَا بَر اِي اَوْ وِچِشْتِ خُودِ رَا جِلَادِي بَر اِي اَوْ تَبَرُّكِ لَدَاتِ وُشَلَسْتِنِ مَوْلُوتِ شَمَوَاتِ وَا كُرِ
 كُوشِ مِهْنَدِ بَجْهِي اِعْتِنَائِي وِيَلِي وِقْعِي كَلَامِ دَر زَوْدَن اَنِ وِنَا شَتَن اَعْتِقَا وِنَفْعِ دَر اَنِ دَر دُولِ نَسِيْرِنَدِ تَا چُونِ اَز اَنِ مَحْضَرِ
 وِرْشُونَدِ كُو بَا چِيْرِي نَشِيْنَدِ وَا كُرِ بِيْرِنَدِ دَر مَقَامِ حُرَا سَتِ اَنِ بَر يَا نِيْدِ بَر سَتُورِ اَعْمَالِ اَطْبَايِ دِيْنِ تَا دَوْدَانِ طَرَا رَا اَز اَز اِيْدِ
 وَا كُرِ حَفْظِ كُنْتَنِدِ مَقْصِدِ اَز اَنِ رَا عَمَلِ اَنِ نَكُنْتَنِدِ بَلَكِه جَمْعِ اَز اَعْرَاضِ فَا سَدِه وِخِيَالَا سَتِ شَيْطَانِيَّةِ قَرَارِ وِمِهْنَدِ وَايْنِ عِلْمِ
 خُودِ ظَلَمِي شُوْدِ كِه دُلِ رَا فَرُوكِيْرِ وَا رَسَا حَتِ قَرَبِ بَرَا نَدِ دِي كِرْجِه جَايِ اَمِيْدِ نَوْرَالِي شَدَن وَايْنِ اَسْنَدِ اَعْمَالِ شَبُورِ اَنِ وِچِيْرِ
 يَا فَعْلِ اَز اَوْتِ وِي كِرَانِ وِسْبَا اَسْت كِه هِيْنِ عِلْمِ سَبَبِ
 بَا نِ كَرْدِه وَايْنِ چَا نِ كِبَرِ بَسْتِ كِه اَكْرُ فَرُوكِيْلِي اَز اَوْتِ وِرُولِ
 وُخُودِ اَوْتِ مِي فَرَا مِيْدِ اَنِ اَلْمَشْرِعُ وَالْمَقَرُّ وَالْفَوَادُ كُنْ اَكْرُ
 هِيْمِه اِيْنِيَا اَشَدِ كِه اَز اَوْتِ پَرِشِ كُنْتَنِدِ اَز كُوشِ اَز اَنِچِه شَمِيْدِه اَز حَقِّ اَبَا طَالِ نَشِيْمِ اَز خِيْر نَكْرَدَن اَز دُولِ اَنِچِه دَر اَوْتِ جَا دَا دِه

و باطل طالب علم و راغب خیر علماء پیش از سؤال یا حضور مجلس عالم بایستی اول تضرع کند و از خداوند بخواهد که آنچه خیر
و صلاح او در آنست عالم از او مضایقه نکند و دل او را بر او مهربان کند یا آن را از خاطر او بر دهر چند مایل باشد
بگفتن او یا اگر نداند بطریق الهام و غیر آن خیر او را بقلب عالم بنماید و بر زبان او جاری نماید چه کاهی شقاوت و خذلان
طالب سبب شود که قلب عالم را از او برگردانند یا در وقت سؤال از خاطرش جو نمایند تا آن خیر با و نرسد و کاهی مستعد
و قابلیت سائل باعث آن شود که عالم از او فیض بر دوی مشقت صلاح سائل را بر او مکشوف دارند تا با و برسانند
و شاید توضیح انتفاع و عمل بان را بخواهد که همان خیر او شتر نشود و آنچه تردید زهر با بود خود هرگز در دوش شفیق او با وضعی نکند و حادث
پس از علم بدتر از زمان جهالت نمرود و ضحاک این جهان در بیان اتمام در معاشرت اهل علم
و تحریص در مراد و با ایشان و منافع و فوائد آن بدانکه هر حیوان غیر از آدم در ایام زندگی خود تواند تعلیش نماید شهابی از
جنت و انیس چه از مال کول جز گوشت خام یا گیاه صحرا و دانه بیابان که خود بقدر احتیاج روز تواند تحصیل کند چیزی بطلب
و اعانت کسی را بخوید و از لباس جز پر و موئی که در بر دارد جدا بخواهد و از منزل بشاخ درخت و غار کوه و سوراخ زمین قنات
کند پس او را کاری با اهل جنت و حرفه نیست و از همه آسانی نیاز و مستغنی است و آتشی آدم پس خداوند بکلمت بالغه
و مصالح عالم ایشان را مدتی آفریده در تعلیش محتاج بکد کد و جمع شدن در محل و مکانی اند تا از اشتغال هر یک بکاری
که در زندگی دنیا و اصلاح آخرت بی آن نشاید ابواب تعلیش آتیا کرد و چه کینفر شوند تمام آنچه بآن محتاج است فراهم
آورند بلکه اگر تمام وقت را صرف تحصیل یک لقمه نان یا یکت زرع کرباس کند هرگز بدستش نیاید و تمامت این علوم
خداوند در نزد یک نفر بود یعنی گذاشت تا همه با و محتاج و در نزد او خوار و ذلیل شوند و از همه بی نیاز و بر همه
برتری جوید و علوم خود را اگر خواهد دهد و اگر خواهد نهد و در رشته زندگی را بر هم زند بلکه آن علوم را تقسیم فرمود در میان
و نفس هر کسی را بقسمی از آن مایل فرمود بخوبی که تمام آن در میان انام موجود و همه به محتاج پس ناچار هر کس از اثر
خود بخل نورزد و به ثمره علم دیگران برسد و چون رسیدن فایده هر یک بدیگران محتاج بمعاشرت و آمیزش است پس
انسان را چاره از آن نیست و لکن مقتدر آن باندازه احتیاج است چه در امور زندگی به بعضی سالی کمر تپه
احتیاج افتد و به بعضی ماهی و به بعضی هر روز یک مرتبه یا زیاده و به بعضی تمام اوقات عمر پس با هر کس همانقدر
مراوده مطلوب است که بآن احتیاج از او رفع شود و چون به قسم معاشرت این نتیجه صورت بخیر داند و شرع
مبین بجهت آن شرعاً و قوانین و برای ادای حق هر یک آداب و رسوم مقرر فرمودند تا بمراعات آنها هر کسی
بخیر دیگران چنانچه خداوند خواسته برسد و در صورت عهدنامه که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام بجهت مالک
استر نشسته مذکور است که فرمود بدان بدرستی که رعیت طبقاتی هستند که با فایده و خیر عیش و بعضی از آن
مکروه بعضی و مستغنی نیست بعضی از آنها از بعضی پس آنها را هفت قسم فرمودند اول عساکر و اهل حرب دوم
نویسندگان خاصه و عامه سیم قضا که علما بی حقیقت چهارم و البیان بعدل که بر باد میروند پنجم اهل زومه

وخراج از اهل فتنه و مسلمانان که از باب زر عذشت شمر تجارت و اهل صناعت همت اهل حاجت و مسکن و برای هر یک
 حقوق و ادب معاشرتی بیان فرمود که مقام ذکر آنها نیست و در حدیث حقوق حضرت سجاد علیه السلام
 کیفیت ادای حق اکثر کسانی که انسان محسوب آنها است مذکور است و احادی از طالبان دین و تابعان آئینه
 مسلمین در از نظر و تأمل و حفظ آن حدیث شریف کریزی نیست که جامع خیر دنیا و آخرت است و از این بیان
 معلوم میشود که کسانی که عاجز نیستند از کسب بعضی از آنچه مردم محتاجند بان از اسباب مرتبت معاد و معاش
 و در این مقام بر نیامده و به بطالت و بیموده کی عمری گذرانند حتی بر کسی نماند چه در روی از دین و دنیای احدی
 دو انگشت پس در مراد و با آنها جز تضييع وقت و کسب بطالت شمری نبخشند بلکه بعضی از اهل پیش را اعتقاد
 چنین است که این طایفه هر چه صرف کنند بغير حرام است هر چند در ظاهر از مال حلال باشد و با لحد چون
 دانشی که معاشرت با هر صنفی بقدر احتیاج با ایشان است خواهی دانست که اگر کسی تمام اوقات عمر را
 با علمای راسخین و ورثه انبیاء و خلفای راشدین بسربرد باز از ایشان غنی و بی نیاز نشده زیرا که احتیاج ایشان
 اندازده و نباتی نیست چه بدست آوردن مصالح دین و عقل و بدن و مال و عرض و مفاسد آنها که بعد از
 فراهم آمدن اول درجه اسباب زندگی بر هر کسی لازم و تحصیل بلکه عمل که بعد از علم با آنها متعمم است از روی
 کسب و تحصیل و گفتن و شنیدن و دیدن باین عمرهای کوتاه کی میسر شود چنانکه حضرت رسالت با آن
 مقام و جاه نامور بطلب زیادتی علم باشد در آیه مبارکه **وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا** دیگران بر فرض کوشش تمام
 بکجا رسند پس آن را که سودای نجات نفس خویش و دیگران در سرافتاده از مصاحبت اهل دین و از اسباب یقین
 در هر وقت که ممکن شود چاره نیست و اگر گاهی مانع از اشغاع به گفتارشان پیدا شود مشاهده افعال و حرکتها
 و سکنت ایشان در عبادات و عادات و معاشرت خود از اسباب بزرگ معرفت بمصالح و مفاسد
 و بر انگیزتن نفس بسوی آنچه بعمل می آورند یا کاهی بآن امر گردند یا بتوسط دیگران شنیده باشد بلکه خواندن
 عباد بسوی خداوند بکوار خود یکی از اقام دعوت است که جمله از انبیاء بغیر آن ماسور نبوده اند مثل آن طایفه
 که بخی نفس خود بودند یا بر اهلشان اگر چه بعضی توهم کردند که از این قبیل انبیاء نفعی برای مردم نداشتند و این
 توهم در غایت فساد است بلکه این طایفه در تعلیم عباد و تشوق ایشان با آنچه تمام پیغمبران در آن متفق بودند در
 ابلاغ از معارف و اخلاق و مصالح امور گذشته با فعال خود و معامله با ایشان در آنچه متعلق بنفس خود بود کمتر بود
 پس انسان با بصیرت از همه حالات عالم منتفع شود از گفتن و خوردن و آشامیدن و راه رفتن و خوابیدن
 و پوشیدن چه در همه اینها ملاحظه ادب مقرر شده و خداوند در آنها میگذرد پس از دین آن هم دانا شود و هم شوق
 بجا آوردنش برای او پیدا شود و از آنچه در اخب از تحریص بسیار بر مراد و مخالطه با علماء و مستفید شده و دیگران
 باره از آن متبرک میشود **عَلَيْهِ السَّلَام** بن ابراهیم و غیره مرویست از جناب صادق علیه السلام که لقمان

در تحریص بر مجالست با علما

yy

به پسرش ناتان فرمودای پسرک من بنشین با علما و با مشقت داخل شو میان ایشان با نزدیک شو با ایشان و بجدله
نگن با ایشان پس منع میکنند ثورا از علم خود **ف** در تحف العقول مرویست که حضرت عیسی علیه السلام فرمودای
بنی اسرائیل در مجالس علما و با مشقت بروید هر چند به در افتادن بر زانو باشد پس بدرستی که خداوند زنده میکند دلهای مرده
بنور حکمت چنانچه زنده میکند زمین مرده را به باران **ف** در کافی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت
کرده که حواریین عرض کردند به عیسی آیا روح الله باک نیستیم فرمود که ویدن او خداوند را بخاطر شما پیاور و بدو سخن گفتن
او علم شما را زیاد کند و عمل او شما را شایق کند با خیرت **ف** شیخ طوسی در امالی روایت کرده که آن حضرت به ابوذر فرمود
خوش حال اگر فاطمه و مصاحبت کند اهل دانش و علم و حکمت را **ف** شیخ گشتی از حضرت سجاد علیه السلام روایت
کرده که بفرزندان خود میفرمود بنشینید با اهل دین و معرفت پس اگر قادر نشدید بر نشستن با ایشان شرفی مانوستر است
ف در عوالی از بعضی از ائمه علیهم السلام مرویست که هفتصد و پنجاه قسم اند هفتصد و پنجاه قسم است که از او مستفید میشوی
پس لازم شود او را هفتصد و پنجاه قسم است که ثورا و ابغایه میرسانی پس اکرام کن او را و هفتصد و پنجاه قسم است که نه ثورا و خیر می بینی
و نه او از تو پس فرا کن از او **ف** شیخ طوسی روایت کرده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله به ابوذر فرمودای
ابوذر پر پیز کاران بزرگوارانند و فقهاء و علما قایده و راهنمای مردمانند و هفتصد و پنجاه قسم است که از او مستفید میشوی
ف در حضرت کاظم علیه السلام منقولست که با عالم کهنه گوی و صحبت داشتن بر روی مزه با هم بهتر است از سخن
گفتن و مصاحبت کردن با جاهل بر روی فرشتهما و نگیه کاها می زیبا **ف** در قصص الانبیاء از آن جناب
مرویست که لقمان بفرزند خود گفت به دیده بصیرت نظر کن و از روی بینائی احتیاط کن مجلس را برای خود پس اگر به
بینی جماعتی را که خدا را یاد میکنند با ایشان بنشین پس اگر تو عالم باشی علم تو برای تو نفع خواهد کرد و در این مجلس و اگر جاهل
باشی آن جماعت ثورا تعلیم خواهند کرد و گاه باشد که رحمتی از خدا بر ایشان نازل گردد و ثورا با ایشان فراهم گیرد و اگر
جماعتی را بینی که در راه خدا نیستند با ایشان بنشین که اگر عالم باشی چون با ایشان نشینی علمت بتو نفع منید و اگر جاهل
باشی جبل ثورا را یاد میکنند و شاید که عقوبتی بر ایشان نازل گردد و ثورا فراموش **ف** در تحف العقول از جناب
کاظم علیه السلام مرویست که فرمود به هشتم بنشین اهل دین شرف دنیا و آخرت است ای هشتم تبرس از فحشاء
با مردم و انس با ایشان مگر آنکه بیابی از ایشان عاقلی این پس انش کبریا و وفرا کن از سآیرین مثل فرار کردن از
جانوران و زنده **ف** فیض از آن جناب روایت کرده که فرمود کوشش کنید که اوقات شما چهار ساعت باشد
ساعتی برای مناجات با خدا و ساعتی برای امر معاش و ساعتی برای معاشرت با اخوان و ثقاتی که میتوانند
بشما عیوب شمارا و سالم و نلی عیب میکنند باطن شما را و ساعتی برای لذت های غیر حرام و باین ساعت قادر
میشوید بر آن سه ساعت **ف** در مکارم الاخلاق مرویست که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود
به عبد الله بن مسعود هر آینه بوده باشد هفتصد و پنجاه تو نیکنان و برادران تو چهره کاران زیرا که خداوند میفرماید

در کتاب خود الاختلاف یومضد بعضهم لبعض عدوا الا المتقین دوستان در روز قیامت بعضی دشمن
دیگری باشد که بر پیغمبر کاران یعنی آنچه دوستی که از روی دنیا باشد سبب عداوت شود و آخرت و آنچه از روی تقوی باشد
نماند **ف** کافیه از حضرت سجاده علیه السلام مرویست که خداوند وحی فرستاد بسوی دانیا که به شوخیترین
بندگان من نزد من بر پیغمبر کار جوینده ثواب بزرگ ملازم علماء تابع حلقه قبول کننده از حکماء است و از این مقوله اخبار
بسیار است و تأیید کرمه کونوا مع الصادقین که امر است به بودن با ایشان همه انواع آن از سوا فقه
قوی و متابعت علی و مصاحبت مکانی و وحدت حالی و اعتقادی کافی است در مقصود تأیید دادن صادقین
از غیرشان به آیه شریفه لیس القرآن فولا وجوهکم قبل المشرق والمغرب ولكن الیوم من امن بالله
والیوم الاخری والملائکة والکتاب والنبیین واثی الدال علی حبه ذی القربى والیتیمین
والمساکین وابن السبیل والسائلین فی الزکات واثی الزکوة والموفون
بعهدهم اذا عاهدوا والصابین فی الباساء والضواء وحبین الباس واولئک الذین
صدقوا واولئک هم المتقون حاصل ترجمه آنکه نیکی نه همان کردانند و راست است بهمت شرق و مغرب
یعنی در سال نماز بلکه نیکی ایمان بخداوند است و در روز جزا و اولئک و کتاب خدا و پیغمبر و دادن ایستاد و شتاب
آن یا در راه محبت خدا بخویشان و ایام و محتاجان و ماندگان در غربت و در مصرف کدایان و خلاصی بنیکان
و نماز کردن و زکوة دادن و وفای بعد هر گاه با خلق با خدا و با چنانچه در باب سیم اشاره بان شده عمدی کرده
و شکیبائی در سختی پریشانی و امراض و هنگام جهاد صاحبان این صفات راست گویمان و ایشانند پیغمبر کانا
و جز عالم عامل کسی دارای این اوصاف نباشد پس ایشانند همان صادقین که مأموران مردم به بودن با ایشان
و از تامل در این کلمات میتوان فهمید که چنانچه کسب تمامی خیرات و کمالات و صفات پسندیده در
مجالست علماء و اتقیا است همچنین مستلا شدن بقبایح و شرور و ضلالت و اخلاق رفیله و کردارهای
ذمیمه در پیشینی و مصاحبت جهال و اشرار و فاسق و مبدعین است چه اگر کسی نظر کند بان گروه کمتر کسیر بیند
که سبب کمزری و ابتلای او بهیچ از روی نشستن او با فاسق یا کمزری نباشد که اگر کسی با احدی مشورت نماید شاید
با کثر معاصی هرگز مبتلا نشود یا بشود و از اینجا است که خداوند از زبان اهل دوزخ حکایت کند که لا
وَمَا أَصْلَنَا إِلَّا الْجَحِيمُونَ و بیرون کسی را گمراه نکرد و این اضلال از راه معاشرت است غالباً و گاهی
از مطالعة مفرغفات آنها است که آن هم نوعی از مصاحبت است یا از شایع او است **ف** در
جای دیگر میفرماید و ان کثیرا من السخطاء لیبغی بعضهم علی بعض الا الذین اصنوا و عملوا
الصالحات و قلیل ما هم و درستی که بسیاری از مراءوده کنندگان با یکدیگر میباشند بعضی

بعضی گمان که پیروی نموند و کردارشان ایسته کردند و چه بسیار کنند انچه اعمت چه مقصود از ظلم نه همان گرفتن مال دیگر است
به جبر چنانچه متوهم میشود بلکه گرفتن دین و عقل و عمر و عرض و مال و سایر آنچه بندگی بی آن نشاید از دیگری بغیر حق
پس تا کسی تمام حق را از باطل تمیز ندهد و بنای عمل را با آنچه داند نگذارد و عمل نکند البته مصاحب را در یکی از اینها
ضرر رساند و کمتر خسارتی که از او بدگیری رسد ضایع کردن مقتداری از وقت او است که در آن مشغول را
اصلاح دین یا دنیای مطلوب بود یا بنای آن را داشت و از آن بالاتر آنکه انا و منکری بیند و نداند قیام آن را تا بخش
نماید یا اگر داند او را بهمان حال باقی گذارد و این خود سبب جبر است او شود و از آن بالاتر آنکه از نادانی دنیا را
در نزد او زینت دهد اگر چه هیچ غذای لذیذی یا لباس نیکویی باشد یا معاصی بزرگ و کوچک را مغرب شود
و اگر دانسته چنین کند البته او را بگرفتند **ف** با الحاح که بهنج راهها که شیطان جانی آدمی را از ساحت قرب
خداوند دور کند شیطان انسانی نیز چنان کند بلکه تاثیر گمراهی کردن او بآن راهها بیشتر و حکمت است چه این شیطان
از جنس او است و خود نیز عمل کند با آنچه گوید و بسیار است که آدمی بظواهر از مصاحبت او گرفتار گشته بیند چون بنده وزن
و فرزند بالنسبه به آقا و شوهر و پدر پس ناچار وقوع کلامش بیشتر خواهد بود و از اینجا است که در اخبار تحریر شده بر نشستن
با ایشان چنانچه علی در غر از حضرت امیر علیه السلام مرویست که بدترین مصاحب جاهل است و در جملة اخبار
صرحاً نمی فرمودند از مجالست اغنیاء و پست فطران و زنساء زیرا که همنشین با ایشان دل را میمیراند و از مجالست
و گفتگو و هم سفر نی با دور و غلو زیرا که او بنترئه سراب است و دور را برای تو نزدیک میکند و نزدیک را دور و با فاسق
زیرا که او نور اسپکت لقمه و کمتر میفرشد و بخیل زیرا که او از تو میگیرد و بیهوشی دهد و نور از مال خود محروم میکند در حالیکه
تمام احتیاج بان داری و با احمق زیرا که او چون خواهد بشو نفع رساند ضرر میرساند و با قاطع رحم زیرا که خداوند در
سبب جای قرآن او را ملعون یاد کرده و فرمودند بر سید از مصاحبت عاصین و مجاورت فاسقین و تبر سید از
فتنه های ایشان و دور شوید از ساحتشان و از این قبیل اخبار بسیار است و از برای بند گرفتن کافی است آیه شریفه
و اصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداوة والعنتی یردون وجههم ولا تعد
عینک عنهم یبدؤن فی الحیوة الدنیا ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذکرنا و اتبع هواه
و کان اعمی فرطاً حاصل ترجمه جس کن نفس خود را با آنانکه میخوانند پروردگار خود را در صبح و پسین
میخوانند باین خوشنودی او را و گردان چشم خود را از ایشان که میخواهی آرایش زندگانی دنیا را و فرمان مبرر
آن را که بپذیر کردیم یا یا فتمیم بخیر دل او را از باد خود و پیروی کرده خواهی شامی خود را که کارش از اعمت ال پیروان
خفی مانند اینها تا که در محرم برآورده و از دست علما و اهل ائین و بجانب عصاة و مبدعین در آن زمان بود
که راه حادّه مستقیمه شرع روشن و باب علم با حکام باز و رفع اختلافات سهل و دفع شبهات آسان و رسیدن
خیرست امام و فصل الخطاب انام علیه السلام میسور پس حال این زمان خواهد بود که راه حادّه مستقیمه و شارع

بزرگ شرع انور بسته و باب علم بواقع مسدود و دست ظاهر از رسیدن بامن امام کوتاه و راه باز یاب و نوشتند
و متفرق و باریک و پر خطر و مبانی امور دین و دنیای خلق بر او تمام و اول درجه ظنون الله صاحب علماء و اهل
بیش واجب و متهم و فوائده و برکات لازم است از اعضا فوائده ان عهد خواهد بود و الله اعلم
باب پنجم در ذکر سایر صفات و جرات و وجوه و عناوین موجوده در اهل
علم و متعلمین و اخبار و متدینین خصوص قاطنین در عقبات عالیا و مجاورین قباب عرش درجات
که ملاحظه هر یک خود کافی در رجحان بلکه لزوم رعایت ایشان است از هر کس بمقدار استعداد و کمیت
و آن بسیار است و بهر جهت از آن انکشاف میکنیم **اول** اینکه گروه از مجاهدین و اعانت مجاهدین از کسی
خود عاجز از جهاد است لازم و تجویز این عسر در موسم حاجت بقدر قوه و بر او متهم باین اجمال آنکه جهاد که از
واجبات اصلیه و ارکان شریعت اسلام است بر دو قسم است **قسم اول** جهاد با اهل کتاب
و مشرکین و خارجیین بر امام مسلمین یا شیخ و منان و مال و جان چه در مقام دعوت باسلام و تطهیر زمین از
قدرت کفره لشام یا کاه مضافت و برگرداندن شتر آن قوم به کام پیغمبر آنها بر پنجه دین و حوزة مسلمین و قوه
اصلی از این قسم حفظ نفوس و اموال و عرض مسلمین و ممکن از اقامه شراعی و اظهار رسوم مذمبه است
و اجر جزیل و ثواب عظیم بآباء این عمل در شرع مقرّر شده و در ترغیب بآن کافی است آیه مبارکه ذلک
بانه لا یضربهم ظمأ ولا نصب ولا محصره فی سبیل الله ولا یطئون موطئا
یغظ الکفار ولا ینالون من عدو ینال الا کتب الله لهم به عمل صالح ان الله لا یضیع
اجل الحسینین ولا ینفقون نفقه صغیه ولا کبیه ولا یقطعون وادی الا کتب الله
لیجری بهما الله احسن ما کانوا یعملون حاصل ترجمه آنکه نزد مجاهدین هیچ تشنگی و نه بختی و نه گرسنگی
در راه خدای و بای بر جای نمیکنند و قدی نگذارند که در آن کافران را بچشم آزند و سر سبز هیچ نصیبی نشینی
از کشتن و جراحت و بجوری و غارت مال و غیر آن مکنوبند بآن برایشان علی صالح و کاری شایسته
بدرستی که خدای ضایع نکرده و در دنیا کاران را و خرج نکند خرج اندک یا بسیار و طی نکند مسافتی
در رفتن و باز آمدن مگر آنکه برایشان نبویند تا خداوند ایشان را پاداشی دهد نیکوتر از آنچه هستند که میکنند
قسم دوم جهاد کافری و مشرکانه و در عیشت و فانی در دین و دنیا و این کتاب است که آن جناب
فرمود جبرئیل مرا خبر داد با هر که روشن شد بآن چشم و گشاده شد بآن دلم گفت ای محمد کسی که جهاد

در فضیلت جهاد در راه خداوند

۸۱

کنند از امت تو در راه خدا پس برسد با و قطره از آسمان یا در دوسری بنویسد خداوند برای او یک شهادت و در
تندیب شیخ طوسی مرویست که آنحضرت فرمود شید را هفت خصلت است از جانب خداوند اول آنکه
اول قطره که از خولش بر زمین بریزد تمام گناهانش آمرزیده شود دوم آنکه سرش در دامن دوزنش از حورالعین قرار گیرد
و غبار از رخسارش پاک کنند و بگویند مر جاست و او نیز بانا چنین گوید ستم آنکه پیوسته بر او از جامهای بهشت
چهارم آنکه پیشی که در خفته بهشت از هر خوشبختی که کدام یک از ایشان او را بخورد پنجم آنکه منزل خود را به پند
ششم آنکه بر وحش بگویند سیر کن در بهشت هر کجا که خواهی میفرم آنکه بنکرد بروی خدا و این است راحت مر جی
و شید را یعنی نظر بنور خدا یا با آنکه هر چه علیهم السلام و عقاب الأعمال از آن جناب مرویست کسیکه
پهرون رود بجهت جهاد در راه خدا پس برای او است هر کامی مقصد هزار حسنة و محو کنند از او مقصد هزار
بدی و بلند کنند برای او مقصد هزار درجه و در زمان خدا خواهد بود هر کجا که میفرمید شید است و اگر برگردد بر گشته است
یا معاصی آمرزیده و دعای مستجاب شده و فضایل جهاد بسیار است هر که خواهد بکتاب و سائل و غیره رجوع کند
قسم می کنم که جهاد با آن طوائف و تمام مهاد و دود و فرقه از فرق اسلام است به تیغ زبان و روح بنان
بعد از تکمیل نفس و تهذیب و تجلیه آن بزرگوار علم و این نیز کاهی ابتدایست بجهت پهرون آوردن خلافت از ظلمات
کفر بنور اسلام و از ظلمت نفاق بنور ایمان و از ظلمت شرک بنور توحید و از ظلمت شک بنور یقین و از ظلمت
ریاء بنور اخلاص که غرض اصلی است از بعثت انبیاء و مرسلین و کاهی بجهت دفع شبهات مشککین و رد تلبیسات
طغین از شیاطین انس و جن که پیوسته در صد اغواء و اضلال و بر گرداندن انانیت از جاده مستقیمه اسلام و از این قسم
تعبیر فرمودند بجهاد اکبر چنانچه قسم اول انانیت بجهاد اصغر و راه بزرگ بود آن از این چند جهت است اول آن
آنکه قوام جهاد اصغر با کبر است چه تا از قوت قلم و نصرت بیان علیه فضل جهاد و کیفیت و شروط و احکام آن
و ترغیب و تخریب آن واضح و محقق نشود و خلق اقدام بآن نکنند و نقد جان را از کف نهند و پس از معرفت بقدر
و منزلت آن در مقام یاری دین و مجاربه با مشرکین برآیند و حق هر کس تا بشرف ادراک فضیلت اکبر فایز
نگردد و بمقدار حاجت از او اصغر صورت نگیرد چه تا معرفت باری و تصدیق بر سالت و اعتقاد بخلفاء راشدین
و اقرار بمعاد و راستی و عده جنت و وعید بدوزخ و فروختن نفس عزیز با لگت حقیقی تمام نشود و جهاد صحیح بعل بنیای
و آنکه از پی ریاست و کشور گیری و مال و منال تحصیل کردن در مقام مقاتله و مجادله برآیند از فرض سخن پهرون
و از ثواب موعود محرومند و ستم آنکه مشقت و تعب اکبر بر انتاب از اصغر بیش است چه کثرت عدد عدو و زبانی
استعداد و قوت او و دوام اشتغال بجاری به هر چه بیشتر شد جهاد دشوار تر است و یک صنف اعدای بن المیر
و جنود او است که در کثرت و استعداد و طول زمان اضلال و دوام اشتغال به اغواء فی نظیر و عدیل است و اما
شیاطین انس پس حال آنها نیز واضح است جهاد با کفار در هر قدری کاهی و لکن طغین و مشککین از علمای نواصب

در اینکه علما مجاهدینند و فضل جهادشان بر جهادها کفایت

۸۳

و سایر فرق و مذاهب مدام در کار نوشتن و گفتن و ضعف را باقسام جمله از دین برگرداندن و هر روز از کار خواندن
 عقوبت شبهه تازه و خرابی جدیدی ظاهر که جواب از آن و بیرون کردنش از قلوب عوام در غایت صعوبت
 و سراسر است چنانکه هرگاه که فایده کبر چندین برابر اجل و اعظم از نتیجه آن نیست باز گوشه
 وسیع در آن روح و نفس و عقل پاکت و طیب و کامل و دین و ایمان و یقین منتهی و حاصل گردد و از جهت
 و جهد در این جسم و مال محفوظ و سالم ماند از هر توفیر بر آن ساطع مشعلهای معرفت افروخته شود و از شعاع
 آنش شمشیر قاطع بیکر خبیثی سوخته گردد از شعاع ضیاء دلیل و بیان و لهای تاریک آفتابی شود و عالم افروز
 و از لب جنت و آنش زبان شهابهای ثانی پیدا شود شیطان سوز و از قوت تیر و سنان و جدت تیغ جا
 ستان روی زمین از کثافت کافران پاک گردد و بدینای پدید روی خاک در افتد از جهاد کبریا و در سلسله
 پیروزان گذارد و از جهاد اصغر در صراط مجاهدین و دلیران در آید از یک است و اخیه و بیان شافی و قدر از
 زنده و دیده و زنگنه از دل زوده شود و از یک خبر بیت مردانه جز کافری کشنه یا مجروح نکرد نتیجه آنکه
 ضرر انظار ثقیله که در صد و بر طرف کردن دین و باطل نمودن کلمه حق و اذخالی شبهه در قلوب مؤمنین اندیشتر
 از ضرر آنکه در فکر وسعت ملک و کثرت شوکت و افزون شدن در بهم و دنیا را ندیده عزت و مال و عرض
 و جاه را فدای عقل و ایمان توان کرد که اگر از آنجا که بر اینها فساد می نرسد و بسیار شود که بر قوت آن بفرزند و لا
 اگر از اینها کاست عیش و آسایش و دانی از دست رود و عزت و مال را قدری نماند چه آنجا نیکت و پسندیده اند
 ما را میگویند معین و یاد دین باشند یا لای ضرری بتوسط آنها نرسد و آن عز و جاه که از فروختن ایمان پدید
 باقی ماند خدای باری و خلود در جحیم آرد شمشیر آنکه هیچ کس را بی جهاد کبر قدر و منزلت و ثواب و اجری نیابد
 ولی آن ایمانی نیست و نمیستقر نیست نیاید و بی جهاد اصغر سالها غالب نام زندگی کنند و در ایمانشان
 نقصی و عیبی پیدا نشود هر قدر که اگر جهاد کبر واجب است بر هر مکلفی از پیر و جوان و دگر و وزن و بنده و آزاد
 و غنی و فقیر و صحیح و مجنون و اصف و واجب نباشد جز بر اشخاصی معلوم که صفاتشان در محالین مذکور است و در جهاد
 بهمه این جهاد است اشاره کرده اند چنانچه از بیان سرفضیلت علما بر مجاهدین ظاهر شده و دیگر کما بعضی از انصار اند که
 میگویند که کتاب بصائر المذجات از جناب صادق علیه السلام مرویست که حضرت امیر المومنین
 علیه السلام فرمود مؤمن عالم ثوابش بیشتر است از روزی که شب زنده دار جهاد کننده در راه خدا
 و چون میرود در اسلام دخته پیدا شود که آن را سید نکند چیزی تا روز قیامت و کسی را شمشیر امام حسن
 عسکری علیه السلام مرویست که جناب صادق علیه السلام فرمود آنکه با شید کسی که خود را بهایی دارد
 بجهت منصرف شدن از جهاد و شیدایی تا نبی از ضرر و جرم کردن او سبقت شان از آنها بر ضعیف و شیدایی
 از آنکه جهاد کرده با روم و خوار هزار هزار مرتبه بجهت آنکه از دین میماند از دنیا میماند و این دفع میکنند

در سرافضیت جهاد اکبر بر جهاد اصغر و فضیلت مجاهدۀ علماء بر جهاد دیگران

۱۳

از به نمایان و اینضا در آن تفسیر مذکور است که انجانب فرمود در مقام تفسیر روایه اخبار که قسمی از آنها قومی هستند از
 ناصیه یعنی دشمنان اهل البیت علیهم السلام که قادر نیستند بر قریح دریا و میکینند بعضی علوم صحیحۀ ما را پس با قدر و منزلت
 میکینند بآن خود را در نزد شیعیان ما و عیب میکینند از ما و نزد دشمنان ما و زیاده میکینند بر آن علوم اضعاف اضعاف
 اضعاف آن از دور و غما بر ما که ما از آنها سزاواریم پس قبول میکنند از ایشان متفاد های از شیعیان ما با اعتقاد که آنها از
 علوم ما است پس گمراه شدند و گمراه کردند آنها را و ضرر ایشان بر ضعیفای شیعیان ما بیشتر است از ضرر لشکر نیزه بر
 حسین بن علی علیهما السلام و اصحاب او بجهت اینکه آنها سلب کردند از ایشان ارواح و اموال را و از برای آن روح و مال
 برده شده است در نزد خداوند بترین حالتها بجهت آنچه رسید بایشان از دشمنان و ائمه بدکار ناصیه
 که مشبه کردند که ما را دوست و اعدای ما را دشمنند و اخل میکنند بشت و شبهه بر ضعیفای شیعیان ما و گمراه میکنند آنها
 و مانع میشوند ایشان را از اراده حق و اینضا در آن تفسیر است که حضرت حسین بن علی علیهما السلام فرمود بمردی کدام مجتهد
 نزد تو مردی اراده کرده کشتن میکنی را که ضعیف شده بر بانی او را از دست آن مرد با ناصیه که قصد کرده گمراه کردن میکنی
 متوخی از ضعیفای شیعیان ما را با زکونی برای او از ابواب علم چیز بکنجاده و میکنی بآن خود را از او و بشکنند او را بختی با الهی
 باز خود فرمود و باینند این دشمن از دست این ناصیه بدبختیکه خداوند میفرماید و من احیاناً فکاکاً انا احبنا اننا
 چه چها کسیکه کینفس را زنده کند چنانست که همه مردم را زنده کرده پس هر کس زنده کرد او را و از کفر آهنگانی کرد با ایمان
 پس گویا زنده کرد جمیع مردم را پیش از آنکه بکشد ایشان را بشمشیرهای آهنی و حضرت علی بن الحسین علیهما السلام بکسی فرمود
 کدام را بیشتر دوست داری بر بانی اسیر میکنی یا از دست گرفتار یا بر بانی اسیر میکنی یا از دست ناصیهها عرض کرد
 سؤال کن باین رسول خداوند که مرا توفیق جواب درست دهد حضرت فرمود خداوند او را توفیق دهد عرض کرد
 بلکه باین من میکنی اسیر را از دست ناصیه بدبختیکه در این باندن احوال عطای میشت است بر او و در باندن
 او است از آتش و در آن احوال عطای روح است بر او و دفع ظلم از او و خداوند عوض میدهد این مظلوم را با ضما
 آنچه رسیده با و از ظلم و اشتقام کشد از ظلم آنچه عدالتش حکم کند فرمودند توفیق شدی **لله ابوک** کرفتی این کلام را از جوف
 سینۀ من قطع نکردی از آنچه حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود بکجوف را **و من جامع الاخبار** از حضرت
 امیر المؤمنین علیه السلام مرویست که فرمودنشسته بودم در مجلس پیغمبر صلی الله علیه و آله که داخل شد ابوذر پس عرض
 کرد یا رسول الله جنازه عابد محبوبتر است نزد تو یا مجلس عالم فرمود ای ابوذر نشستن یکساعت در وقت مذکره
 علم محبوبتر است نزد خداوند از هزار جنازه از جنازه های شهدا و نشستن یکساعت در وقت کفکوی علم محبوبتر است
 نزد خداوند از شب زنده داری هزار شب که در هر شب هزار رکعت نماز بکند و نشستن یکساعت در وقت
 کفکوی علم محبوبتر است نزد خداوند از هزار جهاد و قراشت تمام قرآن عرض کرد یا رسول الله گفتگوی علم بهتر است
 از خندان تمام قرآن فرمود ای ابوذر نشستن یکساعت در وقت مذکره علم محبوبتر است نزد خداوند از خواندن تمام

تفسیر است که در حدیث مذکور در حدیث مذکور
 کتاب در آنکه چه قدر ضعیف است از شیعیان
 بود که مانند فرزندانی از او بماند
 یعنی حضوران یا شیعیان

در فضل جهاد اهل علم و جهاد با کفار و فضیلت علماء بر مشرکین

۸۶

قرآن دوازده هزار مرتبه بر شما یاد بخواند که علم بخواند که بعلم میشناسید حلال را از حرام و کسیکه بیرون رود از خانه بجهت تحصیل
بانی از علم بنویسد خداوند عز و جل برای او هر قدر می ثواب پیغمبری از پیغمبران و بجهت خداوند او را به هر حرفی که می شنود یا
بنویسد شهری در بهشت و طالب علم دوست دارد خداوند دوست دارد علم که دوست دارد پیغمبران و علم
دوست ندارد دیگر سبب خوشبختی طالب علم روز قیامت ای ابوذر و نشستن یک ساعت در وقت
مذکره علم بهتر است برای تو از عبادت یک سال که روزهای آن را در روزه و شبهای آن بعبادت بسر
شود و نظر بروی عالم بهتر است برای تو از آزاد کردن هزار بنده و هر که بیرون رود از خانه اش بجهت تحصیل بانی
از علم بنویسد خداوند برای او هر قدر می ثواب شهید می از شهداء بدر و ایضا از جناب روایت نموده
طالب علم افضل است در نزد خداوند از جهاد کنندگان و سرحد کفار گاه دارند گاه و حاجیان و اعتنا
کنندگان و استغفار میکنند برای او درخت و دریا و ستارها و آنچه آفتاب بر آن بتابد و فی هر کافیه
مرویت از جناب صادق که رسول خدا صلی الله علیه و آله دست را بجاده فرستاد چون مراجعت کردند
فرمود در جهاد بقومیکه بجای آورند جهاد اصغر را و باقی ماند بر ایشان جهاد اکبر کسی عرض کرد جهاد اکبر کدام است
فرمود جهاد نفس فی دین من ایضا از جناب صادق علیه السلام مرویت که فرمود چون روز قیامت
شود جمع کند خداوند مردم را یک ش مکان و گذاشته شود خون شهداء با دماء علماء یعنی در میزان بسنجند پس برتری
مداء علماء بر خون شهداء و در مجمع البیان از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مرویت که فضل عالم بر
شهید یکدر جاست و فضل شهید بر عابد یکدر جاست و فضل نبی بر عالم یکدر جاست و فی هر جوامع
طبری از آن جناب مرویت که شفاعت میکند روز قیامت شطاطه پیغمبران پس علماء پس شهداء و چون
دانستی که طالبین علوم انبیاء و اوصیاء و متروچین ملت بیضاء با عانت نوشتن و گفتن و خواندن و در
کنندگان شبها با کفار و سایر فرق اسلام از انقسام مجاهدین و غزاة بلکه بهترین اصناف ایشانند پس آنچه
بجای این وعده داده شده از خیرات دنیا و آخرت احسن اینها از ایشان خواهد بود و کسیکه از روی عجز و ترس یا
کسالت و کثرت علایق و اشتغال با صلاح امور معاش و حب وطن و امثال اینها همراهی با این عساکر منصوب
روح القدس نصیبش نشد و از این خطه عظیم محروم شد تکلیفش با این فرقه تکلیف کرده است که بجهت آغذا جهاد
با کفار نکنند و در وقت ضرورت که باید اعانت مالی کنند آنها را بمقدار حاجت و اگر رسول خدا صلی الله
علیه و آله مرویت که هر کس سبب جهاد کسی را فراهم آورد و او را بجای دیگر بفرستد برای او است مثل اجر الکفر
و در کتاب جعفریات مرویت از جناب صادق علیه السلام که روایت نمود از پدرش از جعفرش از
علی علیه السلام که فرمود جهان یعنی آنکه از قتال ترسانست حلال نیست برایش اینکه جهاد کند زیرا که او زود
قرار میکند پس نگاه کند با آنچه میخواهد با جهاد کند یعنی زود راه حل و سلاح پس با آن مستعد کند غیر خود را که برای

در بودن غالب اهل علم در زمرة زائرین و ترغیب بر اعانت زوار

۱۵

نوم از عناوین
موجوده در اهل علم

او است مثل ثواب آن شخص بدو آن شخص چیزی کم شود و ققواء فرموده اند اگر کسی بالدار باشد و از رفتن بعبادت عاجز باشد واجب است بر او و غیره را بفرستد و بعضی این را مستحب دانستند و با قدرت اگر کسی بفرستد و خوب کفائی از او ساقط بشود و قطب را و ندی و فاضل مقدار و آیات الاحکام خود تصریح فرمودند که آیه شریفه جاهدوا با أموالکم و أنفسکم ظاهر است بر وجوب بذل مال بر کسی که خود زود بجهاد کند و کان یجته تبتیه اسباب سفر چه با جهاد به نفس بذل مال واجب نیست و همچنین آیه شریفه و کوهوا ان یجاهدوا با أموالهم و أنفسهم فی سبیل الله مذمت فرموده اند را که مال یا نفس جهاد نکند و تحقیق کلام در دلالت این آیت موکولست بخل خودی که از عناوین موجوده در این فرقه مستند به زائر بودن است چه غالب این جماعت در صبح و مساء بنعمت عظمای زیارت قبور سادات زمان علیم السلام منعم و باین عطیت کبری مکرم و مکرر دستش از دامن وصال این مومنت کوتاه و از این فوز عظیم محروم تواند با اعانت کردن ایشان مال خود را در زمرة زائرین در آورده و بآن ثوابهای جزئی که در اخبار متواتره بر ایشان متبای شده فایز و با اجتماع شریک بشود و کسی حامل الزامه بسند صحیح از یکی خادم امام محمد تقی علیه السلام روایت کرده که گفت با تجناب عرض کردم چه ثواب دارد کسی که متبای کند اسباب کسی یا بسوی کربلا بفرستد و خود بجهت عذری نزد فرمود عطا میکند خداوند با و هر درمی که اتفاق کرده مثل اخذ از حسنات و جای اندر هم میدهند چندین برابر آنچه خرج کرده و بر میگردد اندازا و از اهل انچه که نازل شده پیش دفع میکند و مال او را حفظ میکند و کسی که مرشد برب شیخ طوسی از علی بن مهرون مرویست که گفت فرمود بن ابوعبدالله علیه السلام رسیده است من که جماعتی از مردان شیعیان نامیکند در ایشان یکسال و دو سال و بیشتر از این و زیارت میکنند حسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام را عرض کردم فدای تو شوم بدرستی که من میشناسم مردان بسیاری باین صفت فرمود اگاه باش قسم بخداوند از نصیب خود محروم شدند و از بقاء خداوند اعراض کردند و از جوار محمد صلی الله علیه و آله در پشت دور شدند گفتم اگر بعوض خود و کسی بفرستد آیا کفایت میکند فرمود آری و کسی که کار از آنجانب روایت کرده که فرستاد بسوی بعضی از شیعیان و با فرمود بکیران را هم و حج کین به نیابت پسر اسمعیل که عیاشی برای فونه سهم از ثواب و برای اسمعیل یکسهم و همچنین فرستاد بولحسن عسکری علیه السلام بکثیر زائر از جانب خود بسوی قیرابی عبدالله علیه السلام پس فرمود از برای خداوند است مکانها که دوست میدارد دعا کنند و آن پس سبب کندی و بدرستی که حایر حسین علیه السلام از آن موطن است بلکه از اخبار شریک شدن بحدوث و رضا ظاهر بشود که با اعانت و سبب شدن در عمل امر شرکست اوضح و تحقیق ثواب اکثر او لی خواهد بود کسی که جمیع الجوامع شیخ طبرسی مرویست که در غزوة تبوک حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود با صحاب تحقیق که که اشتیاق در مدینه جماعتی را که سیر نمیکند مکانها و نمیکند زید وادی را مگر آنکه هستند با شما و ایشان کسانند که درست است فیتا ایشان و خالص است پهلوی ایشان و مایل است

در فضل مرابطه و شرح آن که علماء آورده اند

۱۷

بسم الله الرحمن الرحیم
در بیان فضیلت و برکت
مربوطه
و میشود

عاجز باشد مستحق است مرابطه بکند با پیشانی و غلامش یا بنود که از اعانت مرابطین فرستاده اند از
جناب ابی الحسن علیه السلام مرویست که فرمود هر کس با سب عقیقه یعنی آنکه بجنیت است برود و او مرابطه کند و
بیشود از او سه شیشه نوشته میشود برای او یا دزد حسمه هر روز و هر که مرابطه کند با سببی که از هیچ طرف بجنیت
و قصد کند بآن زیست یا قضائاً حاجت یا دفع دشمن یا محو دشمن و از او هر روز یک شیشه نوشته شود شش حسمه
امالی بود علی بن سیرج طوسی مرویست از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که هر کس به بند داسی یا در راه خدا علف
او و سر کین و آتش خیر خواهد بود در روز قیامت و در عصر آنکه علیه السلام این خبر بسیار شایع بود مردم نذر را و
و اعانت با سبب و برای مرابطین و با آنکه حرام بود بوجه نادون بتون از جناب ایشان مرابطه را اذن
میدادند باین مقصد که در هجوم گفت را اندر اساتیر اسلام و خواست محمد صلی الله علیه و آله خواهد بود نه بقصد یاوری و کثرت
شوکت خلفای آن زمان که در جاس بنی عباس بودند و قصد هر یک از آنها مرابطه در ثنوی و حرم و باطنیت که از آن
صوبه ایلیس و جنوبش از جن و انس داخل در مدینه قلعه و متفر سلطنت عقیق شدند و جنود ایمان را مغلوب و پای اسلام
خراب کنند و آن حدود در غایت آشکار و کثرت و تعداد و معرفت و نگه داری آن در غایت دشواری و قسوت
چه آن متوقف است بر دستن را بهما که شیطان انس و جن بان را بهما مفاسد و اعمال و اقوال و عقاید بی اوم
داخل کنند و آن قریب به سنی را هست که در کتاب مجید و احادیث ائمه علیه السلام بآن اشاره شده و با نسبت
بطریقای مردم شعبهای بسیار میشود و همچنین متوقف است بر کیفیت شد آن در بر کردن عساکر ایشان و کیفیت
نشان دادن آنرا به خلق بنویز که از روی تحقیق از قبول بد است و اندک تابو حشمت و انضباط افتاد و در مقام ضم
و اصلاح بر آید و الا الفاظی حقیقت و کلمات بی مغر که چون اسباده و خند بسیار شنیده و از کتب پیکانان از
حقیقت شرع دیده شده و بعد یک شیطنت غزل که از شنیدنش قوه شتویه حرکت کند تا شیر مار و با لجه مرابطه بر می
کار انظار افتد است که از روی صدق عبودیت و متابعت شریعت بتوسل ثقلین بر حقایق این مطالب واقف
در برای مرابطه و حفظ امان قابل شنیدن به حفظ کردن مصطلحات صوفیه و ثقات حکماء که خود از کین گاه محکم جنود
الهیست که در حمله اول از این کین انبیا اسلام و اساس ایمان اثری نگذاشتند و کس را جامع الاخبار از پیغمبر صلی
علیه و آله مرویست که طالب علم افضل است نزد خداوند از مجاهدین و مرابطین و حجاج و مستکفین و قلم
تفسیر عسکری علیه السلام مذکور است که جناب صادق علیه السلام فرمود علی ای شیعیان ما مرابطین در
سرتدیکه در پهلوی آن ابله و عنتر نیای اوست منع میکنند ایشان را از پیروان آمدن بر ضعیفای شیعیان
و منع میکنند از مسلط شدن بر ایشان شیطان و تابعان نا صبی او را امام علی نقی علیه السلام فرمود اگر باقی
نیما بعد از غیبت قائم شما از علمای خوانندگان بسوی خدا و پیغمبران خست و منع کنندگان اعدا از
او به دلیلهای خدائی و در آنکه کان صفاء بند بکان خدا را از راههای شیطان و سرکشان او و از راههای آسیب

در اینکه غالب اهل علم از مجاورت ایشانند

۸۱

بازم از عناوین
محبوبه و غالب
اهل علم

هر آینه باقی نمی ماند احدی که اگر بزرگداشت از دین خدا و لیکن ایشانند که نگاه میدارند بهار قلوب ضعیف آشفته را چنانچه
نگاه میدارد صاحب کشتی سگهان او را ایشانند بهترین خلائق در نزد خدا و از فهمیدن بزرگی مقام این قسم مرابطه
منکشف میشود که آنچه در اعانت انفس از مرابطین و عده شده اضعاف آن در این قسم خواهد بود البته و الله اعلم
چهارم آنکه غالب این طائفه از مجاورین قبور اوست همان و عاکفین ضرایح مقدسه شفعاء مجربانند
و اعانت و احترام مجاورین از لوازم تعظیم و تخیل و آثار محبت و عبودیت آنانست که اینها عانت اختیار کردن
این بقعه را برای تعقیب و توقطن بسبب تشرف و تزیین اوست به بودنش محفل غیبت اجساد طاهره ایشان
و رسیدن اقدام مبارکه ایشان بآن مکان و هر که در دعوی محبتشان صادق و در مقام خلوص سودت مستقیم
در محبت و رعایت مجاورین که اندک سوبان و متعلقان و وابستگان ایشان محسوبند و در نزد هر عاقل و بصیری
غبار نه بیند بلکه در نهایت شوق و شغف آنچه در سوباء قلب آرزو داشت که بوجود مبارک و ذات مقدسه
خودشان کند حال با نرسیدن دست بخودشان بوابستگان نشان کند بلکه ملاحظه خوبی و بدی و زشتی و زشتی
اعمال و گفتار انداز کنند چه آن جتنی که و امیدارند معنی محبت را بر اعانت آنها که انساب ایشانست محبوبیت
بخود کور موجود و محقق و باراسی دعوی جبه مذمت بر فرض وجودش بنظر نیاید و اگر نظر در آن مانع شود و در دعوی
خود کاذبست و رشته محبت هر چه محکم شود سر بر آن آثار محبت از محبوب یا آنچه منسوب با و است و انداز
اسمی و رسمی در او است بیشتر شود تا کار بجائی رسد که با حیوان و نبات و جمادات که فی الجمله تعلقی محبوب دارد
احترام و تعظیم مالی و زبانی و جوارحی که با و داشتند با آنها کنند و با هزاران اشتیاق پیشانی و رخسار و بنابر
اقدام و اعتبار آنها مالند و شوال این مطلب از کتاب و سنت و وجدان و طریقه انبای زمان و را
جنتی باطله محرمه و غیر محرمه بسیار است و بعضی از آثار وارده و را ما کن شریفه و حکایات واقعه در این عصا
الکفای می بینیم بدان آقا که سزاوارترین اشخاصیکه عمل کنند با و امر خداوند و اعراض کنند از محرمات او و بجا
آورند حقوق واجب و مستحب و ترک نشود از ایشان کردار نیک و وسیله تشرف و کجاست حاملین احکام
و حج ملکت علام علیهم السلامند که بر حقیقت مصالح و منافع آنها مطلع و خیر و بر مضار و شر و آفات واقف
و بصیرند و از جمله حقوق مؤکده که در آراء و حفظ آن بحر لیس و تشدید شده حق جوار و همسایگی است چنانچه
مشروع و گنایید در مقام سیم از باب پنجم پنجمی که در هیچ کتابی یافت نشود و در اینجا جمالا اشاره میشود که
کافی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده که حسن جوار آباد میکند و یار و زیاد میکند عمر بار او از
جناب صادق علیه السلام روایت نموده که روزی را زیاد میکند و فرمود نیست از ما کسی که نیکو رعایت
نکند مجاورت آن را که همسایه او شده و از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت نموده که ایمان با
هم کسیکه شب را بسیر بر دایسیری و همسایه او گرسنه باشد و غلظت از آنجناب روایت هرگز

در رعایت خداوند حق همسایگی خانه خود را

۱۹

اذنیت کند همسایه را حرام میکند خداوند بر او رنج بهشت را و جایگاه او جهنم است و چه بد جائزیت و کسیکه خانه
 کند حق همسایه را از مانعیت و پیوسته جبرئیل مر او صیت میکرد و همسایه تا آنکه کان کردم زود است او را میراث
 میکند و حق کتاب از حضرت سجاده علیه السلام روایت کرده که حق همسایه تو حفظ او است در حال غیبت
 و اگر مش در حال حضور و یاری کردنش در وقتیکه مظلوم شده و نجس کن معایب او را و اگر دانستی از او بدی بپوش
 آن را بر او و اگر مسدانی نصیحت تو را قبول میکند نصیحت کن او را میان خود و او یعنی در حضور کسی نباشد و او
 کند او را در بلا و در گذر از بغزش او و عفو کن گناهش را و معاشرت کن با او معاشرت نیکو و ثانیاً که اول کسی که
 مراعات حق جوار کرده حضرت پیوست که با تفسیر ذات احدیش از عوارض اجسام و استقرار در بقعه و مکان
 و قرب بعضی و دوری از سایر نام چون کعبه را خانه خوانند اینجا و رانش را بفضایل و خصایصی مکرّم داشت تبتی
 از خط خود نامسون و اگر رفتن بقصایض و جرائم و مطالبه حقوق محفوظ کرد من در خله گان امنا و کرم
 کافی از جلی روایت کرده که شوال کردم از حضرت صادق علیه السلام از آنکه مذکوره فرمود در وقت نهضت
 کند در غیر حرم پس فراد کند بسوی حرم جایز نیست از برای احدی اینکه او را در حرم بگیرد و اگر علی بن ابی حمزه
 کرده که آن جناب فرمود کسیکه دردی کرد و غیره که با جنایتی بر نفس خود وارد آورد پس فراد کرد بسوی مکّه نمی گیرند
 او را اما کسیکه در حرم است تا آنکه از حرم بیرون رود و از سماع روایت کرده که خدمت آنحضرت شوال
 کردم از شخصی که از او طلب داشتم و از من پنهان شد منی پس دیدم او را که در کعبه طواف میکرد و یا سطا لکیم
 از او مال خود را فرمود و سلام کن بر او و نترسان او را تا از حرم بیرون رود و گویانی از سلام بجهت نجالت بخشیدن
 او است و همچنین مردگان مدفون در اینجا را از فرغ البر این کرد چنانچه حق کتاب از آنجناب مرویت
 که هر کس دفن شود در حرم سالم خواهد بود از فرغ البر راوی گفت از نیکو کار مردم و بدکار آنها فرمود از خوب ایشان
 و بدشان و نیز وحوش و طیور اینجا را مغر داشت هم حق کتاب از عبدالله بن مسعود مرویت که گفت
 سوال کردم از آن جناب از آنکه گذشته که آیا مقصود خانه کعبه است یا حرم یعنی کسیکه داخل خانه شود یا نیست
 یا حرم فرمود کسیکه داخل حرم شود از مردم در حالی که پناه آورده بان پس او را مؤمنست از غضب خداوند و هر که
 داخل اینجا شود از وحش و طیران دارد از آنکه بگریزند یا اذیت کنند او را تا از حرم بیرون رود و ایضا از آن
 حضرت روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود روز قیامت که آگاه باشید بدینیکه خداوند حرام کرده
 مکّه را و نزدیک آن فرید آسمان و زمین را پس او حرام است بخرام کردن خداوند تا روز قیامت و هر که آنکه مکّه صید
 او را و قطع کنند درخت او را و بنهند گیاه او را و حلال ندانند لقطه و گشده او را بلکه برای کشتن
 و شکستن اعضا و برانگنده کردن و خوردن گوشت و تخم آنها کفار را قرار داده که در جای خود مشر و حست
 بلکه اگر صیدی در خارج گرفت و بمرآه آورد در حرم باید پاک کند و فی نین گیاه درخت اینجا را اگر هم داشته چنانچه

در رعایت خداوند و رسول صلی الله علیه و آله حق جوارخانه خود را

۹۰

داشتی و همی در کتاب شریف از جناب صادق علیه السلام مرویست که فرمود هر چیزی که در حرم بر وید سر ام است
بر جمیع مردم حق معویته بن قرار از آن حضرت شوال کرده که درختی است اصلش در جبل یعنی بیرون حرم و شاخه
در حرم فرسود اصلش حرام است بجهت شاخه او عرض کرد اصلش در حرم و شاخه اش در جبلست فرمود شاخه اش
حرام است بجهت اصلش و دوّم حضرت رسول و خلفای باشندین و صلوات الله علیهم که ملاحظه حق جوار خود را
چنانچه در کافی از حضرت صادق علیه السلام مرویست که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمود که حرم خدا
و مدینه حرم رسول صلی الله علیه و آله و کوفه حرم من هیچ جباری اراده نکرده آن را یعنی بقصد بدی مگر آنکه
خداوند او را و آن حضرت ختمی تاب صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود کسی که آشکارا در مدینه حدی کند
یا جای دهد آشکارا کند او را پس بر او است لعنت خدا را وی گفت حدی چیست فرمود کشتن و زدن
من لایحضر مذکور است که چون آن حضرت در سال هجرت داخل مدینه شد فرمود خداوند محبوب کن مدینه را پیش
ما چنانچه مکه را محبوب کردی و از آن محکم و برکت ده صاع و نذرا و نوب او را و بآؤ او را نقل کن به جحّه و تن
شش منزل از مدینه و در است از مکه معظمه و میقات حاج شامی است و کافی مرویست که جناب
صادق علیه السلام فرمود کسی که بیدار در مدینه مبعوث میکند خداوند او را در زمره امان دارندگان در روز قیامت
و در آخبر بسیار وارد شده که آنحضرت نیز حرام کردند حرم مدینه و قطع کردن درخت او را و حرم مکه
و مدینه و تفصیل احکام آن در کتب فقهاء مذکور است و کافی را مالی ابو علی از جناب صادق علیه السلام
مرویست که فرمود که حرم خداست و مدینه حرم محمد صلی الله علیه و آله و کوفه حرم علی بن ابی طالب علیه السلام
بدستیک علی علیه السلام حرام کرده از کوفه آنچه را حرام کرد ابراهیم از مکه و محمد صلی الله علیه و آله از مدینه و اخبار بسیار
در فضیلت و فن در ظریف و برداشتن عذاب قبر و سؤال منکر و نکیر از مدفون در اینجا و فضیلت از دین
انجا که هر نظری در آن ثواب زیادتى پانچ و عمره دارد که ثواب پیغمبران و صالحان باشد و ثواب
خواب در نجف که هر شبى مقابل هفتصد سال عبادت است وارد شده زیاده از متواتر و همه اینها از روی ادای
حق جوار است و عطای صاحب منزل بهسایگان باندازه شدن و ممکن است و اما کربلا پس
امران عجیب است چه بعد از تأمل در اخبار ظاهر میشود که رعایت جوار حضرت ابی عبد الله علیه السلام از جناب
حق تعالی و جد و پدر و مادر آن بزرگوار صلوات الله علیهم تقدیر شده که بوصف در نیاید و در جمله از آنان
شده که انجا را خداوند حرم مبارک است من خود قرار داده پیش از آنکه مکه را حرم خود کند اجابت دعا را برای مجاور
مقرر نمود و خاکش را شفا کرد و انجا را محل تردد ملائکه گرد پیوسته دست نازل و دست بالا میرود و هر روز هفتاد هزار
از ایشان فرود می آیند اول طواف میکنند حول کعبه نگاه می آیند مدینه و سلام میکنند بر حضرت رسول
صلی الله علیه و آله پس می آیند به نجف و بر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام سلام میکنند پس می آیند کربلا

در رعایت ائمه علیهم السلام حق جوارح و برین خود را

۹۱

و شب را در اینجا بسر برند و پیش از طلوع آفتاب عروج میکنند و بخودیکه نیز وارد شده و ثواب دعا و زیارت و نماز پایی
 آنکه که هر نمازی مقابل هزار نماز آید است است همه از آن مجاورین و زائرین است بلکه ثواب عبادت ملائکه حفظه
 اعمال نبی اکرم که پس از خوابیدن انسان در کربلا حاضر میشوند چنانچه در کامل الزیارة از جناب صادق علیه السلام
 مرویست و همچنین استغفار و دعای حمله عرش برای مؤمنین بنص آیه شریفه **الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا** شایسته است که با مختص ایشان است
 چه از سر چه اقدس و مطهر شد نظر قدوسیان بآن و اهلش بیشتر است و بالجملة از مجموع این نوع اخبار و آثار
 ظاهر میشود که شرت عطا و مهربانی و نظر رحمتانه صاحبان این اماکن شریفه بجای و ران و پناه آورندگان به
 مشاهد ایشان و متعزز و محترم بودن این گروه در نظرشان و این مطلب کویا مکرر است و در اینها جمیع انام چه در
 بر محل مردگان از بلا و بعبده با آن رحمت و فضایح و تحمل نامائات از مخالفین و اهل جور جز جایی پیدا شدن
 حق مجاورت برای آن چهارها که ادای آن حسب الوعد نیست جز رفع شداید بزرخ و عذاب قیامت و ارتعاع
 درجات حسب مراتب ایشان چیز دیگر نیست پس چه شده که ایشان مردگان با همه بدی که در این بحر دوزخ در جوار
 بغیر اختیار خود قابل این همه اکرام و احسان شدند تا آنکه دلی در ارتعاش و القلوب نقل کرده که جمله از صلی دیدند که از جمیع
 قبور وادی السلام خلقی مثل ریسمان کشیده و بقبر مطهر حضرت امیر علیه السلام بسته شده و زند با با جمی و رت با با
 و ثعل باین اماکن بیانی خود و تحمل مشاق و کرسکی و اشتغال بعبادت و زیارت و ایام و کور کردن چشم
 مخالفین و بغیظ آوردنشان در بلند کردن شعاير و تعظیمش محل نظر و لطف خاص و مورد احسان و اکرام ایشان بیشتر
 البته چنین نیست با آنکه هم همسایه و جاورند و هم صاحب بالجنب چنانچه خواهد آمد در باب نهم مفضلاً و اگر بنود نصوص
 و آیات و اخبار و سیره مستمره جمیع ارباب عقول در احترام مجاورین پیوست و پناه آورندگان بساحت عقبه
 آنها کفایت میکرد و در اثبات این مدعی و وضوح این دعوی آنچه مشاهده میشود در سال و ماه از لطفهای مخصوصه
 که مجاورین خود میکنند از کشف کروب و رفع هموم و اداء دیون و شفاء امراض در کاه شدت و اضطراب و دفع
 دشمن که علاوه بر آن که خود نعمتی است باعث زیاده ایمان و تکمیل یقین و استحکام سؤدت میشود که کسی دیده شده
 که در ایام مجاورت باین فیض فائز نشده باشد و لا اقل در غیر خود دیده و غالب است که در صد و پید کردن
 و تفتیش امور نیستند بلکه التفات و تفتش باین امور ندارند و الا در هر عصری هزارها از آن میتوان جمع کرد و سید فاضل
 بیع الدین رضوی در کتاب جبل المتین بعضی از آنچه در عصر او که نزدیک بعصر علامه است واقع شده بود در آن
 بخش شرف جمع کرده و در کتاب وسیله الرضوان باره از آنچه در مشهد مقدس و حقیر در کتاب دارالسلام که از
 تألیف آن از برکات ظایره مجاورت بود بعضی از وقایع این از من را متفرقا ضبط کردم و حال بجهت استشفا
 و تبرک بقلیل از آثار و اخبار و حکایات قدیمه و جدیده انقاسم کنم چه استقصای آن علاوه بر عدم ممکن و احتیاج

بفرغت تمام مقفود است خارج است از وضع کتاب حکایت اقل جناب عالم تقی و زاهد معنی آقا علی رضا
اصغفانی مشیره زاده مرحوم خلد اشیان حاجی کلپاسی اعلی الله مقامه که از یکانه صلی مجاورین و سرآمد القباء عالمیه
فرمود وقتی ابل شدم بمطالعہ شیخ البلاغہ و بعد از آن شخص بدستم نیامد قبل از ظهری بحکم مطهر امیر المومنین علیه السلام
مشرق شدم و بعد از زیارت بزبان فارسی عرض کردم اگر مصلحت بداند نسخه نبی القات فرماید که چند روز
از مطالعه آن منتفع شوم پس بیرون آمدم و بجهت ادای فریضه با جماعت رفتم بمسجد شیخ جلیل و فقیه ذیل شیخ حس
خلف خاتم المجتهدین شیخ جعفر نجفی اعلی الله مقامه و مشغول شدم بنافذ طهر شخصی در پهلوی من بود که او
غیبتا ختم و سابقه با او داشتم بعد از ادای دو رکعت چون خواستم برخیزم روگردان و گفت شیخ البلاغہ بسیار
دارم میخواهم چند روز شما باشد مطالعه کنید پس متحیر شدم از سرعت اجابت انگاه رفتم و نسخه را آوردم
نسخه خوشخط مذمتب صحیحی است با حواشی بسیار خوب پس شکر الهی بجا می آورده از او گرفتم و مدت از فیض مطالعه
محفوظ و بهره مند بودم حکایت علی مرحوم خلد اشیان حاجی میرزا یوسف بروجرودی که قریب چهل
مجاور کربلا بود در غایت وثوق و دیانت نقل کرد که در اوایل مجاورت مواظبت بر خواندن قرآن داشتم و قرآن
کوچک نداشتم که همراه خود نقل کنم و از فیض قرائت در حریم مطهر و سایر مجالس محرم بودم لهذا از جناب عالم فاضل آ
سید ابراهیم قزوینی مجتهد که در آنوقت مرجع انام بود خواهم قرآن کوچکی کردم برسم امانت تا زمانیکه خود تحصیل
گفت قرآن خوشخط مذمتب وقفی نزد من هست از شخصی از اهل گران شاه که با من است سپرده چنانچه نهایت مطالعه
در حفظ آن میکنی سید هم پس متعجب شده گرفته و از خود جدا نمیکردم چند روز پس از گرفتن زواری از علم اندک که در میان
ایشان زن فقیری از اهل بروجرود بود و بجهت آشنائی سابق مکرر در خوانندگی میگرد و آن ایام تابستان بود که شبها در
بام بسرمه و یک صبحی از خواب برخاستم ابل خانه حسب مرسوم اسبابیکه در بام بود بردن پائین دسته گناپیکه این قرن
در بالای آنها بود در ایوان خانه که محل نشستن روز بود گذاشته و مراجعت گردید بجهت برون بقیه اسباب در ایوان
آن زن بجهت وداع آمد در صحن خانه کسی نماند پیریشانی او را و داشت که آن قرآن را برداشت و رفت کسی بر حال
او مطلع نشد چون از بام برآمدم قرآن را ندیدیم هر چه جستجو کردیم اثری ظاهر نشد بسیار مصوم شدم زیرا که احتمال میدادم
بعضی که از حال من مطلع نیستند محل برد و غ کرده مرا متهم کنند و این را وسیله اندادن قرآن دانند پس بحکم مشرف
شدم و عرض کردم که در مجاورت خود نپسندید که مرا باسم دزدی بخوانند و از یاد می پریشانی خیال بدرس زرقتم بعضی از رفقا
شنیده برای منی آمدند نزد من و هر چه خواستند این خیال را از من زایل کنند نشد حتی آنکه مرحوم میرزا فتحعلی اصغفانی
که از خوشنویسان معروف بود و کمال صداقت با من داشت اظهار کرد که بهتر از آن میتوانیم و بجا بیاوریم پس یک
باز تسکین خاطر من نشد تا آنکه شب شد و بهین فکر و پریشانی حواس صبح کردم چون آفتاب طالع شد سفارن
زمانیکه از بام برآمدم دیدم در خوانندگی هم خورد و آن زن در غایت شتاب و حسی خود را بعضی خانه انداخت و

در عایت ائمه علیهم السلام مجاورین خود را

۹۳

و قرآن را انداخت بسمت من و گفت قرآنت را بگیر انقدر بخوانی از نیک که این همه بلا بر سر من آید و بی و مال را از دستم دیدی
متعجب شدم که ششم از آنچه میگوئی اصلاً خبری ندارم و ابد خیال نکردم که قرآن را تو بردی و گریه کرده گفت دیر و صبح
آمد شمارا و داع گفتم کسیر در خانه ندیدم چشمم بر این قرآن افتاد و طبع کردم و گریه کردم عصری بازوار حرکت کردم چون
بکار و انسرای و فرسخی کر بلا رسیدیم قافل ماندم که سحر حرکت کنند برای مسیت من چون پیاده شدم فرجه
واسنهاب خود را از روی مکاری گذاشتم و از پیام که مبادا بجهت پس گرفتن قرآن کسی از عتبت من سپاید از قافله دور شد
و قرآن را با خود برداشتم و در جای تنگالی که علفهای بلند داشت خود را مخفی کردم و قرآن را در زیر سر خود بر زمین گذاشتم
و خوابدم زمانی سپار شدم که قافل همه رفته بودند پس متعجب ماندم که چگونه و یکدم سمست بروم و در خیال دو سوار
عرب دیدم که تیره و در دست داشتند و من حواله کردند و گفتند برگرد و قرآن را بصاحبش برگردان من از ترس
رو بگریه کرادم بدوین و هر وقت که بعقب خود نگاه میکردم میدیدم سواران در پشت سر منند و سر منند و تیره را
مخافی کشف من پس من شتاب میکردم تا اگر اول طلوع بدر قافله ششم رسیدم چون ملتفت شدم اصلاً اثری از قرآن
و دو سوار ندیدم و تمام این دو فرسخ را متصل دیدم و هیچ کمان کردم که تو ایشان را بر سر من فرستادی و حال میدانم
بر سر اسبابم چه آمده باید بروم پس ششم خوردم که هیچ خبری ندارم و چند قرآن بجهت طرحی با و دادم و رفتم و قرآن را
برداشتم دیدم یک طرفه با صفا اول بجهت رطوبت زمین ضایع شده آن را عوض کردم و از آن هم بزرگ
پهرون آمده شکر الهی بجا آوردم حکایت نسیم جناب سید شریف صالح زکی حاجی سید رضای شیرازی هم فرست
بکتاب فروش که زیاده از چهل سال است بغض مجاورت فایز و در تقوی و صلاح ممتاز شغل کرده که در اوایل مجاورت
سواط بودم بر روزه گرفتن ماه رجب و شعبان و بجهت شدت گرما و کثرت عرق بدتم مجروح شده کم کم
بمرضای مختلفه مبتلا شدم قریب دو سال طول کشید و از خود مایوس شدم و از جمله آنها اختلال خیال
و وسوسه صدر بود که کار را بر من شکست کرد تا باینجا که از زندگی ملول شدم روزی در مقابل ضریح مقدس کر بلا
نشسته بودم و هم آنقدر عرض کردم که حال من بر شما پوشیده نیست چنانچه صلاح دانید و مرا شفا دهید هر سال
در ایام محرم و صفر ده شب تغذیه داری بکنم و شبی غذا بمقدار اطعام کنم فرمود قسم بخور از جای خود حرکت نکردم مگر
آنکه از آن امراض هیچ در من باقی نماند و گویا هرگز مبتلا با نمانده بودم و تا حال تحریر هر سال بعد خود وفا میکنند
با آنکه بنایت پریشان و مقروض است حکایت جهان مر عالم ربانی و فاضل صدیقی سید مستطاب
دائرة رموز اخبار و اسرار قرآنی جناب آخوند ملا فتحعلی سلطان آبادی ایدۀ الله تعالی نقل کرد که وقتی در
الکشتان مآده مشهور در عربستان بطلوع و غروب ظاهر شد و در دین مآده قبل از آن نفی رچنانست که چنین
شب و روز خواب را از چشمم میبرد و مکرر شده محمل مآده که غالباً الکشتانست ناقص میشود فرمود چون در رو
شد ید شد داخل و در محرم مظفر بیکر المؤمنین علیه السلام شدم و موضوع در در بعضی ما لیدم خود را در دست کن شد و تا

در الطاف خاصه ائمه عیاجی و رین

۹۴

و تا زمانیکه در منفیج شد و بعد از آن ابد اوردی ندیدم حکایت پنجمه و ایضا زمانی مشغول تدوین بود بجهت مرین
مرین سودا نیک داشته و واد و اتفاقا برای زیارت مخصوصه کربلا مشرف شد و بدستور العمل بلعید بنا شد
چند روز شیر میل کند و تا در بلد عمل کرد و چون از آنجا به سمت نجف اشرف حرکت کرد و در کاروانسرای بن راه
منزل کرد و در آنوقت که تابستان بود با آدی آنجا منحصر بود به دوسته خانوار عرب پس همراهان در حدود
نقص شیر برآمد و در آن زمان یافتند بلکه اصلا کاه و کوه سفند نداشتند و غیر از ایشان نیز احدی در بیرون اندرون
کاروانسرا نبود پس مایوس شده برگشتند و با افسردگی زیاد سفره را باز کردند و جناب ایشان متحیر که با آن مزاج
با نان خشک مانده چگونه قنمه برداشت میوز بهین نبرده اند بهلوی دیوار ایوانیکه در آن نشسته بود و دستي ظاهر
شد با کاشه شیری و آن را در وسط سفره گذاشت و صاحب دست خود را ظاهر کرد مانند زنی که در پشت
دیوار خود را پنهان کرده باشد و بدست آن را داده پس بعد از شکر الهی و صرف غذا در مقام جستجوی او برآید
از داخل و خارج و اطراف اثری از او و از شیر و اسباب شیر ظاهر نشد و غیر آن دوسته خانه اعراب احدی را
نیافتند حکایت ششمه و ایضا روزی در کربلا از خانه بعزم حرم بیرون آمد و در آن روز با خیال سفری داشت
در بین راه شخصی بر خورد و شوالی کرد پس وجه قلیایی که همراه داشت و غیر از او همراه و در منزل چیزی نداشت با و
داد و پس از آنجا به حرم بیرون آمد و در محلی در ایوان حجره قبلی متصل به سمت غربی نشست پس سیدی از
گفتداری بیرون آمد و میل به سمت ایشان کرد و چون نزدیک شد بعد از سلام بیرون شوال و جواب و شناختن
سابق چیزی که در دست خود داشت در دست ایشان گذاشت و رفت دیگر او را ندید و پیش از آن هم هم مرکز
ندیده بود و آن وجه مقدار کفایت سفرشان بود که در نظر داشتند حکایت هفتمه جناب سید سند و عالم
مستند آقا سید با دمی عالی الاصل کاظمینی المسکن علیه السلام تعالی بر او رزاه عالم حلیل و جبر بنیل آقا سید صدر الدین
عالی متوطن در اصفهان ره که در زهد و تقوی یگانه زمان و وجد و در آنست نقل کرد که در سال هزار و دویست
هفتاد و هشت کرانی شدیدی در عراق عرب پیدا شد و چند وزیر با گذشت که قادر بر تحصیل کندم نشستم قیام
برنج در خانه داشتیم روز با آب طبع میکردیم و بهمان قناعت داشتیم تا آنکه از طوبست برنج مرضی در شکم بعضی از
اولاد پیدا شد پس از خانه بیرون رفتیم بجهت تحصیل مقداری کندم که شاید بان معالجه شود و هر جا که گمان میرفت
از دکان و خانه رفتیم بدست نیا تا آنکه بقیمت بسیار راضی شدم پیدا شد چون مایوس شدم پناه بردم به
روضه مطهره جوادین علیهما السلام پس از کشف حال مستعدی شدم مقداری کندم که با آن مرض را دفع کردم چون
بجایه برگشتم دیدم در محلی خانه زیاده از سی من تبریز کندم سفید پاک کرده که یکمن از آن در تمام عراق پیدائی شد
پس برسدیم از آنجا است گفتند مردی آورد و گفت این مال من است و اسم شما را بر د چون از اسم او
شوال کردیم گفت محمد پس شکر کردم و زیاده از مقدار حاجت را در میان همسایه و فقر تقسیم کردم و در بلد از

سنت در آنجا
نشد

هر کس اسسش محمد بود پرسیدم منکر شد و تعجب میکرد از آنکه چنین احتمالی در حق او برود حکایت هشتم و نیز نقل فرمودند
 که وقتی رخوت عیال مندرس شد و از من مطالبه جامه نموداشتند و این در ماه رمضان بود و دستم بغایت تنگی دار
 قیمت آنها خالی بود پس اعراض کردم چون اعاده کردند و عده دادم که در عید فطر خواهم گرفت پس راضی نشدند و به
 اصرار خود باقی ماندند فرزندم سید حسن بی اطلاع من از بعضی اصدقا و در بازار برای هر یک از ایشان یکپارچه گرفت
 بخواه اختلاف برای بعضی پیران و بعضی زیر جامه و بکذا چون شب اول ماه شوال شد صدای مردی از در خانه بلند شد
 که اهل خانه را آواز میکرد پس یکی از فرزندان رفت نزد آنچه بسته با و داد و رفت چون آورد و کشودیم دیدیم رخوت تمام
 اهل خانه است از بزرگ و کوچک بر حسب قامت و مقدارشان سوای آن یکپارچه کبی افون من گرفته بود
 که در لباس هر یک نبود و من جهت نقصان آن پارچه بار از رخوت هر یک ندانستم تا آنکه فرزندم سید حسن پس خبر
 داد و از آنچه کرده بود بدون اذن من پیش از آن حکایت نهم نیز نقل فرمود از جناب عالم ربانی و ابوذر ثانی
 صاحب کرامات با مروه و فضایل ظاهره آخوند ملازمین العابدین سلماسی تلمیذ خاص و صاحب اسرار جناب بکر العلوی
 اعلی الله مقامهما که در ایام ستر من رای بجهت کشیدن قلعه در دوردل روزی در حرم مطهر نماز میخواندم و کسی غیر از من در آنجا
 نبود ناگاه مردی در آنجا داخل شد و بعد از زیارت بزبان ترکی مختصر خطاب کرد که خرنجی من کشیده از تو میخواهم و تو میدانی
 من چیزی ندارم مرا بوطن برساند و خرنجی من منحصر بود در همان و از تو جدا نمیشوم تا از تو بگیرم و پند را از گوش پیران
 کن و از این قبیل سخنان مکرر میگفت و گمان میکرد من این زبان را نمیدانم چون سخنانش زشت بود بر خواستم و او را
 منع کردم و متغیر شدم که این چه سوء ادبست که با امام علیه السلام میکنی گفت تو را چه که میان من و امام من داخل
 میشود بروی کار خود من بهتر ایشانرا میشناسم و حق ایشانرا رعایت میکنم و تا عالم را بگیرم نمیروم پس برگشتم بجان خود
 در زوایه سمت بالای سر و آن مرد مشغول شد به بخش و در دوزخ طواف میکرد و من در امر او فکر میکردم
 ناگاه صدائی شنیدم چون صدای زبیر در طشت چون نگاه کردم دیدم کیسه بر زمین افتاده متصل بضریح و آن مرد
 در سمت پائین پا بود چون آن صدرا شنیدم یا نسبت برگشت پس کیسه را دید برداشت خوشحال و مسرور و رفت
 دیدی چگونه کیسه خود را از ایشان گرفتم همان سخنان که زشتش پنداشتی و از آنجا وحشت کردی و اگر آن سخنان نبودت
 نمیکردم گفت در کجا گفت میان مسیت و کربلا و در اینجا گفت شدم پس از صداقت و یقین و اخلاص و تعجب
 کردم و خداوند را شکر کردم بدین این معجزه بزرگ حکایت دهم جماعت بسیاری نقل کردند که از جملة
 ایشانست عالم تقی آقا علی رضای اصفهانی و جنابان عالمان عابدان صالحان میرزا محمد باقر و میرزا اسمعیل و
 خلف جناب آخوند مذکور که در تقوی و دیانت و امانت ایشان احدیر او غده و تر لری نیست و غیر ایشان
 و در اصل حکایت متفقند و بخوبی که میرزا محمد باقر نقل کرد این است که در زمان مجاورت مرحوم والد در ستر
 من رأی بجهت خدمت مذکور من خبر با ایشان بدم و ایشان در دو طرف روز از بنا و عمل سرگشی میکردند و در

در شرافت مجاورین

۹۶

وسط روز بعبادت مشغول واستراحت مینمودند و من در جای ایشان آنها را مواظبت میکردم روزی هوانیاد
 کرم شد پس برگشتم بسوی خانه تا ساعتی پاسایم دیدم در دست خالده سوزن و خنجر طایست و بان پارچه را میدوید
 گفتم این شغل زنانه است و ایشان حاضر و مستعد برای این کار فرمود و بخواهم کبش بدوزم برای چیزی که از برای اوست
 و دو سه بارم که از کار دست خودم باشد پس از آن چیزی سؤال کردم فرمود هنگام ظهر داخل شدم در حرم مطهر و بان
 کسی نبود پس مشغول شدم بنهار و چون سر از کوب بلند کردم دست در گوشه تمام کردم که مهر تربت را گرفته در موضع سجود
 بگذارم دیدم نیست پس متحیر ماندم در تحصیل چیزی که سجود بر آن جایز باشد و بان غیر و چیزی نبود در این تحیر بودم که مهر ن
 ساخته مثل مهری که در کربلا میسازند از داخل ضریح مقدس بلند شد بسوی هوا انگاره نقره شد بسوی من تا آنکه گذشت
 شد در موضع سجود پس سجده کردم بر آن با حمد و شکر الهی بر این نعمت عظیمه پس وصیت فرمود که آن را در کفش
 بگذارم و جناب آقا علی رضا علیه السلام تعالی گفت آن مهر را در نزد ایشان زیارت کردم در کا ظهین و در شکل شستن
 بود حکایت یافتی هم خود در روز پنجشنبه بود که بدر و دندان مبتلا بودم و کم کم شدت میکرد تا شب جمعه
 وقت مغرب داخل در حرم عسکری بن علیهما السلام و مشغول شدم زیارت جامعه و از شدت درد بیخ
 ملتفت نبودم که چه میخوانم و متفکر و مبهم بودم که باین درد چگونه نماز بخوانم و از بی توفیق از فیض این شب
 محروم ماندم چون از زیارت فارغ شدم بقصد استشفاء طرف گون که آنند فلان در آن سمت بود و بر عقبه
 ضریح مقدس مالیدم و دست دعا کردم که آقا بقدر زمان توقفت در حرم مرا مصلحت دهند چون سر برداشتم
 که با اصلا و روی ندا شنیدم و از آن هم بالمره فارغ شدم حکایتی را از آن هم جناب عالم فاضل تقی
 عابد تقی قدوة الاولیاء الباس و مانع ذکر اسم خود و در این کتاب اصلاح الله تعالی جاله و کفر فی المسلمین است که علتر
 سبب تعجب و تحیر انسانست چه در ایام سال روزه دارد و غذا مختصر و کمیوقت و همیشه با وضوء و طهارت
 واقعی بدن و لباس و مو و تلخ غالب صلوات و او را و شب و روز و با انحال چون سایر اهل علم مشغول
 درس و بحث و نوشتن و کتابستان و زمستان بنحو یک امتیازی نیست احدی را بر ایشان و چند سال قبل
 باز صمت و مشقت خود را بکشتی رسانیده و از آنجا همیشه طیب با ندا شستن بضاعت جزا کسیر توکل
 سال در آنجا رحل اقامت انداخت و از زیارت و عبادت و تعلیم مسائل بعوام شیعیان انجا حظی و از
 برداشت در سنه نو و بخت اشرف شرف شد با دو نفر از اهل علم طبرستان خانه گرفتند و مشغول تحصیل بودند
 جناب ایشان قدری بخوان داشت کسی بران مطلع نبود و وقتی بحال افتاد که وجودش منافی توکل و بقای آن
 با وجود فقر و مستحقان بان از توفیق و رسیدن بکنه ایمان پس در یک روز آن خواه را که قریب به شصت تومان بود
 بر فقر تقسیم کرد و ببقا روزه ماه قیامت را نمانده داشت مثل فرموده و از روزه و زینش از انقضای مدت فرغ
 شبی عرگاه قبل از فجر نیم ساعت در حرم مطهر را باز نمود و دید اغما را روشن کردند با جناب آقا سید محمد نجف

کلید دار و دو نفر از مجاورین در حرم شدیم بجهت ادای نافله شفع و روز و پائین باز بارت ششتری استیلا خواندم و در بالای
 سر مبارک قریب بضیع مقدس نافله شفع را بجا آورده هنوز بجهت و تر بخواسه ملتفت طرف راست خود شدم
 مقدار هفت یا هشت قرآن سفید مشاهده نمودم و در همان طرف بمقدار فاصله شخصی حاجی از مجاورین نشسته
 بود پرسیدم از شما است گفت نه بانکه حسب عادت در اقل شب وقت بسن در حرم جاروب میکند
 و خدام با چرخ کمال فحش را میمانند از آنجا شیکه بر سر میوای عالم دیگر بود اعتناء ننوده بلکه ملتفت نشدم بحاجی خبر بود که هم
 برداشت چهار پنج روز کمال فحش از خدام و زقار و مجاورین نمود احدی مدعی نشد با آخره وجه را خدمت جناب فقیه
 کامل شیخ محمد حسین کاظمینی داده بعد از نمازی از بعضی عوالم دیگر معلوم شد که الانعامات حضرت امیر علیه السلام بود
 و برخود حرام کردم و برای من در آن خسروانی بود بزرگ حکایت سیفی که هم در آن سال چنانچه خود نقل کرد و حقیر
 هم مطلع شدم بعد از تمام شدن مدت عزبوره از آنخانه بیرون آمد و در صحن شهر عین حجره شاکر رفت و معاشرت با
 ترک کرد و امر خود را که از همه پنهان نمود چند روزی گذشت از حد عزبوره که ابد قوتی بخورد فرمود ضعف در خود
 یافتیم جمیع مفاصل اعضا میبرد و آمد که از شدت بی طاقت شدم بعد از تشرف بحرم مطهر اعضاءم را از آنو و کم و در فراق
 و بند انگشتان و غیر آن بطریق مطهر مالیده عرض نمودم من طاقت در ندارم بنا بر این بنمود فوراً جمیع در و باره رفع شد
 اثری از آن باقی نماند پس از آن صفر آرزوادی در دهنم ظاهر شد بخو که قدرت بر سخن گفتن نداشتم و هوایم کم چون
 در وسط جوار بود تشنگی خیلی صدره میزد و شکم به پشت چسبیده قد و نه شد ثانیاً ملتس و متمسک بضیع مقدسه
 شده هر سه فقره رفع شد و روز و از دهم این عمل مرحوم سید ابراهیم دامغانی که از اقیانای مستغلبین بود فوت شد
 همراه نقش بدریافته از آنجا بعضی از آنجا بودی السلام بدم و مباحه و نوشن مثل سابق برقرار میل به آب و غذا
 ابد این بود و در بار عزبوره بنمودم همه اقسام نعمت در نظرم خالی بود طبعم ابد رغبت بخیری نداشت لکن چه فایده دوتی
 از عمل آگاه بمقتضای محبت بر این اقامه نمود و بعضی از اساتید را نیز اطلاع داده بهر قسم بود محل کار و از صعود و نظلم
 عالی نگاهم داشتند مؤلف گوید در روز شنبه حقیقه نیز همراه بودم و ابد تغییر حالتی در ایشان ندیدم و در آنروز
 از باطن امر مطلع نبودم و مراد از اندوختن کی از علماء بدلائل باز نمدان است که با ایشان در آن خانه بود و ایشان
 پس از اطلاع جناب فخر الحقیقین و قطب الفقهاء و الاصولیین الحاج میرزا حبیب الله رشتی دام علاه را برداشته
 بجهت صحن رفتند هر زبان که داشتند و آخر یکم نیمی ایشان را افطار دادند و حقیقت مرغی اسکانیر باز در قفس انداختند
 و حال تحریر این کتاب در مصاحبتشان در بلده طیبه سمره رسیدیم و در مصاحبت بر عمل خویش غفلتی ملایم و جز
 حرم مطهر و مجلس بحث و درس و بعضی مجالس تعزیه معاشرتی ندار و اوقات شریفش مستغرق در عمل اخلاص
 و همه ایام روز و دار اقامه تعالی ایام سعادت حکایت چهارم شیخ دیلی در ارشاد القلوب روایت
 کرده از عبد الله بن حازم که گفت هر روز در نیم روزی بارشید از کوفه پس رسیدیم بحاجت عزمین پس بهولانی را

دریم پس چرخا و سکا فرا بست آنها روانه کردیم پس ساعتی آنها را رواندند پس آهوان پناه بردند به پشته پس چرخا
 و سکان برگشتند پس رشید متعجب آنان قضیه پس آهوان از پشته برگشتند پس چرخا و سکان دوباره بسوی
 آنها مراجعت کردند و فقه دیگر چنین کردند پس رشید گفت بسرعت بروید کوفه و سیکه کس سال ترا باشد از همه نزد
 من آرید پس هر یکی از بنی اسد را بنزد او آوردند پس رشید با و گفت خبر ده مرا که این پشته چیست گفت خبر دادم را
 پدرم از پدرانش که آنها می گفتند در این پشته قبر علی بن ابی طالب علیه السلام است خداوند او را حرم قرار داده
 هیچ چیز با و پناه نمیبرد مگر آنکه در امان خواهد بود پس هر یون فرو راند و آبی خواست و وضوء گرفت و در نزد آن پشته
 نماز کرد و دعا نمود و گریست و خود را بخاک مالید و امر کرد که قبه بنا کنند که چهار در داشته باشد پس ساختند
 حکایت چنانکه شیخ صدوق در امالی از ابن عباس روایت کرده که گفت بودم با امیر المؤمنین علیه السلام
 و رفیق که هست صفین شریف میبرد پس نقل کرد حدیثی طولانی در مردان جناب بکر بلا و گریستن و خبر دادن
 بمضائب ابو عبد الله علیه السلام تا آنکه فرمود حضرت که عیسی که گذشت بکر بلا و با او خوابید پس دید در اینجا
 آهوانی که بکر بهم آمده میگردید پس عیسی نشست و خوابید نیز نشستند پس گریست و ایشان نیز گریستند و نشستند
 که چرا نشست و چرا میگردید گفتند ای روح الله و کلام او چه تورا بگریه آورده فرمود آیا میدانید چه زمین است
 گفتند نه گفت این زمین است که کشته میشود و در او فرزند رسول احمد صلی الله علیه و آله و فرزند نجیه طاهره شهبه
 مادرم و دفن میشود و را و طبعی که پاکیزه تر است از مشک زیرا که او طینت فرزند شهید است و همچنین است طینت
 پیران و فرزندان پیران و این آهوان بن سخن میگویند و میگویند در اینجا چه میگذرد بجهت شوق بسوی تربت فرزند سقا
 و کان میکنند که ایشان اینند در این زمین یعنی ما در اینجا چه میگذرد از شرف و شهنش آسوده اند حکایت مشافعی
 سیه جلیل سید رضی در جرح و نجف تفسیر خود که سنی است بحاق التشریل و وقایق التاویل در تفسیر آیه شریفه فیه الایات
 بقیات در خانه خداوند نشانها و علامتهای با بهره است بر وجود مقدس خداوند عالم مفرق و چون عبارت سیه
 در نبات فصاحت بود بعضی نقل کرده و من آیات الحمیم التي لا توحی فی غیو فان الوحش والسباع
 اذا خلقت وصارت فی حد و لا یقتل بعضها بعضا و لا یؤذ فی بعضها بعضا و لا تضاد
 فیه الکلاب و السباع سوانح الوحش التي حوت عادتها بالاصطیاد لها ولا تعد و علیها فی
 ارض الحمیم كما تعد و علیها اذا صاد فتلها خارج الحمیم فیه دلاله عظمه و حجه علی ان الله
 تعالی هو الذی ابان هذا البیت و ما حوله به هذه الاية من سائر نفع الارض لانه لا یقتل
 ان یجعل هذه البقعة التي ذكرنا و علیها و صفتها و منها و ان یحول بین السباع فیها و بین
 بخاری غایبها و خواص طبایعها و عمل النفوس الساجده التي رکت فیها حتی تمنع من ملاقاة
 النوایس و قد اکتبت لها و صارت لخدایه یطایل تأتس باضدادها و تأتس لخدایه لعلها

کل در اصل فرسخ بود که بعضی
 چوب جاست و چون گناه بود
 از فرزند جهان تر میشد

إِلَّا اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَهَذَا خَارِجٌ عَنْ مَقْدَارِ قُوَى الْخَالِقِينَ وَتَذَابِيرِ الْمُرَبِّينَ تَأْنِيكَ مِيقَاتِهِمَا
الَّذِي شَاهَدْتَهُ أَفَاعِنْدُ مَقَامِي مَكَّةَ فِي السَّنَةِ الَّتِي تَحْتَفِلُ فِيهَا فَا مَتَنَاعَ الطَّيْرِ مِنَ الْخَلْقِ قُوَى
الْبَيْتِ حَتَّى لَقَدْ كُنْتُ أَرَى الطَّيْرَ يَدْفَعُ مِنَ الْمَطْرَحِ السَّحْبَةَ وَالْمَنْعِقَ الْبَعْدِي فِي أَحَدِ طُيُونِهِ وَاسْبَغَ
خَفَقَانِ جَنَاحِهِ حَتَّى أَقُولَ قَدْ قَطَعَ الْبَيْتَ عَالِيًا عَلَيْهِ وَجَائِزًا بِهِ فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ يَقْرُبَ مِنْهُ
حَتَّى يَكْسِرَ مَخْرُوفًا وَيَجْعَلَ مُدْيَا مَسًّا أَوْ مُتَيَّا سِرًّا فَيَمُوتُ عَنْ شِمَالِ الْبَيْتِ أَوْ عَيْنِهِ كَانَ لَا فِتْنًا يَلْفَتُهُ
أَوْ عَاكِسًا يَعْكُسُهُ وَهَذَا مِنْ أَلْطُوفِ مَا شَاهَدْتَهُ وَجِئْتُ بِهِ فَا مَتَنَاعَ الطَّيْرِ بِالنَّاسِ حَتَّى
لَا تَنْفُسُ مِنْ ظِلَالِهِمْ وَلَا تَتَبَاعَدُ عَنْ هِمْسِ قَدَامِهِمْ فَهُوَ شَيْءٌ بَيْنَ وَرَاضِعٍ وَلِعَهْدِي بِجَمَاعَاتٍ
مِنَ الْمُصَلِّينَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَهُمْ يَكْفُكُونَ الطَّيْرَ بِأَيْدِيهِمْ عَنْ مَوَاضِعِ سَجُودِهِمْ لَشِدَّةِ قَرْبِهِمَا
مِنْهُمْ وَلِخْتِلَافِ طُلُوعِهِمْ وَلَقَدْ رَأَيْتُ ظَبْيًا وَحَشِيًّا تَقَرَّبَ إِلَى سَوَاقٍ وَتَقَفَّ عَلَى جَمَاعَةٍ مِنْ بَنِي
أَسْلَمَ قَوَاتٍ فَيُبَايِعُ لِسَطَّةٍ أَوْ لِحَتَدَبِ الْيَتِيِّ بَعْدَ الْيَتِيِّ خَلَسَتْهُ وَعَلَيْهِ سِبَاءُ السَّائِكِينَ
وَدَعَا الْمَطْمَئِينَ الْأَمِينَ حَتَّى أَتَى دُبَّ طَرْدٍ فَلَمْ يَزَلْ يَحْمِلُهُ الطَّرْدُ وَلَمْ يَفُوعْهُ إِلَّا بِمَاءٍ بِالْيَدِ قَبْلَ لِي وَلِيَا
إِنَّكَ إِذَا جَاوَزْتَ أَنْصَابَ الْحَرَمِ حَتَّى كَالْتِهَامِ الْمَارِقِ وَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ كَانَ الرُّوْعَةُ أَمَّا أَدْرَكَتْ
بَعْدَ خُرُوجِهِ مِنْ حُدُودِ الْحَرَمِ وَدُخُولِهِ فِي أَرَاخِ الْجَلِّ قُبَّارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ حَاصِلُ
أَنَّكَ إِذَا بَاتَ حَرَمُكَ بَانَتْ نِيَشُورُ دُرِّ غَيْرِ دَانِكَ وَحُوشُ وَدُرِّ نَدَّكَ هَرَّكَاهُ دَاخِلُ شُونَ دَرَا جَا وَدُرِّ دَاوَا فَرَا كَرِيْدُ
نِيَكْسِيْدُ بَعْضِي دِكِرَاوَا زَارِيْدُ بَعْضِي بَعْضِي وَصِيْدُ نِيَكْسِيْدُ دَرَاوَسْكَانَ وَدُرِّ نَدَّكَ وَحُوشِيْرُكَ دَرَا طَرَفِ ائِشْيَانِ
ظَاهِرُ مِشُونَ دَرَا عَادَتِ جَارِي شُدِهْ كِهْ اِنْدَا رَا بِيْجَرْدُ وَدُسْمُ نِي كَسْنِدُ بَرَا نَا وَدُرِّ زَيْنِ حَرَمِ جَانِجِهْ دَرِ سِرْدُونِ حَرَمِ مِيَكْسِيْدُ وَلِيْنِ
وَلِيْلِيْسِيْتِ بَزْرَكُ وَحَقِّيْ اسْتِ وَاضِحُ بَرَا نِيَكْ خُدَا وَدُنْبَارَكُ وَتَعَالَى اسْتِ كِهْ جَدَا مَنُودِهْ اَيْنِ خَانِهْ وَاطَرَفِ اَوْرَا
اَزْ سَايِرِ بَقْعَايِ زَمِيْنِ زِيْرَا كِهْ فَادَرِ نِيْسِيْتِ اَيْنِيَكِهْ قَرَارِ دِهْ اَيْنِ بَقْعَةٍ رَا كِهْ ذِكْرُ مَنُودِيْمِ بَرَا اَيْنِ كُحُوْكَ وَصَفِ كَرُوْمِ وَهِيَكِهْ
حَايِلُ شُوْدِ مِيَايِ وَدُرِّ نَدَّكَ اِنْجَا وَمِيَايِ عَادَاتِ جَارِيَهْ وَطَبِيْعَتَايِ شَتَا بَنْدَهْ اَيْنَا وَكَارِ كَرْدُونِ نَفْسَايِ اِفْتِدَا
كِهْ دَرَا تَمَا كَنْدَارُوْدِهْ اِنْدُ جُوْمِيَكِهْ بَارِ مِيْدَارِ نَدُ خُوْدَرَا اَزْ دَرَا فِتَادِنِ بَا شَكَارِ دِهْ وَحَالِ اِنْدُ فَرَا هِمُ اَمْدِهْ بَرَا اِشْيَانِ وَكَرْدِيْدُ كَرَفِتَارِ
دُسْتَايِ اِشْيَانِ بَلَكِهْ اَمَّا نُوْسُ مِشُونَ دَرَا مَخَالِفِ جَنْسِ خُوْدِ وَفَا اَلْفَا بَا اَيْنَا خِرْ خُدَايِ عَزَّ وَجَلَّ زِيْرَا كِهْ اَيْنِ سِرْدُونِ اسْتِ
اَزْ نَوَاتَايِ ظَلَايِقِ وَدُسْتِ سِرْمَايِ اِشْيَانِ اَمَّا اِنْجِهْ خُوْدِ مِشَا هِدِهْ كَرْدَمِ هِنَا كَامِ اَقَامَتِ دُرْمَكِهْ دَرَا اَنْسَالِ كِهْ سَجَّ كَرْدَمِ دَرَا وِپَسِ
اَقْتِنَاعِ مَرَفَا نِ اسْتِ اَزْ بَرَا وَازِ كَرْدُونِ بَرَا بِلَايِ خَانِهْ نَا اِنْدُ مِيْدِيْدَمِ مَرِغَا كِهْ نَزْدِيَكِ مِشُوْدَا زِجَايِ دُوْرِ دَرِ حَالَتِ
شُدِيْ بَرَا وَزِ سِرْعَتِ هَمَزْدِنِ بَالِ خُوْدِ تَا اَيْنِيَكِهْ مِيَكْفُتْمِ كَنْشَتِ اَزْ سَمْتِ بِلَايِ خَانِهْ كَعْبِهْ وَغَبُوْرُ كَرْدَا زَا وِپَسِ نَبُوْدِ
جَزْزِيْدِيَكِ شَدْنِشِ نَجَانِهْ كِهْ مَخْرُفِ مِشُوْدِ وَبَرِ مِيَكْسِيْتِ بِطَرَفِ رَاسْتِ يَا چِپِ وَمِيَكْسِيْتِ اَزْ بِيْنِ بَا شِمَالِ خَانِهْ
كِهْ كُوِيَا بِيْچَا نَسْنَدِهْ اَوْرَا جِيْ بِيْجِهْ وَبَرِ كَرْدَانَسْنَدِهْ اَوْرَا بَرِ مِيَكْرَدَانَسْنَدِهْ اَيْنِ اَزْ نَا رَهْ تَرْجِيْزِيْ بُوْدُ كِهْ اِنْجَا دِيْدَمِ وَبِنَجْمِهْ رَسَانَدَمِ

در مناقب مجاورین

۱۰۰

و اما اختلاط مرغان مردم در اینجا تا حدیکه در کتب مذکور سابقا بای ایشان و دور نشوند از صدای قدمها ایشان پس چه بیزیت روشن و واضح و هر آینه در یاد من است جماعتی از نماز گذاران در مسجد الحرام که ایشان بر سر یکرازد و مرغان را بدینجا خود از مواضع خود از شدت نزدیکی و اختلاط آنها بایشان و تحقیق که دیدم آهوی وحشیر که میگذاشت از بازارها و می آید نزد جمعی که طعام میفرودختند و بسا بود از جای خود حرکتی میکرد و چیزی میریزد و بر او بود علامت آرامی و آسایش مطمن آسوده بخوبی بسا بود او را میرانند و او از راندن نمیشیرسید و از اشاره دست نمیهراسید و کسی برایم نقل کرد که او چون گذشت از نشانی حرم بیرون رفت مانند شیر بر تپ و برق ربانیده گویا ترس او را در بیرون حرم و زینهای قتل گرفت حکایت هفتدهم سید جلیل علی بن طاووس در باب نهم کتاب امان الاخطار میفرماید آنکه نزد من بعضی کنیزان و عیال و ایشان هراسان بودند و من در آنوقت حجا و برودم با عیال مرسولای خود علی علیه السلام را پس گفتند دیدیم در محل رخت کردن حمام که حصیر پاشیده میشود و باز میشود و نمیدیدیم از آن کار را میکنند پس حاضر شدم در نزد در مسجد و گفتم سلام علیکم تحقیق که رسیده بمن از شما آنچه را که گردیده و ما همسایگان مولای خود علی علیه السلام میباشیم و اولاد او و مهران او و ما را بدینا ده همسایگی شما پس گفتند بزمایا و در آنجا بزمایا را اگر از این کار با کاری گردید شکایت شما را بسوی انجناب خواهیم برد پس ندیدیم از ایشان که پس از آن متعوض مسلح تمام شده باشند حکایت هجدهم فاضل المعنی آخوند ملا کاظم هزارجری تمکین علامه بهمانی در کتاب کف المجرور نقل کرده از سید جلیل جناب میر سید علی صاحب ریاض که فرمود عادت داشتم زیارت قبر بکره در بیرون کرمان نزدیک خیابان بود در عصر خورشید پس شبی در خواب دیدم که گویا رفتم بان مقابر پس دیدم بلند را که خالی است از عمارت و بیوت و بجای همه قبر و مکان آن مرتفع شده پس من متفکر و مستوحش شده که شنیدم باقی میگوید خوشحال کسی که در این ارض مقدس مدفون گردد و اگر چه با همزمان گناه باشد از هول قیامت بسلامت و درود و همیاست که کسی در اینجا مدفون نشود از هول قیامت در درود حکایت نوزدهم و نیز در آنجا از جناب استاد اکبر آقای بهمانی نقل کرده که فرمود در خواب دیدم حضرت ابی عبد الله السلام را پس گفتم ای سید و مولای من آیا سوال میکنند از کسی که دفن شده در جوار شما فرمود که ام ملکست که او را آن جرئت باشد که از او سوال کند حکایت بیست و نهم از شیخ اجل افضل الاققیاء و من العلماء شیخ جواد نجف شنیدم که فرمود خبر دادم را والد م جبرئیل و راسخ در علم حدیث و متذلل شیخ حسین نجف علی نقالی مقام که مردی نصرانی در بصره تاجر بود و او را اموال و امته بسیار بود و بخوبی آید به برای تجارت او گنجایش نداشت پس شرکاء او که در بغداد بودند با و نوشتند که کان ته در اینجا لایق نیست و بعد از آنکه وسیع برای تجارت و انواع معاملات چنانچه بآنها نقل غایب پس نصرانی اموال و مملکات خود را جمع نمیدارد و بیست و پنجم از سفر کرده با و بود تمام آنچه داشت در میان آنها غنی از دزدان با و رسیدند و آنچه داشت از دزدان

در فضایل مجاورین

و نماند برایش چیزی پس از شرم نمی چیزی بر روی بیادیه آورد و پناه بچشمه و منازل اعراب برد و از محل مضیف آنها چیزی میخورد
 و از مکانی به مکانی میرفت تا بجای رسید که در میان ایشان جوانان بسیار بود و مردانشان بزراعت مشغول بودند و او
 و برنبون آنها با آن جوانان انس گرفت و آنها با او مانوس شدند تا آنکه روزی آنها را فسر دلی و طلال در او پیدا شد از تب
 آن پرسیدند گفت من در اکل و شرب کل شده ام بر شما از آن میترسم که از آنچه در آزار باشد گفتند این مضیف را
 مصر فست معین در هر روز که بودن تو در آن چیزی از آن نخاد و نبودنت چیزی بر آن نیفزاید پس دلش آرام شد و
 ماند در آنجا تا آنکه جماعتی از اهل حبس و اطراف آن که پیاده با پای برهنه زیارت آئمه علیهم السلام میروند و نوشته سفلی
 مضیف است در آنجا نیکه و راست قدری آرد و خرمای درون بر آنجا عمت نازل شدند بقصد زیارت بخت اشرف
 و کربلا پس آن جوانان بشوق آمدند و با آنها مرافتت کردند و آن نصرانی را بخود برداشتند و او از نوشته ایشان میخورد و مال
 ایشان را حراست میکرد تا آنکه رسیدند بخت اشرف و زیارت کردند و آنجا رفتند کربلا و آن ایام قریب بود بعد از شورا
 و نصرانی با ایشان بود چون داخل شدند در کربلا دیدند که اکثریت نوحه و طم و از دحام بخود میزد پس در دهن مقدس
 منزل کردند و متاع خود را در آنجا گذاشتند و بنصرانی گفتند بجای خود باش که ما فردا بعد از ظهر نزد تو خواهیم آمد و انشب عاشورا
 بود پس نصرانی شهادت آنجا ماند چون پاره از شب گذشت دیدند مردی که از حرم بیرون آمدند و یکی از آنها بگری گفت که
 ثبت کند اسامی زواری را که در صحنه پس پرورفتند و زمانی ناپدید بودند نگاه بر گشتند و با ایشان بود در شراب می زد و آرد
 چون در آن نظر کرد فرمود چیزی از ایشان مانده پس و مرسته رفتند و برگشتند و گفتند احدی مانده فرمود باقی مانده بازیم
 برگشتند و گفتند کسی مانده جز بخت نصرانی در موضع خلای پس فرمود چرا ننوشتید او را در دفتر آیا در ساحت ما منزل نموده
 پس نصرانی از خواب غفلت بیدار شد و نور ایمان داخل شد و قلبش و ایمان آورد و بعضی اموال دنیا بنعم آخرت
 رسید بپسند یکم علامه مجلسی در مجلد بیست و دوم بحار الانوار نقل فرموده که خبر دادم جماعتی بسیار از ثقات
 که در وقت محاصره روم لعنهم الله بخت اشرف را در شکسته هزاروسی و چهار و بیست اهل بخت در وازهار و مدافعه
 با آنها با کمی عدد و تبه و کثرت دشمن و استعداد ایشان مدت طول کشید و ظفر نیافتند و کلاه توب و تفنگ
 مثل باران بر آنها میخفتند و بر یکی از آنها برنج و حتی اگر اطفال در کوچهها منظر بودند که کی کلاه می افتد که با و بازی کنند
 بلکه روزی دختری دست خود را بالا کرده بود بخت حاجتی پس کلاه آمد و از آستین او داخل شد و از زیر دامنش بیرون
 رفت و آستینی با و رسید و بعضی صلی الله علیه و آله و سلم را در خواب دید که در دستش سیاهی بود پس از
 سبب آن پرسید فرمود این سیاهی بر گردنم کلاه از شما بپسند و قیوم فاضل المعنی سید شمس الدین رضوی
 سر کشیک روضه رضویه در عهد شاه طهماسب متأخر در کتاب جبل المین نقل کرده از شیخ محمد قاسم مجاور
 بخت اشرف که قرض بسیاری بیدارم پس غم نمودم که بسبت غم روم پس داخل روضه منوره شدم و زیارت
 و دایر کردم که صبح بیرون روم پس شب در خواب دیدم که شخصی در بالای منار که مؤذن و را آنجا اذان میگوید و میگوید

۱۰۱
 همانست که در مجلد اول از شرح
 تفسیر سوره بقره است

در مجلد اول از شرح
 سوره بقره است
 ارد و بیکای
 اسلامی و ادبی
 صبح

جناب شیخ محمد قاسم مجاور
 علیا است و در کتاب جالبه
 چون ریاض العلماء و اهل اهل
 حالات و قصص انبیا و کور
 و این حکایت را دیده ام بخت
 عالم فاضل

در محبت ائمه علیهم السلام مجاورین قبور خود را

که آیا میدانی که علی علیه السلام امیر مومنین و سلطان سلاطین است چون صبح شد فسخ غمیت کردم پس نزدی
 فرضم او آشد و حال سی است که در بخت و با جدی محتاج نشدم بپشت سیم نیز در آنجا نقل کرده از مولی محمد تقی
 خادم که کلید دار مشب امیر المومنین علیه السلام را در خواب دید که با فرموده و اجازة می آوردند بر استر که گیت
 چشم او و یک چشم جنازه کش کور است زیرا که بگذاری که در حرم من دفن شود چون صبح شد خواب خود را برای
 خدام نقل کرد پس همه پیر و نرفتند و در نزد دروازه منتظر جنازه شدند که ناگاه همان علامت رسید پس آورنده
 او را زجر کردند و منع نمودند از دخول بلد و کلید دارد دفعه دیگر حضرت را در خواب دید که با فرموده ای که تو را منع نکردم که
 بگذاری آن جنازه را در جوار من دفن کنند عرض کرد ای مولای من او را از قبر سرون بیاورم فرموده زیرا که دفن شده
 و بر وایی چون صبح شد آن قبر را شکافتند پس دیدند در درونش زنجیر محلی که طرف دیگر آن متصل بود تا زیر صندوق
 مبارک چون دیده ممکن نیست قبر را بر کردند و از این رقم معجزات و اظهار مرحمت آنحضرت بجا آوردند در آن
 کتاب بسیار است بپشت چنانچه جناب عالم جلیل و سید نبیل آقا سید حسین شوشتری از مجتبه علماء و حلای
 مجاورین بخت اشرف بود و ائمه جماعت رواق مطهر و در نزد علی آن بلدة طیبه معزز و محترم فرموده و فنی باجنا
 سید العلماء و عماد الاقباة صاحب المقامات العالیة و الکرامات الباهرة حاجی سید علی شوشتری و فخر الحققین
 و خاتم المجتهدین و جمال الملة و الدین علم الهدی شیخ مرتضی الانصاری اعلی الله مقامهم زیارت کرد با مشرف
 شدیم چون وارد شدیم با آنجا رفتم بنزدیک همیشه با آنجا میرفتم دیدم صاحب منزل از من پریشان تر است پس زیارت
 حضرت عباس مشرف و پس از فراغ از زیارت و نماز بنزدیک آمدم و عرض کردم ای مولای من سید انیس
 زوار شمایم و چیزی ندارم هنوز کلام تمام نشده بود که دیدم از شبکات چیزی حرکت کرد و بنزد من افتاد و آن یک عدد دینار
 بود که قیمت او را نوقت دو قران و نیم بود پس آن را تسجیل برداشتم از خوف خدام و شکر الهی بجای آوردم بپشت
 پنجم و نیز نقل فرمود که شبی جنابان سابقان سید و شیخ قدس الله سرهما میل کردند که در نزد من غذا خوردند پس از اقبای
 سرور شدیم و بجان آمدیم و در نزد اهل چیزی بنیافتم پس ساعتی متحیر مانده که چه تدبیر کنم ناگاه نظر عیال بکنج از کنجهای خانه
 افتاد چیزی دید پرسید که این چیست پس از جا برخاستم و عصائی که در دست داشتم با آنجا زدم که ناگاه دراهم
 بسیاری از دیوار ریخت چنانکه کسی از آنجا میریزد پس آنرا گرفتیم و دانستم که از جانب خداوند جل و علا است
 بپشت و ششادم سید فاضل جلیل سید محمد باقر شریف حسینی در کتاب نور العیون نقل کرده از عالم نادر
 سید باشم حائری که در بخت اشرف عطاری بود که دکانش نزد یک صحن مقدس بود و همیشه مردم را معطر
 میکرد و بعد از نماز ظهر در آن دکان و هر که خالی بنده در آن و از جماعتی و یکی از آن شهر دکن از بلاد هند
 مجاور بود در بخت اشرف پس برای او سفری روی داد و بعضی بلاد او را احاطه بود که در آن پاره از جواهر
 انفسیه و سنگهای قیمتی بود پس آن را با آن عطاری سپرد چون برگشت و مطالبه نمود و منکر شد پس در کار خود متحیر

(۱۰۲)
 میرزا مهدی بن محمد سید کاشانی
 باین طریق که گفت دیدم در
 مولای خود و مولای پدر من
 شوم امیر المومنین علیه
 السلام صلوات الله علیه
 و علی ابناش الطاهرین علیه
 السلام و سیدین علیه
 السلام که سال هزار صد و
 پنج بود بخت جلیل او در
 شرف فاضل کامل و عابد
 زمان و اهل ایشان صاحب
 واسع الدیان تقی نقی صاحب
 کرامات و مقامات با اشراف
 کا خلیفه سید سکن در جبات
 و مات قدس الله روحه و فخر
 کتاب فراجامع ابواب شریعت
 که از مصنفات والده مرحومه
 که صورتش این بود ششم زنانه
 چند زن که سید سید کفایت
 سید ابوالحسن علیه السلام را
 بود که چیزی سبب شد که
 او چاره ندید و ترسید

در الطاف خاصه علیه السلام بحاج و برین

ماند ناچار پناه بروضة مطهره برو عرض کرد فدایت شوم از اهل و یار جدا شدم و از جاه و اموال فراوان اعراض
 کردم و اختیار کردم حج و درست قبر مطهره نور الهیته رستگاری در روز رستخیز و سپردم مایه توکل خود را در نزد زاهد ترین اهل
 بازار و حال بدیناری از آن اقرار ندارد و برانکار اصرار مینماید و مرا شهادی نیست جز خدای وحلی غیر از جنابست از تو
 عالم را میخواهم چون نصرت عیش بنمایست رسید خواهش ربود پس امام علیه السلام را در خواب دید و با و فرمود چون
 آخر شب در وازه بلند باز شود پیرون رو و اقل کسی را که می بینی که خواست از او پیرون رو و حقه خود را از او سطله
 کن که او میرساند آن را بتو پس بدار شد و بفرموده عمل کرد پس پیر مرد صالح عابد را دید که به پشت خود چینه می کشید
 بجهت تحمیل ثقت حلال و عمر خود را صرف میکرد در قناعت و عبادت پس چیا کرد از او و تا بوسه بر کشت و داخل شد
 در روضه مقدسه و کلام گذشت را اعاده نمود پس در شب دوم دید آنچه دیده بود در شب اول پس پیرون رو
 رفت و همان مرد را دید پس بر کشت و سؤال خود را اعاده نمود در شب سیم نیز همان خود را خواب دید پس پیرون
 رفت و همان مرد را دید تمام مقدمات را برای او نقل کرد و حقه را از او خواست چون عابد سخن او را شنید
 ساعتی فکر کرد انگاه گفت انشاء الله میرسانم به تو حقه را فردا بعد از ظهر در نزد دکان شیخ عطار چون روز دیگر شد و مردم جمع
 شدند و در نزد دکان عابد خواهم نمود از عطار که امروز عطار بمن واکه را قبول کرد پس عابد گفت من فلان پسر
 فلانم و مرا خفیهست شدید از حق الناس و بی بر غنی نزد و سپردم بوق خداوند و قناعت و عزت و با اخیال مرا امی
 عظیم روی داد که میترسانم شمار از عذاب الیم و سختی آتش و وزخ و خیر می کشم شما را بعضی از آنچه خواهد آمد در روز جزا بدید
 که من قرض کرده بودم برای حاجت پیش از این بحدی از بعضی پیود صد دینار بحساب عجم که عیش بکفر است و قرار داد
 که آنرا در ظرف بیست روز با و برسانم هر روز نصف عیشی پس قسط ده روز را وفا کردم از قیمت هیزم انگاه او را
 طلب کردم اثری از او ندیدم کسی گفت که او بفرار رفته پس بشی در خواب دیدم که گویا قیامت برپا شده و مردم
 جمع شدند در موقف حساب و مرا با و نفر دیگر آوردند بموقف حساب پس خداوند تجو و و کرم خود مرا رخصت داد
 که بسوی بهشت بروم پس مرا بسوی او فرستاد چون بهشت او قصد کردم صراط را دیدم که بر روی دوزخ است
 و از صدای میب ترسناکه او مرا رسان شدم چون رسیدم با و طلب کار پیودی خود را دیدم که مانند خدره آتشی از دوزخ
 در آمد و بر صراط ایستاد و راه مرا بست و گفت پنجاه دینار مرابده و از پی کار خود برو پس هر چه نقص و انابه کردم و گفتم تو را
 جستجو کردم و در رسندن آن بتو تقصیری نکردم سودی نبخشید و گفت راست میگوئی و لکن از صراط نجوای گذشت
 مگر آنکه حق مرا وفا کنی چون اصرار او را دیدم گریستم و لایه کردم و گفتم الا ان چیزی ندارم که حق تو را با آن وفا کنم پس پیودی گفت
 بگذار مرا که یکی از انگشتان خود را بر عضوی از اعضای تو بگذارم پس باین راضی شدم چون راه را بسته بود و در مطالبه راه
 می نمود پس انگشت خود را بر سینه من گذاشت از شدت سوزش او بهار شدم و سینه خود را چنین مجروح دیدم
 و تا کنون مشغولم به جالبه او و از پیروی اثری نباشم انگاه سینه خود را کشود پس مردم دیدند در او زخمی منکر و صدای ایشان

۱۰۳
 و رسیدیم که شغل آن تمام شد
 دست ظلمت به چشمین رسید پس
 مردم به عیش و بهشت رسیدند
 خداوند عباد را دید که به پشت خود چینه می کشید
 راجی طالب رسید و در آن شب
 خط شرف رسید و در آن شب
 که فریادی آن را در سفره شرف
 بجهت رسیدن عقیبت پس اقله
 با هم به شوقین من عرض کرد
 بسوی عجم و از او در شرف
 خان و وزیر و بزرگ جاه و قدر
 واکسان مقال من از ایشان
 سکنه بر حال من واکسان مقال
 ایشان باین سخن میگویند
 حالشان باین سخن میگویند
 واکه شایسته چیست نزد ایشان
 انکه معصومین علیه السلام را
 و متکلم شدی بدانان
 انگاه رفتم خواهم که بهر حلت
 کنم چون خوابم

در کرامات مجاورین

۱۰۵

میکند در بخت شرف و در احوال
و از شرف شرف و در احوال
قول خداوند عز و جل را در حق
من از این جهت و در احوال
مستحق شرف و در احوال

در بر در افتاد و اندر در رفت و ابوالفضل و خیران خود را شوهر داده خانه خود را ساخت و حالش بنیکو شد و بلیست و بلیست
جناب عالم کامل و سید الفاضل العزیز الشفیق اقا سید مادی عالمی مجاور کاظمین کثر آید فی المسایل این مثال که در تقوی کجا
و در فضل سرانده نقل فرمود که در سال ۱۲۷۵ آیت و جلد طغیان کرد و در بر لک کاظمین احاطه نمود و راه مسدود
شد و چون شط فرو نشست آبهای ایستاده اطراف بلد از بسابین و غیره که بقدر قاست بود و بعضی جاها را در ویران
و با طلاق زیاد و انحراف از رفتن بشط و آوردن آب شد پس اهل بلد سده بستند بسیار بسیار این از بلد تالب شط به
مقدار آنکه بخت آنرا بگذرد و بانی جاها بخت آب و کل قابل عبور نبود و روزی قریب مغرب بخت نداشتن آب و احتیاج
عیال ظرفی برداشتم و بختا شط رفتم و وضو و سائیم و ظرف را پر کردم چون خواستم برگردم بخت ظلمت آن راه باریک کم
شد از مراجعت مابوس شدم چه به هر کجا قدم میکردم شتم فرو میرفت در کل که محیط بود با طراف شط بخو که شتر غشید
تا مطهر شده خود را بسا حاجت برسانم و بهین حال ماندم و ظلمت فرو گرفت و عازم شدم بر توقف در آن مکان تا شام
تنویش که از بنده عیال شتم بپایان بختا حضرت کاظم علیه السلام استغاثه کردم و متوسل شدم تا که هر دی
از میان باغها بپیداشد و بپوش سلام کردم پس از او خجلی شدم که مرا باین حالت دیده که در کل فرو مانده ام پس از عالم پرسید
پس برای شترج کردم پس نزد بخت شد و دست مرا گرفت و ظرف را برداشت و مرا بجا قدم میکرد داشت من
پای خود را در جای قدم او میکرد شتم و با او سیر میکردم تا رسیدیم بادل سده که از او میگذاشتند پس با و گفتم خداوند تو را
جزای خیر دهد ظرف را بمن ده گفت تو نمیدانی چگونه او را برداری و او در پیش و من در پشت سر او میرفتم و در هر مقداری
از سیر سوال میکردم که ظرف را بمن ده و برگرد و او قریب بهان برضون بمن جواب میداد و من چنان غافل بودم که
ملفت نشدم که آب همه اطراف را گرفته و از برای احدی قحی در این بسیار مانده و از اینجهت اصرار میکردم که بخی خود
برگرد و بخیرال آنکه از سکنه بسیار است تا آنکه نزدیک شدم با و اصرار شد پس ظرف را بمن داد و دست مرا گرفت
که در آب نیفتم چون راه سده شک بود و مرا مقتدم داشت چون در پشت سر من افتاد برگشتم بطرف او که
برای رحمتش چیزی با و دیدم او را بیا شتم آنوقت ملفت شدم و گفتم سبحان الله من چگونه باین شخص اصرار میکردم که برگرد
کرد و حال آنکه در این زمین محلی نبود که او با بخت برگردد و دانستم که او از بندگان صالحین بود و بلیست و بلیست عالم
جلیل و فاضل نیل القضاة الصفی اقا میرزا اسماعیل سلاسی آید الله نقل کرد از والد ماجد خود عالم ربانی و متوکی است
صاحب کرامات با بهره اخوند طائین العابدین سلاسی قدس سره مجاور ارض قدس کاظمین که سابقا گریستی از
ایشان نقل شد که فرمود در عرشه منار و در ویست و چهل و شش که طاعون عام عالم را فرا گرفت و دیار را
خالی نمود از اهلس آب و حبله طغیان کرد و بخو که در کوچه چاه و صحن مقدس کاظمین آب جاری شد و مردم منقرض شدند
و در صحن مقدس ایستادند چند نفر از اصحاب بار بار رفتن بسا مرقه گذاشتند سفینه می گرفتند و مرا هم با عیال در اینجا انداختند چون
چند فرسخی دور شدیم بخت جاز سده رسیدیم که شکسته بود و عرض و غش زیاد گشتی را هم باید کشید عبور از آن مواضع قطع

لبنان را خبر گشت و در آخر با غائب کاظمین قصری عالی از نوابی هندی بود که سیستة اظهار محبت میکرد و در وقت
فرار از مرض اصرار داشت که در آن قصر منزل کنم قبول نکردم در اینجا که گشتی برگشت و از اینجا بایعین و کندیه ناخدا گفت
باجا فرو دادیم چه سعی و کوشش کردش و است از شدی است خود را با باغی برساند لکن از او دور شد و بهر فطنة خشکی که
میر رسید بعضی بیرون میرفتند تا بجای رسید و ما بیرون کردیم و در آن دیدیم در میان شط در و پنجره و چو
قصر است که بر روی آب میرود معلوم شد که در اینجا خراب شده و چون در محل نزول خود نظر کردیم دیدیم در وسط
آب است و راهی ندارد و خشکی تخیل ما دیدیم در اینجا مردی بی پیدا شد و خود را در آب انداخت و بهما رساند و از حال ما
مطلع شد برگشت و از شاخهای خرابی لبست و ما بیرون برو و از آنجا به بانی ساخت و ما را منزل داد و کتی
او و نانی ترتیب دادیم پس یکی از عیال مبتلا شد بطاعون و فوت شد و آن مرد و همراهی کرد و بهنجیر پس برگشتیم به بلاد
پشت سر صحن خانه گرفتیم و در آن کوچه غیر از من و کینه دیگر در خانه مقابل ساکنی نبود شیخ محمد و کلبه در آنجا حطه رفاعت
و دوستی که داشت امر نمود که در صحن را باز نموند بعد از چهل روز که مسدود بود و احدی با آنجا راه نداشت چون در
باز شد دیدیم شخصی را از اهل علم که او را ملا علی میگفتند و از فضلا بود لکن در آخر عمری الجله خط دماغی پدید آمد و در صحن بود
پس با و گفتیم از روی تعجب که در این مدت چگونه بی معاش زندگی کردی پس در مانگریست و طاعت کرد از آن
سستی اعتقاد و این آیه را خواند و فی السجدة و زکوة و صلات و عمن و دانستیم که زرقش را در این وقت از خانه
غیب رساند پس در حرم مطهر را کشوند و زیارت کردیم و چون کسی نبود هر روز وقت ظهیری باز میکردند
و من لقمه نانی میخوردم و قیل و میگویم انگاه مشرف میشدم پس از ادای نماز زیارت بر میگشتم و در رانی میشدند
تا آنکه در روزی چون بخواب رفتم دیدم در حرم مطهر مشغول زیارت شما چون غلب آن ایام پس اجازه را از در
صحن که سمت پائین با است داخل کردند و بقدر نفرا بیشتر تا دوازده که زیاد تر نبود همراه جنازه و دو شخص سفید
پوش بهیچتی که دانستم هر دو ملکن ما و همراهی مانند سو کلین تا آنکه نزدیک ایوان مقدس رسیدند پس حضرت
سوسی بن جعفر علیه السلام را دیدم در حرم مطهر است و بر آن دو شخص فرموده زبان فارسی حرثت تا اینجا پس آن
دو نفر شرمگین شدند و در گوشه خود را مخفی کردند پس جناب آن جماعت نزدیک صحن که گذاشته و صف کشید
و چیزی بر روی جنازه انداخته بودند که یکی از گوشه های آن پاره بود پس مقدم آن جماعت زیارت مختصری خواند
چنانچه همان شخص در وقت دخول حرم اذن دخول شخصی خواند شخصی از ایشان در حال کسین آنصف متفضل شد
من از او پرسیدم که این جنازه از کیست گفت از فلان شخص و او را پیشتر ختم کرده و زیارت و مستحک در آنجا
و بهتری بود پس متعجب شدم که چنین مجرم به کار مقام من با نجا رسد که حضرت چنان شایسته و باره او کند پس از
کثرت مشوق و شغف و امید واری به ناعت آن بزرگواران که ما با نجا است قبول کردیم و از خواب
بیدار شدم و وقت حرم بود و وضوء گرفته و داخل شدم چون به آنجا که در آنجا است ایستادم و دیدم در حرم جنازه را دیدم

چهل روز

حکایت شومن نجفی که

۱۰۷

که می آورند همان اشخاص که هر راجی شناخته و از اجاره و او را بشاید بودند بهمان عدد مخصوص وارد شدند بهمان
روش و اذن دخول و گذاشتن در آن محل و صف کشیدن و همان روپوش بهمان علامت و همان شخص مشغول
زیارت شد و همان شخص که بمن متصل شده بود در اینجا در پهلوی من ایستاد و جز آن دو ملک و ظهور حضرت در
باقی ابد اختلافی نداشت پس بهوت ماندم و یقین کردم که میست همانست که در خواب پرسیدم با اینجا از همان
شخص سؤال کردم گفت فلان و نام همان شخص فاجر را برد و در حرم ستم النسخ را بنزد و گمان میکرد که رسوا شود یعنی امر
جناب عالم فاضل نقد شیخ باقر کاظمی مجاور نجف اشرف که از احفاد عالم جلیل معروف شیخ بادی کاظمی است نقل کرد که
در نجف اشرف مرد شومنی بود در سلک اهل علم که او را شیخ محمد میگفتند در نیت و طوئیت و سریره صدق و صفا و خلوص
داشت مبلای او هر نفس سینه نجوی که چون سرفه میکرد با اخلاط سینه خون می آمید و باین مرض در نهایت فقر و نیاز
و مالک قوت روز بنور و غالب اوقات میرفت نزد اعیان بادی نشین که در حوالی نجف ساکنند بجهت تحصیل قوت
هر چند جواب میداد و این مرض و فقر و دلش بایل برنی از اهل نجف شده به دو هر چند او را خواستگاری میکرد بجهت فقرش کسان
از زن اجابت نمیکردند و از اینجهت در غم شدیدی بود و چون مرض و فقر و یأس از ترویج آن زن کار را بر او سخت کرد و غم منور
بر گردن آنجه معروف است در میان اهل نجف که هر که را مرضی روی دهد چهل شب چهارشنبه مواظبت کند رفتن
مسجد کوفه را که لا محاله حضرت جبه مجلل الله تعالی فرزند را بنحویکه شناسد ملاقات خواهد نمود و مقصدش با و خواهد رسید حرم
شیخ باقر نقل کرد که شیخ محمد گفت من چهل شب چهارشنبه بر این عمل مواظبت کردم چون شب چهارشنبه آخر شد و آن
شب تاریکی بود از شبهای زمستان و باد تند میوزید که با او بود اندکی باران و من نشسته بودم و در گذر داخل در مسجد
و آن دکه شرفیه مقابل در اوق که در طرف چپ کسی است که داخل مسجد میشود و متمکن بنوم از دخول در مسجد بجهت خوف
که از سینه می آید و چیزی نداشتم که اخلاط سینه را در آن جمع کنم و انداختنش در مسجد هم روا نبود و چیزی هم نداشتم که سر مارا
از من دفع کند و لم تنک و غم و اندوهم زیاده و دنیا در چشم تاریک شد و فکر میکردم که شبها تمام شد و این شب آخر است
نه کسیر دیدم و نه چیزی برایم ظاهر شد و این همه مشقت و رنج عظیم بردم و بار زحمت و خوف بردوش کشیدم در چهل شب
که از نجف سیاه نیم مسجد کوفه و با اینجا جزایس برایم نیفتاده و من در این کار خود متفکر بودم و در مسجد احدی نبود و آنش
روشن کرده بودم بجهت گرم کردن قنوه که با خود داشتم و نجف آورده بودم و بخوردن آن عادت داشتم و بسیار کم بود که ناگاه
شخصی از سمت در اوقل مسجد متوجه من شد چون از دور او دیدم که ترشدم و گفتم که این اعرابیت از اهل اطراف
مسجد آمده نزد من که قنوه بخورد و من امشب بی قنوه میخام در این شب تاریک هم و غم زیاد خواهد شد و این
فکر بودم که او بمن رسید و سلام کرد بر من و نام مرا برد و در مقابل من نشست تعجب کردم از دانستن او نام مرا و گمان
کردم که او از آنانیست که در اطراف نجفند و من گاهی برای ایشان وارد میشدم پس پرسیدم از او که از کدام طایفه
عربست گفت که از بعض ایشانم پس اسم هر یک از طوایف عرب که در اطراف نجفند بردم گفت نه از آنانیستم

پس مرا غضب آورد از روی سخریه و استهزاء گفت آری تو از طریقه و این لفظیست سمعی پس از سخن من بستم کرد و گفت
بر تو حرج نیست من از هر کجا که باشم تو را چه حرکت شده که با نیجا آیدی گفتیم بتو هم نفی ندارد سوال کردن از این امور
گفت چه ضرر دارد بتو که مرا خبر دهی پس از حسن اخلاق و شیرینی سخن او مستجاب شدم و قلبم با و مایل شد و چنان شد که
هر چه سخن میگفت مجتنب با و زیاد میشد پس برای او از تن سبیل ساختم و با و دادم گفت تو او را بکش من نیکو شدم پس
برای او در فغان قهوه ریختم و با و دادم گرفت و اندکی از آن خورد و نگاه بمن داد و گفت تو از آن بجز پس گرفت و مرا از آن
خورد و ملتفت نشدم که تمام آن را نخورده و اما فانا مجتنب با و زیاد میشد پس گفت ای برادر خداوند نور امتش برای
من فرستاده که منس من باشی ایامی ای بامن که برویم بنشینیم در مقبره جناب مسلم گفت می آیم با تو بحال خبر خود را
نقل کن گفت ای برادر واقع را برای تو نقل میکنم بغایت فقیر و محتاجم از آن روز که خود را شناختم و با انحال چند سال
از سینه ام خون میآید و علاحش را نمیدانم و عیال نیز ندارم و دلم مایل شده بزی از اهل محله خودم در کف است و چون
در دستم چیزی بنود و گرفتارم میگیرم و مرا این طایفه ای ملاعین مغرور کردند و گفتند بچه تو ای خودم متوجه شو
بصاحب الزمان و چهل شب چهارشنبه در مسجد کوفه بنشین که خواهی اینجا بر اوید و حاجت را خواهد بر آورد و این
آخر شبهای چهارشنبه است و چیزی ندیدم و اینهمه زحمت کشیدم در این شبها این است سبب آمدن من اینجا
و این است حوالج من پس گفت در حالتیکه من غافل بودم و ملتفت نبودم اما سینه تو پس عافیت یافت و اما
از آن پس باین زووی خواهی گرفت و اما فقرت پس بحال خود باقی است تا بمیری و من ملتفت نشدم باین بیان
و تفصیل پس گفتیم ویم بسوی جناب مسلم گفت برخیز پس برخواستم و در پیش روی من ایستاد و چون وارد زمین مسجد
شدیم گفت بمن آید و در کف نماز بخیز مسجد میگفتیم پس ایستاد و نزدیک شاخص سنگی که در میان مسجد است
و من در پشت سرش ایستادم بغافل از آنکه ایستاده بودم و مشغول خواندن فاتحه شدم که ناگاه شنیدم فرشته
فاتحه اورا که هرگز نشنیدم از احدی چنین قرائتی پس از حسن قرائتش در نفس خود گفتم شاید او صاحب الزمان علیه السلام
باشد و شنیدم باره کلمات اذا و که دلالت بر این میکرد و نگاه نظر کردم بسوی او پس از خطه در این احتمال دودل
در حالیکه آن جناب در نماز بود که دیدم نور عظیمی احاطه نمود بآن حضرت بنحویکه مانع شد مرا از تشخیص شخص شریفش و در
انحال مشغول نماز بود و من می شنیدم قرائت آن جناب را و بدینم میل زیاد و از بیم حضرتش نتوانستم نماز را حفظ کنم پس
بهر نحو بود نماز را تمام کردم و نور از زمین بالا رفت پس مشغول شدم بکریه و ناری و عذر خواهی از سواد او بیکه
در مسجد با جنابش کرده بودم و گفتم ای آقای من و عده جناب است راست است مرا وعده دادی که با هم برویم
بقبر مسلم در بین سخن گفتن بودم که نور مستقیمه جانب قبر مسلم شد پس من نیز متابعت کردم و آن نور داخل در
قبر مسلم شد و در فضای قبر قرار گرفت و پیوسته چنین بود و من مشغول گریه و ناله بودم تا آنکه خبر اطلاع شد
و آن نور عروج کرد چون صبح شد ملتفت شدم بکلام آن حضرت که اما سینه ات پس شفا یافت دریم سینه ام

صحیح و ابد اسرفه نمیکند و موقت کشید که اسباب تزویج انداخته فراموشی از من حیث لا احتساب و فقرم بحال خود
 باقیست چنانچه آن جناب فرمود و الحمد لله سی و یکم مرحوم معذور عابد صالح سید محمد عالمی سپهر جناب
 سید عباس که حال زنده و در قرای جبل عامل ساکن است بواسطه تعدی حکام که خواستند او را نظام کنند از
 وطن ستواری شده بابی بضاعتی بنویسد که در روز پیرون آمدنش از جبل عامل حرکتی که صد دنیا عیاست داشت
 و هرگز سوال نمیکردند سیاحت کرد در ایام سیاحت در پیداری و خواب عجایب بسیار دید با آخره در بحال
 مجاور شد و در صحن مقدس از تجرات فوقانی منزلی گرفت و در نهایت پریشانی میگردید و بر حالش جز دوست
 نفر کسی مطلع نبود تا آنکه مرحوم شد و از وقت پیرون آمدن از وطن تا فوت پنج سال طول کشید و با حقیر مراد
 داشت بسیار محبوب و عقیف و در روزهای تعزیه داری حاضر میشد و گاهی از کتب ادعیه غاریه میگرفت و چون
 بسیاری از اوقات زیاده از چند دانه خرمای آب چاه صحن میگشت بنود لایحه و سعت رزق سواطع ادعیه
 مأثوره بود و گویا که ذکر و دعائی بود که از او فوت شد غالب شب و روز مشغول بود و وقتی مشغول نوشتن
 شد خدمت حضرت حجة عجل الله فرجه بنا گذارد که چهل روز مواظبت کند باین طریق که قبل از طلوع آفتاب همه
 روزه مقارن با زشدن دروازه کوچک که بسمت دریاست پیرون رود بطرف راست قریب پنجاه
 دور از قلعه که او را احدی نمیدانید آنجا عیضه را در کل گذاشته بیک از نواب الخضر بسیار دود و آب اندازد و چنین
 کرد تا سی و هشت یا نه روز فرمود بر میگشتم در حالتی که سرم پائین بود و خلق بغایت تنگ که ملتفت شدم گویا
 کسی از عقب من ملحق شد لباس عربی با چفیه و عقال و سلام کرد با حال افسرده جواب مختصری دادم و گفتم
 بحساب او کردم چون میل سخن با کسیر داشتیم قدری در راه با من موافقت کرد و من بهمان حالت اول بانی بودم
 پس فرمود ببلجه جبل عامل سید محمد چه مطلبی که امروز می و هشت یا نه روز است که قبل از طلوع آفتاب پیرون
 می آئی و تا فلان مکان از دریا میروی و عیضه در آب میاندازی گمان میکنی اما مست از حاجت مطلع نیست
 سید گفت من تعجب کردم که احدی بر شغل من مطلع نبود خصوص این مقدار از ایام را و کسی مرا در کنار
 دریا نمیدید و کسی از اهل جبل عامل نیست در اینجا که من او را نشناسم خصوص با چفیه و عقال که در جبل عامل
 نیست پس احتمال لغت بزرگ و بنیل مقصود و تشرف بحضور غائب مشهور امام عصر علیه السلام
 جبل عامل شنیده بودم که دست مبارک آنحضرت چنان نرم است که هیچ دستی چنان نیست
 مصافح میکنم اگر احساس اینچنین را نمودم بخواهم تشرف عمل نیایم بهمان حالت دوست خود را
 این جناب نیز دوست مبارک را پیش آورد مصافحه کردم نرمی و لطافت زیادی یافتیم یقین کردم
 بنعت عظمی و مویبت کبری پس روی خود را گردانیدم و خواستم دست مبارکش را ببوسم که پندیدم
 نمی توانم و نیز در آن ایام بعضی سید گفتند که ختم آیه امنی میچسب المضطر اذا دعا و یکشف

نزدیکار تا قتل است

حکایات نافعہ

۱۱۰

و یکشف السَّوَجَ و از زده هزار مرتبه در یک مجلس نجابت مجرب است و بعضی دیگر دوازده هزار و دویست نوبت گفتند
و بعضی گفته بودند که اگر کسی مشغول این ختم شود و بنشیند باشد که حاجتش برآورده شود و حال خواندن صد مانی بر او
وار شود که آنرا قطع کند و نتواند با تمام رساند و در پیشینه از صبح تا شام دوازده هزار نوبت را در یک مجلس بخواند و شب
جمعه همان روز نیا شمع و کند که با ضافه دویست را نیز بخواند و در حجره را بسته بودم چون فی الجملة فی الزور و در
صد مرتبه داشتم چراغ روشن بود و مقصد میرتب باقی بود که دیم شعله چراغ مضطرب شده مثل الکی با بی با و بوز دبا و دگفتم
در باب بسته و سوراخهای حجره مسدود با داز کجا است در اینجا چراغ خاموش شد بسیار خوف کردم گفتم نریز یک بنود
که چراغ روشن کنم و اگر بر میخواستم خوف همچو ردن مجلس داشتم و چون زحمت زیاد کشیده بودم میخواستم دست بردارم
و تمام ختم و در تاریکی کمال اضطراب دارم و در اینجا که برین روی داد گفتم شکایت خود را بنویسم که در نظر من حتی فرماید
زمانی نگذشت که چراغ روشن شد کویا کسی او را روشن نمود حالتم مستقر شد و ختم تمام کردم و آنرا غرضی که در سیاحت
خود دید و ذکرش مناسب است دارد و آنکه فرمود چون مشغول رضوی مشغول شدم با فراوانی نعمت اینجا بزرگ بسیار شاک
میکند شست صبح آنروز که بنا بود زوار بیرون بروند چون یکطرفه نشان که خود را با ایشان برسانم نمایشتم مرا گفت که مردم زوار
رفتند ظهر شد محرم مظهر مشرف شدم پس از ادای فریضه دیدم اگر خود را زوار نرسانم قافله دیگر نیست و اگر اینجا نمانم
چون درستان میشد تلف میشوم برخواستم نزدیک خیر رفتم شکایت کردم و افسرده خاطر بیرون آمدم و با خود گفتم همین
حال که سینه بیرون میروم اگر پاک شدم مستخرج میشوم و الا خود را بقافله میرسانم از زوار بیرون آمدم از کسی را می پرسیدم نظر
پس نشان داد من هم تا خوب راه رفتم بجائی نرسیدم فبیدم راه گشوده در بیابان بی پایانی رسیدم که سواهی حنظل چری
در او بنوازد شدت کرسکی و تشنگی قریب به پانصد حنظل شکستم شاید یکی از آنها پسته و آنه باشد بنود تا هوا روشن بود و در طرف
اتصاف میکردیم که شاید آبی یا علفی پیدا کنیم تا بالمره مایوس شدم تن بمرک وادم و گریه میکردم ناگاه مکان مرتفعی نظر آمد اینجا
بالا رفتم چشمه آبی یافتیم تعجب کردم که در بلندی چشمه آب چگونه است شکر خداوند بجا آورده با خود گفتم آب بسیار شام و خوش
گرفته نماز بکنم چنانچه مردم نماز کرده باشند بعد از نماز عشاء هوا تاریک شد و تمام صحرا پر شد از جانور و درنده از اطراف صداها
غریب از آنها میشنیدم بسیاری از آنها را میدانستم مثل شیر و کرک و بعضی از دور چشمشان مانند چراغ مینمود و شست
کردم چون زیاده بر مردن چیزی نبود و رنج بسیار کشیده بودم رضا بقضا داده خوابیدم وقتی بیدار شدم که هوا بواسطه
طبیعی ماه روشن و صداها خاموش شده بود و من در غایت ضعف و بیجالی و در اینجا سوار می نمایان شد با خود گفتم
این سوار مرا خواهد گشت زیرا که در صد و دویست بروی خواهد بود و من چیزی ندارم اوقاتش تلخ خواهد شد و اقلاً
زخمی خواهد زد پس از رسیدن سلام کرد جواب گفتم و مسطابن شدم فرمود چه میکنی با حالت منصف اشاره بجال خود
کردم فرمود در جنب توست عدد و خبره است چه میخواهی من چون خفتم که ده بودم و نا بوس از مندا وانه بصورت
حنظل چه رسد بجز بزه گفتم مرا سخرتیکن بجال خود و انداز فرمود اجتناب نگاه کن اظهار کردم بونه دیدم که سده عدد و خبره بزرگ

حکایات نافعہ

...

داشت پس فرمود پسکی از آنهاست جمع خود کن و نصف کثیرا جمع بخور و نصف دیگر را با خربزه جمع و دیگر همراه خود ببر و از انبیره
بخط مستقیم روانه شو فردا قریب بظهر نصف خربزه را بخور و خربزه دیگر را الله صرف کن که بجا رت خواهد آمد نزد دیک
بغروب بسباه خیمه خواهی رسید آنها را ببقا فله خواهند رساند پس از نظر من غایب شدن برخواستیم یکی از آن خربزه را
شکستیم بسیار لطیف و شیرین بود که شاید بآن خوبی نمیده بودم آنرا خوردم و برخواستیم و دو خربزه دیگر را برداشته روانه
شدیم و طی مسافت میکردم تا ساعتی از روز برگرد خربزه دیگر را شکستیم نصفش را خوردم و نصف دیگر را در وقت ظهر که هوا
بسیار گرم شده بود خوردم و با خربزه دیگر روانه شدیم قریب بغروب آفتاب از دور خیمه دیدیم اهل آن چون مرا از دور
دیدند بسوی من مشتاقند و مرا بشدت تمام گرفته بعنف بسوی خیمه روند گویا خیال کرده بودند که من جاسوسم و چون
غیر عربی نمیدانستم و آنها جز پارسی نباشی نمیدانستند هر چه فرماید میکردم کسی گوش بحرف من نمیداد تا بنزد بزرگ خیمه رفتم او
با خشم تمام گفت از کجایی آنرا راست بگو والا تو را میکشیم من هزار حیل فی الجمله کفایت حال خود را و پیرون آمدن دیروز
از مشید مقدس و راه کم کردن را ذکر کردم گفت ای پستید و روغلو اینجا که تو میکوی مستفسی عبور نکنند الا انکه نصف
خواهد شد و جانورا و خواهد خورد علاوه انیقت در مسافت مقدور کسی نیست که در این میان طی کند زیرا که بطریق شتای
از اینجا تا مشید سه متر است و از انبیره که تو میکوی منتر لهما خواهد بود و راست بگو والا تو را با این شش شیر میکشیم و شمشیر
خود را کشید بر روی من و در این اثنا خربزه از زیر عیبای من پیدا شد گفت این چیست تفصیل را گفتیم تمام حاضر نگفتند
در این صحرای خربزه نیست خصوص این قسم که ما تاکنون نمیده ایم پس بعضی بعضی دیگر رجوع کردند و زبان خود گفتند
زیادی کردند و گویا سلطان شدند که این خرق عادت است و باید از حضرت مقدس رضوی علیه السلام باشد پس آمدند
و دست مرا بوسیدند و در صدر مجلس نشانیدند و کمال احترام و اعزاز را معمول داشتند لباسهای مرا بجهت تبرک بردند
لباسهای تنگواریم آوردند و شب و دور و ز ما ملاری کردند در نهایت خوبی روز سیم ده تومان بمن دادند و دست
نظر با من فرستادند که مرا بقا فله رسانند سنی قی قی می رسید علی سمودی در تاراج مدینه از انی بکر مرقی نقل کرد
که گفت من و طبرانی و ابوالشیخ در عمر حضرت رسول صلی الله علیه و آله بودیم بحال پریشانی از کرسنی که در مائز
کرده بود بهین بخورد و زدا بسر بردیم تا شام پس حاضر شدیم در نزد در قدس نور حضرت و عرض کردم یا رسول الله
الجمع و برگشتم و خوابیدم و طبرانی شسته بود و مطالع میکرد پس شخصی علوی حاضر شد و با او دو غلام بود و با هر یک
زنبیلی که در او چیزی بود پس نشستیم و خوردیم و باقی مانده آنرا در نزد ما گذاشت و گفت ای قوم آیا شکایت کردید
بر رسول خدا صلی الله علیه و آله زیرا که من اینجا ب ر در خواب دیدم پس مرا امر کرد که چیزی بردارم و برای شما آورم
سنی قی سمی و شیر در آنجا از انی العباس بن نفیس مرقی کور نقل کرد که گفت من سه روز در مدینه طیبه کرسنه فاند
پس آمدم نزد قبر مطهر و گفتم یا رسول الله کرسنه ام آنگاه با حالت ضعف خوابیدم تا گاه و دخترکی با بای خود مرا
لکه زد پس برخواستم و با او گوناگونیاش رفتم پس مقداری نان کندم و خیرا و روغن در نزد من حاضر کرد و گفت بخور

در اینکه علماء آباء و کنندگان خانهای خداوندند

۱۱۲

عنوان پنجم در این باب

علم است
که به این علم
که به این علم

ابوالعباس که مرا باین امر کرده جدم صلی الله علیه و آله و مهروقت گرسنه شدی بیایه نرما و الیه بقدر اول و آخر
پنجم از جهات موجوده در اینجا عت خصمت آباد کردن ایشانست بنامنا نیز که خداوند و سداشته و ادا
کرده و امر فرموده به بلند کردن و تعلیم و توقیر آنها و نه اسنان حواش و ابتغال و تشیع و تشیع و تشیع و تشیع در آنها
در کلام مبین خود بعد از آیه مبارکه نور فی بیوت اذن الله ان ترفع و بذکر فیها السجده چه مراد از بیت
مکسب تفسیر ظاهر اگر خانهای انبیاء و اوصیا است چنانچه عامه و خاصه نقل کردند پس مشهور شریف از اشرف
و افضل آنها خواهد بود و در کشف الغمّه از انس و بریده روایت کرده که چون این آیه نازل شد کسی عرض
کرد یا رسول الله کدام خانها است این خانها فرمود خانه انبیاء ابو بکر گفت این خانه یعنی علی و فاطمه علیهما السلام
از آنها است فرمود باین افاضل آنها است و در اول اذن دخول که در جمیع مساجد مشرفه خوانده میشود
مذکور است اللهم انی و قمت علی باب بیت من ابواب بیوت بنیك بار خدایا من اینستاده ام بر در
خانه از درهای خانهای پیغمبر تو و اگر مراد مساجد است چنانچه بعضی گفته اند پس مخفی نیست که تحقیق مسجد است
اینجا موجود است چه مراد از مسجد معبد و مصلا می مسلمانانست و بنای این مشاهد و عرض اصلی از ساختن آن
نیز بر این نیست بلکه عبادت در آن بیشتر و تضرع و خضوع در آن زیاده از مساجد است بلکه انواع و اقسام
بندی که در آنها کرده میشود در مساجد نیست بلکه در مساجد جزا قائم اساس توحید که شریکند در آن جمیع اصحاب
شرایع نشود و در مشاهد شرعاً علام توحید و نبوت و ولایت و استحکام بنیان هر سه است پس بمراتب افضل
از مسجد خواهد بود و از آنچه است که در ثواب نماز در اینجا وارد شده مقدار که اندک آن در مسجد نیست و همچنین
کثرت نزدیکی و عبادتشان که قلیلی از آن در مساجد وارد نشده بلکه مشرف شدن قطعات زمین به بنای
مسجد در آن از روی فضیلت است و بفر شدن پیغمبری یا وصیتی در او که شبیه شده و قطره از خوششان در
آنجا چکیده پس چگونه خواهد بود آن بقعه که در بر گرفته جسد بهترین شده و اوصیا و انبیاء را و جاری شده و در او
خونهای مبارک ایشان و جناب بحر العلوم اعلی الله تعالی مقامه این مضمون را بنظم آورده میفرماید شعری
اکثر من الصلوة فی الشاهد خیر بیوت راکع و ساجد لفضائل الخیرات لمن یحسن حل
ثم من قد حلها سخی الحله والسر فی فضل صلوة التمجید قبل عصومیه مستشهد
و شکی من دمه مطهره طهره الله لعبده ذکره و هی بیوت اذن الله بان
ترفع حتی یذکر اسم الحسن و از این کلمات ظاهر شد وجه جریان احکام مساجد در مشاهد و انتشار ایشان در
احکام و آداب و احترامات و اشرافیت آنها و کنندگان مشاهد از آباء و کنندگان مساجد باینچه تحریر و ترغیب
که در آن شده و قدر و منزلت که بر ایشان قرار داده چنانچه در کلام مجید است انما یعمر مساجد الله من
امن بالله و الیوم الآخر و اقام الصلوة و اتی الزکوة و لم یحش الله الله فسی اولئک ان

در فضیلت آباد کنندگان مساجد و مشاهد مشرفه

۱۱۳

بگوئیم فواصی المصنفین چنین نیست که آباد کنند مسجد های خدا را آنکس که بگردید بخواند و روز باز پسین و به پای داشت نماز را
و بدو زکوة را و ترسید مگر از خدا پس شاید که باشند ایشان از راه راست یافتگان و خلاصه ظاهر آن آنکه منحصراً است
آباد کنند مساجد و صاحب این اوصاف پس هر که آباد کرد آنرا از این طایفه است یا آنکه هر که دارای این خصوصیات
آباد میکنند مساجد را چه باین شغل عظیم و مقام عالی هر کسی نتواند رسید یا آنکه باید غیر این طایفه آباد کنند که در مقام
حکم و بیان تکلیف باشد بهر احتمال از آیه ظاهر میشود که مؤمن معتقد بر و جزاء که نماز کند و زکوة و همنده است
و جزاء یتعالی از حدی نرسند آبادی مسجد با او است و فی الحقیقه این مؤمنی است که از عهده تکالیف قلبیه عقیقه
و اخلاقیه و بدنییه و مالیه پس باز آید این خدمت سزاوار است خلعت هدایت و نماندن ابواب خیرات
و نیوایه و دینییه و اخروییه و نکاهداری و همراهی و رساندن بمقصود را که حمد آن داخل در امتداد است که وعده بخیر
فرمودند و مراد آبادی مشغول ساختن او است نماز و ذکر و تلاوت قرآن و تفکر و نشر علوم دینیّه یا اعم از اینها
و بنا و اصلاح و تطهیر و تنظیم و فرش کردن و روشن داشتن او و غیره و فی کل عمل الشریع از حضرت امیر علیه السلام
مروست که فرمود هرگاه خداوند خواهد بر اهل زمین عذاب نازل کند میفرماید اگر نبودند آنرا که بهر یک دوستی میکنند بسبب
عظمت من یا برای او و آباد میکنند مساجد مرا و استغفار میکنند در سجده های نازل میکردم عذاب را و آنرا
امالی و غیره از او در مروست که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود ای ابوذر هر که اجابت کند خواننده بسوی خدا
و بگوید آباد کند مسجد الحرام را نزدش با خداوند است پس گفت پدر و مادرم فدای تو ای رسول الله چگونه آباد کنیم مساجد را
خدا را فرمود بلند نشود در او و او را در او باطل فروزنند در او و ضربه نشود و فروخته نشود و در او و ترک کن لغو را مادامی
که در آنجا ای پس اگر چنین نکردی ملامت کن روز قیامت مگر نفس خود را ای ابوذر بدستیک خداوند میدهد تو را مادامی
که در مسجدی بر نفسی که نفس میکشی در او درجه و در بهشت و صلوات میفرستد بر تو ملائکه و میزباید بر نفسی که نفس
میکشی در او در حبه و میخورند ده سینه و فی کل دعای دخول مسجد است و اجعلنی من زوارک و عمادک
مساجدک و من یناجیک باللیل و النهار خداوند قرار داده مرا از زائران خود و آباد کنندگان مساجد خود
و از آنکه مناجات کنند با تو در شب و روز و از این اخبار ظاهر میشود که آبادی حقیقی مساجد عبادات مذکوره
در آن پس چون دانستی که مشاهد مشرفه همان بیوت مذکوره در آیه است یا اشرف از آن بخو که داخل در مراد خواهد بود
پس تا قل کن در مقدار اشرف خداوند آباد کنندگان آنها را در کلام شریف خود فی بیوت اذن الله ان ترفع
و یذکر فیها اسمی یستجلب فیها بالغدو و الاصال رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله
واقام الصلوة و ایتاء الزکوة و انما یخافون یوماً یتقلب فیها القلوب و الاصل و یحییهم الله احسن
ما علما و یزیدهم من فضله و الله یزق من یشاء بغیر حساب آن نور مبارک خدائی در خانه های آن
که خدا یتعالی امر نموده و اعلام داده که آن را رفیع و بلند مرتبه دارند و بیا دارند در آن نام مقدسش را ترنیم میکنند

در فضیلت آباء گنندگان مشاهد و مساجد عبادت

در آن خانه در صبح و پسین مردانیکه باز نمیدارد ایشانرا کسب و خرید و فروش از ذکر خدا و بیاد داشتن نماز و دادن
زکوة و باین کردار پسنندیده و کثرت بخیده ترسانند از آن روزیکه اضطرب و دیگرگون میشود و در اولها و چشمتها بجهت
کثرت شداید و بزرگی اوضاع او آن کارکنند که جزا دهد ایشانرا خداوند بهتر از آنچه کردند یا جزا دهد بهتر از آنچه
و زیاده بخشد و ایشان را از فضل خود و خداوند روزی میدهد هر که را که خواهد بدون اندازه عمل او باین مکان است
یا بدون طلب مکافات از او یا باین تنگی در روزی یابی در آن در ضبط و حساب قسید جلیل عبد الکریم بن طاقون
در فرجه الغری و شیخ طوسی در تندیب از ابی عامر بنان و اعطاء اهل بجاز روایت کرده اند که گفت مشرف شدیم
خدمت ابی عبد الله جعفر بن محمد علیها السلام و گفتیم چیست برای آنکه زیارت کند فیما بین المؤمنین علیه السلام را
و آباد کند تربتش را فرمود ای ابا عامر خدا مرا پدیرم از پدرش از حسین بن علی از علی از رسول صلی الله علیه و آله از
قسم بخدا هر آینه کشته نمیشوی در ارض عراق و دفن میشوی در آن کفم یا رسول الله چیست برای آنکه زیارت کند
قبور ما را و آباد کند آن را و تفقد کند و مواظب باشد بر آن فرمود ای ابوالحسن خداوند قبر ما را و داد قبر تو و قبر اولاد تو را
بقعه از بقعهای بهشت و عرصه از عرصات آن و بدین سبب که گویا دلهای نجیبهای از خلق خود را و بزرگمیه از بندگان
خود را بیل بسوی شما بدوش میکشند خواری و افیتت را پس آید میکشند قبور شما را و بسیار کنند زیارت شما را
محض تقریب بسوی خدا و دوستی ایشان را رسول را اینها بندهای علی مخصوص شفاعت من و وارد شوند بجان بر حوض من
ایشانند و از من فردا در بهشت یا علی کسیکه آباد کند قبور شما را و تفقد نماید از آنها چنانست که اعانت کرد و
باشد سلیمان بن داود را بر بناء بیت المقدس پس چون واضح شد بزرگی مرتبه آباد کنندگان قبور ائمه انام علیه السلام
بنحوه که در پس پوشیده مانده که آنانکه دستشان از رسیدن باین نعمت سینه کوتا هست توانند با اعانت و نگاهداری
اجاعت در آن بقاع مطهره داخل در آن زمره شوند و در ثواب و جوار رحمت آنها شریک گردند چنانچه سابقا و جمیع این
معلوم شد بلکه اجر نگه داری ایشان و در نگاهداری بیشتر و بهتر از ثواب روشن کردن چراغ است و در مساجد که نواب
بسیار در بجهت آن مقرر کرده اند چه آنها مشعلهای خدائی و سناری درخشانی که از نورشان آسمانها روشن و ملائکه سفیر اند
چنانچه در باب سابق باخبار آن اشاره شد ششم آنکه این طایفه از مهابه جبینند و مهابه را در دین اسلام فضیلت است
عظیم و قدسیت عالی و اصل هجرت در آن سلام برای کسانی که در بجهت و شوال نسند اسم دین را بر یاد دارند
پس دل از وطن کنند بجائی رفتند که توانستند اظهار دین خود کنند و با و از آن رفتار نمایند مثل جعفر بن ابی طالب و عتبات
بسیاری از مرد و زن که حضرت رسول صلی الله علیه و آله ایمان آوردند و در آن فیه شمه لیل از اقامه شرف و طاعت
عاجر شدند پس کثرت هجرت کردند و بعد از آن خوان آن جناب بدین طایفه هجرت فرمودند و باین اهل بلد قبل از ق و هم مبارکند
بشرف اسلام مشرف شده و در مقام نصرت مستقیم بودند و در اعانت با بدین بدوان منزل و اسباب هجرت
کونای گریختی بعضی که دوزخ وشت بگریز را کرده باینها دادند چنانچه حضرت ابومحمّد علیه السلام از فرموده که آنکه از

در آن احوالات دیگر است
در آن مشهور است

خداوند

عنوان ششم بر این باب است

در اینکه اهل علم داخلند در زمره مهاجرین و معنی هجرت و اقسام آن

سواد کوفه بود با جناب لوط و ساره هجرت فرموده بحران شام و از آنجا بقلعه حلب تشریف بردند بجهت اقامه دین نبوی
در قرآنست **الْحَيُّ مَهَاجِرُ الْبَيْتِ** و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام چون در مدینه توانستند امر خلافت را منتظم دارند
بکوفه هجرت فرمودند و در مقام افشای میفرمودند منم آنکه دو هجرت کردم و از این معلوم میشود که مهاجرت نه یکبار است
که از بلد کفر ببلد اسلام هجرت کند بلکه هر کس در هر جائیکه نتواند دین خود را نگاه دارد یا نتواند معالیم دین را در آنجا تحصیل کند
باید است از آن کشیده بجائی رود که قادر باشد بر این دو امر بلکه علماء تصریح کرده اند که هر که از بلد خود دوری گیرد بجهت
تحصیل علم یا حج یا زیاده کردن طاعت یا زهد در دنیا و از نه با جزین بسوی خدا و رسول است و فی درج البلاغه است
وَالْهَجْرَةُ قَائِمَةٌ عَلَى خِدَافِهَا الْأَوَّلُ مَا كَانَ لِلَّهِ فِي الْأَرْضِ حَاجَتٌ مِنْ مُسْتَسْبِرِ الْأُمَّةِ وَمُعَلِّمِهَا الْأَلْفِ
إِنَّهُمْ لَهَاجِرُونَ عَلَى خِدَافِهَا الْأَوَّلِ تَعْرِفُ الْهَجْرَةَ فِي الْأَرْضِ مَنْ عَمَّرَهَا وَأَقْبَلَهَا فَهُوَ مُهَاجِرٌ حاصل منعمون از هجرت
نه همان مخصوص کسانی بود که در اول اسلام از بلاد شرک هجرت کرده بمدینه خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله می
رسانیدند چه سبب هجرت که بخلاف اقامه دین است میبود و جانشین آن جناب بجای او است و احکام پس همان قسم باید
هجرت کرده و امیکه خداوند را در اهل زمین حاجتی است از نهان است و آشکارا ایشان و این گنایاست از بقای
تکالیف از او امر و نواهی چه شریک ارسال بنبیاء و اتمام در تبلیغ احکام و ترغیب و تنهید است که گویا
خداوند بجهت رسیدن نفعی بمقدس حضرت خود کرده و حال آنکه غرض از آن راجع بخودشانست و تا محبت در زمین و اقامه
زمان شناخته نشود نام هجرت راست نباید چنانکه ایمانی نیست که بجهت برپاداشتن او ترک وطن شود پس هر که شنا
او را و در زیر بار فرمان او رفت او مهاجر است یعنی شرط ادراک فضیلت هجرت که اقرار بولایت است محقق شود
پس اگر از بلدی ببلدی رود بجهت غرض مذکور با وجود این شرط مهاجر بر او صادق است یا اینکه مجرد بهین قدر کافی است
نظیر خبر یکی در روضه کافی از جناب کاظم علیه السلام مرویست که هر که در اسلام متولد شده و در حال ازادی او عذر
و هر که را عذر و عیب نیست باینکه یا الله علیه السلام و آن وفا کرده او مومنی است مگر رسول خدا صلی الله علیه و آله را و هر که
رومی رضا داخل و اسلام شد او مهاجر است و فی در امالی شیخ طوسی از ابی ذر مرویست که عرض کرد خدمت حضرت
رسول صلی الله علیه و آله که کدام هجرت افضل است فرمود هجرت سوء یعنی ترک معاصی و ابن قیم از جناب
روایت نموده که مهاجر کسی است که هجرت کند چیزی را که خداوند بر او حرام کرده و بالجمله ظاهر هجرت ترک بدست و ترک
ببلد دیگر بجهت تحصیل معالیم دین و احکام آئین یا بجهت ترویج آنکه دانسته و نشر آنرا در بلد خود نتوانست یا بجهت اقامه شعار اسلام
اعلاء کلمه حق یا بجهت ترک معاصی و دوری از آنکه در آن بلد متکثر نیست پس او را چاره از گناره گرفتن نباشد
و این اول کار و آسان ترین عملی است که مشق کنندگان ترک معاصی از او گریزی ندارند و همه این اقسام داخل
در سبیل الله و هجرت الی الله و رسول او است که بفضل آن اشاره شده و آیه شریفه **وَمَنْ يَهَاجِرْ فِي سَبِيلِ**
سَبِيلِ اللَّهِ تَأْخُذْهُ که در عنوان ششم بیاید و آیه مبارکه **وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ**

در اقسام هجرت و فضل مهاجرین و اینکه اهل علم محسوب از فقراء محرومین

۱۱۶

عنوان منقسم در اقسام علم
موجود است

لیر ذلک الله زلفا حسنا وان الله لهو خیر الکرزقین لیدخلنهم مدخلای ضونه وان الله حلیم
عفو می هر که مهاجرت کند در راه خدا پس گشته شود یا بمهر و مهر آئینه روزی دهد او را خداوند روزی نیکوئی بدرستیک
خداوند بهترین روزی دهند و است هر آینه داخل میکند ایشان را مادی و تخلیک میکند آن را یعنی هبت نعیم
و محل قرب رحمت رؤف کریم و خواهد آمد که هجرت یکی از اسباب مقدم شدن در محل انفاقت هفتادم است
حائفه فقیر و محتاجند و احتیاجشان بجهت دست کشیدن از کسب برای معاش است بقدر رفع حاجت که با تحصیل
معالم دین خصوص در این اعصار هرگز جمع نشود و اگر قدرت بر جمع فرض شود یا از راههای دیگر مالی هر چند کرب
باشد بستان آید باز دایره فقره و محتاجین بیرون نخواهند رفت مگر آنکه فقیری مرکز بهد الله چه دانی
پرمیز کار اگر اخوان مؤمنین و فقره و مسالین و اراذل و ایام را بر خود و عیالش مقدم دارد اما جملا یا مثل خود در دنیا یا
از اندازه مصارف قلیلی از اوقات خود را در آن صرف نماید و چون انجاست بجهت بخل اغنیاء و زیاد و از اندازه و شمار
هر و ندیس دست عالم همیشه تنی باشد و اگر کاهی مقداری حفظ کند بلا حظه صلاح آن جماعت است که بتدریج به
ایشان برساند و از آنچه همه انبیاء و اوصیاء صلووات الله علیهم همیشه فقیر بودند هر چند هزار هزار کاهی بدستشان
می آمد و مالداران را که توفیق انفاق یافته اند محلی بهتر از ایشان پیدا نخواهد شد بجز وجه اول آنکه فضیلت انفاق از
و مقدار بزرگی و حسن آن با اندازه مقام و فضل آنچه نیست که سبب انفاق تحصیل میشود یا فسادش بصلاح مبدل
نمیکرد پس دادن مالیک بآن حفظ نفس پیگیری یا امانی میکند البته اجرش چندین هزار برابر دادن مال است بجز دفع
حاجت مؤمنی که در ترک آن ضرر قلیلی با و میرسد و همچنین اجر ساختن کعبه معظمه اگر خراب شود با سفید کردن مسجد
قریه یا سیر کردن مؤمنی با سکی و غیر اینها از درجات و اقسام انفاق که در باب نهم خواهد آمد و از کلمات سابقه
معلوم شد که نفیس تر از کوهر علم و محبوبتر از آن در نزد خداوند چیزی نیست و بزرگتر از دین همین در نزد جناب بزرگوار
اگر چیزی بود مقربان در کامش را از انبیاء و اوصیاء و اولیاء در معرض بلاهای بزرگ از نشتن و حبس و زبردن و
آن در کنی آورد بجهت ترویج دین و نشر آن پس انفاقی که بآن معالم دین بدست آید یا محفوظ بماند یا منتشر شود البته از جمیع
اقسام آن بهتر و ثوابش بیشتر خواهد بود چنانچه در باب هشتم و نهم مشروح خواهد شد فی قیام آنکه رسیدن بجهت و صله
و انفاق که وعده بآن شده کار هر کسی نیست چه آن موقوف است بملاحظه شروط و اداب ظاهریه و باطنیه
پیش از آن و هنگام عمل و بعد از آن که غالب مردم از آن بی خبرند و از عهده آنها تشخیص مورد و محل قابل تحقیق
صرف کردن برایشانست که کمتر کسی از انفاق کنندگان بعضی آن رسیده و از آنچه از خیر آن بهره مند گشته
علماء چون مراقب حال محتاجین و باطل فقه آ و مساکینند و امانت بجهت صرف و محل آن و نیز تقصیر
از غیر آن پس عاقل را چاره از دادن مال بایشان نیست تا خود آنچه اندک عمل کنند و لبا باشد و نیاز به عالم از
جانب او صرف کند یا خاکی بزار دنیا باشد که خود صرف کند و از آن به حضرت ختمی مآب صلی الله علیه و آله

ما شور بود بکفر فتن صدقات و امثال آن از مردم و رساندن بخشش چنانچه میفرماید خدا من اموالهم صدقة
 الاخرات که با تفسیرش باید در بار بقیه و اگر امام علیه السلام یا نائبش مطالبه کند واجب است تسلیم زکوة بایشان و الا
 مستحب است چنانچه مستحب است دادن آن بفقیه جامع الشرائط بلکه بعضی از علماء واجب دانسته اند دادن
 بایشان را و بالجمله عالم هم خود فقیر و هم زیاده از رفع حاجت نگاه ندارد و هم مصرف صدقات و خیرات را و زیاده را
 متصرف بهتر داند و تواند رساند بخیریه انشائی در شرایط و آداب آن نشود و بیچاره آنکه در دفع پریشانی هر فقیری هر کشف کرب
 و قضاء حاجت و نباشد و خیر و نفع قایم از او بدیگران نرسد و اما برداشتن پریشانی اهل علم و اصلاح امورشان سبب
 اجتماع و بگرداندن ایشانست در آنجا که مرکز علم و محل تحصیل و ضبط اوست و از اجتماع ایشان مسلمانان را قوت
 و شوکت و پشت بندی پیدا شود و در قلوب کفار و مشرکین مهابت و خوف و میراست هویدا گردد و این قوت
 و خوف از علماء کلمه اسلامست با عانت الله و برهان نه زیاده ای لشکر و کثرت شمشیر و سنان و مضحی شدن آئین کفر است
 بقوت بیان و صولت سخن نه بحدت پولاد و قنبری آتش و بسوختن خانه شبهات ملحدین است از شهاب جانسوز
 کلام نه به سپردن جانها ایشان در میدان مبارزت و خصام و چنانچه در جنگها و جهاد با فتنه وارد و بی لازم است از
 مسلمانان که سبب قوت قلب مجاهدین باشد و اگر از میدان مجادله کفار فرار کنند خود را با بخار رسانند و خولایشان را مستعد
 و مهیا نمایند و باین مقدر دشمن را ترسان و متزلزل سازند و همچنین در حفظ بیضه اسلام از شبهات جنود کفر و اضلال
 و طغیان و اهل کلام حق و نشر آن در اقطار بلدان مجمع از اهل علم و فضل و کمال لازم است که بآن معین یکدیگر
 شوند در معرفت شبهات و کیفیت دفع آن و رساندن آن بصاحبان شبهه توسط کتابت یا بفرستادن حامل
 قابل و رجوع آنکه در اطراف بلاد متفرقند بایشان اگر عاجز شوند از آنها و بالجمله اجتماع اهل علم و دینیکه نشود و کمر به میبایند
 اسباب ایشان شعار برزگیت از شعارهای اسلام که در آن فواید بسیار است و اقامه و تعظیم و استقامت آن بر هر
 سنی بقدر امکان مستحکم است چنانکه خداوند در آخر سورة بقره آیاتی در فضل اتفاق و شروط آن و مذمت اتفاق
 غالی از آنها ذکر فرموده چنانچه بیاید و در مقام بیان محل و مورد اتفاق میفرماید للفقهاء الذین احصوا فی سبیل الله
 لا یستطیعون خرابی الا رض بحسبهم الجاهل اغنیاء من التعفف یعنی فهم بسپاهانم لا یسئلون الناس
 الخافا ان انفقات گذشته برای فقرائست که باز داشته شدند در راه خدا یعنی در مقام سیر در راه خداوند و بسوی قرب
 مقدس حضرتش و بجهت موانع از مقصد و ماندن و توانائی ندارند سیر در زمین را که بآن رفع کنند موانع را بکن میکنند و الا
 ایشان را غنی ولی بنابر بجهت عفت و حفظ حال خود از اظهار کردن بدیگران و لکن از نشاء و آثار و مشاهد چهره و رخسار
 خواهی شناسنت که ایشان فقیر ولی چیزند سؤال نمیکند مردم را بابر ابرام یعنی هیچ سؤال نمیکند پس مبرم هم نباشند چه از
 صفت تعفف و شناختن فقر ایشان از علامت و سیما معلوم میشود که هرگز سؤال نکنند زیرا که اگر گاهی سؤال کنند فقر
 ایشان از راه سؤال نیز معلوم شود و این خلاف ظاهر آیه است یا اگر مراد آنست که مبرمند و نکرده سؤال که شرح معنی

در اینکه مراد از فقراء در آیه انفاق اهل علمند

(۱۱۰)

عفت است و بالجمله این اوصاف که در محل اتفاق بایستی ملاحظه شود و مصداق و موردی واضح تر از اهل علم ندارد زیرا که فقراء غیر از طائفه ایشان غالباً از لباس تقوی و اریند پس سبک راه خدا نباشند و اگر برپیر کار باشند فقراء ایشان را از مقدار عملی که در دست دارند مانع نباشد و اگر احتیاج مانع شود و از تحصیل معاش و سیر در بلاد عاجز نباشند و غرضشان در هر مبدی حاصل و اگر عاجز باشند عفت و تحفظ دارند از سوال و بیکارگی و عفت در میان ایشان بسیار کم باشد بلکه از ظاهر فی سبیل الله پیروند چه مقصود از آن در غالب موارد استعمال آن کارهای بزرگ نمایانست از قبیل برپا داشتن و تحصیل علم و امثال آن و در ارشاد القلوب و حدیث متراج که در است که خداوند فرمود ای احمد بدرستی که محبت برای خدا همان محبت است برای فقراء و تقرب بسوی ایشان عرض کرد پروردگار اکیست فقراء فرمود و آنرا که را ضعیف باشد و صابرند بر سستی و شاکرند بر حال و سعت شکایت نمیکند که سستی و تشنگی خود را و دروغ نمیکند بر زبانهای بی عفت نمیکند بر پروردگار خود و عکس نمیشوند بر آنچه از دستشان رفته و خورسند نمیشوند با آنچه بایشان میرسد ای احمد و محبت محبت فقراءست پس ایشان را نزدیک خود بسیار و نزدیک شمشعالب ایشان و این اوصاف جز در فقیر عالم با تقوی که تمام سخن در ایشانست نباشد پس در هر جا که درج و فضیلت و امر با حسان و رعایتی از فقراء در کتاب و سنت شده تقسیم یا تمام مقصود این جماعت باشند پنجم آنکه هر کس متکفل معاش اهل علم شود و پیشانی ایشان را بر دارد و از کسانی خواهد بود که خداوند عهده و ضمانتی که از روزی طالبین علم کرده چنانچه شنید ثانی از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده بر دست او جاری ساخته و توسط او رسانده و در این نهایت شرف و افتخار است که بشریف و کالت و خزان داری خداوندی برافراز شده و چون طالب علم با دست زدن بسیار اسباب معاش جمع شود پس ضمانت روزی اهل علم غیر از ضمانت روزی تمام خلایق است که با توکل تمام از اسباب عادی دست نباید کشید و راه روزی خود را در آن نباید دید هر چند گاهی از آن و گاهی از غیر آن برسد ششتم آنیکه این طایفه در اغلب اوقات غریب و از وطن با لوف و مجاورت اقرباد و روبرو غریب و پیکسی گرفتار چه کثرتی باشد که اسباب تحصیل علم در وطن حاصلی و مجمع خویشان و آشنایان فراهم آید زیرا که یا عالم جامع نباشد یا موانع بسیار از جهات مختلفه و از آنچه غالب علماء که در نظر است و در کتب خالصان علم را مستانند و مجمع الشیخ و معارف و نگردد بمقامات عالیه نرسیدند بلکه در آنجا از جبهه معلم و استاد مانعی نداشتند و از جهت این صفت غریب و چشیدن مرارت این طبیعت مورد الطاف خاصه الهیه باشند و خداوند با ایشان نظر داشت و رحمتی باشد مخصوص چنانچه علی حران و رسیدن را وندی از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویست که فرمود بدستگار اسلام ظاهر شد غریب و زوجه که غریب شود چنانچه نخستین بود پس در آنجا غریب کسی گفت که این را با رسول الله فرمود و آنرا که اعمال کنند و در وقت که فاسد شوند مردم بدست که چشم و غریبی نیست برای مردم و هیچ موهبی نیست که نمیرد در دست مگر اگر میگذرد بر او طایفه ترتر بر او چه کند که گریه کند که از بر او و کساده میشود برای او قبرش بنه یکمید رخشد از آنجا که دفن شده

عنوان مشتمل بر این علم

در اینکه مراد از فقرای ممدوحین اهل علمند و اینکه اهل علم غریبند و مدح غرباء

تا وطن اصلی او قریب تر کتاب شهاب از آنجناب مرویست که فرمود مردن غریب شهادتست و در رجال کشتی
مرویست که چون محمد بن مسلم شکایت کرد خدمت امام محمد باقر علیه السلام از غربت و اینکه در کوفه غریب است و در جواب
فرمود اما آنچه ذکر کردی از غربت پس از برای تو است پیروی و اقتداء به ابی عبد الله علیه السلام که در زمین است و در زمانه
فراتر است صلی الله علیه و آله و اما آنچه ذکر کردی از دوری مسافت پس بدرستی که مؤمن در این داری یعنی دار دنیا غریب است
در میان این خلق منکوس تا اینکه پیرون رود از اینجا بسوی رحمت خداوند و از این خبر ظاهر میشود که غریب مؤمن
و غریبی در دنیا از جهت دوری او است از وطن بلکه کجایه عدم مجامعت و عدم مشاکلت است با ابناء جنس خود که در
سبب است از برای انس گرفتن او با آن جماعت و وحشت داشتن از آنها و مشورت بودن رسیدن صدق
و اذیت از آنها و پریشانی و فساد کار و بهم خوردن رشته امور و کجایه نبودن شخص دانی مستفی که تواند اعتماد کند بر او
در اصلاح امور خود و ظاهر کند سرخویش را برای او و قریب تر کتاب تعریف احمد بن محمد صفوانی مرویست از جناب
صادق علیه السلام که فرمود با فرموده خداوند که قرار دهم شمس را که غریب زیرا که او از خلاف جوهر اهل دنیا است و آن
قسم بخدای که اگر در مدبر برای شما پرده و حجاب را از مؤمن بر آئینه خواهید دید او را که نور نیست متصل بنور ما چون اتصال
شعاع آفتاب با آفتاب و قریب تر کتاب کشف العقول مرویست از آن جناب که فرمود مؤمن در دنیا غریب است
چون میکند از ذلت و خواری دنیا و بر غنبت مزاحمت و مناسبت نمیکند با اهل دنیا در عزت دنیا یعنی چون مؤمن پس از دانستن
که وطن حقیقی و مستقر دائمی او جای دیگر است و عزت و ذلت و رانجام و دفع بکشد و در اینجا چون مسافر است در
بلد غریب که بر چند روزی اقامت ندارد و با اهلش الفتی نسبت و انسی گرفته و دلش در نزد دیگران از آنچه مقصود است
چیزی نگیرد و عزتش در نظر آنها بر آنچه در صد و تحویل است چیزی نیفزاید پس هر که مؤمن از ذلت دنیا بگریزد و در مقام دفع
و جلب عزت بر نیاید و هر کدام از آن را که خداوند برای او خواسته و مقرر فرموده مراضی و شاکر و خوشنود و صابر است
بلکه با آن عزت که خداوند برای او مقرر فرمود و با عزت ذات مقدس خود در یکجا ذکر نموده که **و الله العزیز و المصلح و المصلح**
و المؤمنین از عزت در نزد اهل دنیا بی نیازی و از هم آن آسوده و از برای غریب اهل عالم دین که مصداق حقیقی مؤمنند
سببی دیگر باشد غالباً که آن شکستی و نداشتن بضاعت و مایه معاش باشد چنانچه کراچی در کثرت روایت کرده که
امیر المؤمنین علیه السلام فرمود المقل غریب فی بلده و درویش تی دست غریب است در بلد خود چه رسد که
بدار دیگر افتد پس مکشوف شد که این طایفه از چند جهت غریبند اول مخالفت طبعی و تغایر طبعی و حالتی و کرداری با اهل
زمان و نوع غالبی انسان که سبب وحشت و تنفر او است از آنها و نداشتن هم و امین که از خصایص عرבות
و از آنچه غریبست هر چند در بلد خود باشد با ثروت و مال و این غریب است بحسب ذات چنانچه در خبر صفوانی
و کشتی گذشت و ابن ابی جمهور عریضی عوالی اللثالی نقل کرده از عبد الله بن عباس که رسول خدا صلی الله علیه و آله
فرمود بدرستی که اسلام پدیدار شد غریب و زود است برگردد همان غریب چنانچه در کثرت بود پس خوشحال غریب

غریب ذاتی

در اینکه مؤمن در دنیا غریب است چنانچه و فضل آنها و فضل غربت و مدح غربت

۱۲۰

کسی گفت یا رسول الله کیانند غرباء فرمودند جانشده از قبایل یعنی جانشده از آباء و اقوام خود در کردار و اخلاق و افعال و جوار کرده اند ایشان نفس خود را با نیکو دار کرده و با اعمال صالحه و اخلاق پسندیده پس متابعت کرده اند ایشان را در افعال و اخلاقشان و در قصص الانبیاء علیهم السلام و لیست از جناب صادق علیه السلام که فرمودند او غریب و جی گردید پیغمبری از پیغمبران نبی اسرائیل که اگر دوست داری که طاق است کنی مرا فردا در خطبه قیس پس بوده باش در دنیا شما غریب اند و بگویند مستوحش از مردم کمتر مرغی شکار که چون شب در آید شکار جای گیرد و از مرغان سینه خش باشد و پر در و کار خودانش گیرد و هم بی بضاعتی باز از خانه خارج که در بیشتر ایشانست بعد از دوری از وطن و خویشان چنانچه اغلب تلخی آن را چشیده و در دوش مبتلا و بی آن کمتر مقصود حاصل و نتیجه اندیش پایدار بکار است بدست آمده و از انبیاء و اولاد امیر المؤمنین علیه السلام است تغوی عن الاوطان فی الملک العلی و سافر فی الاسفار خمس فوائد تقی قهر و اكتساب معیشت و علم و ادب و صحبته حاجد فان قبل فی الاسفار قتل و محنة و قطع الفیاف و ارتکاب الشدائد فوالله انی منکم ابرار من معاشه بداد هو ان بین و اش و حاسد دوری گیر و جاسوس از وطن برای تحصیل بزرگی قدر و مسافرت اختراک کن که دلونج فایده است رفتن از دود و کسب معیشت و علم و ادب و مصاحبت بزرگوار و نیکو خوی پس اگر کسی که در سفر و خواری و ریج است و پیوند دشتها و بیابانها و تحمل سختیها پس جوابش آنکه مومن جوانمرد بهتر است برای او از زندگی در وطن خود خواری میان بدگو و بدخواه پس مقتضای فرمان همایون آن جناب طالب علم و ادب را دل کندن از وطن و اختیار غربت باید و در آیه مبارکه و ما کان المؤمنون لیذی و کافه فاولا نفی من کل فقه منهم طائفة لیقفوه و فی الدین ولیذی و قومهم اذا رجعوا الیه لعلهم یحذرون نیز اشاره باشد بمقصود چندی فرموده اند از آنکه تمام مؤمنین کوچ کنند برای طلب علم بکار باید از هر طایفه از ایشان گروهی کوچ کنند و فقه بیاموزند و بصیرت در دین پیدا کنند آنگاه چون مراجعت کردند قوم خود را خبر رسانند تا اگر ایشان بپرسند از منتهای قنیه دایه شریفه و من یحتاج فی سبیل الله یجذب فی الاوض مما عاکبه او سعة امانی باشد بمراد از آنجا که وعده داده که هر کس در راه دین خدا بجهت نماید بیا بد در زمین جای بجزت بسیار یا دوزخسکار و فراخی روزی و بهترین روز قیامت و سزاوارترین آن علوم و ادب و ادب است چنانچه در تفسیر بسیاری از آیات روایت شده و در تفسیر آیه فانیظروا الانسان الى طائفة و مودودین انظر کذا انسان بسوی غلش که از کرمی آموزد یعنی از هر کسی علم دین خود را بگیرد و بالجماع علم از انباء و ادب و غربت خود بی از اسباب رحمت و وسیله نظر ساجده و محبت خداست چنانچه دانستی بزرگوار است سبحان و عایه السلام غربت در غیر اینها از اسباب رحمت عفو و عفو ان از صاحب جود و کرم از دستان شمرده و در مناجات است ایستاده و سبب ای کای فی نفسی قلن اصحبت فی قعر حفی قلنا و انصرف عنها الشیعون من جی و یها فکای علیها العریب لیل الحول

غریب است چنانچه و فضل و مدح

جامع دیوان امیر المؤمنین علیه السلام
دوازده مشکوک است که در این کتاب
در کتب رجال و شیخ حال و نظر
شده که ایشان اشعار و کلام و کلام
مشخص از غیرین نمی باشد و چون
که در ترجمه او کلام و غیره فرموده
که در باری و است کتاب شریف
علیه السلام و مثل شیخ علی بن
احمد بن محمد بن ابی ادریس و
که در باری و است کتاب شریف
و نوشته بن شریف و کلام و کلام
و کلام و کلام و کلام و کلام

۱۲۱
 اوست تاج از آفتاب و سلطه از شفق
 و آن اشعار از المیزان علی السام
 و منجلی بگویند قطعه از بیرون حسین
 بن الحسن انکیلی السمرقانی شارح
 فخر السیاح که خود شرح حدیث عام
 حضرت بصورت تفسیر آن شرح
 صورت معروف بود نقل کرده و بعد
 از آن شرح که در ذمت دنیا است
 در آن کفنه که ما ذکر کردیم این ابیات
 و امثال واداد انوار الفضول
 اشعاره حتی الریاء علی الصفا
 و علامه مجلسی در این کتاب
 کتاب دیوان انکسایش این ابیات
 مشهور است و بسیاری از
 مذکور و در او را بستاند
 کتب و مشکل است حکم
 جمیع آن و مستفاد و مفید و از
 این شکر و تعجب که آن را بیضا
 علی بن احمد از بیضا بودی است

در فضل رعایت غریب و خیر شریف

۱۳۳

در عنایت غریب و ابن السبیل که مورد ترحم و عطوفت و امر با عانت و دستگیری خداوند نیست و محل آسایش و پیرایه
 با بلیاء و ائمه علیهم السلام که نهایت سواظت و تقدر را داشتند با نسبت به پنجاهت و عذر قصه جناب ابوبلست
 که عرض میکند بخداوند که آیا بندهم برای غریب خانه و برای مسکین محل آسایشی و برای یتیم و برای سوه زبان سرپرستی
 و عذر کتاب عیون الاخبار و غیره مرویست از حضرت مجتبی که پسید از خال خود پند بن ابی طالب از کیفیت مجلس
 رسول خدا صلی الله علیه و آله و او وصف حلیه و شمای و اداب آن جناب بود بعد از آنکه بنیکو و مختصر پسند گفت
 که آن جناب نمی نشست و برخیز است هرگز خداوند آنکه میگوید مجلس او مجلس حلم بود و حیا و صدق و امانت بلند
 نمیشد در او آقا و ذکر نمی شد در او قبح و نشتر نمیشد لغزشهای آن مجلس همه پیکر بنیکو کار بود و وصیت بتقوی میکرد
 و همه متواضع احترام مینمودند بزرگ را و رحم میکردند بضعیف را و صاحب حاجت را بر خود مقدم میداشتند و کاهداری
 میکردند غریب را و عذر سیره آن حضرت و ائمه طاهرین علیهم السلام در مراقبت حال غریب و رفع پریشانی و سست
 خلعت ایشان و قانع بسیار مذکور است که مقام ذکر آنها نیست و این حاصل بعضی از صفات و عنایاتی بود
 بعلاوه صفت علم که در علم و مشغولین با اغلب ایشان موجود است و گاه شود که در راه حق رحم و حق همسایگی
 و حق تعلیم یا رساندن نفع یا دفع ضرری یا حق مصاحبت بالنسبه بصاحب ثروتی پیدا شود پس اسباب رعایت
 مضاعف شود و در ترک آن مبتلا گردد و بعقوبت تضمین آن حقوق و مناسبات است ختم کنیم این باب را بذكر خیر
 لطیف که در او ذکر نیست از غریب و فوایدی دیگر سید فاضل صالح السید محمد بن محمد بن حسن بن قاسم العالمی شیرازی
 ابن قاسم در کتاب اثنا عشریه در موعظ حدیثیه روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله از جبرئیل رسید که آیا
 ملائکه میخندند و میگویند گفت آری میخندند در سه جا از روی تعجب و میگویند در سه جا از روی ترحم اما اول پس مردیکه هر روز
 بجای لغو مشغول است آنگاه نماز عشا میکند و مشغول میشود به لغو پس ملائکه میخندند و میگویند سیر نشدی در این
 درازی روز با بغافل پس سیر میشوی در این یکساعت دوم و همچنان بپل دست میگرد و بان خد مشترک میان زبان خود
 و دیگر بر میزند و چنین وانمود میکند که سم خود را با و میکند و خاشاک را بر میدارد و غرضش آنکه زیاد کند و دیگر خود پس ملائکه
 از آن میخندند و میگویند سیر نشدی از این جریب آیا سیر میشوی از این سیم زن کشاده رویی حجاب که میرد پس سیر
 قبرش را و خشت را و چند نفر برای آنکه کسی بر جیش مطلع نشود پس ملائکه میخندند و میگویند آنوقت که مرغوب بود و خواب
 داشت او را نبوشانید و حال که محل لغت شده او را پیوشانید و آنرا گریه ایشان در سه جا پس اول غریب که از خانه خود
 بیرون رود برای طلب علم پس او را مرگ در رسد و دوم مردی که از روی فرزند کند و خداوند ایشان را روزی کند
 پس خورسند شوند و گویند او خادم است آخر عمر او شایعت کننده جنازه و پس او را مرگ در رسد و در حیات آنها
 پس ملائکه میگویند بر او پیش از کسیتن پدر و مادر بر او ستم یتیم چون پدیدار شود از خواب نمود پس شروع کند بگریه که مادرش به
 شتاب بسوی او و از خاطرش برود مردن پدر و مادر چون دایه بشنود گریه او را فریاد زند بر او و بصدای بیعی که این گریه برای

این پنجابین با می در باب تواضع
 و عذر و انکسار با حق
 و جعل قضا و کون
 و عذر و انکسار با حق
 و جعل قضا و کون
 و عذر و انکسار با حق
 و جعل قضا و کون

در اینها
 و میگویند در اینها
 و میگویند در اینها

در اینها
 و میگویند در اینها
 و میگویند در اینها

در دفع عذر اعانت نکردن علی

۱۲۴

چيست چون یتیم صدای او را بشنود بخاطر آرد مردون ما و پسر است شود پس در اینجا حال ملائکه بگردد بآب ششم
در تیر اصلاح امور این طایفه بخواند و کاهداری انار اهل بیت علیهم السلام بیکاهداری ایشان و دفع پاره شبنمات مانع
از اعانت اینجاست از ابواب سابقه مکتوف شد که تقطیم دین و کاهداری شعایر مسلمین بر آل و زبان و جوارح و مال از
کالیف عامه و احکام مشترکه است که هر مؤمن بالغ عاقلی بآن مخاطب و احدی از ایشان جواب خارج و معذور نیست
و آنقدر که از آن متکلم و از عمده اش تواند برآید بایستی در مقام ادای آن درآید و پیش شک نشیند و در دفع نماید و این بیشتر
مالی و قسم خارج خود یکی از اقسام انفاق است که داراست تمام فوائد و منافعیک شرح آن خواهد آمد ان شاء الله تعالی
و متوقف نیست بر وجود حقوق واجب یا مستحب دیگر در مال از قبیل زکوة و خمس و نذر و لغارات و وقف و امثال آن
هر چند با وجود آنها و دفع بر ایشان و سد خلعت ایشان باینجا برای این تکلیف مانده و باقسام دیگر بایست تقطیم و انفاق
نمود و لکن باینکه باینسانند از بابش آنها را بمسئله خود را اسوده و فارغ نداند بلکه این مصرف را از خارج لازم
و کالیف مستمره خود شمارد بلکه از غالب مصارف ماله خود مقدم دارد چه حفظ دین مقدم است بر حفظ جان چه
بمحفظ مال باز یاد کردن آن بارسیدن بشمولت نفسانیته از ماکول و مشروب و ملبوس و مسکن و امثال آن و این مطلب
باینماست و ضوح بعد از تذکر در ابواب سابقه چنان مخفی است که بنای متینین از اهل ثروت چه رسیدنی با کانشان در دین و
اعانت علیاء و طالبین علوم و یتیم بر آنست که جز ادای حق واجب مالی و اطعام و دیار و ولیمه و عزیمه داری و صدقه برای
استشفاء و یا دفع بلاهای عامه دیگر کاری نکنند و تربیت اهل علم و انتشار و تقویت آثار دین را از امور مهمه بشمارند بلکه کاهی دیگر
و خیال آن نمینهند و بقدر مرغ و کاه و اسب و سگی که در زیر دست دارند و در دفع حوائج و ضروریات آنها عقلت نمکنند
و شاید بعضی باینجا حاجت نفس خود مقدم دارند بآن طایفه رفتار نکنند حتی در هنگام مردن و صحبت با سوره خیریه هرگز این
قسم خیر را در حساب آن بنهند و از جمله آنها بشمارند و لقد صدق علیهم اهل بیت علیهم السلام فانه یقولون الا فریقنا
من المؤمنین در آن روز که شیطان بطنه و کان عرض کرد بخداوند که و لا یجد الا کفرهم شاگردین خواهی یافت بیشتر
مردم را شکر گذارنده این گمان او در حق مردم راست شد پس پیروی کردند او را مگر باره از مؤمنین و باجماع با اکر اعانت
اهل علم و تربیت ایشان خود مقصد بسبب بزرگ و عبادتی است عظیم اهل ثروت تواند اعانت ایشان را در ضمن
سقا صد دیگر در آنند که نهایت شوق بآن دارند و بر ایشان میسر نیست و اگر هست درست از عمده آن بر نیایند
و اگر برآیند با مصارف زیاد که باندکی از آن باین قسم ممکن که بدست آرند پس از انفاق خیر بخواهند هر دو مطلب رسد
و بمصرف کمی دواجر عظیم گیرند و بعضی از آن مقاصد اشته خواهد شد و اما اول روی سخن را بطرف جماعتی کنیم
که سبب مجالست اهل کفر و ضلالت و زنا و فساد این است در ایمان انسان اندک ضعف و سستی پیدا شده و بر هر
اطلاع بر مطالب که شده تغییر در حال انسان پیدا شود و حتی جزم به صدق وعده و وعید خداوندی نری و در دل ظاهر
گردد از شنیدن آنها پس میگویند شبهه نیست که این همه عذر اهل کذب این اجناب است و ثواب و عذاب آخرت

مذکور و کتاب ادب النفس و کتاب
النظم و الفصح و غیره و کتاب
وفود العبد و غیره و کتاب
بازش و شرح زین الدین
نابیت و از اشعار و است
و یک با نفس دینی است
و الاطعمه و الاشیاء الحلاله
حک القضاة و الاشیاء الحلاله
و المیل الی شیاطین التبعه
و اقتصاد و اقتصاد
کی قوی و تشبیه
این اسلاطین الاول
من جبر و تبلیغ
مشا و الحسن و فارق کل
شاهق تابع الیقین و یقین
خیر و خیر و خیر و خیر
و ذایع الیقین و یقین
و انفس الیقین و یقین
و یقین و یقین و یقین
و یقین و یقین و یقین

باینماست

در شرح موانع مردم از اعانت کردن اهل علم

۱۳۵

نیست نهایت کاریکه شبهه و رجوع کردن بر امانان در دفع آن بایشان کرده همان برداشتن یقین با اطمینان نیست
و غالباً مظنه احتمال راستی در انما میسر نیست همان قوه تمیز و عقل معاش که ایشان را واسطه دارد بر جلب منفعت احتمال
هر چند ضعیف باشد و دفع ضرر هر چند مشکوک باشد چنانچه مشاهد است که خرد را با تخم بقیت کراف میخزند
و در زمین بی آب میکارند با امید آمدن باران که در آن استمرار و عادت بر قرار نیست و بسیار شود که منفعت نیست
نیامده آنچه کشت از دست رود و دردی از کسی دوالت شود و ذکر خبری از و در خلق نباشد و بسیار شود که بخیال در
آوردن آب مالها در کندن قنوات صرف کنند و ضرر خون جگر و آب چشم آبی پدیدار شود و از این رقم در تجارت بخر و در
و مسافرت بیادهای بعیده و ساختن عمارت در جاها شکی احتمال دهند که با بقای حیوة کاهی با بجا روند و امثال اینها
بسیار است اگر تا بل جزئی کند احتمال منفعت در گفته این همه انبیاء و اوصیاء علیهم السلام که در عقل و شعور و فهم و ادراک
ایشان احدی از موافق و مخالف را شبهه و خدشه نیست البته پیشتر میبرد و بر فرض کذب اخبار ایشان لا محاله دردی از
بیچاره واکرند و نام نیک و ذکر خیر که پیوسته اهل دنیا در صد و تحویل و کسب آن میباشند بجهت خود که دارند و لا اقل این احتمال
نفع را در عرض آن نفعهای احتمالی در آورند با آنکه در ترک این احتمال ضررهای بسیار است که خبری آن در امور معاش سبب نرس
و هم و باعث گردد و در بسبب و باطل بر فرض راست بودن منفعتهای بسیار از دادن مال کی بردند و ضررهای بسیار بزرگ
آن خود را مبتلا کردند و بر فرض دروغ این مصرف را در جزو سایر مخارج که بجهت پدید کردن منافعی که متوقف است بر امور بسیار
که در دنیا آنها احتمال نشدن میرود محسوب کنند با آنکه حسن احسان بغیر و دفع حاجت مضطر با تکیه امر نیست فطری در همه
خلایق حتی در بستر هست و دهری بلکه اگر خود بکنند در نیکی آن انکار نکنند و در ستایش نیکی کنندگان مبالغه نمایند بلکه در همین دنیا
خیر و برکتها اندوخته و بسیار شده که با انقلاب وضع روزگار امر آن مضطر بالا رود و کام این محسن نیست شود پس بان احسان
جزئی بعضیهای بسیار رسد و از بزرگانه تخم هزار خوشه بر دارد و از ممالک عظیمه برود و در کتب تواریخ و سیر از حکایات ایشان
چندانست که حاجتی بکار آنها نیست پس بقانون امور معاش و طریقه میداند میان مردم این رشت را از دست نباید داد
و با امید نفع از فرموده این دسته عقلاء از اندک مالی مضائقه نباید کرد و اما این غیر اینجا است از آنانی که بضمون اخبار گفته
معترف و مقرب و ثواب و عقاب اخروی و جزای الهیه را امتثال فرمایند سابقه و سرکشی از آنرا راست دادند پس طمعها
مختلفه صنفی حسن فطرت و عقیده ایشان بخوبیست که پس از آگاهی بر حال اهل علم و فهمیدن بزرگی و مرتبه ایشان و لزوم
نگاه داری و سیر برستی از حال این طایفه در مقام فرمان برداری امر خداوندی و تحصیل آن اجرهای بزرگ برآیند و دست داری
بان بپردازند و قومی چنین باشند با بحسب ظاهر دست رسی ندارند و آنقدر که از آن متمکنند نتوانند صرف ایشان
نمایند و یاد دهن با داشتن اعتقاد و ثروت و تمکن بر ذریع بخل بند در دست ایشان گذاشته و از مال نتوانند بروانند
و بعضی با اعتقاد و قدرت رساندن بضاعت ندارند و زیاده از معاش خود مالک نباشند و کمالی از این طایفه
این سه شرط بجز اعانت اهل علم و حفظ شریعت ایشان را حرکت ندهد و اگر اغراض و مقاصد دیگر بان مقوم شود و صفات

و علماء

کنند و دسته آن مقدار را که میبایستند قابل ندانند و از دادن آن حیا کنند و آن را خلاف شأن و مقام خود شمارند و جماعتی
با وجود تمام شرائط بجهت پاره از شبهاست شیطانیه بوجود عالمی و طالب علم دینی براسی معتقد نباشند یا با وجود اعتقاد او را
محتاج ندانند و اگر پیدا کنند و پریشان بینند مقدار خود را در بیع ندارند اما طالع اولی پس بعد از اطلاع بر سخنان گذشته غرضی
بر ایشان نماند و بهتر آنکه آنچه را برای این مصرف معین کنند و توسط عالم متقی باشد یا دستور العمل او صرف کنند چنانچه پیش
بیشتر نشان شده و اگر کینه فراموشتر را که توانند از عهده خارج آنها بر آورند معین نمایند و منکفل مورشان شوند که با مال و
هم معاش آسوده گردند و ایشان را بمنزله عیال و خادم خود شمارند که با دادن مال مراقب حالشان نیز باشند البته بهتر
خواهد بود یا آنچه بود که مابین این خلق محسوس و خلق منکوس و این مقام بزرگ که شکسته نیست شیطان و عساکر او است
مراحل بسیار است و اما طوائف دیگر پس خلاصه موانع ایشان بحسب تقسیم پنج چیز است اول دست
با عانت بسبب بعد مسافت و عدم بنودن مال یا کمی ثروت و یا کم خصلت نحل و ثبات چنانکه هر بنودن
مقاصد و کوچک شدن این عبادت پنجم پیدا نبودن محل قابل در انجام عت اما مانع اول پس غرضیت در
نهایت ضعف و بی باقی چه اگر فرض شود که فرزند غریبی یا پدر و مادر صربانی یا غیر ایشان از آنجا که نهایت علاقه و محبت
با و دارد و در بلاد بعیده افتد و خواهد چینی با و رساند البته هم این مطلب چنان او را در مقام نفیض و تحسین پیدا کردن بسیار
رساندن و آن را بدست آورد چه تردد در بلاد و معاملات تجار و آمد و شد حکام و اعوان ایشان و منقطع نشدن
زوار متقی و سنو است قدغن محسوس و مشاهد و موجود از جمع علماء و اهل علم عبادت عالی است که فی الحقیقه این کتاب
با مسیحا طالع حال ایشان نوشته شده و در ورترین بلاد ایران از آنجا اطراف خراسان و حدود آذربایجان است و هر ساله
زوار و حجاج آنجا مشرف میشوند و بسیاری از تجار بغداد و کاهلین با غالبی از تجار شهرهای عروقه ایران معامله دارند
و اگر بازاری تجار گساده شود یا دست با ایشان نرسد میتوانند همانقدر که معین کرده باین سپرد که در وقت تکلیف آن را برایشان
بیاورند و این لازم است در پیدا کردن آنجا که غرض از این است که با طرف معامله مینمایند و اگر رساند
از این سمت نمیشد ممکن است که با و بنویسد و مقدار را از آنجا گرفته بر او حواله کند و اگر کسی است که به بخشش اطمینانی
آنچه از نزد عالمی یا نا جرایبی گذارد و از او نوشته گرفته بفرستد که دهنده مطمئن شود و این قسم بسیار میشود چه در
خصوص اهل معامله که در آنجا مشاع خود را نقد کردند بسیار هست که خود طالب شوند با اطمینان نقد خود را بدهند و حواله
بگیرند و از شر راه محفوظ بمانند و اما مانع دوم آنکه مالکی مقدار و صلاحه شأن پس نیالیه است فاسد حیا این معامله با
حضرت احدیت است که ذره از عمل خیر و زودش ضایع نشود و جز ثمره که با او باشد نرا جنبایش بود یعنی نرسد
و در اضعاف مضاعف کرده پس در وقتیکه نهایت احتیاج را بآن آورده بسیار هست که آن جزئی در نظر او
کم می نماید و در جنب منقرضش مقداری ندارد و اما بالنسبت بحالت آن اهل تلبه شایسته می باشد و تا پیش ارفع نماید و اگر کافی
نشد اجماع بهضیافه کند مثلاً بفرمان برای آنکه مای ده قران ضرب دارد نه مای سه روز او را و فاکند و از این رقم

در کیفیت اعانت آنانکه مال ندارند

۱۲۲

بسیارند و شاید از جمیع شدن همین جز نباشد مقدار قابل فراهم آید که جمعه را اسوده کند و بسا هست که ازدادن آن خبری
و ملاحظه کردن شأن دیگران که مایلند و شرم کنند متابعت نمایند و او سبب و اداری ایشان باین خیر شود و بشوای آن
بیز فایز کرد و نیز میتواند با مقدار کتابی با کفش و لباسی گرفته با و رساند یا با سم غیری دهد و از این دغدغه بالمره فارغ شود و
کتاب مشرف جعفریات مرویست از امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود که کوچک مشمار چیزی ازینکه را که قادر شدی بپرداز
او بخیال دادن پیشتر از او زیرا که اندک در حال حاجت با و نفع آن بیشتر است برای اهلش از آن بسیار در حال بی
نیازی از او و عمل کن برای هر روز با نچه در او است که خدای رستگار شد و اما نبودن مال بالمره پس اقل با نیست
اندازه معاش خود را بمیزان الهی بسنج که اگر زیادی رفته از آن بکاهد و بیشتر خلاقی در این مرحله برده و افتاده با اگر کم شدند
و میزان معاشی بجهت خود قرار داده اند که هرگز از داخل خود زیاده نیاورند بلکه غالب اوقات پس افتاده اند و حال آنکه اگر فی الجمله
مراعات و مراقبتی در او کنند و اندکی از فضول معاش را کم کنند هم خود اسوده شوند و هم دیگران از خیر ایشان بهره مند
گردند و شرح مقدار فضول معاش و کیفیت کاهیدن از آن و بیان شبهه بعضی در تطبیق کردن کردار زشت خود
بر پایه آنرا اخبار محتاج بر ساله ایست جدا گانه و در باب شانزدهم اشاره خواهد شد بان و بر فرض آنکه از میزان معاش
بیرون رفته باشند از حد و آلتی و داخل نشده باشند در زمره مسرفین و مبهذین که برادران شیاطینند حکایت ایشان
بر نفس و مقدم داشتن اخوان مؤمنین را بر خود و خصوص اگر متوقت بر خبری کاهیدن باشد کجا رفته مثلا از پنج دست
لباس دو دست را انداختن و از قیمتی آنها متعارف قناعت کردن و از چند رنگ غذا بعضی از آن سر بردن و از
استعمه و آلات نفیسه متعدده به پست تر و کمتر از آن زندگی کردن و امثال اینها که ابد انقضی در معاش و خللی در کار
هم نرسد و آن کم کرده را که در هر سال مبلغی میشود ذخیره آخرت خود کردن البته موافق عقل معاش و معاد و زیرکی
در امر دین است که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام آن را اول صفات ثمومن شمرده و ثانیاً اگر از اعانت مالی
معذور است هر چند از معاش خود بکاهد پس از جاه و آبروی خود صرف و اتفاق کند و از عرض خویش اندکی بیه بگذارد
و در ترغیب و تحریص هر کس که بتوان از او خبری یا کجی در آورد بر زبان و پیغام و نوشتن مسامحه کند و خواهی دانست که
اتفاق بجاه داخل در اقسام اتفاقات است که در آن در کتاب و سنت شده و مکرر تجربه رسیده که از گذشتن مقدار قلیلی از
جاه منافع بسیار باطل حاجت رسیده بلکه پس از بختن بی طبعی صاحب جاه و اینکه در این امر و سؤال خبر خیر دیگران بعضی
نداشته بر جایش افزوده شود و سیره ائمّه طاهرین علیهم السلام پیوسته بر این بود حتی اینکه علی بن عیسی علیه السلام کشف الغمّه
روایت کرده که روزی امام علی نقی علیه السلام بیرون رفت از سر من رای بسوی قرینه بجهت دمی که رو داد آن جناب با
پس مردی اعرابی آمد و طلب میکرد از جناب ما با و گفتند که بظان موضع رفته پس رو کرد بانجا چون بجدست انجناب رسید
فرمود با و چه حاجت داری گفت من مردی از اعراب کوفام که متمسکند بولایت جدی تو علی بن ابی طالب علیه السلام
و بار شده بمومن دین بزرگی که سنگین کرده مرا برداشتن او و ندیدم کسی که رو آورده برای ادای آن غیر تو پس حضرت

در حدیث مشرف جعفریات مرویست
از امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود
که کوچک مشمار چیزی ازینکه را که قادر شدی بپرداز
او بخیال دادن پیشتر از او زیرا که اندک در حال حاجت با و نفع آن بیشتر است
برای اهلش از آن بسیار در حال بی نیازی از او و عمل کن برای هر روز با نچه در او است که خدای رستگار شد
و اما نبودن مال بالمره پس اقل با نیست اندازه معاش خود را بمیزان الهی بسنج که اگر زیادی رفته از آن بکاهد و بیشتر خلاقی در این مرحله برده و افتاده با اگر کم شدند و میزان معاشی بجهت خود قرار داده اند که هرگز از داخل خود زیاده نیاورند بلکه غالب اوقات پس افتاده اند و حال آنکه اگر فی الجمله مراعات و مراقبتی در او کنند و اندکی از فضول معاش را کم کنند هم خود اسوده شوند و هم دیگران از خیر ایشان بهره مند گردند و شرح مقدار فضول معاش و کیفیت کاهیدن از آن و بیان شبهه بعضی در تطبیق کردن کردار زشت خود بر پایه آنرا اخبار محتاج بر ساله ایست جدا گانه و در باب شانزدهم اشاره خواهد شد بان و بر فرض آنکه از میزان معاش بیرون رفته باشند از حد و آلتی و داخل نشده باشند در زمره مسرفین و مبهذین که برادران شیاطینند حکایت ایشان بر نفس و مقدم داشتن اخوان مؤمنین را بر خود و خصوص اگر متوقت بر خبری کاهیدن باشد کجا رفته مثلا از پنج دست لباس دو دست را انداختن و از قیمتی آنها متعارف قناعت کردن و از چند رنگ غذا بعضی از آن سر بردن و از استعمه و آلات نفیسه متعدده به پست تر و کمتر از آن زندگی کردن و امثال اینها که ابد انقضی در معاش و خللی در کار هم نرسد و آن کم کرده را که در هر سال مبلغی میشود ذخیره آخرت خود کردن البته موافق عقل معاش و معاد و زیرکی در امر دین است که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام آن را اول صفات ثمومن شمرده و ثانیاً اگر از اعانت مالی معذور است هر چند از معاش خود بکاهد پس از جاه و آبروی خود صرف و اتفاق کند و از عرض خویش اندکی بیه بگذارد و در ترغیب و تحریص هر کس که بتوان از او خبری یا کجی در آورد بر زبان و پیغام و نوشتن مسامحه کند و خواهی دانست که اتفاق بجاه داخل در اقسام اتفاقات است که در آن در کتاب و سنت شده و مکرر تجربه رسیده که از گذشتن مقدار قلیلی از جاه منافع بسیار باطل حاجت رسیده بلکه پس از بختن بی طبعی صاحب جاه و اینکه در این امر و سؤال خبر خیر دیگران بعضی نداشته بر جایش افزوده شود و سیره ائمّه طاهرین علیهم السلام پیوسته بر این بود حتی اینکه علی بن عیسی علیه السلام کشف الغمّه روایت کرده که روزی امام علی نقی علیه السلام بیرون رفت از سر من رای بسوی قرینه بجهت دمی که رو داد آن جناب با پس مردی اعرابی آمد و طلب میکرد از جناب ما با و گفتند که بظان موضع رفته پس رو کرد بانجا چون بجدست انجناب رسید فرمود با و چه حاجت داری گفت من مردی از اعراب کوفام که متمسکند بولایت جدی تو علی بن ابی طالب علیه السلام و بار شده بمومن دین بزرگی که سنگین کرده مرا برداشتن او و ندیدم کسی که رو آورده برای ادای آن غیر تو پس حضرت

خبر شریف در بدل امام عرض خود برای سایل مستحق

۱۲۸

فرموده دل خوشدار و او را منزل داد چون روز شد حضرت باو فرمود بتو حاجتی داری زنیهار زنیهار از خداوند که مرا خجالت
کسی گفت خجالت نمیکند پس نوشت حضرت بخط خود ورقه و اعتراف کرد در آن برای که بر ذمه او است از مال
اعرابی مالیکه معین کردند او را در آنجا و از دین اعرابی بیشتر بود و فرمود بکبر این خط را پس چون برسی بهتر من رأی حاضر تو
نزد من در حالیکه نزد من جماعتی باشند پس مطالبه کن از من او را و سخن درشت بگوید باقی نگذارن تا آن دین را نزد من بگذارد
زنیهار از خداوند خجالت کردن تو را گفت اطاعت میکنم پس گرفت خط را چون حضرت برگشت بهتر من رأی و حاجت
شد در نزد او جماعت بسیاری از اصحاب خلیفه و غیر ایشان حاضر شدند آمد و خط را پس چون آورد و طالب کرد و گفت
بخو که وصیت کرده بود پس حضرت برفق و مدارا با او سخن نمیکفت و انا و عذر خواهی میکرد و وعده میداد و بوفای آن و مسخر
نمودن و سپس این قضیه را برای متوکل نقل کرد پس امر کرد سی هزار درهم خدمت آنحضرت بیاورند چون آوردند آن را
بحال خود گذاشت تا آنکه آنرا آمد پس فرمود بکبر این مال را و دین خود را از او ادا کن و باقی صرف کن بر عیال خود و مادر سعد
بدار پس اعرابی گفت با من رسول الله صلی الله علیه و آله که از وی من گویا تر بود از ثلث انبیا و لکن خداوند انا تراست که راست
خود را در کجا بگذارد و مال را گرفت و برگشت و از این خبر شریف معلوم میشود که اندازه بذل عرض و آبرو از برای قضاء حاجت
برادران ایمانی تا کجا است در جایکه آنوجود مبارک با آنقدر عظمت و جلال خدائی برای شخص اعرابی که از حسن حالش ضراحت
با مامت چیزی معلوم نبود در نزد اصحاب آن عمید که از تنجی هرین اعدا و عیب گویان انجناب بود باین قسم خود را خوار در
انظار و ذلیل در نزد او بپار کنند پس اگر قضیه منعکس شود چنانچه مشاهده است پس حالش چه خواهد شد چه رسته اکثر مردم
آن اعرابی بالاتر نباشد و گذشته که علماء خلقی انجنابند که در رعایت احترام و تعظیم همه اقسام آن مشار کنند عطا
اناکه آبرو نزدشان ریخته میشود نیز از مجتبیان ایشانند و هر کس هر چه کوشش در نزد هر کس کند برای اعانت علماء با اندازه آنچه
انجناب برای اعرابی کردند نرسد و خواهد آمد در باب منم که جناب خضر خود را بسایه داد که او را فروغ و قیامت آن را
صرف کرد و مانع سیم یعنی بخل که منشاء آن سوء ظن و کمان بد بردن و داشتن بجا او ندهد عالم است پس از ضعف
ایمان و سستی او چه باقیین و اعتقاد راسخ بصدق وعده خداوند که میفرماید و ما انفقنا من شیء و لم یخلفنا
هر چه و میدی بجایش میکنم و در چند جا رسکار بر مخصوص فرموده تا آنکه آزمندی و حرص از جان خود دور کردند و آبرو
ترغیب و تحریص در اتفاق و احسان و اعانت که در کمره علی شده در قرآن و ظاهر میشود از آن مقدار محبوبیت و بزرگی
مقام و جلالت قدر او در نزد خداوند چگونه جمع میشود با منع کردن مقداری از آنچه خود را داده و امر فرموده که مالش
رساند و از آنچه است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود جمع نمیشود بخل و ایمان هرگز در دلی قسطنطین دیگر فرمود
و خصلت است که جمع نمیشود در اسلام بخل و صدق جناب صادق علیه السلام فرمود ایمان نمی آورد مگر در راه
باشد بخل و همد و ترس و مؤمن نمیشود در سنده و صریح و بخل می آید الله تعالی علیه السلام فرمود بخل جمع کننده است
تمام عیسا را و او مبارک است که بشده میشود با و بسوی پستی و از برای مذمت بخل کافیست تا آن در این کتاب شریف بخل

و توفیق بخیر نصیب
و ان شاء الله تعالی

علاج مانع سیم از اعانت که مرض بخل است

۱۲۹

لازم دارد چهل مصارف مال را و قطع رحم و دروغ و حرص و حبت مال و خیانت و محبت دنیا و عداوت اخوان
و مواسات نکردن با ایشان و پستی فطرت و حسد و ترک بسیاری از واجبات که متوقف است بذل مال را و خدا
اخوان مؤمنین او را که لازم است بر او تحصیل کاری که بآن محبت شوند ایشان او را و ظلم و ستم و طول مال و تکبر
علیه و فاقه این اخبار و نظایر اینها و هر یک از این صفات قبیحه لازم دارد بدینا و مشقتها و مصیبتهای بسیار که رحمت
و اسودگی را بر صاحبش حرام کند چنانچه حضرت صادق علیه السلام فرمود هیچ نفر ند که ایشان چنانند که میگویم نیست
برای بخیل راحتی و نیست برای سود دلتی و نیست برای ملوک و فانی و نیست برای درو غل و مرقی و بزرگ قوم نیست
سفیه و عجب است از بخیل و دل بستن او به مال و حرص در جمع آن از حرام و حلال با احتمال احتیاج خود با و در وقتی باینجه
راحت اقتادن عیال و فرزندانش پس از او با آنکه خود هزارها انانین جماعت دیده و شنیده که عمر خود را در جمع مال و تحمل
مشقتها و زحمتها و غماصه و منازعه و قطع ارحام و شکستن دلهای مساکین و ایستادگی صرف کردند و از آن مال خود چیزی
ندیدند و پس از ایشان نیز با وادشان نرسید و اگر رسید خستران و زنا نشان با دشمنان نشان صرف کردند و پس از آن در
اندک زمانی در لهو و لعب و سحای خرج کردند بایشان جزو بال آن مال و سختی کار در وقت سؤال در محضر حضرت
ذی الجلال ثمری غماشت و اگر نباشد برای بخیل چه نام بد و افتادن از قلوب هر طایفه بلکه باقی ماندن اسم او به بدی بگفتن
توابع و سیر و ذکر او در سیر ابا انجالی و محافل و مناسبتی کافی بود در منع و ردع و ایستادگی او در بخت و احتیاج از این جهت
رذیل و محو کردن نام خود از دفتر بخلاء و انانین فصل و باب که در بسیاری از کتب بجهت شرح حال آنها معین شده چه رسد
بتمام و تدبر در آیات و اخبار و آثار که در فوائدها منافع انفاق و صدقه رسیده و این کتاب شریف بحمد الله تعالی شکل
میشمارد است که اگر خود را در مقام خندان و ختم در قلب نرسازد البته خالص تغییر خواهد کرد و شوقی در دلش پیدا
خواهد شد و اگر انگلی حرکت کرد و با خداوند معامله نمود برستی البته خیرش را خواهد دید و بر شوق و رغبتش خواهد افزود و تا بقای
که چیزی در نزدش لذت نراند مال نباشد چنانچه امیر المؤمنین علیه السلام میفرماید قوت ابدان خوردن طعام است و قوت
ارواح خوردن آن و مگر کس را بطالب نشاط نفس و انبساط روح و قوت او است جز آنکه خطا در راه و شتاب
در اسباب او است و از برای هیچ جود و احسان همان بس که حاتم طی با حالت کفر و مقام شرک که با آن هیچ علی سؤ
بخشد جودش علاوه بر آن نام که تا انقضای دنیا از خاطر نرود و در مثل با شجاعت امیر المؤمنین علیه السلام بجا ذکر شود
با خورش سود داد چنانچه جناب رضا علیه السلام فرمود که حضرت رسول صلی الله علیه و آله به عدی سپهر حاتم طی فرمود که
برداشت از پدر تو عذاب سخت را سخاوت نفس او و چون ختم را اسیر کردند و تبرداً بجناب آوردند حال پدر خود
عرض کرد فرمود این اوصاف مؤمنین است پس او را احسان نمود و اگر کم کرد و خلعت
داد و راه حل بخشید و او نیز برادرش که بشام فرار کرده بود رفت و او را ترغیب کرد که نزد جنابش مشرف شود و چون وارد
شد حضرت روای مہار که برای او فرش کرد و خود بر زمین نشست و عدی در رکاب امیر المؤمنین علیه السلام

۲ نیکو

مفسد زیارت زوار و علاج آن بکفرتن نایب

۱۳۳

و ربع و خمس مصارف سفر زیارت خود را معین کرده بطالب علمی رساند که در آن بقیع شریفه بعضی اوز زیارت کند عاقبت
 کرده به اهل علم و زیارتی کرده مقبول بی کلفت سفر و تحمل مشقت راه و ابتلائی بجهنم و همچنین اگر این کار را برای پدر و مادر
 و سایر ارحام و ذوی الحقوق خود کند علاوه بر آن صله رحم و ادائیگی حق لازمی کرده و غیر از زیارت اعمال دیگر نیز باشد که چند
 شاغل طالب علم نباشد از تحصیل و همان رقم خیر و فایده در او باشد چون قرائت قرآن و تعزیه داری و رسیدگی بحال ایتام
 بازوار شکسته بال و پرستاری مرضی و مانند اینها از ابواب خیرات که بسیار شود برای آنها مقرر معاین و رشتۀ مقرر نیست
 و گروهی در صد تحصیل مقدار مینوراد آنها و بسا شود که از خود یا از آن محل مقداری قابل فرستند اما در نزد غیر اهل علم آنانکه
 آن علم نکنند و اگر کنند فاسد و ناقص و مصارف آن وجه غالباً لغوا حرام و اگر از آنچه گفته شد شوقی پیدا نشد پس گوئیم
 که هر کس چون نیکت در خود نظر کند هر روز مبتلا بیند بجزئی تازه و کنایه در عظمت بی اندازه که بر کشت آن تقصیر است
 در یکی باز یاده از حقوق لازم که از خداست تعالی است و اولیائش و ملائکه و آسمان و زمین و پدر و مادر و معلم و صاحب
 و همسایه و عیال و فرزندان و احوال و امانت و دست و پا و چشم و گوش و زبان و شکم و فرج و نظایر آن که بر سر انسان
 دانای با خرد است و خیانت در این امانات آگهی و سپردن نیامدن از عهده شکل لازم این نعمتهای ستمیه نقیسه چه بسیار کم
 باشند آنانکه چون شب محاسب خود در سنجش خویشتن را فارغ از تمامی حقوق بکنند و علاوه بر این ابتلا غالباً از فیض انعام
 خیر که در آن روز قدرت داشت بر او محروم یا از زشتی که در دستش از دامن توسل بآن کار نیکت کوتاه پس هر روزه انعامها
 مبتلا است بعضیانی یا خسرانی و پس از این کمتر شود که با و نرسد بلای آسمانی یا زمینی مالی یا نفسانی و از ثانی در مطاوی کتاب
 و سنت و سواد و وجوب و سنت اتفاق و صدقه بر اهل خیر و مسکنت میتوان فهمید که حیران کسر عصیان و تدارک جبر
 طاعت رفته از دست انسان و تلافی معصایب و دوران نشود جز به نیکی و احسان بر احوال و اتفاق بر اهل ایمان
 و ما بجهت ضبط و تنبیه در نهایت اختصار اشاره بجهت از آن موارد کرده باقیه اسوول بکنیم بخش اول در دعوات سیده
 فضل الله را وندی سرویست از امام بن العباس علیه السلام که نزد پیدایمیر المؤمنین علیه السلام مصیبتی که اگر نماز کرد
 در آن روز هزار رکعت و صدقه و بر شصت مسکین و روزه گرفت و توبه و فرمود بفرزندانش هرگاه برسد بشما صیبه
 پس بکنید مثل آنچه من کردم که و دم رسول خدا صلی الله علیه و آله را که چپن میکرد پس هر وی کنید آثار پیغمبر خود را و نجات
 کنید که خداوند نجات میکند شما را بوسیله خداوند صبر و عفو آن ذلک لمن عزم الایمور
 پس حضرت امام این العابدین علیه السلام فرمود که من پیوسته عمل میکنم بعمل امیر المؤمنین علیه السلام و هر اگر
 کسی عبادت از من خود در حال حیض متقاربت کند اگر و ادا او است یک دنیا که بقیتم یکت اشرفیت و اگر در وقت
 نصف آن و اگر در آخر است ربع آن و اگر گنیز باشد مطلقاً سه طعام بر فقیر صدقه کند ستم اگر زن در مصیبت
 خود در آن خنثی سوی خود را بکنند یک بنده آزاد کند یا ده نفر مسکین را اطعام کند یا ایشان را پیوسته چهار ماه
 اگر زن سوی خود را بترشد یا بچیند بسوزاند در مصیبت بلکه در غیر او یک بنده آزاد کند یا دو ماه بی در پی روزه گیر و نجات

ذکر موارد مخصوصه که صدقه جبر کند کسر حرم را یا تدارک کند خیر طاعت رفته را

۱۳۴

مسکین را طعام دهد و بعضی این اثر قریب گفتند بجهت سبب مرض که عقل را بنزد و فاضل بومی فوت شود از هر دو رکعت یک طعام
و اگر ممکن نشد از هر روزی یک مسکین صدقه ده ششم هر و اگر طاقت تشنگی ندارد وزن آبستن وزن شیرده کم شیرده
افطار میکنند و بجهت هر روز یک طعام صدقه میدهند هفتم کسی که قضاء روزه ماه مبارک بر زمین دارد و گرفت تا ماه
مبارک آئینه برای هر روز یک یا دو طعام صدقه میدهد به تقصیری که در فقه مذکور است هشتم کسی که افطار کند روزی
از ماه مبارک را باید روزه بگیرد و دو ماه پی در پی یا بنده آزاد کند یا شصت مسکین را طعام کند نهم کسی که روزه روز
معین را که نذر کرده افطار کند نیز چنین کند و اگر خلاف عمد و نذر کند گناه او مثل سابق است و از ده هم کسی
که روزه قضا ماه رمضان را افطار کند بعد از زوال ده مسکین را طعام دهد و اگر عجز دارد سه روز روزه بگیرد و از ده هم
کسی که در روز ماه مبارک بجهت حرامی افطار کند دو ماه روزه بگیرد و یک بنده آزاد کند و شصت مسکین را طعام
دهد سی و نهم کسی که عاجز شد از روزه گرفتن سه روز در هر ماه که بخت اول و آخر و چهارشنبه اول دهم و دوم است
برای هر روز یک طعام یا یک درهم صدقه دهد چهل و نهم اگر عاجز شد از گرفتن روزه معین که نذر کرده طعام کند سکنیه
به دو طعام و اگر نتواند صدقه دهد با آنچه قادر است و اگر عاجز است استغفار کند یا نسیه بدهد یا کفاره عمل سلطان
قضای حوائج احوال است نشانی نهم اگر کسی بکند درخت حرم که معطر را اگر بزرگست یک کاو و اگر کوچک است
یک گوسفند یکبند و بفقراء دهد و اگر شاخ آن را برید قیمت آن را بفقیر بدهد هفتم برای صید و حرم حتی طبع او کفاره
معینی است بلکه در دوشیدن شیر آهوی او چنانچه در مجلس مشرب و خاد کرده و فرق نیست که انسان محرم باشد
یا نباشد هجدهم از برای کسی که محرم شد برای حج یا عمره و در حال حرام صیدی کرد چه در حرم باشد یا نباشد یا بجای
آن بعضی از آنچه برا حرام است کفاره را می معین شده بتقصیری که در فقه مذکور است بلکه مستحب است پس از فراغ
از اعمال بدی ضراب خود و شصت شصت صدقه دهد با احتمال فساد شیشی یا موی در حال احرام نوزدهم کسی که
و فاکند به قستی که خورده بنده آزاد کند یا ده نفر مسکین را طعام دهد بر یک یک یا ایشان را بهوشاند و اگر عاجز شد سه
روز روزه بگیرد بیست و یکم کسی که باذن خود مظاهر کند بنده آزاد کند و با عجز دو ماه روزه و با عجز از آن شصت مسکین
طعام دهد بیست و یکم کسی که قسم خورد و پیمیزی از خدا یا پیمیری از امام علیه السلام چنان کند که مظاهر میکند و با عجز
چون کسی است که بر قسم خود وفا کرده بیست و یکم کسی که زنی در عده ترویج کند و او را با نماید و پس از آن بیج
صدا ع از مسکین بیست و یکم کسی که قسم خورد که باذن خود مظاهر بکند بشرب و طمکور در مجلس باید کفاره دهد
مثل کفاره قسم بیست و چهارم کسی که شومنی را بخطا کشت غیر از دیه باید کفاره دهد مثل کفاره طهار بیست و یکم
نیمه اگر کسی عذر مؤمنی را بکشد باید پاره کار را بکند از عتق و طعام و روزه شصت روز بیست و ششم اگر کسی
بنده خود را زیاد بر حمت شعی بنده او آزاد کند بیست و هفتم برای کسی که فوت شود از او پاره از اجابت حج
یا عمره کفاره را می سعتن سه روز بکند در آن فوت شده بیست و هشتام قطب را و نسی در لب لباب روایت

ذکر موار و مخصوصه که صدقه کفاره شود گناه را یا تدارک نماید طاعت نکرده را

۱۳۵

کرده از لغمان که بغزندش گفت هر وقت کنایه کردی صدقه بده بقیست و نامم در فقیرم و نیست که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود ای گروه تجار حفظ کنید مالهای خود را بصدقه کفاره است برای گناهان شما و قسمی که میخورید در آن تجارت که بنکوه خواهد شد کسب شما و در کتاب جعفریات مرویست که امیر المؤمنین علیه السلام در بازار کوفه با واز بلند فرو برد سیکه بن بازارهای شمار حاضر میشد و قسمها یعنی قسم بسیار در آن خورده میشد پس مخلوط نمائید قسمهای خود را بصدقه و باز درید خود را از قسم خوردن بخدا زیرا که خداوند پاکیزه نمیکند آن را که با سم او دروغ قسم خورد پس ای ام در ارشاد شیخ مفید مرویست که ابو حمزه ثمالی چند کبوتر را از روی غضب کشت پس حضرت باقر علیه السلام بعد از پندید با و فرمود صدقه بده از هر کشت از آنها بیک اشرفی زیرا که کشتی آنها را از روی خشم و چون علت صدقه داد از او فرمودند که کشتن از روی غضب است پس هر حیوانی که چنین بکشد با نیست با مقدار صدقه ده سی و یکم در کتاب جعفریات و نواد رسید را و ندی مرویست از امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود مگوید رمضان بدر سیکه شما نمیدانید چیست رمضان پس یکس گفت رمضان صدقه بد و روزه بگیر و بجهت کفاره این کلامش و لکن بگویند چنانچه خداوند فرموده ماه رمضان سی و یکم در جعفریات مرویست از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود اگر کسی به برادر مسلم خود مگوید لا اثم لك پس هر آنچه بخیزی صدقه کند سی و یکم اگر در مصیبت فرزندان یا زن جامه خود را بدو کفاره دهد چون کفاره زنی که روی خود را بخراند سی و چهارم کسی که حاجت باشد از روزه ماه رجب بجهت ضعف یا مرض یا حیض پس از برای هر روز صدقه ده چنانچه صدوق در کتاب فضایل الاشراف و غیره از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده و بالجمله پس از تدریس در این موارد و غیر آن ظاهر میشود آنچه گفتیم از بودن صدقه جابر کسر عبادت و کاسر صولت معصیت علاوه بر بودن آن مخارج خزینه خیر و سیر طایفه شرف و عصای دست برای هر حرکت از بدی به بدی یا خانه بخانه و مهر انتحالی از حال بیجالتی یا زنا داری خانه یا بنده یا زن یا فرزند باری هر یک از آنها یا از زمانی بزمانی از شب بر روز و از شب و از شبهای ماهی و از سالی بسالی یا از صبحی بخیزی و از مرضی بصحی و غیر آن چنانچه باید پس بر هر کسی لازم که بجهت تدارک عبادات از دست رفته و پاک کردن قنارت گناهان گذشته پس از تو به پیوسته چیزی معین نموده و به بهترین محل آن رسانده و از خدا تعالی خواسته که از ثواب آنها محروم و به عتاب آنها مبتلا نشده و از شر و آسمانی و زمینی آسوده شود و علی باب قطب را و ندی مرویست از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود بر سیکه در بنی آدم سید و شصت استخوان است پس در هر استخوانی از آن هر روز صدقه است و اگر هیچیک از آنها حرکت نکند پس صاحب آن محتاج است بدعا و دوی بسیار که بغایت بخیر و علیل است و اما مانع پنجم که پیدا نبودن محل قابل است در اینجا عت چنانچه شیطان زینت داده این شبهه را در قلوب بسیاری از نفی بصیرت آن که در نزد خود شروط و ادابی مقرر نموده اند برای اهل عالم که اسمی نیست از آن در کتاب و سنت و چون گسیر فاقه بیند او را از طالبین علم شمرند پس میگویم اولا اگر فتن عیب از افعال دیگران و دانستن اینکه کار فانی فاسد و بخلاف رضای خدا و دانستن از امور بسیار مشکل و دقیقه و علوم غامضه است که جز واحدی از دانا یان بالنسبه

از امام اکت
کون قدر است یعنی از زمین بکشد
باز صومعه میانی خانه که به است
در پیشانی و کاهه
می گویند

بپاره از آن از عهد بر نیامند چه هر کاریک از کسی صا در میشود و جاست بسیاری در آن احتمال میتوان داد که این کار از یکی از آن جاست باشد بخیر که صاحبش هیچ ملامتی دارد نباید بلکه در اخبار آل محمد علیه السلام رسیده که هر کاری میخاند و محل صحیح دارد که با احتمال یکی از آنها محل بر فساد نمیتوان کرد مثلاً شومنی را دیدی یثیمی را طایفه زدا احتمال میرود که بجهت تأدیب باشد یا برای اصلاح مرضی چون نزدیک عقرب است یا بجهت اشتباه آن بطفل خود یا بجهت نداشتن حرمت آن یا بجهت فراموشی یا بخیال زدن دیگری و خوردن بآن بخطایا بجهت سپردن رفتن از حالت طبیعی بجهت غضب یا حزن یا کرسکی و غیر آن از اسباب صدور افعال بغیر اختیار یا غرض تحویف و صورت آن بود و بعد از حرکت اختیار از دست رفت و یا اگر اشتباه در زدن شده که توجیهان دیدی و اول بقوت حرکت داد و بستی بر رخسارش گذاشت و غیر اینها از احتمالات که بسیار است از آن در بیشتر کارهای فاسده در انظار میرود و با دادن احتمال چگونه میتوان جرم کرد که این کار از روی عمد و عمد و محبت بود انگاه ترتیب داد بر آن تمام آثار و احکام آن را و این بالنسبه و آنا یا نیست چه رسد به پند دادن که هر را از برتر میزند و در وادی شهوت و جمالت فرو رفته که ایشان را ابد معرفتی نباشد بجهت کارهای مردم جز آن جبهه فاسده که خود را با بدستارند بآن و هر کس را بر خویش قیاس کنند چنانچه اگر عالمی را صاحب خانه و لباسی پاکیزه و مرکبی مناسب بینند و نه بینند که از کسی قرضی خواهم یا چیزی خواهم نماید و از اغنیاء دانند و لباس هست که بجهت عفت نفس ظاهر خود را چنین از آشته و در باطن شب کرسنه بخوابد بلکه بآن خیال خام قناعت نکرده آن ثروت و غنای موهوم را از منظر صرام اعتقاد کنند مثل مال وقف و انبام و اموات و امانات و بسا باشد که پیاره مدعش و قبی تصرف نکرده و وصایای ننموده و قبی نشسته و گاه باشد که استدلال کنند که غلاتی زراعت و باغ و وظیفه سلطانی ندارد پس این معاش و ریاض از کجا بهم رسد احمق! انقدر ندانسته که سزاوارترین اشخاص که مردم از روی طیب نفس برای او فرستند و نذر کنند و حاجت از خداوند خواهند عالم متقی است که خداوند کسی را سعادت و من یتق الله يجعل له مخرجاً ما در خزانه دلش سپرده راه رساندن بروزی منحصر به رغ و کشت نیست چه بسیار کسان که سالها زندگی کردند و میکنند و راه معاش ظاهری نداشتند و نذرند و از کسی چیزی نخواهند لدی الحاحه خداوند من حیث لا یحسب و بی نقب و منت چیزی با ایشان رسانده که حاجتشان رفع و احتیاجشان بکلی بر داشته شده پس چگونه میشود که یقین کرد یا مطمئن شد او گاه ثروت و غنای او و ثواب و حرمت و بی مبالائی او که سبب شوند از برای ترک کردن آنچه لازم است بر او از احترام و اعانت به مال و دوست و زبان بلکه بغض و کینه او در سواد جهان پس اگر جابل به بیند در مال علم چیزی را از لباس و خوراک و گفتار و غیر آن که بصورت با شرع نسا زوج رسد با که بسازد و با بعضی درجات زهد نسا از مسارعیت کند در گرفتن عیب و عمل آن تمام مشروع و اگر نتواند از دل بیرون کند لا محاله از او سؤال کند که راه صحت آن بدستش آید و از شرع و عقل آسوده شود و عمل کافی مرویست از حسن زیات بصری که گفت داخل شدم بر جناب اقر علی السلام من و رفیق که داشتم و آنجناب را دیدیم در اطاعتی آداسته و زینت کرده و بر آنجناب بود جامه کلکون و ریش مبارک را اصلاح کرده و بر چشم

۲ کرفتنی

در ستوانستن عجیب گرفتن جام در کارهای اهل دانش

۱۳۶

سرمه کشیده پس سالی بریدیم چون برخواستیم من فرمود ای حسن گفته ایست که فرمود چون فردا شود بیا نزد من تو و رفیق
 انتم آتی ندی تو شوم چون رو در یک شد داخل شدم بر آنجا پس دیدم در طاقی است که نیست در او چیزی
 و بر آنجا ایستادم و دیدم که در آنجا ایستاده و فرمود ای حسن که در آنجا ایستاده و فرمود ای حسن که در آنجا ایستاده
 و دیدم که در آنجا ایستاده و فرمود ای حسن که در آنجا ایستاده و فرمود ای حسن که در آنجا ایستاده
 برای من رفیق داده پس داخل نشود در آنجا ایستاده و فرمود ای حسن که در آنجا ایستاده
 به و دانستم که حق دانست که فرمودی و با آنکه از زشتی پاره از کردار بعضی اهل علم نشاید تاغ شود از سندان سبیل
 معروف و اعانت این طایفه چه اگر در جسد در براید و هر دست و جمیع مقصود خود را بدست آید و محل بقی و جامع شرط
 شرعی و عرفی را خواهد دید که از برای رعایت او جای عذری نباشد و در این حد در آمدن محتاج است به تقشیر قص
 از حال ایشان از اهل خسر و معاشرت عاری از اغراض فاسده نه بقا و نیکو جمله این عصر پیشه را و خود کرده که در
 منزل خویش مستخرج و مستوقع از اهل علم که در نهایت تذلل و مسکنت منزل ایشان در آید و کراماتی بنمایند آنگاه
 بهر اراکین از فاسد شده فضول معاش که کسی رغبتی بان نکند چیزی با ایشان دهند و خود را زنی حق بر خدا
 را رسول شمارند تا آنگاه که خود را از اعانت این طایفه گاهی مخصوص اشخاص ایشانست و گاهی به حفظ
 نوع و بقا و علوم دینی و نشر و ترویج شرع که علق است بر حفظ و اعانت ایشان هر چند احاد یا خاص ایشان جامع
 سر و طر و عالم خود باشد خداوند تبارک و تعالی اعانت و ابرم فرموده و مقررید وین قوم خود را در بسیاری
 اوقات بکسانیکه حلق و نصیبی نباشد ایشان را و درین چنانچه شیخ گشتی روایت کرده که شخصی نوشت خدمت
 جناب صادق علیه السلام و خواهم نمود که بخواند خداوند که فرزند او را از کسانیکه یاری میطلب ایشان را برای
 دین خود پس حضرت نشست در آخر کاغذ که خدا تو را رحمت کند بدرستی که خداوند یاری میفرماید برای دین خود
 به بهترین خلق خود و در کتاب زید زرا که از احباب حضرت صادق علیه السلام است هر ویست که در
 از آنجناب شنیدم که فرمود طلب نامه علم از معدن علم و زینهار از صغیرین که ایشان باز میدارند از خداوند
 آنگاه فرمود علم رفت و باقی ماند بقیه یا غبارهای علم در نظر نمای بد و بر سید از باطن آن پس بدرستی که در باطن او پاک است
 و بر شتاب و بظاهران پس بدرستی که در ظاهر آن نجاست و نجاست در آنجا روایت کرده از جابر جعفی که گفت شنیدم
 جناب باقر علیه السلام میفرمود بدرستی که برای ما است ظرفی که بر میگیرد او را از علم و حکمت و بدستند اهل از برای آنها
 و بدرستی که آن را که که نقل کرد از بسوی شیعیان ما پس نظر نمایند بآنچه در آن ظرفها است پس بگردان آنرا آنگاه خالص و
 نمایند آنها را از گرد و رست که خواستند که آن را روشن و پاک شده و صاف و زینهار از خروانی و فساد پس بدرستی که
 آنها بطرف علم پس سر بخوانند که اینها را و گویند از تصفیه جدا نمودن را بهای فاسده و عواید باطل و تاویلات
 در راه اید که ختم و در آنجا از ایشان شنیدند و مسه و عات از حد و قین علیهم السلام را فخر نماید و در نه بر تراث است

مستحقین پس مقصود گرفتن روایاتشان باشد و گذاشتن رأیهایشان چنانچه شرح طوسی در کتاب غیبت روایت کرده از عبد الله کوفی خادم شیخ ابوالقاسم حسین بن روح که کسی سؤال کرد از او از کتب شلمخانی که در او اول و آخر است اما میگوید و در آخر کار مذاهب فاسده اختراع نمود پس شیخ گفت که من میگویم در کتابها آنچه را که عسکری علیه السلام فرمود و در کتب سنی فضائل و ایشان فطنی مذاهب بودند چون با جناب عرض کردند که چنانچه کتابهای ایشان و حال آنکه خانهای ما از او پر است فرمود بگوید آنچه را که روایت کردند و واکندارید آنچه را که اعتقاد کرده اند و بر این مضمین اخبار بسیار وارد شده پس در ترویج دین و باقی داشتن علوم خاتم النبیین لازم نباشد قصد صلاح خصوص حاکمین بلکه کاهی باشد که منزله آنها منزله کتاب باشد که مقصود نقوش و کتابت است که در آنها است هر چند کافه و جلد آن پاکیزه نباشد پس این کتاب را بحجت آنچه در آن نوشته که شاید سالها فرار از آن هدایت یافته باید حفظ نمود و نگاهداری کردی و ابعا آنکه احسانت جمله دین کاهی به کفیل معاش اتحاد ایشانست که از آن بهم فارغ شده مشغول تحصیل شوند و در این عمل باب این رقم شبهات و وسوسه بازو برای شیاطین انس و جن میماند و وسیع که با انواع مکر و حیل مانع و در خاطر جا می اندازند که فلان استعداد تحصیل علم ندارد یا غرضش از آن تحصیل دنیا و جذب قلوب یا این علم که خواند بکار نینداید یا اینکه در معاش بغیر خویش حاجت ندارد و امثال اینها از وسوسه و کاهی بگردن کار است که باقی و جاری و دفعش عام در هر روز و ایام و اعوام مانند بنای مدارس و وقف کردن کتب و غیر آن اگر روزی یا بیست غیر اجل فسد یا باخیر آن باطلش رسد و اگر کاهی غیر قابل از آن منتفع شود باز او بار باطلش منتقل گردد و اگر اتفاق و صدقه وقتی در محل خود واقع شد تأثیر خود را نخواهد کرد و انسان باید در هر محلی که احتمال دهد احساس کند شاید یکی بموقع افتد چه صدقه دارای شروط چنانچه خواهد بود بسیار کم و لکن از میسر و مورد بیک میرود دست نیافت برداشت و گاه باشد که با صدق نیت و اجتماع شروط مخصوص حلیت مال تأثیر در گیرنده و محل را تا قابل کند و او را بطبیعه و ترکیه نماید چنانچه این کار را با صاحبش کند علی منافی از تقسیم ابوبکر شیرازی و غیره روایت کرده در تفسیر آیه مبارکه و جال لا قلهما هم الا یترازا بن عباس که گفت قسم بخدا که مراد از آن امیر المؤمنین علیه السلام است زیرا که پیغمبر صلی الله علیه و آله عطا فرمود روزی با امیر المؤمنین علیه السلام سید صاحب شرفی که آن را بقدیر خدمت انجناب آورده بودند علی علیه السلام فرمود آن را گرفتیم و گفتیم قسم بخدا که هر آینه تصدق میکنم امشب از این اثر فیما صدقه که قبول نماید آن را خداوند از من پس چون بجا آوردم نماز عشا را با رسول خدا صلی الله علیه و آله صلا شرفی از آن را برداشتم و از مسجد بیرون رفتم پس زنی بمن رسید پس آن اثر فیما را با و دادم چون صبح شد مردم بیکدیگر میگفتند تصدق کرد علی علیه السلام و بشبیب صد شرفی بزن زنا کاشی پس بجاییت اند و همین بشبیب چون شب آید نماز عشا را کردم صد شرفی دیگر رفتم و از مسجد بیرون رفتم و گفتم قسم بخدا که صدقه میدهم امشب بصدقه که قبول فرماید آن را پروردگار من پس ملاقات نمودم مردی را

[illegible]

در اینکه صدقه مقبوله اصلاح کند خرابی نفسانی گیرنده را مطابق خبر شریف

۱۴۹

پس آن اشرف فیما را بر او صدقه کردم چون روز شنباهل مدینه میگفتند صدقه کرد علی علیه السلام شب گذشته بعد از شرفی بر مردی
 و زو پس نگین شدم بجاییت و کفتم و انقدر هر آینه صدقه خواهم داد امشب صدقه که بپذیرد آن را خدا تعالی از من پس بجای
 آوردم نماز عشا را با رسول خدا صلی الله علیه و آله انگاه پیرون رفتم از مسجد و با من بود صد اشرفی پس طاقات کردم مردی با
 پس آنها را با و دادم چون صبح شد اهل مدینه میگفتند صدقه داد علی علیه السلام و شب صد اشرفی بمردی غنی پس زیاده را
 شدم پس بخدست رسول خدا صلی الله علیه و آله رسیدم و او را خبر دادم پس فرمود یا علی این است جبرئیل و میگویی خدا
 قبول کرد صدقات تو را و پاکیزه نمود عمل تو را بدرستی که آن صد اشرفی که در شب اول صدقه دادی رسید بدست زن
 بدکاری پس بمنزل خود برگشت و توبه کرد بسوی خدای انا ان کار خاسد و آن اشرفی را بر سر او خود کرد و او در طلب شوی
 که با و شوهر کند و صدقه دوم رسید بدست دزدی پس بمنزل خود برگشت و از دزدی خود توبه کرد و آن اشرفی را بر سر
 کرد که با آن تجارت کند و صدقه سیم افتاد در دست مردی غنی که سالها بود زکوة مال خود را نداده بود پس بمنزل خود برگشت
 و خویشین را سرزنش نمود و گفت ای ائمت باد تو را ای نفس این علی بن ابی طالب است که صد اشرفی بمن صدقه داد
 و او را مالی نیست و امان پس واجب نموده خدای در مال زکوة را چند سال و من زکوة ندادم پس حساب نمود
 خود را و زکوة او را پیرون کرد زکوة آن را که فلان مقدار اشرفی میشود و خداوند نازل کرده در حق تو و رجال لا تأخروا
 بحاجاتنا و قطب را و ندی در لب لباب در تفسیر آیه من ذلک الذی یفیض الله فیضاً حسناً فرموده
 در صدقه چیز است از خیر شفا و زیاده و غیره تا آنکه فرمود و صلاح نفس چنانچه روایت شده که از برای علی علیه السلام سید اشرف
 بود پس اتفاق کرد آنها در سه شب پس اتفاقا رسید بزمانه و دزدی و غنی بجای پس توبه کردند بمرتبت نبوت انجناب و انا بن
 کلام میشود که این کار از خواص اتفاق خالص است پس دلالت کند بر این دعوی کردیم بلکه اگر تأثیر آن صدقه از جهت حلال
 و ممکن آنها بود انا ان که پیش داشتند یا اقدام آنها بر معاصی از روی حرام بود که غلبه آن داشتند یا از جهت بزرگ نمودن
 صدقه و اتفاق بود باز موافق است با مطلوب که اگر مالی حلال محض نشدین حضرت ذی الجلال به طالب علمی چه که قصه
 در قصه یاد کردارش باشد قصدش را خالص و عملش اصلاح نماید بصلاح باب هفتم در طرح اتفاق و فوائد
 صدقات به بهائی کلی و آنچه از آیه مبارکه خذ من اموالهم صدقة تطهرهم و تریهم بها و صل علیهم
 ان صلواتک سکن لهم فرکب از مالهای ایشان صدقه را که پاک کردانی ایشان را و پاکیزه کنی ایشان را بابرکت
 دبی در جانها و مالهای ایشان بسبب آن و رحمت فرست بر ایشان بدرستی که دعای توسبب آرامی ایشانست تو ان
 پیرون آورد مخفی نماید که از اعظم نعمتای حضرت منان و اجل الطاف خداوند بر بنی نوع انسان قرار دادن صدقات
 و اتفاق است و امر بخیرات و معجزات که باین اکیسیر و کیمیای اکبر انچه تقع دنیوی که بعقل در آید و با سباب بسیار و کثرت
 بیشمار گاه بدست آید و گاه نیاید توان آن را بی مشقت و زحمت و بیج و کلفت تحصیل نمود و تمام نعمتای که با کون
 آخرت و لذت های بی اندازه و نهایت که وعده بان شده توان رسید و باین قلعه حصین و سپر آهنین از جمیع شر و

باب هفتم در تفسیر آیه
 خذ من اموالهم صدقة
 تطهرهم و تریهم بها
 و صل علیهم

در کیفیت دخول نجاسات و مفاسد و ضرر در ماکول و مشروب و لباس

۱۴۱

عمیم این کسب سعادت و تریاق کسیر است و مقدر فرمود که با او آن مضرتها و کثافتها را از دل بردارند و آن را پاک و پاکیزه
و حلال و طیب کنند پس گویند که قول طیب و گفتند که عمل صالح و در قلب نیکو کرد صفات حمیده و از آنجا که از این کسب
کران به این آثار عظیم ظاهر میشود و خداوند بدست قدرت خود بسیار گرفتار آن شود پیش از رسیدن بدست
گیرنده چنانچه بعد از آن آیه شریفه ماید الله تعلم ان الله هو یقبل التوبه عن عباده و یأخذ الصدقات
وان الله هو التواب الرحیم آید انشی که پس خداوند قبول میکند توبه را از بندگانش و میگیرد صدقات را
و عیاشی و غیره از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده اند که هیچ چیز نیست مگر آنکه موکلت بر او مکی
مگر صدقه پس بدستیک خداوند میگردانند و بدست قدرت خود تا آخر حدیث که باید در باب سینه و مهم و از آنچه وارد
شده که آنکه علیه السلام چون صدقه میدادند و بدست سائل میرسید بر میگرداندند آن را و او میگرفت آن را و میپوشید
و دست خود را نیز میپوشیدند و امر بآن میکردند و میفرمودند چون بدست خداوند میرسد پیش از آنکه بدست سائل
برسد و شواهد این دو مطلب که یکی رسیدن ضرر و فساد باشد در ماکول و غیر آن بسبب انتقال است مذکوره و دیگری
رفع و پاک شدن آن باشد بتوسط صدقه در طایفه اخبار اهل بیت علیه السلام زیاد است مثل آنچه وارد شده که بعضی
ابنای غیرت را میبرد و بعضی از وادی جهنم بیرون می آید و بعضی قبول ولایت کرده و ابیکه شب سر او را میپوشند و اسم
خدا بر آن بخوانند شیطان از او میخورد و بر او تلف میاندازد و ابیکه حیوان حرام گوشت از آن خورده یا طاقارت کرده
نخورند و گاه در آبها ماده و بار داخل کنند بجهت عذاب چنانچه در صحیفه کامله در دعای برگشته میفرماید و اخرج میانه مهم
بالوفا فخطو کن ابائشان را بوباکه مر او از آن طاعونست یا مرض عام و بعضی گفته اند آب غسل زنا کننده این آثار را
دارد و فرموده اند آب نیل در امیر اند و اگر گناه کاران در فرات غسل نمیکردند بر آئینه شفا بود از جمیع مرضها و دستها
در وقت خوردن غذا بشویند و چه بسیار دستهای نشسته که از طاقارت کرده و شیطان در زیر درخت انگور حرام
بول کرده و در آقون را نگور و ضرر را بگردانند و اثر بول و مکیدن او را نماند است و در یک بال مکس مرض است و در دیگری
شفا و گیاه که در ضرابل میرود نخورند و گوشت و شکر حیوان حلال گوشت که نجاست خور شده یا انسانی او را بپوشی
کرده حرام است و میوه را نشسته نخورند و بعضی گفته اند که بدست زندان بان رسید با نجاست و از نخوردن با آنکه از خوشان
برود و سید علی بن طاووس به بجهت آیه نسی از خوردن حیوانیکه بغیر نام خدای گشته شده احتیاط کرده از هر غذاییکه از برای خوردن
خدا امر طیب داده شده و اما ضرر و حرمت که از روی غضب و خیانت و نجاست در آنها داخل میشود پس از کثرت
و خروج محتاج به بیان نیست و در سر حرمت زکوة برنی با شرم وارد شده که چون او چهره های دستهای مردم است و
زینبیا بعضی مذمومند چون قبول ولایت نکردند و شوره زارند یا در آنها خداوند قومیر غضب کرده بغیر و بر دل است
یا مسخ کردن و فرمودند کل بصره و مصر غیر از امیر و بجهت بعضی بلاد و قم مخصوص رسیده و البته در خاک آنها آثار نیست که
در این با استعمال کردن یا در خوردن نبات آن ظاهر میشود و از ماندن اغذیه در ظرف که از آن خاک یا مسخ مثل

در کثافت و قذارت باطن ماکول و مشروب و راه تحصیل بغض قلبی به دنیا

۱۴۲

آن ساخته شده کسب فساد و ضرر که در آنهاست خواهد کرد و در آنها بتوسط آلات حیوانات که چک بسیار
 دیده اند و بادیه بسته خاک هر یک بر آید و بدی میرد و خلیت آن را بطیب آن مخرج میکنند و همچنین کلبه و خاک که بتوسط
 سیل جمع میشود که جمع هم کثافت حیوانات و غیر حیوانات که آن را باران میشود و اهل تجربه تصریح کرده اند که انگور
 در قبرستان روئیده مورد هم است و میوه که بقوت نجاسات تربیت شده سبب امراض بسیار است و جمله
 از علماء بخوردن یک لعنانه میفهمند که آن را حایض بخت و فرمودند سبب حلال بودن کاکوهی و سایر وحوش
 حلال گوشت آنست که نمینخوردند غذای مکروه و نه غذای حرام و نه بیکدیگر ضرر میرسانند و نه بالانسان اذیت میکنند و نه به
 سگ و میوه و نه این خبر حال علفها و میوه که از نجاسات و کثافت تربیت میشود و شیر و گوشت کوفته و کاهوی که
 آنها را میخورند معلوم میشود از آنچه وارد شده در ذم اعضا و فیچ که نزدیکست بجای بول و روث یا مجرای آنهاست
 و ذمت مرغ خاکی و اینکه خوک طیور است چون بخوردن نجاست عادت دارد و بسیار شود که اموات در قبور خاک
 شوند و خاک آنها در جای خود یا در جای دیگر بتوسط باد و سیلاب بکاه و درخت شود و طبع البلاء باین اشاره
 فرمودند که اگر از قبور برسد از حال اموات هر آینه خواهند گفت که ما از رفتن و شامیر و دیدن دنیا اینها بنادانی
 لکه نمیرند بر کلبه ایشان و گیاه میر و یانید در جسد ایشان و اگر کسی پدید عقل و تدبر در اینها و امثال اینها نظر و تأمل
 کند حقیقت بغض دنیا که فرمودند پس از معرفت بهتر از او خصلت وصفی نیست بدستش آید و دنیا را بجان
 مرداری بیند کندیده که پرده غفلتی بر روی آن کشیده و هر لقمه از آن از اقسام کثافت و قاذورات و گوشت
 و پوست انسان و حیوانات فراهم آمده پس بالطبع معامله کند با او که معامله کرسنه با مرده کندیده که بیش از سده
 رقی از او چیزی نخورد و ناممکن است از اعضای او که بچند جهت خباثت و اسباب شفر دار و دیگر و در آن اخبار که فرمودند
 دنیا را بمنزله میت قرار داده و بکیر از او بقدر ضرورت و دنیا خوار تر است از گوشت خوک که در دست پیرین باشد
 و امثال آن محتاج بتأویل و تصرف در ظاهر آن نشود و در ترک دنیا محتاج بتکلف و مشقت و حبس نفس از شوق
 نشود چه نفس را بعد از تدبر حقیقت و مبادی لذایذ شهوت و میل غامذ چنانچه احدی محتاج نیست در نخوردن
 خون و چرک و بول و غایط بدانستن مقدار عقاب آنها در آخرت و ثمره اسقام و امراض آنها در دنیا از طریق
 شنیدن یا دیدن در کتب و این یکی از آیههای مذمت دنیا است که بایست در آن بسیار تأمل کرد تا بغض او
 در دل قرار گیرد و زاهد واقعی شود و ترک دنیا را از روی بغض یا کینه از ترس عقاب و طول حساب و محنت
 عتاب و ابتلا بپاره از تکالیف دشوار که مختص است بالدارها و غیر اینها از اغراض دنیوی و اخری و از
 آنچه کفایت ظاهر میشود و شتر اختیار کردن انبیاء و اوصیاء و ائمه اهل بی علیهم السلام را در ماکول و مطبوع و قناعت
 کردن بمرتب است از آنها چند مالک اسوا بسیار بلکه سلطان زمان بودند و مرجع و شام در سفره نقاشان
 گروهی از خلایق حاضر میشدند و همچنین اجتناب ایشان از اغذیه لذیذ چه فراهم آمدن آن متوقف است از

دعوت سید را و مذکور
 نیست که چون باران به
 ریو سنین طایفه السلام
 پیشانی خود میمالد و میخورد
 نجاست انسان که نخوردند
 دزدی و شکست
 نه از نهنگی قبیله

در یکی از اینها می تحصیل زهد واقعی و سر اختیار کردن ابدیاء و اوصیاء علیهم السلام زهد را در دنیا

(۱۴۴)

اجتماع جمیع از آنها که هر یک مشتمل بر آن مفاسد و شرور و کثرت گردیدن آنها در دستها که در هر استعمالی و تصرفی کسب شرعی و ضرری کنند پس مفاسد اغذیه لذیذ و اطعمه مرکبه اضعاف غذا های مفروده است که اگر دست خرم با و نرسد بضر مفاسد عامه چیزی در او نباشد و باین سبب غالباً اختیار میکردند گیاه صحرا و میوه درختان و شیر حیوانات را و در این سبب الهام میفرماید حضرت موسی علیه السلام گیاه صحرا میخورد و از لاغی سبزی گیاه از زیر پرده شکم مبارکش پیدا بود و فاکه و غذای جناب عیسی عیسی بود که زمین میر و یاسین را برای بهایم و غذای جناب یحیی برک خیز بود و چنانچه در عده الداعی بلکه از عهد جناب آدم تا زمان حضرت نوح علیه السلام حیوانات حلال نبود و اگر عاقل حظه مصلحتی کاهی میل بغذای مطبوع و مرکب میکردند بقدر امکان در صد دان بودند که اقلب دستها در آن کمتر شود و از عجز بعضی زراعت میکردند و بعضی شکاری و بعضی زبیل بافی و بعضی بزد آب کشی و بعضی خیاطی و بعضی میزیم کشی بلکه خود مبارکش ارد و ظمیر کردن و نان پختن و آب کشیدن میشدند و علی مرسل الشرائع از حضرت کاظم علیه السلام مرویست که صد بقیه طاهر علیها السلام آنقدر آب کشید بچیک تا آنکه در سینه مبارکش اثر کرد و آنقدر آرد کرد با آستینها تا آنکه پوست دست مبارکش زبر و کلفت شد و آنقدر خانه را جاروب کرد تا آنکه جامه اش چرکین شد چون بخدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله رفت و خادم طلب نمود فرمود چیزی بتو تعلیم میکنم بهتر از خادم پس بچ معروف را بان محضره تعلیم کرد و خادم نداد و همان تعب و مشقت او را ضعیف شد و در خبر دیگر است که حضرت امیر علیه السلام همیوم جمع میکرد آب میکشید و جاروب میکرد و حضرت فاطمه علیها السلام آرد میکرد و خمیر میپخت و نان می پخت شخصی میگوید حضرت صادق علیه السلام را دیدم بهیمل در دست مبارکش بود و در بستان راه آب را باز میکرد و یک پیرزن در تنفس بود که گویا از تنگی برتن مبارکش دوخته بود و ذوق حضرت امیر علیه السلام هرگاه از جهاد فارغ میشد مشغول به تعلیم و صرافه میشد و چون از آن فارغ میشد در بستانی بدست مبارکش مشغول کار میشد با مداومت ذکر خدا و از این کلمات ظاهر میشود که تحصیل حلال طیب که بایست در ماکول رعایت شود چنانچه خداوند میفرماید کلا و لما فی الارض حلالا طیباً از همه چیز مشکله و مقداران از همه آنها کمتر و حضرت صادق علیه السلام فرمود جمع کرده هرگز مردی ده هزار از حلال و در روایت دیگر فرمود مال چهار هزار است و دوازده هزار کمتر است و جمع نمی شود بیست هزار از حلال و صاحب سی هزار از پاک شد کافست و نیست از شیعه مالکی که مالک صد هزار باشد و گویند در همه اینها در هم است که از نیمقران کمتر است و همچنین تحصیل آن از افضل اعمال و اعظم عبادات است چنانچه از جناب سلمان مرویست که افضل اعمال ایمان بحد است و نان حلال یعنی پیدا کردن آن و حضرت کاظم علیه السلام فرمود کسی که طلب کند روزی را از راه حلال بکند آنکه بر خود و بر عیالش صرف کند مانند کسی است که در راه خدا جهاد نماید و تترتبه این کلام خواهد آمد در فضل آئینه الشفاء الله تعالی و اما آنچه دلالت میکند بر اینکه صدقه رفع میکند آفتها و جناسهای آنها را پس ظاهر است سابقه و اخبار بسیار که تصریح فرموده

در بردن صدقه کثافات و قدرات ماکول و مشروب و ملبوس را

۱۱۵۵

و نوعی از آن مشروب و ملبوس است
و آن بسیار است که در دنیا و عین
می باشد از جمله این در آن
محل است

و ارد شده توسط آن اسباب را نیز بردارد و امراض را بر طرف کند چنانچه مشروب و کباب و در مقام اول از باب نهم
معاف بن مشتمل میگوید خدمت جناب صادق علیه السلام بودم که صحبت از در و شد پس فرمود دعا و اکبند و خودی
خود را بصدقه و ضرر نمیرساند یکی از شما ها را اینکه قوت ببرد و خود را تصدق کند بر سبکی می اندازد بسوی ملک رفته
برای قبض روح بنده پس تصدق میکند پس با و میگوید رفته را بر گردان پس صدقه هم حافظ صحبت است هم نایل
کننده مرض و هم دافع و هم رافع در دو فصل و هم در فایده دوم صدقه یعنی ترکیه که فرمود و تی که هم بهایس
میشود که مراد آن باشد که صدقه ترکیه میکند ایشان را یا آنکه خطاب بحضرت رسول صلی الله علیه و آله باشد که بصدقه دانا
و گرفتن توان ایشان را ترکیه میکند چنانچه از چند آیه ظاهر میشود که ترکیه کردن امتی بی از فواید وجود مبارک و آداب رست
و مناصب نبوت انجباب است در جای میفرماید هو الذی بعث فی الاممیین رسولاً یبلیوا علیهم الایة
و ینی که هم در جای دیگر میفرماید کما ارسلنا فیکم رسولاً منکم یبلیوا علیکم الایة و ینی که هم در حکایت
در عای حضرت خلیل میفرماید و نبأ و بعث فیهم رسولاً منکم یبلیوا علیهم الایة و یبلیهم الکتاب
و الحکم و ینی که هم حاصل مضمون این آیت آنکه انجباب را خدا تعالی فرستاد بسوی بندگان بجهت انفاذ چهار کاره اول خواندن
بر ایشان آیت قرآن را یا مطلق علامات و نشانه ها بر وجود ذات مقدس که بر آتی و صفات و افعال و صدق رست
خود و سایر انبیاء و آمدن روز رستخیز و هم تعلیم کتاب بیتم تعلیم حکمت چهارم ترکیه مخفی ماند که مراد از ترکیه کاهی پاک کردن
محل او است از کثافات و قدرات که مانع است از انصاف محل باقی شناسیده او است و بجهت او مقرر شده ولی
آن آثار مطلوبه از آن محل میسر نباشد و باین معنی مرادف است با نظیر و در آیه سابقه تاکید ادا خواهد شد و کما
زینت دادن محل است با کمال او است و شرط است در بر و زبانه و غرضی که در وجود او است و کاهی
مقصود معنائی که شامل می شود و کاهی مراد تمییز و ترقی دادن محل است در آن خیر و فعی که دارای او است
و این ترقی کاهی در زیاد کردن آنست و کاهی در استحکام او و گرفتن بسبب ورود حادثه قی محل ترکیه یا ذات
و فطرت اصلیه آنست که طیب آن مقتضی کردار و اخلاق نیکو است و خبیث آن مایه رفتار و خصال رشت
و یا صفات و حالاتیست که نفس باین متصف است و فعلاً دارای آنهاست بیرون آنها با سبب بجهت آن مقرر
شده و دار کردن او را با آنچه برای او متبنا نموده اند هر چند خباثت ذاتیه بحال خود باقی و در آن تعبیری داده نشود
چه مشاهد است که با خباثت فطرت خلق نیکو توان تحصیل کرد و بسیار دیده و شنیده شده و با پاکیزگی طیبیه
شده که با خلاق مذمومه مبتلا شده اند و بقید آن رفتار و خود را از آنها مقرر و یا افعال و حرکات و گفتار که آن را از مقرر
و معایش پاکت کنند و با آداب و شریک برای آنهاست پاکیزه و مگر کنند هر چند ذات و صفات خبیث و مذموم
باشد و یا امور خارجیه است که زنده را چاره از مباحثت و معاشرت و تصرف و استلای با آنها نیست چون
ماکول و ملبوس و مشروب و مسکن و زن و مصاحب و خادم و رئیس بکناره گرفتن از هر چه در او مفسده

محل ترکیه
صفات

افعال

امور خارجیه

در ترکیه کردن صدقه صاحب خود را و معنی ترکیه و اقسام محل آن

ع ۱

و قدرت ذاتی یا عرضی است و دور کننده است او را از ساحت قرب رب العزّه و متابعت پیشوایان
 دین و نزدیک کننده است او را بشیطان و جنود جنی و انشی او اختیار کردن آنچه بعکس اینهاست بخوی که
 دستور العمل داده اند و در هر دو مرحله و این نیز میسر است هر چند ذات و صفات و کردار پسندیده نباشد و از آنکه گفتیم
 ظاهر شد که ترکیه و عدم او بلا حظه محل برشازده قسم باشد اول اگر ذات و صفات و افعال و آنچه بآن مبتلا است
 پاک و پاکیزه باشد و هرگز نباشد و قدرت پیرامون دامن آنها گشته و از این قسم انبیاء و اوصیاء علیهم السلام
 چه ایشانند در ذات و صفات و افعال طیبین ظاهرین که اذ هب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا
 و در گفتار متمسک به هدی و الی الطیب من القول و در امور خارجیه یا ایها الرسول کلوا من الطیبات
 و طمعی پیشوند پاره از مؤمنین که به پاکیزگی ذات لیسوا و اینها هم بظلمه دایره اجزاء ایمان کامل تمام مرتبه
 چهارم بانه را محیط و نقص در هر مرحله طایست بخود و آن محل که مخلوط شده با سایر مراتب مقام آنکه ذات طیب
 و مرتبه دیگر غیر ترکی و از این قسمند کثرتی که با فسق و جوارح و ضرایب امور خارجیه مبتلاست باخلاق رذیله
 هشتم آنکه ذات و صفات پسندیده و دور مرتبه دیگر ترکی کرده و حلقه از فسق از این قبیلند و ایشان اشاره شده
 در آن اخبار که فرمودند فساق شیعه را کموتید حبث الذات بلکه گویند حبث کردار چنانچه آنکه مرتبه آخر مرتبه ترکی باشد
 و این قسم یکی وجودش زود داخل در قسم بانی شود و بچهار آنکه با حبث ذات سایر مراتب پسندیده باشد و هشتم
 آنکه ذات و صفات نیکو نباشد و در آن دور مرتبه هفتم آنکه مرتبه حبث باشد جز امور خارجیه که پاکیزه باشد
 هشتم عکس اول و بیشتر خلایق از این رتبه مخصوص رؤسای ضلالت و آنکه کفر تمام آنکه بر صفات مرتبه ترکی باشد
 و از این رتبه مؤمنین که بتکلف از شرع بیرون نروند چنانچه خداوند میفرماید و من یوق شح نفسه فاولئک
 هم المفلحون هر که نگاه داشته شده بخل نفسش پس او رسکار است که با وجود صفت رذیله بخل در عمل و دادن
 آنچه این تکلف است کوتاهی نمیکند و هم آنکه غیر ترکیه شده یا در ذات و کردار ترکیه در آن دور
 زشتی و از این هم عکس آن یعنی در ذات و مرتبه چهارم مرتبه در آن دور و در هیچ ادعای هم آنکه ذات
 و صفات و مرتبه اخیر ناپسندیده و کردار ترکیه شده یا بی ذات هم آنکه بر صفات باقی غیر ترکی باشد شایسته
 آنکه صفات و کردار زشت باشد و در آن دو و این اقسام بحسب کلیه محل است و اما با ملاحظه جزئیات هر
 محل و اختلاف آنها در ترکیه و عدم آن به شود که بعضی صفات نیکو و بعضی زشت و پاره افعال مدح و پاره
 مذموم پس حصص آن نتوان کرد و تمامی اقسام مذکوره موجود و مشابه است و انجمن به تبه و تباذل از بی طرف
 مقابلش محسوس و متداول است و این در غیر محل ذات در نهایت وضوح و ظاهراست بر ارباب خفایات
 شرعیّه و مجالست علماء کمالین کسب انفاق مرغیه و اختیار افعال مدح و مذکور و از زور فتن در بلاد
 و شقیات نفسانیّه و معاصی ملکه و مجاورت اهل فسق و فجور و انبیاء جمل و ضلالت قبل شدن صفات

ترکیه

ذکر ترکی و کیفیت تذکیر

۱۴۷

خوب بزرگوار و نیکو دانستن و کردن کارهای قبیح شایع و هر ذی شعور آن را دیده در خود یا در غیر یا شنیده بخوبی قابل انکسار نیست و اما تغییر ذات از سعادت بشقاوت و از شقاوت بسعادت پس در امکان و وجودش اگر چه بی الجملة خفایست لکن بعد از آنکه معلوم میشود که شبهه در آن از ضعف ایمان و کوچکی دانستن حق تعالی است و نه از حکم و آثار و فواید آداب و احکام شرعیست چنانکه کیمیای کبر و الکسیر حمر را چنان تربیت داده که اشتغال بآن بخوبی فرموده و دستور العمل داده برادرانده است تمامت مفاسد و معایب خارجی و جوارحیه و اخلاقی و ذاتیه انسان را چه تعجب است از آن قدرت که فردی کیمیا را چنان اثر داده که بلا قات در آن مقدار بسیاری از آن را با آنهمه کثافت و خجاست ذاتی رد نماید و مزاج طلالی که در اعتدال از همه فلزات برتر و از طول مدت و امتداد و دیر کا میبد شود بخوبی که بهین مقدار اثر را در کیمیای درست کرده خود گذارد با آنکه چه نسبت است اینها با آن و خاک را با کوه پر رخشان و ذره را با بهر تابان و در اخبار ائمه طاهریین علیهم السلام اشاره باین مرام شده در موارد بسیار که مقام ذکر آنها نیست و در بسیاری از ادعیه و ارو شده اینهمه مضمون که خداوند اگر اسم را در دیوان اشقیاء ثبت فرموده محو کن و در دفتر سعادت بنویس بدرستی که تو آنچه را خواهی بخونی و آنچه را خواهی ثبت میکنی و آنچه را ترک میکنی پس پوشیده ماند که خداوند کای آن را نسبت بذات مقدس خود داده چنانچه میفرماید و لولا فضل الله و رحمته ما لذکی منکم من احد و لکن الله یجکی من یشاء اگر فضل و رحمت ایزدی نبود احدی از شما ترکیه نمیشد و لکن خداوند است که هر که را خواست ترکیه میکند و کای آن را از فعل بنی خود شمرده و از آداب رسالت و دستور العمل تبلیغ او قرار داده چنانچه در آیات سابقه گذشت و کای آن را با انسان مکلف نسبت داده و از تکالیف او شمرده چنانچه میفرماید و نفس و ما سولینا فالفهم الفجورها و تقویها قد افلح من ذکرها قسم بحان و انکرا و ادرست و توبه نمود پس ابرام کرد با و مصالح و مفاسد و اسباب عصیان و پرهیزکاری او را که رنگارنگ ترکیه کرده آن را و مثل این آیه است آیا آنکه نسبت داده شده در ترکیه بعضی از افعال عباد چون آیه صدقه سابقه بنا بر آنکه مراد آن باشد که بیکر از اموال ایشان صدقه را که ترکیه میکنند ایشان را یا صدقه آنچنانی که ترکیه میکنند ایشان را که در او اشاره به شرط و آداب او شده باشد و اینکه از هر صدقه این کار بر نیاید و از این آیات مستفاد میشود که ترکیه برای انسان قبیح نیست مگر بعضی از جانب خداوند و عملی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و کرداری از خود مکلف و ترتیب آنچه متعلق با او است از ترکیه کای ابتدا کردن تبرکیه یا آنست که از قوت آن صفات پسندیده شود و از روی آن کردار نیکو و وادار شده شود تبرکیه امور خارجی و کای بعکس آن از امور خارجی شروع کند و تبرکیه ایمان ختم نماید و اگر ایمان ترکیه شد و بجا رسید که نشود مگر با یقین راسخ حاضر در قلبش علی باشد و فروخته بلکه آفتابی فروزنده که صاحبش مشایده کند تمامی نیک و بد و نفع و ضرر و صلاح و فساد و بنوی و برزخی و اخروی همه کارها و گفتارها و فکرها و علمها را پس چنانچه در دل مکر نکند و فرمان مذموم جوارح را مکر بکار نیک حقیقت صفات حسنه که همه ثمرات آن در خند و در نقشش پیدا شود هر چند هرگز

بزرگوار

ترکیه کردن حضرت رسول صلی الله علیه و آله بنی آدم را بوجوه شریف

شناسند و ندانند که از کجای آمده و چه او را خواهد برد و در بکار بردن آنها برنجی و زحمتی بر او نباشد بلکه بعبادت مسرور شود و لذت
برد و شرح این دوراه برای ترکیه و شروط و در کتاب مجید و آثار امانه او است و علماء را سخن هر یک با اندازه
خود مقداری از آن را بیان فرمودند و اما جمالی از آنچنین متعلق بصدقه است و ذکر کنیم با اشاره تشریفاً کیفیت ترکیه
بنی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و رسیدن این نوع نفع از کتاب بنی آدم بلکه تمام عالم پس در اینجا دو مقام است
مقام اول در کیفیت ترکیه از کتاب بنحو اجمال برابر باب بصیرت و هموش مخفی نماید اولاً که مقصود بیان
ترکیه کردن از کتاب است خلق را بوجوه جسمانی و ظهور در این عالم ظلمانی نه آنچه از آن وجود معظم رسیده بجهت
سفلی و علوی در سایر عوالم و خواهد رسید بعد از مردن تا روز قیامت و ثانیاً که چون گذشت که ترکیه هم بمعنی
نظمی آمده که پاک کردن و بردن قدرت و نهج است صوری و معنوی باشد و هم بمعنی نو و ترقی و زینت دادن
محل ترکیه یا کجی شایسته او است و در آیات گذشته که ترکیه را یکی از مناصب چهار کاندان جناب شمرده منفر و اعلی
و ذکر تطهیر چنانچه در آیه صدقه هر دو را فرمود پس مراد از ترکیه تمام معانی او باشد و ثالثاً که ترکیه کردن از کتاب بنحو
هم بوجوه شریف است و هم بکردار و هم با و اهر و فشار اما اولی این واضح است که مقتضای کردارهای
سفیع بنی آدم از رسیدن جوب و سنگ و آهن و مس و طلا و نقره و ستاره و کوساله و غیر آنها و ریختن خونهای حرام
و خوردن مال ضعیف و ایتام و فتنه و فساد در زمین خصوص در ایام جاهلیت و زمان پیش از بعثت در میان
قبایل عرب که بجهت یک سخن یا یک کار بجا در نزد انجمن سالیهای بسیار خونریزی و مالها برده و نیز آثار و خواص
کواکب منخوسه و حرکات افلاک نزول عذابهای کوناگون و گرفتن خداوند است اهل زمین را با انواع بلاها و درود
که غالباً عادت باری تعالی جاریشده بر ملاک و سبب ایشان بفاسد کردن قوام حیاتشان از آب و هوا و نبات
و حیوان که سبب شود برای وبا و طاعون و سایر امراض عامه و فحشاء و غلبه فساد است قلب که سبب باشد برای
اختلاف قلوب و مباهلت و مجامعت از یکدیگر که سبب شود از برای رفتن تمامی خیرات و برکات که از اجتماع
قلوب و اتلاف دلها برخاسته میشود و اگر باین ترتیبی میر کند در حال زمان خواهد دید که بیشتر اوقات یکی از آن
عذابها مبتلا بوده و از آن روز که آن وجود مبارک خاک را بعد و م خولین مشرف فرسود پاک شد هوا و آب
و زمین از قذرات معنویه و اسباب و مواد امراض عمومی و آسمان از تأثیرات منخوسه و برداشته شد عذاب که
ببرداشتن اسباب او است اگر از آن قسم باشد و خود آن اگر با اسباب ظاهر نباشد چون منخ و حسف
و در کلام مجید اشاره باین شده که و ما کانا لله ليعذبناهم و انت فهم نسیر و خدای را که عذاب کند ایشان
و حال آنکه در میان ایشان و در اخبار ستواتره است که اگر کبر و زمین بی امام باشد و حجت در او نباشد خلق را
بجز فرو بردن زاریات و آرد شده که بسبب شما خداوند در میگذرد سختی زمان را و بسبب شما باز نموده
نبد ذلت را از گردنهای ما و بسبب شما میر و یاند زمین در خان خود را و بسبب شما بیرون میدهم درختان را و

در ترکیه کردن آن جناب مردم را بکردار خویش

۱۴۹

خود را و بسبب شما نازل میکند آسمان باران خود را و روزی خود را و بسبب شما بر طرف میشود بلاها و بر این نسق فقرات بسیار است و غرض او طاس با نصار فرمود آیا شما بر کناره دوزخ نبودید پس بجات داد شما را خداوند آن بسبب من گفتند آری فرمود آیا دشمنان یکدیگر نبودید پس دلهای شما را یکدیگر گفت و بسبب من گفتند آری امتای قیصر پس بود است که برای اعمال آن جناب از نماز و روزه و تصرع و گریه و دعا و هتک ششما ما آن سجدهای طویل و مناجات متصله و نظایر آنها که اتم و اکمل و انفع از عبادات هر موجودی بود و دارا بود آنچه را خدا تعالی در آنها میخواست و دوست میداشت مشرب بود تمام فواید و منافع و برکات و خیرات که برای آن اعمال مقرر شده حتی در اخبار متعدده است که اگر یکچشم گریانی در میان امتی باشد خداوند بر آن امت رحم میکند بسبب آن گریه و برای هر یک بهتر و بیشتر از این رسیده و معلومست که آن ثمرات را برای اعمال مقبول امت فرمودند و فضل هر عمل جزئی آن حضرت بر فضل اعمال تمام امت چون فضل خود انجناست بر شما و اگر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روز خندق بهتر شده از عبادت جن و انس البته اعمال آنحضرت بر ما این نعم باشد اگر برتر نباشد پس آنچه از نشر و آسمانی و زمینی در همه انواع و اصناف که بالاخره دامن گیر بشی آدم است و در حکمت بالغه رفعتی بر یک از آن عباد است البته بعل انجناست رفته چنانچه فرمودند اگر نبود اطفال شیرخوار و پیران رکوع گذار و چرندگان بی آزار هر آینه ریخته میشد بر شما عذاب و همچنین آنچه خیر و برکتی که آمدنش معلق بر آنها باشد که تمام آن بسبب اعمال آن حضرت آمده مخصوص دعاهای شب و روز که در نماز و سجده و سایر حالات تا حال احتضار بلکه در حال خوابیدن در قبر مطهر ترک نفرمود چه بلاها و شرورهای دنیوی و اخروی برای تمام امت در بعضی و بعضی از برای باقی خواستند و با جابت رسید پس همه را در بعضی مراتب تطهیر و تزکیه نمود و ذکر شواهد آن از آثار بیرون رفتن از وضع کتاب و انانین بابست تاثیر کردن حالات و صفات و افعال حمیده پسندیده انجناست در دلهای انسان مشاهده میکردند با نامل و بصیرت از روی عناد و غایت پس ملتفت میشدند بصفات و کردار ناشایسته و نیکی مقابل آنها پس خود را از آنها دور و پاک میکردند و با نیماز نیت میدادند و تاثیر این قسم تطهیر و تزکیه در بسیاری از دلها پیش از تاثیر افر و نبی است در آنها و لهذا فرمودند بخوانید مردم را بسوی خدا و مذکر داری خود نه زبانها و این راه مستقیم است برای دفع اخلاق رذیله و مجانبت افعال قبیحه و کسب خلاف آنها و آن نشود مگر با معاشرت تمام با دارای تمام و جامع جمیع کامل آنها و منزه از همه مذموم ناپسند آن در مدتی بالتفات بحکات و سکناات و اطوار و حالات و صفات او بنظر دوستی و قصد کسب و تعلم که البته بی کلفت گفت و شنید چنان تاثیر کند و چنین حجاب شیشه و نمایی که هر که او را بیند گوید که آن را دیده و اگر خردمند با هوشتی باشد که بدقایق حالات و کردار آن کامل از جمیع جانات بر خود در تصدیق نبوت و رسالتش محتاج به آوردن معجزه و خارق عادت یا بشارت و اخبار انبیا کند شنه نباشد چنانچه در تلاش سیرین شده که برای اهل دانش و بیش نبوت از این راه در نهایت اتقان و احکام آن

ترکیه کردن رسول اکرم صلی الله علیه و آله امتیاز بختار خویش

۱۵۰

پس بگردان تطهیر فرموده دل‌های بعضی را از شرک و کفر و نفاق و مکرکی فرموده و زینت داده توحید و اخلاص و ایمان
چنانچه دیگران را پاک نمود از سیر و زایل و زیور داده بانی فضایل و فواضل بلکه اگر صاحب دارا نشود لا محاله ادا
شود و از مجاورت او نیک و بد را تمیز دهد و از ظلمت جل بیرون آید و شاید در وقتی ملتفت شود و تأثیر کند و اگر
نگردان نقل و حکایتش دیگران مکرکی و پاکیزه شوند و اما سببی که ترکیه کردن انجناب باشد مردم را به در آورده نشان
از ظلمت جل و شرک و کفر و پلای و حسد و شک و نفاق و بغض و عداوت و کبر و غفلت و طمع و حرص
و رغبت و مرتزق نمودن بنور علم و ایمان و محبت و یقین و صدق و الفت و سخاوت و فروتنی و مراقبت و استغناء
و زهد و قناعت بطریق حکم و بیان و گفتن و واداشتن زبان و ظاهر ساختن بدی و مضار آئینا و منافع عیشمار
اینها حکمت و موعظه و مجادله با برهان پس آن نتیجه رسالت و غایت نبوت بود که تمام مجرود و خولش در آن ضربه
نمود و هر کس هر وقت آنچه شایسته و سبب ترکیه او بود مضائقه نفع نمود نزدیک را از داشتن آن محاسب
چون فرمان می برد از خود میراند و دور را از گرفتن این منافعت چون اطاعت کرده بود بخود میخواند برای هر عملی از خوردن
و آشامیدن و راه رفتن و خوابیدن و گفتن و شنیدن و شطیف و مضاجعه و سواری و مراوده و نشستن
و معامله و نظر کردن و متابعت و تفکر و عطا و لباس و فرارش و نظایر اینها آداب و شروط و اجبه و منته بهر فرمود
که مواظبت هر مرتبه از آن در مدتی سبب است از برای درجها از درجات ترکیه و بنیاد درجه از آن که معاینه فرمود
باشد چگونگی رسیدن بآن را از منزلت آن امور و در حقیقه الوداع فرمود هیچ چیز نیست که شمار از نزدیک کند بهشت
و دور کند از دوزخ مگر آنکه شمار بآن فرمان دادیم و هیچ چیز نیست که نزدیک کند شمار به دوزخ و دور کند از بهشت مگر
آنکه باز داشتیم شمار از آن حق مفسر آن گفتند در تفسیر قول خداوند درباره پیغمبر صلی الله علیه و آله و بی که تمام نعمی
میکند شمار با اخلاق و افعالی که بآن نیکی و پارسا باشید و بعضی گفتند شمار جمع میکند و عدد شمار بسیار میکند و بخت
و الفت دادن و اظهار معجزات کردن چنانکه میکوبند زکی الوذع در وقتیکه زرع مقرر و بعضی گفتند گواهی میدهند بر
زکا و طهارت شما چون تکالیف او بجای آورید و شمار از کی خواند یعنی در روز قیامت در موقف حساب شمار
ترکیه کند و شهادت دهد بر نیکی چنانچه گویند زید عمر و را ترکیه کرده در محضر حاکم شرع یعنی گواهی داد که او عادلست
و این در معنی درست اما از سیاق آیه دور مگر آنکه مستند آن کلامی باشد صا در زایل عصمت علیه السلام و بجه
تفخیم از تطهیر و ترکیه کردن آن حضرت بهلا حظ نوع بشر و سایر موجودات است و اما تطهیر و ترکیه و بریدن فساد
و دادن برکت با تشبیه با حاد استیخاص و اشیاء پس در حصه بنیاد و کتب سیره نبویه و معابر آن جناب متماثل
یا نه از آنها را مثل آنکه هیچ حیوان را سوار نکند مگر آنکه در آن سبب میماند و میرنگشید و آب دهان مبارک در کوزه
یا جامی یا چشمه نمی انداخت مگر آنکه شیرین و خوشبو تر از مشک و اگر کم بود زیاد میشد یا در آب شور میکشید
شیرین میشد و هر کوزه عبور میکرد بعد از دو روز از استشام بوی عطر میفهمیدند که از آنجا گذشته و اگر دست

کیفیت تذکیه کردن صدقه صاحب خود را

۱۵۱

به پستان کوسفندی میکند اشت که شیر کم یا هیچ نداشته شیرش چنان زیاد میشود که صاحبش را غنی میکند و حال درخت
خار و دروبی نیز چنین بود بلکه در کافی و امالی مرویست در خبری طولانی که در سواعظ خداوند است جناب
موسی علیه السلام را بعد از وصیت حضرت رسول و بیان پاره از صفاتش ای موسی او آتی است و بنده است
راست گفتار و کردار برکت داده شده برای او در هر چه دست بر آن گذاشته مقامی و هر در کیفیت
تذکیه کردن صدقه صاحب خود را بمعنی دوم که مقابل تطهیر است بر سالکان صراط مستقیم دین تویم پوشیده
نماند که هیچ رفیعی و یاری و معینی و همسفری نزد خیر و بهر پادار و تر و بهر برای انسان قاصد سفر بسوی خدا
تبارک و تعالی از طعام و شراب نیست اگر مراعات شود در آن آداب و شریک در خود آنها و صفات هر یک
و کیفیت و وقت و مقدار خوردن و نوشیدن آنها در شریعت احمدیه و قانون محمدیه و منهاج علویه صلوات الله
علیها و آلهای سفر رانده پاره واجب و پاره اگر چه مستحب اما شرط است در رسیدن به بسیاری از مقاصد بزرگ
زیر که از آن طعام و شراب بعد از طبع و تصفیه متولد شود خونیکه متولد شود از صافی آن بخار که از روح حیوان
گوبند و مرکب سواری انسان نیست و نزدیکترین اشیاء با و سواری در جمیع اعضا و جوارح متوسط رکبا و چنان
رعایت شود در آن آنچه مقرر شده نوری شود و سطح و ضیائی لامع که روشن شود با و تمامی اجزاء از گوشت
و پوست و استخوان و عظم و انار اسبک و با نشاط کند در سیر مقصد و برای نفس مری پیدا شود در هوا و سبک
سیر و تند و وسطی و بی کلفت و بی شرارت و رام و قانع که هر وقت هر خدمتی با و یابی از جوارحش رجوع
نماید با تمام نشاط و خفت و رغبت و جلالی از عده بر آید و به روشنائی آن نور جز حق نه گزیند و جز حق نخواهد شود
و جز حق نکوید و باطلی که در صورت حق در آید بر او مشتبه نشود و بقباح و سوء عاقبت قباح بر خورد و از
ذکر حق میسر و رشود و در سویداء قلبش جای گیرد و چون روح و جوارح و قوی طیب و پاکیزه شد هر خلق و صفت
و کردار و گفتار پاکیزه و طیب الله از آن آنها خواهد بود چنانچه خداوند میفرماید الطیبات للطیبین و اگر
داراننده غذا پاره از شرط لازم مخصوص خلقت را هر چند جامع باشد به آداب و سنن را بلکه صاحبش را نیز خطی باشد
و اگر در علم و عمل جوارح آن بخار منکون از آن غذای ناشایسته بخاری شود و تیره و تار و فروگیرد تیرگی او دل و سایر اعضا
و اجزای تابان گردد که نور حق و شعاع دانش چون آفتاب باشد در وسط سما اگر بگوشتش رسد مقدار سوسوزنی از
غلب و آتشی را روشن کند بلکه بر ظلمت و تیرگیش بفراید چنانچه خداوند میفرماید و لا یبذل الظالمین الاخوانا
و اگر میندازد لغزش گیرد و در نظرش مستحج و قبیح آید عبادت را باری داند گران و بقدر قوه گریزان باشد از آن
و چون بجای آرد لذتی بنبرد و خیری از او نبیند جسدی ساز و بچان و متحیر میگردد و ایراد کند در قرار دادن آن
از خواندن و شنیدن شعر فاسق و بیانی افسان و لذت بردن و نفسش در طرب آید که عشری از آن را در عشرش نشنید
و خواندن کلام بزرگان و امنایش نبرده و حال آنکه در وصف قرآن فرموده بهترین قصا و نیکوترین صحبتهاست

و نظایر آن از اهل حق بالطبع منزه و فراری چنانچه ملائکه از شنیدن صدایش می‌کام و عدا در طمع و زاری آن همیشه
و برکت و این همه شکر و نکبت از مصاحبت و رفاقت این رفیق روحانی یا دوزخهای انسانیت و اگر کسی چندی
در فکر خود افتد یا در مقام تجربه و فهمیدن صدق و کذب و صحت و سقم این مطلب برآید و طریق خالص نمودن
انچه را در جوف خویش فرستد از حرمت و شبهه و نجاست از دانای برتر کار برسد و عمل نماید به حس و عیان
مشاهده خواهد کرد صدق این مدعی و بالاتر از آن را و محتاج نشود با آوردن شاهد و دلیل از کتاب و سنت و لکن
بخیلان غافل از این امر بهتر است که باید تمام قوه را در انجام او صرف نموده چاره از دین و شغفیدن انچه رسیده از اهل
عصمت علیهم السلام در تصدیق انچه گفته می‌باشد پس باره از آنها را ذکر کنیم نگاه بر سر مقصود و ویم از جناب صادق
علیه السلام مرویست که کسی مسلمان گفت کدام عمل افضل است گفت ایمان بخداوند و نانی حلال و حضرت رسول
صلی الله علیه و آله فرمود کسی که حلال بخورد می‌یستد بر سرش ملک که استغفار میکند برای او تا فارغ شود و فرمود چون
بغیبت از حرام در جوف بنده لعنت میکند و را هر ملک که در آسمان و زمین است و مادامیکه آن لغت در جوف او است
نظر نمیکند خداوند بسوی او و کسی که بخورد و لغت از حرام پس بحقیق که بر کشته با غضبی از خداوند یعنی غضب خداوند بر او
ثابت شد پس اگر توبه کرد خداوند توبه اش را قبول میکند و اگر مردی توبه پس آتش سزاوارتر است با و حق فرمود
کسی که بخورد حلال چهل روز نورانی میکند خداوند دلش را حق فرمود کسی که بخورد از حلال دلش صفا پیدا میکند و توبه
میشود و فرمود کسی که بخورد از حلال که بر صحت دست خود پیدا کرده باز میشود برای او درهای بهشت از هر دری
که خواست از آنها داخل میشود بر و این روز قیامت در عداد ابقیا است و میگوید ثواب ابقیا را حق فرمود
طلب حلال واجب است بر هر مسلمان و زن مسلمان و فرمود عبادت هفتاد و چهار است و افضل آنها
طلب حلال است و فرمود از برای خداوند ملک است که نماز میکند بر بیت المقدس هر شب که هر که حرام خورد قبول
نمیکند از او نه مستحبی و نه واجبی را حق فرمود عبادت با خوردن حرام مثل بنائیت بر روی ریختن و فرمود هر
میخورد عایش مستجاب شود پس پاکیزه کند خوراک و پوشاک خود را حق فرمود بانگسی که عرض کرد بان جناب که
دوست دارم دعایم مستجاب شود پاک کن یعنی از نجاست و حرمت خوراک خود را و در شکم خود داخل نکن
حرام و فرمود ترک یکلقمه حرام نجس تر است نزد من از دو هزار رکعت نماز مستحبی فرمود هر کس یک لغت بخورد از
حرام قبول نمیکند خداوند از او نماز چهل شب را ببرد سیکه یک لغت سیر و یا نذکوست را حق امیر المؤمنین علیه السلام
فرمود زبان ظاهر میکند دل را یعنی بروز سید چنانچه در او است و بر و این از دل میکشد و بیرون می آورد
و قوام دل بغض است پس نظر کن که چقدر غذا میدی دل خود را و جسد خود را که اگر حلال نباشد قبول نمیکند خداوند
تسبیح تو را و نه شکر تو را سید الشهدا علیه السلام در روز عاشورا چون خواهش نمود از آن قوم که ساکت شوند
از ایشان را منع کردند و حجت را تمام نماید قبول نکردند که ساکت شوند پس بانها فرمود وای بر شما چه ضرر بر شما

١٢٤

اندر او زخم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

100

مجلس

۱۰۰

۲۱

و در تأثیر ما که ملات و مبشر و بات در اخلاق حسنه و روزیله

میرسد از اینکه گوش و پدیدین و بجنوبی سخن مرا و جز این نیست که میخواهم شمار ابراه راست پس هر که مرا اطاعت
کرد از دستکارانست و هر که مرا قربان نبرد از تنها شده کافست و همه شما سر بپایند فرمان مرا گوش نمیدید
سخنم را پس تحقیق که پر شده شکم شما از حرام و مهر کرده اند بر دلهای شما **ع** عده الداعی از بعضی آئمه علیهم السلام
روایت کرده که فرمود زنها را از فضول غذاها زیر کا و داغ قساوت بر قلب میکنند و جوارح را نکند میکنند برای
طاعت و کر میکنند دل را از شنیدن سوعظه و ظاهر آنست که فضول غذا شامل باشد زیادی مقدار و لذت
و شبه و حرمت را که در قوام حیات احتیاجی به استعمال آنها نباشد **ق** مسیح علیه السلام فرمود بر ابستی میکویم
برای شما که خبیث اگر سوراخ بنهاند امتیاد است که ظرف غسل شود و همچنین دلها را داسیکه سوراخ نکرده اند
خواستهای او و چرکن نشده بطبع و قساوت که پیدا کرده بسبب نعمت پس زود است که ظرف شود برای
حکمت **ق** فرمود بخورید تا گرسنه شوید و چون گرسنه شدید بخورید و سیر نشوید زیرا که اگر سیر شدید که در نهایی شما گفت
و پهلوی شما چاق میشود و پروردگار خود را فراموش میکنید **ق** رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود کسی که
غذایش کم باشد بدنش صحیح و دلش صفایابد و کسی که غذایش زیاد شد بدنش بجور و دلش قساوت پیدا کند
ق جناب صادق علیه السلام فرمود ولی با نیست کسی که بخورد مال ثمنی یا حرام **ق** فرمود هیچ چیز نیست که در
بیشتر باشد برای دل مؤمن از زیاد خوردن که او در چیز آورد قساوت قلب همچنان شهوت **ق** امیر المؤمنین
علیه السلام فرمود زنها را ز سیری زیر کا و سخت و درشت کننده است دل را و کسالت آورنده است
برای نماز و قضا کننده است **ق** حدیث قدسی است که دل سخت از من دور است **ق**
رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود و در ترین مردم از خداوند کسی است که قساوت قلب دارد **ق** حضرت
باقر علیه السلام فرمود کنایان همه شدند و سخت ترین آنها آنست که روئیده شود بر او گوشت و خون زیرا
که او یا مرحوم است یا مغضب و داخل بهشت نمیشود مگر پاکیزه گو یا مراد آن باشد که چنین شخصی هر چند مجرم
باشد باید در برزخ یا در نخل آنقدر معذب شود که آن گوشت روئیده از حرام که آخته شود تا برای رفتن به
بهشت که در او جز پاکان و پاکیزگان نروند پاکیزه شود **ق** امیر المؤمنین علیه السلام فرمود و ششم از شرایط توبه
آنکه بگذاری گوشتی را که روئیده شده از مال حرام به اندوه تا آنکه بچسبد پوست با سخوان و سپرون بیاید میان
آنها گوشتی تازه **ق** جناب موسی علیه السلام مردی را دید که تضرع میکرد و نهایت و دعا میکرد و دستار
بلند کرده عجز و لایه نبود پس وحی بآن جناب رسید که اگر چنین و چنان کنی هر آینه مستجاب نمیشود دعای او و از این
که در شکمش حرام است و بر پشتش حرام است و در خانه اش حرام است **ق** رسول خدا صلی الله علیه و آله
فرمود هر کس چهل روز گوشت بخورد قلبش سخت میشود **ق** امیر المؤمنین علیه السلام فرمود از اعظم شقاوت
سختی و دلت است **ق** فرمود خشکی چشم و سختی دل و حرص بر دنیا از خلاست نفاق است **ق** جناب باقر علیه السلام

[illegible]

در آثار اغذیه در خلق نیک و بد

۱۵۶

هر چند بصورت دیگر در آید بلکه در این خبر اشاره شد باینکه خوردن گوشت در نه مورث صفت آدمی
و محبت او نیست کردن خلق آورد و نیز در آن خبر است که خداوند خوک را حرام کرده بجهت بدخلفی او که قرار
داده او را موعظه برای خلق و عبرت و سبب ترسیدن و دلیل بر آنچه منع شده بر پشت او و بجهت آنکه غذای
او پلیدترین پلیدها است بلکه فرمودند جایز است پوشیدن سنجاب در حال نماز زیرا که او حیوانیست که
گوشت نمیخورد بلکه مجاورت و ملاقات پلید و مضربین یا عقل و نفس سبب کسب قدرت و ضرر شود
چنانچه نبی رسیده از خوردن در سفال مصری و حضرت رضا علیه السلام فرمود بخوردید در سفال مصر
و نشورید سر خود را به کل او زیرا که او مورث ذلت است و غیرت را میبرد و رسول خدا صلی الله علیه
و آله نیز چنین فرمود باندی که او دیوانی می آورد و می آید که اگر گناه کاران در او
غسل نمیکردند شفا بود از هر دردی و قریب آن در باب تربت مطهره وارد شده بلکه با قناتن نظر و دیدن
چشم کاهی اثری پیدا شده پس چگونه انکار تاثیر کردن چیزی است که عمده قوام چیز دیگر است در آن پیدا
شدن خاصیت آن در این با آنکه در بسیاری از موارد محسوس و مشاهد و از باب سحر را اعمال بسیار است
مترت بر آن که حکم گاهی یا برایشه آن را به بعضی چیزها آلوده یا تربت کرده یا در ظرف مخصوصی گذاشته و آثار
عجیب و بسیاری از خواص آنچیز در او بیند و خلاصه آنچه گفتیم میتوان گفت چند چیز است اول آنکه غذای
حرام دل و سایر اعضا را خلیت کند و صفات مذمومه آورد خصوص قساوت قلب که چون حب دنیا
و شرب خمر اثم الجاثث و مورث سایر اخلاق رذیله است چه باسخی دل هرگز از آیات الهی و کلام مجید
و ملائک عصمت علیهم السلام و مواضع صلی متفع نشود و بهره نبرد و سخنی در او اثر نکند و با اینحال حسنی در صفات
مذمومه نه بیند چه رسد باینکه در او شود پس ناچار با خدا آتما متصف شود و کند شت که صاحب قلب قاسی
دورترین مردم است از خداوند و بنده هیچ عقوبتی مبتلا نشده بتر از آن و حضرت شیخ علیه السلام فرمود
از معاصی که باعث حبس شدن بداران آسمانست جور حگاست و قساوت قلب و حضرت صادق
علیه السلام فرمود عا با قساوت قلب مستجاب نمیشود و جناب عیسی علیه السلام فرمود من یضرب قلب
بمرضی تحت تراز قساوت و چون دل که سلطان است مریض شد همه عساکر و جوارح مریض شوند و در
خصال از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویست که فرمود در انسان مضغه البست یعنی دل هرگاه او
سالم و صحیح شد سالم میشود بسبب او سایر جسد و هرگاه ناخوش شد ناخوش میشود بسبب او سایر
جسد و فرمود اگر پاکیزه شد دل پاکیزه میشود جسد او و اگر خلیت شد دل خلیت میشود جسد او و حضرت کاظم
علیه السلام فرمود لازم ترین علایا برای تو علی است که دالت کند تو را بر صفت قلب نو و ظاهر کند برای تو
فساد او را و علی و م آنکه غذای بدن طبیعت چون باغی میطش خورده شود و گوشت و پوست و استخوان از او

فست ما چون چنانچه
زیر پیش گذارد
ملک و افقی که پیش
لامتی سحر ندارد
بسیار است بدین
چون او را حفظ
بکار در آنچه شکار
من و بوی کف و چون
در زیر غلاف خنجر
بمنع شوی بکن
است تا خسته دنیا
ست و بوی کف
و صف و سنی
یکی بود در چنین روز
بی رود و بعد از
پایان شود و پس
بهر چه چنان
سایر سبب
سختی
بخوان و بگو

در تأثیر غذای حرام در قلب انسانی و ترغیب بر تحصیل غذای حلال

۱۵۲

روشنه شود و تربیت یابد دل را پاکیزه و نورانی کند و صفای و جوارح را پاکیزه و روشن شود
روحانی دهد چون چنین شد آنچه طیب است از صفات و کلام و استماع و حرکات و حالات و خوردن
و غیر آن او را طالب باشند و او نیز خیر طیب چیزی نخواهد و بان فرمان ندهد و جویا نباشد و بغیر آنچه بر نور
و صفایش بنفیزد میل نکند و اگر لقمه بلیدی ندانست در جوفش داخل شود چون بالطبع سبب است برای کاستن
آن نور فوراً ملتفت شود اگر تواند دفع و الا تذکر کند و از آن و امثالش که دارای چنین ضررند کنار کند
و نفرت گیرد پس از بیشتر لذایذ و مستحبات و الوان اطعمه و انواع اثر به ازل معرض و بی تکلف دست کشد
و دارای زهد حقیقی شود که نفرت و اعراض قلبی است از اغراض دنیا پس درک کند حلاوت ایمان را حضرت
صادق علیه السلام فرمود و الله نخواهد چشید شیرینی ایمان را تا آنکه زاهد شود در دنیا و اگر چشید هرگز چیزی بر او
اختیار نکند و چون باین مقام رسید باقی خصال نیکو را در یاد چه در محل خود مقرر شده که اگر آدمی بحال یکت خلعت
نیکو برسد و آن را به تمام باشد و طراز راه علم و عمل بدست آرد و در قلبش راسخ شود سبب خواهد شد برای
کشدن و آوردن باقی صفات حمیده بی زحمت و مشقت و از این بیان ظاهر شد سبب افضلیت تحصیل
غذای حلال بعد از ایمان از جمیع اعمال چه با صرمت او خورنده اش را از صفات قلبیه محروم و در اعمال جوارح
کسل و بی نشاط کند و آن را که بجا آرد بی ثمر بماند و در اخبار بسیار در تفسیر آیه شریفه و قد منّا الی ما علموا
من عمل فجعلناه هباء منثورا که حاصلش آنست که هر چه را میچ و ناپود کردیم رسیده که این اشخاص
که با ایشان خداوند چنین کند کسانند که نماز کنند و روزه گیرند و پاره از شب را برای عبادت بقرینند و لکن
اگر چیزی از حرام بر ایشان عرض شود بشتابند بسوی او و اما حلال او پس دانستی که کلید همه خیرات دین
و آخرت و سبب راحت و وسع است قطب را و ندی در لب لباب روایت کرده که چون آیه بخوی
نازل شد و امر فرمود خداوند صحابه را که هرگاه خواهند بار رسول خدا صلی الله علیه و آله را بگویند صدقه
دهند علی علیه السلام یکدینار داشت به ده در هم فروخت و به مساکین داد و ده مسئله از آن حضرت
پرسید اقول گفت یا رسول الله چگونه بخوانم خدا را فرمود با راستی و وفا یعنی عمل کردن با آنچه متعهد شده بر
خداوند و گفتم گفت چه بگویم از خداوند فرمود عافیت بستم گفت چکم برای نجات خود فرمود حلال بخور و رست
بگو چهارم گفت نور چیست فرمود قرآن بستم گفت فساد چیست فرمود ظم و کفر و بدعت و فجور ششم
گفت بر من چیست فرمود امر خدا و رسول بستم گفت حیل در چیست فرمود ترک حیل ششم گفت حق
 چیست فرمود اسلام و قرآن و خلافت بستم گفت وفا چیست فرمود شهادت ان لا اله الا الله و هم گفت
راحت چیست فرمود بهشت چون حدیث با فایده و کمیا بود تمام آن را نقل کردم و فی مخرج
برقی مرویست از ابی بصیر که شخصی خدمت جناب باقر علیه السلام عرض کرد که عمل من ضعیف است و نماز

در کسی که ایمان آورد و کجا او را کجا
کجا در مسوی خانه خود را چهل روز
در زمین نجس بشود و یا ناله میکند
از بول و قند سکر و تا چهل روز
چون چیل نه میخورد
و دعا کنند باده نفرین چار و پنج
با چهار نفر و بیشتر دعا کنند
مستجاب شود و اگر کسی
اول برای چیل نفر را در زمین
خود دعا کند نگاه برای خودی
هم مستجاب میشود و اگر کجا
در خانه چیل شستن جائز شود
بگویند خدا ما را از وضو چیل
شماردند و قبل و است
آمریه شود و اگر چه
عصر علیه السلام خام شود و اگر
وقت چیل در دنیا بود
چیل صباح دعای محمد و جواد
چگونه

در حقوق مالی که در اسوال اغنیا است

وسرفت وجور اورا منتصرف نیست یا در نزد او دارای شروط زکوة و حسن شد چه بیشتر اهل کجا رسیده
خمس منافع ندهند و بیشتر اهل زراعت زکوة و ولین دو حق به عین مال تعلق دارد که اگر صاحبش ندانست
هر کس افتاد باید آن دو حق را از آن مال بیرون کند پس بیشتر مالکوات و طبقات خالی از این دو حق نباشند
واجب از معدن آرد از نمک و امثال آن اصلا رسم دادن خمس از آنها نشده و اما مصلایم و حق الناس پس بجا
دی شعور پوشیده نیست که با این جورها و ستمها و مالهای ناحق که از مردم گرفته میشود انگاه با عین آنها داده
و خرید و فروش و عطا و بخشش میشود و کمالی سال از آن پیدا میشود و بسیار گسارند که بمیزد و آلاف از حق و ذکا
بر ذمه ایشانست و چون صاحبش معین نیست تمام ترک باید تصدق شود بر فقرا و در ده دل از دیناری بکند
و با مردم مشورند و بظاهر اهل جور نیستند و با همه آن مال حرام با خلق معامله میکنند و شرح این ضرایب از فقه
و اما سایر حقوق پس در کتاب شریف عده الداعی مر ویست از باب صادق علیه السلام که فرمود عین
موسی ای عیسی چه مال از آن خداست تعالی است که امانت سپرده نزد خلق خود و اموال فرموده ایشان را که بخورند از آن
بیمانه روی و بیاشامند از آن بیمانه روی و بپوشند از آن بیمانه روی و نکاح کنند از آن بیمانه روی و سوار شوند
از آن بیمانه روی و باقی را ببدل کنند بر فقراء مؤمنین پس هر که از این تعهدی کرد آنچه بخورد از آن حرامست و آنچه
نبوشت از آن حرامست و آنچه بپوشد از آن حرامست و آنچه نکاح کند از آن حرامست و امام زین العابدین
علیه السلام فرمود سخت دلی بر فقراء و مساکین باران آسمان را حرام کند و عیسی را اخبار حقوق مؤمنان بر
یکدیگر در مال و غیره و حق فقراء و بر اغناء که به پاره از آنها بعد از این اشاره خواهد شد انشاء الله تعالی انقدر تاکید
و تشدید شده که اگر جرئت نکند کسی که گوید واجب است لامحال از آن قسم مستحب خواهد بود که در ترکش ضرر یا زیان
بسیار خواهد بود بلکه در خبر معلی که چندین سند روایت شده و خواهد آمد جناب صادق علیه السلام فرمود مؤمن را
بر مؤمن هفت حق واجب است و نیست از آنها حتی مگر آنکه بر او واجب است اگر ضایع کرد او را بیرون بیرون
از دوستی خدا و طاعت او و او را در آن حظی نباشد تا آنکه فرمود و نفهم آنکه اعانت کنی او را برین و مال و زبان و دست
و پای خود و عیسی را روایت نبوی که سی حق در آنجا است فرمود از عهده آنها بیرون نیاید مگر با آوایا بعبود
آخر خبر است که یکی از شما از حق بردارد خود و امیکند از دیگری پس از او مطالبه میکند در قیامت پس حکم میشود برای
او بر آن شخص جناب صادق علیه السلام فرمود عبادت کرده نشد خدا و نیکو نیکو بهتر از ادای حق مؤمن
و غیر آن از اخبار که در باب آئینه در شرط ششم ذکر میشود و عجب نباشد که صفی الله آدم و اوّل برگزیده و اول
خداوند عالم بجهت یک ترک اولی از آن همه نعم شستی محروم شد و بچنین سزای ظالمانی فرستند مادر را که سزا
این همه فرمان الهی بخیده و در امانت خدای خیاست کرده از پاره مقامات عالی و صفات نفسانی محروم نماید
هر چند در اینجا مقدمه شود از برای فتاد و در وادی خسران و افتاد و ناکش در صحن ایمان و بالجملة با رعایت

[illegible]

در صعوبت تحصیل غذای حلال

۱۶۱

کردم خدمت ابی الحسن با وی علیه السلام که ما روایت کردیم از پدران تو که نمی آید مردم زمانیکه نیست چیزی که یا بهتر
 در او از بلاد انیس یا کسب در پی از حلال پس فرمود ای اباج محمد در سبب که یا ب موجود است و لکن تو در زمانی هستی
 که نیستی چیزی مشکلا از در هم حلال و برادری در راه خدا تعالی پس سبب بعد از نقل خبر فرمود هر گاه حلال دشوار یا
 متعذر بود در آن زمان و حال اگر عهدهش به ابتداء ایمان و اسلام نزدیک بود پس چگونه میشود حال حلال و حرام و طعام
 با اختلاف امور حلال و حرام و چون دیدم کار با بنجار رسیده چنین دیدم که احتیاط کردن در پیدا کردن حلال به پیران
 کردن خمس و حقوق واجب از هر چه دارم اقربست به نجات و سلامتی در حیات و بعد از مردن و غرض سبب بر این
 کردن خمس و است از هر چه بدست آید و احتمال حرمت در تمام یا بعض آن برود و در اخبار متعدده رسیده که در
 حلال مخلوط بحرام که نه صاحبش را شناسد و نه قدر حرام را داند خداوند لطیف فرموده و راضی شده به دادن خمس
 و پس از دادن مال حلال و پاکیزه شود و با احتمال تعلقی زکوة عشر آن را نیز میداد و لکن از طریق آن مرحوم معلوم میشود
 که مرادش از حقوق واجب تمام حقوق اخوان و فقر است چنانچه در کتاب کشف المحجوب تصریح فرمود که همیشه از محصول زمین
 نه عشر را بفقرا میداد و یک عشر را برای خود نگاه میداشت و این سیره حقیقت معنی عمل کردن است به آنچه شریفه
 که در صد بیان اویم که وقتی که به ما چه با دانستن و دیدن فوائد گذشته از حلال و اینکه خوردن آن سبب
 برای رفتن قذارات و زینت گرفتن نفس بصفات حمیده و ترقی و قوت گرفتن آنچه داشت لغاها و طفر نیافتن
 بر آن مگر گاهی با نهار از رحمت برانگی از آن که متقا و مستحکم با آنچه خورده و خواهد خورد از حرام انگاه واقف شدن
 بر این بشارت الهیه و نعمت سنی که قدرش را جز خداوند کسی نداند از عهده شکرش تمام آدمیان و غیر ایشان بزرگوار
 که به دادن صدقه تمامی حرکت و کثافات و قذارات و حرمت و نجاسات ظاهری و باطنی مال مانده برود و چون
 حلالی همراه پاکیزه و خالص شود و باین همان کند که حلال اصلی که دست کثیفی با و نرسیده بود میکرد و همیشه از این
 کار متکثر و بر ساختن چنین کسیر روحانی و تریاق کبیر آسمانی توانا الهیه با نهایت شوق و میل آنچه تواند چه هر چه
 بیشتر و تاثیر باقی مانده بیشتر و برگشتن زیاد تر شود و هر نفع و لذت و انزی که در آنها خیال داشت در آنچه باقی مانده
 خواهد دید سیری را که در روان مثلاً میداشت و بان عادت داشت در یک بلکه در نیمه نانی مشاهده خواهد
 نمود و لذت و قوتی که در الوان اطعمه طلب میکرد بیشتر از آن را در یک نانی پیدا خواهد فرمود و اگر خواست
 همه احتمالات آن غذا یا مال عمل کند خمس آن را به ده انگاه عشر انگاه تمام آن را بستیدی فقیر رفیق با همت ده
 که برستی و رضا دوباره با و برگرداند انگاه همین کار را با فقیر غیر رسید کند انگاه به حقوق مستحق پردازد به تفصیل و
 شروطیکه باید با التفات بر مراتب آنها در مقام تقدیم و ترجیح چه حقوق متفاوتند در بزرگی و کوچکی و دینی
 و دنیوی و برای هر یک درجات بسیار باشد و حق نیز گاه اصلی باشد بقدر اول و اول الهی که در آن ملاحظه رسید
 خبری ظاهر از آنها با و نشده و نباید کرد هر چند خیر بسیار رسیده چون حق رحم و همسایه و یتیم و فقیر و رحم دور شود

و نزدیک و کاهی حق اندوی احسانی پیدا شود که از آن شخص باور رسیده و آن نیز صاحب مراتب باشد چه کسی که جان انسانی را بخرد البته حقیقتش نزدیکتر باشد از آنکه مالی باو داده یا مالش را حفظ نموده و این حقوق کاهی جمع شود بسیاری از او در یکی چون رسم همسایه فقیر عاجز معتمدین رفیق در سفر و حضر که راه روزیش از جاهای دیگر مسدود و دیگران با اعتماد بر او و مکان بی نیازی در آن مصاحب چیزی باو ندهند پس دارای سته حق مثلاً از دو و آن از یکست مقدم باشد و شرح محل انفاق و صدقه در باب دهم بیاید و چون طالب تزکیه چنین رفتار کند شاید اقبال فرمان امیر المؤمنین علیه السلام که بوالی بصره عثمان بن حنیف نوشتند کرده باشد چه از مطالبی که در آن فرمان همایون درج شده این است که نظر و تأمل کن در آنچه میخوری از این خوردنیها پس هر چه را که عیش بر تو مشتبّه یعنی ندانستی که حلال است یا حرام پس بنده از آن را و هر چه را که یقین کردی به پاکیزگی راههایش یعنی از هر راه که تحصیل شده و بهر راه که باید صرف شود پاکیزه و از معایب میترست پس تناول کن از آن و از تمام آنچه کفتم منکشف شد که هر که تقوای او در مقام تحصیل حلال بخوی که ذکر شد و اتمام در خوردن خبر از آن بیشتر باشد در مقامات دیگر با نفع و حکم و بادوام و ثمر خواهد بود و الا همانست که فرمودند آنچه کند بنائیت بر روی ریخت و اگر برستی در این مقام در آنکه وسیع نماید خداوند اعانت خواهد کرد و زرقش را بشه و طند کوره با و خواهد رسانید بسیار از علماء صالحان که باین وادی درآمدند و بر خود تنگ گرفتند خداوند حسب الوعد که **و من یتق الله یجعل الله له مخرجا** بمقدار حاجت از ممر مرضی بایشان رساند و چون دیگران خوردند و پوشیدند و از کسکی نمودند سید جلیل و عالم نبیل سید خلف بن سید عبد المطلب موسوی مشعشع که از اعیان علماء خویره و معاصرین بهائی و صاحب تصانیف را ثقه بود و بسیار زاهد و مریاض و در لباس و خوراک سیر و سبک و طریقه حبه مطهر خود را و عبادت او ضرب المثل بود علی کتاب مظهر الغریب که شرح دعای خوفه جناب سیدالشهداء علیه السلام است میفرماید وقتی کسی را که بر او اعتماد داشتیم به راه فرستادیم با خواهی که برای من طعامی بخرد بقیمت هزار درهم و او را وصیت کردم که از ارباب دیوان بخرد بجهت شبته که در مال ایشانست چون چند روز گذشت در خواب دیدم که گویا آن مرد وارده شده و از او پرسیدم از خبر طعام گفت خریدم از ارباب دیوان چیزی خریده با منی گفت در دو من کار بر من مشتبّه شده که بدنباله با آن طعام مخلوط شده و از حال خودش پرسیدم گفت در شکلی مرا از او داد و داغ کردم چون صبح شد آن مرد آمد از صورت حال پرسیدم پس خبر دادم بر همان نحو که در خواب دیدم از جهت طعام و در وقتی در نواحی فارس بودم و امینی داشتم با والدیم در خویره بود پس در خواب دیدم که گویا آن مرد آمده و با او دو هزار درهم بود از والد که برسم صل برای من فرستاده پس باو کفتم میترسم که این از اعمال دیوان باشد گفت از آن بابت نیست پس او را بخداوند قسم دادم ساکت شدم پس دوباره او را قسم دادم گفت

مجلس شرفاء
کتابخانه
بازار
مسجد
کتابخانه
کتابخانه
کتابخانه
کتابخانه

در فائده ستم صدقه که سکون نفس است

۱۹۴

و میفرماید و من یتق الله يجعل له مخرجاً و رزقه من حيث لا يحتسب هر کس از خدا تعالی بترسد
 او را از هر تنگی برهانند و روزی دهد او را از آن راه که بچنان نبرد و این تنگی کاپی از شبهات و وسوسه باشد در عقاید
 و اصول ایمان و کاپی از میسور نبودن آنچه با و است قوام بدن انسانی و آیه هر دو قسم را شامل و مخرج و رزق
 هر یک بحسب حال و است و در مجمع البیان مرویست از جناب صادق علیه السلام که فرمود روزی
 من حیث لا یحتسب آنست که برکت دهد خدا در آنچه با و داده و در فقیه مرویست از علی علیه السلام که فرمود
 کسی که خداوند او را رزقی که کاپی بی پای خود بسوی او دراز نکرده و زبان را برای او نگشاده و جامه بکند او بر خود
 بن پوشیده و خود را بر او عرضه نآورد آنرا نیست که خداوند او را در قرآن ذکر فرموده که و من یتق الله الاثیم و
 قصص ائمه سالف که غلت از مردم و سیاحت بر ایشان روا بود خصوص در بنی اسرائیل حکایات بسیار
 نقل شده از عباد و ورهیلان که در غارها و کهنهها و صومعهها مشغول عبادت بودند و روزی بتوسط شیبه
 یا شجر یا از غیب عند الحاجة بایشان میرسید و این امت اگر معاشرت را با تقوی ضمیمه کنند البته از برکت محمد و آل
 محمد علیه السلام از مقام ایشان بگذرند و لکن حیف که رشته تقوی را از دست دادند و در وادی خذلان مانده از آن
 دسته سابقین و مسارعین بسوی خیرات و الطاف خاصه الهیه بمراحل دور افتادند و فصل ستم در فائده
 ستم صدقه است که از آیه شریفه ظاهر میشود و آن صلوات رسول است صلی الله علیه و آله چنانچه فرمود
 و صلیل علیهم ان صلواتک سکن کلکم و الله سمیع علیم ای پیغمبر رحمت بطلب از خدای برایشان
 یعنی صدقه دهندگان زیرا که دعای تو یا دعای من تو سکون نفس و طمانینه و است برایشان و خدا تعالی شنوا
 و دانا است و ظاهر آیه آنست که این سکون پیش از دادن صدقه و دعا کردن رسول خدا صلی الله علیه و آله
 نباشد و پس از آن دو پیدا شود پس بدین سکون مکشوف میشود که آن جناب دعا کرده چه خواهد آمد که
 فرقی در این مقام میان حضور و غیاب و موت و حیات نیست و دعای آن جناب مستجاب شده و آن
 آن پی برده میشود و بقبول شدن صدقه پس باین فائده توان تیرداد میان صدقه قبول شده و نشده پس
 از همه فائدهها بهتر و نفیض بیشتر چه مشاهده اثر قبولی عمل مطابق آنچه فرمودند آیتی باشد تمام بر اثبات وجود و بقا
 خداوند تبارک و تعالی و صدق رسالت حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله و صدق آنچه وعده دادند
 از جزاء برای اعمال حسنه پس بر شوق و رغبت بپذیرید و بخداوند نزدیک نماید پس بدادن صدقه پایه از توحید
 و شوق و معاد حکم و شوق کردن کردارهای نیکو زیاده پس صدقه عمل باشد از سایر اعمال ممتاز بکثرت فائده
 و بزرگی آن و توضیح آنچه از آیه شریفه ظاهر میشود و میتوان احتمال داد و ذکر کرد از آنچه مربوط است بمقصود
 مستوقف است بر بیان چند امر اول آنکه مقام طبقات امت در نزد آنجناب مختلف و متفاوت
 و بحسب آن مراتب دعای آنجناب در باره ایشان مختلف بود و طایفه از آنها چنانند که دعای آن

جناب در باره ایشان بی فایده و خداوند اثر اجابت را از آن بر داشته بخوی که با الحاح سودی ندید و بفرمود
 چنانچه میفرماید **الَّذِينَ يَلْمُزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ
 إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ
 لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ
 لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ** اما که عیب کنند و بر سبیل استهزاء چشم بر هم زنند تبرع کنندگان از اهل
 ایمان را در صدقات و عیب کنندگان را که جز طاقت خود نیابند و مال بسیار ندارند پس سخریه و فسوس
 میدارند از ایشان خدای جزای سخریه ایشان بدید و مرایشانراست عذابی دردناک آمرزش خواهد بر ایشان
 یا آمرزش نخواهد برای ایشان اگر آمرزش خواهی بر ایشان هفتاد بار پس هرگز نیامرز و خدای ایشان را بر کما
 انکابیان بخدای و پیغمبر کافر و خدای راه ننماید یا هدایت کند به بهشت فاسقان را پس جمعی که در دل
 گردیدند بخدا و رسولش و جامه از اسلام برتن کردند که بدن را پوشانند و در دل از او اثری نگذاشتند و از جمله
 علامت ایشان آن بود که صدقه دادن را عیب دادند و آن را که دهد استهزاء کنند پس دعای آن جناب
 در حق ایشان بی ثمر و شرح حال اینجا عت در تقاسیر و سیر موجود است **طَائِفَةٌ دُكِرَ بُوْدُهُمْ كَحَسْبٍ دُكِرَ بُوْدُهُمْ**
 که حسب فرمان الهی چون در ایشان بلوت کنای طوت میشد و مرکب کنای میشدند در محضر جنابش حاضر
 میشدند و استغفار میکردند و آنجناب نیز بر ایشان طلب آمرزش میکرد اما میداجابت بود چنانچه میفرماید
وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ وَاسْتَجَابَ لَهُمْ
وَأَلَّا يَرْجِعَهُمُ إِلَى أُولِهِمْ لَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَاسْتَغْفِرُوا لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
 خداوند و رسول صلی الله علیه و آله بر ایشان استغفار کردی هر آینه یا فتنی خدای را پذیرنده مهربان
 و عده صریح نفرمود که اجابت میکنم و خواهم آمرزید بلکه فرمود که رجاء را قوت و طمع را حرکت دهد با خوف از
 رد و هر چند بجهت کامل نبودن شرایط قلبیه باشدی در تفسیر شیخ ابوالفتح مروسیست از امیر المؤمنین ع
 که فرمود چون رسول صلی الله علیه و آله را دفن کردیم و سه روز برآمد اعرابی بیامد و بر سر قبر رسول صلی الله علیه
 و آله در افتاد و میگفت ای زان خاک تربت رسول بر سر میرنجست و میگفت یا رسول الله آنچه گفتی
 بشنیدم و باور کردم و آنچه از خدای فراگرفتی ما از تو بواجب باز نگرفتیم و از جمله آنچه خدای بر تو فرستاد این
 بود که **وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ وَاسْتَجَابَ لَهُمْ**
 از قبر پیغمبر صلی الله علیه و آله و از برآمد **قَدْ غَفِرَ لَكَ** بیا مرزیدند تو را ای کونیده و پوشیده مانده که مر
 گناه که از آدمی سرزند لایق قصاصی باشد در ثواب و خط او و ضرری بر جاننش پس ظلم باشد بر نفس جز آنکه
 در آنچه مذکور ظاهر آن قسم باشد که در او شکست جزئی از مقدس نبوی و شنیدن سخنی و سوء ادبی بان

که بجز برای آن کردارهای نیک و ثبات در ایمان خود وسیله معین نمود و امر بشفاعت و طلب گذشت از آن
 لغزش فرمود پس ظاهر شد که این گروه پیرامون آن گناه که کومر ایمان را از دستشان گیرد و اسم مؤمن را از سر ایشان
 بردارند و خود را از آن دسته معصیت حفظ نمایند بجهت درآمدن در آن سلسله عظیمه و رسیدن باین نعمت جسیم
 چنان را که خدا تعالی مؤمن خواند و به محرم از خود کاری درباره او فرماید مؤمن بزبان و عاری از حقیقت و شرط
 و اوصاف ایمان نباشد بلکه لا محاله چنان باشد که از آن دسته معصیت که برای صاحبش دخول حجیم آورد و مبرا اگر مبتلا شود کاهی با خوف و هراس در بنای ایمان
 بسته گناهی باشد که دینی عذاب قیامت و شداید آن روز و عذابی بر رخ و تلخی سگرات و بعضی اقسام طاهای
 دنیا دارد و بهر چه ایمانش صدمه نرساند و لکن این دستها آفتاب زنی واضح که هر کس داند یا تواند که جدا کند ندارد و در
 بعضی از آنها اشاره شده که او با ایمان جمع نشود و شاید در ستر و خفا آن چون شب قدر و نماز وسطی و اولی و آخری
 و اسم اعظم حکمتی و ستری باشد و همین حکمت پس که مؤمن را از ترس آنکه مباد این گناه که در نظر دارد از آن رقم
 باشد از پیشتر معاصی بترساند و نگاه دارد و شاید از این طایفه باشند آنانی که خداوند درباره ایشان فرموده و اذ لجا
 اَلَّذِیْنَ یُؤْمِنُونَ بِالْآیَاتِ فَقُلْ سَلَامٌ عَلَیْکُمْ وَ کُتِبَ عَلَیْکُمُ الْعَزِیمَةُ اَلَّذِیْنَ یُؤْمِنُونَ
 سَوَاءٌ بَجَهَالَةٍ اَمْ تَعْلَمُونَ مِنْ بَعْدِهَا وَ اَصْلَحْ فَاِنَّهُ غَفُوْرٌ رَحِیْمٌ و چون آیند نزد تو آنکه ایمان آورده اند
 آیاتهای ما و باور کردند هر علامتی که برای مطلق گذاریم از توحید گرفته تا تمامی احکام جزئی و نیک و بد هر کس که
 یومیه پس بگو رحمت بر شما باد نوشته و فرض نموده برورد کار شما بر نفس خود رحمت را که کار این است و حکم
 چنین است که هر که بکند از شما بدی را بنا دانی آنکه توبه کند و آنچه بکند افساد کرده با صلاح آورد پس بدرستی که او
 آمرزنده و بخشاینده است بیامرزد و ببوشد و رحمت کند و بخشید و در این آیه نیز تقدیر را شایسته و کثرت
 و تکریم و رحمت در توصیف و تصدیق ایمان آن گروه و امر بر رسول اکرم در تقدیم سلام بر ایشان و نوشتن
 رحمت بر خویشان برای ایشان بعضی نوشتن تکلیف بر ایشان فرموده که شایسته نباشد جز این طایفه
 یا طایفه آئینده را طایفه دیگر کسی که با خدا تعالی باید رسول اکرم صلی الله علیه و آله ایشان را بکاری
 و ادا و که تقدیم خدمتی کنند و بدو نگاه بی نیاز نیازی آرد و رسولش از ایشان ستاند و در حق ایشان دعا نماید
 و هر کس را بمقصود اصلی خویش رساند چنانچه در این مقام فرموده که بکیر از اموالشان صدقه که پاک کنی ایشان
 و پاکیزه نمائی بجهت آن صدقه و دعا کن در حق ایشان که دعای تو آرامی دل ایشانست و بلندی مقام این
 گروه از آنچه در این باب ذکر شده و خواهد شد معلوم است و هم آنکه مخفی نماند که در امت آن حضرت
 مؤمن و منافق و صالح و طالح و سعید و شقی و قاهر و دانا و جاهل و نجیب و سخی بودند و تکلیف گرفتن
 صدقه مخصوص نبود بطایفه و دادن آن منحصر نبود در دست از ایشان بلکه آن جناب و عمالش از هر طایفه

قلت و لو انما اذ غلبت
 اللهم انما قد سمعنا قولک
 و اطعنا امرک و قصدنا حبیبک
 مستغنی عن البرک من
 دنوینا و ما اقل کلموینا
 من اوزارنا انما من
 زلنا معک فین خطایانا
 مستغنی من کل ذنب
 اکتمناه با عینا و شاک
 التوبه و نستغنی من کل
 ذنب اکتمناه با الشاک
 و بهین روش کار کرده جری
 بان عصیان کرد و امر را
 آنچه در زیارت در دست که باید
 عرض کرد و بعد از اسم و طایفه
 فقد غفرنا الذنوب و
 النیب و کثرت الذنوب
 نقیضت الاوزار و الطمان
 انما یا

بیست نحو مطالبه میگردند و از هر طایفه صدقه دهند به دو آن جناب در حق هر کس که چیزی میداد و عالی میفرمود
 و نتواند بود که برای هر یک قسم چیز و یک مرتبه صنعت بخواند و آنچه برای مؤمن صالح شیخی دانا خواست برای مقابلش نیز
 طلب نماید و با و برسد چه آن جناب نیز نیست از خواستن مطلب جایا بجا برای محل بیجا و نشاندن نیکوکار
 و بدکار بر سر بخوان و تسویه منافق و مؤمن در فضل و احسان پس لا محاله دعای آن جناب مختلف باشد
 بر حسب اختلاف آنها و برای هر گروهی چیزی خواهد مناسب حال و موافق مقصودشان و این سخن در
 سلام آن حضرت نیز بیاید چه از صفات پسندیده آن جناب بود سلام کردن بر صغیر و کبیر و مؤمن و
 و منافق و آشنا و بیگانه و در هر مقام قصد میگردند از سلام معنی خاصی را که در مقام دیگر نبود و چگونه میشود
 که بخوانند از سلام بر آن جماعت که در آیه سابقه ذکر ایشان شده و نمیگردند که در امت من پسندند کسانی که
 من نامور شدم بر سلام بر ایشان همان معنی را که در سلام بر بدترین خلق خداوند پیوسته و اختلاف معانی سلام
 بحسب اختلاف آنها که برایشان سلام کرده میشود در مجلس مذکور است لیکن اگر خداوند تبارک و تعالی
 اختیار و امتحان فرموده تمامی عباد را بمقداری از خوف و بیم که در قلبشان پیدا میشود و از روز ولادت
 تا وقت مردن و آن خوف مختلف باشد بحسب اسباب که بعضی از روی طبع و فطرت باشد و بعضی از
 عادت بر خیزد و بعضی از قوه و اهرم و خیال پیدا میشود و بعضی از ادراک عقل و فقه نفس حاصل شود و بحسب
 تبدل مراتب آن خوف نیز تبدل شود قسمی برود و قسمی دیگر بیاید و مختلف شود بحسب اختلاف آن چیز که از آن
 ترسد و باین ملاحظه بعضی مذموم باشد و بعضی مذموم پس حکم آن نیز مختلف شود چه پاره از آن مذموم و وجود
 آن در محکمت پسندیده اما باید سبب آن را برداشت و از خود دور نمود مثل خوف از گناه که مرکب شده بعضی
 مذموم و وجودش کرده طالب زیاده شدن آن باشد که آن مانع است انسان را از ارتکاب معاصی و مسافه
 در ادای طاعات چون خوف تغییر نعمت خوف سلب نعمت خوف حرمان از نعمت خوف نزول نعمت خوف
 موت فحاشا خوف سلب توفیق توبت خوف عدم قبول طاعت خوف سلب توفیق طاعت و امثال
 اینها و پاره مذموم و قبیح و مانع از بسیاری از طاعات بلکه مضر بقایه و معارف مثل خوف فقر در وقت انقضا
 خوف طاعت کردن بخیر و آن خوف احتیاج خود یا فرزندان یا مال پس حرص آورد برای جمع آن و نظایر آن
 و تمام اقسام آن که مقام تعدادش نیست داخل است در آیه شریفه و لنبلوكم بشئ من الخوف
 هر آینه امتحان و اختبار کنم البته شما را با چیزی از خوف و باین امتحان صابر و شاکر و موحد و مطیع از تقابل
 خود جدا شوند بعضی را خوف به مقامات عالی رسد و پاره را در اسفل در کم حجم و همه آنها سبب باشند
 برای اضطراب دل چه حقیقت خوف که ترس و بیم آمدن بلا یا دفع نعمت است چه آیهی چه انزوی چه
 داخلی چه خارجی چه نفسی چه بدنی قلب را متزلزل کند و آرامی را از او برد و باشتنا را آمدن آن گروه و یارانش

ظاهر و باطنی و فتنه العاجی
 و قد اخبرنا صاحب القضا
 عن فتنه تالی الله قال و قوله
 الحق و علی الله شیء و ما انا
 یا رسول الله فاجبت الیک
 مستغنی من ذنوبی یا ربنا
 من مناصی نادیا علی
 سبائی یا ربنا من خطایای
 الی و در باب قسبه
 مریت که عوای و خوف
 یول خدا صلی الله علیه و آله
 بر من شسته و از آن است
 حضرت فرمود آن که نیست
 گفت قول خداوند و اعتصموا
 بحبل الله جمعا و علی
 فزود علی بن ابی طالب علیه
 و طرف راست او در آن است
 بحبل الله متشکک شود و او
 دست مبارک را بر کتف آن
 و دست مبارک را بر کتف آن
 جناب که داشت پس از آن
 ایام قدیم

در اقسام خوف ممدوح و مذموم

۱۶۹

آن محبوب از هر چیزی بکسله جز از آنچه او را از آن برهانند و بغیر او چیزی نخواهد و طالب نباشد و گاه شود جمعی بر آن باشند تا هر کدام بر چیزی یکی بر عرض دیگری بر مال دیگری بر دین مثلا و در یک چیز یا به اطمینان و یا بهیچ وجه آنها را که از او از اضطراب و هراس بکسله بخار برون آید چنانچه در مقام چنین باشد بر اجماعی که منافق بودند در دل ایمانی نداشتند بخداوند و رسولش چه رسد با اعتقاد حسن صدقه و اتفاق چه خود را در سبکست مؤمنین در آورده که عیسی بر اوست کسند پیوسته خائف بودند که مبادا رسوا شوند و پیغمبر صلی الله علیه و آله از باطن ایشان خبر دهد و آنچه در دل نهان کردند آشکار نماید چنانچه خداوند میفرماید **وَالْمُتَّقُونَ** آن تقوی علیهم سورة **قُلْ إِنَّمَا نَحْنُ بَنَاءٌ فِی قُلُوبِهِمْ** میترسند منافقان از آنکه سورة **فَرُودَیْ** بر ایشان که در او کشف بر و پنهان است ایشان باشد و خبر دهد ایشان را از آنچه در ضمیر دل ایشان نهان بود پس خوف اینها بر عرض بود و طالب بودند بخی از او و سکون خاطر از بروز نکردن آنچه در دل دارند پس اجابت کنند امر صدقه دادن را تا در سبکست مطیعین در آمده با ایشان آن رفتار شود که در دنیا با مؤمنین میشود و جمعی اگر چه بدست مؤمن اما چون بمقام یقین نرسیده بودند محبت مال ایشان را ترسانده بود که دادن صدقه خسارتی باشد در مال و نقضی در حساب آن اگر چه خداوند وعده خلف داده بود که هر چه در راه او دهند بر جایش گذارد و نگذارد که از مقدار مالشان چیزی بکاهد اما ضعف ایمان نگذاشته که ایشان باور کنند و از کم شدن مال آسوده شوند پس ترس ایشان انمال و از نیامدن بدل آنچه بصدقه باید داد پس مقصد و محبوبان اطمینان خاطر از آن اضطراب و باور کردن کم نشد حساب و جمعی با داشتن ایمان کامل و اعمال صالح و کوشش در بندگی همیشه خائف و هراسان که مبادا در آنچه کنند فساد و خطی و مبطلی در سابق یا مقدارن یا بعد از آن باشد و در دیوان عمل بکثرت تمام دارایی بکشد و را و خواستند که بدست هر صراف این بازار و دهند علی بکشد نباشد یا اگر بصورت تمام آتالی روح و کمال که قابل آوردن در بارگاه جلال و محضر خدای متعال نباشد چنانچه خداوند در باره جمعی از عباد بعد از ذکر چند منقبت میفرماید **وَالَّذِينَ یُؤْتُونَ مَالَهُمْ وَحِلَالَهُ لِّی وَبِهِمْ وَاجْعَلُونَ** اولئک یسار عون فی الخیرات و هم لها ساقیون و کسانیکه میدهند آنچه را که میدهند بطلی که دلها ایشان ترسان و مضطربست از آنکه قبول نشود چون میدانند که مرجع ایشان پروردگارشان است و مطلع است بر نیک و بد و ظاهر و باطن هر کار و ایشانند که میشتابند بسوی خیرات و پیشی میکنند خلق را در نیک و خلق و جنت چون از کردگار خویش ترسانند که مبادا فاسد یا پسندیده نباشد بسوی طاعت میشتابند که شاید بهیچ قابل بدست آرند و ترس تقصیر و تفریط از ایشان نرود تا آنگاه که عمل مقبول و آثار آن را در خویش مشاهده نمایند پس اینجاست در نزد هر عملی با نهایت مواظبت در شرایط و ارکان و حفظ از مفاسد و آفات با امید قبول و رسیدن بآنچه در اندای آن میدهند کاری کنند با خوف از رد و عتاب

نحوه رسول و شکر شکر
حالت فقر و کسب و این کلان
سیکستین و در او را اوقات
کوفت دیدن این کلان
بسیار از خود میداد و در آخر
بسیار از او کسب و در آخر
که در او از او کسب و در آخر
پیغمبر صلی الله علیه و آله
خداوند میفرماید و در آخر
چهارم از آنکه سبکست
که او را و دیگر که سبکست
که شنیده بودیم حضرت
اما علی بن ابی طالب
بسیار آن و در آخر عتاب
رفتند و باقی تو در آخر
بشارت است و در آخر عتاب
که با عیبی آن را آن بشارت
نبو که سبکست آن بشارت
که سبکست از پیغمبر صلی
علیه و آله

دل از حریان آن ثواب موعود و رضای پروردگار پس غرض اہم در نظر ایشان بیرون آمدن از آن تلقین
و اضطراب و ایمنی از شر و عمل و دیدن عذاب یا عتاب باشد و خدا تعالی وصف صدقہ دادن ایشان را
کرده کہ ومن الا عراب من یؤمن بالله والیوم الآخر ویتخذ ما ینفق قرباۃ عند الله
وصلوات الرسول الا انھا قریۃ لهم نسید کلہم الله فی رحمۃ ان الله غفور رحیم
از جمله باو یہ لشعیران کسی هست کہ ایمان دارد بخدای و روز باز پسین یعنی روز قیامت کہ از پس او دیگر
شب نباشد و میکیر دایمہ را نفقہ میکند سبب نزدیکیهای نزد خداوند یعنی غرضش از انفاق نزدیکی شدن بہ
خداوند است در دنیا و برزخ و حبیب بان معنی کہ شایستہ است کہ از نزدیک شدن بخداوند ارادہ
شود و دعا یا واسطہ تعارف بر رسول خدا صلی الله علیہ وآلہ بیان بدرستی کہ آن کار سبب قربت است
و زود است کہ در آرد خدای ایشان را در رحمت خود بدرستی کہ خداوند آمرزنده و مہربانست و چون در اینجا
گفتیم تا مل شود و این آیه را ضم کنیم با آیت مقصود کہ صل علیہم ان صلواتک سکن لہم با لحاظ عمل
حضرت مقدس بنوی در دعا کردن بر بر و فاجہ از گروه صدقہ دہندگان ظاہر شود کہ مقصود اصلی در
دعای آن جناب کسانی هستند کہ صدقہ ایشان قابل تطہیر و ترکیہ باشد کہ غرض کلی بود از این تکلیف و صدقہ
قابل آن دو نمہ نباشد کہ انکاء کہ جامع شروط باشد خصوص واجبہ آن کہ عمدہ آن شروط بعد از ایمان
تصدیق است بوعده خداوند و رسولش در آنچہ مقرر فرمودند برای مسفقین و اجتناب از آنچہ آن ملقا
کنند پس مورد دعای آن جناب آنانند کہ در آیت ومن الا عراب ذکر شدند و ثمرہ کلیہ صدقہ از آن
ایشان باشد کہ ایمان آوردند و بوعده باور کردند و از مفاسد صدقہ پرهیز نمودند پس خلعت دعای آن
جناب سہر افز شوند و در دریای رحمتی مستغرق گردند و اثر اجابت اند عار در خویش بینند و از تلقین و اضطراب
رذعمل بیرون آیند و دلشان آرام گیرد و مطمئن شود کہ ہدیہ قبول و نتیجہ حاصل و وعده وفا و بارگاہ کہ
باقرب موعود نسا زد تباہ و علامات تنہای آن کہ در مجلس مذکور است مشاہد و محسوس و آنچہ خواهند
از آن صدقہ از تقرب و برکت و غیر آن از اغراض پسندیدہ کہ در باب نیمہ باید دیدہ و اگر ندیدند
مطمئن کہ ذخیرہ عقبی یا صلاح در تبدیل آن با حسن از آن یا تأخیر از آن زمان شدہ و بالجمہل مؤمن از ہر چہ
در وقت آن طاعت ہراسان و دلش از تصور آن لرزان خصوص خوف نہ پسندیدن ہر چند بچہ
کنا بان سابقہ باشد از برکت دعا و طلب رحمت و استغفار از آن جناب اسودہ و مطمئن و دلش آرام
گیرد و آگاہ سائر طوائف پس چون در ظاہر کوہ فرمان خدا و رسولش را نشکستند و امر بصدقہ دادن را
اطاعت کردند با انکار یا شک یا ضعف ایمان کہ در دل پنهان داشتند و آن پیغمبر برگزیدہ رؤف و مہربان
و جزا دہندہ ہر نیکی و احسان و پوشانندہ جرم و عصیان کہ نذر در پروہ آن را کہ بر غیب خویش پردہ کشید

سخنیکہ منیر و نورانی
ترتیب کتب و تصانیف
فانکند و بگوید
بان آورد و بخواند
مشیت شد و بگوید
را بن سخن و بگوید
و بگوید و بگوید
خلائی النفس و بگوید
سخن و بگوید و بگوید
بان آمد علیہ و بگوید
پس کہ بگوید و بگوید
در اینجا و بگوید
بگوید و بگوید و بگوید
و بگوید و بگوید
و بگوید و بگوید
و بگوید و بگوید

و نراند آن را که از جام فرمان بران صبر عجز چشیده پس آنچه دهند گیر و اگر با کفایت دعا کنند شر آنها ظاهر و پیرودن
دریده نشود پس در حق ایشان نیز دعا فرماید و از آنچه ترسان و مضطرب بودند اینی دهد و آسوده کند منافق
از بیم رسوائی و نزول آیه در کشف آنچه پنهان دارند فارغ شود و مال پرستان را از خوف نقصان در آرد و دعا
در مالشان برکت دهد و فی الحقیقه دعا در حق شتر و گاو و کوسغند و زرع و ثمر باشد که فقر از آنها خیری برود پس دعا
آن جناب عام و اثر دعا که طمانینه و سکون نفس باشد شامل جمیع انام اما تفاوت مراتب اهل دعا و خیرات
راجع به صدقه دهندگان چون تفاوت مقام ثریا از ثری و ماه کردن آنها بی دیدن این اجمالی از آنچه توان گفت
در این مقام و تفصیل معنی صلوات و دعای آن حضرت و مقامات و آثار آنها در باره امت موقوف است
بجل خود که سینه را سخن در علم است چنانچه در ظاهر آیه شریفه آنست که تو بکبر از اموال ایشان صدقه را
و صلوات فرست بر ایشان و دعا کن در حق ایشان و معلومست که آن جناب خود مباحث گرفتن صدقه
نبود بلکه غالباً ساعی و عامل آن جناب میگرفت و صدقه دهنده منحصر نبود در مالداران مدینه طیبه و هم در
خدمت آن جناب نمی آوردند بلکه بسیاری از آن در همان قبیله و محل که گرفته میشد در میان فقراء و اهل استحقاق آنجا
تقسیم میشد که نه صدقه و نه دهنده اش شرف حضور پیدا میکرد و ما دانستیم که دور و نزدیک و آشنا و بیگانه و با و بی
نشین و اهل حضر و صاحب زر و سیم و ارباب سواشی و زرع و زبیدی و کلی اصل مال باشند بجل و کرم صاحبان
همه در نزد آن جناب یکسان و حکم گرفتن و دعا کردن شامل حال آنکه در با دین محض امثال فرمان همارش آنچه بر او بود
هر چند درمی بود لکن آن جناب مبدء او یا با دلش بفقیری میرساند با آنکه در مدینه بدست خود میرا در محضر شریف حاضر
میکرد تفاوت نداشت و آنچه برای این میطلبید برای آن نیز میخواست پس دعای آن حضرت منحصر نباشد در
باره حاضرین مجلس بایون و آنکه صدقه ایشان بدست آن جناب رسد چه این منافق باشد حکمت قرار داد
آن را بر جمیع و بعثت آن جناب بر جمیع و رافقتش بر کافه مؤمنین و فرق کردن دوری و نزدیکی در قرب و منزلت
بلکه شنیدی که خداوند مدح که در بعضی از بادیه نشین را که برای قرب بخداوند و دعای آن جناب اتفاق کند و بجز
مقصود خود برسد و نفرمود اگر مدینه آید یا صدقه را با نجا فرستد و چه نیک گفت شاعر هر کار روی به بهبود نبود
دیدن روی نبی سود نبود و با نجل هر کس در هر جا هر صدقه بهر مقدار که در او بود شریک او با مر آن جناب
میداد از دعایش حظی داشت و با مر آنی آن حضرت بر او صلوات میفرستاد و اما بعد از وفات پس
بدعای آن جناب بفتح شوند هم بدعای خلفائش که زمین خالی نیست و بخوابد و از ایشان سراسر از گردن افتاد
اول پس بجهت عرض احوال امت از نیک و بد بران جناب در عصر پنجشنبه و دوشنبه بکود در هر صبح جناب در
اخبار بسیار رسیده در تفسیر آیه شریفه و قل اعلموا فیسی الله علمه و رسوله و المؤمنون کتبنا
یک آیه بعد از آیه شریفه خلق من اموالهم صدقه که گواراست در مقام گریه بر طاعت است

صدقه که بجهت
زیادی فکری
حج

که هر آنچه طاعت کنید خدا و رسول و ائمه علیهم السلام خواهند دید و ثواب آن از شما فوت نخواهد شد و در هر
نعمه‌ای که هر چه خواهید کنید که عمل شما محفوظ و بر خدای او لیاقتش معروض و شاید احتمال اقل اقرب و در آن اشیاء
باشد بمقصود شیخ عیاشی و دیگران از ابی بصیر روایت کرده اند که خدمت جناب صادق علیه السلام
کرد که ابوالخطاب میگفت که بر رسول خدا صلی الله علیه و آله عرض شد اعمال ائمه پس جناب
علیه السلام فرمود چنین نیست بلکه بر رسول خدا صلی الله علیه و آله عرض میشود اعمال است هر صباح
نیکان نشان و بدان نشان پس تبر سید انگاه آیه را خواند و در ابصار الدرجات مرویست از آن جناب
که فرمود چه شده شما را که بدی میکنید بر رسول خدا صلی الله علیه و آله پس مردی گفت فدای تو شوم چگونه بدی
میکنیم با و فرمود ای نمیدانید شما که اعمال شما عرض میشود بر آن جناب پس اگر سعیتی در آنجا دید پس او را
اند و ممکن میکنید پس مہم نکنید آن جناب را و خورسند نمایند او را و فتنی از جناب باقر علیه السلام روا
کرده که آن حضرت با صاحب خود فرمود حیات من خیر است برای شما با من سخن میگوئید و من سخن میگویم
باشما و من من خیر است برای شما عرض میشود بر من اعمال شما پس اگر دیدم که نیکو و خوبست حمد میکنم خدا
بر آن و اگر دیدم مخالف آن پس استغفار میکنم برای شما و بر این مضمون اخبار بسیار است و صدقه از اجل
اعمال است و اگر بدان شفاعت کند الله برای خوبان اندکها را خواهد کرد و اما در حق هر پس واضح است
چه در ایشان جاریست آنچه جاریست در حق رسول خدا صلی الله علیه و آله و از احکام و آداب و فضایل
و علوم سواي خصایصی چند که مقام از آنها نیست و در اخبار عرض اعمال بر ایشان که قریب بمنازل است
کفایت است برای مقصود خصوص بالنسبه بامام عصر و روح العالمین فداء که مقامش در میان
خلق مقام رسول خداست صلی الله علیه و آله در میان امت در حال حیات ظاهری و باطنی کما یخبر نقلی
کنیم که وافی و کافی باشد برای تمام مرام و شفا باشد و در او برای همه امراض و اسقام شیخ طوسی در کتاب غیبت
در ضمن احوال شیخ جلیل حسین بن روح نائب سیم امام زمان عجل الله تعالی فرجه و ما یسر از اخبار بسیاری روایت
کردم از آنجمله روایتی است که خبر داد ما را بان حسین بن عبید الله از ابی عبد الله حسین بن علی بن زعفران رحمه الله
که گفت اختلاف کردند اصحاب ما در تفویض و غیر آن پس رفتم بسوی ابی طاهر بن بلال در حال استقامت
پس اختلاف را با و رساندم گفت مرا مطلق ده پس چند روزی او را دملت و ادم انگاه خبر او رفتم پس چون
او را برای من حدیثی رساند خود از جناب صادق علیه السلام که فرمود هر گاه اراده کند خدا بیعتی چیزی را عرض
میدارد آن را بر رسول خدا صلی الله علیه و آله پس بر ائمه اثنا عشرین علیه السلام پس بر هر یک از امامان بعد
دیگری تا مفتی میشود بصاحب الزمان علیه السلام انگاه بیرون می آید بسوی دنیا و چون خواهد آمد ملائکه را
برند عملی را عرض میدارند بر صاحب الزمان انگاه بر هر یک از ائمه عرض میشود بر رسول خدا صلی الله علیه و آله

د آنچه عروج کند
بصوفی خداوند پس
بر دستهای ایشان آید

الحاکم عرض میشود و خداوند پس هر چه فرو آید از جانب خداوند بر دستهای ایشان است ولی نیاز نشود از برای
عروج و جل بعد از هر روز چندی پس اگر لقمه نانی در نیم شبی بدست مسکینی داده شود بعرض جمیع ایشان خواهد رسید
و سبب سرورشان خواهد شد دعا و طلب آمرزش خواهند نمود و آنچه مقصود و مراد و میل جمیع انبیاء و اولیاء
علیهم السلام متحد و محبوب هر یک محبوب دیگری و رضا و غضب هر یک رضا و غضب باقی و دعا و نفرین
هر کدام لازم دعا و نفرین سایرین چه این طایفه نخواهند و میل کنند و نطلبند خبر محبوب و مطلوب خداوند را
بخواهش نفس و هوا و میل طبع و غرور دنیا چیزی بخوبید و راهی بنویسید و با کسی پیوند نکنند و از احدی نگسلند
پس هر کدام اگر چیزی خواست چون مرضی و محبوب خداست یقیناً چه خطا و اشتباه و غفلت را راهی نیست
در کردار ایشان پس تمامی همان را خواهند و از خداوند طلبند خصوص اگر آن طالب سید و سرور و بزرگ و متر
ایشان باشد که علاوه بر اتحاد مقاصد و تطابق اغراض که مقتضی همراهی است بزرگی و ریاست کل و تقدم
بر سلسله انبیاء و رسل و پیشوایان بر برائینمایان سبیل لازم دارد متابعت و اقتداء و تأسی هر تابع را که بر کسی
کند دوستی کند و با هر که دشمنی کند و در حق هر کس دعا کند آئین گویند و بر هر کس لعن و نفرین کند
نفرین کنند و این سخن جاریست نیز در حق ملائکه گرام و چگونه متابعت نکنند و حال آنکه آنچه کنند از عمل و یاد دارند از
تسبیح و تقدیس و تهلیل و تهجید و سایر انواع عبادت از جنابش آموخته و ببرکت نور مقدسش هدایت یافته
و چراغی افروخته و در کتاب شریف کافی مرویست از جناب صادق علیه السلام که فرمود جمع غلیظ و متبع
نفر از متومنین و زیاده مگر آنکه حاضر میشوند مثل ایشان از ملائکه پس اگر دعا کردند برای خیری آئین میکنند و اگر
پناه بردند از شری میخواهند از خداوند که بر گرداندان شر را از ایشان و اگر حاجتی خواهند شفاعت کنند نزد
خداوند و سؤال کنند که آن حاجت را بر ایشان بر آورد و در کتاب جعفریات مرویست از آن جناب
از پدرش از جبرئیل علی بن الحسین از پدرش از جبرئیل علی علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود خبر داد
مرا جبرئیل از پروردگار من عروجی که من امر نکردم ملائکه خود را بدعا کردن برای احدی از خلق خود مگر آنکه بخوا
میدهم و قبول میکنند آن را و با جمیع صدقه مقبوله یعنی دارای شروطی که خواهد آمد در پی دارد دعاها و صلوات و
استغفار خاتم النبیین و خلفاء راشدین او را صلوات الله علیهم و دعای ایشان در عقب دارد و دعاء
و آئین انبیاء و اوصیاء و ملائکه را و خدای داند که اثر این دعاها چیست و در دین و عقل و جان و تن و
مال و عرض و دنیا و آخرت صدقه دهنده خواهد کرد و اگر نبود که همان جاری شدن اسم او بخوبی در آن
زبانهای پاک پاکیزه در طاء اعلی و محل قدس بر آئینه کافی بود در بدل تمام مال و جان و رسیدن باین مقام
عظیم الشان و درجه عالی بنیان باب هشتاد و شش در شروط صدقه و آداب انفاق که بی مراعات آنها
فوائد و ثمرات آن بدست نیاید و آنها اگر چه بسیار و مشتت در مطاوی آیات و اخبار و لکن بجمعه آنها

در شر و ط صدقه و آداب انفاق

۱۷۴

شده مداییکه تسبیح میفرمایند انفاق در راه خدا را بباغ و بوستان و زراعت و خوشه آن چنانچه در او اضر سوره
 بقره است مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبه اذ تبیت سبع سنابل فی کل
 سنبله مائه حبه والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم مثل آنکه انفاق میکند مالهای خود
 در راه خدا و نداند که آنست یعنی آنچه انفاق کند مانند آنست که هفت خوشه آورد و در هر خوشه صد دان
 باشد و خداوند زیاده میکند برای هر که خواهد و خداوند واسع و توانا است بر دادن هر کس در هر وقت هر چه خواهد و
 و آنست پس انفاق کننده بمنزله نازعی است که تخم بکار دهد و از محصول آن فایده بردارد پس آنچه نازع بایست رعایت
 کند پیش از کاشتن و وقت افشادن تخم و پس از آن تا بدست آمدن خوشه انفاق کننده را چاره از مراعات
 آن نیست و عمده آنها پانزده چیز است اول آنکه نازع ناچار راست از تحصیل بذریع صالح علی عیب که قابل کاشت
 و سیر شدن و ترقی کردن باشد چه تخم می مغر کرم خورده را کاشتن جز خسارت مال چیزی نه منفق را نیز چاره نباشد
 از بهر این که در مال پاکیزه از آنچه عیب او است و در نزد خداوند چنانچه میفرماید یا ایها الذین امنوا انفقوا من
 طیبات ما کسبتم و مما اخبرناکم من الارض و لا ینمیوا الحنث منه تنفقون و لست بالذین
 الا ان تغضوا فیه ای کسانی که ایمان آوردید انفاق کنید از پاکیزه های آنچه را که کسب کردید و در این بنود دید
 آن را از ایمان و عقل متناسب و علوم و عزت و جاه و غیر آن و از آنچه بیرون آوردیم برای شما از زمین از نبات
 و معادن و امثال آن و قصد کنید انفاق از خبیث آنها را چه رسد بدان آن و حال آنکه خود نمیکرد آن را بلکه
 در گرفتارش چشم پوشید پس انسان که با هر جبل و نادانی و احتیاج و پریشانی و خساست طبع و پستی فطرت اگر
 چیزی را بنظر خود خبیث و اند و با طبعش سازد با و دهنده نکیر و لباس است که بغضب آید هر چند حق در آن داده
 نداشته باشد چگونه خداوند خیر و امان تمام نیک و مداشیاء که از تمام نعمت که به بنده عطیت فرموده پاره را بفرض
 خواست که در هنگام تمام حاجت او بان چندین برابر کرده با و برگرداند قبول خواهد فرمود مالهای خبیث را و حال آنکه
 نمی فرموده از کسب آنها و بر فرض کسب برای آن مصارفی معین نموده پس در انفاق خبیث در نزد خداوند
 علاوه بر آنکه از قبول نشدن فایده بخشد کسب معصیتی تازه شود و تقصیر حضرت عسکری از جناب صادق
 علیه السلام مرویست که فرمود کسی که پیروی می کند و برای خود اعتماد نماید مانند مرویست که شنیدم که از ائمه
 و ابواب عوام او را تعظیم میکرد و مدح مینمودند پس اراده کردم که او را ملاقات کنم بخوی که مرا شناسد پس دیدم
 او را که حلقه زده بودند بر گرد او و خلق بسیاری از او باش عوام پس پیوسته حیل میکرد و با ایشان تا از آنها جدا میشد و دور
 نمیکرد پس متابعت کردم او را پس به خجالتی رسید و او را غافل کرد و دو تال از دکان او سرفروش کرد و تقصیر
 کردم از او و لغتم در نفس خود شاید این معاصی بوده پس گذشت بصاحب اناری و پیوسته با او بود تا او را
 غافل کرد و از پیش او و انار بدزدی گرفت پس تعجب کردم و در نفس خود گفتم شاید معاصی بوده باز گفتم که معاصی

نسخه خطی

شرط اول صدقه دهند

(۱۷۵)

داشتند چه حاجت بود بدوئی پس پیوسته متابعت میکردم و او را تا آنکه گذشت عمری پس گذاشت آن دو آن
و آن دو مان را در پیش او پس حضرت از سبب آن کارها از او سؤال کرد و گفت شاید تو جعفر بن محمد باشی که تقیم
از منی گفت چه نفع می بخشد تو را شرف اصل تو با جهلت گفت میام است که ندانستم آن را گفت فرمود خدا
عزوجل من جاء بالحسنة فله عشر امثالها و من جاء بالسئنة فلا يجزيه الا مثليها هر کس
یک حسنه آورد برای او است ده برابر آن و هر کس یک بدی کند پس نیست پاداش آن مگر مثلش و من
چون دو مان دیدم این دو معصیت و چون دو انار دیدم شد و دو معصیت پس این چهار معصیت چون
صدقه دادم هر یک از آنها برای من چهل حسنه باشد پس از چهل حسنه چهار سینه کم میشود باقی میماند برای من
سی و شش حسنه پس گفت با وادرت بعزایت بنشیند توئی جا بل کتاب خداوند یا نشنیدی خداوند میفرماید
انما يتقبل الله من المتقين خداوند جز این نه که قبول میفرماید از پرهیزکاران یعنی در هر عمل یا تقوای متعلق بنا
ملاحظه نشود قبول نفرماید و چون دو مان دیدم شد و دو معصیت و چون دو انار دیدم دیدی آن نیز دو معصیت
چون آنها را دادم بغیر صاحبش و بدون امر او افزودی چهار گناه بر آن چهار گناه نه آنکه افزودی چهل حسنه بر آن
چهار گناه پس مرا قدری نگاه کرد آنکه برگشت و من در مکارم الاخلاق مرویست که شخصی خدمت آنجناب
عرض کرد و آیه است در قرآن هر چه او را طلب میکنم نمی یابم تا آنکه گفت دومی قول خداوند و ما انفقتم من
شیء فلهو و خالفه آنچه انفاق میکنید از اموال پس خداوند بجایش میکند و دو من انفاق میکنم و نمی یابم چنانکه
آن را حضرت فرمود آیا می بینی خداوند را که خلف و عده میکند گفت نه فرمود پس چه شده گفت منهد انم
فرمود اگر کسی از شما کسب کند مال را از حلال و مخرج کند آن را در راه خدا بیکدم خرج بخواد کرد مگر آنکه خداوند
بجای آن میکند و در حق مراد از طیب که خداوند امر فرموده با انفاق از آن یا چیزی نیست که آنها را حلال نموده یا
چیز یا شیکه از تمامی شبهات پاک شده یا آنها که در او ضرری برای نفس و جسد نباشد یا چیزی یا شیکه لذیذ باشد در
طبعهای مستقیم و از آن لغت نکنند یا چیزی یا شیکه در او حجتی نباشد که سلب شود منع کردن از او را و شیکه
مقابل او است بر معنی که استعمال در آن شده و شاید در آیه شریفه که معنی اول یقیناً اراده شده سایر متنا
نیز مقصود باشد چنانچه از تفسیر آیه و پاره از اخبار مستفاد میشود و اینکه سلب نزول آیه صدقه دادن بعضی
صحابه بود و بعضی ربانی که از پیش داشتند و یا صدقه دادن بعضی بخرمای لیسست که هسته بزرگ داشت پس
اشیاء هر چه جامع تمام معانی یا بیشتر آن باشد سزاوارتر است با انفاق و از اینجا معلوم میشود سزاواریت
صدقه است از غیرش چنانچه کلینی از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت نموده که اول چیزی که ابتدا
میکند بآن صدقه است و نسبت فی قبی از جناب صادق علیه السلام روایت نموده که بهترین صدقه سزد و بزرگ
صداقت که است فی قبی از آن جناب روایت نموده که هر که میراث کند در موضوعیکه یافت میشود آن

شرط دوم صدقه دهنده

۱۷۶

انچاپس چنانست که بنده آزاد کرده و اگر سیراب کند در جائیکه آب یافت نمیشود مانند کسی است که زنده کرده
 نفسی را و من احیاهما فکأنما احیا الناس جمعا هر که زنده کند یک نفس را چنانست که تمامی مردم را
 زنده کرده باشد چه آب طیب است همه معانی حلال است برای تمام خلایق و نزدیکترین اشیا است بطهارت
 و دورترین آنها از طرق شکیات و اسباب حرمت چه پیدا شدن آنها در چیزی از تصرفات دست نیست
 در آن و آب برای آشامیدن هیچ محتاج تصرف و اصلاحی نباشد و بسیار تصرفات کمتر محتاج باشد و از زیاده
 و وفور دست ظلم و تعدی با و کمتر رسد بلکه در پاره انداختن با وجود عصیت مانعی اند آشامیدن نباشد چنانچه
 در آن بقدر حاجت ضرری نباشد و لذت آن بدرجه ایست که تمام جنبه تمام میل آن را نوشند و حاجت
 بآن بیشتر باشد از سایر اشیا بلکه قوام زندگی با و است چنانچه فرموده و من الماء کل شیء حی یعنی چه چیزی
 تصور نشود و این اخبار منافی نیست با اخباریکه گذشت در فصل اول از باب چهارم که صدقه علم و حکمت
 افضل صدقات است و خواهد که نیز در قسم سیم از مقام دوم از باب نهم چه شاید از لفظ آب در اخبار سابقه علوم
 نیز اراده کرده باشند بنحوی که در جای خود مقرر شده و آب در بسیاری از آیات بعلم حقه تفسیر شده با آنکه ظاهر آن نیز
 مراد است و این دو در نهایت شباهتند چه همان قسم که آب سبب حیات است علم نیز سبب حیات است
 پس تمام زندگی انسان باین دو باشد و گذشت که امام علیه السلام بهین آیه که و من احیا نفسا در صدقه آب
 استشهاد کردند در صدقه بعلم نیز استشهاد فرمودند و هر آنکه نافع محتاج است بزین نرم پاکیزه که سخت و شوق
 ناز و دوزخ خاک آن سنگ نباشد چه البلد الطیب هیچ بناتنه باذن ربه و آلودگی خبث لا یخرج
 الا نکذا زین پاکیزه بیرون می آید کما پیش بامروا اعلام پروردگار و آنچه خبیث است بیرون نمی آید از او و هر چیزی
 کم نابودی منفق نیز باید پیدا کند برای محل انفاق صاحبان دلبهای نرم شده بایمان که بنور جا و انش خوف الهی
 ملائم و رفیق و غشج شده باشد و آنچه با و رسد معین او شود در نیکی و بر میر کاری و قوت دهد او را در عمل و بر میر باز
 صاحبان دلبها که از اثر کفر و نفاق و معاصی از سنگ خار ساخت تروانندین شوره ناز مرده ترونیفر این نیکی برایشان
 جز بر قساوت قلب و قوت بر فساد و فساد و دوری از خفاوند و فرو رفتن در داب ظلم و عدوان و در بسیار از
 آیات تشبیه فرموده مخالف حق را بزین مرده و سنگ سخت و دریای شور و نظار اینها حضرت امام حسن علیه السلام
 برای وجه کوچی ریش آن رحمن و حسن محاسن مهربان خود بآیه سابقه استدلال فرمود و حضرت رسول صلی الله
 علیه و آله بآیه بود فرمود در فاقت کن مکر با دشمن و بخورد طعام تو را مکر صاحب تقوی و بخورد طعام فاسقین را ای ابو
 بخوران طعام خود را بکسی که دوست میداری او را در راه خدا و بخورد طعام کسی را که دوست ندارد تو را در راه خدا
 محاسن برقی مرویست از آن جناب که فرمود بمانی کن بطعام خود آن را که دوست میداری در راه خدا و عذراقی
 از جناب صادق علیه السلام مرویست که فرمود بخوران کسی را که دشمن دارد چیزی را از حق یا دشمنی کند با چیزی از حق

شرط دوم

و در عوالمی ابن ابی جمهور مرویست که رسول خدا صلی الله علیه و آله به ابو سعید خدری بخوران طعام خود را با تقیاً
و عطا کن یکی خود را به مؤمنین و یکی پنج البلاغه مذکور است که امیر المؤمنین با امام حسن علیهما السلام فرمود
ای پسر من بعد از خود مگذار چیزی از مال دنیا را زیرا که خواهی گذاشت آن را برای یکی از دو نفر یا مردی که عمل کند در آن
مال بطاعت خدا پس سعید شد با پنج تو بسبب اوستی شدی یا مردی که عمل کند در آن بمعصیت خدا پس تو معین
شدی در معصیتش پس اگر گذاشتن مال برای وارث که پس از او بان مال معصیت کند و شاید خالش بر او پوشیده
باشد انسان معین عاصی شود البته بدست خود دادن بآنکه چنین کند فحش بشیر خواهد بود و گذشت که خداوند
بعد از شرح فضیلت و آداب و مفاسد و مبطالات اتفاق برای تشخیص محل آن فرموده **لِلْفَقْرِ أَوِّدُ**
أَحْصُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ
تعرفم بسپاهم لا یستلون الناس الجاهل و اینک این اوصاف منطبق است بر حال اهل علم و صلی
طالبین معالم شریعت غراء بلکه اغلب اصناف مشیکانه مستحقین زکوة از آنهاست که در اعانت ایشان اعانت
دین است چه حضرت صادق علیه السلام چنانچه علی بن ابراهیم در تفسیر خود روایت کرده فقیر را بهمان
فقر که در آیه سابقه ذکر شده تفسیر فرمود و مؤلفه را با ناکه اقرار کرده اند توحید و هنوز سعادت بر سالت حضرت
حتی تا ب درویشان داخل نشده و از این جهت سببی بر ایشان مقرر شد که سبب رغبت و میل ایشان شود به
اسلام و وقاب و بقوی از مؤمنین که کفارتی برگردن ایشان افتاده در قتل خطا و ظهار و صید حرم و قتل
و قدرت بر آن ندارند پس سببی بجهت ایشان معین شد تا صرف در کفاره کنند و غار میان را بقرض دارا از
مالها که در راه خدا خرج کردند و فی سبیل الله را بجهتی که خواهند بجا دیا حج یا هر راه طاعتی بروند و مال ندارند
ابن السبیل را بکسایکه در سفر طاعت باشند را بر دند و نتوانند خود را بمقتصد رسانند بی فاجره را در حکام
ضرورت بقدر حفظ نفس باید مراعات کرد چنانچه در حکم علل از حضرت ابوالحسن علیه السلام مرویست که فرمود
داده میشود مؤمن سه هزار پس فرمود داده هزار و داده میشود فاجر با ندازه یعنی مقدار قوت زیرا که مؤمن خرج
میکند آنها را در طاعت خدا و فاجر در معصیت خدا و اگر مالی و معانی الاخبار از حضرت رسول صلی الله علیه و آله
علیه و آله روایت کرده که جناب عیسی علیه السلام فرمود بنی اسرائیل خبر ندیدید جمال را از حکمت تا آنکه ظلم
کرده باشید بچکمت و منع کنید آن را از اهلش تا آنکه ظلم کرده باشید با ایشان و **كَلِمَةُ الْعَقُولِ مَرْبُوبَةٌ**
که جناب کاظم علیه السلام فرمود بشمام بدر سیکه زرع میرود در زمین نرم و نمبر وید در سنگ سخت چنانچه چکمت
زنده میماند در قلب متواضع یا آباد میکند آن را یا آباد میشود در انجا و زنده نیماند در قلب تکبر جبار یا معمور
نمیکند آن را یا بی ماند در انجا زیرا که خداوند قرار داد تواضع را آلت عقل و تکبر را آلت جهل و الفاق از حکمت
و علم اشرف اقسام اتفاق است چنانچه بیاید سیم که زارع با بیست نهان کنند زرع را در زمین و مخفی کند

در باب پنجم در عوالمی
منه

این روایت بجهت اختلاف قضا
لفظ صیغته است الحکمة
فی قلب المتواضع و لا تعریف
المتکبر الجبار و لا تعریف
طسیر

شرط سیم صدقه دهنده

(۱۷۸)

این مآخذ دشمنان و دشمنان چون طيور و مسود و امثال آنها بمقدار يكه از او برآید و حفظ حقیقی از آنها و از سایر اعداد چون
 حشرات زیر خاک و غیر ایشان یا مالک ملک است که بمضمون و اختتام و عوفه ام نحن آلان چون خبر باز
 از مقتضات زراعت که بفرمان بپایان نبوده را اند کردن آن گریزی نیست و قوت و تعلیم آن نیز با او است
 تمام مقتضات با جناب او است صنفی نیز باید پنهان دارد صدقه را از تمام خلق بلکه از شخص گیرنده باینکه برآید
 با و بخواهد که مداندانگیست بلکه در مقام تاکید در اخفا و مبالغه در آن فرموده اند چنان بده که دست چپ نماند
 که دست راست توجه داده و چگونه چنان نباشد و حال آنکه تمامی حالات قلبیه که باید در صدقه دهنده باشد
 در حال دادن و بدادن صدقه درجه هر یک بالا رود و نقصش بحال رسد در پنهان داشتن او است و تمام مقتضات
 صدقه در اظهارش چه اقل باید محبت شخص صدقه گیرنده را داشته باشد بخواهد که آن محبت کی از دواعی او باشد
 در آن فعل و کرمه بالغض محبوب خدا چنانکه تحصیل رضای او توان کرد و امید خیر از آن داشت علی کافیه است
 که حضرت صادق علیه السلام به حسین بن نعیم فرمود دفع نمیدی احدی از فقراران که دوست داشته باشی ایشان را
 و این در صدقه نهانی بیشتر است و اما در ظاهر بسیار باشد که با نهایت عداوت بجهت پاره از اغراض انسان مال
 فروان دهد و هرگز نشود که انسان در نهانی به عدوی خود چیزی دهد یا ثانیاً باید محبت صدقه دادن را داشته
 باشد چنان از جمله عبادات عظیمه است که از اجزای جوارحیه ایمانست که در تمامی آنها این محبت بایست نگاه
 شود و کرمه داخل نشود در زمره و لکن الله حبیب الیک الايمان و زینیه فی قلوبکم و یکی از احتمالات
 اینست که و الی المال علی حبه که در عداد اوصاف صادقین ذکر شده چنانچه سید مرتضی به و غیر او داده اند
 آنست که بده مال را با دوست داشتن دادن آن و در سوره توبه یکی از اسباب قبول نکردن انفاق را آنست
 داشتن انفاق کردن را شمرده که لا ینفقون الا وهم کارهون و با کرامت و بغض دادن کسی در دنیا
 چیزی ندهد و اگر دهنده ای محبت و میل بآنست و اما در اشکار پس بغض بآن بسیار شود که انفاق کنند بخواهد
 بعضی از مقاصد دنیوی و ثانیاً محبت دادن مال ناز روی اینکه خداوند امر بآن کرده و امر کند که بایک او را دوست
 دارد و دوست خدا را باید دوست داشت بلکه دوست داشتن کرم و بخشش و رفع کردن پریشانی انام که در سوره
 اصناف خلق پیدا میشود و این نیز چون سابق او است و ابعجا محبت حضرت و اسباب العطا یا که جزو عظم
 ایمان و مؤمن را گریزی از منظور داشتن آن نیست در هیچ طاعنی و خصوص انفاق چنانچه یکی از احتمالات آیه
 سابقه است و بودن آن در اغلب صدقه سر چون صعوبت تحصیلش در صدقه علانیه بر سر ناقدی هویدا است
 و خاصاً محبت مال یعنی ای را دوست میدارد انفاق کند چنانچه خواهد آمد و احتمال ظاهر آنست که گذشته است و در
 نهانی داعی نشود و بر دادن مال محبوب خیر رضای خدا و از برای آن در علانیه دواعی بسیار باشد و سادگان داشتن یقین
 بوجود صانع کل عالم و روشن که اصل حقیقت با آنست ولی آن اطاعت و فرمان برداری بر صورت تحیر و متحیر

نشود امر بصدقه و اتفاق انسان را برای اقبال و بلی آن کسی در خفا غالباً چیزی بکسی نهد و در ظاهر بسیار رشوه بکشد
بعضی از اغراض بعنوان صدقه و اتفاق ببل کنند چه اعتقادی نداشته باشند چنانچه میفرماید و ما منعهم ان
تقبل منهم نفقاتهم الا انهم کفی و بالله ورسوله مانع نبود چیزی از قبول کردن نفقات منافقین
مگر فرشان بخداوند و رسولش و سابقاً اخلاص و اتفاق و شرکت نکردن برای خدا و مباحی را در دادن صدقه
چه فوائد سابقه را در صدقه با اخلاص مقرر فرمودند چنانچه میفرماید مثل الذین ینفقون اموالهم اتبعاء لوجه
و تثبتا من انفسهم کمثل جنة یبوء اصابها و ابل فانت اکلها ضعیفین فان لم یصیبها
و ابل فطل مثل انما اتفاق میکنند اموال خود را بجهت تحصیل رضای خدا یا یقین ثابت بصدق و عده او مثل
بستان نیست در بلندی که رسیده بآن باران تند پس میوه داده و چون باران و اگر باران شدید نباشد پس شبنم یا خواجه
رسیده بقدریک کافی باشد و فرموده مثل انما که از روی ریا اتفاق کنند کمثل صفوان علیه ثاب فاصاب و
فقر که صلدا لا یقدرون ثما کسبوا علی شیء مانند سنگی است که بر روی آن خاکی باشد پس برسد با و
شدی پس پاک کند او را از خاک و از آنچه که در ذخیره نه منتهی چه تخم بر روی سنگ هرگز نرود و تحصیل صدقه با اخلاص در
نهانی در غایت آسانی چنانچه تهذیب آن از یاد صدقه آشکارا در نهایت دشواریست و خاصاً توکل و اعتماد
بر عده خداوند که فرموده و ما تنفقوا من خیر یوف الیک ای اتفاق کنید از خیرات تمام بشمار میکرد و
انفقتم من شیء فله و یخلفه هر چه را اتفاق کنید پس خداوند بجای او میکند و وعده بدادن عوض و سایر
فوائد صدقه را با تصدیق و اعتقاد بر راستی آن داده چنانچه میفرماید و اما من اعطی و اتقی و صدق بلکنه
فستبشروا للیسوی هر کس بدهد و در این عمل متقی و پرمیز کار باشد باینکه بردار دانا و سفاسدش باید جمیع اعمال
خود و تصدیق کند شواهد و خیرهای دنیا و آخرت که باز آو آن وعده داده شده پس بر روی آسان و موفق میبینم
او را برای آسایشهای دنیا و آخرت و رسیدن بحسنی و راحت و تثبیت نفس که و آیه سابقه مذکور شد بل تحصیل اینها
نشود و این نیز چون مقامات گذشته غالباً از صدقه نهانی منفعت نشود و تا سعاست و اذیت که از مفاسد
اتفاق است چنانچه بیاید بیشتر است که در صدقه علانیه است چه دواعی پنهان داشتن آن کمتر مقتضی است
و اذیت شود و عاقلان را در اظهار آن بسبب شیطانی انسان بسیار شود که او را مانع شوند از اصل دادن تشکیک
در وجود صانع یا صدق و عدلش یا ترساندن از فقر و احتیاج بعد از این و امثال اینها که از شیطانیان حق است
و با آنها در اضلال مردم شرکت باشند و در نهانی هر سوا و سوس شیطانی که مرابض ضعیف تر است از قول
و کردار انسانی مانع نباشد و بالجملة افضلیت پنهان داشتن صدقات بسبب آنکه کفیم و غیر آن که برتر و پوشیده است
بر صدقه علانیه بر عاقلان واضح و در آیه شریفه است ان تبدوا الصدقات فنعما هی و ان تخفوها
و یعطوها الفقراء صدقه اولی بصدقه واجب و دوم بمسکین تفسیر شده و در جای خود مقرر شده که ظاهر آن

در فضیلت صدقه نهانی

۱۸۰

اعمال واجبه مطلقا بهتر است از نهانی داشتن آنها بعکس اعمال مستحبه و در کافی مرویست که حضرت صادق علیه السلام بهمارس باطنی فرمود صدقه مخفی بخدا در نهانی افضل است از صدقه در علانیه و در فقهیه از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمود بهتر چیزی که متوسل میشود با توسل جویندگان ایمان بخدا و رسول او است تا اینکه فرمود و صدقه نهانی پس بدرستی که او خواشوش میکند گناه را و خواشوش میکند غضب خداوند و این ثمره که خواشوش کردن غضب بتبار باشد برای صدقه سر در خبا بسیار وارده شده و در کتاب غایات و غیر آن مرویست از جناب صادق علیه السلام که حواریین عرض کردند به عیسی بن مریم ای معلم خیر سپا موزنا که کدام چیز است سخت ترین اشیاء فرمود سخت ترین اشیاء غضب خداوند است پس بزی بزرگی قدر و بلندی مرتبه چیزی که چنین سختی از مردم و چنین تشبیه خواشوش کند و از شدت اتهام ائمه اطهار علیه السلام در نهان داشتن صدقات با آراستگی قلوبشان با علی درجه مقامات سابقه و پاکی دامنشان از ادنی مرتبه منقاد گشته معلوم مقام و منزلت او و در خصال از حضرت باقر علیه السلام مرویست که حضرت علی بن الحسین علیه السلام سپری می آمد در شب تاریک پس بر می داشت انبان را بر دوش خود و در او بود کیسهای دینار و در پیم و بسا بود که حمل میکرد بر دوش خود طعام یا میزم و می آمد تا در خانه پس در راه میگوید و میداد بهر که بیرون می آمد و و شکله بفقیر چیزی میداد روی مبارک را بپوشانید تا آنکه فقیر نشناسد چون وفات گردید یافتند آن را پس دانستند که او علی بن الحسین علیه السلام بود و چون جسد مبارکش را بر روی مغسول گذاشتند نظر کردند بر پشتش که بر او بود مانند زانوی شتر از آنچه میگشید بر پشتش بسوی خانه های فقراء و مساکین و عیال عیون از ابراهیم بن العباس روایت کرده که بسیار بود معروف و صدقه جناب رضا علیه السلام در نهانی و بیشتر آنها از آن جناب در شبهای تاریک بود و در تفسیر شیخ ابوالفتح مرویست از عبد الله بن عباس که او گفت صدقه تقطوع را در شتر بر صدقه اشکاف چندان تفاوت است که یکی از این هفتاد ضعف آن باشد و یکی در جای از اخبار است که فردای قیامت چنانچه هفت کس را در سایه عرش سایه کند آنجا که سایه نبود جز سایه عرش یکی از آنها مردی که بدست راست صدقه دهان دست چپ پوشیده دارد چنانکه در آن نازع باید در موسم زراعت تخم بپاشد و بکند از عرش چیزی نه بنید و از آنچه در زمین پنهان کند چیزی عائد او نشود و منفق نیز در وقتیکه امید حیوة دارد و مال بکار او آید و انفاق کند چه در زمان ناامیدی از زندگی و دیدن آثار مرگ و رسیدن مقدمات اجل اصل ایمان که قوام قبول تمامی اعمال و طاعات باو است بی ثمر است چنانچه خداوند میفرماید فلان را و اباسنا قالوا امنا بالله وحده و کفرنا بما کان به مشرکین فلم یفلح فیهم الا ما هم لایارون اباسنا سئل الله الی قی قد خلعت فی عبادک و خسر هنالك الکافر و ان پس زانیکه مشاهده کردند که از شدت عذاب مارا گفتند ایمان آوردیم بخدا و از یگانه و کافر شدیم با آنچه مان شریک قرار میدادیم پس نفع نداد ایشان را ایمان

زمانیکه دیدند شدت عذاب ما را قانون خداوند نیست که جاری شد در بندگانش و زبان کار شدند و از آن
 کفار و منافقین مرویست که شخصی از جناب رضا علیه السلام پرسید که چه سبب غرق کردن خداوند فرعون را
 و حال آنکه ایمان آورد با و اقرار کرد بتوحید او فرمود بچند آنکه ایمان آورد در زمان دیدن عذاب و ایمان منکام دیدن
 عذاب قبول نیست و این حکم خداوند نیست که ذکر کرده ان را در سلف و خلف پس دوایه مذکوره را خواند و در
 کافی و غیره مرویست که شخصی نصرانی زنا کرد با زن مسلمة پس متوکل خواست بر او حد جاری کند پس ایمان آورد
 فقهاء گفتند ایمان بر دشمن و کارهای او را و بعضی چیز دیگر گفتند پس فرستاد خدمت امام علی نقی علیه السلام و
 کرد پس نوشت با و که انقدر او را باید زد تا بمیرد پس فقهاء منکر شدند و گفتند این حکمی است که در کتاب و سنت
 نیست چون دوباره از حضرت سؤال کردند آن دوایه را نوشت و چون اصل ایمان در زمان دیدن عذاب
 خداوندی بکار نیاید چگونه انفاق و صدقات که شعبا نیست از اعمال جوارح که آن بعضی از اجزای ایمان است
 پسندیده و بدرجه قبول رسد چنانچه توبه از معاصی نیز سود بخشد چنانچه خداوند میفرماید و لیست التوبة للذين
 يعملون السيئات حتى اذا حضر احدهم الموت قال اني تبت الان و نیست توبه برانرا که کارهای
 بد کنند تا چون حاضر آید ایشان را مرگ و علامات و حاضر در و آثارش پیدا شود گویند ما توبه کردیم پنجم زارع و منفق
 بجهت کاشتن معین نموده با چاراست از پاک کردن آن از آنچه مانع نمو و ترقی کردن او است و از گزند آنچه با
 او روئیده از خیر یا نیک بخت یا ثمر او را فاسد میکند یا انقدر منفعت مقصود از او را ضایع می نماید منفق نیز باید
 کند قصد خود را از طلب خوشنودی غیر خدا و عوض مال و جاه خواستن از مردم بدادن آن مال با هوش مغرور کردن
 آنها که در راه خدا داده و این قصد مانع شود از توش بالمره چنانچه دانستی که مثل آتال مثل تخمی است که بر سنگی پاشند که بزرگ
 خاکی نشسته که چون باران بآن رسد بر خیزد و از آن تخم لبسنگ رسیده چیزی بدست نیاید و آن خاکی در اینجا همان
 نمادین در انظار است که این انفاق در راه خداست که در موسم تمیز اعمال و انکشاف پوشیده در باطن قلوب
 معلوم شود که غرض غیر او است پس هیچ بدست نیاید و نیز پاک کند از زلزله و شک در شر کردن نه از جهت ملاحظه
 کرد از زشت خود بلکه از فدا شدن اطمینان بوعده خداوند و حال آنکه فرموده آنچه دادید پس سید هم و نیز پاک کند
 آنکه اهرام و بی میلی باین کار و رضا نبودن باین تکلیف چه دانستی که خداوند سبب قبول نکردن انفاق بعضی را
 کرده ایشان شمرده و نیز میفرماید ذلك بانهم لم یهتدوا ما انزل الله فاحبط اعمالهم چون ناخوش داشتند
 آنچه را خدای فرستاده پس نابود کرد هر چه کردند و نفعی پاک کنند از عجب و نیکو کردن بر این عمل و بسبب آن خود را
 بیرون دانستن از دایره مقصود از روی جهل با فایده و فساد اعمال که عمل از غیر معصوم سرزند که توبه بنا
 بعضی از آنها و ضرر آن در عبادت بدرجه ایست که فرمودند عاصی نادم به از مطیع با عجب است و نفعی آن
 کند از خیر دانستن و گرفتن گیرنده و بزرگ شمردن آن عطا بالنسبه با وجه انسان آنچه سعی کند فداای حقوق خود را

نیم

در شرط پاک نمودن زرع و صدق از آنچه مانع نمو و ترقی باشد

۱۸۲

مؤمنین چه رسد بعلما کمالین بازار عده آنها نتواند برآمد پس چگونه بر آنها تواند بیفزاید تا آنکه او حقیر و عطاایش کبیر نماید و علی الشرح از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویست که تمام نمیشود عقل مرد تا اینکه بوده باشد در او ده خصلت و مرد انسان ده انگشت شمر و خیر بسیار که از او صادر میشود و بسیار داند خیر کم را که از غیر او سر میزند و در کتاب غایات از جناب صادق علیه السلام مرویست که حواریین عرض کردند جناب عیسی علیه السلام که چه میتوان پرستید که در غضب خداوند فرمود باینکه او را بغضب نیاوردید گفتند ابتداء غضب چیست فرمود که در آنچه و کجاست شمردن مردم و کجاست عقاب الأعمال از آن جناب مرویست که فرمود حقیر شمر و دشمن فقیر را پس بدینکه هر کس تخفیه کند مؤمنی یا با استخفاف کند با خداوند او را حقیر میکند و پیوسته غضبناکست بر او تا از حقیر شمردن خود برگردد و توبه کند و فرمود کسی که خوار شود مؤمنی یا با حقیر کند او را بجهنم تنگدستی او خداوند او را در روز قیامت آشکارا رسوا میکند در محضر خلائق و در بعضی از کتب قدما از محمد بن صدوق مرویست که گفت ششست بودم خدمت جناب رضا علیه السلام که داخل شدند بر او و جماعتی از اهل ارمینیه پس بزرگ آنها گفت آمدیم نزد تو و شکست نداریم در امامت تو و شریک نمیکند در آن امامت با تو احدی را و بهر سبب که در نزد ما قومند از برادران ما که برای ایشانست اموال بسیار آید و میشود برای ما که حمل کنیم کوفه اموال خود را بسوی حضرت برادران خود و قرار داریم این را صلح و نیکی بایشان پس حضرت بغضب آمد و بگوید این در زیر ما بنزد آمد و نبود در میان کسی که جواب دهد و حضرت سر مبارک بزرگداشت زمانی پس سر بلند کرد و فرمود کسی که حمل کند بسوی برادر خود خیر را و اعتقاد کند که این خیر نیکی و تقصصی است بر او عذاب میکند او را خداوند عذاب کند با واحدی از اهل عالم را و از رحمت او پس بزرگ آن قوم گفت در حالی که اشک جاری بود بر رویش چگونه چنین شده ای سید من فرمود ایا نمیدانی که خداوند جدا کرده میان ایشان نه در نفس و نه در مال پس هر که چنان کرد راضی نشده بکار خدا و قضایش را رد کرده و هر که بکند آنچه بر او لازم شده خداوند مباحات میکند با او ملائکه خود را و مباح میکند بر او بهشت خود را و کافران از حسین بن نعیم صحاف مرویست که فرمود حضرت صادق علیه السلام ایا دوستمیداری برادران خود را که قسم می خورم که هر که از ایشان را کفتم آری فرمود آگاه باش بدینکه لازم است بر تو اینکه دوست داشته باشی ایشان را ایا دعوت میکنی ایشان را بسوی منزل خود که منم بچوم و اگر که بمانند از ایشان دو مرد یا سه یا بیشتر یا کم پس فرمود آگاه باش که فضل ایشان بر تو بزرگتر است از فضل تو بر ایشان کفتم فدای تو شوم بخورم از طعام ایشان از طعام خود و راه میدهم ایشان را بر فراش خود و فضل ایشان بر من اعظم است فرمود علی ایشان چون داخل میشوند منزل تو داخل میشوند با امرزش تو و امرزش عیال تو و چون بیرون میرند از منزل تو بیرون میدهند کفالت تو و کفالت عیال تو و این در خصال مرویست که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود حقیر شمر و صغفاء برادران خود را پس بدینکه کسی که حقیر شمر و مؤمنی را جمع میکند خداوند میان ایشان در بهشت مگر آنکه توبه کند و در کسب الثمره مذکور است که چون حضرت سجاد علیه السلام سایل امیرید میسر شود مرحبا بکسی که بر میسد و توبه مرا

شرط ششم زارع و منفق

۱۸۳

تحت

بسوی آخرت ششم آنکه زارع باید حفظ کند نفع را از نطق آفانی که برای او است از وقت پنهان شدن به
 زیر خاک تا آنجا که بدو و چیدن رسد مقدار یک ازا و برآید و تواند که دفع نماید منفق نیز ناچار است از شناختن
 صدق و راجع از دادن از اصل تا بود کند با ثمرات و فوائدیش را کم کند یا او را از طراوت و نصارت بپزند و فرست
 بودن از رسیدن آنها بصدقه تمام توانائی که دارد و نهایت اهتمام که از او برآید و اعظم آنها کفر و شرک و نفاق است
 که اگر با آنها از دنیا برون رود آنچه کرده از خیرات و حسنات ناپود شود چه شرط صبر و تمام اعمال حسنه بقای ایمان
 تا مفارقت روح از جسد بصریح کتاب و سنت و ضرورت ملت و این آفتی است که ریشه عمل را خشک
 میکند و همچنین فسق چنانچه میفرماید قل انفقوا طوعا و کرها لئن يتقبل منك اثمکم لکتم قوما فاسقون
 چون شما گویی بودید فاسق هرگز انفاق شما قبول نشود چه برضا انفاق کنید یا بکره است و اگر فسق سابق با مقدار
 مانع از قبول شد البته از فسق لاحق نیز این ضرر خواهد رسید و در آیه سابقه که فرمود و اما من اعطی و انقی
 هر که چیزی دهد و از آنچه در او سخط خدا و نداشت بر میزند و آنچه نیز شایسته است بر مقصود چه تقوی شامل است تمام
 مراتب آن را از تقوی از کفر و نفاق و محرمات از کبائر و صغائر و اعظم است از بودن آن در جن عطا و
 از آن فی همچنین سنت گذاردن بر کسیده پس از احسان و اذیت کردن او بکوارج و تیغ زبان چنانچه میفرماید
 یا ایها الذین امنوا لا تبطلوا صدقاتکم بالبنی و الا ذی ای کروه مومنان باطل نکند صدقات
 خود را بمبت گذاشتن و اذیت کردن و در امامی مرویست که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودی
 که به برادر خود نیکی کند و صدقه دهد از هر قسم که باشد پس سنت بر او بگذارد تا بود میکند خداوند عمل او را و گناهان
 او را مثبت میکند و شکر سعی او را نمیکند پس فرمود که خداوند میفرماید حرام کردم بهشت را بر منت گذاران و بخل
 و تمام فی در خصمال از آن جناب مرویست که فرمود سه نفرند که خداوند با ایشان سخن نگوید به سنت گذاران
 که چیزی نهد بکره منت و آنکه دامن خود را بکشد یعنی از روی کبر و آنکه متاع خود را بقسم دروغ صرف کند و در
 کافی از جناب صادق علیه السلام مرویست که منت هم میکند کارهای نیک را و در تفسیر علی بن ابی حمزه
 در ذیل آیه شریفه الذین یفقون اموالهم فی سبیل الله ثم لا یتبعون ما انفقوا منها و لا اذی
 لهم اجمعهم عند ربهم و لا خوف علیهم و لا هم یحزنون اما که انفاق میکنند در راه خدایس از بی دریغی
 آن را که دادند منتی و نداشتی و بخی برای ایشانست منوشتان در نزد پروردگار ایشان و هیچ نرسی نیست بر
 در دنیا بزر و آل ایمان و تسلط شیطان و جبط کردار و در آخرت بدخول نار و مجاورت اشرا و محزون نمیشوند
 بود و در گروهبی بر ایشان یا بر فتن مالشان یا بشهادت یا در عرصات یا در جنت نداشتن لغت یا بر فتن
 آن یا به نیامدن آن یا به نتوانستن صرف آن از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود حضرت
 رسول صلی الله علیه و آله هر کس چیزی به مؤمنی رساند پس او را اذیت کند کلام یا منت گذارد بر او پس حق

در مفسده سن وادی

۱۸۶

که باطل میکند خداوند صدقه او را و باطل نماید حماقت آنست که مال را در نزد کسی امانت گذارند و نگاهدارند از آنرا
 و آنرا بخور و مضیقه که یک بنقص یا بیشتر پس گیرند پس او بر صاحب مال حسرت گذارد که مال را با آنکه حواله کردی
 و آدم چه حسرت بر گیرنده در اینجا حسرت بر صاحب مالست چنانچه مکرر گذشت که صدقه اول به دست خدا
 خداوند میرسد و متولی گرفتن او است و اینکه صدقه از اجزاء امانت پس این احمق را خفت در آن چنان
 که خداوند از ایشان خبر داده بمتون عليك ان اسلموا قل لا تمنوا علی اسلامکم بل الله بمن علیکم
 ان هذا که ایمان ان کتم صادقان حسرت میکند از نزد بر تو باینکه اسلام آوردند که حسرت نگذارید برین
 اسلام خود را بلکه خداوند حسرت میکند از در شما که هدایت کرده شمارا برای ایمان اگر راست میگوئید در دعوی خود
 که ایمان آوردید و مثل اینجاست مثل مرضی است که با انواع امراض ملکه مبتلا باشد و طبیب حاذق و مشرب
 او را معالجه کند و از خود دوا و غذا دهد تا عافیت یابد و از جانب او خبر شنیدن قول طبیب در خوردن آنچه گوید
 و خوردن آنچه از آن بجهت ضرر نمی کند چیزی نباشد و حق علاج نیزند و نگاهدارند بر طبیب حسرت گذارند و در شنیدن سخنان
 او با آنکه چه بسیار فرقت میان این دو صنف از هر چه و اما اخیت مؤمن پس از صدقه پس آن نیز از ایت است پس خدا
 و رسول و ائمه صلوات الله علیهم را چه در اذیت مؤمن مخالفت است مفرموده ایشان را و اگر کاست از آنچه می کردند و بخواهند
 کردن بنده فرمان آقا یا خود را اذیت آنها است و ایضا ابتلای صدقه دهنده به عصیت اذیت چون سایر معاصی خود
 سبب هم و اندوه ایشان است چنانچه شیعیان خود را دوست میدارند و البته دوست مهموم و غمگین میشود چون ببینند
 دوستش در بلا و ملکه افتاده و هر کس سبب هم دیگری شود و او را اذیت کرده و ایضا اذیت گیرنده اذیت ایشانست چه در اینجا
 بسیار وارد شد که فرمودند ما خوشحال میشویم بجهت خوشحالی شیعیان ما و محزون میشویم بجهت حزن ایشان و در کافیه بجهت طریقی میروست
 که خداوند فرمود بر رسول صلی الله علیه و آله کسی که امانت کند دوست مرا پس تحقیق که داده خود را به بار زدن من و ایضا
 از کتاب روایت نموده که هر که استخفاف کند بقرین مسلم پس تحقیق که استخفاف کرده بخی خدا و خدا او را استخفاف میکند در روز قیامت
 و شیخ گشتی از مسلم روایت نموده که گفت تب شدیدی کردم در زمان امیر المؤمنین علیه السلام پس در خود تحقیق یافتم در روز قیامت
 پس گفت نمی یابم چیزی را بهتر از آنکه آبی بر خود بریزم و نماز کنم در عقب امیر المؤمنین علیه السلام پس چنین کردم و آندم مسجد چون
 حضرت بر منبر بر آمد آن تم بر گشت چون حضرت فارغ شد و داخل قصر شد من نیز داخل شدم پس طفت شد بمن و فرمود
 ای مسلم چه شده بود که تو را که بعضی از اعضایت در بعضی فرو میرفت پس قصه خود را عرض کردم و آنچه مرا واداشت
 بر رغبت در نماز عقب آن جناب پس فرمود ای مسلم هیچ مؤمنی را عیب نیست که در مرض بشویم بجهت حزن او و محزون
 نمیشود مگر آنکه محزون میشود بجهت حزن او و دعا میکند مگر آنکه آیین میگوئیم و ساکت نمیشود مگر آنکه دعا میکنیم برای او پس گفت
 یا امیر المؤمنین فدای تو شوم این برای آنها است که با تو در این بلدند مرا خبر ده آنجا که در اطراف بلاد اند فرمود ای مسلم
 پنهان نمیشود از ما هیچ مؤمنی در شرق زمین و غروبش چون دانستی اجمالا مفسد سن وادی را پس بدان که هر یک از اینها

سویا
 مراد غرض از حد
 باشد
 شد

در معنی منت و اذیت

۱۵۵

و دکاهی بقلب است بدون اظهار بچواری و کاهی بکرات و سکنات است بی اعانت زبان و کاهی بزیانست بدون آن
و کاهی بدو از آن سه و کاهی بهر سه پس اقسام هر یک از من و اذی و لحاظ قلب و رفتار و گفتار مهت شود و مجموع آن چهارده و هر
یک از آنها کاهی پیش از اتفاق میشود و کاهی متعاقب آن و کاهی بعد از آن پس مجموع چهل و دو قسم شود و تمام آن کاهی بشخص گفته
شود و کاهی با صدق و اخوان او و کاهی بچواری و خلفاء او این صد و بیست و شش قسم و اکثر بر او اتفاق کنند یا زنده است یا
مرد و پس اقسام منت و اذیت بدو بیست و چهل رسد و کثر اتفاق واجب و مستحب از علم و جاه و مال از مردم سزنده که او
نباشد بعضی با بیشتر از آنها و مغرور نشود از مبتلا نبودن با افراد جلالت آن چون زدن و فحش دادن و گفتن اینکه اگر من بشو احسان
یا کوه بودم چه میکنی یا چه میکردی و کی تو را رعایت میکردم یا از کسکی تلف میشدی یا انیس را بچه و شتر را زانو در کن و امثال این از کلمات
که متعارف و شایع است یا سلام کردن و پیش افتادن در راه و توضیح کردن بجهت آنکه وقتی چیزی با داده یا میخواهد بدو یا عیالی
استوخه یا قصد از او دارد و ترش کردن و پشت پا کردن چنانچه خداوند میفرماید علیس و قوئی ان جلاک و الا عی
و غیر اینها بلکه برای آن دو افراد خبیثه است که معرفت و تحفظ آن در نهایت صعوبت است مثل آنکه محتاج میکوی یا آخر کاری
برای تو میکنم چه چند از خرج یومیه خودم باشد یا انیس را بیکه که خود با آن محتاج بودم و تو را بر خود مقدم داشتم یا این مطلب یا سالما
زحمت کشیدم تا بدست آوردم و از غیر من نخواهی شنید و اگر تو بودی نمی گفتم چون نقل کلامی از کسی کنند که بدینا از من شنیده
و نظایر آن که بر من قابل و محالات مردم پوشیده نیست و تمامی آن خرابیها و معایب از تحصیل کردن تکلیف
قلبی و رعایت آنست بالنسبه به برادران ایمانی که از نبودن آن آن معصدا در اتفاق پیدا میشود و از برای آن چند درجه است
اول آنکه در دادن آن علم با مال یا جاه هیچ حقی برای خود نمیبیند بر او و خود را برتر نداند از او پس از او متوقع نباشد تشکر و ثنا و کلمات
و جزائی و چنان تصور کند که سنی را در پهلوی سنی گذاشته و آبی را به بیابان بر تیر فرستاده که از کدناشتن آن سنگ و فرستاده
آب کاری با نشتن دگر و بیابان نکرده و خیری با نشتن رسانده آتبار را مالک رساندن نفعی و ضرری ندانسته و از آنها آگاه
جزائی ندانسته و خود را بر آنها صاحب حق شمرده و البته با افراد به سبکی و اعتراف با آنکه آنچه در زیر دست او است از مالک
او است و با مر و داده آنچه را داده چگونه چنین نباشد و چگونه توان خود را بر او صاحب حق دانست و سیره اهل بیت
علیه السلام بر این نحو بوده که هر چه بر کس میدادند نداده می نداشتند چنانچه خداوند از زبان اهل بیت علیهم السلام حکایت
فرموده است انما نطعمکم لوجه الله لا نرید منکم جزاء و لا شکورا جز این نیست که اطعام میکنم شما را یعنی مسکین
و یتیم و اسیر را برای رضای خداوند بخیر و نیکوای شما پاداش و ثنا و شکر را یاد او نعطایم بزرگ قدر میخواهند حضرت ابی عبد الله
علیه السلام با دادن چهار هزار اشرفی امر و اعلی از شکاف در بجهت اظهار خجالت از کسی میفرماید حمد لله فان فی النیک معتد
بکی از آنکه من از تو به عزت میخواهم و اعلم بان فی علیک ذی شرفه و بدان که من بر تو مرایم و این عطا از روی آن است
و با آنکه از او بهر چه شود از آن سه قسم تمام البته منفعتی بالنسبه بکینه کرد خود را کرده خواهد دید پس هر که بخمال منت و اذیتی بنفقت و از
تکلیف با مر و داده و شکاف و بجهت اظهار خجالت از کسی میفرماید حمد لله فان فی النیک معتد بکی از آنکه من از تو به عزت میخواهم و اعلم بان فی علیک ذی شرفه و بدان که من بر تو مرایم و این عطا از روی آن است

در تکلیف قلبیه بالنسبه برادران ایمانی

۱۱۶

برای کار او را عفو کند و گرنه در قیامت مطالبه کنند از او چنانچه در اکثر کراماتی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده که
از برای مسلم برادرش سی حق است که برایش نیست برای او و از آنجا که باید عفو نمودن و پس از ذکر آن سی فرمود بر سید کی
از شما هر کس که از حقوق برادر خود چیزی را پس مطالبه میکند آن برادر از او آن حق را در قیامت پس حکم کرده میشود
برای او برایش و در کفایتی و خصال فی امالی شیخ طوسی مرویست که سعد بن خنیس از جناب صادق علیه السلام
سؤال کرد که چیست حق مسلم بر مسلم فرمود هفت حق واجب نیست از آنها حق مالک را واجب است اگر ضایع کرد
انسان چیزی را بر من میرود از ولایت خدا و طاعت او نیست از برای خداوند و آن نصیبی از دایره بندگی با اله
سپهر من میرود عرض کرد آنها چیست فرمود من بر تو هر نام طیرم ضایع کنی و حفظ کنی و یادگیری و عمل کنی عرض کرد لا قوه
الایا فتد پس فرمود آسانترین حق از آن هفت اینست که دوست داشته باشی برای او آنچه را دوستداری برای خود و ناخوشش را
برای او ناخوشش را برای خود و حق دوم آنکه دوری بجوئی از سخط او و پیروی کنی رضای او را و طاعت کنی امر او را حق
سوم آنکه اعانت کنی او را بجان خود و مال خود و زبان خود و دست خود و پای خود و حق چهارم آنکه بوده باشی چشم او را بر نهایی
و اینست او حق پنجم آنکه سیر بشوی و او گرسنه باشد و سیر بشوی و او تشنه باشد و پوشیده نباشی و او برهنه باشد حق ششم آنکه
اگر تو خادم داری و برای برادر تو خادم نیست پس واجب است که بفرستی خادم خود را که بشوید جامه او را و درست کند طعام او را
و بنده از دفراس او را حق هفتم آنکه قبول کنی قسم او را و اجابت کنی دعوت او را و عبادت کنی ناخوش او را و حاضر شوی در جماعه
او و چون دالتی حاجتی دارد و مبادرت کنی بر آوردن آن و بلی بکنی او را بسوی سؤال کردن او و آنچه از او بگویی بگیری پس چنانچه
چنین کنی وصل کردی ولایت خود را بولایت او و ولایت او را بولایت خود و تمام سی که در خبر اولست این هفت شاملست
و در کفایتی از انتخاب مرویست که عبادت کرده نشد خدا بچیزی افضل از ادای حق مؤمن و عذر خصال از انتخاب مرویست
که هر کس جس کند حق مؤمنی را بپناهگاه میدارد او را خداوند پانصد سال تا آنکه جاری میشود از عرق او و او را پس میگرداند و ادای
خداوند گداین آن ظالمی است که جس کرده حق خدا را پس چهل سال او را سرزنش میکند پس امر میشود که او را با آتش چشم اندازند و خاک
در بزرگی امر حقوق اخوان و قوانین آن تفصیل آن بسیار است و در دارالسلام مشر و خادکر نمودم و البته با آنکه در آنجا برادر مؤمن در
نظر بزرگ نماد و صاحب حقوقی که مطالب آن خداست بدانند و در قلب سبب شود و تقدیر آن خود را حقیر و ذلیل و مقصود
در برگردان از جمعه آن حقوق و پیوسته ترسان باشد از تضییع آنها و ماندن آنها در گردش هر چند سعی و کوشش کند و راه آنها چه
کنر کسیر طاقت او که قلبی از آنها است و دامن خیال صاحب این درجه هرگز بلوٹ متن وادی آلوده نشود و عظیم اگر علاوه بر
اینکه او را بزرگ و صاحب حقوق و خود را حقیر و دیون و اند جهان و اند که محبوبترین چیز را در نزد او که از جانش عزیز تر است و در
ترین ظرفها که از شیشه نمر است از آن و رفیق تر است در نزد برادر مؤمن او است که پیوسته از طرف خود و اجابت او و از طرف
خداوند و صدق و اعلاء و از حوادث دهر و سوانح روزگار سنگ آفات و بیایات بر او ریخته میشود و البته اگر چنین داند تمام نعم
نهایت مقدور خود را در حفظ و مر است آن از رسیدن آن آفات و در وقت عمر عمری خواهد داشت و این مقام نه الله تعالی

دہ بزرگی حقوق اخوان و معانی مومن و آدمی و آئین مبارکہ

144

علی علیہ السلام

در آنکه گناهان داخل در اذیت است که مبطل صدقه است

۱۸۸

دهند و اگر دهند صدقه نباشد غرض صدقه که بشما میسر دند بر گردانید و مراد از صدقه صدقه خداوند تبارک و تعالی و رسولش باشد بر
عباد و مکرر رسیده که فلان چیز از تخفیف عبادت یا غیر آن صدقه نیست انضای بر بندگان و باطل کردن آن بیرون کردن
خودش نیست از استحقاق گرفتن یا ندادن آن و شرح دادن صدقات خداوند و رسول صلی الله علیه و آله و مبطل آن از زمین ملک
و مراد از آن که ترک او امر و ارتکاب نواهی و اذیت ذریه طاهره است یا غیر آن بیرون رفتن است از وضع کتاب اسمائی
پس در تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام مرویست که مردی دخل شد بر امام محمد تقی علیه السلام و او مسرور بود پس حضرت با و فرمود
چند که تو را مسرور می فرماید عرض کرد ای فرزند رسول خدا شنیدم از پدرت که میگفت سزاوارترین روزی که باید بنده مسرور بشد
در آن روزیست که خداوند روزی کرده او را صدقات و نیکیها و انفعالی که برادران مؤمنین خود رسانده و امر و زوری آوردن
و نه نفر از برادران من که فقیر بودند و عیال داشتند و از بد و ور و من آوردند پس هر یک از ایشانرا عطا می کردم و مسرور می
انجه است حضرت فرمود باین خود قسم که تو را سزاوارتر که خورسند باشی اگر ضبط و نالود نکرده باشی از ایام بد از این انرا ضبط کنی پس
گفت چگونه ضبط میکنی انرا و حال آنکه من از شیعیان خلاص شدم پس حضرت فرمود آگاه باش که باطل کردی نیکی خود را بر برادران
و صدقات خود را عرض کرد از چه بابت ای فرزند رسول خدا فرمود با و بچنان قول بنده اند و الا لا تبطلوا صدقاتکم بالین
و الا ذی عرض کرد ای فرزند رسول خدا من منت نگذاشتم بر انقوم که صدقه بایشان دادم و اذیت نکردم ایشان را حضرت
فرمود خدا میفرماید و لا تبطلوا صدقاتکم بالین و الا ذی و خداوند نفرمود بمنت گذاردن بر آنکه صدقه بر او میکنند و
اذیت کردن آنکه صدقه با و میدهند و آن هر دو یکی است آیا چنین میدانی که اذیت کردن تو قومیکه بایشان صدقه دادی
بزرگتر است یا اذیت کردن تو هر حفظ و ملائکه مقربین را که در اطراف تو میباشند یا اذیت کردن تو ما را گفت بلکه این ای فرزند
رسول خدا پس فرمود تحقیق که اذیت کردی و ایشانرا اذیت کردی و صدقه خود را باطل کردی گفت برای چه فرمود بگفتن تو
چگونه ضبط کنی انرا و حال آنکه من از شیعیان خلاص شدم آگاه فرمود و ای بر تو آیا میدانی کیست شیعه خلاص گفت نه فرمود بچنان
ثمن آل فرعون و صاحب پس که خدا فرموده و جلا و جل من اقصى الدین تسبیح و سلمان و ابوذر و مقداد و عمار
مساوی کردی نفس خود را با اینها آیا اذیت نکردی باین ملائکه را اذیت نکردی ما را پس آنرا گفت استغفر الله و بی و انی
الیه پس چه بگویم فرمود بگو من از موالی و دوستان شما و دشمن دشمنان شما و دوست دوستان شما میگویم چنین میگویم
هستم من ای فرزند رسول خدا و تو به کردم از آنچه گفتیم که نه پسندیدید از او نه پسندیدید از ملائکه و شما نه پسندیدید که بجهت نه پسندیدید خدا
خو و جل پس حضرت جواد علیه السلام فرمود الا ان یکسب یسوی تو ثوابی صدقات تو و زانیان را و اجابا تمام شد خبری
که مفتوح میشود از او و با بها از علوم الرسی نیز کند در آن هفتم نابع پس از افشاندن تخم دست از او نکشد و زرع با بجال خود
نکارد بلکه تمام اتهام در آب باری و کند تا خشک نشود و مگو کند من حق نیستم بدادن اتفاق قناعت نکرد و بکردار خود مغرور نباشد
بلکه پیوسته خود را مقصر داند و از قبول نشیدن آن خائف و ترسان باشد تا آنکه علامات قبول بپایند یا آنکه از دنیا بیرون رود
چنانچه خداوند از صفات آنکه ایشانرا از شتابندگان بسوی خیرات و نیکیها بر نه کان از برای آن شمرده میفرماید و الا ذین

شیخ مفید

شرط هفتم و هشتم زارع و منفق

در این کتاب که در این فصل است

يُؤْتُونَ مَا اتَّوَقَعُوا مِنْهُ وَجِلَّةً لَهُمْ وَكَانَ شِئْنُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَاجِعًا
چونکه مرجه ایشان بسوی پروردگارشانست که عالمست بحقایق امور پس شاید که مدوایه ایشان مفسد و معاشی با
که آنان خبر ندارند و در دفع آن تقصیر کردند پس بر ایشان بنایند که آنها را و در نمایه اتفاقات ایشان از کافی از جناب صادق
روایت نموده که فرمود و تفسیر آن در مقام ذکر ترس و امید ایشانست میترسند که بر کردار ایشان اعمالشان اگر اطاعت نکنند
خداوند عر و جل بر او امید دارند که قبول شود و جمع از آنجناب نقل کرده که ترسانند از آنکه قبول نشود و از ایشان و نیز ترسان
از سوء عاقبت و مفارقت ایمان پیش از مفارقت روح از جسد چه گذشت که بقای ایمان تا از این شرط در استحقاق جزای تمام
اعمالست و این خوف از آن خوفی است که هرگز از تکلیف نباید زایل شود تا به بشارت ملک الموت آید شود و پیوسته در مقام
افرویدن و زیاده ای آن باشد و این خوف در این دنیا و اوصیاء علیهم السلام بود و با مقام عالی و درجه رفیع و از نظریات آنکه صفت
و عیالشان عالم را فرو گرفته بود و از آنکه آن خبیث شیطان برود و افتادند که دیگر برنجوهند پس هر خوف از انسان زایل نشود و قیام
اتفاق پیوسته تضرع و توسل و استسقاء و طلب قبول آن آسوده نباشد چه بسا شود که بقوت دعا و اعانت تضرع از پاره
سوانح آن چشم نبیند و از بعضی شروط آن در گذرند و بهیچای آن عمل را بحسنات متبدل فرمایند چنانچه در صیغه کمال است و آن
تجمل مانده هب من جنسی و عری فی سبیل طاعتک و اینکه فرار دمی آنچه رفته از جسم و عمر من و زیاد طاعت خود و این
نشود و کمال نسبت بطاعات فاسده سابقه که از جهه فساد آن در گذرند پس داخل شود در طاعات نه معاصی گذشته که در آن
تقابلیت طاعت شدن نباشد لطف در آن عفو است و در گذشتن از عقاب و الله العالم هشتمی آنکه نارع مادامی که
حکم و زین بقدر آن دارد و از کاشتن ممکن است مسامحه کند و زیاده از قوت خود و عیال خود نگاه ندارد چه با ممکن از زرع و کرم
در آن از عقل معاش جاری و در ممره سفیاء محسوب خواهد بود و منفق نیز مقتضای فرمان هایون و جاهل و ابیالکم
و انفسکم فی سبیل الله باید تمامی آنچه را مالکست در راه خدا صرف کند و آنقدر که برای قوت و حفظ خود و اهلیش نگاه دارد
از روی امر او باشد در صرف کردن آنقدر را در راه ناز و بکل و مضائقه از امثال انفران و مشکوه الانوار بسطی طریقه
سر و نیست که حضرت صادق به عنوان بصری فرمود اگر علم خجای پس طلب کن اولاً در نفس خود حقیقت بندگی را عنوان عرض
کرد حقیقت این بندگی چیست فرمود و ستی چیز است اینکه نمیدانند برای نفس خود و آنچه خداوند داده ملک زیر که برای بنده
ملک نیست مال با مال خدا میدانند میگردانان را هر جا که خدا ایشان را امر کرده بآن و اینکه تدبیر میکنند بنده برای نفس خود تدبیری و
اشتغالش در آنچه خداوند امر کرده او بآن و نمی کرده آنان پس هرگاه نمیدانند برای نفس خود و آنچه خداوند تعالی با و داده ملک
آسان میشود و بر او اتفاق در هر جا که خداوند فرموده اتفاق را در آنجا و چون تقویض کنند بنده تدبیر نفس خود را بر تدبیر خود پس
میشود و بر او مصیبتهای دنیا و هرگاه مشغول شدند به آنچه خداوند او بآن امر کرده و نمی فرموده فارغ نشود و آنان و بر این بسیار
و مجادله با مردم پس هرگاه اگر امر کرد خداوند بنده را باین سه آسان میشود و بر او دنیا و شیطان و ذات و طلب نمکند دنیا را بای
زیاده داشتن و مفارقت و با طلب نمکند آنچه در دمر دست برای عزت و سر بلندی و نمکند در روزگار خود را بهر وجهی است

شرط هشتم

در انفاق و صدقه بکس مال

۱۹۱

نسخه از کتاب

مسئله و تمام با یک است تو را پس صدقه در میان از جانب تو انگاه بر گردنزل خود و عمل کن در مال خود بجز یک سیکری و بجز خودت و عیالت
 بجز یک سیکری و در انگاه نظر کن با آنچه صدقه میدی پس هر چه را که کم شری از صدقه یا حاصل خوشیشان و در راه خیرات پس نویسی که بماند
 و ضبط کن چون سر سال شد بر و زد انکس که با و وصیت کردی پس هر که با و که دفتر را سپردن آورد انگاه بویس آنچه را که صدقه دادی بجز
 کردی از صدقه قریب است یا سبکی و انسال انگاه چنین کن در هر سال تا آنکه وفا کنی از برای خداوند تمام آنچه مذکور کردی و بماند منزل تو و مال
 ان شاء الله پس اگر گفت و در کردی اندوه ملازم انقدر نزد رسول خدا خدا را فدای تو کنی مخفی نماند که چون شری از صدقه تمام بود
 در ان شخص آنچه را میداد خداوند عوضش را بجایش میکند است پس هم تمام مال را صدقه داد و هم چیزی از آن کم نشد چنانچه میتوان گفت
 که حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام که چند مرتبه نصف مال خود را صدقه داد و عوض ایشان صدقه تمام مال بود بتدریج و با آنکه
 عوض اول نصف دوم بقدر اول بود و نصف نصف که رنج شود و این شهر آشوب در مناقب خود روایت کرده که حضرت
 رضا علیه السلام در خراسان در روز عرفه تمام مال خود را در میان فقراء تقری کرد پس فضل بن سهل عرض کرد که این خسارت نیست فرو
 بلکه منفعت است بجز انکه ضرر را بجزی که در پی او خواهی داشت اجر و کرم را و انچه نافع از انچه مایه در نزد او است آنچه بهتر و نفعتر
 بیشتر است از انکار و انچه لا عزم خورد و سالها مانده و امثال آن از عیال و پسران و اقارب و در بر غیر او از انبار زیاده
 نرفته اند متحقق نیز می شود خطاب هرگز نیندیش تا انکه الله حق تعالی بگویند که انچه بماند حقیقت نیک را یا از سبب نیک
 یعنی از مرده نیکان شود یا به بهشت نرسد تا انگاه که انفاق کنند از انچه دوستدارید و عوض با آنچه دوستداری نرسی تا انچه دوستدار
 ندی با بیل آنچه در راه خداوند خرج کنند از انچه باشد که او را دوستدارد و انسان خردمند دوست ندارد که انچه را که خداوند بدارد
 و تعالی دوستدارد چه از اول نعم ایمان محبت محبوبان خداوند است پس دعوی محبت بجا آوردن دوست داشتن محبتش
 و دعوی نیست کاذب و خداوند دوست ندارد و هر طبعی از ایمان معانی که سابقا ذکر شد پس منفق آنچه را دوستدارد و الا سبب که اگر
 خباثت و محرمات و مفسدات خداوند است انانی عیال که هر روز و امر با انفاق آن ندارد و همچنین اگر آنچه را دوستدارد و انفاق
 آن باعث فتنه و شرکست برای بلکه با و دهد مثل انکه فقیر و فقیر را غذای لذیذ یا لباس فاخری دهد که از قناعت و شکرش کاهیده
 و بر میل و شهوتش افزوده و گاه سبب کفران شود چون سبیل کند و بدست نیارد و او را مهموم کند و بر افعال خداوند ابراد نماید و هم
 چنین اگر انکس دوست ندارد و آنچه را متحقق خواسته مثل انکه لباس و ماکولی باشد که آن نام علیه السلام از آن بنوشیده و خنجریده و نهنگ
 عمل و سیر بر تاشی و متابعت گذاشته الحاصل انفاق محبوبه و این مورد شایسته نیست و در دولتی دیگر نیز اشاره باین
 شده اول در سوره بقره در ضمن صفات صادقات و متقین میفرماید و انی المال علی خیر بنابر یکی از احتمالات آن یعنی مال
 مال را دوست داشتن آن مال را انچه میدیدم و دهم در سوره بل انی و یطعمون الطعام علی خیر که در شان اهل بیت
 علیه السلام وارد شده با انکه طعام از دوست میداشتند از آن دست برداشتند و به بیم و اسیر و مسکین خود انداختند شیخ ابوالفتح
 رازی در تفسیر خود روایت کرده که محمادی به ابوذر غفاری فرمود که ابوذر را گفت من از تو شنیدم که انچه را که میخواستی بر او
 و شتر بسینه بگذاشتی و به او فروت و شتری را غریب آورد و او را گفت بهر آنکه این نبود گفت بود و گفت من بیاوردم و ما کردم برای غریب

در اینجا آنچه را دوستدار باید انفاق کند

۱۰۰

از بابی الطغفیل روایت کرده که امیر المؤمنین با جمعه خرد و جانجا بر از آن جامه خوش آمد پس آنرا صدقه داد و فرمود شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود کسی که بزرگتر بر نفس خود یعنی غیر از خود اختیار نماید بزرگتر شود و را خداوند روز قیامت به بهشت و کسی که دوست دارد چیز را پس آنرا برای خدای فرار دهد خداوند سیف نماید و روز قیامت که بندگان در دنیا مکافات میگردند میان خود و بیک و من مکافات میگیرد نور بهشت علیهم نافع ضرر و من با اعتماد فالق الحب و النوى شکافنده دانه و هسته تخم در زمین پاشد و بتصدیق کریمه فیه امریه عافتم و عافه ام یحیی الواعون شما ضعیفان که بجز پاشیدن تخم و کاشی دادن آب کاری نکنید چنان صنع عجیب کنید یا این صنعت شکست ما که از یکدانه و هسته نهان در زیر خاک اینهمه ریشه و ساق و برکت و شاخ و گویاه و سیوه و رنگهای گوناگون در آیم امیدوار باشد و بنیک و از لسان استخوانها بقد و فاسکندانه فی الارض و انما علی ذهاب به لقادرون فان شاء الله که به چنان من بخیل و اعجاب فرستادم از آسمان آب باندازه و جادویم از اوزین و بر بردن آن توانا شیم پس آفریدیم بآن برای شما و پستانها ضرر آنکه خود شدل باشد و بتأش آب رخشان و حرارت سراج و پاج از دمنان و توضیح دهنده مسی و از تربیت کننده حب که یکدانه کبریا نفس را لایکشد یا زیاده اندازد حاجت آب فرویز در یاریح سسموم یا چند طبع را بوجرم آورد نتواند تدارک آن کردن و دفع اینها نمودن و ما برای او بجز خست و فداست از عمر صرف کرده در آنها و چشیدن تلخی و اصبح یقلب کعبه علی ما انفق و فیها منفی تیرا بجه اعتماد او در رسیدن شهرت اتفاق و فوائد صدقه و فضل و کرم حضرت مالک الملوک باشند که از اینهمه نعمت و اموال که با او و در نزد او بود و دیت سپرده چیزی خواسته با ستم قرض فرمیکند این حاجت از ارباب ثروت نخواهند که محض از ارباب چنین برابر در محاکمی تمام احتیاج او با غناست بهتر و بی عیب و نقص با و دهد و تمام اسباب این معامله را بجهت او و بیافرموده انزال و جاه و غیر آن از اینها اتفاق توان کرد و آلات عطا با و داد و محل آنرا از فقر و مساکین و محتاجین بآنچه در نزد او است با و ماند و رساند پس از منفق حقیقه که در این ندرت بابرکت نشده بجز تخم امانتی و دفعین امانتی با ممالک آن افشاند که مرد این افشاند از این چنین برابر گرفته و دیگر در این فلا و در اشغالی نباشد پس اگر خواست و قبول کرد و تخم از تربیت نمود چنانچه خود فرمود پس انکرم و فضل او است شیخ طوسی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود هر یک صدقه است بسوی غنی یا فقیر پس صدقه در میسر چند یا نصف یا جانب و اندکی از هر ما باشد پس بدرستیکه خداوند تبارک و تعالی از اتریت میکند از برای صاحبش چنانچه تربیت میکند یکی از شما یا اگره خراب اسب یا آنچه شیخ خود تا آنکه در دنیا بیاو آن را در روز قیامت و آن بزرگتر است از کوه بزرگ و در تخم حضرت عسکری علیه السلام که راست که جناب صاحب برای تشریف میبرد و در نه نقش جماعتی بودند که با ایشان بود و اسوالشان پس ذکر شد که در آنرا و در آنند که راه مردم بترند پس یکی از کردن ایشان از تخریس مرتضی شد حضرت فرمود چه شده شمارا گفتند یا ما است اموال ما غیر سیم از ما بجز دنیا شما آئنها را میگردانید ما شما را

کردن کیفیت این فرموده در کار عالم گفتند چگونه پس بچند فرموده صدقه بکنند آنها را برضعفاء و مساکین عرض کردند اینجا
برای ما ضعیفاء در اینجا حاضر شوند فرمود پس عازم شوید که ملک آنها را صدقه بکنند تا خداوند حفظ کند باقیه از آنچه میسرید گفتند عزم
کردیم فرمود شما در امان خداوندید و بدین رفتند و آن در آن ظاهر شدند پس آنها رسیدند حضرت فرمود چگونه میسرید و حال آنکه شما
در امان خداوندید پس اینجا عت پیش آمدند و پیاده شدند و دست اینجا بر لبوسیدند و گفتند دوش در خواب خود حضرت رسول ص
دیدیم که امر فرمود ما خود را بر جایت عرضه دهیم پس ما در حضرت هستیم و صاحب میگویند و این جماعت را دفع نماید از ایشان دشمنان
و دزدان را پس حضرت فرمود حاجتی نیست ما را بسوی شما زیرا که شما را از اذن او دفع کرده آنها را نیز دفع میکند پس سلامت رفتند و آن را
و اند پس تجارت ایشان برکت کرد و هر در هم ایشان ده در هم ریخت کرد پس گفتند چه قدر بزرگ بود برکت صادق علیه السلام حضرت
شناختید برکت او را در معامله با خداوند و عقل پس مداومت کنید بان و چون ظاهر شد که قبول صدقه و تربیت آن از روی فصل
نه استحقاق پس اگر قبول فرمود و شری نکر و حقی ضلیم نموده اگر را که چیزی بگسیرد و مرد آن سیردن بدید پس قدری از آن را بگریزید
کنید هرگز در خاطرش خط و حقی از او بر مالک از این معادله نرود پس نهایت سعی را در تحصیل تسلط و اعتماد بکرم و فضل خدا تعالی باید نمود آ
زایع پس از هر وجهی محصول مقداری نگه دارد و بجهت کاشتن بار دیگر و همان یک دفعه قناعت کند منفق نیز نظر بحیث الدنیا
منزعه الله الا نفع الاول داخل شدن در دایره تکلیف را تا وقت افتادن تمامی جوارح و اعضاء از کما یفصل و موسم برای این
نوع مبارک باید کار کند و همه زمان در مکان و جوارح داخل و خارج و مال و جاه و زبان و قلم حقی نفسی که میگذرد اسباب
این نزع شمارد و دقیقه از فلاحیت خود غفلت ننماید و توهم کند کسی که انسان هر چه مستغنی و پیر کار و دانا و پشیمار باشد و از
خوردن و آشامیدن و مضاجعت و خوابیدن و امثال آنها گریزی نیست پس آنچه صرف شود در اینها از ادوات گذشته
بآن برای آخرت نشده و خیری از آنها در اینجا نخواهد دید چه انسان دانشمند تواند تمامی کارهای مباح خود را بخوبی کند که از او
ببیند و جزا ببرد بلکه سید جلیل علی بن طاوس قدس سره منکر شده بودن مباحی برای مؤمن چه مباح آن کاری باشد که در دوش
اخر و ثوابی و در نذرش توینج و عقابی نباشد و هر کار که انسان اراده کردن از ادوات برای آن آداب و شروط و دستور علمی
از شرع انور رسیده حتی برای رفتن به بیت الخلا و قریب سی آداب رسیده که بیست ترین کارها است چه رسد بکارهای دیگر پس
اگر کار را با آن آداب کرد و از او زد و بپند و تا جوش شمار نیست شوان او را مباح شمردن و نیست کاری عاری از آداب الهیه
و اینمطلبه است و در جلد ثانی دارالسلام نوشتم و حضرت رسول ص فرمود با بود برای ابوذر می آئینه بوده باشد برای تو در هر کاری نشی
حتی در خواب و خوراک یعنی آنها را بخوبی باید کرد که برای خداوند باشد و شرح از آن نیز در اینجا دویم و بعضی علماء را شنیدم در این باب
لن یتألفوا الله حتی یتفقوا احتمال داده که هیچ خیری و نیکی دنیوی و اخروی داخلی و خارجی که نرسید تا اتفاق نبیند پس هر چیزی
چه جابرس در هر وقت برسد تا اتفاق علی مالمالی یا جابری یا غیر آنست که کسی کرده از عیال و فرزندان یا اقارب و آشنایان یا اجانب
هر چند بیک کلمه زبانی باشد که بسبب آن خیری بدیگری برسد و کافی روایت کرده که داخل شد حضرت رضاء غلام
انجاس پس با فرمود آیا امر و چیزی اتفاق کردی گفت نه فرمود پس از کجا خداوند پاداش باز دهد اتفاق کن هر چند یک کلمه

نوع مباح را در هر وقت

دوازدهم از آداب زارع و منفق

۱۴۵

شماره دوازدهم

و در هیچ ابلاغه مذکور است که امیرالمؤمنین با امام حسن علیهما السلام فرمود در ضمن وصیت نامه طولانی که با او نوشت که در پیش تو را همیشه با مشقت با مسافت طولانی و سخت چهل ناک و ترا چاره نیست در این راه از طلب کردن منزل نیکو و مقدار تو که تو را برساند و سبک کردن دوش پس باریکن بر دوش خود زیاده از آنچه تو را میسر سازد پس سکن کن تو را و وبال شود بر تو و هر وقت بافتی از اهل حاجت کسی که نوشته تو را بر دار پس از آن پس ده شود در آنچه می حاجت می آن پس وجود ایشان از غنیمت دان و غنیمت شمار آن کسی که در حال ثروت از تو قرض گیر و وفرا ده وقت آداء آن قرض را در روز عسرت خویش یعنی پس از مردن که دست از حجت نمی است و چون اهل حاجت همیشه بدست آید و هر چه انسان سعی کند نوشته بقدر اقامت است اما منزل بدست نیاید و هرگز نشود که دست از حجت صراحت اتفاق کوتاه شود پس کاهی نشود که انسان از این زرع آسوده کی باشد و در این زرع از عوارض مختلفه باشد بحسب استعداد و وقت و ضعف که در بعضی کجاست و در بعضی بدست دیگری بقصد دیگری بقصد رسد البته تا اوان از این دست گشود و از مقصد بدست با کمتر قناعت کند و نگاه که از زرع در آن عاجز شود و منفق نیز چون نظر کند کلام خداوند محفل افشاندن کرم اتفاق و صدقه را خواهد دید چه در یکجا میفرماید و ما انفقنا من شیء فی وجه یخلفنا فی ریحنا و اتفاق کند خداوند بکارش گذارد یعنی پاداش آن بمثل خودش ده جای دیگر فرموده من جاهد بالحسنة فله عشر امثالها انکه سنی آرد و خوبی کند بر برادر عوض گیر و باز فرموده مثل الذين ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حببة اذبت سبع سنابل فی کل سنبله مائة حبة حاصل هر که الشرا در راه خداوند پاداش آن چنان دانسته است که هفت خوشه آرد که در هر خوشه صد دانه باشد پس هر دانه هفتصد شود و در آخر همین آیه میفرماید و الله یضاعف لمن یشاء و الله واسع علیم و خداوند فرونی و بخشنی کند بر مقصد از آن خواهد و خداوند بسیار عطا است و اما با استحقاق هر یک و مقدار جزاء و از این بالا از اجر صابر نیست که چنانچه و شاید اشاره بان بعد از این شود پس منفق با هوش باید همیشه در صد و تحصیل مالی باشد که لا محاله آنچه در مقصد باز گیر و خواهد که انشاء الله تعالی که صدقه بر عوام می دهد و برای بلاد عاجزین می بختد و بر ارحام می بقصد و بر علمای می بقصد و بر اموال می بقصد و بر غنا و فقر و بسیار شایسته است و اگر این شریف شریف که در آن فواید بسیار است و ذکرش باین تفصیل کیاب شیخ طبرسی ابو الفتح رازی در تفسیر خود روایت کرده که بر ذرا می المؤمنین ۴ در حجة فاطمه علیها السلام شنید او را یافت که حسن و حسین علیهما السلام میخواند و ایشان میخفتند از کرسنکی فاطمه گفت باین عم رسول الله بنکر یا چیزی بدست آری برای این کودکان که از کرسنکی نمی خسبند و سینه روز است تا طعام بخورده اند امیر المؤمنین علی از خانه بیرون آمد و نبردیک عبد الرحمن بن عوف آمد و او را گفت خونباری ز بر قرض مراده او در خانه رفت و کیسه بیرون آورد و صدقه بسیار سرخ در او کرده و گفت بستان و هرگز عرض ده امیر المؤمنین ۵ گفت لا والله که این از توستانم و قبول کنم گفت چرا گفت برای آنکه از رسول شنیدم که الید العلی الخیر من الید السقی گفت دست ز بر برتر از دست زیر بر است یعنی دست نهنده بهتر از دست گیرنده باشد و من بخوابم که سر برین دستی باشد دست او برتر از دست من باشد ولیکن من نیامده بر سبیل قرض و این خبر از من شنیده گفت بیان کن گفت از رسول شنیدم که گفت الصدقة عشق و الضعاف و القرض ثمانية عشو و عفا صدقه را بیکده باشد و عفا

یکی سجده عبد الرحمن دست در کسبه کرد و دنیا را از انجا برداشت و امیر المؤمنین داد و آن بستد و از انجا بیامد به بازار چیزی خورد
مقداد اسود را دید جالساً علی قارعة الطریق بر سر راه نشست امیر المؤمنین گفت ای مقداد در این وقت در اینجا چه می کنی
خبر و تیر گفت چیست گفت چند روز است تا طعامی نیافتم گفتم چند روز است که گفت چهار روز است و نیازم به بعضی چیزها
بود و داد و گفت تو اول تیری که چهار روز است که چیزی نیافتی و ما سه روز است که آن بستد و بر پشت و امیر المؤمنین بمسجی رسول ص
در شان او این قصه و آیه آمده بود و یثرون علی انفسهم ولو کان بهم خصاصة دیگر از این نفس خود مقدم میدارند
هر چند بغایت محتاج باشند چون با رسول نماز شام کرد رسول ص گفت یا علی من امشب بخانه تو می آیم او شرم داشت که رسول را گوید
که در خانه ما چیزی نیست گفت عیاق و کوتاهی را رسول الله برخواست و از پیش رفت و فاطمه را گفت رسول ای امشب
بخانه ما می آید و در خانه ما چیزی نیست بر اثر رسول ص آمد و نشست فاطمه نیز علیها السلام برخواست و در خانه شد و دو رکعت
نماز کرد و در رکعت اول الحمد بخواند و آلم سجده و در رکعت دوم الحمد بخواند و سورة الانعام چون سلام داد سر بر زمین نهاد و گفت
بار خدا یا انور بخوابم بحق محمد و آل محمد علیهم السلام که برای ما خوانی فرستی از آسمان تا ما از آن بخوریم و در شکر تو بفرستیم سر برداشت جفا
از تیرید و علیها عیاق من لحم و بر سر آن گوشت نهاده از استخوان جدا کرده و دستاری بر سر نهاده که کس نبیند آن ندیده بود و از
برآمد و امیر المؤمنین را در او نگریخت و آنچه خواهد کرد آنکه در خانه رفت و آن جفته بیرون آورد و در پیش ایشان نهاد و رسول الله
و فاطمه و حسن و حسین صلوات الله علیهم آن طعام بخوردند سیاهی بدر چهره فرزند و سؤال کرد امیر المؤمنین دوست فرا کرد تا پاره
از آن طعام با و دهد رسول ص گفت مکن یا علی این سیاهی ابله پس است خیر یافت که ما را خدا تعالی طعام بهشت فرستاده است
تا ما مشرک باشد و طعام بهشت در دنیا هر کس بر سر نهاده امیر المؤمنین گفت یا رسول الله این طعام از بهشت است گفت
آری خدا تعالی طعام بهشت بکس نفرستاده که آن خوان که برای عیسی بن مریم فرستاده این جفته برای ما امیر المؤمنین گفت
یا رسول الله آن خوان که برای عیسی بن مریم فرستاده بود بر انجا چه طعام بود گفت آن خوانی بود از زرد سرخ شکل بد و با قوت
و زرد چهل کز در چیل کز از اجار با بود بر انجا پنج نان بود و بر نهانی ناری بود پوست باز کرده و بر زیر نهانی سبزی و از انواع تره
بر آن خوان همه چیز بود و ما خلا الثوم و البججی که سیر و لکچ و بر میان آن سفره سرخی بود و بر انجا ماهی برشته بود و زرد که سبزی
نمک نهاده و بنزدیک و بنالش سر که نهاده و دستاری از دستارهای بهشت پوشیده اصحاب عیسی حاضر آمدند و گفتند تو را
کشف این باید کرد و دوست فرا کرد و دستار از روی خوان باز گرفت و آنرا که بدیدند حقیقاً ایشان را از آن بخوردند گفتند
انگست عیسی غذا کرد و در ویشا نر انجوانه از آن خوان بخوردند چهل چاشت از آن بخوردند تا چار میز را چیل میز را از آن بخوردند
همچو سبزی خورد که شفا نیافت و هیچ دیوانه نخورد و الا که بهوش آمد هیچ نابینا نخورد و الا که بینا شد و هیچ مقعد نخورد و الا که بر فتن آمد و هیچ
نخورد و الا بر نشد چون رسول و ایشان صلوات الله علیهم از آن فارغ شدند و دست شستند رسول ص گفت این جفته بهر
و هم انجانبه که نهاده بود جفته برگرفت و بجای خود نهاد در حال با آسمان بر خیزد و رسول و امیر المؤمنین صلوات الله علیهم با سجده
شدند و نماز خفتن بکردند و دیگر و امیر المؤمنین را بر سر نهاده بود و عیالی بیامد بر نهاده نشست و علی را از سر نهاده و آن خوان

خبر شریف در اضعاف شدن صدقه

۱۴۷

و کیسه بزرگش با و داد گفت این بستان که تو راست و ناپیدا شد امیر المؤمنین علیه السلام و کیسه بر سر او داد و گفت این اعرابی من داد
و ناپیدا شد رسول صلی الله علیه و آله و از پیش بر حجت و در آنجا مقصد دینار بود رسول صلی الله علیه و آله گفت یا علی شناختی آن اعرابی که گفت صدقه
جبرئیل بود و کنیزی از کنسرای زمین برای تو پیرون کرد و خدا تعالی تو را بعوض آن یک دینار یکمقدار دادی بیست و چهار جزو ثواب داد
و چیزی از جمله آن دو معجز کرد این جفته و این کیسه و بیست و دو در آخرت برای تو متحد گردید و چشمها چنان دیده نیست و گوشتها
چنان شوه نیست و خاطر هیچ چنان گذشته نیست امیر المؤمنین آن در بر حجت مقصد دینار بود گفت صدق الله جل و علاه
عظمتی که حیث قال الذین ینفقون اموالهم فی سبیل اللہ لای ارجا لہم الا ان یرحمہم اللہ رب العالمین بر داشت بعد الرحمن بن عوف و ادباقی بر اهل بیت
مهاجرین و انصار افرقه کرد و شیخ سفید در امالی از جناب صادق روایت کرده که فرمود مخصوص کن مال خود و طعام خود که سیرت است
داری او را در راه خداوند عزوجل و گذشت بعضی اخبار مناسب اینجا در شرط دوم و قی بر اهل بصیرت پوشیده نیست که اگر در اضعاف
مشقی گرسنه باشند یک عامی دیگر عالم در سیر کردن عامی خبر حفظ یک نفس از مردن یا ضعف بدن یا عانت بر بندگی چیزی نیست و در
عالم حفظ یا تقویت نفسی است که اندر تو وجود و اضعاف ایمان هزار بار از بندگان مبتدل بقوت خواهد شد بلکه با عانت قلم یا حمل و
از برکت علوم و افکار دقیقه و بیانات شافیه و نافع صورتی نخواهند شد و بسا شود که از برکت یک غذای طبیب در آن بدن طبعیت
و تبدیل آن بروح پاکیزه و سبب شدن برای صفای قلب و تنسی فطن و نورانی شدن فکر و تفکرت شود عالمی طلب حق با همگی که کمال
ثبات و دوام و حقیقت و کثرت اشتغال مثل درختی شود که ریشه آن در زمین و شاخها در آسمان و میوه رسیده آن در هر آن پس برای چنان
انگذا بعد و نفع هر که بآن مطلب از آن زمان تا قیامت منتفع شوند و ثواب باشد بی حدی که نازع در بین قابل محکم اندازه باشد و
از قابلیت آن و نه کمتر از آنچه استعداد دارد چه در اول فساد زمین است و انداختن از ترقی و نمو و در ثانی اختیار کردن خسارت بزرگی است
بلی ضرورت منفق نیز باید نیک نامل کند در حال فقر و مساکین و ایام آل محمد علیهم السلام و مقدار حاجتشان و کیفیت آن چه در مقام
سؤال میکنند و آنرا اظهار کنند یا متعفف باشند و از حاجت خود سخنی نگویند چه رفع تقداری آنان واجب است بر مطلق توانا چون گرسنه
مشرف بر فوت و بر سر نه سرفراز است از سزا و در مرض عاجز از دای شافی و جان بسیار و اجبه عینیه که وقت تکلیف بآن رسیده است و
آنها و باره از حاجات منظم مسلک مستجابات چون زیارت و حج و انفاق در راه خداوند و ثروتی مفیده و کتب علمیه و آیهان
ادب و دینی و سنن شرعی و غیر آنها و بعضی از آنها حرام مثل طالب معاصی یا آیه که خبر مال شان از تحصیل کرد و با الجمال اتفاق و قسّم
اول مقدار رفع آن ضرورت واجب و در دو قسم بهمان اندازه مستحب و این اندازه محسب اشخاص و شأن و زمان مختلف چه کسی است
که اگر مراد از زیارت و کتاب صرف کند هیچ و از اندازه جاده عدل هر روز زرقه و دیگری اگر عشاران خرج کند محسوب از مسرفان
خواهد بود و میزبان در این مقام یعنی با جمع شدن اتفاق اگر اگر انعطاف علم باشد یا مال اسباب نزدیکی او باشد بطاعات یا کمال شستن و او را
از تکلیب معاصی موقع خواهد بود و اگر باعث دوری او باشد از بندگی بگردن عبادات واجب یا مستحب و مشغول شدن بکنایه یا عبادات
نفسیه که صورت قساوت قلب و اغراض از ذکر خداوند است حرام یا مروج باشد و بسیار شود که اطعام یک غنیمت یا عتق ثوبت
و بر آنکسین او شود و عبادت و تحصیل علم و کمالات و دیگری صورت کسالت و خواب و او داشتن و از طاعت و شایسته اختلاف

سینه از آداب و شیوه

شرط چهارم هم صدقه و هبست

بعضی از حکمای اختلاف عطا یای ائمه طاهرین علیه السلام باشد شیخ جلیل این شهر آشوب مانند رانی در مناقب خود روایت کرده
 کسیت شاعر که گفت داخل شدیم بر حضرت باقر و در نزد آن جناب مردی از بنی مخروم بود پس خواندم برای آنجناب شعر که گفته بودم
 مع الشان پس هر قصیده که میخواندم میفرمود ای غلام بکشت کیسه درم بسیار پس بیرون نیامدم از خانه تا آنکه بیرون آوردم پنجاه هزار درم پس
 گفته قسم بخداوند من گفته بودم مع شایسته مال دنیا و ابا کردم از رفتن پس فرمود ای غلام برگردان این مال را بیکان خودش چون بر داری
 مخرومی عوض کرد و تو را پنجاه و دو قسم دادم بجهت ده هزار درم پس فرمود گفست نزد من و حال بکشت پنجاه هزار درم عطا نمودی و من
 میدادم که تو راستگی بنیکو کاری فرمودی و بدخل شو و بکیر پس مخرومی داخل شد و چیزی نیافت و شیخ صدوق در محفل الشریع
 رتبه از بنی الحسن عا که فرمود داده میشود به شوم یعنی باید داده و داده هزار درم فرمود داده میشود و فاجرانند از دیر که شوم
 نوح میکند اما در طاعت خداوند و فاجر در عصیت خداوند و مراد باندازه مقدار است که در اخبار دیگر تصریح بان شده
 که بکشت نفر کدیمیم یا کس از آن و از آن کس از یک قصه و ایضا در کتاب از روی روایت کرده که گفت شری از حضرت صادق آیا
 ما را مرضی رسید و ما در سر کبی بودیم از بنی سلیم غلام عوض کرد و حضرت آنجناب کای ملامی من بکشم او را فرمود نه و چون چهار
 میل رفتیم فرمود ای غلام فرو دمی و شتر را بخر کن و اگر او را درندگان بخورند خوشتر است نزد من از انبیا و از اعراب بخورند چنانچه
 دایع هر زمین را که مشک از دایع در او است نه سبب مزاج و استعداد او و هم پاشد چه بعضی قابل جو بعضی قابل کندیم باره مستعد
 خضرات و آنکه او اگر نمی نادر زمین دیگر پاشد هم کج ضایع شده و هم زمین فاسد و هم خود خسارت کرده پس حاصل از عرض
 کرده لبسته پیر و لباس است که آن کج در غیر زمین قابل نمولند یا مزاج فاسد پس مضر یا سم شود اگر چه در صورت مشایخ خود
 باشد پس سبب ضرری و هلاکت بسیاری شود و منفق نیز باید در حال محتاجین نظر نماید که حقیقه احتیاج هر یک از ایشان به
 و پایشانی آنکه از آنجا آمده و دفع آن کج خواهد شد و قناعت بخند بخواه و خواهش ایشان چیزی را که احتیاج خود دارند می بینند
 چه بسیار شود که سایل خود را محتاج بخیری بیند که هلاکت دین یا دنیا می آورد آنست یا احتیاج او بخیر و بکیشتر بلکه تحصیل آن خوب
 و مستند هم بر آن چیز نیست و ایضا ملطف نیست نه بآن چیز نه با احتیاج خود بآن چون مریضی که در او ماده مرض در کمال است
 که غلبه نیست بآن و سوال میکند از مقوی و قهملان مرض با آنکه حاجت او در دوا و رافع المرض است پس اگر اندامی به
 حال خویش سوال کند او را در دنگد و لکن آنچه خواسته نداند که اعانت بر هلاکتش کرده بلکه آنچه خود نداند که او را باید سوال کند خواهد داد
 پس اگر بگویند از دیگری شدیم حاجت کند و الا حق اتفاق و صدقه را داده اگر چه احتیاج او را مستحق است داده و این شرط از شرط
 لازمه و محتمل است که منفعت این خصوص علی و اولادش بدان را که پیوسته اتفاق علم و رای کنند چاره از معرفت و کوشش در تحصیل
 آن که در نهایت صحت است نیست و ضرر را حفظ نکردن بسیار چه اگر بجا یل غیر قابل کلاه از علوم ربانیه و حکمت استعدائیه
 که رسیدن بحقیقت آن متوقف بر عقدهات بسیار است از علم و عمل و مایه ضلالت و بسیاری از رجال خواهد بود و تعالی
 از دایرستان مانند شمس نیست که کسی بر این زمان دهد و حاصل این شرط در کلام مجید از قصه جناب صدیق و کیفیت مکالمه
 جناب با و در حق زندان نیست میباید چنانچه در نظر بعد از آن زندان و مصاحبت با آنجناب و معرفت به نیکو کاری و

این روایت از اخبار است

شیرک است

پانزدهم از آداب و شروط انفاق کننده

و احسانش سؤال از تعبیر خواب خود کرد پس صدیق از جواب این سؤال اولاً اعراض فرمود و در مقام تعلیم اثبات صانع و توحید
و نفی شرک بطریق حکمت نبویه و موعظه حسنه برآمد که شمار ابعاد را اعتراف و فهمیدن مقام من از علم او عمل تعالی است و از
والفحش آن باید کرد که آنی بی دانش آن نشاید زیستن و به معرفت آن هیچ فضلی و کمالاتی نتوان در سلک علوم و فضایل
و نشود و از آنجا مسافت برون پس آن در مقام تعبیر خواب و شرح جواب برآمد پس عالم بصیر باید نظر باستعداد متعلّم کند
که بجهت ویش کجایش کدام علم و چه حد و مقدار از او دارد پس از آن در قصد و نیتش تأمل کند که این عالم وسیله کدام غرض و مقصد
قرار داده بجات خود و قرب الهی و دستگیری ضعفا یا مجادله با ستماء و مهابات با علما و صاحب قلوب عوام و جلب متاع
دنیا و همچنین غنی بجا و جاه نظر نماید که بجهت سائل خواسته ازال یا شفاعت یا خود اراده انفاق آنرا کرده که اگر باعث هلاکت دین
و افتادن او از نظر لطف خداوند و ائمه راشدین و درجه اولیّه و مقربین است دست نکند و اگر انفاق بآن امانت
بر ظلم و عدوان و بر تقوی و تر اخوان و تحف العقول و غیره از حضرت کاظم علیه السلام مرویست که بهشام فرمود که ای
بهشام بجهت حکمت ندید که بآن حکمت ظلم خواهی کرد و از اهلش مضائقه نگذاری که با آنها ظلم خواهی نمود و در رجال شیعی
مرویست که انجیاب نوشت بعلی بن سواد سیاهی که از واجب ترین حق برادر تو آنست که گمان آنی بر او چیزی که نفع میدهد و او را
نه اندیشی و او نه از آخرش و اخبار در باب گمان ائمه علیه السلام علوم و اسرار خود را از بیشتر اصحاب و جواب ندادن بسیاری
از سؤال ایشان و در جواب پاره فرمودن که چه قدر خسته تو کوچک و سؤال تو بزرگ است و امثال آن بسیار است چه خواهی
بجای جمع نماید و در امانی از امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمود پنج چیز است که بهدر میرود و چراغی که در آفتاب سوزد و
روغن میرود و نورش نفع بخشد و باران نیک بر زمین شوره زار باران ضایع میشود و زمین از او بهره نمیرد و طعامی که پیش سگ
گذازد پس نفع نشود و با وزن نیکوئی که برای عین بریند خطی از او بهر دوینگی مکی که شکر او را بچایا و در حق خصال از جناب
صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود چهار چیز است بهدر میرود و دوستی مکی و فانداد و احسان مکی و سپاس او بچایا و در علم
استوخان مکی که قوه او را نداد و سه سپردن مکی که قوه حفظ او را نداد و در حق کافی روایت کرده که عبد الله بن عثمان عرض
کرد بجناب باقر علیه السلام که بسیار هست قسمت میکنم چیزی را میان اصحاب خود که بان مواصالت میکنم با ایشان پس چگونه
بههم آنرا فرموده بده با آنها حسب سبب در دین و فقه و عقل و اینها از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که مسیحی می
فرمود آنکه ترک میکند شفاء و جروح را از جراحش شریک زخم رننده است لا محاله اما اینکه فرمود خبر میدهد بکس غیر از شریک
جامل میشود یا شمارا جامل شمارد و از اهلش منع نکند که نام کار میشود می آینه بوده باشد بنظر طبیب و او دهنده که اگر مکی
برای دوا می خود میدهد و در دست نگاه میدارد و حق را می بخشد و میگوید که در توره نوشته شده هر کس که با جمعی پس آن
گناهیست که بر او نوشته میشود و در اشاره المصطفی و تحف العقول مرویست که امیر المؤمنین فرمود بکسیل بن زیاد ای
کسیل تعلیم کن گفتار را از اخبار که زیاد میکنند بر آن پس رسوا میکنند شمارا با نایا انداز میرسانند شمارا بسبب آنکه تا روزی که معاف
شوند بخاک چاغی هر رازع چون بر نزع توانا و دارای تمام اسباب آن باشد و نفعش را بداند و نفعی بچیز او نماند کار نباشد خود

نویسند و در آداب و شروط انفاق

در تخصیص بر انفاق پیش از نظایر کردن فقیر حاجت خود را

تخصیص از این قابل زرع برکد و بر فرض که زمین از زبان مقالی بود و در اقامت شغل زرع فقط شوال او نبود بلکه ابدی اتفاقاً زبان حال و نادر
که این زمین زرع خیری با و میسرند و او طالب و است بحسب فطرت و جبلت بلکه محرک و همان خیرات و منافعی است که با و راجع خواهد شد
در این شغل و زمین آنکس اینکار و واسطه آن خیرات است منتفق نیز بعد از آنکه با و بر منافع دنیوی و اخروی آن با و خود در صد و تخصیص محل
قابل آن برکد و آن منافع است و متوسط او بخود رساند و فقط شوال سبایل و مطالبه مستحق نباشد چه شاید کسی او را قابل انفاق نداند پس شوال کند یا
کند مستحق نباشد و اگر خود در صد آن برکد تواند مستحق را از خود تمیز دهد و بر فرض استحقاق ثواب اصلی صدقه و انفاق نرسد چه داون پس شوال
نوعیست از معاوضه و معامله شیع مفید و اختصاص از جناب صادق اروایت کرده که فرمود و جز او داده خداوند نیکیه او و وقتی که نبوده باشد
آن از روی مسئولیت و اما اگر نباید بر اوست پیش تو بجهت حاجتی که نزدیک است دیده شود خون او در رخسارش و در قیطره است و نمیدانند
میدمی با و مانع میکنی او را پس قسم بخداوند باز قسم بخداوند که اگر پون کنی برای او تمام آنچه را در آنی چه آئینه مکافات کردی یعنی عوض آردی
که در نزد تو برگشته با و ندادی حق نیز از آن جناب روایت کرده که فرمود و هرگاه مردی را نسبت کردی در شوقش محتاج است پس نداد با و چیزی را تا آنکه
او شوال کرد آنگاه با و داد و اجر نهد با و برای آنکار و **ع** از آن جناب روایت کرده که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود پس بوی
پنج و سق از خرمای تعبیه که قنات آن حضرت بود در بقیع و هر سق قریب بیست من تبریز است و آن مرد کسی بود که امیر المؤمنین
و عطا و چند داون آن جناب را داشت و از آن جناب و غیر او هرگز چیزی شوال نمیکرد پس مردی بآن جناب عرض کرد و الله آن مرد را
تو شوال نکرد و کفایت میکرد او را از پنج و سق یک سق پس امیر المؤمنین علیه السلام با و فرمود زیاده نکن خداوند در مسلمین مانند تو را
من میدهم و تو کمال میکنی **لله** انت اگر من ندیم از آنکه از من امید دارد که بعد از شوال کردن پس بدیم با و پس از پرسش پس غلام با و
قیست آنچه را که از او فکر کنم زیرا که واداشتم او را که بکند برای من روی خود را که کجاک میمالد آنرا برای پروردگار من و خودش آنکه که با و
میکند برای او و می طلبد حاجت خود را از او پس هر که چنین کند با و در مسلم خود و حال آنکه دانسته که او محل قابلیت برای صدق و
او پس راست بگفته خدای را و در عا کردن از برای آن برادر وقتی که زبان آرد و میکند برای او بهشت را و بکل میکند بر او متاع عالی
دنیا را از مال خود زیرا که بنده در دعای خود میگوید **اللهم اغنی للمؤمنین و المؤمنات و للمسلمین و المسلمات** و شوال را
پس چون دعا کند بر ایشان مغفرت را پس خواسته بر ایشان بیشتر پس انصاف نکوهه آنکس این کار را کند بگفت و روح حق بگفت
که در ارف ایضا از آن جناب روایت کرده که فرمود آنچه را که داده میشود نیکی است و اما آنچه میدمی پس از شوال
پس چنان است که گویا تلافی کردی با و بعوض آنچه ببل کرده برای تو از روی خود شب خور را بر و ز آورده به پسر
و به خود می پیچد متر و میان یاس و رجب و منی دانست کج را و آورد برای حاجت خود پس عازم میشود
برای انجام آن حاجت و می آید نزد تو و دلش می لرزد و در کف می گردنش مرتعش دیده میشود
خونش در صورتش بنمیداند با آن اند و همش بر میگردد یا خوشنود خواهد شد و فنی از بیعین
حمزه روایت کرده که گفت من در مجلس ابی الحسن رضا علیه السلام بودم و برایش خبری ذکر میکردم
و خلق بسیاری جمع شدند نزد آن جناب و شوال میکردند از احوال و حرام که نگاه داشتند مردی بلند گفت کون پس گفت

ظاهر کردن فقر حاجت خود را غیر بجا رسان قبل اظهار حاجت

السلام عليك يا بن رسول الله مروی است از مجتهدین و محدثین با و اجدادشان از کج بر شتر خرجی خود را کم کردم و با من انقدر نیست
که بکنیز برده پس اگر برای من شتر شمره بگذران و خداوند نعمت داده چون بسم بگذرد و آنچه را دادید تصدق میکنم چه من از این حد
نیستیم پس مود و بنشین خدایتو را رحمت و رو کرد بمرم و برای ایشان سخن میگوید تا آنکه پرکنده شدند و باقی ماندن خراسانی و سیلک جعفری
و خیر و من پس مود یا رحمت میدیدم در دخول بفرقه حجرم پس ایما گفت خداوند کار ترا پیش آورد پس خواست داخل حجره شد
ساعتی اندکی پس آمد و در دست و پیر او در دست مبارک از بالایی بود و فرمود کجاست خراسانی عرض کرد حاضرم و اینجا پس مود
بگیر این دست شرف را و استعانت جوی با و بر خراج و کفایتی خود و مبرک بجا و وصه داده از از جانب و بیرون رو که من تعرا
نیستیم و تو مرا زنی پس بدین وقت میلان گفت فته تو شوم عطای من و دایم فرمودی پرچم اودی مبارک از پوشاندی فرمود از این
آنکه نه بنیم و دست سوال در روایت بخت بر آن حاجت آن الشنیدی حدیث رسول الله صلی الله علیه و آله را که چنانکه خنده یکی معاوی
با هفتاد رج یعنی عکس و افشاکننده بدی مخد و است و پوشاننده آن آمرزیده شده است یا شنیدی کلام اول یا قتی التیرو صا الطالب
حاجت و رجعت الی اهل و وجهی جائه حاصل مضمون مود و من کسی است که اگر روزی بخت حاجتی نزد او ردم بر یکدم مودی
اهل خود و آبروی من بجای خود قیمت نخی رفتار میکنند که بدست سوال که رفتار نمیشوم و در من هیچ الله لا یغفر له است که امیر المؤمنین
علیه السلام فرمود و سخنانست که ابتدا داده شود و اما آنچه میشود پس آن است که از روم جیاست و عجم یکفتن و غیرت شود
هرگاه یافتی از ارباب حاجت گیر که بکشه بار تو شوم و را بسوی قیامت پس بد تمام آنرا تو خود یعنی روز قیامت انگاه که محتاج شوی
با و من نیست و ان او را و برادر کن و زیاد کن بارگیری او را از ان تو شوم تا قدرت واری شاید او بر تو کنی و نیایی و دین میباشی و
و احسن کما الحسن الله لک نیک کن با آن خود که خداوند تو نیک کرده اشاره باین شوم و طاشده چه از صفات نیک خداوند که
بی مسئلت و پیش از نه نیتهای گوناگون که شمار و احاطه در نیاید بجهت آن محتاج است داده و در ایجاد از کتا قضا و حقوق
صورت نقل کرده که با هم سیم بن اسحاق بن یعقوب گفت بودم خدمت جانشین دق علیه السلام و در نزد او بود و علی بن خنسی و داخل شد
بر او مروی از اهل خراسان پس گفت ایفرزند رسول خدا ایامیدانید مولات مرا بشما اهل بیت و میان من و شما مسافتی است
دور و خجیم کم شده و قادر یتیم بر شتر بسوی اهل خود جز آنکه مرا اعانت کنی نظر نکرد حضرت بطرف راست و چپ نمیشود
آینمی شنوید که برادر شما چه میگوید پیشکینگی است و اما آنچه میدی پس ایست پس آن جز مکافات مرا آنچه بدل کرده بر تو
از آبروی خود و پس مود شب خود را بر آورده به بیداری بخود و حیدر میان امید داری و ناامیدی نمیدان حاجت خود را بجا
برد پس با غم رو میکند بسوی تو می آید نزد تو و قلبش مضطرب و درگ کردنش ترش فسمه و آمد خوش و خراسان با امید
نمیدان بر یکدم و از نزد تو بهشتی و بد حالتی و با حاجت بر آورده پس اگر چیزی با و داری چنین بپایان که با و حسانی کردی
و حال آنکه فرموده رسول خدا صلی الله علیه و آله که قسم آنکه دانه شکافت و جاز از آفریده فرستاد مرا هستی که آنچه برنج کشیده از
سکول کردن او تو را برتر است از آنچه سیده با و از نیک تو را وی گفت پس سبب کردند برای خراسانی چه برادر هم
دو دانه و دانه شت در خبر مصلحت بن خنسی در ذکر هفت حق و حجت در مؤمن که هرگاه دوستی که برای او حاجتی است

تا که برادر داده شود یعنی بجز از
با سوال از دندان نیک است

بسوی قضا و اجابت و مجاز و نکران و با اینکه بسؤال کند تو را برای حاجت بلکه مبادرت کن آن و ما شر و محاذ کریم کرد
 بابت هم ضرر و مفسد که از طرفت است یا نه می رسد که بپست ترین آنرا بخت آوردی و دست پس آنکه مطلع شده بر حالت او و
 اعانت نکرد تا او در مضطر نبود بسؤال سبب شده برای تمام آن مفسد و قضا و نکران بی یل و مرویت که معویه از جناب اکبر
 علیه السلام پرسید که هر چه می گوئی کردن محض میل از خداوندی و دادن پیش از خواستن بابت هم در قسام صدقه و انفاق
 بملاخطه و داعی و غایات یعنی اعراض که بجهت تحصیل آن صدقه کنند و آنچه آزاد دهند و سبب که از انفاق کنند و بملاخطه هر یک از این
 مرحله چند قسم شود پس در اینجا سه مقام است اول در آنکه چه باید صدقه داد و بجهت چه باید اتفاق نمودی و هر یک از اینها باید
 اتفاق نمود و حکایت آنکه خداوند به دلش از هر مودست که باینکه باید با ایشان اتفاق کرد و هر قدر آن در قسام آن بملاخطه
 اعراض و داعی مخفی نماید که انسان به دیند با اتفاقات و شعور بکاری اقدام کند تا در آخری بپسند و این خیر یا جلب نفسی است
 و رسیدن محبوب یا بر گرداندن ضرر است و اسودکی از ترس غرض و متعلق آن خیر باشد و نفع ضرر که جلالت و دفع این است و این
 یا نفس یا جسد یا عرض یا مال و بر تقدیر یا آنها را معجزا خواهد که الان طالب نفع است که ندارد و دارای آن ضرر است که از او
 منتفرت یا برای بعد که خیری موقوف است آن نشانی پس صدقه بپسند آن بر آمده یا شری مکان تو چشم میرو و پیش از وصول به مقام
 دفع و احتراز از آن در آمده و هر چه بپسند این مرتب یا برای خود بخوابد یا برای سیر محبوبی از اولاد و حلال و و انخوان ایمانی و
 ذوالحق و این خیر و شر و نفع و ضرر یا دنیوی باشد یا اخروی اگر چه تصور بعضی از اقسام گذشته در اخروی می باشد در حال
 این قسام از برای درجه است از برای که در وقت صدقه است اگر چه در میان آنها نیز تفاوت بسیار است و بالاتر از اینها
 در حقیقت که در آنها قصد عوض از صدقه نمی شود چه نفع دنیوی باشد یا اخروی یا دفع شر از آنها اگر چه باریستی و خلوص است
 و بهتر از دیگران با و عوض دهند و آن نیز چند قسم است و بجهت تسبیل ضبط و معرفت عوام اغلب دو قسم را ترتیب شمار
 ذکر کنیم تا در اینجا بلکه در غالب عبادت شایسته باشند و در محل مورد شکر بکار برند اول آنکه قصد کنند از انفاق چه بپسند
 بر داری پس آن خداوند عز و اسما را که سزاوار هر گونه اطاعت و پرستش مستحق هر قدر تعظیم و عبادت است که آنها اتفاق کنند
 بجهت آنکه محبوب خداوند است چه خداوند اتفاق را دوست دارد و گذشته از لوازم ایمان و صدق و عوامی محبت از دین
 دوست داشتن هر چیز است که در حضرت تقدس محبوب باشد و عاقل طالب محبوب جوین باشد هر چند او را امر آن نکنند
 سیستم آنکه غرض از انفاق او شکر آنکی از حسنه ای بی پایان خداوند جل و علا باشد که و جوب آن فطری هر چه شور
 است و در کتاب صفا بن حمید مرویت از ابی بصیر که گفت شنیدم که جناب پیغمبر علیه السلام میفرماید که وقتی رسول خدا
 صلی الله علیه و آله با صاحب خود بود سواره بر مرکوب خود که ناکاه فخره داد و سجده افتاد پس کسی گفت یا رسول الله دیدیم
 شما را که کاری کردید که کرده بود پیش از هر روز فرمود بر زمین آمدن از جانب پروردگار من گفت ای محمد باریست که پروردگار
 تو سلام میباید و میفرماید ای محمد باریست که من خوشحال میکنم تو را در امر است تو پس خود و زرد من باینکه از صدقه قسم
 و بنده نبود که آزاد کنم پس سجده کرد دم برای شکر خدا تعالی چه بپسند آنکه مقصود پیروی و اقتداء و تاسی باشد بزرگوار بسیار

سیم چهارم پنجم و ششم و هفتم از غرض و داعی اتفاق

۲۰۳

و اوصیاء صلوات الله علیه که نهایت تمام را بان شستند و هیچ چیز را بران مقدم نمیشد چنانچه در قصه نزول بلای اقی
صدیق طاهره و حسین علیهم السلام و قصه حضرت ائمه الهی و امیر المومنین علیه السلام در هر شب آن خود را بپسندیدن و سیر دادند
پنجم آنکه غرض مجرب و اخلاص در طائفه عالمین آن باشد چه در کلام مجید پس از آیات وارده در صلاح امر قلبی و کرمات
جمیده و مذموم آن قدر استقامی که با اتفاق شده هیچ عمل جوارحی نشده شش شش آنکه حرکت در اتفاق عرض خوبی باشد
که در دل از تصور عظمت خداوند پدید آمده و این خوف خدا از نزول بلاهای دنیوی و عقوبات اخرویست که از ذکر جبریم و معاصی
در دل ظاهر میشود چنانچه باید بلکه از نظر در بزرگی و جلالت حضرت احدیت قهر قلبی یافت و مضطرب جوارح خاشع
و از کار می افتد هر چند در خود سبب استحقاق عقوبتی نه بنید ولی استحقاق اهم احتمال عقوبت نه در هفت آنکه مقصود
مجرد قرب نسبت در نزد خداوند و نعمت شأن باشد بی ملاحظه نفع و ضرر و ثواب عقابی چه این سبب در نزد اهلش محبوب
از هر چه خیال اندر آید هشت آنکه غرض شکر نعم موجوده باشد و لیکن شکر که ادراک این شکر و جنبه یاد شدن آن نعم باشد حسب
منتهی آنکه خداوند فرمود که و لکن شکرتم لا یدلکم نه بیرون آمدن از عهده این وجب چنانچه کثرت ذلهم آنکه
غرض از شکر وجود نعمت باشد یا دفع نفقت و لیکن غرض از ادا شکر دوام و از دست زرفتن آنها باشد در هر حال عاقلان سلام
از جناب سید عالم روایت کرده که پدرم علی بن حسین علیهما السلام هرگاه بیرون میرفت بسوی بعضی از دیات خود میخرید
سلامتی خود را از خداوند بپای میبرد و این در وقتی بود که پسرک یک شش ساله چون خداوند عالم میداشت و بر یکشت
شکر میکرد خداوند را و تصدق میکرد با آنچه میسر بودی و غرض از اغراض قلبی است از حیات و صحت و بیداری دل
باشد حسب حیات و موت و صحت و مرض و خواب و بیداریست بلکه این اوصاف در او شدیدیتر باشد چه از مردن و عرض
و خواب حسب دل را صد مرتبه از صحت حیات و بیداری و چیزی نه بیند اما از مردن دل همه اعضا و جوارح بمیرند
مردنیکه فرآن هزاران هزار پیش از مردن حسبیت و هم چنین از مرض و خواب چنین شوند شیخ صدوق در توحید
از حضرت امیر المومنین علیه السلام روایت نموده که فرمود برای جیم شش اجزاست صحت و مرض و موت و حیات و خواب
و بیداری و هم چنین است روح پس حیات او علم او است و موت او جهلش و مرض او شک و صحت او یقین او و خواب
او غفلت او و بیداری او حفظ او است و ایضا در کتاب خصال از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت نموده که فرمود
اگر پاکیزه شد دل مرد پاکیزه می شود خبیث شد دل خبیث می شود و ایضا فرمود در انسان مضعه است یعنی دل که هرگاه
او سالم و صحیح شد سالم می شود بسبب سائر جسد و اگر ناخوش شد ناخوش میشود برای او سائر جسد و فاسد میشود و سائر اعضا
جمیده قلبیه و منافع قلبیه از صبر و رضا و تسلیم و تقوی و توکل و یقین و ثبات و انشراح و طهارت و محبت و غیر اینها
همه از عمرات و اوراق شجره علم و یقین و بیداری است و یکی از سببهای تحصیل آنها که تمامی خلائی آن بکفند صدقه است
چنانچه آیه مبارکه لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون مخرج است در آنچه اصل هرگز نیکوئی است بر
قلب است که همه بر آن پرتو افتد و در دعای سجده ما بین اذان و اقامه وارد شده اللهم اجعل قلبی باسرا

هشتم و نهم و دهم و یازدهم و دوازدهم از غایات صدقه و انفاق

۲۰۴

بار خدا یا بگردان این عالم بسیار خیر و فرمانبردار و دلس گنجینه هایت مردیت از رسول الله صلی الله علیه و آله که فرمود بر
 پرست که نیکو شود با و نفس آرام گیرد و بسوی او دل و ایضا در فصل اول از باب گشت نشانه شده شرح آیه خن من اموالکم
 الا که این فایده از انقضای یک صدقه است خصوصاً طایفه و ارامی مل از روی دعای نبی صلی الله علیه و آله که بخت دادن صدقه
 چنانچه گذشت و ایضا خوب آید جل و علایق عظم فوائده قلبیه بلکه نفی در دنیا و آخرت فوق آن نباشد و گذشت که تحصیل آن
 بدادن مال شود بنا بر یکی از احتمالات آیه شریفه و لای المال علی حب المال بهر دو مستحق است چنانچه پیدایش آن با این
 نفع جسدی که اگر کسی خواهد عیش و راز و پیوسته بکش صحیح و جش سالم و با مرض که ناگویند بستاند و بصدقه متوسل شود که بترین
 است بسیار بیلی در اعلام الوری و ایت کرده از امیر المومنین علیه السلام که شخصی بخت حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و
 گفت بیا موزمرا علیکم خداوند مراد دوست دارد و خلق مراد دوست دارد و مال زیاد شود و بدین صحیح باشد و عمرم دراز گردد و
 با حضرت محشور شوم فرمود این شش خصلت است که محتاج است بشش خصلت هرگاه خواهی حدایت دوستدار پس از
 بترین بر سر نیز از دینی از حساب غنیمت بخش و هرگاه خواهی خلافت نزد دوستدار پس بیک کن با ایشان اعراض کن از آنچه
 در دست ایشانست و اگر میل داری الت انبوه شود پس زکوة آنرا بده و اگر نخواهی خداوند بدست صحیح نگا دارد پس بسیار
 تصدق کن و اگر خواهی خداوند عمر ترا دراز کند پس صلوات بر ارحام کن و اگر خواهی محشور کنده تو را خداوند با پس طول ده سجده را
 پیش روی خداوند ملک چهار و دس اخبار بسیار رسیده که صله رحم و صدقه عمر را دراز میکند و از این
 آنکه قصد کند نفع عرضی را که در نزد مردم محبوبست و بخت بماند بخریدن قلوب ایشان و منزل کردن و زکوة آن در دنیا چنانچه
 حضرت محبت علیه السلام فرمود و عجب دایم از آن که سانیکه میخردند کاز را بر هم و دنیا را بخردند و لای از ابا حسان
 سیرت هم آنکه قصد نفع مالی باشد و این فایده شرح آیه سابقه است خن من اموالهم چه از محانی ظاهره و بکریه
 تنویر قریب است که سبب صدقه است و گذشت در خبر دلی شاهد بر این مقصود و دس اخبار بسیار وارده که رسول خدا
 صلی الله علیه و آله فرمود طلب سید فرود آمدن رزق را بصدقه و دس ثواب الاعمال از حضرت صادق علیه السلام مرویست
 که فرمود صدقه در روز مال از یاد میکند و بر عمر می افزاید و شیخ گشتی از آنجا بایت کرده که فرمود انفاق کن و بترین
 دار به جانش یعنی عوض آنرا خداوند بجایش میکند از و بدان بدینکه هر کس انفاق نکرد بطاعت خداوند مستلما خواهد شد
 باینکه انفاق کند در محصیت خداوند و دس پنج بلاغه که هست که امیر المومنین علیه السلام فرمود هرگاه فقیری بخرشید
 پس تجارت کنید با خداوند بصدقه و این تجارت با خداوند که سرمایه و حساب آلات از او است و کار از بنده نشود و اگر باری
 شرط تجارت که عده آن بخوردن سرمایه است و صرف آن در خود و سرمایه را به بی مایه دادن و بفقیر قرض دادن که در اینجا
 مال را با فاسق ندهد که ازین بهره دارد و در مصارف هم دین ضعیف آن خرج نکند چنانچه گذشت از شرط صدقه قابلیت
 محل است که در فاسق نیست و سرمایه را محض نکند و در زنی خود قوام دمیانه رد بر اشعار خود کند و بالجملة آنچه با شرکائی
 خود شرط کند در کیفیت تجارت خود از او را بجا رعایت کند که اگر سرمایه را بخورد و یا بغير محل داد سودی نخواهد که در اینجا

یا نفع جسدی
و دینی

دوازدهم
عرضی

مفید

سیزدهم قصد نفع مالی چهارم و پانزدهم از غایات اتفاق نفع مالی و عرضی است

۲۰۵

این خبر است که در اینجا
نقش شده است و در اینجا
شماره بعد از این است
نسبت به آنست

میفرماید فیما راجع تجارتهم و در عکال الداعی مرویت که حضرت صادق علیه السلام فرمود بفرزند خود فرمود
چه قدر زیاده از خرجی گفت چهل اشرفی فرمود بیرون برو و آنرا تصدق کن گفت غیر او چیزی باقی نمانده گفت
تصدق کن که خداوند بجایش میکند از آن استی برای هر چیزی کلید است و کلید روزی صدقه است پس صدقه بده آنرا
گفت چنین کردم پس رنگ نگر و مکرده روز که آمد از جانی بشهر چهار هزار اشرفی و شیخی ابو الفتح رازی در تفسیر خود
خود رویت کرده که بنده یک لقمه نان بایست خور با صدقه بدو حقیقی آنرا میبرد و میفرماید تا چندان شود که کوه احد
روزی قیامت خداوند آن صدقه بزرگتر از او آیند و حساب او برارند و کف حنات او از طاعت یک باشد آن مرد
فرمانده حقیقی آن صدقه او بیاورد و در کف حناتش نهد کف کران بار شود و بر کف میثات بچربد بنده که دیدار خدا یا این
طاعت کران چیست که من خوشتر از اینمیدم طاعتی اینچنین کرده باشم خدا تعالی کوید این نیم خور است که تو فلان روز
برای من صدقه دادی من این را برای تو میبرم و ایندم تا بوقت درماندگی تو را فریاد در شش چهارم آنکه غرض نفع
مالی اخروی باشد چنانچه شیخ صدوق در امالی از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمود در بهشت دینی
است که از بالایی آن بیرون می آید جامهای طلعه و از پایین آن اسپکا ابلق زین کرده جام دار که بال دارند و سر کین و بول دارند
پس شش میشوند بر آنها اولیا را تلبس طیران میدهند پیش از او در بهشت هر جا که بخواهند پیش آنکه از ایشان پائین ترند عرض کنند
پروردگار چه رسانده بندگان را این گرامت پس خداوند جل و علا میفرماید ایشان شبها میبایند بعبادت و نمیخواهند در روز
میکرفتند روز و میخورند و جهاد میکردند و نمیگرسیدند و تصدق میکردند و نخل میخوردند و در کتاب رسول خدا
صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود آگاه باشید که هر کس تصدق کند صدقه پس بر او بوزن هر درهمی شل کوه احد خواهد بود
از نعم بهشتی و بر اینمضمون اخبار بسیار است که متفرقا خصوص در باب سیزدهم گذشته خواهد که یا فرمودی همسر آنکه غرض نفع
عرضی و تحصیل جاه و اعتبار اخروی باشد و اجل آن محبوب بون در نزد خداوند است شیخ حمیری در قرالیه سما و در رسول خدا
صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود تمامی خلایق عیال خداوندند و محبوب ترین ایشان نزد او آنکه نفقه بیشتر دهد یا نفع بیشتر
بعیال او و کما مالی از امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمود در شکسته شده کسی است که سنگی بده بصدقات
و خیرات نیز نهایی خود را و در ثواب الاعمال از حضرت صادق علیه السلام مرویت صدقه در شبستان میکند حساب
شما فرمودی همسر نفع جسمانی و شیخ صدوق در ثواب الاعمال روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود
زین قیامت آتش است جز سایه نمودن پس برستیک صدقه او سایه می اندازد بر او و ایضا در امالی از آنجناب است
کرده که فرمود و شرع عجمی دیدم عرض کردند چه دیدی پس آنحضرت ذکر فرمود اصنافی از است خود را که بحالاتی دیده بود
تا آنکه فرمود دیدم از است خودم دیر که دفع میکرد شعله آتش و شعله او را بدست خود و روی خود و صدق او آمد پس
سایه بانی شد بر شش پرده شد بر شش و ایضا در ثواب الاعمال از جناب علیه السلام روایت کرده که فرمود مبعوث
میکند خداوند قوم را در زیر سایه عرش که در ایشان از نور و جامه ایشان نور شسته باشند بر کرسیها نور پس خلایق

پانزدهم فقره سیزدهم

تا پانزدهم فقره سیزدهم

بسم دفع ضرر دین و عداوت شیطان

(۲۰۷)

آسان کنیم برای او راه سهل را یعنی در آسانی بطاعات و خیرات برسانیم و در مکارم الاخلاق از معویته بن عماریت کرده که جناب صادق علیه السلام چون اراده میکرد حاجت را پیش از آن صدقه میداد پس بویکرو خوشبوئی را آنکه به سجده میرفت و دعا میکرد برای آن حاجت و در کتاب شایسته المصطفی روایت کرده که آنجناب بمود و آنکذا ریصله آل محمد علیه السلام از موال خود هر که غنی است پس باندازه ثروتش و آنکه فقیر است باندازه درویشی و هر کس میخواهد که خداوند بر او در اتم حاجتهای او را پس صلّه و نیکی کند به آل محمد علیه السلام و شیعه ایشان بانما لیکه حاجت او بآن شتیر باشد بهترین نفع دینی تکمیل ایمان است که صدقه از مقدمات است چنانچه مفید ثانی در امالی از آنجناب است که ده که فرمود کامل میشود ایمان بنده تا آنکه پدید شود در او وجه صلت نیکو شود و خلقتش و سخن کرد و نفسش نگاهدار و حصول قول خود را یعنی نماند بیفانده دینی و دنیوی و بیرون کند زیاده مال خود را یعنی هر چه برستی آن محتاج نباشد و در عوالی اللسانی مرست از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود هرگاه اراده کردی که خدای را بخوانی پس مقدم دار نماز بر یا صدقه را یا خیر را یا ذکر را و در هر مصلح مشیخ طوسی در ضمن اعمال روز جمعه از جناب ضاع علیه السلام نقل کرده بعد از روزه گرفتن چنانچه و چنانچه جمعه و فرمود در جمعه سر خود را خطمی بشوید و لطیف ترین جامه خود را بپوشد و به نیکوترین خوشبو خود را مسح کند و آنکه صدقه و دیگر مسکنی بآنچه میرسد و او را از مالش آنچه در هر مضافر علی بن طاووس مر و است از کتاب علی بن اسمعیل پیشی که او روایت کرده از حضرت علی بن الحسین علیه السلام که چون ماه رمضان داخل میشود در هر روز یکدر هم صدقه میداد و میفرمود شاید که من در یک گنم شب قدر را یعنی این صدقه را برای در آن گنم میدهم و چون شب قدر بر امام پوشیده است بلکه بیان قدر و منزلت ایشانست پس رض تعلیم دیگر نیست چنانکه تا بر آن مقصد نظر نمایند چنانچه سید در آنجا اشاره فرموده و فرمودی همدان که قصد کن مطلق ثواب هر چه از صدقه در رسیدن خیر این کار و جسد آن با و و دین نفع را با آنچه خداوند تبارک تعالی در باره او صلاح دادند بدون آنکه خود تعیین کند نفع مخصوصی را که شاید در آن خطا کرده باشد چه بسا انسان در پیچیده منفعتی بیند و آنرا طلبد و خداوند حسب عده آنرا با و دهد و لکن حسب ضرر چیزی نبیند و نفی را که خداوند معین نماید بسته پاک و پاکیزه و مبرا خواهد بود از تمامی ضرر و فساد و در هر مالی شیخ طوسی مر و است از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود هر کس یکدر هم در راه خداوند بدینو لید خداوند برای او مقصد حسنه و در هر مکنز شیخ را چکی از آنجناب است که ده که صدقه یکدر هم افضل است از نماز ده شب یعنی در ده شب نماز مستحبی کردن و بر اینمضمون اخبار بسیار است بسمتی آنکه قصد کند از انفاق دفع ضرر دینی را و چون باب تمام ضرر دینی به استقلال باشد شیطان رحیم است پس بدفع او دین از ضرر و مفاسد آلم خواهد بود چه آنکه ضرر باشد که تمام آنرا بر دین کفر و شرک و نفاق یا از اجزاء و اعضای او بکاهد چون سائر معاصی و مبطلات اعمال و در هر چند خبر مر و است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود با صاحب خود آیا خبر ندیدیم شما را بچیزیکه اگر او را بکشد و در شود از شما شیطان مثل و در می شوق و مغرب عرض کردند آری خبر فرمود و روزه روی او را بپایه نمیکند و صدقه پشت او را

بیت و یکم دفع ضرر قلبی و مرض باطنی

(۲۰۸)

می کشند و دوستی بر خداوند و اعانت یکدیگر بر گردانیکو بر داصل و نسل او را دستغفار بر در گسل او را از نجات
 است که آنجا نبیه مود چنانچه در ثواب الاعمال غیره روایت شده یا علی بدستیکه صدقه مؤمن بیرون نیرود از
 دستش تا آنکه ربامی شود از لجه هفتاد شیطان که تمام آنها هم می خندند و اگر کنن یعنی صدقه ده بلکه بصدقه ضررهای
 موجوده شیطانی را نیز توان برد چنانچه صدوق در ثواب الاعمال از حضرت علیه السلام روایت کرده که فرمود
 عابدی در بنی اسرائیل شتاد سال عبادت کرد پس شرف شد بر زنی پس در لش جان کرد پس خود آمد و او را بخود خواند
 پس بول کرد چون از کاه بر شرف غار شد ملک الموت فرود آمد پس نباش در بندش پس علی بر او گذشت اشاره کرد که
 که بیکر کرده نایز که در جامه او بود پس خداوند حفظ کرد عمل شتاد سال را بان زنا و آمیزه او را بان کرده نان و دس
 ان کتاب از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده حدیثی طولانی که در آخر آن فرمود بدستیکه صدقه در شنبه اموش
 میکند غضب خداوند را و محو میکند گناه بزرگ و آسان میکند حساب را و در مواضع بسیاری از کلام مجید تصریح باین
 شده چنانچه میفرماید بعد از امر با نفاق الشیطان یعد که الفقر و یامر که بالفشأ و الله یعد که
 مغفلة منه و فضلا شیطان و عده میدهد شمار و در اتفاق امرش از خود و فرستاده و مال و میفرماید
 ان تبد و الصدقات فتجاهی فان تحفوها و تؤتوها الفقراء فهو خیر لکم و یکفر
 عنکم من سیئاتکم اگر ظاهر کنید صدقات خود را پس نیکو خیریت از حصلت و اگر نهان دارید او را و بدید
 آنرا بر رویشان پس آن بهتر است برای شما و پو شما نم از شما چیست از سیئات و بدیها شما و در کتاب نجات
 دخول الجنة معفرین احمد قاضی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده فرمود صدقه خواستن میکند گناه هر آنچه
 اشیکه گناه شون شده باشد چنانچه غاشوش میکند آلتش را بدست و یکم آنکه قصد کنند بان دفع ضرر قلبی و
 رفع امراض باطنی را که ضرر و آزار آنها را به پیش از هر حیثیت مخصوص مرض قساوت که سرای بسیار از آنهاست
 چه مردان صلابت قلب و سختی و جسم نکردن او است بر ضعیف و مضطر و متاثر شدن از آنچه باید از آنها ترسید
 و پذیرفتن مواظبت مانند زمین سخت که ممکن نیست تخم کردنش و داخل کردن جسم در آن و اگر عجزت در او باشند
 چیزی از او نروید و در زمین از سنگ سخت تر نباشد و خداوند میفرماید بعضی دلها از سنگ سخت تر باشد چنانچه
 بعضی سنگها آبسیر و ن آید و پاره از آنها از ترسند و در دل سخت و قلب قاسی میسر نیست نباشد و از اینجا
 معلوم می شود سبب اینکه در ترین مردم از خداوند صاحبان قلوب قاسی اند چنانچه در باب سابق گذشت و
 با ایحال از برکت اکسیر صدقه مبدل گردد بنرمی و لین که از بهترین صفات مومنین است چنانچه صدوق فقیه
 از حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود هر گس از شما دریافت کند قساوت را در دل خود
 پس تیری با نروید یک خود آمد و با او محسوس کند و دست بر شش بمالد و لشر نرم می شود باذن خدا تعالی پس
 بدستیکه برای شیم حق است و نیز روایت شده که او را بر سه نفره بنشاند و بر سرش دست بکشد و لشر نرم شود

در شنبه روز نفاق و در یکشنبه
 بکفر و کفر

دفعه

و قطب را و ندی در لب لباب خود از بخار روایت کرده که فرمود هر که در خود قساوتی بیند اطعام کند ایام را و در
مشکوة الانوار فاضل طبرسی مذکور است که شخصی کسایت کرد بسوی حضرت رسول صلی الله علیه و آله قساوت قلوبیش را
پرسید و هرگاه قصد کردی که دست نرم شود پس بخوان مسکینی را و دست بمال شیمی را و مثل آن سود نلق و هم
قلب است که صاحبش را از جمیع کار دنیا و آخرت باز دارد و آن نیز صدقه برود چنانچه صدق و در ثواب الاعمال
از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود هر که صدقه دهد در روز یا شب او اگر روز است روز او اگر شب است
شب او دفع میکند از او هم را و بدی خلق و مردن بد را و در سایر یا ضا البرار رسید نعمه الله بخاری مرویت از
جناب سید الشهدا علیه السلام که فرمود بصحبت پیوست نزد من کلام رسول خدا صلی الله علیه و آله که فضل اعمال بعد از نماز
و داخل کردی در سوختن مثل مؤمن بچیزیکه در آن کناهی نباشد بدستیکه من دیدم غلامی را که با سکی غذا میخورد پس آن سب
آن از او پرسیدم گفت ایفرزند رسول غلامی که میخوردیم او بر سر و کتف ما سر و شوم چون که آقای من بیوست میخوانم
از او جدا شوم پس آنجناب در بیست و شش مرتبه او بنزد صاحبش برده بودی سرخس کرد غلام فدای قدم مبارکت
داین بلغ از آن او و شرفیاری نیز بر کرد و اندم بجهت خود قبول کردم و بخشیدم آنرا بخلام پس فرمود غلام را آزاد کرد
و تمام آنها را با بخشیدم پس آن بیودی گفت سلام آوردم و مهر خود را بشویدم پس بیودی گفت من نیز ایمان
آوردم و این خانه را بخشیدم و آیه مبارکه خذ من اموالهم الایة نیز صریحت بر وجود این خاصیت در صدقه
چنانچه مشروح حدیث باب بن کزشت و دیگر از ضررهای قلبی که بصدقه و اتفاق میرود که است تقاضا و ند و رسیدن
اجل است و حال آنکه اولیا خداوند شایق تقای و دآرزو مند مرشد چنانچه در خصصا ل از جناب سید علیه السلام روایت
که شخصی خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و گفت چه شده مرا که مرگ را دوست ندارم فرمود آیا بر تو با هست
گفت آری من محمد پس آنرا را پیش فرستادی گفت نه فرمود از تو بجهت است که دوست نداری مردن را و در کتاب
جفریات همین حدیث را از آنجناب روایت کرده و در تخریفات خود چون دل مردن در متاع او است یعنی اگر نخواست
پس در آخرت است و دلش مائل است بهت سید آنرا و دیگر از ضرر قلبی که رفع میشود بآن غفلت او است
از ذکر خدا و خلفای او و یاد معاد و عقبات او و شبته حال در صرف اوقات در جمع و تحصیل و حفظ و یاد کردن
و تمتع بردن از او چه مال خصوص که زیاد شود باز دارنده است از آنها چنانچه خدا و معینه مایه الهی کم التکاثر
حتی نزد حق المقابرا حاصل نیاوردن مال شمارا باز داشته و بخواهند آنگاه که زیارت قبول نمایند بمرید
و با بخار وید بنابر بعضی از احتمالات آیه پس مال را اتفاق میکند تا از غفلت این شود و دیگر بیرون کردن مجرب است
از دل که جمع نشود با محبت خداوند و اولیاش چنانچه صدق در خصال از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده
حدیثی در خصال و علامات محب اهل بیت علیه السلام و آن بیت خصلت است ده در دنیا و ده در آخرت بسم از
خصال دنیوی بعضی دنیا است پس اگر مالی محبوب شد آنرا اتفاق میکند تا از ضرر محبتش مانع بودن از آن محبت است

محموظ بماند بلیست و در آخر آنکه قصد کند از صدقه دفع ضرر و رفع امراض موجوده و مترقبه را و این بود
 آتی و تریاقست آسمانی که جز اصل محتوم هر مرض در هر کس هیچ حال دیگر زبان پیدا شود قطع کند و بلاهای بسیار را بر گرداند
 و ستارهای منحوسه را از تاثیر بنیاد بلکه از عقوبت را بجان و لکشت و پیراپسند و عددی جوهر زیر را بکهر بان کند از سحر
 مشقت را برد و از صفر نخست در بار از فرو بردن و تشریف از سوزاندن افکند و اگر نبود بر اثبات وجود مقدس خداوند
 و صدق رسالت حضرت ختمی مآب خلافت آل الطایف نجاب صدق حسنه ای که برای افعال مقرر و وعده فرمودند است
 و علامت پیچیده و شاهی جز آنچه در ثمره صدقه در این انبیا فرمودند و کمتر کسی است که در خود یاد در دیگران آنرا بصحت نیست
 و آن ثمره را از این شجر کشیده باشد همیشه کافی بود و شکر بکلی در کافی از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود
 بستمیکه خداوند یکم نیست خدای جز او هرگز نیست بر سبب صدقه در دو پیل و سوغتن و شکر و دیرانه شدن
 خانه و امثال آن و دیوانگی و شمرده و تقاد و در از بلار و آن حضرت صادق علیه السلام روایت نموده که شخصی یهودی که در شت
 بخت رسول الله علیه و آله گفت السلام علیک حضرت فرمود علیک السلام صاحب نجاب عرض کرد که او سلام
 بر تو بمن روایت کرد که بر تو باد حضرت فرمود من سیر چنین بودم که گاه فرمود بدستیکه این یهودی را بنزداری در
 تفلیس و بکشند پس یهودی رفت و بنیز پس بر جمع کرد و بدوش گرفت و درنگی کرد که بکشت پس رسول خدا صلی الله علیه و آله
 فرمود که بگذار آنرا پس بنیزم که شت ناکاه ماری سپاه در میان بنیزم بود که چوبه با بن کرفته بود پس بنمود ای یهودی
 چه کردی امر و زکفت کاری نکردم جز این بنیزم را بدوش شدم و آوردم و با من و فان خشک بود و دیگره خودم دیگره
 صدقه دادم بمسکینی پس حضرت فرمود آن خداوند ما را از تو دفع کرد و فرمود بدستیکه صدقه دفع میکند از انسان مردن بد
 و آن جناب کاظم علیه السلام روایت کرده که فرمود مردی بود در بنی اسرائیل که او را فرزند بنی شاپر از برای او پسر شد
 باو گفتند که او در عصبه سی میمیرد پس بر آن پسر که شت چون شت بوسی شت پیش افتاد بر سر مردی ضعیف پس او
 جسم کرد و او را خواند و غذا داد پس آن سائل گفت مرا زنده کردی خداوند تو را زنده بار و پس شخصی در خواب نزد آن مرد
 آمد و گفت از پسرت پسر چه کرده پس رسید او خبر داد پدر را با آنچه کرده بود بار دیگر آن کس خواب داد و گفت خداوند
 پسر ترا زنده و شت با آنچه بان پیر کرده و آن حضرت علیه السلام روایت کرده که فرمود بدستیکه صدقه بر سبب و
 هفتاد بلیه از بلاهای دنیا را با مردن شت صاحب قه هرگز نمیبرد مردن بدی علاوه بر آن در آخرت برای او پیش
 می شود و صدقه در عیون از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود که شت عیسی روح الله بقوی که
 آواز با شیطان بلند شده بود فرمود چه شده اینجا عت را گفتند یا روح الله فلان دختر فلان را میزند برای فلان پسر
 فلان در شت فرمود و بنیز آنرا می کشند و فردا اگر بنیزند که پس از آن پسر سپید آمدی رسول خدا فرمود چون آن
 خواب مردن شت که دندکان آنجا شت بدست گفته خداوند در است گفته رسول او و منافع فلان شت فردا خیل
 نزدیک است چون شت آنرا اندر حال خود دیدند که آسبانی فرسید و شت شد یا روح الله آنرا که خبر دادی

و بر روز آید و هر دو نفر و پس از آن فرمود خداوند آنچه خواهد میکند برویم نزد آن زن پس رفتند بسوی او و بر یکدیگر میگریختند
تا آنکه در خانه را گوییدند شوم زن بیرون آمد حضرت با و فرمود از زن خود اذن بگیر برای ما پس نزد زن آمد خبر داد و او را که
روح الله و کلید خداوند بر دست داده با جمعی پس داخل برده شد پس داخل شد آنجا و بسم الله فرمود با و در این شب که در می گفت
در این شب که می گزیدم جز آن کار که پیش میگردم سائل بر ما میگذشت در هر شب که با و میرسانیدیم که با و قوت میگوید
و یکدیگر استیکار میباشند که در من شغل بکار خود بودم و اهل من بکشمی خود اشتغال داشتند پس نه اگر در جوانی باشد
تا اینکه مگر نزد آن چون بنحان او نشینیدم بر خودستم بخویم که اگر نشی نداشت تا آنکه رساندم با و مثل آنچه میسر میاید پس
حضرت فرمود از مکان خود دور شو چون دور شد ناگاه افعی در زیر جامها او بود مانند نه خرما و دم خود را بر اندان گرفته
پس حضرت فرمود با آنچه کردی خداوند این را از تو برگردانید و در سواب اعمال از حضرت رضا علیه السلام روایت نمود
که فرمود در این شب که میگذشت چند سال پی در پی در نزد زنی لقمه نانی بود در دهن که نشت تا بخورد پس سائل
فریاد کرد ای کس که خدا را رسیده ام پس آن گفت صدقه میگویم در چندین نانی پس آنرا از دهن خویش در آورد و سائل داد و او را
پس چکی بود که بهر میگردید پس بصحرافت کردی او را بود و صبح بیدار شد و در دهنی که رسید دید خداوند جبرئیل را فرستاد
پس را از دهن کرک گرفت و بعد از آن دو جبرئیل را گفت ای کرک آیا راضی شدی این لقمه را عوض آن لقمه و
ایضا در کتاب است که نموده که در خدمت آنجا برض فرکر کرد از در دهنش فرمود که او رسید ناخوشهای خود را
بصدقه و چه ضرر میرساند یکی از شما را که تصدق کند بقوت روز خود بدستیک انداخته می شود بسوی ملکوت مشرق
بجهت قبض روح بنده مؤمنی پس صدقه میدهند پس با و میگویند برگردان آن منشور را ایضا در فقیه مرویست از آنجا که
فرمود با دادن صدقه بدید پس بستی که با او از صدقه نمیکند و هر صدقه بدو اول روز دفع میکند از او خداوند
شبه آنچه از آسمان فرستاده و می آید در این روز و هر که صدقه دهد اول شب دفع میکند خداوند شبه آنچه فرود می آید از آسمان
در این شب و ایضا در کتاب است که ایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود یا علی صدقه بر میگرداند قضایا که محکم
و استوار شده و شش کلین و غیره از حضرت صادق علیه السلام روایت کردند که فرمود میان من و مردی که
قسمت کردن زمینی بود و آن مرد صاحب علم نجوم بود انتظار ساعت نیک میداشت پس در آن ساعت بیرون آمد
و برین آید آمد در ساعت بدین قسمت کردم پس بهترین قسمت را بر من بین و آمد پس آن مرد دست رخت خود را بر چپ
و گفت ندیدم مانند امر و زهر که گفتیم که بر تو صیت گفت من صاحب نخم تو را در ساعت بدین آید آمد و دم و بیرون آمد
در ساعت نیک پس قسم کردم بهترین قسمت را بر تو بیرون آمد گفتم آیا خبر ندی تو را بیکدیگر خبر داد مرا آن پدرم گفت
که فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله که هر کس شش دارد که برگرداند خداوند از او بدی روز او را پس است که آن روز
صدقه دهد پس بهر خداوند آن بدی آن روز را که سیکه دوست دارد اینک بهر خداوند بدی شب و او را اول شب صدقه دهد
این بهترین است برایت و علم نجوم تو و مستطیل جلیل علی بن طلح و سراج الهمم از ابن ابی عمیر روایت کرده که

گفت من بالبصیرت بودم در علم نجوم و طالع را می شناسم پس در تقسیم داخل شد یعنی چون در ساعت منو سه بجاری
مشغول می شوم در نفس خود مضموم محبت بدی عاقبت آن پس از شکایت کردم خدمت حضرت صادق علیه السلام پس
فرمود هرگاه در نفس تو چیزی پیدا شد بگو چیزی را و صدقه بدو بر اول مسکینی که ملاقات میکنی پس بستر بیکه بخله و دفع میکنی
از او و در کتاب طب اللئمه علیه السلام روایت کرده که شخصی خدمت جناب کمال علیه السلام شکایت کرد که من بر مردی
ده نفر عیال که همه آنها ناخوشند پس حضرت فرمود او اگر پیش از این صدقه که بیت چیزی بری بخت تو را بهتر می شود و منقبت تر
از صدقه و در عالم الاسلام روایت که حضرت سجاد علیه السلام نظر کرد بسوی کبوتری که در پس سر بود آیا میسید
سبب بدی این کبوتر را در حرم محبت گفت ندیده بوده است آن ایفر زنده رسول خدا فرمود در زبان قدیم مردی بود
خانه داشت که در میانش نخلی بود و کبوتری در شکاف شاخه آن آشیانه کرده بود پس گاه گاه می نشست آن مرد بالا
میرفت و جوجه را می گرفت و میکشت و برای کار بود زمانی طولانی و نیامد برای کبوتری پس آن کبوتر بخداوند شکایت
کرد و از آنچه از آن مرد با و می رسید پشیمان و گفته شد که اگر بعد از این باشد بسوی تو جوجه تو گرفت از تخل می افتد و میبرد و چون جوجه
آن کبوتر بزرگ شد آن مرد بالا رفت و کبوتر سیاده اظهار گمشد که چه با و می کنند چون بزرگتر شد برآمد کدائی بر در خانه استیلا
پس رو آمد و با چیزی داد پس بالا رفت و جوجه را گرفت و پائین آمد و آنرا کشت و آسپید و شربسید کبوتر گفت
خدا یا این چه بود پس با و گفته شد که این مرد جان خود را تارک کرد و صدقه پس از او دفع شد و بزرگوئی خداوند نسل تو را
زیاد میکند و قرار میدهد تو را و آنها را در جائیکه حرکت داده نشود از آنها چیزی نماند و ز قیامت یعنی توان آنها را از
جای خود حرکت داد چه رسد بکشتن و آن کبوتر را آوردند بحرم و در آنجا او را جای دادند و بر این منقول اخبار است
بلیست و سیم آنکه قصد کند با اتفاق دفع ضرر را اگر عرض فیما مونس چه حفظ آن چون حفظ بدن واجب است
سببیک فضل البدر اوندی در کتاب دعوات از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود هر یک که حسنه است
و آنچه نگاه دارد آن مرد عرض خود را نوشته میشود بر او بان صدقه و این شهر آشوب مناقب کتاب فی الجلس
نقل کرده که فرزدق آمد خدمت امام حسین علیه السلام هنگامیکه از مدینه بیرون رفت پس حضرت چهار صد شتر با و داد
عرض کرد که شاعر بیست فاسق فرمود بهترین مال تو آنست که با و نگاه داری عرض خود را حضرت رسول صلی الله
علیه و آله که از هر یک از اینها نیک است و در باره عباس بن مرداس فرمود بر زبان او را از جانب من یعنی آنقدر
بدهید که ساکت شود و هر دو شاعر بودند و در تفسیر امام علیه السلام روایت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود
هر کس که نگاه دارد بآن مونس خود را و حفظ کند عرض خود را از زبانهای بکان مردم مانند شعری شیران
و غیره بکشد کان عرض مردم که باز دارند ایشان را پس آن نیک محسوبست برای تمام صدقات بلیست و چهارم هر
آنکه مقصود از اتفاق دفع ضرر باشد از مال موجود و حفظ آن از ظالم و زور و خوف شدن و آتش کشیدن و غیره
از اسباب تلف و هلاکت چنانچه کشت در قصه جناب صادق علیه السلام و تجاری که در سفر خدمت آنجناب بودند

بیت چهارم غم سه ضلالتی دفع ضرر از مال

۲۱۳

فازد زوان ترسیرند و با هر آنحضرت بعضی اصدقه کردند باقی محفوظ ماند و در تجارت هیچ فساد نداشت
و غیره از اینجانب مرویست که فرمود من ضامنم برای هر مالیکه هلاک می شود در دنیا و صحرای بعد از ادا حق خداوند در انحال آنکه
تلف شود و فرمود صدقه بر سیرداند قضا محکم شده از آسمان او مخفی نماند که حق خداوند در مال منحصر نیست بوجوب زکوة
و کفاره بلکه هر مالیکه به بنده داد حق صدقه در آن دارد چنانچه ششپنجه کراچی در کفر الفوائد از اینجانب روایت کرده که فرمود
ملعونست ملعونست کسیکه بخشد خداوند با دمالی را پس صدقه ندهد از انحال چیزی را یا نشنیدی که پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود
یکصدقه بهتر است از نماز ده شب و در سر قصص الانبیاء از حضرت کاظم علیه السلام روایت کرده که فرمود در هر سال
مردی صالح بود که زن صالحه داشت پس در خواب با او گفتند خداوند تبارک تعالی معین کرده برایتو از غفلت مقدار از سال
مقرر کرده که نصف عمر تو در فراوانی و نصف دیگر در تنگی باشد پس تیار کن به نفس خود یا نصف دل را یا نصف جسم را
مرد گفت مرا از این حال چیست که شریک من هست در معاش پس بی او مشورت میکنم درین امر و بار دیگر بنزد من بیاتو را
خبر دهم چون شیخ مرد بزرگش اینچنین خواب دید گفت زن گفت ای مرد تیار کن نصف او را و تجوین کن در کفایت راشیا
خداوند جسم کند ما را و نعمت را بر ما تمام کند چون شب فرمود شد همان شخص در خواب آمد بکس گفت چه تیار کردی گفت
نصف او را گفت این برای تو باشد پس دنیا از هر طرف باور در گرد چون نعمت او فراوان شد زن آنخبر گفت خوشا و نند
و برایشان را صلوة و نیکی کن و همسایه و فلان برادر ترا خبر بخت چون نصف عمر در گذشت و خدا نوقت معین تمام شد
بها شخص سابق را در خواب دید پس با او گفت بدستی که خداوند تبارک تعالی شکر تو را کرد و در این کار و تتمه عمر تو و فراوانی خواب
بود مانند عمر گذشته مؤلف گوید مخفی نماند که زنان از اینجا که در عقل ناقصند و در رای ضعیف پس در دین سیرند
ناقص باشند چه دین تابع عقلت چنانچه در کافی از علی علیه السلام مرویست که خبری را از ایشان بر جناب آدم ۳
و گفت ای آدم من باورم که تو را خبر کنم که از سزا که آنرا اختیار کنی و از داینداری پس آدم خبری را گفت که مهندسه گفت عقل و جفا
و دین پس آنرا گفت من عقل را اختیار کردم پس خبری را بجا و دین برگزید و او را که در عقل را گفتند ای خبری را بگو
که با عقل بشیرم کجا که باشد گفت پس بکار خود بشید و عروج نمود و چون از دین و عقل ناقص باشند قوه شهودت
ایشان بجهت چیز از اکل و شرب و مضاجعت و برتری و غیر آن بحد کمال باشد چه این قوه را بر جگر نمکند و نکا باند جسم آن
که خود ناقصند و چون زاجری ندارد و لا بد ترقی کند و زیاده شود پس باین شیطان که بآن تسلط شود بر بنی آدم که باب
شهوت است با ایشان چنان باز و بجان شود که تمام عساکر در اینجا در آید و تمام حواس و اعضا را فرغ و کیر و پس
تمام همیشان چنانچه امر المؤمنین علیه السلام فرمود زینت بیوه دنیا خواهد بود بلکه خود را بجماعت جندی شوند از جنود او
که بدست ایشان کنند آنچه کنند چنانچه خود گفته که زنان تیر زهر آلود میسند که هر که خطا نمی کنند و میسند در وقت
چشم من و قوت پشت من و در میان تشریفه و اجلب علیهم بخلیک و در جاک بازای شیطان بر
بنی آدم بسواران و پیادگان خود ذکر می زایشان شده و از این بجا معلوم می شود جهت آنکه در شرع متعذر است

ریاسات و سیاست دنیوی و دینی بایشان موقوف نشد بلکه در آیه شریفه **وَلَا تَقْوُوا السُّفَهَاءَ** اموالکم
بجای اموال خود را ندهید و ارشاد شده که بزبان مال خود را ندهید و او را داخل در سفها شمرند پس اگر مال را نمی فرمود
سائر اموال بطریق اولی که بایشان ندهند و پسند و دلنشد مودند طاعت آن ثومست یا شمانی آورد و بر آسانی
است عمل حضرت رسول صلی الله علیه و آله چنان بود که در کار با ایشان مشورت میکرد و نگاه مخالفت نمیداد و در
فقیه روایت از امیر المومنین علیه السلام که فرمود محاشر الناس علی عین سید زمانه در حالت و این سید ایشان را بر
و نگذازد ایشان را که تدبیر کنند امور عیال را زیرا که اگر ایشان را گذاشته شوند بحال خود بمالک می اندازند و تعدی
کمی کنند اما مالک را نیز که فایده ایشان را که در عی نیست بایشان چون بچیزی حاجت دارند و صبری نیست بر این چون
شومیشان بسیار آید که در نکش لازم ایشانست اگر چه پیر شوند و خود می چسبیده است بایشان هر چند عاجز شوند
خوشه ویشان در فر و جشان شکر نمی کنند ما لعلی بسیار که بایشان داده شده هرگاه یکی ایشان را منع کنند یکی را که
بایشان کردند فراموش نمی کنند و بدیر حفظ نمی کنند و بی بینانند و پیوسته در طغیان هستند و بسیار شیطان
صید نمایند پس بایشان مدارا نکنید و در هر حال در گفتار با ایشان نیکوئی کنید شاید نیکو کنند کارهای خود و خون
شومیشان بغایت و دین و عقل ناقص در تدبیر کار و بر آوردن حاجت و رفع آزار شومیت خود عاجز و ضعیف هستند
شدند بمردان که هم ضروری حاجاتشان را بر گرد و هم از تعدی و طغیان حفظ نمایند و انهمه تا کید و تشدید و فتنه نسل تو را
پنهان کردنشان در خانه و بیرون رفتن بحاجت و عود و کوش نکردن بخوابش بایشان و اگر ساکت باشند از آنرا از
دروغ بایشان دهند و با کجمله با اینهمه معاصی و منقصت و امر بنهایت تحر از مکیه ایشان و مدین و مکه بسیار
هلاک و لاد آدم از اول خلقت تا انقراض دنیا غالباً بواسطه یا بلا واسطه از ایشان بوده و خواهد بود و شوم است
بظاهر و آنداشت بلکه ناچاریم از توضیحات و محاملی که بتوان جمع کرد میان او و اخبار گذشته و صریح عقیده است
و در احادیث بسیار وارد شده که فرمودند تباها نشد مالی در صحرا یا در دیار بحر بجهت ندان زکوة او پس هر چه
اموال خود را بر زکوة بیست و پنجم آنکه قصد کند از انفاق دفع ضرر قلبی است و چنانچه خداوند تبارک و تعالی میفرماید **الَّذِينَ
يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يَتَّبِعُونَ مَقَالًا الَّذِي لَهُمْ لِحْزَمُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ**
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ آنانکه انفاق می کنند اموال خویش را در راه و کار دین بعد ازی که در
نمی آید آنرا که داده اند متنی و نه برخی مر ایشانست مرد ایشان نزد پروردگار ایشان وسیع ترین نیست بایشان و اندوختن
نشوند بر او ایمنی است چنانچه سائل را اوست ایمنی است و اندوختن نشود چنانچه سائل را اندوختن کرد با ذیت و این
خوف و حزن و در ضرر قلبی و عقاب نفسانیست که از همه در دبا و عقابها عظیم تر و مشکل تر و باد و ام تر و هیچ عقابی از آنها
جدا نشود و باشد که آنها باشند بی الی دیگر و بر فتن آنها همه عقابها و در دبا و انفاق کنندگان ترسناکند که ایمان
از ایشان برد و پیشین بر ایشان مسلط شود یا اعمال ایشان بکارها داخل در جسم شوند یا پیش ازین در بر رخ و قیامت

المی بایشان رسد و اندویدن بنیاد شنبه رسید چیزی از گروه ایشان یارفتن عطا بانی ساد و نصیب از دستشان
 یاکم شدن آنها یا که از نبودن آنها که خانه نسک و ارسلام است از بهر اوقات محروس و مصون است و از انچه شاید و هول
 و در جنبه چیزی بایشان رسد که حسب نشان شود چنانچه میفراید لا یخزنهم الفریح الا کبر و باین وعده
 و تشاریت و اینجا در اینجا نیز بلکه پیوسته بایشان گویند الا تخافوا ولا تحزنوا و وقت مردن و در قبر و در قیامت
 و او در شده که ملنگ بایشان گویند تحزون بنامشید بجهت آنکه که نشدید در دنیا از اهل اولاد و اموال بلیست و ششم
 آنکه غرض از اتفاق دفع عذاب جز جانی خسرو باشد چنانچه در اخبار بسیار رسیده که رسول خدا صلی الله علیه و آله
 فرمود پس هر یک از این شش قسم هر چند بپاره یا نصیب باشد و در تفسیر علی بن برکاتیم از آنجا بیست کرده که فرمود
 صدقه فضل است از روزی و روزی است از دوزخ و شش کینی و شش طوسی و غیر ایشان از حضرت کاظم علیه السلام
 صورت وقف نامه که حضرت امیر المومنین علیه السلام بجهت مال منع خود و غیره نوشته بود و بیت گردن و کل
 بر وقت و صدقه و عقیق از اقسام بره اول آن چنین است هَذَا أَمَّا الْوَصِيُّ فَصَلَّى فِي مَالِهِ عَبْدًا لِلَّهِ عَلَى التَّعَا
 وَجِدَ اللَّهُ لِيُؤْتِيَنِي بِهِ الْجَنَّةَ وَيَصْرِفَنِي بِهِ عَنِ النَّارِ يَوْمَ تَبْيَضُ وَجُوهُ وَتَسْوَدُ وَجُوهُ الْا
 این پیوسته که وصیت کرده با و اقرار داشت و مالش بنده خدا علی علیه السلام بجهت طلب رضای خدا تا آنکه داخل کند بسبب
 این کار در بهشت و بگرداند مراد از آن شش بر گرداند از من در روزی که سپید شود در او و بیها و سیاه شود در او
 رو بیا و در کتابت جعفر بن محمد شیخ از جناب صادق علیه السلام روایت که فرمود تحقیق که علی علیه السلام با آنکه بیست کرد خست
 و بهشت را واجب کرد بر او و قصد کرد کردن چیزی را که بآن نزدیک شود و بخدا و بپسند او را صدقه ابدی کرد و گفت
 بار خدا یا برستی که کردم من این کار را تا بر گردانی روی مرا از آن شش بر گردانی آن شش از من و فیروز را بخامرویت که
 رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود این جدعان عدالت از همه کس کمتر است گفتند چرا یا رسول الله فرمود چون او طعام
 طعام میکرد و شرح حال بن جدعان در کتب سیر مسطور است و کاسه در آن شریک میکرد و چنان بگریخت که سوره از آن
 غذا بخورد و رسول خدا صلی الله علیه و آله که با هر یک که در سایه آن می نشست و در تفسیر امام عسکری علیه السلام از رسول خدا
 صلی الله علیه و آله روایت که فرمود قسم بآنکه مرا بستی مبعوث کرد به پیغمبری بستی که بنده از بندگان خداوند می آید
 در یکی از موقوف قیامت که بیرون می آید بر او شعله آتش که بزرگتر است از جمیع کوهها دنیا تا آنکه نمپاشد میان او و
 آتش عالمی در اینجا که او تخیل است ناکاه پرواز کند از هوا کرده نانی یا حبه نقره که مواسات کرده بود بآن برادر مثنوی را
 در حالت شدت و تنگی نفس و می آیند در حوالی او پس بگردند مانند بزگرن کوهها با ستاره در اطراف او و میگردد
 از او آن شعله آتش و نمیرسد با و از حرارت و و او آن باد چیزی تا آنکه داخل بهشت شود و در کتابت جعفر بن محمد
 روایت که فرمود هر که شام سخن بگوید یا پروردگار خویش در روز قیامت نیست میان او و میان پروردگار ترجانی
 پس نگاه میکند بنده بسوی پیش فرستاده خود پس بخندد جز آنچه پیش فرستاده یعنی از کردار و اعمال نیک یا بد نیست

و نظر میکند بطرف است پس بخیر آنکه پیش فرستاده پس نظر میکند بسیمت چپ و نظر شرق آتش و درخ می افتد پس بر سر
 آتش هر چند نصف خرمائی باشد پس اگر نیافت یکی از شما آتش پس سختی نرم یعنی چون صدقه ای نیست پس آن آتش کنار
 بصدقه زبان و سخنان ملائم باخوان و دو سائل بقول نیک و کرامت گذشت و خواهد آمد که تعلیم سلسله و حکمتی بحال و کراه
 بر سر است از لکه باطل که است خود اتفاق کنی و گذشت در باب چهارم حدیث حضرت فاطمه علیها سلام در جواب آن
 دختر که از عیب مادر خود آمد مسئله پرسید و خواهد آمد در مختصا دم خیری طولانی از آنجا که فرمود و بر سر ششم و درخ نوشته شده
 در سیم و هم بر سر و کوشش کشندگان در عبادت حسن و هم بر روزی که کشندگان حسن و هم بر صدقه دهندگان و در س
 کافی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که مؤمنی در مملکت جباری بود پس بر سر شد آن جبار در اذیت او
 پس سر که در از او بسوی مملکت کفار و منزل کرد در خانه مردی شریک پس از آنجا که داد و ملاطفت نمود و سپس بر سر گرد چنان
 اجلس سپید خداوند با و وحی کرد و قسم لعنت و محال خودم اگر در شبست من بیک توحای بودم زیرا که ترا جاسید اوم در آن
 و لکن شبست حرمت بر آنکه میرد در حالت شرک لیک آتش او را حرکت ده و بلرزان و اذیت ده و می آوردند
 رویش از بار داد پس بر سر گفت از شبست فرمود از هر جا که خداوند عزوجل خواهد بدیست و هفتم آنکه قصد کند
 از اتفاق دفع سائر عقوبات اخروی چون بخی از قضا حساب شود من کی عتاب افکار ناروغه جبار و سگ از
 آتش قهر خداوند قهار اگر چه آنرا انصافی نیست با آنکه دکن چون بروز و ظهور آن بر کانه خیاد در اینجا خواهد بود و اند
 در سگ حضرت انکر کشیده شد و سخت و شد یک نظر با لاتر از آن چیزی نیست که از او سخت تر باشد تا بر غضب
 خداوند قهار که هر شده اید و سختیاد و جنب و بقدر و دلیل که ستمناک بود و در سگ تا غایب است از حضرت صادق
 علیه السلام روایت کرده که عبدی بخوارین فرموده شد و شد غصه و انداخت و از خواص صدقه خصوص در شب موش
 کرد شعله غضب که نیست چنانچه شیخ عیاشی و صدوق از معلی بن خنیس روایت کردند که گفت بیرون رفت حضرت صادق
 علیه السلام در شبیکه آسمان باریده بود و قصد کرد طلعه بنی ساعده را یعنی سایه بان بنی ساعده را که روز دیگر در آنجا جمع
 میشدند و شعله را دروغ را در میخواستند پس در آنجا بنی ساعده را که از او چیزی افتاد فرمود بسم الله بار خدایا از ما بر گردان
 پس بخندش رسیدیم و سلام کردم فرمود معلی عرض کردم آری فدایتوشوم فرمود دست ببال هر چه یافتی بر من و معلی گفت
 پر دهم تا نهای سیاه پاشیده شده پس چه می یافتیم با آنجا میدادم بود و گمان و دوان و با آنجا بود و انبانی از آن
 پس ختم فدایتوشوم انبار را بردارم از جانب شما فرمود نه من سزاوارترم باین از تو ولیکن بیا با من گفت پس آمد بر طلعه
 بنی ساعده پس رسیدیم بجاعتی که در خواب بود پس آنجا بنی ساعده را که از او چیزی افتاد فرمود بسم الله بار خدایا از ما بر گردان
 با خبر رسید پس بر شستم پس گفت فدایتوشوم عارفان اینجا است یعنی او شیعیانند فرمود اگر حق را می شناسند هر چند
 موااسات میکردیم با ایشان بکسی در هر چه داشتیم تا آنکه ایشان را شریک میکردیم پس شریک خلق نکرد و خداوند چه را
 مگر آنکه برای او خزینه داری قرار فرمود که او آنچه را در خزینه میکند از هر صدقه پس ستمیکه فدایتوشوم شد و آنرا شتمش

بیت و هفتم از غرض دفع سائر عقوبات اخرویة

۲۱۷

و چنین بود پدرم که هرگاه تصدق میکرد و بجزئی میگردانید آنرا در دست سائل پس میگردد آنرا و میبوسید و میبوسید آنرا
 بسائل بر میگردد و میفرمود صدقه می افتد بروست قدرت خدا پیش از آنکه بقیه بروست سائل پس خوشتر است که بگیرم آنرا
 که خداوند آنرا گرفته زیرا که خداوند است فی صدقه بدستیکه صدقه شب خواهرش میکند غضب برود کار را و میگوید که نه برود
 و آنرا میکند حساب و صدقه روز با هر یکند مال را و زیاد میکند در هر صدد و در خصال از حضرت باقر علیه السلام
 روایت کرده که فرمود بپستاد ابوذر در روزی که پیش رفت من چند بسکه گندم پس دور او را مردم گرفتند پس گفت اگر یکی از شما
 قصد میکند همیای میکند از تو بشه آنقدر یک اصلاح کند او را پس در سفر روز قیامت ایام خود را پس چیرگیه او را اصلاح کند پس
 شما پیش شخص بروست گفت از شما دو تن گفت روزه بگیر روزیکه سخت گرم باشد بجهت روز نشور و حج بجای آید بر بزرگ
 از هر دو و در وقت نماز کن در تاریکی شب و چشم بپوشد و بخیر را بگوید و از سخن شهادت شود یا صدقه از تو بر میگردد شایسته
 نجات بیابی بسبب صدقه ای میکنی از روزیکه سخت است قرار ده دنیا را دور هم که اتفاق کنی یکدیگر را هم بر عیال خود و یکدیگر
 پیش هرست برای آخرت خویش و در هم سیم میزنید و نفع نمی خورید پس از آنخواه و بگردان نیاراد و کلمه کلمه برای طلب
 حلال و کلمه برای آخرت و سیم ضرر دارد و نفع نمیدهد خواه از آنرا پس گفت گشت مرا هم روزیکه در کنگر دم او را و خواهر را که
 که غرض ابوذر رحمه الله شاست و الا جمیع خطرت و لظلمات و ظلمات و سکنت و حرکات ایشان بتائید جل و علا بود
 برای تحصیل نفعی از منافع محله دنیا برای خود یا غیره یا برای آخرت سیم نمی است و در آنرا ای از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
 روایت کرده که فرمود بدستیکه بنده چون میبیرد ملکه میگوید چه پیش فرستاده و مردم میگویند چه از پیش مانده پس پیش
 بفرستید زایدی مال خود را که بماند بجهت شما و همه را نکه از آنکه ضرر آن بر شما است بدستیکه محرم کسی است که از خیر مالش محروم
 شود و در شاکت مانده شده کسی است که سنگین بصدقات و خیرت میزند از آنجا خود را و نیکو کند آن صدقات در بهشت خود نگاه
 خود را و پاکیزه کند بر صراط بجهت آن صدقه راه خدا ایست و هشت تمام آنکه قصد کند از نفاق پسین و بخند او ندان
 که آنمال را در نزد حضرت مقصدش محفوظ و بجز آن و دیده که نشسته شده که در روز تنگی و احتیاج آن با و برگرداند چنانچه
 خداوند وعده داده که ما عند الله بق و لنجینا لذنن صبر و اجر هم با حسن
 ما کانوا یعملون آنچه در نزد شما است پسری و نابود میشود و آنچه در نزد خداوند است باقیست و هر سینه جزا میدهم
 بسته مردشان را بهتر از آنچه بود که میکردند و در کلمه لنجینا که بالا آمد و نون تا کی فرمود و وعده متجرب و حکمت در
 تلف نشدن آنچه برای خداوند داده شد شایسته ابو الفتح رازی در تفسیر خود روایت کرده که چون امیر المؤمنین علیه السلام
 از دفن صدیق طاهره علیه السلام فارغ شد قبرستان رفت و فرمود سلام بر شما ای مل کور با ما الهایان و تشبیه و سرافرازان
 در او نشسته و زنان شما شوهر کردند این خبر است که زود است خبر آنکه نزدیک شما است چیست با نفعی آواز داد که چه خوریم
 سو کردیم و آنچه از پیش فرستادیم پسیم و آنچه باز کردیم زبانی کردیم و رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود از مال تو
 تو را بی نیست الا آنچه خوردی و فانی کردی یا پوشیدی و گم کردی یا صدقه دادی و بگذرانی و در خبر است که

سیام قصد پیدا کردن حق کبریه که در قیامت ادا کند و در شدت احتیاج بشفا عت خان

۲۱۹

مقایست معلوم و درجه است مخصوص که رسیده با بجا بفطرت اصلیه و اعمال سلیسته و اخلاق پسندیده و معارف حق خود
و اگر کسی خست از خون نعمت ایشان چیزی خورد و از سرخ جامه ایشان بکجا پوشد و در ناحیه قصویشان منزلت کند بابت
خالی از کردار و گفتار و سیرت نیک پس کار یکند با ایشان که رشته در میان پیوسته و از نه غلیم قلوب بجا عت جوی بیل
خود جاری کند تا آنچه از چشمه فیض الهی در آن نهر ریزد بجهت باورسد و بجهت مقام کریم و محله عالی که ایشان را بر اندازد با خود
کشد ششصد و یک در خصال از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود بعد از ذکر حقوق واجب بر مؤمن پس
هرگاه بجا آوردی آنرا وصل کردی ولایت خود را بولایت او و ولایت او متصل است بولایت خداوند و این قسم
آنرا و خواص صدقه و اتفاق مستبعد نباشد چه هرگاه بذل در جمادات اثر کند و آنرا را مهربان و با اثر کند و این
سزاوارست باین تاثیر شایسته جمیری در قرب الالاسناد از جناب روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله
گفت بفرمود که میکند آنرا و او سختی زمین و تعب بدن نفس آنکه میکند در پی شیده بود فرمود که هرگاه که میکنی این بفرمود
گفت بر سر فلان پس فلان را پس نمود زمین سخت نشود بر تو زیرا که دانسته ام شخص نرم و خوش خلق بود پس زمین
نرم شد تا آنکه او را با کف دست میکنند پس فرمود تحقیق که این شخص دست میدهد میزبانی و نیکی و اگر
با همه نرا و میزبانی و اگر ارام میکند مهاز جسم مؤمن پس بیز کار و شواهد ایندعی در اخبار اهل بیت علیه السلام بسیار
چو شید که نمائند که بیشتر مردم تبا و روزگار بمضمون آیه شریفه و لکن اکثر الناس انفسهم یظلمون
نماشان در دفتر ظالمین ثبت و در زمره ستمکاران محشور خواهند بود و ظالمین از بعضی شفاعت محروم خواهند
نموده و ما للظالمین من جمیم و لا شفیع یطاع ستمکاران را از خویشی و تقیعی مطاع نباشد در قیامت
که دستشان را گیرد و بی جرم و شفیع و صدیق کار در دستش نرود و راهی بخت و رضا ایزد باز نشود و لذا اهل دوزخ
در مقام حسرت بیکدیگر گویند فما لنا من شافعین و لا صدیق جمیم از این بلاما را فرجی و ازین تنگی
ما را فرجی نباشد چه شافع و صدیق و نه خویشی و این است در خویشی که خداوند خبر داده که بر سر ظالمین است
و دوزخیان آرزویش کنند پس از نسبی اهل تقویست که از کثرت عصیان و سرکشی و خلاف با ایشان رشته نسبا
نبریده باشد و فرمان هالیون آنکه لیس من اهلک اسی نوح این پس معاصی از پیشت بر سیرت تو افتاده در حق
او رسیده باشد که اگر رسیده آن قربت بمبایت متبیل شود چنانچه هر صدق و رفاقت که از تو تقوی
نباشد و بر سر اعداوت بر کرد و الا خلاء یومئذ بعضهم لبعض علی و الا المتقین نامی فقا و دو
در قیامت با یکدیگر دشمن شوند مگر آنکه دوستی شان از راه تقوی شود چه دوستی تقوی و محبت و محبت
بی ملاحظه قانون پس بیز کاری سبب دیگر که کتاب معاصی بسیار چنانچه مشاهد است که بیشتر معاصی جوارحیه از
محبت عاصیان بر خیزد و از یکدیگر یاد گیرند و از دیدن غلیم کناه را از نظر یکدیگر ببرد و منفعت نشوند تا در پس که
پرده برشته شود و مانند و ببینند که چه اندازه ضرر و خسارت ابدی بیکدیگر رسانند و از خیرات دائمی محروم گشتند

در شدت احتیاج شفاعت اخوان مؤمنین در روز قیامت

۲۳۰

پس لابد بیکدیگر دشمن شوند چه هیچ ضرری نماند و چنان عرضی که در دنیا بسبب عداوتست هزار و یک این ضرر نرسد و
علامه بر عداوت با یکدیگر خاصه و ملائمه بسیارند که خداوند در چند جا خبر داده و قبل از آیه سابقه فمالنا من
شافعیین فیما بین فکب کبوا فیها هم و الفخا و ن و جنود ابلیس اجمعون قالوا و هم فیها
یختصمون قال الله ان کتالی فی ضلال مبین اذ نسویکم برب العالمین و ما اضلنا الا
الجرمون فمالنا الخ پس برادران گنهدر دوزخ میگردانند کان از زبان و غیر آن و کما بان در تمام کتب
شیطان و کوفین در حالیکه در بنم با یکدیگر میگردانند بجهت قسم که بودیم مادر که ای اشکار سبک میکند برادر میگردیم و
میگردیم شما را با پروردگار جهانیان و ما را که راه کرد و گمراه کرد و چنانچه هر صدیق و خوشین کار نیاید بلکه اگر
صدقت بی رشته داینت باشد مضر شود و با عصیان خویشاوند مقرب تبری نسبت کند شفیع مطاع از سلسله دنیا
داوید و ملک متفرین نیز انگاه در مقام شفاعت بزبان حال یا مقال در آیند که از کثرت جرمیم رشته نسبت پرور
و متابعت از هم گشته و نام امت و شایع بر داشته شده باشد و از روی دروغ و سداد و تشبه در مقدار می
از کردار و رفتار در وقت تابعین و حواشی ثبت شده که فی الحقیقه امانت بایشان امانت بانجامت و از لوازم
تشریف و احترام ایشان اگر م و احسان بایشان باشد چنانچه مکرر در اخبار رسیده که فرمودند ما را عاقل سید یعنی
در شفاعت بوریع و سداد و عفت و کوشش در عبادت و فرمودند آنقدر کسبید که خود را در قیامت با هم رسانید
کار بانجام خواهد رسید و چون شفیع نشدند لابد بجهت خود پس در آنکه شفیع او خصم شود پس تمام همت خود منصف
بین در این سبب استی مصروف باشد در ذخیره کردن و مهیا نمودن این طایفه از برای ذرنگی پس تا تواند از
این داینت و فقره مؤمنین صدیق و رفیق گیرد با احسان و اگر ارام و اعانت و مواسات و ایثار مال و جاه و بدن
در هر حال برآمده و زنده آنها در حیات و بعد از مردن خود بوسیله و کردن صدقات جاریه و خیرات باقیه تا
بر تمامی ایشان صاحب حق شده در آن روز بختی آن حقوق او شود به بهتر و بیشتر از آنچه کرده بود و از این جهت
اهمیت محبت علیهم السلام ترغیب بسیار فرمودند بر گرفتن صدقات و بقدر قوت چنانچه در ثواب الاعمال
و غیره مرویت از جناب رضا علیهم السلام که هر که بگوید برادر می را راه خدا گرفته در شست و بشوید خود و در
کتاب خون صدوق مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود و فلان شست نمی شود آنکه پیش فرستاده اند از
گفتند یا رسول برای هر کسی پیش فرستاده است فرمود آدمی بدستیکه پیش فرستاده مرد برادر او است در راه
خداوند و ثواب الاعمال مرویت از جناب صادق علیه السلام که زیاده کشید یا که یزداد برادران دیر که برادران
و عاقل سببیت و فرمود زیاده گیرد از برادران زیرا که برادر مؤمنی شفاعتی است و فرمود زیاده کشید از برادران
گرفتن مؤمنین دیر که برای ایشان نزد خداوند نعمت و قدر نیست که بان مکافات می کنند و روز قیامت یعنی هر
احسانیکه بایشان کرده شده که با تمام برادر می رسانند یا برادر می باطنی ظاهر می شود در روز قیامت تلافی خواهد کرد

در فواید زیاد کفرستن برادران دینی

PFI

و در هیچ است که حاضر ترین مردم کسی است که عاجز باشد که کسب آن خود را در این پیمایند و از او عاجز تر آنکس است که گزافه است از ایشان یعنی و فاکند بقوتشان و در مصباح از کلام حضرت صادق علیه السلام است که طلب کن برادری کردن با اتقیا را هر چند در ظلمات رض باشند اگر چه عمر خود را تمام کنی در طلب ایشان زیرا که خدا عزوجل نیا فرموده هر روزی که برادر را ببینی یا بگذری یا ببینی یا بگوئی یا بگوئی نعمتی نداده خدا بر بنده مانند آنچه بایشان داده از توفیق مصاحبت ایشان خدا فرمود الا خلاص بعضهم لبعض عسوا الا المتقین و در اعلی شیخ ابوعلی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود استفاده نکرده مگر در راه خدا و بعد از اسلام مانند برادر یک استفاده کرده او را در راه خدا و در جعفریات از جناب مرویت که فرمود هر کس برادری کرد در راه خدا تزویج میکند با حوریه گفتند یا رسول الله هر چند برادر کند در روز با هم و در بعضی همفاد برادر در روز تحصیل کند فرمود آری قسم آنکه جانم در دست او دست اگر نه برادر گیر و خدا با و هر روز تزویج میکند و در سرف حقول از جناب صادق علیه السلام مرویت که فرمود هر کس استفاده از برادری در راه خدا با داشتن ایمان بخدا و وفای برادری و طلب حق شود خداوند پس تحقیق که استفاده کرده پرتوی از نور خدا را دامانی از عذاب خداوند و مستحکم که سیگار نشود بآن روز قیامت و غنی دائمی و ذکر بی نامی و در سر عز و مرویت که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود یک برادری ندارد خیری در او نیست یک برادری ندارد اعلی ندارد یک صدیقی ندارد ذخیره ندارد یک فاقه شد که در راه خدا را پس تحقیق که فاقه شده اشرف اعضای خود را و در سر عده الداعی مرویت از جناب قرطی علیه السلام که دو من و یک در راه خدا برادری کنند هر آینه شود در بهشت که یکی از ایشان رتبه شش بالا دیگری شایب یک رجه پس یکوید ایچ در دگر این و برادر من رفیق من بود مرا میگرد بطاعت تو و باز میدشت مرا از محصیت تو و در نهایت میکرد و آنچه در نزد تو است آنکه بالاتر است از این و او نیز آنیکو چسب کن میان من و او این رجه پس خدا و جمیع میکند میان ایشان و آنچه معلوم میشود که پیرا که در حق برخوان نهر دادن آن نیست بلکه بکلام حق که در آن بیایستی باشد صاحب حق شود و خواهد آمد که آن بهترین صفات انفاق است بی برادر با منع از مال دنیا با اطلاع بر حاجت برادر چه رسد بسؤال از او هرگز با هم جمع نشود و ذکر کافی مرویت که چون ابان بن نخل از حضرت صادق علیه السلام سؤال کرد از حق مؤمن بر مؤمن چه حضرت استماع فرمود از گفتن او و هر اگر در پس فرمود اینک تقسیم کنی با انصف مال خود را پس حالت ابان از شنیدن این تکلیف شاق تغیر شد پس حضرت فرمود که خداوند ذکر فرمود مؤثرین علی تقسیم را یعنی سح فرموده آنان که مؤمن را بر نفس خد و مقدم میدارند و او را بر خود میگزینند و چون تو با او مال خود را تقسیم کردی ایثار نمودی ایثار در نگاه کنی که از ان نصف دیگر چربی یاد دهی و اگر انسان پسلسه علیه السلام است این کار را کند بر فضا خود یعنی رسول اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه انام علیه السلام صاحب حق شود چنانچه خواهد آمد که از جانب انجمنان قیامت نمهند که هر کار را از جناب حق است برخیزد یا خود کوید پس چه گویند که نعمت و منت از خدا و رسول است پس ایشان گویند که هر که سادات را اگر ارام و اعانتی کرده صاحب حق است بر انجمنان بیاید و حق خود را بگیرد و کسی دیگر آنکه قصد کند از انفاق تجبیه تو و یعنی مجبوشان در نزد برادران ایمانی

حکایات دیدن خیر از دادن صدقات

۲۲۲

و منزل گرفتن در دماهی ایشان چنانچه کلفت است بدوست داشتن و منین و تحصیل بسیارش و بیرون کردن
بعضی کسین و حسد ایشان از دل هم چنین کلفت است که خود را بپوشانند و حساب بکار هم می آید و اگر از او در دل چیزی
دارند بیرون کنند و بهترین حساب اتفاق و احسان و ایثار بر ایشانست بلکه او را آنچه ممکن شود از حقوق لازم ایشان چنانچه
در کلام مجید است اذفع بالتی هی احسن فاذا الذی بینک و بینہ علامه کانندی حمیم و رسول خدا صلی الله
علیه و آله فرمود فطری دلها است دوست داشتن انکس که با ایشان احسان کند و در کافی از حساب دق علیه السلام مروست
که اعرابی از بنی تمیم خدمت آنجناب آمد و عرض کرد مرا وصیت کن از این صایا آنجناب این بود که دوستی کن با مردم که تورا
دوست دارند و بر خصمون آنجناب است و ما بیشتر آنها را با شرح مطالب بقدر جلد دوم دار السلام ذکر کردیم هر که با آنجا
رجوع کند فوائد بسیار پیش آید و ختم نمی نسیم این مقام را بذکر حکایت که مشتمل است بر دیدن اتفاق کسندگان حمزه
اتفاق و صدقه خود را پیشیندار معصومی تاثیر کردن آنرا تا باعث قوت یقین مومنین و پاک شدن قلوب ملحدین گردد
زیچ شیطین چون الله و توفیق اقل در کتاب مختصا از ابی حمزه ثمالی روایت کرده که گفت مردی بود از فرزندان پیغمبر
که مال انبوهی داشت اتفاق میکرد بر اهل ضعف و مسکنت و صاحب حاجت پس رنگ نکرد زمانیکه مرد پیشش کرد و درالش
آنچه او میکرد پس مال درنگی نکرد که تمام شد و پرسی داشت که نشو و نما کرد و بر سر نمیکندت جز آنکه بر پیشش رحمت میفرستاد
و از خداوند مسئلت میکرد که او را از نیکان کند پس نزد مادرش آمد و گفت چگونه بود حال پدرم پس برستیکه من نمیکندم حمزه
جز آنکه بر پدرم رحمت میفرستد و از خداوند سؤال میکند که مرا از نیکان کند گفت پدرت بود مردی صالح و او را مال بسیار
بود و اتفاق میکرد بر ضعیفاء و مساکین و از حاجت پسر چون مرد من کردم درالش آنچه او میکرد پس مال درنگی نکرد که
تمام شد گفت ای مادر برستیکه پدرم اتفاق میکرد مال خود را و توافق میکرد دی مال دیگر ترا گفت رست گفت ای پسر من
و کمان ندارم تو را که بر سر رنگ بگیری گفت تو را اطلاق داد و در رحمت باش که یاد نزد تو چیزی هست که طلب کنم بان
افضل خداوند گفت نزد من صد درم است پس گفت برستیکه خداوند هرگاه خواست که برکت قرار دهد در چیزی برکت
خواهد داد پس آن صد درم را با داد پس گفت و پدر و زلفت و طلب میکرد فضل خداوند بر این گشت بعدی مردی دره در میان
راه که بغایت بیست نیکو داشت پس گفت تجارتی میکنم بعد ازین که او را بگیرم و غسل دهم و کفن کنم و نماز بگذارم
بر او و دفن نمایم او را پس چنین کرد و خرج کرد بر او ششاد درم را و با او ماند بیست درم پس روانه شد طلب فضل و روزی
خداوند پس مرد با و رسید و گفت کجا را قصد کردی آینه خدا گفت میخواهم طلب کنم فضل و نعمت خداوند را گفت آیا
نیست با تو چیزی که طلب کنی با و از فضل خداوند گفت آری هست درم گفت چه نفع میدهد به تو را بیست درم گفت برستیکه
خداوند اگر خواست که برکت بگذارد در چیزی برکت خواهد گشت در او گفت رست گفتی نگاه گفت تو را دلالت میکند
با مردی شریک میکنی مرا گفت آری گفت باینراه که میر و بخانه میری اهل آنخانه تو را تکلیف ضیافت کسینند قبول
کنی و همان ایشان شو چون بخانه ایشان داخل شوی می نشینی خادم می آید و برایتی طعام می آورد با او کر و برستیکه

حکایات دیدن خستہ را از انفاق ۲

444

می آید پس آنجا خدمت بگو کرد بر امن بفرودش و مضائقه کند تو الحاح کن پس او گفت که شود و میکوی میفروشم و او بتو بیست درهم
پس چون او را فروخت بیست درهم را بدو او را بکیر و بکش و شش را بکیر بسوزن و مغز آنرا بکیر و درو فلان شخص که پادشاه او کور
است و بگو که من حاجت پادشاه میکنم و ترساند تو را آنچه خواهی دید آشتیها و بردار کشید باز که آنها کسانیند که مدعی الحاح
بودند و ایشانرا امتحان کردند پس چون فائده ندیدند ایشانرا کشند پس تو را ترسانند چنین شد که تو معالجه میکنی او را و در هر چه خوا
بر او شرط کن روز اول از یک میل از سر نه مغرکه که هر ششم پادشاه پیشکش او بتو خواهد گفت زیاده تر پیشکش قبول کن در روز
دوم نیز یک میل پیشکش خواهی دید چیزی را که میخواهی پس تو میکوی زیاده تر قبول کن پس چون روز ششم سر سر را پیشکش خواهی
دید چیزی را که دوست داشته باشی آنرا پس تو میکوی زیاده تر قبول کن پس آنچنان رفت و دهان آنجا عفت شد و کرد بهر را بیست و یکم
خرید و با آنشهر داخل شد اظهار حاجت پادشاه کرد در روز اول که یکمیل آنشهر کرد بهر پادشاه شیدا تر نفع ظاهر شد در روز
دویم اندکی میدید در روز سوم بنیاشد و شش بحالت دل گشت پس پادشاه باو گفت که حق بسیار بر من دار و پادشاه
مرا بمن برگرداندی من دختر خود را بتو تزویج کردم گفت من باوری دارم از او جدایتونم شد پادشاه گفت دختر مرا بکیر و
هر قدر که خواهی نزد با مان نگاه که اراده رفتن کنی دختر مرا با خود ببر پس دختر را بعد او در آوردند و یکسال از نهایت غرت
و شوکت و رفاهیت در ملک آن پادشاه ماند چون بعد از یکسال اراده رفتن کرد پادشاه از همه چیز همراه او کرد از
اسب و کوا و کوسفند و ظروف و اسب و دام و اسب و در بسیار پس سیران آمد باز وجه و اموال روانه دیا خود
شد تا رسید بانموضع که آمد در آنجا دیده بود پس دید که آمد باز آنجا نشسته چون آمد و او را دید گفت چرا بعد خود
و فاکر دمی جوان گفت که نشته را بر من حلال کن حال آنچه دارم با تو قسمت میکنم پس آنچه داشت بدو حصه کرد و گفت هر چه
که میخواهی بختیار کن پس حصه بسیار کرد پس آنچنان گفت که وفا کردم بعد خود گفت نه گفت چرا گفت زیرا که زن سینه
از آنها است که درین سفر بهر سانه و من در آن شهر یکم چون گفت رست گفتی همه مال را بکیر و زن را برای من بکیر گفت
نیم خود چیز را که از من نیست پس اراده بر سر زن که بخت کرد و حصه کند و گفت اختیار نمایم آنمرو گفت و فاکر دی
بعد خود آنچه آوردی و آنچه با تو است همه از آن تو من ملک خداوند مرا فرستاده که تو را حسب از هم جدا آنچه کردی نسبت
بان مرده که بر سر راه افتاده بود و نسبت پادشاه عمل تو در شهر شیخ ابو الفتح رازی در تفسیر خود آورده که چون
ایه مبارکه من ذا اللی بقرض الله قرضا حسنا فیضا عفی عنی و الله یقبض
و یسطر و الیهم ترجعون گیت آنکه قرض دهم بخدای ام نیکو داد و چندان کند مرا و زیاده تمامی بسیار و خدا
تک کند روزی را بر آنکه خواهد و فراق کند بر آنکه خواهد و مرجع و ماب بگوید خداوند است ناز شد مردی بود در صحابه را
صلی الله علیه و آله نام او ابوالدحداد بیا در رسول الله علیه و آله را گفت یا رسول الله خدا از ما قرض میخواهد و او از ما بی نیاز
است گفت بلی میخواهد تا شمارا بهشت بر دقت یا رسول الله اگر قرض دهم بخدای من و جل تو خدا کنی برای من
بهشت گفت آری هر که او صدقه دهد مانند آتش در بهشت بدهند گفت یا رسول الله ادل من ام الدحداد با من

حکایات رسیدن نخبه از دادن صدقات

۲۳۴

گفت آری گفت و این دختر کن صداح با من شد گفت آری گفت دست من ده رسول الله صلی الله علیه و آله دست
در دست او نهاد و گفت یا رسول الله مرا دو خراسانست یکی بکالا بدیند و یکی بر یدینه جز آن چیزی ندارم هر دو فرض
کردم بظلمتی سوز جل رسول الله صلی الله علیه و آله گفت نه یکی فرض کن و یکی را بکن اسبخت تو و عیال تو باشد گفت
یا رسول الله چون چنین فیه کوهش کن از این دوستان که بدینست خدا نیست و آن جانیست ششست ما بن در دست
رسول صلی الله علیه و آله گفت اذ ایجنک الله الجنة جسمم خدایت بود و پدر اندک ابو الدصاح بیاد داشت
و فرزندش در صدقه بودند کرد در قن میگردیدند و کار میگردیدند و از داد و این متبیا الشاکر شد الله ربی سبیل
الرشاد الی سبیل الخیر و السداد یعنی من الحاکم الی بالراد فقد مضی فرضا الی الشاهد
اقرضته الله علی عثمادی بالطوع لا من ولا انداد الا حیا الضعف فی المعاد فاتحی
بالنفس الاولی و الله لا شک فیخیر زاد قدمه المراء الی معاد ام الدصاح گفت بارک الله
الایما شریعت خدایت مبارک کن و آنچه خریدی ابو الدصاح اینست یا بگفت بعلمت ذی الدیه و نصیحه
انک الحظ اذ الحظ و ضحی قدمع الله عیالی و معنی بالهجوم السوداء و الزهر البلیح
و العبد یسعی و لک ما قد کج طول الالیالی و لک ما اجترح ام الدصاح آنچه که دکان در دامن و این
و استنار شد و بر خیت و آنچه در دهن دهنش از دهنشان بگرفت و بن خت و بیرون آمدند و با صدقه دیگر فرستند
رسول الله صلی الله علیه و آله گفت که من غلقی در راه و دار فلاح فی الجنة الی الی الدصاح گفت پس از
بزرگ سر فراخ که ابو الدصاح را خواهد بود در بهشت و شیخ طبری در مجمع البیان روایت کرده که او سبب دل
آن آید زیرا که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود هر که تصدق کند بصدقه پس برای دست و مثل آن صدقه در
بهشت پس ابو الدصاح انصاری که نام او عمرو بن الدصاح است گفت یا رسول الله پس من و بهشت که صدقه همی از اندورا
برای من و مثل او خواهد بود در بهشت فرمود آری گفت ام الدصاح با من خواهد بود فرمود آری گفت سببیه با من خواهد
بود فرمود آری پس صدقه داد و بهتر پس بتانرا تسلیم کرد آنرا بر رسول صلی الله علیه و آله پس آن آید ناز شد پس مضاعف کرد
خداوند صدقه او را بدو هزار و اینست مراد قوله تعالی اضعافا کثیرا پس ابو الدصاح کشت پس یافت
ام الدصاح و سببیه در بتانیکه صدقه کرده بود پس بدو بتان ایستاد و پیر کرد از گناه داخل شدن پس بدو کرد
ای ام الدصاح گفت لبتیک یا ابا الدصاح گفت من این بتانرا صدقه کردم و خریدم و مثل او را در بهشت و ام الدصاح
با منست و سببیه هست گفت مبارک کند خداوند آنچه را خریدی و آنچه را سببیه پس بیرون فرستند و بتانرا حضرت
رسول صلی الله علیه و آله تسلیم کردند پس فرمود چه بسیار فخر که او پیوست خوشه آنها ابو الدصاح را خواهد بود در بهشت
سببیه جماعت بسیار از اکابر علماء با ساند مقبره روایت کردند در سبب فل سورتم لای و ما بذکر کی که اقدم
انها است قناعت غنی شیخ جلیل فرات ابن ابراهیم کوفی در تفسیر خود روایت کرده از جناب صادق از پدرش

سبب نزول سوره مبارکه هلالی

۲۲۵

از حبش علیه السلام که گفت مرض شد خباب بن حسن علیه السلام مرض شدیدی بر عبادت کرد ایشان را سرور فرزند آن آدم محمد
صلی الله علیه و آله و عبادت کرد ایشان را ابو بکر و عمر بن عمر عرض کرد بر علی علیه السلام یا اباجحسن اگر نذر میکردی بچه خداوند
نذر واجبی زیرا که هر نذیر که نیست برای خدایس و حبسیت بر صفتش فانی آن پیش بر خود علی بن ابیطالب علیه السلام اگر خداوند
عافیت داد و فرزند آن را از مرضی که دارند روزه بگیرم بر خداوند سه روز پی در پی و فاطمه علیها السلام فرمود مثل گفتار
علی علیه السلام و کسی که بودم شاید اگر او روزه نمی شد گفت اگر شفا داد خداوند و سیدم از آنچه دارند روزه بگیرم بر خداوند
سه روز پس چون خداوند عافیت داد و چون از مرضی که داشتند علی علیه السلام رفت نزد همسایه خود که او را سمعون بن
حارثی شنید پس با گفت ایشمعون صبا عجمی ده با قدری ششم بر یکم بر سیه آفرای تو دختر محمد صلی الله علیه و آله یعنی
آن جوهر از ریشش باشد پس او را و بود آن جوهر صوفی پس با و فرمود اید خیر رسول خدا بخور این را و پس از آن شب را
بروز آوردند و روز را روزه چون شام شد برخواست کینه و صاعی از بخور را خیر کرد و پیچ کرد و نان نخت قرصی بر علی
و قرصی بر فاطمه علیها السلام و قرصی بر حسن و قرصی بر حسین علیه السلام و قرصی بر اکبر علیه السلام و قرصی بر ابوسلو علی علیه السلام و آله
نماز کرد پس آورد و بنزل تا افطار کند چون گذشته شد پیش روی ایشان و اراده خوردن کردند ناگاه سبزه بر خانه
ایستاد و گفت ای سلام علیکم یا اهل بیت علیهم السلام مسکینان مسکینان طعام دهید مرا خداوند طعام دهد شمارا بر خوارها برشت
پس نخت علی علیه السلام و انجماعت نماز از دست خویش حضرت علی علیه السلام این شمارا انشا کرد و گفت فاطمه
ذات السود و الیقین یا بنت خیر الناس اجمعین اما ترین لباس المسکین قد جاء بالبادیه حنین
یطلب الله و یستلین یشکوا الینا جاع حنین کل امرء یکسبه هین من یفعل الخیر یفقه هین
و یدخل الجنة امنین حرمت الجنة علی الضنین یهوی من النار لی سجین یخیر منها خیر جحیم
پس فاطمه علیها السلام بن ایثار انشا نمود و فرمود امر که سمع یابن عمر و طاعنه ما بی من لوم و لا وضاعه
امطعن اللوم و الرفاعه عذبت بالبرکة صناعه انی لا اعطیه و لا انمی ساعه ارجو لان جعت من الجاعه
ان الحق الاخیار و الجماعه و ادخل الجنة فی شفاعه پس طعام خویش را آن مسکین دادند و شب را روز آوردند با
همان روزه و خنشینند بخواب چون شام روز دیگر شد کبریک برخواست بسوی صاع دوم پس آنرا خیر کرد و پنج قرص نان از آن نخت
و علی بن ابی طالب علیه و آله نماز کرد پس بسوی منزل کرد تا افطار کند چون طعام گذشته شد پیش روی ایشان و اراده خوردن
کردند ناگاه یمنی بر در خانه ایستاد و گفت ای سلام علیکم یا اهل بیت محمد صلی الله علیه و آله و سلم طعام دهید مرا خداوند طعام دهد شمارا از باند هشتی
پس نخت علی علیه السلام و انجماعت زدست خود طعام را و علی بن ابیطالب علیه السلام انشا کرد و فرمود ۲۶
فاطمه بنت السید الکرم بنت نبی لیس بالزینم قد جاءنا الله بنی الیتیم و من یسلم فوالسکیم
حرمت الجنة علی الذینم و لا یجوز الصراط المستقیم فصاحب النخل یقف ذمیم پس فاطمه علیها السلام بن
انشا کرد و فرمود انی ساعطیه و لا ابالی و انثر الله علی عیالی و اقض هذه الغزل فی الاغزال

طعام الضعیفین و المسکین

حکایات دیدن خیرت از دواں صدقات

۲۲۲

و رفت تا آنکه داخل شد بر رسول خدا صلی الله علیه و آله در مسجد شریف چون فارغ شد رسول خدا صلی الله علیه و آله دست زد
بر کتف علی علیه السلام پس فرمود یا علی بریز برویم بمنزل تو شاید بیایم در آنجا طعامی چه سبید یا کرفس تو آندینار را از
ابی حبله پس روانه شد و علی علیه السلام میامید که از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سنگ شکسته شکسته بود تا آنکه در خانه
فاطمه علیها السلام را کویدند چون نظر فاطمه بر رسول خدا صلی الله علیه و آله افتاد که سنگی در خمارش اثر کرده بود و بر زرد
ورفت و گفت داد از رسدائی نزد خدا و رسولش یا ابوالحسن نیست سه روز است که نزد ما پیوستی نیست پس داخل شد در
پستکوفانه دو دو کت نماز کرد و آنجا عرض کرد و اینچند آماجور این چند پیغمبر است و فاطمه دختر پیغمبر تو و علی برگزیده پیغمبر تو
و عیسم او این دو حسن و حسین نزد زادگان پیغمبر تو یا رضایابی پس علی از تو سؤال کردند که خود فرستی بر ایشان
مانده از آسمان پس فرد فرستاد مانده را بر ایشان و کفران نمودند با آنجا بیایند شکاک محمد کفران کردند با آن نعمت پس از اسلام
لطافت شد تا گاه کاسه بزرگی دیدید از ثریه و آب کوشش پس از آب رشت و کشت نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله
پس بنجابت رست را بسوی کاسه داد کرد و پیک کاسه و ثریه و آب کوشش تسبیح کردند خداوند را پس خواند بنی صلی الله علیه و آله
و ان من شیء الا بسیرة محمد و فرمود یا علی بخورید و طرف کاسه و خراب سید صومعه و را یعنی قبه وسطا
زیرا که برکت است پس میل فرمود رسول و علی و فاطمه و حسن و حسین صلوات الله علیهم و حضرت میخورد و بر رسول و علی
علیه السلام تسبیح میکرد و علی علیه السلام میخورد و از روی تعجب بغافل نگاه میکرد پس صلی الله علیه و آله فرمود یا علی بخور
و چیزی از فاطمه سؤال کن خدا ترا که گرداند مثل تو را و مثل او را هم در دختر عمر و زکریا که هرگاه داخل میشد زکریا
در محراب میهم نزد او رزقی میدید میگفت از کجا آمد این برای تو میگفت از نزد خدا زیرا که خداوند روزی میدهد بآنها که
میخواهد بی اندازه یا علی این بل آندینار است که قرض دادی با قرض گرفتی تحقیق که خداوند عطا فرمود بتو میت پیغمبر
چون از معروف اقامه کرد از آنرا بیاورد در دنیا اینکه طعام کرد ترا از بهشت خود و بیت و چهار حجره آنرا خیر
برای آخرت تو و علی بن ابراهیم از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که در نزد فاطمه علیها السلام قدری جوین
آنرا حیره ساخت چون پخت و پیش روی خود که نشاند مسکن آمد و گفت خدا شما را رحمت کند بخورید بها اذا خج
خدا شما را روزی داده پس علی علیه السلام بخورست و ثلث آنرا با داد پس در یکی نشد که میتمی آمد و گفت خدا شما را
رحمت کند اطعام کنید بها اذا خج خداوند شما را روزی کرده پس علی علیه السلام بخورست و ثلث دوم را با داد پس
در یکی نشد که سیر آمد و گفت خدا شما را رحمت کند اطعام کنید بها اذا خج خداوند شما را روزی کرده پس علی علیه السلام
بخورست و آن ثلث باقی را با داد و از آن شپید پس خداوند نازل فرمود آیات مبارکه عینا یشریب بها عباد الله
تا و کان سعدی مشهور را در شان امیر المومنین علیه السلام و آن جاریست در حق هر مؤمنی که بکند آنرا بک
خداوند چهار آیه عظامه علی در مناجاة اصلاح نقل فرمود از عالم جلیل احمد بن محمد بن خالده بنی صاحب کتاب
محاسن که در کس کرده عمر امام حسن عسکری علیه السلام و عیبت صغری را که گفت من نه و آدم کرد و همان ابو الحسن

حکایات دیدن خیر از قضاء حوائج اخوان

۲۲۸

مادرانی نشی گویند بودم و بر من در نوا و طیفه بود هر سال ده هزار درهم که آنرا از مالیات قریه که در کاشان داشته
 محسوب کردم پس از من مطالبه مالیات کردند و او بجهت پاره کارها از من غفلت کرد پس در روزیکه در سختی و مضطربانده
 بودم که ناگاه داخل شد بر من شیعی عقیف که سست شده بود از لورفته بود و او مرده بود و صورت زنده پارس
 گفت ای ابو عبد الله صبح کرده میان من و تو را محصنت دین و موالات ائمّه طاهری علیهم السلام پس بر من پیروی من در این ایام بجهت
 رضای خداوند و سادات پس با کفتم در دو حصیت گفت در حق من گفتند که من در زمانی نوشته ام سلطان در امر تو گویند
 پس حلال کردند باین سبب مال مرا و خون مرا پس او را وعده دادم که حاجت تو را بر می آورم و وقت پس از رفتن او من
 اندیشه کردم و گفتم اگر طلب کنم حاجت خود و حاجت او را هر دو با هم بر آورده نمی شود و اگر خواش کنم حاجت او را حاجت
 مرا بر نخواهد آورد پس در بهمان ساعت بر خواستم و رفتم بخواب گفتم خودم پس با فتم حدیثی را که روایت کرده بودم آنرا از جابر
 صادق علیه السلام و آن نیست که هر کس خالص کند قصد خود را در حاجت برادر مؤمن بمقتد می کند انجام آنرا بر دست او
 و بر می آورد و هر چه بخواهد خود را در پس بهمان ساعت بر خواستم و بر سر خود سوار شدم و آمدم بر در خانه ابو الحسن مادرانی پس
 بعضی حاجبان مانع شدند و بعضی اذن دادند پس رفتن شدند بر داخل شدن من پس داخل شدم و با فتم او را که نشسته
 بر چهار پیش خود و یکم کرده بود بر سرند او کانه و بردست او چوبی بود پس سلام کردم بر او و او ایستاد و مرا کرد
 بشیر پس خداوند جاری کرد بر زبان این آیه را که یاد از بلند آنرا خواندم و ابتهغ فیما اتیک الله اللّٰه لا اخلی
 ولا تنس نصیبک من الدنیا و احسن کما احسن الله الیک ولا تبغ الفساد فی الارض ان الله
 لا یحب المفسدین حاصل مضمون سجوی در آنچه خدای تبارک و تعالی داده از مال و جوارح و جاه و آخرت را هر نعمتی که
 بتو داده از داخل و خارجی و ظاهری و باطنی در راه خیر صرف کن و آخرت را آبا و دما و فرموشن بکن قیمت و
 حظ خود را از دنیا از حیات و محبت و فرغت و جوانی و نشاط و توانگری که اگر در راه خیر صرف کنی از دنیا ببرد
 و فرموش کردی که چه بتو دادند و ببرد چه دادند و دفع آنها بر تو حصیت و در کجا خواهد بود و نیکی کن چنانچه خدا فرمود
 کرده بتو که آنچه را محتاجی بی سوال بکنی استحقاق بدون منت و ادبست بخو که ندانی زده و میدهد تو نیز بدین
 چنین به طلب کن فساد بر زمین که نشود مگر باسوق و تباه کردن زمین بدون خود بمحاصی و انداختن آن از طلب
 آنچه از او خواسته پس سبب سران کند فساد در زمین برکت از سبب و گیاه و غیره چنانچه در باب سیم اشاره آن
 شده برستیکه خداوند دوست ندارد فساد کنندگان را پس ابو الحسن گفت خداوند دوست دارد که اگر ام تو ای ابو عبد الله
 تفضل کرده خداوند با ما موالیکه قرار می دهیم آن قیمت برادر آخرت و ابتهغ فیما اتیک الله اللّٰه لا اخلی
 ولا تنس نصیبک من الدنیا اشاره است بر ما شوم و لباس پاکیزه یعنی این در فقره از آیه را که خواندی
 بجهت ترغیب بدادن آنها است و احسن کما احسن الله الیک ولا تبغ الفساد فی الارض ان الله
 لا یحب المفسدین اینمقدمه حاجتی و سببا بآنچه او است پس ذکر کن آنرا بار و می کشاده بتالی و آرمی گفتم

تفسیر فیما اتیک
 و ابتهغ فیما اتیک
 الله لا اخلی

حکایات دیدن سیر از قضای حاجات مؤمنین

۲۲۹

صحت بیست و هفتم

خلاصه را در حقش چنین در جهان گفتند گفت آیا او را شیعیانست که می شناسی او را گفتیم که چون بیک در دست داشت
اندرخت و از گری فرو داد پس باره کرد بسوی غلام خود و گفت بیا را که فتر را بر او فتر آرد و که در آن ثبت بود مال آن مرد
و آن مالی بود بجهت پس امر کرد که در دند با و و امر کرد که او خلقی و استخبر در کرد اند او را بسوی الهش معزز و مکرر پس
گفت ای ابو عبد الله کوتاهی نکردی در نصیحت و تدارک کردی کار را بسبب و پس پاره کرد از جانب خود و رفته بدین
خوشش من و نوشت در او و بسم الله الرحمن الرحیم یطلق لاحد بن محمد بن خالد البرقی عشق الالف
درهم و ذلك من خراج ضیعه بقاشان داده شود برای احمد بن محمد در هزار درهم و این شد از مالیات فرعه
او بکاشان یعنی از آن بابت حساب شود پس اینکی صبر کرد و گفت ای ابو عبد الله خداوند ترا پادشای نیک دهد از
جانب من تحقیق که تدارک کردی کار را بسبب و و تلافی کردی حال مرا بجهت او یعنی اصلاح کردی خرابی کار من را که
بسته ظلم با و پدید شده بود پس از جانب خود و رفته دیگر پاره کرد و نوشت در او و بسم الله الرحمن الرحیم یطلق
لاحد بن محمد بن خالد البرقی عشق الالف درهم و ذلك لاهتدائه الصنیعة والعارفة الیها حاصل
آن ده هزار درهم دیگر با و دهند چون با و دالت کرد بخیر و نیکی او احمد گفت پس من قصد کردم بسوی دست او را
گفت ای ابو عبد الله کار مرا منسوب کن و الله اگر دست مرا بسوی سید پای تو را بسوی من کم بود و حق او این
متمم است بحبل آل محمد علیه السلام مؤلف گوید این ابو الحسن را درانی امش احمد بن حسن بن حسن است
و اشرعیان خاص و مورد توقیع امام عصر علیه السلام خواجه سید بن طاووس در کتاب فحج الهموم روایت کرده از
ابو جعفر طبری حکایتی طولانی که محصل آن آنکه ابو اعباس احمد بن دینوری سراج طعنه ستاده از دینور را داده حج
کرد و یک سال بعد از وفات امام حسن عسکری علیه السلام و اهل دینور شانزده هزار شرفی که از مال امام علیه السلام
در نزد ایشان جیش بود با و دادند مال هر کسی که او بخواهد بکشد نشان و علامت آنرا بگوید تسلیم کند چون بکران شاه
رسید ابو الحسن را درانی در سجا بود و نیز هزار شرفی در میسر کرد با چند خسته جامه الوان که در بقیه بسته بودند که احمد
نیست چیت در آن پس احمد آمد به بغداد اول نزد و نفر گذارین که مدعی نیابت بودند رفت و نشانی نیافت انگاه
نزد ابو جعفر محمد بن عثمان رفت و با و دالت او رفت بشماره و رفته حضرت امام عسکری علیه السلام وکیل حضرت
ملاقات کرد پس از عرض مطلب توقیع از جانب حضرت جغت علیه السلام بیرون آورد که حاصل مضمونش احمد رسید و با
او است فلان مقدار که در سینه چنین تا آخر نشان نشان سپاه و از کران شاه فلان مقدار از جانب احمد بن الحسن
المدارانی و عدد جامها و رنگ هر یک را بیان فرمود و امر فرمود که آنرا را در بغداد به ابو جعفر بدهد و نیز چنین کرد و در
مرحبت اهل دینور جمعه شد و آن توقیع را بر ایشان خواند یکی از آنها بهوش شد پس از چندمی ابو الحسن را در این ملاقات
کرد و قصه را نقل کرد ابو الحسن گفت سبحان الله اگر من در چیزی شک کنم در این شک نکنم که من خدا می خورم و جمل
از حجت نمیکند ارد بدانکه چون کوتکین جنگ کرد با یزید بن عبد الله در سمرقند و بر بلاد او استولی شد و خوانه او را

حکایات دیدن نجات سہرازدادن صدقات

متصرف شد مردی بن گفت که پسر بن عبد الله بن شمس خود را چهار دایلی در خانه مولای علی علیه السلام پس من
خزانه یزید را نقل میکردم بسوی کوفه بنی یحیی و بن شمس را پس انداختم آنکه چون آن چرخه نماند و میرد هشتم که
بماند برای مولای علی بن حاتم بنی یحیی بن شمس شد بن شمس را بنده کردم در هزار اشرفی و آنرا
جدا کردم و بخازن خود سپردم و گفت در محکم ترین جا بجا بگذار و خروج کند هر چند خلع محتاج شوم و من در هر یک در مجلس خود
نشسته بودم و حکم می نمودم و امر دینی میکردم که ناگاه ابو الحسن که داخل شد و زیادت داشت از حاجتش سپیدم گفت
در خلوت باید بگویم خازن کوشه از خزینہ را فانی کرد با بخار فقیم پس فقیه کوچکی بیرون آورد از مولای علی علیه السلام که در او
نوشته بود ای احمد بن الحسن هزار اشرفی ماله و دوز تو است قیمت است شمس تسلیم کن به ابو الحسن که پس بپوشید شکر خدا
بسجده افتاد و دست که بخت نداشت چون غیر خودم کسی مطلع نبود و بخت سود سه هزار اشرفی دیگر بر آن نماند و دم که
خداوند بر من باین نعمت کند که دست تمام شد بطریق حدیث پیچیده بسط شیخ طبری مشکوٰۃ الانوار از احمد بن محمد
الربیعان روایت کرده که شمس بنی یحیی بنی علی بن ابی طالب را که در کوفه بود و کوفه را که در کوفه بود و کوفه را که در کوفه بود
فرمود چون نمونی محبان او شدی پس با بخت تو شمس طرف فخری داد که در او بود چهار هزار و یک نفر با پس خداوند
عطا فرمود با و بعضی بر دانه خوراکت به شمس شیخ سفید در کتاب اختصاص بدست کرده از برید علی بن ابی طالب
که گفت داخل شد م برای عبد الله علیه السلام پس شمس خود را به شوم عالم نیکو بود و امر و تمامی چیز با تغییر کرده پس شمس خود
چون وارد کوفه شوی بجوی ده در هم و اگر نیافتی آنرا پس بفردن الشی از بالشهای خود را بده در هم پس دعوت کن ده نفر
اصحاب خود را پیش از این و همیا کن بر ایشان طعامی چون از خوردن فارغ شدند پس از ایشان خواهش کن بر آن تو
خدا را بخوانند گفت پس آن دم بکوفه جستجوی ده در هم کردم قادر شدم بر آن تا آنکه فرو ختم بشیر ابره در هم چنانچه حضرت
فرمود و بر ایشان طعامی ساختم و ده نفر از اصحاب خود را خواندم چون خوردند سوال کردم از ایشان که برای من
در کسند پس در یکی نکردم که دنیا مال شد بسوی من هفتصد قطب را دادم و در کتاب بسبب لباس نقل کرد که شمس
از قاضی بنی حنیف خواست پس او وعده داد هنگام ظهر چون وقت ظهر آمد دعه کرد وقت عصر چون در آن وقت آمد
او را نا امید برگرداند پس او و همین گشت در راه شخصی نصرانی با دو و چهار شد و از حالت سپید قصد خود را برای نقل
کرد نصرانی گفت تو و فرزندت در نصفه مسیّد امیکه زنده ام پس قاضی در شب خواب دید و قصری در شب
پس خواست دخل در آنجا شود پس او و اندک زد که این دو قصر را بر تو بنا کرده بودیم چون سایه لبر کرد دانی ما دادیم شما
بنصرانی چون قاضی بیدار شد آمد پیش نصرانی و خبر داد با و آنچه را دید و نصرانی نقل کرد بر او آنچه آن مسلم کرد پس
قاضی گفت خریدم آنچه را با دادی بده هزار در هم گفت نیفر و شمس و سلام آورد دهشت تمام ایضا در کتاب
روایت کرده که سائک داخل شد در مسجدی چیزی با و نداند پس آنکه سائک مرد پس و فر دایم آنروز او را کفن کرده و
دفن نمودند چون مسجد گشتند دیدند آن کفر که در هر یک کشته و بر او نوشته بود این کفن گشته شد بشما و پرو

[illegible]

حکایات دیدن خیر از دامن صدقات

۲۳۱

غضب کرده نشاندیم و علی در اعلام الوسی و بیت کرده از ابی امامه که رسول صلی الله علیه و آله فرمود باصحاب خود آیا خبر
 ندیدیم شما را از خضر گفتند آری یا رسول الله فرمود وقتی که میرفت دیدم از او یک کوزه ای را که در آن آب بود و در آن کوزه
 گفت تصدق کن بر من خداوند بگفت دهد در تو خضر گفت ایمان آوردیم بخداوندیم چه خداوندی تقدیر فرمود میشود در نزد من
 چیزی نیست که آنرا بدهم مسکین گفت قسم میدهم بوجه خدا که تصدق کنی بر من که من می بینم خیر را در زخاره تو و امید
 دارم خیر را در نزد تو خضر گفت ایمان آوردیم بخداوندیم سئوال کردی از من بپایه امری بزرگ نیست در نزد من
 چیزی که بدهم آنرا بگو مگر آنکه بگیری مراد بفروشی مسکین گفت چگونه است می آید این خضر گفت سخن حق میگویم تو بپرستی که
 سئوال کردی از من بامری بزرگ سئوال کردی از من بوجه رب من پس بفروش مرا پس او را پیش انداخت بست باز داد
 چهار صد درهم فروخت پس سکه و پیرش شتری ماند که او را بکاری و امید داشت پس خضر گفت تو هر سکه یک بجه خدمت
 کردن پس بکاری مرا فرمان ده گفت من ناخوش دارم که تو را بجهت اندازم زیرا که تو پیری و بزرگ گفت تعجب نخواهی داشت
 یعنی هر چه بگوئی قادرم بر آن گفت پس بجز این سکه نقل کن و کمتر از شش نفر در گیر و زخمی تو نیستند آنرا را بکشند
 پس بخواب در همان ساعت آن سکه را نقل کرد پس آن خضر گفت آسفت و جلالت کاری نیکو کردی و طاقت آوردی
 چیزی را که احدی طاقت نداشت پس بر آن سفری رودی داد پس خضر گفت کجا می کنی شخص ایستای پس چای من
 باقی بر اهل من و نیکو جاشینی کن و من خوش ندارم که تو را بجهت اندازم گفت بمشقت نمی اندازی مرا گفت خدمت
 بزن بر من تا برگردم پس آن خضر سفر رفت و بگشت و خضر برای او بنامی محلی کرده بود پس آن خضر گفت از تو سئوال میکنم
 بوجه خداوند که حسب چیست و کار تو چیست خضر فرمود سئوال کردی از من بامعظی بوجه خداوند عزوجل و وجه خداوند
 مراد بندگی انداخته اینک تو خبر دهم من آن خضرم که شنیده مسکینی از من سئوال کرد چیزی نبود نزد من با دهم پس
 سئوال کرد از من بوجه خداوند عزوجل پس خود را در قید بندگی او در آوردم و مرا فروخت و تو خبر دهم که هر کس که
 از او سئوال کنند بوجه خداوند عزوجل پس رد کند سال را و حال آنکه قادر است بر آن می آید روز قیامت و نیست در
 روی او پوست و گوشت و خون جز استخوان که مضطرب است و حرکت میکند مرا گفت تو را بجهت انداختم نشناختم
 فرمود که باکی نشناختی که باشتی مرا و احسان کردی بخت پر و ما درم خد تو حکم کن در اهل و مال من آنچه خداوند بر تو کشف
 نموده یعنی در اینجا باش و هر چه خواهی کن یا تو را احتیاج کنم هر جا که خواهی برو فرمود مرا با کن تا عبادت کنم خداوند را
 چنین کرد پس خضر فرمود خدایا اگر مراد از بندگی انداخته نگاه راجعات داده شد شیخ ایریم کفتمی و کتاب
 مجله الخیر لب نقل کرده که دیدم در بعضی از کتب اصحاب که گفت ابوالقاسم پرویز را بوالعلاء که من مجوس بودم پس طلب
 کردم قدری خرمی بجهت موکلین که بآنها دهم ایریم یا نشدم و آنکار صدقه دادم پیش من بپایه امری که میگفت ای ابوالقاسم
 خیر باقی میانده و احسان نگاه میدارد و مرا آنچه را پیش فرستاده ملاقات خواهد کرد در صبح آن روز فرج رسید و او جس
 ببردن آدم یاد دهم بخط عالم فاضل مولانا ملک علی شاگرد عالم جلیل شیخ حسین والد شیخ بهائی رحمهم الله

حکایات دیدن خیر از دادن صدقات

۳۳۲

نیت که عبد الله صاحبی
نیت که عبد الله صاحبی

وزیر رجال ابن داؤد که در اینجا اجازه نیز بود و بخواهر خود بر او این حکایت دیدم که منقولست از عبد الله بن مسعود
که گفت سالی در حج بودم در آن کثرت عرفات خوابم بود و بگوشت رفتم خوابیدم در خواب دیدم که ندائی از آسمان رسید
که این همه خلایق که در حجند هیچ کس را که ام مقبول نیست الا حج شیخ موفقی که حج نیاورد و بچه را با و بخشیدم چون برخاستم بعد از
اتمام زیارت شیخ آدم چون دیدمش سلام کردم گفت علیک سلام یا عبد الله گفتم چون دست می نام مرا گفت چند روز
که ملهم میشوم که دوستی از دوستان بادیون تو می آید که عبد الله نام دارد گفتش را شیخ میدانیکه بچه کار کرده ام گفت
حق تعالی اندک پذیر بسیار بخش است پس گفتم که این بچه از چه یافتی گفت من مردیم موزه و دوز موزه فقر امید و ختم و از
بعضی اجرت نمیکردم و حاصل کار خود در حصه میکردم حصه بفقیر میدادم و حصه صرف ضروریات میکردم و حصه ذخیره
میکردم که بچه روم چون موسم حج شد خوشتم که روانه شوم ای خانم ام بفرزندی حامله شد و میگفت که امسال مرد و بیهی
که حامله چه میشود من بجل نمیکردم تا آنکه از منزل بیاورد بوی کباب شبانم رسیده آرزوی آن کرد آدم و همسایه را گفتم
که اندکی از آنچه میپزی بمن ده که بغیال خود برم که آرزوی آن کرده بر همسایه ضرورت شد که آنچه هست بگو یک گفت یا عبد الله
این را ده بگذر که آنچه بر ما حلالست بر تو داهت حرامست که من بدست قوت عیال نیایم و از رسول خدا صلی الله علیه
و آله نصبت شده که اگر کسی در محله افتد مقدار سدره سق از میته میتواند خورد من خشم بکنار خندق خرمی مرده یا فقم و قد
از این جهت عیال آورده ام و کباب کرده چون اینجا خال از دو شنیدم مونتج با و دادم و او بوی خوشحال گشت و این بچه
از نجاست دو آفتد هم شیخ جلیل و رام بن ابی فراس در شبیه لوطی نقل کرده که عبد الله بن مسعود وقتی قوت
بمزد که داشت پس سه و دو آمد در نخلستان قومی و در اینجا غلام سیاهی بود که کار میکرد در آن نخلها ناگاه قوت آن
غلام را آوردند و سکی نیز داخل باغ شد و نزدیک غلام رفت پس غلام انداخت یک قرص از آنرا بر آ و پس خورد آنرا
قرص دوم و سیم را انداخت پس او پس آنرا خورد و عبد الله نظر میکرد و گفت ای غلام چه قدر است قوت تو هر روز گفت
چنانکه دیدی گفت چهار بر کردی این سکر بر نفس خود گفت این مسینی است که سگ ندارد و کمان میرود که از مسافت
دوری آید که سینه بر ناخوشد شتم که ردش کنم گفت ام روز چه خواهی کرد گفت بکر سگ میکند بکر سگ میکند
مرا بر سخاوت ملامت می کنند و این غلام نمی ترست از من پس بدان نخلستان را و غلام را و آنچه در آن باغ بود از
آلات و اثاث نگاه غلام را آردا کرد و همه آنها را با و بخشید پس از هم جنابان عالمان فاضلان صالحان
فخر الفقهاء و زین الاتقیاء الجبر المقید سید محمد که از اعیان علماء بلاد طیبه کانطین و اهل انجاست و اخوی و عالم فاضل
جناب سید حسین که بیجا جماعت امامیه است در شهر بغداد و هر دو در علم و تقوی و صلاح و سداد مشهور و معروف در
نزد علماء عراق کثر الله تعالی انما لم نقل نموده که جده ایشان علویه دختر عالم جلیل و جبرئیل مرحوم سید احمد صاحب
تحقیق در فقه و اصول و مؤلف منظومه رائقه معروفه در رجال که عیال مرحوم سید حمید رجب ایشان بود و او نیز از اهل
معروف آن بلاد است سه ماه حجت شعبان در رمضان روز میگردفت و در یکی از شبها شریفه که یانیمه حبیب بن

حکایات دیدن خیر از دادن صدقات ۴۴

بود همان بسیاری رسید بر او پس در وقت افطار طعام برای همانها حاضر کرد و اندکی از آن برای سحر خود گذشت
 و بقیه را به پنج هجده داری بختری میل نکرد و همان آب تنها افطار نمود پس آنی از همسانان که غیر از خانه این سادات
 سائل نمیکرد و در در خانه آنقدر فقر و مسکنت اور میداشت پس آنچه بر سر سحر خود گذشت با سائل داد و دیگر در خانه
 ماکولی نیافت پس ناز شب خود را بجای آورد و آنی نوشید و در طاقرا اندرون بست و صبح بجال خود روشن
 و در فرشت خود رفت با قصد روزه گرفتن صبح چون مستی خواب چشمش مستحو شد و پس از بختیفته که نظر میکرد
 و می بیند مانند مبهوت بجهت غلبه خواب دید و در زنگ آزار صلات بزرگی و وقار برپا نشان ظاهر و هویدا است
 و آنکه درس ایندیگری کو چکه و در شان در ثبت بزرگتر نشست در بالای سر او دبا و خطاب کرد با همسم که اید حرکت
 من چگونه عازم شدی موزه گرفتن بدون افطار و سحر و حال آنکه تو پیری عرض کرد که فقری آمد و طعام خود را یاد
 دادم و اتفاق افتاد که برای حسن بیک باقی نماند پس سر مود با و حال چه قیل و داری گفت الو بخار و نبات چه پیکر
 از شیرینی پیر و کیر یا و حجت فرمود که رنگ هر دو سبز بود در یکی نبات و در دیگری آلو بخار و در هر یک مقدار صفقال
 از آنها بود چون از ایشان گرفت بر خوراستند و متوجه در خانه شدند پس آنی از آن حالت خواب بر خوراست هر اسان و
 هر دو کیسه در دستش بود و در در خانه کردستانان پس در بسته است بخو کیسه بود و پس آنی از آن با ذکر و مروجم رسید
 که در طاق دیگر نشسته بود و فریاد کرد که گیت در را باز کرده پس آمد و بنزد قضیه گرفت پس علویه با طاق خود حجت
 نمود و هر دو کیسه را بر طاق نماز دید بسیار سر و شد و حمد و ثنای الهی را بجای آورد و پس آنی آلو بخار را تفهیم کرد و در بر آن خانه
 و خوشیشان در صدقا و کیسه نبات را بحال خود گذشتند چند سال بر آستان شفا و تبرک هم که شنیدند خواست و گرفتند
 و دادند و در آن زمان جناب عالم جلیل القدر صفوة العلماء شریف و عمید الحکماء و اکملین مرحوم آنخوند ملازمین العابدین سلماسی
 مریض بود و مرض ایشان بغایت سخت بود و در میان ایشان الضمیت تاحی بود و اخوت داشتند صبح بهاشب
 با کرم سید قدس از آن نبات برداشته بنزد مرحوم آنخوند آمد و قصه را نقل کرد آنخوند فرمود این نبات بهشت
 است و فيه شفاء من کل داء و قدری از آن میل نمود فوراً عافیت یافت و نیز در آن زمان نور است
 جلیل الشان غلام محمد هندی که در میان نوابهای هند ممتاز و بنظیر و از خیاران بلاد بود و مریض و سکر بود و بسبب
 کمال اخلاص داشت در همان روز مرحوم سید قدری از آن نبات بر سر او فرستاد و بعضی تناول شفا یافت و خبر
 بیلا این و جامای دیگر رسید از آن خواستند و بردند تا آنکه وقتی متشنه شدند که این مقدار اندک چگونه تمام نمیشود
 با آنکه از روزیاده از یک مرتبه تقریباً گرفته شد و بعد از این التفات و تحجب و گفتن چند روز باقی ماند و تمام شد
 و مرحوم سید حیدر یکی از آن دو کیسه را در میان کفن خود گذشت و دیگر را در میان کفن علویه و هر دو کفن در میان بقیه و
 آن بچه در میان صندوقی هندی بود که همیشه بر او قفل بود و آن صندوق در صندوقخانه بود که آن همیشه متقفل بود
 چون امانات مردم را و بود و باز نمیکرد و در آنرا کرم سید یا علویه و بعد از آن سید خود کفن خود را بکسی از

حکایات دیدن خیمه از دادن صدقات

۲۳۴

بزرگان خیمه برین بقیه را باز کرد و خواست آن کیسه از میان کفن بیرون آورد آنز یافت پس از علویه پرسید کیسه در کجاست
گفت در میان کفن کفن خود را باز کرد و اندک کیمه را باز نمود و چنانچه در کیمه فاضل است محمد
باقر بن محمد شریف حسینی از علما و محدثان و شیاه در کتابت و توفیر نمود و در وقت برخواستن با هفت قدم او را تهنیت
مشایعت نمود و شب اول خدمت علی اله علیه و آله را در خواب دید که با و فرمود تعظیم کردی یکی از علما هست مرا پس از حد
خوتم که تو را در دنیا مغرور دار و ما هفت قدم مشایعت کردی پس سلطنت باقی خواهد بود و در اولاد تو با هفت
پشت پاک فرزند هفت میزد در آنجا نقل کرده که مردی بود صالح نیست هزار در بر هم مقروض بود و مالی نداشت
پس طلبکار روزی از او مطالبه کرد و در مطالبه سختی نمود پس آن مرد در میان و پریشان بخت خود بگشت همسایه داشت یهودی
چون او را با خیال دید گفت تو قسم میدهم بدین اسلام که من خبر ده از حال خویش پس نقل کرد که او آنچه بر او گذشت چون
بر مجلس گاه شده محل خانه شد و بیست هزار در بر آورده تسلیم او کرد و گفت اگر من در دین مخالف تو ام اما در دنیا
همسایه ام سر او را نباشد که تو در کفایت فرض باشی پس تسلیم کن این طلبکار خویش پس گرفت آنرا و آورد در نزد طلبکار
خود و آنچه بدو رسید صورت و قضا و حکایت را برای او نقل کرد پس آن شخص داخل خانه شد و تسکین یافت و آورد
با و داد و گفت دمه تو را ابرار کردم که من بپشت تو نخواهم بود از پیوسته و هرگز از تو مطالبه نخواهم کرد پس در شب خوابید
که قیامت برپا شده و محققا اعیال در پر او را و بعضی را بست بر پشتش میدهند و پاره را بست چنانکه عمل او را بست
رستش دادند و اذن دادند که بچسبند بهشت را و پس از بخت بدین حساب فرستاد بهشت رسید با و
گفتند تو بمرگ خود تسکین آن مرد صالح را باز کردی پس چگونه ما رو کنیم تو بنامه اعمال تو را و حال آنکه ما چشم حرمیم
و چنانچه از حساب او عرض کردی ما نیز از حساب تو عرض کردیم و چنانچه تو مال خود را با و بخشید ما نیز تو را عفو کردیم
شما فرزند هفت میزد در آنجا از عبد الله بن مبارک نقل کرده که گفت من در سبزه از مناسک حج فارغ شدم بزیارت
رسول خدا صلی الله علیه و آله رفتم پس آنجا بابت در خواب دیدم بمحض رسیدن من چون بکوفه رفتم بهرام مجوسی از من عابرسان و بگو
من صبح تو خواهم بود در روز قیامت چون بکوفه آمدنم باز او رفت و از کارهای منی که کرده بود پرسید که چنین بود
لطیف عالم شد گفت دختران و پسندم یکدیگر بیز و بچ کردم گفت بهتر ازین چیست که دردی گفت زنا می کنی
کردم بر هر یک از فرزندان خود که چون بپشت من بر میان بندند گفت آیا چیزی که نیک باشد در دین با کردی گفت
در همسایگی من زنی بود فقیر چند فرزند یتیم داشت شبی داخل خانه من شد و چراغ خود را روشن کرد چون بر ذرفت خود خوش
کرد من بجان شدم در باره او را عقوبت رفتم دیدم داخل خانه خود شد و اولاد او گفتند چه بر ما آوردی گفت جیگر دم از
دوست نزد تو شکر کسایت کنم پس دستم که نشان محتاجند بطعام حسرت کردم آنچه در نزد من بود و طبعی را پر کردم
و نزد ایشان فرستادم گفت در سجده ایمن بودم بشارت باد تو را که رسول خدا صلی الله علیه و آله تو را سلام میکند و تو را

حکایات دیدن خیر از اودن صدقات

۲۳۵

و عده شفاعت داده روز قیامت پس هر ام کسیت بر حشرت عمر گذشته در غیر سلام گفت ضایع نمیشود و در
شما یک چیز پس رض کن بر من سلام را که و جب است بر هر کس داخل شود هفتاد و هشت چهل نعمت است
جز آنری در روز لاوار که شرح صحیفه کامله است نقل کرده که یکی از مجتهدین در خواب مجسم آخوند ملا عبداللہ شوشتری را
مجلس اول و یکانه عصر خود در تقوی علم عمل از بعد از قشش در بیت نیکو و مکانیت چاک پس از سبب آن پرستید
سببش آنکه در دستم سیبی بود من از مسجد جامع صفه بیرون می آمدم پس طفلی در راه بمن برخورد پس آن سبب
در دست او گذشت من خوشحال شدم بمن دادند آنچه را که من بینی و حکامم اینک گفت آن طفل منم بود هیچکس
مردم خلد شیا حاجی نیز از خلیل طهرانی که در سدا و صلاح و فتنه آمد و در مقبل عامه خاصه و بیوع و حبس و بیو
علمای عراق بود پدر عالم جلیل شیخ مبل که نبود بر او در زهد و تقوی در عشرت نظیر و بدیل شیخنا الا که مومنینا الا که
الحاج ملا علی طهرانی است تعالی مقاصد نقل کرده که من در علم طب چندین درسی خواندم و استادانم دیدم من این مهارت
و بصیرت از کثرت کسان بود و آنچنان بود که در جو بقصد زیارت مصومه مشرف شدم بقم و در آنجا بلکه در جاکا دیگر
کرانی سختی بود که نان هجرت بدست می آمد و در آن زمان نزاع بود ما بین دولت ایران و روس و سدا آورده بودند
و در بلاد متفرق کرده بودند از زن و مرد و صغیر و کبیر و من دریکی از حجرات دار الشفا که عمارت است در زیر یک درخت متصل
به حشیش رفیع و در او حجریت که خواب و تر و درین منزل میکنند منزل کرده بودم روزی بازار فتم و پنج فلز دانی کشیدم منانی بیست
آوردیم و قصد منزل کردم درین راه بنی از اسم انصاری سپیدم که طفلی در بغل گرفته بود و از کرسی سگنی حشارش
زرد شده بود چون مراد یافت قضا مسلمانان چشم از یکدیگر خلق را کشیدید و کرسنه نگاه میدادند پس مراد وقت کردم
و آن ناز را با وادم و از و گذشت روزی چیزی نخورده شب چیزی نخوردم و در منزل شسته بودم ناگاه مردی داخل
حجره شد و گفت بی بی مراد دی سپیده که بطاقت شده و نام از ابرو و اکریطیدی سر غدار می علاجش را پرسم بر زبانم جاکا
شد که فلاچیر خوبت کمان کرده که من رفیقیم گفت پس ساخت و خورد و فوراً بهبودی یافت ساعتی کشید که همان مرد
آمد با یک جعبه که در آن لوان طهر بود با یک دانه اشرفی و معذرت و تشکر بسیار و آن زن قضیه در دود و آفوری خود را
برای شما بیان نقل کرده که چندی پیش و فاندیده بودم و بعضی از ایشان پیاره امر من است بلا بود جوای می منزل مرشد و پرسید
بهمان نحو از مغرب بدون رفت باصل مزاج و طبیعت آن دو چیزی گفت رفت و خورد و شفا یافت خبر فتم شد
بر من هجوم آوردند بهمان نحو چیزی مکلفم و خوب میشد سود زیادی بستم و بدین تحفه طبی پیدا کردم و مرحت کردم
که لامحالاً سامی مفرد است و امر جنة آنرا ایا که م چندمی در آنجا ماندم ناگاه بر شستم بطهران و در آنجا دیدم آنک که فتمی مراد
و مشهور و نام سامی است و ثابت شد و همه آن از اثر ایشان آن قسم ضامن بود و قضیه عجید دیگر دارد که در من
حکایات متعلق بسادات بیایه شایسته که فتمی در آنجا جاسید محمد بنی شمیر با بن قاسم عالمی در کتاب
اشنا عشر حکایت کرده که مردی هفتاد و سال عبادت کرده و اندوه را پس شبی در مجده خود بود که ناگاه زن جمیده آمد

حکایت دیدن خیر بزرگ از دادن یک نان بفقیر ۶۶

۲۳۶

و سؤال کرد که در مسجد را برای او بنمایند و آن شب بسوزد و پس از آن با او نمود مشغول عبادت خود شد پس آن زن
 برشت عابد نظر کرد با و پس شش بار در قفسه نماز گشت پس از عبادت نشست و در پی آن زن رفت پس با و گفت بجا
 میری گفت با آنجا که میخواهم گفت هیهات مراد من از او بنده شد پس او را شهادت داد و در منزل خود گرفت و هفت
 روز در منزل او ماند پس در آن حال فکر افتاد در آنچه مشغول بود از عبادت و اینکه چگونه فرست عبادت هفتاد سال
 به هفت شب محصیت پس آنقدر گریست که غش کرد چون بحال آمد آن زن گفت ای مرد قسم بخداوند تو عیسیا خداوند نکردی با غیر
 من و بن محصیت نکردم با غیر تو و من هیچ نمیگویم تا آنکه شما صلاح را پیش من میدهم تو را بخداوند که چون مصالحه
 کردی با مولای خود مرا بخاطر آری پس سیزده روز آن مرد فرار کرده تا آنکه شش و پنج بر سر رسید و سر بخداوند نفر کور بود و
 در نزدیکی انگور را برای او که میفرستاد برای ایشان در هر شب قرص نان پس غلام سربانها را آورد پس آن مرد عاصی
 دست خود را دراز کرد و یکی از آن نانها را گرفت پس فریاد کرد که این نان کور ما که چیزی نگرفت پس گفت چه شد نان من
 غلام گفت من در میان شما ده نفر تقسیم کردم گوشت مشبک را که خواهم سر بر دین آن مرد عاصی گریست و آن قرص نان را
 با داد و بخود گفت من سزاوارترم بهر مردن بکر سنک زیرا که قرص عظیم و او مطیع پس خود سید و سخت شد برادر سنک
 تا آنکه مشرف شد به سلاکت پس امر فرمود خداوند ملکه را که بنشیند بستاند پس ملکه حجت و ملکه عذاب را بدو فرستاد
 کردند ملکه حجت و ملکه عذاب را که از گناه خود فرار کرده و در مقام طاعت برآمده و ملکه عذاب گفت ندیده ام و عاصی
 است پس خداوند وحی کرد بایشان که بسجده عبادت هفتاد سال و در محصیت هفت شب پس آن نور انجید از پس او
 پیدا کرد محصیت هفت شب عبادت هفتاد سال خدایند و وحی کرد بایشان که بسجده محصیت هفت شب بآن قرص
 نانیکه بر گزیده آن دیگر را بر نفس خود پس انجید از پس آن برتری پیدا کرد بر آن پس ملکه حجت بض کرد روح او را
 بهشت و نیز در آن کتاب حکایت کرده که مردی روزی شسته بود باز نش مشغول خوردن بود و در پیش او یک نان بزرگ
 بود پس ملکه برد خانه آمد آن مرد دیر وقت و بر او بانگ و راند پس اتفاق افتاد که آن مرد فقیر شد و بخت از او اشل شد و زنا
 طلاق داد و او شوم کرد بعد از آن که در شومترین اوضاع میوزد و مرغ برانی در نزد ایشان بود که نگاه نگاه بر در خانه
 و چیزی خواست آن مرد برنش گفت که نمیخواه با و ده پس آن مرغ را نیز داد و چون نظر کرد دید شوم را دل و دست پس مرغ را
 داد و گریان گریست پس شوم را بگریه اش رسید او خبر داد که سائل شوم را دل و بود و نقل کرد بر او قصه خود را آن
 سالیکه او را راند پس آن مرغ گفت که دانه نم آن سالیکه او را بانگ زد و دانه بدیست و دیگر ایضا در آنجا حکایت کرده
 که زن شلی داخل شد بر عاقله گفت پدرم صدقه را دوختیم بدست صدقه را و ما در صدقه را دشمن داشت و در عمرش
 صدقه نداد مگر باره پیه و قدری گیاه که از پیش رویده بود پس در خواب دیدم که قیامت برپا شده و ما درم چوشت
 عورت خود را بهمان گیاه و در دستش همان قطعه پیه بود که او را از شکم من پسید پس قتم نیز پدرم را و دیگران را و من نیز
 و مردم را آب میداد پس طلب کردم از او قدح آبی و ما درم را سپردم که درم پس از بالا آمد آن مرد که هر که او را سپرد کرد

حکایت رسیدن بمقامات عالیہ از اتفاق

۷۳۷

02

حکایات دیدن خیر از دادن صدقات

۲۳۸

در مکان آن دایم چون ز عمار رسید حاصل آن چند برابر سازد و عمار بود و الله یضاعف لمن یشاء بلیت و
و نیز نقل فرمود از آن قوم که اول بکمال کور بود و در کنار شارع عام چون خوشه نمود و اول مرتبه خوردن رسید امر نمود و حفظ
بستان از یک سکه که متصل است بشارع دست بردارند و بمرتبه دین داکدارند که هر کس از هر جای آنجا عبور کند بر او
مباح و حاجت خود را از او بر آورد و جز خوردن آن کس بی آن کرد و داشته باشد چنین کردند و از آن وقت تا وقت چنین
تمام انکور هر عابری از آن خورد و برد و کسی بآن کاری نداشت چون در هر پانزدهم چیدن شد و از هر کس که باغی فارغ شد
با احتمال آنکه در میان موشای چیزی از نظر عابری پوشیده و در میان بر کما خوشه مخفی شده بان کرد و فرستد چون چیده
آنرا آوردند چندین برابر کرد و با انکور داشت و خوردن آن همه متر دین علاوه بر کما چیدن چنانکه آن بر آن فرستد
بیت و ششم و نیز نقل فرمود که هر سال چون کندم را پاک صاف نموده و بخانه می آورد و زکوة آنرا میداد و در
سالی از تصفیه پیش از نقل خانه بخانه افتاد که تا آخر زکوة از محتسب حسنه ندارد و کندم حاضر و فقر موجود و رحمت نقل
بر دست پس فقر را که می شناخت خبر کرد و کندم را بحساب آورده حق فقر را جدا نمود و در میان نشان تقسیم نمود و
باقی آن خانه بردند و در میان کندم با که در میان خانه بود بخشند و مقدار و سعت هر یک معلوم و پسین بود چون
حساب کرد و معلوم شد که آنچه از آن فقر او از آن کندم چسبید کم نکرد و مقدار آن باندازه که بود که پیش از دادن حق فقر
سجده بودند بلیت و هفت علی بن براسیم قوی در تفسیر خود روایت کرده از ابن عباس که کسی با و گفت
که گروهی از این میت کماندارند که بنده کاهی گناه میکنند پس مردم میشود و کسب آن از روی پس ابن عباس گفت قسم
بخدا یکدیگر نیست خدای عز و جل هر یک از این گناه روشن است در کتاب خداوند از افتاب بحجاب گرفته فرموده خداوند
ن وَالْقَلَمُ بِرَسْمِهِ مَرْدِيٌّ بُوْد و او را بکتاب بود و از ثمره آن است که هر که داخل منزل و خانه خود چسبید بنیکر و اگر
میداد و هر صاحب حقش را چون شیخ مردی که پیر از او داشت بر وند پس با آورد و بکتاب ایشان کمال که پدرشان مردی باری
هرگز نیارده بود و پیش از آن پس آن جوانان فرستند بسوی آن بستان بعد از نماز عصر نشانی که در پیش و در و کس که مانند
ندیده بودند در حیات پدر خود پس چون دیدند آن فرستاد و نیز اطمینان در سر کشی کردند و بعضی بعضی گفتند که پدر را پسری بود
که عقش رفت و بود و خفته شده بود و پس بیدار یکدیگر عهد و پیمان بگیری که ندیم با صدی از فقر اسلمین در این سال چیزی
تا آنکه غنی شویم و مال از یاد شود و ضیاع تازه بگیریم و سال آینده پس چهار نفر از ایشان را می شنید و پنجمی ششم کرد
و او هاست که خداوند فرمود قال اوسطهم الم اقل لكم لو لا تسبحون وسط ایشان گفت آری
گفت می شمارا چرا تنزیه نمی کنید خدا را و این کلام بعد از دیدن تباهیستان بود پس آنرا گفت ای عباس پس آن وسط
ایشان بود و بحسب من گفت نه بلکه درین از همه کوچکتر بود و در عقل از همه بزرگتر و وسط هر قوم بهترین ایشانست و
و لیل بر این قول خداوند است که شما ای است محمد صلی الله علیه و آله کوچکترین قومید و بهترین امتا خدای فرستاده
و لکن لک جعلنا که امة و وسطاً فرادایم شمارا امت و وسطا پس سطلی ایشان گفت از خدای چه چیز

قصه جان بسا که در سوره ن و لقلم مذکور است

۲۳۹

در برقیه پدر خود بشید که سالم میمانید و فائده میگیرید پیش او حمله کردند و او سخت بزد و چون برادر یقین کرد که ایشان اراده کشتن او را دارند در مشورت ایشان داخل شد با کرم است و بی غلبی پس منزل خود رفتند و قسم خوردند بخدا که چون صبح شد بچینند و گفتند انشاء الله پس بکتاب خداوند ایشان را بستند و داخل شد میان ایشان و روزی که شرف شد بزرگ خرس بر او از ایشان تیران مجید نمود و انابلونا هم کابلونا اصحاب لجنه از قسموا لیصر مننا مصبحین و لا یستثنون قطاف علیها طائف من ربک هم نامنون فاصبحت کالصرخیم تبار نمودیم کفار قریش را چنانچه امتحان نمودیم صاحبان بسا که میگویند که قسم خوردند که بچینند از انابلونا و انشاء الله گفتند پس کرد و او کرد و او حاطه کرد و با و عذاب از جانب و در کار تو در حال که ایشان در خواب بودند پس کردید مانند صبح یعنی سوخته پس آمد پرسیدی پس عباس صبحیت گفت شب تاریک نه روشنگار در است و نه نور پس چون صبح کردند بجماعت آواز دادند یکدیگر را که ان اغل و اعلی حرثکم ان کتم صامرین فانطلقوا و هم یخافون که با انابلونا که محمول خود را وید اگر قصد چیدن دارند پس راه افتادند و ایشان با یکدیگر تخافت داشتند و آمد پرسیدی پس عباس تخافت صیت گفت مشورت میکردند بعضی بعضی لیکن نمیشنید احدی غیر ایشان فقالوا لاید خلینا الیوم علیکم مسکین و عدل و اعلی حرثکم ان یفشتند و دخل نشود در آن بسا آمد و در بر شما مسکین و با دگر کردند که نمیتوانا بودند بر قصد چیدن یا بر منع مسکین یا حرمان از خیر بسا که نقیض مقصود ایشان بود از حرمان و در نفس ایشان بود که بچینند آن ثمر را و نمیدانستند که چه بر او وارده شده از سطوتها و نعمت خداوند پس چون دیدند او را و مشاهده نمودند چنانچه بر او انداخته گفتند اننا لاضالون بل نحن محرومون که ما نایم گشته بلکه نایم بی بهره و محروم شده پس ما و هم محروم کرد ایشان را از آن روزی بسا که معصیت که صادر شد از ایشان و هیچ یکی از ایشان اقل اوسط هم اقل اقل که لولا ان سبحون گفت بهتر ایشان را یا بکفر تمام چنانچه میگوید قالوا سبحان ربنا اننا کانک ظالمین گفتند منزله است خدای ما بودیم مسکین فاقبل بعضهم علی بعض یتلاومون قالوا یا ولینا اننا کانک طاغین عسی ربنا ان یدلنا خیرا منها اننا الی ربنا راغبون کذلک العذاب و لعذاب لاخرة اکبر لو کانوا یعلمون پس کرد و بعضی ایشان بعضی ملامت میکردند یکدیگر گفتند ایوا بر ما که ما بودیم زیاده و نیکان شاید برود کار یا عوض دهد ما را بهتر از آن که با بسوی پروردگار خود را بچینیم چنانچه عذاب و هرگز عذاب آخرت بزرگتر است و هشت قسم در تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام مذکور است که در ذکر سوختن صلی الله علیه و آله فرمود با صحابه آنچه که کدام یک از شما در شب شرم کرد از برادر خود یا پسر از خود را از برادر که در راه خدا است بجهت سیکه در او دیده بود انکا شیطان و سوسه کرد در آن برادر و پیوسته با او مجاهد کرد تا بر او غلبه نمود پس علی علیه السلام فرمود منم یسأل الله فی سوال صلی الله علیه و آله فرمود چه با علی بن آن برادر منمین خود را با هر کس که بکارت میگوید با مقدار که توانائی دارند هر چند نرسد احدی از ایشان بمقام تو و تشکا فکسی غبار تو را و مگر کسی بوی تو که سبقت میگیرد

در حدیث اختلاف صحاح

24

حکایات رسیدن بمقام عالی سیر کردن کے

۲۶۱

کردم و در خانه تدارک و نفر نهان را گرفتم در شب و همان به دوازده رسید کسی وعده و خبر آمدند و خواستند برگردند مانع شدم و کفتم هر چه هست باهم بخوریم دو قاب چاک طعام و دو کاسه کوچک خوش و دو نان سنگک هر کدام که خوردیم چهار نفر بیش نبود این غذا را از شخص مفصل که جناب خود و برادرش و سفر دیگر از قریب آید و جناب قاضی محیل محلاتی باد و نفر دیگر و جناب آخوند غلام علی خوشناری و دو نفر دیگر که بخت مرافعه آمده بودند و خودم خوردیم و سیر شدیم و نصف آن غذا بیشتر صرف شد و یک نان و یک نقاب طعام و یک کاسه خوشناری زیاد آمد که فهمیدند و متوجه ماندند از این برکت سی و دوم و نیز نقل کرد که وقتی در خدمت جناب عالم ربانی و شریف فیض سبحانی المولی الاعظم والطود الاشهر آخوند ملا فتح علی سلطان آبادی بیده الله تعالی به سمرقند مشرف شدم چند مرتبه خروجی که بجهت راه برداشتم بودم شرم پانزده تومان بود و تومان آنرا بجناب سید الدادام بعد از چند روز باز آن تنخواه را شرم پانزده تومان بود و از آن چیزی کم نشده بود سی و سی و سی و نیز نقل کرد که وقتی در نجف اشرف تنخواهی دهم یعنی از فقر استگیری کردم چون دوباره آن تنخواه را شرم بقدرده پانزده قرن بران تنخواه افزوده شده بود علاوه بر آنچه از آن بفقرا داده بودم چند ماه قبل از تمام این گناهی که رحمت الهی بپوست منی و چهره مرا بپوشانید و غلط فزونی قدس سره مذکور است که یکی از شارحین احادیث نبوی صلی الله علیه و آله در طی شرح حدیث فی کل کبد حری اجور و ابی نموده که حاصل معنی آن نیست که مردی بود در بنی اسرائیل پایی عیش در طریق جهالت فرسوده و دامن زندگانش با وساخ نامرمانی آلوده و وقتی بفقرت در رسید بر چاه رسید یکی دیدار بسیار تشنگی زبانش از گام برآمده مرد را از حواریت عطش تشنگی در دل افتاده چون دلو و سینی داشت عمامه از سر گرفته کاسه چوبین داشت بر آن بسته و از چاه آب کشیده سکر اسیر بگردانید پس الله تبارک و تعالی به پیغمبر آن عصر وحی نمود ای قل شکر لله سعبه و غفرت له ذنبه لشفقتہ علی خلق من خلقتی بدرستی که من تحقیق سعی از شکور گردانیدم و گناه او را آمرزیدم از جهت شفقت و لیسواری که او بر خلقی از مخلوقات من نمود پس این خبر با نمرود پدید از گناہان توبه کرد و آنچه فیت پاد منی خود را بر من تمام پیشانی از چاه سار آمل دانی بر آورد و سی و سی و سی و صدوق در حصال و بیت کرده از حضرت سجاد علیه السلام حدیثی که خلاصه اش آنکه من تقر باهم قم خوردند که بعد از آنکه در رسول خدا صلی الله علیه و آله را کشند پس حضرت از صحاب خواست که کسی برود و آنها را دفع کند کسی جواب نداد علی علیه السلام حاضر نبود و خبر کرد آید پس از من شد حضرت در ع خود را بر آنجا بایست شاند و شمر خود را براد حائل کرد و بر سب خود سوار گرد و شریف بر پس از سه روز برگشت و با او بود یک مرد و دو پسر و سه عیب و مرض کرد چون بعد از رسیدم اینها را دیدم برشته سوار ندیدم این اسم من رسیدند کفتم علی بن ابی طالب پیغمبر رسول خدا صلی الله علیه و آله گفتند ما برای خدا رسولی نشاسیم و فرقی نگذاشته بودیم چادر ابرو را بپوشیم و بپوشیم بر من چادر کرد تا اینکه فرمود پس در حضرت

حکایات دیدن خیر از دادن صدقات

(۲۴)

زدم و شکر بریدیم آنقدر گفتند بارسید که محمد صلی الله علیه و آله در وقت مهر بانست ما را بنزد او بر توبل کن
و این سببی با مقابل هزار سوار بود پس حضرت فرمود یکی از این دو را نزد یک پسر با و فرمود بگو اشهد ان لا اله الا الله گفت فرمود و کن و کرد نشازین پس گیر یا خواست و آن نیز فرمود قبول نکرد و او را نیز فرمود بکنید
چون امیر المومنین علیه السلام خواست کرد نشازین نزد جبرئیل نماز شد و گفت پروردگار من میسرانده میسرانده که
کش و از آنکه او خلق نیکو دارد و در قوم خود بخوبی بود پس آنقدر در زیر شمشیر گفت این رسول است که بر تو سلام
میرسانده فرمود آری گفت سوگند بخدا هرگز مالک نبودم و برهیم را با بودن برادر من و برادر من در هرگاه
و در بعضی نسخ چنین است که در وقتش نکردم در ایام کرانی من شهادت میدهم ان لا اله الا الله و انک رسول
الله پس حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود این کسی است که نشاند او را حسن خلق و سخاوت بسوی
جناح من و که نشاند در باب ششم اخراج خود دیگر سی و ششم و نیز صدوق در امالی حسب طولانی نقل
کرده که طهر آنکه امیر المومنین علیه السلام شبی در که عسب را دید که پرده که آویخته و از خدا می مغفرت میطلبد حضرت
با صحنه فرمود خدای کریم است که همان خود را در کند شب دم او را دید که باز پرده آویخته و از خدا میخواهد
که با جنب دهد و از تشنه بماند حضرت فرمود که خداوند با و داد شب نیم باز دید او را بهما حالت که از خدا چاره
هزار در هم میخواهد پس حضرت او را خواند و در خواست و او بهشت خواستی داد و هر که دانند و در خجسته
کرد شب چهارم هزار در هم میخواهی گفت تو کیستی فرمود علی بن ابی طالب گفت تو دانی مقصود منی هزار برابر صد
هزار برای دین هزار برای سیریدن خانه هزار برای محاش فرمود در مدینه بیای خانه من بعد از زمانی رفت
و آنجناب وارد شد طعامی نهشت که با و در پس از خانه بیرون رفت و سلمان فرمود با غیر که رسول خدا صلی
علیه و آله برای من غرس کرد و بعد از شش سال آنرا بدو داده هزار در هم فروخت و در ایام راه او و حضرت عسب را
خواست چهارم هزار در هم با و داد و چهل در هم نیز برای سیرج راه فقر آن خبر شدند آمدند حضرت قبضه قبضه از آن در هم
میکرفت و آنرا میداد و تمام شد بخانه برشت فاطمه علیها السلام پرسید با غافل و خشی شمر آن چند شد فرمود و آدم
بکسانیکه جاکردم خوارشان کنم بجهت بذلت سؤال پیش از آنکه سؤال کنند گفت من کرسنه و د و فرزندم
کرسنه و شک ندارم که تو نیز کرسنه برای یک در هم ازین قیمت نبود پس در آن آنجناب گرفت رسول خدا
صلی الله علیه و آله تشریف آورد آنکرده را ساکت کرد و رفت اندکی کشید که برشت و هفت در هم آورد و فرمود
آنرا طعام بخور چون فاطمه علیها السلام آنرا با امیر المومنین علیه السلام گفت پس بسم الله و الحمد له که این ازین بزرگی است
از جانب خداوند پس ایام حسن علیه السلام بیرون رفت و دید که میکو یکیت که قرض ده غنی و فاکستند
یعنی خداوند را حضرت با امام حسن علیه السلام فرمود با و بدیدم گفت آری بخدا پست تمام را با و داد و گفت ای پدر
همه را دادی نه فرمود آنکه آنرا داد و قادر است بر دادن زیاد پس حضرت بدر خانه هر دوی رفت که در همی

خبرناخبرین و فخرن امیرالمومنین علی علیه السلام ۷۷۷

۷۷۷

قرض کند پس سبب ملاقات کرد که نایقه دار گفت یا علی این نایقه بر من فرمود بهمانندارم گفت مصلحت میهم
فرمود بچند گفت بصد در هم فرمود ای حسن بکر پس از او که نشند اعرابی دیگر را دیدند بهان صورت و لیکن در لباسش
گفت یا علی نایقه فرمود چو نایقه ای کرد گفت بپشتن جهاد میکنم اول جنگی که پیروست برو گفت اگر راست
گوئی برایتو باشد بی بهاء گفت قیمت آن نزد منست و تو آنرا بقیمت خریدی بچند خریدی من فرمود بصد در هم گفت
برایتو باشد همتا در هم پس صد و همتا در هم را از او گرفت و نایقه را داد و در سجوی آن عسکر برآمد که صد در هم را
با و در پس سواد صلی الله علیه و آله را دید که در وسط را نشسته که هرگز ندیده بود آنجا نشیند چون او را دیدند
و فرمود یا اباعحسن سبب بپایگی با و بهاء نایقه را دیدی گفت آری فدی تو شود پدر و مادر من فرمود آنکه نایقه را فروخت
جبرئیل بود آنکه از تو خرید میگشاید شتر از شتران بهشت بود و در راه از نزد پدر و در کار عالمیان پس از او پناه خیر نهاد
کن و حبیبیاج و در ویش منرس سی و هفت فقره فقیه کامل حاجی ملا احمد زرقانی در سنه این خود نقل کرده از شخصی که
از اصحاب بعضی از صلواتی بود پس از مردن آن مرد صالح او را در خواب دیدم پس پرسیدم از او که خداوند با تو چه کرده
گفت مراد من حضرت حلال خود و ادبش و فرمود آید استیکه برای چه تو را آمرزیدم گفت با حال صالحه ام فرمود نه گفتتم
با خلاصم در شک فرمود نه گفتتم بفلان و فلان فرمود نه گفتتم از اینها تو را نیامرزیدم گفت آری پس چرا آمرزید
فرمود آیا بکلی طرداری و تیر که در کوچه های بغداد میفرستی پس که به کوچه را دیدی که سر او را عاجز کرده بود و او پناه
میبرد به پای دیوار از شدت بخت و سر مالش را در رفتی محض حیرتم بر او و در میان پوستین خود که در بر داشتی بجای داد
که او را از آنجا بگردانم آری من فرمود چون بران که چهره کردی ما بر تو رحم کردیم سی و هشت فقره خبر از
دعالم فاضل محاصر میرزا محمد باقر خونساری در روایات الجنات نقل کرده که روزی یکی از لشکریان جناب
عالم جلیل آخوند ملا خلیل قزوینی شایع کافی را ملاقات نمود و یکی از کوچه های مشهدین و در دست آن شخص
برت حواله جویی بود بر بعضی از رعایا پس جناب آخوند را که بخواند یا اسمش شخصیکه حواله بر او است معلوم شود پس
چون آنجا آید بخواند فرمود این نه نشسته باسم این بنده است آن شخص را بمنزل خود برد و آن مقدار جو را با سبب
با و داد چون آن مرد رفت و شب شد جو را در نزد سیاهان شایع خسته نمیداد پس این جو با ذکر و نماز پسین
منعش شدند و سلطان رساند چون از حقیقت حال استکشاف کردند و جناب آخوند را شناخت بر اکرام
و احترام او فرمود و درین محل هم صدقه غرض بود و در مال مقام دوم در قسام صدقه بلا خله آنجا را
باید داد ممکن است بملک آن در رسیدن خیرش بجای داد و اقسام انواع آن پنج است اول اتفاق بکلیت
نیم بخل جوارح و بعضا سیم صدقه بزنان چهارم مواسات بمان پنج صدقه کردن بزرگانی
و اندکند از ضرر و اذیت با و چه جائز باشد آن کار بیک او چه نباشد و اینها گاهی با هم جمع شوند و گاهی با
بعضی یا بعضی قسم اول اتفاق بکلیت یعنی شترین رسیدن خیرات دنیوی و اخروی و رسیدن

و در بعضی قسم

قسم دوم اتفاق بجوارح و اعضا

(۴۳۵)

در اینجا مرامات کند بمسئولان و با آن اخبار منافات ندارد و الله العالم قسم دوم اتفاق بجوارح و اعضا
و بکار داشتن آنها در چیزهای دیگر کرد و خیر و منفعت آن بخواصین بآنها و انواع و اقسام این قسم قابل ضبط نیست از
کثرت و اختلاف مراتب آن که بحسب تفاوت خیرات راجع بانها پدید شود و چکاهی شود و مومن در بلا و شداید
خود و مقدم دارد بر برادر مومن و جان یا عضو یا صحت خود را فدا کند و بخیرین این بلا جان و جوارح و سلامتی
او را بکار دارد چنانچه شیخ جلیل حسین ابن سعید اهوازی از صحابه رضی الله عنه در کتاب از جناب صادق
علیه السلام روایت کرده که فرمود قسم خدا که عبادت کرده نشود خداوند بخیرتی افضل از او ارجح مومن پس بعد از ذکر
جمله از حقوق فرمود اگر باو خیری رسید پس هر گاه خداوند را و اگر مستلزم پس عطا کن باو و آن بلا را تحمل شود از جانب
او عانت کن او را و این فقره اشاره با قیام بلا است که اگر مال دفع شود بده و اگر بدن باید از او دور کرد در جوارح
و گریزی از آن نیست تحمل شود و اگر روش محتاج با عانتی است بکن و ایثار بجان کاهی در حیوان بخرد پدید میشود و با
انسان بی همت که تمش بخوانی زبید شیعین جلیل مذکور در کتاب از جناب وایت کرده که داود بنی
علیه السلام گفت هر آینه عبادتی کنم خداوند را امر و زنجیرم زبور را خواندیم که هرگز نماند آن نکرده شمس پس داخل شد
در محراب خود و بجای آورد و از آنجا فرغ شد ناگاه ضغی در محراب پر شد و گفت ای داود بشکفت آورد
تو را امر و زنجیر کردی از عبادت و قرأت گفت آری گفت لبسته تو بشکفت نیاید و بدینیکه من هیچ میکنم
خدا را و در شب هر شب که مشغول شود با هر چه میسر آید و بدینیکه من کاهی و بر قسم پس آواز میکند مرغ در هوا
پس بکن میکنم که او گرسنه باشد پس خود را بر روی آب می افکند بر او که مرا بخورد و حال آنکه نیست بر من کنایه
شبیخه مفید در راه و بیت کرده که چون حجاج والی شد کمیل بن زیاد طلبه کینه پس افسردار کرد حجاج عطا و مردم
قبیله او را قطع کرد چون کمیل از ادیه گفت من سخت پرورم و عمرم تمام شده سزاوارست که حسابان مرستم
خودم پس خود بنزد حجاج آمد و بدست خود خود را بر سر قوسش بکشتن رساند و شیعین کشتی و غیر او در احوال محمد بن
ابی عمیر که فقیه ترین اصحاب حضرت کاظم علیه السلام است نقل کردند که چهار سال از رسول الله صلی الله علیه و آله و
تاریخا بر او زد که مکان شیعیان را باو نشان دهد آخر بر او زنداد و از قریب بیل در حکایات صالحین بسیار است
و در مصالح از جناب صادق علیه السلام روایت که خداوند قسم خورده که جانی به بدبخت خود صنف را آنکه
رود کند بر خداوند یار کند بر امام حق یا صبر کند حق مرد مسلم را را و گفتی گفتم به بدبا و از زیادی آنچه مالک است فرمود
عطا کند باو از نفس خود و روح خود پس آنکه بخل کرد برادر و جنس طینت او نیست جز این که در نطفه او شیطان
شریک شده و از این قسم است کردن نماز و روزه و حج و زیارت بر اهل اموات علماء و اقرباء و فقاه و مبارک شدن
ساختن مساجد و پلها و کار و راهها و دفع دشمن جان یا مال از انسان و چون در افتن بجست
انجلا حواجج و سوار کردن بر مرکوب نوشتن یا شخص مخصوصه در صلاح مفاسد و قضاء دیون و دفع طغیان

در انفاق بجوارح و اعضا

۲۴۶

تالیف کتابی هدایت یافتن و بیان آنچه بکار آید در سفر قیامت برسم کردن در و نشان و دست یابیدن بزرگ
ایام و استقبال مسافر و مشایعت ایشان بلکه یا شاره بسرو بهم زد و کشیم در جامای دیگر بسیار منافع توان رساند
و مضرت دفع کرد و بالجمله هر چه عقلا آنرا نیک دانند و خوب باشد صدقه است چنانچه در اخبار بسیار از رسول خدا
صلی الله علیه و آله روایت شده که فرمود هر تنگی صدقه است و بجهت تبرک بعضی اخبار متعلقه باین قسم را بیان کنیم
در کتاب حصصیات از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت که فرمود صدقه چیز است عجیب پس ابوذر گفت
یا رسول الله کدام صدقه افضل است فرمود کران تر از آنجا محبت و نفیس تر بن آنرا در نزد اله شست اگر کسی
مالی نباشد فرمود از باقی مانده و زیاد طاعت است گفت اگر نباشد بر کسی سنی یا دینی غدائی فرمود در آن نیکو نیکار نشاند
کنی باز رفیق خود را گفت اگر نباشد بر کسی او را بی نسیه فرمود یا دینی قوتی که اعانت با و در ضعیفی را گفت اگر ستم
آنرا فراد فرمود بزرگ کاری کند و مغلوبی را اعانت نماید یعنی از دست عکس برساند گفت یا رسول الله اگر فرمود
پس در کند از راه مسلمانان آنچه را که بایشان اذیت میرساند گفت یا رسول الله اگر نکرد این را فرمود نکا دارد
اذیت خود را از مردم پس برستی که آن صدقه است که پاک میکنی بآن از نفس خود یعنی کثافات و قذرات
چنانچه گذشت که صدقه نظیر میکند قلب یا بصفت شریفه کو یا غرض آن که نیم دخل است در آیه و بر طایبین مومن
آداب احمدی همین حدیث شریف در این باب کافی و دافی دستور العملی است برامی معرفت صحیح آنچه توان آنرا
صدقه داد و در رساله ابوزیه جناب صادق علیه السلام که جماعتی از علماء روایت کرده اند گویند که فرمود هر کس
بر نشاند برادر مومن خود را بر شتر سوارش سوار میکند خداوند بر شترش از شترش بر شترش و مباحات میکند با و بلکه بهتر
و در تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام مذکور است که فرمود زکوة دهید بآل و جاه و قوت بدن تا آنکه فرمود زکوة
بقوت اعانت کردن تو هست برادر ترا که خوشتر از شترش در صحرائی یا جاهه از رفتار افتاد و او استخاضه میکند
و در شتر میکند او را که متاعش را بار کنی و خودش را سوار کنی و برانی او را بقاقل و ظاهرا این سه به من باب ایشان باشد
چنانچه در ذیل آیه و تمار زقنا هم ینفقون بفرماید از موال و قوت در بدنها و جاه و در مثال دوم سفینه
مانده و که کوری میکند او را از مهالک نجات میدهد و یا بری میکند مسافر را در بار کردن متاعش بر چویش که از کار
اقتاده و دفع کردن از مظلومیکه ظالمی متوجه او شده بزدن یا اذیت کردن و در مسعوالی ابن ابی حبه و از رسول
صلی الله علیه و آله روایت که فرمود هر که برود نزد برادرش بر طلبی که از او دارد تا آنرا ادا کند و او پس بر او
باز رفتن صدقه است کسیکه اعانت کند بر سوار کردن پس بر او بآن عمل صدقه است کسیکه دور کند کثافت را
پس بر او بآنکار صدقه است کسیکه در ست و تسویه کند کوچه را پس بر او بآن عمل صدقه است و هر تنگی صدقه
است و در غیر اینها از امیر المؤمنین علیه السلام روایت که فرمود کثافت را دور کن و اول احسان تو است
و فرمود خوشتر دانی اول عطا است و در ضمیمه شهاب سید فضل الله راوندی روایت از رسول خدا صلی الله

در اتفاق بجواب و اعضا

FFV

علیه السلام که فرمود از جمله صدقه است که سلام کنی تو بر مردم باری کشاده و در سر خنجر قطب را و ندی مرویت
از نجاشی فرمود جماع کردن تو عیال را صدقه است کسی گفت یا رسول الله بشنوت خود میسریم و زن سرور بشنود
آیا پس با اجر میدهند فرمود هر خبره که اگر آنشود ترا در حرام قرار میدی آیا گناه کرده بودی گفت فرمود آیا حساب شده
شود در شر حساب شده نشود در غیر و در کتاب بالاست و مرویت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود
هر دوی از صحابه در روز جمعه آیا روزه گرفتاری امروز گفت نه فرمود صدقه دادی امروز بچسبید گفت نه فرمود خبرین
و با ملت متقاربتی که اینجا را تو صدقه است بر او و در سر عوالی اللالی مرویت که اعرابی وارد مسجد شد که حضرت
رسول صلی الله علیه و آله و صحبش از نماز فارغ شدند پس حضرت فرمود آیا مردی هست که تصدق کند برای من نماز کند یا
پس شخصی برخاست و نماز را اعاده کرد و آخر دعا و نماز کرد و در سر کافی از جناب صادق علیه السلام مرویت که فرمود
اگر راه بروم در حاجت برادرم که مسلم است محبوب است نزد من از اینکه هزار بنده آزاد کنم و سوار کنم بر هزار اسب
کرده با لجام در جهاد در راه خدا و در آویتی هر که در راه رود در حاجت برادر مسلم خود خداوند سایه می افکند بر او و مقار
و خنجر از ملک قدسی بر میدارد مگر آنکه نسیب خود خداوند بلی و با تقدم حسن و میرزا زاد با تقدم سینه و بلند میکند بر او
او در جهنم چون فارغ شد از حاجت او نسیب خود خداوند برای او هر یک حاجتی و یک عمر کند و بر و آیتی وحی کرد
خداوند میوه ای که از بنده کان من کیانند که متفرقی شوند بختی پس حکم میکنم او را در شب یعنی هر جا که خواهد منزل کند
موسی گفت خداوند آنکه است خسته فرمود راه میرود با برادر مؤمن خود در رضا حاجت او انجا حاجت برآورده شود
یا نشود و بر و آیتی هر که سعی کند در حاجت برادر مسلم خود محض رضای خدا نسیب خود خداوند عود جل برای او هزار هزار
که می مرد در رحمت خویشان و دشمنان و همسایگان و برادران او را بنشینون اخبار بسیار است و اینها
در کتاب این رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود هر مسلمی که خدمت کند و همی از اولین اعطا میکند خداوند
با و بعد انجا حاجت خادم در شب و در ساله اهواریه مذکور است که هر که خدمت کند برادر مؤمن خود را خادم میدهد
با و خداوند از دلن مخلصین و بر او ایصال طینین و در سر چون کسی خدمت علی بن حسین علیه السلام
سفر نمیکرد و کار و نقاشی که او شناسند و شرط میکرد بر آنکه از خادم ایشان باشد در هر چه با و استیاج دارند و در
اخبار بسیار شمرده شده از صفات چنینان از حقوق اخوان و رحمت دادن مجلس بر برادر مسلم و فرمودند در
مالشان میان هر دو نفر بقدر استخوان ذراع باشد و در فقہ الرضا علیه السلام مذکور است که کوشش کن که ملاقات
کنی برادری از برادران مؤمن را مگر آنکه تبتسم در رو او و خنده کنی یا او در آنچه در او خوشنودی خداوند است زیرا که
رویت میکنم از ابی عبد الله علیه السلام که فرمود هر که خنده کند در رو برادر مؤمن خود محض سرگنجی برای خود است و چهل
دخل میکند او را در شب و در اخبار بسیار ام بصافه و معافه و بوسید و زیارت کردن و ملاقات یکدیگر کنند
و برای آنها ثوابهای بسیار ذکر فرمودند که جای ذکر آنها نیست و امر فرمودن بخوشنک غلغله و سفر و فرستادن خادم

در نفاق بجوارح و اعضا

(۳۴۹)

پسیر که جامه او را بشوید و غذای او را بپزید و جامه خوب بپوشاند و اگر خادمی ندارد و این از حقوق و جهش سر دین
و حضرت صادق علیه السلام مجلی فرمود در عدا و حقوق و جهشیم آنکه اعانت کند او را بجان و مال خود و زبان خود
و دست خود و پای خود و در کتاب عبد الله بن مسعود علیه السلام را وندی از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویست که فرمود
و جهش است بر هر مسلمانی هر روز صدقه کنی سر بر سر که طاعت دارد و این را فرمود و در کردن تو خشن و خاشاک را در
صدقه است و دلالت کردن تو هر در ایسوی راه یعنی کم شده راه را بر راه رساندن صدقه است و عیادت کردن تو
ناخوشه صدقه است و نه تو را و نه صدقه است در اسلام صدقه است و در مالی از نجاست است که در فرمود هر که دو کند از راه
مسکین پسیر را که اذیت برساند یا ایشان را بپوشد خداوند برای او تو بخواندن چهار صد آیه که هر حرفی بدست
و نیکو روایت کرده که حضرت سجاد علیه السلام میگفت بر کتب و در میان راه پس از سب و دومی آمد و بدست
خود آنرا بپیکر و از راه وین در انجام و است که جناب عیسی که شست بقبر که حبش را عذاب میکرد و دند سال دیگر بر آن
قبر که شست و بد عذاب کنند پس از خداوند سب آنرا پس سب سب که روح الله بر کتب او را پس سب سب را
اصلاح کرد و سب سب را جای داد پس در آخر زیدیم بکار که پیشش کرده و مؤلف گوید هرگاه بروشن خاشاک
از راه مسلمانان که بدست یا پا بر شستن جنی و از تیش بسیار است چنین منزلت بزرگ تو عظیم است و در پس بردن
خاشاک شهبات و دس و شستن طین جینی و نسی از کفار و عامه و زنادیق که جامه شمع بر تن پوشانند از راه دین
قوم و صراط شرع مستقیم بنوشتن کتاب و توضیح جو حفظ ایام آل محمد علیه السلام از غرض قدم و بر سر و فن در اطباق
جسم تو انش هزار بالا و در شستن حد و حصا خواهد بود و در باب چهارم اشاره باین مقام شد و در تفسیر امام
حسن مکرری علیه السلام روایت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود هر کس دست با لاله بر شستنی بجهت مهربانی
با و قرار میدهند خداوند برای او در شست بهر مؤیکه که شست در زیر شستن قهری پس تراز دنیا و آنچه در اوست
و در اوست آنچه میل کند بان نفسها و لذت برد از آنچه وین و فرمود هر کس که شست کوری یا چهل کلام درین
همواری مقابل نمیکند بقدر سوختن از آنرا بر بدن تمام زمین از طلا و اگر زمین محل خطر و بلاست باشد می باید آنرا در
میزان حسانت خود روز قیامت فراخ تراز دنیا بصد هزار مره و فرزدنی که در سب کنا هانش و آنرا را نابود
کند و فرود آرد او را در اعلام جهان و غر فهای او و وصل و قی در فقیه روایت کرده که عمر بن یزید گفت گفتیم
به ابی عبد الله علیه السلام نماز بکنیم به نیابت میت فرمود آری حتی اینکه او در تنگی است پس خداوند فراخ میکند بر
او آن تنگ را پس در او می نهد و میگوید تخفیف داده شد از تو این تنگی بجهت نماز خلال برادر تو و فرمود خوشحال
بشود میت بر هم بر او دستغفار برای او چنانچه خوشحال میشود زنده بدیه که بر او می آرد و شش طوسی
و شش سفید و شش نجاشی رحم الله نقل کرده که صفوان بن عقیل که اصحاب جناب رضا علیه السلام است و
بترتج ایشان و نفع اهل ان خود بود در نزد اهل حدیث و عابدترین ایشان شریف و دینی صد و پنجاه رکعت نیکو

در صدقه اصلاح

۲۴۹

در صدقه اصلاح
و در صدقه اصلاح
و در صدقه اصلاح

و در سال سه ماه روزه میگرفت بیرون میکرد زکوة مال خود را هر سال سه مرتبه چون که او و عبد الله خدیج و علی بن نعمان
هر دو از بزرگان اصحاب حضرت کاظم علیه السلام بودند در مجامع شریعت و با هم معاشرت کردند که یکی از ایشان مرد باقی ماند
نماز او را بلند و روزه او را بکشد و حج او را بجا آورد و زکوة از خانه
و وفا کرد بان عهد به نیابت آن دو نماز میکرد و روزه میکرد
برای آن دو پیشتر نمیگرفت و حله الله و خیر نامه مخفی
مفسد و اخوان و مفسدین ایشانست و در آن ماک
بدین نحو یکم جز این که مؤمنین با یکدیگر را
ذات بدینکه از خدای برین
ان اربید الا الله
طاعت از ده
بطل و اهلها اصلاح
صلاح کنند و در تندی شیط
علائق بهرست از خانه نماز و روزه و
صلوة میفرستد بر او ملکه تا بر کرد و
علی بعد از یادداشتن واجبات بهر
رویت که فرمود اگر صلح کنی
ست و از آن اصلاح میاید
ان چون یکدیگر خوش
زال من
مردی از انبویه سابق حاج که پیشتر قافل بود بر کپیغام آوردن که گفت که شت
م نزاع میکردیم در میراثی پسین ما در بساعتی بعد از آن گفت بیایید بسوختن من پسین
او پسین حرف فساد از میان ما چهار صد در هم پس داو از انرا از جانب خود تا چون هر یک دیگر میمشن شد که دیگر دعوی
بر او کند گفت آگاه بشید که آنکه از مال من نیست ولیکن ایام جعفر صادق علیه السلام کرده مرا چون نزاع
دو مرد از یارین ما در چیزی اینک اصلاح کنم میان ایشان و دفع کنم منازعت از مال و پس اینک و ادم از مال ابی عبد الله
علیه السلام است و در تفسیر من رویت در صفات لقمان که یکدیگر است میان من و شما که با هم مختار میکردند و قائل
مرا آنکه میان ایشان صلح میداد و یکدیگر است از ایشان تا از یکدیگر از شوند و در کتاب جعفر بیات مرویت که در اینست
علیه السلام فرمود حق ترین مردم کسی است که بکند که خود را از ترسایت یعنی نخواند و کلمات باطله و بهوده
جزان نبود که حکما و علما و افتیان و نیکان همیشه بودند چیز که بان چارمی نبود هر کس نیکو کند باطن خود را نیکو میکند خداوند

صدقه

در کیفیت اصلاح نفس و ادای تکلیف

۲۵۰

ظاهر او را و هر کس اصلاح کند با بر خود و خدا تعالی را خدا تعالی اصلاح کند میان او و بین خلق او و هر کس پیش در آخرت باشد
خدا تعالی کفایت دهد و از دنیا و آخرت کافی چنین است که هر کس اصلاح کند سیر خود را اصلاح میکند خداوند علانیه او را
و در اینجا اشاره است به کیفیت دخول در این امر عظیم که حقیقت آن مقصد کلی است یا بود از اصلاح آوردن مفاسد و بی
مالی و غیره خلالتی بخاتم و کمال انسان مصلح باید آید که با صلاح خود نگاه با صلاح نزدیکترین خلق با و از فرزند و عیال
و همین نسبت تا آنکه گشت و گشت و در سده نگاه با صلاح با این اخوان که نسبت ترین مرتب اصلاح است اما اصلاح خویشین پس
متوقف است بر صلاح ایمان و عقاید از مفاسد آن از شرک و افعال محبت و نفاق و سوء ظن
بخدا تعالی در کردارش نسبت برای آن بسبب از صفات ذمیه و خلق کسب پس از اصلاح عقاید باید اصلاح آنها
بگوشد و پاک کند تا از مفاسد بی خود آن کسب نموده و صفات خبیثه که قلب آن تیره و تاریک است بخت نموده و آن
بسیار عیش و شادی را که در این دنیا کرده که خدا تعالی آن را به نیکو و نیکو و پاک است و بود متوقف است اصلاح آن
بر صلاح کون و در دنیا و آخرت و در این دنیا و در امور که فراوان در ملک و در امور خوش خود را از طریق پاک و یا ضروری بود
و با جملة تربیت قوه نباتیه و قوه حیوانیه و تکمیل آن بقانون الهی و آدینش خیریه که بعضی از این اشاره شد در باب ششم
نه بخوبی که غلبه خلق پیشه گرفتند که از هر چه خواستند و ایشانرا خوش آمد مگر شنبه هر چه باشد از هر کجا به حال در هر جا هر چه
بر او مترتب روی برنگردانند و نه بخوبی که اهل بیعت مشرق و منتهای حلال و حرام بدان غلبه ضعیف کردن قوه که
مگر سبب بی سیر نه نیست و این است که با مروت و محبت و حرمت از بیرون رفتن از جاگاه و تقیید بطرف اطباء
تفریط که نگاه داشتن با آنچه که از عهده تکلیف بر نیاید و گشتن کند بخوبی که در دیر بار او امر و نواهی نیاید چون بهجت عالی قانند
آلی شستن بر عمل با دست آورد و در اثر جشید در صدد صلاح قلب آید و صفات ردیله او را باطل صادق که توانا و نور پسند
و گرنه با دانا می چسبند و بعضی بی غیر می شستند و داده و سبب آن صفت پاک از کجا آمده بفرمود و علم و عمل خود را از خلوص کند
و فساد او را اصلاح مبتل آید و شستن با بوی عسل و عسل و شستن با بوی عسل و عسل و شستن با بوی عسل و عسل و شستن با بوی عسل و عسل
کرده از جنات کافیه علیه السلام فرمود لازم ترین علم را بتو علم است که دلائل است و او را بر صلاح خلق و ظاهر هر کس که فساد
او را آنگاه مزن کند آنرا بصفا رساند و خصال پسندیده که پیشتر کتاب خدا و در مقام بیان مفاسد آن بسته و نهی و در
و تحلیف از آنها و منافع و مصالح آیند و امر و نهی با آنها است و با این مجاهده تکمیل خواهد کرد و صلاح مرحله اول را که اصلاح
مفاسد عقاید و منافات توحید و ایمان بود و خود را فارغ و آسوده نداند مگر پس از تسخیر خویشین و موازین و محکما
که خدا تعالی مقرر فرموده برای معرفت حق و باطل هر چیز و ظاهر کردن سیر باطلها که بصورت حق در آمده بجهل و در
شیطانی انشی جنی چون در خود آثار صلاح و رشد ظاهر دید بدین بران بردازد که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که هر شما
والی و امیر و داور و همه سوال خود بکنند که از رعیت داری او پس از رعایای داخلی است از جوارح و تو ظاهر و باطنی از
و سرزند از رعایای بیگانه که نسبت در معرفت حالشان کوتاهی نمود و مقدر خود را در اصلاح هر یک از آنها نظر و چنانچه

قسم سیم صدقه زبان

۲۵۱

میفرماید و امر اهلک بالصلاة واصطبر علیها وادار اهل خویش را بر نماز که عمود دین است و خود نیز انفس را بر حسن کن
بر محل مشاق و تعب آن که بگردار و تقاریب از بسوی خدا آری و سرمود قوا انفسکم و اهلکم که نارا و قود
الناس و الحیاة علیها مملکت غلاظ شلاد انگاه سائر خویشان و اقوام که ایشانرا بضمین و اندک عشرت
الافریقین برسان خویشان نزدیکی را حق تقدیری است و صلاح مفاسد و انگاه همسایگان و صاحبان انگاه سائر خو
و در هر یک نیک نظر کند که نسبت خلقت الهی است علت تبدیل فطرت میل در ایشان که بر محبت و سلامت و توحید بود
چیت و از چه راه فساد و زنا داخل شد که اگر آن سبب باشد و آنرا بسته شود بحالت اولیه خود برگردد و در راه فساد و
اشخاص مختلف باشد بدست آوردن آن هر چه کند شمر نمی شود و با ایشان آن کند که با خود کرده با حفظ درجه و ملاحظه
مترتب در ارباب این مقامات آسوده شود و اگر کلفت اصلاح مابین خود و سائرن که خداوند عیب و در خیر گذشته خود کافی و متکفل
و بر او اندوه و رنج نباشد و همچنین از اصلاح مابین خود و سائرن که خداوند عیب و در خیر گذشته خود کافی و متکفل
سبب اصلی آنرا زعم را پیدا کند چه بسیار شود که در دل از دیدن و شنیدن پاره نالمانا که سینه و عوداتی پیدا آید و ریشه کند
و در حق شود و شمری دهد و تخلف از حفظ چون خواهد که آنرا بدگر می پاشد و پاره نالمانا که سینه و عوداتی پیدا آید و ریشه کند
متوکل شود و او را در آن لباس در آرد پس مصالح نادان در مقام دفع خسته شود و صورت فحاشی بر هم نرزد و چون
غیب بیان بود باز و ضمیر جبر و دیگر در آید انگاه که کار بمقتضای کشف و اگر سبب اصلی پیدا شود و نادم بریزد و آن علاقه
ایمانی و رسته روحانی که در حبس است آن مؤمنین خیر یکدیگر رسانند و بجز هر یک دیگر نمی شناسد و متصل شود و محکم گردد و این
مختصری بود و در نهایت اجمال در طریق اصلاح و شرح آن محتاج بر سالیست علی حده و قسم سیم صدقه خیرت زبان
و اتفاق بمنافع بیان که انعمت خاصه نبی نوع انسانست و ثمره ایتیم از قسام دیگر بیشتر و بهتر و بادوام و دفع عام
چرا بعد از نعمت حیات که اگر بی نعمت هدایت باشد جرقه فتنه و گمان کسیکه نیز فرایده راه رسید و رساندن بگوهر ایمان
و در موصفتن شیطان و ارکان سبب زیادتی و نقصان و برون و رفتن آن سائر صفات جمیل و ملکات رفیل و آداب
و شرایع مصطفوی و طریق مرقنوی و راه صلاح معاش و زنگانی و چگونگی دفع ضرر و جلب ثروت نقصان غالب
منحصراً یاد دادن و گرفتن و گفتن و شنیدنست و اگر پاره از انسا که ای برادر دیگر بیشتر و باز اتمام و تحمیل آن بنوع لطیف
کلام و شنیدن از دانی بحلال حرام و معارف احکام است و باید شود که بکار در مقام شفاعت و یادآوری و دلالت
خوبه شود و عرضهاست و بماند و اما محفوظ گردد و بسا باشد از کلام حق نفوسها بدست بلند و بجزات و نیوی و اخذ
راه پسندند و خمی شود و گشته که ناز و قیامت شایخ و برکن و ثمر آرد و میوه دهد و ازین جهت که رسول خدا صلی الله علیه
و آله فرمود چنانچه در کتاب تحفه ربایات دیت کرده که نیست علی مجتبر از خداوند از کفایت و فرموده اتفاق نکرده
مؤمن نفقه مجتبر از خداوند از کفایت و در مسننه لم یز انما استیت کرده که هیچ صدقه نداد و مثل علی که
آنرا شمر کرده و در محاسن بقی از جناب پیغمبر علیه السلام روایت کرده که فرمود در تفسیر آیه و من احیاها فکانما

قسم سیم صدقه بزبان

۲۵۲

احیا الناس جميعا یعنی از سوختن و غرق شدن پس است پس مودتا و بن بزرگ است بخواند و یعنی بسوی خدا
 پراورجا بکشد و دس ارشاد دینی از رسول خدا صلی الله علیه و آله است که فرمود هر یک نفر استاد مسلمی براسی برادر خود هدیه
 بهتر از کلمه حکمتی که زیاد کند و او را بگرداند و از چیزی که او را بکشد و دس کافی از جناب ابق علیه السلام است که
 فرمود محبوبترین برادران من نزد من آنکس است که هر یک نفر بسوی عین سیب بر او دهد و تفسیر امام عسکری علیه السلام است که
 خداوند وحی کرد بموسی علیه السلام که هر یک جو خلق من که خلق مرا دوست من کردن عرض کرد پروردگار چگونه کنم
 فرمود بنحاطر شان آن نعمتهای را ندادوست و از پیش اگر برگردانی که نجات از درگاه مرا بایم شده از حضرت تم بهتر است برایت از
 عبادت یک سال که روز آنرا روزه داری شب آنرا عبادت شبی موسی گفت کیست این بنده که نجات از تو فرمود عاصی
 گفت کسی که است که شده از درگاه تو فرمود نادان با نام نمان خود و در آملی شیخ طوسی مرویست که رسول خدا
 صلی الله علیه و آله فرمود به ابو ذری ابو ذر کلمه طیبه است و در محسن از جناب عیادت کرده که فرمود قسم که
 جانم در دست دوست اتفاق نکردند مردم نفقه که محبوب تر باشد از گفتار نیک و آیه الله علامه حلی در کتاب
 از جناب عیادت کرده که فرمود بهترین صدقه صدقه زبانی است که عیادت کردی رسول الله صیت صدقه زبانی فرمود است
 که بآن مسکنی اسیر را نگاه میداری آن خونهار و بیکشائی بآن نیکی با بسوی برادر خود و بیکدیگر دانی از و برادر
 ثواب اعمال از جناب عیادت کرده که فرمود هر کس شفاعت کند برای برادر خود که از او خسته خداوند نظر میکند بسوی او
 پس تحقیق میشود که خداوند هرگز او را عذاب نکند و اگر شفاعت کند برادرش و آن نیکی از او خواهد بود است به عقاید سید
 و دس کتاب غایبات مرویست که از جناب فرمود بهترین شفاعات شفاعت کردن است میان دو نفر در حاجتی آنکه
 جمع کند خداوند برایشان را یکی از ایشان را و از هر یک صدقه زبانی دعا کردند است برادر مؤمن و غیبت او هر یک که
 خود برای خود و بستان خود بخواند یا آنچه برای او پسندیده و اهم دیده بشرطیکه خود ممکن از رساندن آن بخواهد تا در دعا
 برای و صادق باشد و اخبار در مع دعا برای برادران دینی و مقدم داشتن آن بر دعا برای خود چنانچه طریقه الله تعالی
 صدقه ظاهر علیه السلام بود بسیار بلکه دس کافی از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود هیچ مؤمنی
 که دعا کند برای مؤمنین و مؤمنات مگر آنکه رد میکند خداوند رد میکند مثل آنکه دعا کرد برایشان از هر مؤمن و مؤمنه که
 از ابتدای روز کار در آنچه بایند تا روز قیامت و بدستیکه بنده مؤمنی را امر میرسد که بسوی تشنه بنده روز قیامت پس او
 کشند پس مؤمنین و مؤمنات بگویند پروردگار این کسی است که دعا میکرد برای این را غنی بگویند او که این را خداوند ایشان را
 شفیع او میکند بخلالت می یابد و در جمله از اخبار از از حقوق برادر مؤمن شمرند و دیگر روایت داده مجالیکه
 عیادت بگویند و یاری نمودن او در حفظ از آنچه بسببی رتبه او شود بجز آنکه صلاح نماند اگر عیادت نکرد است و اگر کند
 برای آن راههای صحت و اگر در جوهر است چون شیوا و گوتاهی و کوری و لالی و نظائر آن ترسانه ایشان را
 از رسیدن بحد کفر بجهت رجوع آن بعیب گرفتن در افعال خداوند حکیم یا بکند سخن منع از این قسم سخن صحیح یا فکر

محبوب

بگویند

قسم چهارم صدقه بال

جکایت و مثالی و صفی ایشان از آن و اگر هم را هماسند و به بنیادن مجلس بنوعی خود و در ثواب اعمال از رسول خدا
صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود هر کس کند از برادر مؤمن خود غیبتی را که شنیده در مجلسی گردانند خداوند از او هزار
در شتر دارد و دنیا و آخرت و این نیز در اخبار بسیار است و حقوق شمرند و دیگر نصیحت برادر مؤمن است و نشان دادن با و
مصلحت دین و دنیا و آفات آنها را بیاورد و آن را در او اجایل بیند یا مفت کردن اگر غافل باشد خصوص اگر او را بنده کثرت
شده باشد و آن در مملکت و اگر بنده بر نصیحت او را بکلامت و نرمی با او رفتار کند تا قبول نماید و در غرض است که این را مؤمنین علیه السلام
فرمود بهترین برادران تو آنکه نصیحت تیر کنند و معصوم و صاف نیست دوستی آنکه نصیحت نمیکند و دوست نصیحت ثمره
محبت است و آن نیز داخل در حقوق است و دیگر کثرت نعمت او بر زبان اگر عاجز باشد بکافات مثل آن چنانچه در دنیا
بسیار رسیده و در سر از جناب صابقی علیه السلام روایت کرده که فرمود هر کس کوته شود دستش از کافات پس
در آن شود زبانش شکر و دیگر رسول سلام چنانچه در مسود و عواصم و مدینه از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت نموده
که فرمود او را تو بمعرف صدقه است و نمی توانی از من صدقه است و در تو سلام رسیده است و دیگر ظاهر نمودن آنچه
در طلب حاجت نیست برای مؤمن در مقام تشاره و پنهان کردن از او و عقاود خود را و در عده التامی از رسول خدا
صلی الله علیه و آله روایت که فرمود تصدق کنید بر برادر مؤمن بعلیه که او را براه است برساند و برای آنکه استوار کند
زنده کار او را و کثرت حدیث ابو ذر در قسم دوم و دیگر ذکر کردن صفات پسندیده و کردار نیکو طاعت و غیایان
در غرض از امر المؤمنین علیه السلام نقل کرده که فرمود ذکر کردن برادر خود را و قیامت یک غایت را با آنچه دوستدار آنکه ذکر کند
تو را یا آن و در دانی از جناب روایت که فرمود ذکر کنید برادر خود را تا از آنست که میکند غایبند از شما بنیکو ترین
چیزیکه دوست دارید یا اینکه ذکر کنید شما را چون از ایشان غایت یک قسم چهارم انفاق با مؤمنان و جبار
مال و غیره و کامل این قسم بحسب عمل مشکل ترین قسام است و غایت این چنانچه کامل قسم این شکل تر بود بکمال
چیز تر مردم هم مانع دخل دارند در دادن مال که آن بخل نفسانیت که کثرت آن بود بطن بخداوند است که بوعده فرمود
خود که عوض آنچه را در راه او دهند خواهد داد و فاخته اید که چنانچه میفرماید و الحضر ابوالفضل الشیخ حاضر کرده شد
نفس تمام بخل و انشای یعنی نفسهای او میان سبع و محبوبت بچکن بنحویکه هر وقت مقام گذشتن از حق یا مالی
شود بچکن حاضر مانع است محتاج بتامل در ضرر ظاهری آن نیست و هم مانع خارجی یعنی شیطان و این چنانچه خدا
میفرماید بعد از انفاق بشیطان بعد که الفقر و یامر که بالفحشاء و الله بعد که مخفی
صند و فضلا و الله و اسع عظیم شیطان و عده میدهد بشما در ویش و بی پیروز و او را میکند شما را بخل و ندان
و خداوند وعده میدهد شما را در انفاق آمرزیدن از نزد خود و شکر در مال خداوند تمام عطا است و دانا است
بمقدار چیزی که هر کسی هم عوض آنچه داده در دنیا و بدیم در آخرت و بجز دو تو را بخل نکند به بد پیش از داده تو بد دانا
است با آنچه نند بجای خود بمقدار خود دهند و این جهت است که این عمل را سیل اعمال نامند چنانچه صدق و خیر

۵۳
نصیحت مؤمن

نصیحت

رسول
صدقه و مقام تشاره
و بر و صاف بکند

قسم چهارم در اتفاق بال

۲۵۴

از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت نموده که فرمود سید اعمال به خصلت است انصاف دادن تو مردم را از نفس خود و
 موهبة برادر در راه خدا و ذکر خدا و نذر هر حال و در کافای نقل کرده و موهبة برادر در مال و در آخر حدیث نیست
 یعنی مراد از ذکر سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله أكبر و لیکن اگر وارد شود بر تو چه کسی که خدا می کرده آن بگری
 و هرگاه وارد شود بر تو چه کسی که نمی نموده از آن و انکاری و کلامی آنرا از او باشد ما ابی بلی به المؤمن سخت تر چه کسی که
 امتحان شده با و مؤمن شمرند چنانچه در کتاب خصال و غایات و مشکوة از پنج حضرت با و صادق علیه السلام روایت
 شده و کلامی آنرا از او است ما افترض الله علی خلقه سخت تر چه کسی که خدای خلقان و جبریده است چنانچه در کتاب
 و تصادق الاخوان صدوق مرویست بلکه آنرا از آن سه چیز شمرند که این است طاعت آنرا ندارند محسوب میشوند
 چنانچه صدوق در فقیه و خصال از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود یا علی سه چیز است که این است
 طاعت آنرا ندارند موهبات برادر مؤمن است در مال و در سر خصال از پنج صادق علیه السلام روایت کرده که
 فرمود امتحان نکرده خداوند بنده کار چه کسی که سخت تر باشد برایشان از دادن در این و باطل بعضی گفته اند فشاء
 در هر جای است مراد از آن ناست جز در آیه گذشته که مقصود بخل است چه خوش فرمود شیخ مفسرین ابو الفتح
 که در ایجاد و وعده است یکی از خدای یکی از شیطان و وعده شیطان غرور باشد و وعده خدای تعالی متضمن سرور
 و وعده شیطان و سود و خلیل و وعده خدای تعالی دمی و تنزل و وعده خدای بعوض و ثواب باشد و وعده شیطان چون
 سحر و وعده خدای تعالی نور و سرور باشد و وعده شیطان که نه نور و وعده خدای تعالی با اختلاف باشد از خلف
 و آن عوض باشد و وعده شیطان از خلف و آن خلاف باشد خدای تعالی خلف و شیطان خلاف کند پس بوعده
 شیطان مغرور مشو که او تو را دشمن است ان الشیطان لکم عدو و فاتحین و لا عدو و او تو را دشمن و تو را
 دشمن لا تعبد الا الشیطان انما لکم عدو و همین و سر صحبت میخواند و از درویشی میترساند و بوسوسات
 میبخشد و خدای تعالی تو را میسوزد و کار تو را میسازد و وعده خوبت میدهد مرتبه بلند می نهد شقاوت باشد
 از این بگریختن و بدان او کجین شیطان در خویش تر مغلست تو را و وعده افلاس میدهد و خدای جل جلاله تو را کرامت
 و خداوند فضل تو را و وعده مغفرت و فضل میدهد و اجای خلقه بصدقه مال متفرقا گذشت و معلوم شد که نعمه نان
 و نصف دانه انگور نیز در محاشن با اثر و ثمره است و از طرف زیاد می دهد و جامع یک یاری صدقه تمام مال را جائز
 دانسته اند خصوص کسی که عیال ندارد و مقام توکل و یقینش تام و حد وسط مقدم داشتن برادر مسلم است بر خود
 آنچه احتیاج او بان برتر است از تو یا بقدر تو است مفسرین در بیان نزول آیه شریفه و یؤثرون علی انفسهم
 و لو کان بهم خصاصة که در بروج انصاریست که دیگر از بر نفس خود میگزیند هر چند در ایشان فقر و حاجت نباشد
 نازل شد در هفت نفر که روز احد شهادت نمودند پس آنرا در آنکه کفایت یکی از ایشان را میکرد پس گفت به بخلان
 آن شخص حواله دیگری کرد تا آنکه آب بر هر هفت نفر دوزد و هر شش مردند و بعضی گفته اند در مشکوة طبرستان

قسم چهارم در صدقه بجال

۲۵۵

و نوشت در مقام حق شن
حکایت که آید در شان الیومین
علیه السلام را داشت در بار دنیا
بر خداوند نوشت و تسلیم
۲۵۵

مرویت که کسی کلمه بریان کرده بود بجهت از صبا بنیستاد گفت فلان برادر من بایست که شش مخراج ترند باین پسند
او فرستاد و همچنین شش برای یگری تا آنکه بهفت خانه و بردایتی بر نه خانه گذشت و برگشت بخانه اولی پس آن زمان شد
و گذشت از کافی که چون ابان بن قلسب سوال نمود از جناب صادق علیه السلام از حق مؤمن بر مؤمن سرمودی ابان
اینکه قسمی که با او نصف مال خود را بنظر فرمود و دیگر حالت او تغییر کرده پس گفت ای ابان آیا نمیدانی که خداوند عزوجل
ذکر فرموده مؤمنین علی انفسهم را هرگاه که تو قسم کردی با او پس هنوز از تبار نکردی یا تبار نگاه کنی که از آن نصف دیگر
با و دهی و در خصال مرویت که جناب صادق علیه السلام فرمود به ابوهریرون که موقوف بدستیکه خداوند تعالی سو کند خود
بذات مقدس خود که در جوار خود جای دهد خاین گفت خایر نیست فرمود آنکه بچنان کند از مؤمن در هر بی یا حکمت از او
چیزی از امر دنیا ابوهریرون گفت پناه میرم بخدا و ندا بخدا و در کتاب مجموع الراقی و غیره از یقین والد علی
مرویت که گفت دالی شد برادر من در اهواز که از منشیان یکی بن خاله بود و بر من باقی مانده بود از مالیات آنقدر
که در دوش هر طعنت هشتم میرفت و ملک از دستم بر می داشت و گفته شد که او قائل بامت و از شیعیانست و من
ترسیدم او را ملاقات کنم که مبادا بخاک گفتند نباشد بنفسم در ورطه که در او خلاصی نباشد برای من از آن
پس از اهواز بطرف فارس بیرون رفتم بسمت مکه چون از حج خود فارغ شدم راه خود را از مدینه قرار دادم پس داخل شدم
بر حضرت صادق علیه السلام و گفتم ای آقای من دالی شده بر بلد ما فلان پسر فلان دهن رسیده که او از مالیات
اهل البیت است و بر من رسیده و ترسیدم او را ملاقات کنم از ترس آنکه دست نباشد آنچه بر من رسیده و در ملاقات
برو و رفتن من باشد از ملک و داخل شدن نعمتم پس سر را کردم از او بسوی خداوند تعالی و بسوی خداوند تعالی بگفتم بر تو
و نوشت رقعہ کوچکی بسم الله الرحمن الرحیم ان الله فی ظل عرشه ظلال لا یملکها الا من یفقی
عن اخیه المؤمن کربة و اعانه بنفسه و وضع الید مع ذلک و یفقی یرد هذا الخولک و التلایم
برستیکه برای خدا در سایه عرشش سایه بآنهاست که مالک نمی شود اینها را جز بیکه بر ماند برادر خود را از غمی
آسایش دهد و از آن ویاری کند او را بجان خود یا کار نیکی کند با و هر چند پیاره یا نصف خرمائی باشد و این شخص
برادر تو است پس هر که در آن رقعہ را و بر من داد و امر کرد که آنرا با و برسانم پس چون برستم به بلد من شب بمنزل او رفتم
پس از آن خوابم و گفتم رسول خدا صادق علیه السلام پس ناگاه دیدم او را که بیرون آمد بسوی من یا پامی بر نه
پس چون پیش من افتاد سلام کرد بر من و بوسید من دو چشم مرا پس گفت ای سید من تو رسول مولای منی گفتم
آری گفت فدای تو چشمم اگر دست کوئی پس گرفت دست مرا و گفت ای سید من بچو حال گذشتی آقای مرا گفتم
بسوی بی گفتم و الله گفتم و الله تا آنکه سرگشت این سخن را بر من بد کرد و پس دادم با و رقعہ را پس خواند آنرا و بوسید و
چشمش را نشکست پس گفت ای برادر بفرما خود را گفتم در دقیر و زنده من چند مراد است و در او تمام شدن و
هلاکت من است پس دفتر را بوسید و محو کرد بر من بود در آن و بر من خطی داد و بر پشت دمه از آنجا پس بوسید و

قسم چهارم صدقه بال

۲۵۶

مال خود را پس با نصاب تقسیم کرد با من طین سید اسبک خود را پس یکی را خود می گرفت و دیگر را بمن میداد نگاه
طلب می نمود را پس با نصاب تقسیم کرد و یک جامه را بمن میداد و اینک جمیع مایکات خود را بمن نصیف کرد و پیوسته
میگفت ای برادر آیا خوشنود شدی پس من میگفتم آری قسم بخدا و افزوده شد بر سر ورم چون ایام موسم حج
گفتم و اینده تلافی نمیکند این برادر را بچیزیکه مجبور باشد نزد خدا و رسولش از برین رفیق بسوی حج و دعا برای او و
رفیق خود میستید و مولای خودم و شکری که از منی او در نزد آنجناب خواش کردن از آنجناب عذر حق او پس قسم
بسوی که و قرار دادم راه خود را بر آنجناب چون داخل شدم بر حضرتش دیدم سرور را در خسار مبارکش فرمود
خلان چه شکارتو با آنکه پیش من شغل شدم بعضی نمودن خبر خودم را با او و خسار آنجناب میباید خشنود از خوشحالی و سرور
ظاهر میشد در آن پس قسم ای آقای من خوشنود تو را در آنچه داد خداوند مسرور کند او را در جمیع کارهایش مسرور آید
قسم میباشم که مسرور کرد پدرهای مرا قسم بخدا تحقیق که مسرور کرد امیر المؤمنین را قسم بخداوند تحقیق که مسرور کرد
رسول صلی الله علیه و آله را قسم بخداوند تحقیق که مسرور کرد خداوند را در عرشش و در ساله هوازیه جناب
صادق علیه السلام مذکور است که شنیدم از پدرم که خبر میداد از ابا که پیش از امیر المؤمنین که او شنید از رسول خدا
صلی الله علیه و آله که میفرمود با صحابش ایان نیامده بخداوند و بروز بالپسین که پیشرب را بر سر آید و همسایه او
کر سنه باشد پس قسم میباشم که ما را که شنیدیم یا رسول الله فرمود از باقی مانده غذای خود و از باقی مانده خرمای خود و در
خود و از کینه ها و جامه متعل خودتان که خواستوش کنید با آنها غضب پروردگار را بعد از کلمات بسیار باز فرمود
خبر دادم پدرم از پدرش از علی از رسول صلی الله علیه و آله که فرمود هر که بوشاند برادرش من خود را از برینکی بپوشاند
خداوند او را از سندن هشت و استبرق و حریر و پوخته فرو میرود و در خوشنود خداوند مادامیکه بکارها برین
او باشد که یک طعام دهد برادر خود را از کز سنبه بخوراند خداوند او را از طعام بهشتی و یک سیرک او را از شنبه
سیرک او را خداوند از حریق مخوم و یک سیرک بزدی کند برادرش من خود را از نیکه پسندم و با او دست رحمت نماید از او
تزیج میکند خداوند او را از حور عین پسندم و او را بچهره که دوست دارد او را از صدیقین اهل بیت او و برادران
او و آنها را پسندم و با او نوح و اخبار و فضیلت طعام و سیر نمودن و پوشاندن و جادادن و زن دادن و در
دادن و ادا قرض او کردن و امثال اینها زیاده از آنست که در اینجا جمع کرد مقصود از مقدار یک ذکر می شود تسبیح
مثال است و مناسب است ختم کنیم بچیزیکه بزرگوار است نوشته شود با قلم نوبر بر پیشانی حور عین
مجلسی در بخارا ز جابر جعفی روایت کرده که طلالی که متضمن است معجزه غریبه از حضرت و باقر علیه السلام و این
مقامات عالی که علیهم السلام در آخر آنحضرت که جابر گفت گفتم ای سید من هر کس شناسد این امر امانت را
بخوید و صف کردی و بیان فرمودی جز آنکه در او حجتی باشد و تحقیق دارد بفضل شما و نیز از می جوید از دشمنان
چگونه است حال و پس حضرت سجاد علیه السلام فرمود در حال خوبی خواهند بود تا آنکه که بالغ شوند یعنی کامل و

قسم پنجم اتفاق بگذشت از حق خویش

۲۵۷

و عاقلان و شایسته را بجا گفت قسم یابن رسول الله یا بعد ازین یعنی معرفت کامل بحال الله علیه السلام یا چیزی است که ایشان را
مقتضی کند فرمود آری هرگاه کوتاهی کنی سندی در حقوق برادران خود و ایشان را شریک نیستی در مالهای خود و در کارهای آنها
و اگر کاری خود و متفرق کنند خود را در شایع دنیا بی نشان پس بر اینجا است که خیر بر طرف شود و لازم مردم چون پوست
از گوشت جدا شود و برسد با و از آفات این دنیا و بلاهای او آنقدر که نتواند در تحمل نمود و طاقت داشت از درد پا
و نفس و در رفتن مال و و پشیمان شدن کار و بخت آنچه کوتاهی کرد و در نیکی برادران خود جا گرفت پس سخت معنوم شدم
قسم پنجمی که قسم از این زنده رسول حق نمومن بر برادران من و فرمود خوشحال شود بجهت خوشحالی او هرگاه خوشحال شود
و محزون شود بجهت محزون او هرگاه اندوختن شود بجهت اندوختن او و اگر تمامی کارهای او را انجام دهد آنرا را فائده نبرد و آنچه او را بکشد
فائده نیابد و اگر با و مواساة کند تا اینکه بکشد در خوبی و بدی بر یک نفس که قسم ای قای من از جهت و جب کرد و خداوند
اینهمه را برای من بر برادران فرمود زیرا که مومن برادر و دوست و برادر و برادر یعنی تشییع برادرش نخواهد شد
با آنکه بیا یک نفس از او تر باشد جا گرفت سبحان الله کی قدرت دارد بر اینکار فرمود که میخواهد بگوید در این شست را و
در بر گیرد و در این خوشی را با ما جمع شود در این اسلام جا گرفت قسم ششم یابن رسول الله زیرا که کوتاهی میکنم
در حقوق برادرانم و نمیدانم که بقضای من چه می رسد و آدمی آید و نه نترشی و من تو به سبب کسی خود را ندانم این زنده رسول از آنچه
از من شده از تقصیر در رعایت حقوق برادران من قسم پنجمی از اقسام اتفاق و صدقه دست برداشتن و
ترک کردن و در گذشته است بدل دست و زبان و اگر اول میرشد باز دوازده حقیقه است بر برادران من خود از هر جا
پیدا شده باشد از شستن کلاه از او یا زدن چیزی با او یا تلف کردن یا بردن عرضی یا غیبت یا تهمت یا سب یا
یا کردن یا طاقت و زدن قسم پنجمی در جای که در جایی چون سرزند و بنده وزن و اجر بالنسبه بفرمانشات و این
و آقا و شوهر و صاحب و برادر و محفل و کوه است و حق بر هر کس دارد آمده باشد جز آنکه کسی انتقام نکشد از او باعث
تجری و سبب این از بدی و قوی او شود و اگر شخص در مقام محضرت و اظهار پیشی و طلب غوغا و کشتن بر آید بر جحان صفت
افزوده خواهد شد بلکه در آنوقت در حق پیدا شود بر صاحب حق اولی چنانچه در اینجا بسیار دارد بعضی اشاره خواهد
و از آن بالاتر آنکه او را بدی بر دیگری نباشد و ضرر و اذیت رساندن با و جایز نباشد جز آنکه بجهت اغرض در نیوی
بسیل اذیت کند و بر آن توانا باشد پس محض رضای خداوند خود را از آن نکاهد و این را صدقه بر او شمارد و با لجه خلی
در سوره نسا میفرماید و من قتل مؤمنی خطا فخر بر قیده مؤمنند و بدیهه مسلمة فی الله لا ان
یصلی قوا هر که بکشد مؤمنی را بی قصد پس در جایت بر او اذیت کردن بنده مومن و فرستادن خونهای بسوی او
اگر آنکه صدقه کنند و بکشند بقتل غیر آنکه مستحق قصاص است خداوند او را برادر مقتول خوانده در سوره بقره که قتل
عفی عن من احییته و اگر در قتل مقتول از قصاص بگذرند و بدیهه قناعت کنند فائده بالمعروف قاتل در
دادن مسامحه کند و در قتل که نمایند کسی را تقصیر شیخ ابو الفتح مرویت که در محمد رسول صلی الله علیه و آله

40A

در صدقه بعفو و مغفرت

۲۵۹

ایشان را که میفرمایند خدا می بخشد و عفو و ایضا میگوید ان لا تحبون ان یغفر الله لکم و الله غفور رحیم
 هر کس عفو کند و در گذشتن آید و دست نهد بر کسی که بپایم ز خداوند شایسته و خداوند آمرزنده و مهر نیت و سبک
 عفو کند از بستی مانند خود چگونه امید دارد عفو پادشاه جبار را و نبی صلی الله علیه و آله فرمود در مقام حکایت از پروردگار
 خود که امر نمود او را با این صفت تا پیونددن بآنکه از تو بریده و عفو کن از آنکه تو را ظلم نموده و بخشش کن بآنکه تو را محروم و دست
 و نیکی کن بآنکه با تو بدی کرده و در راهی با او نموده برپا و میفرماید و ما انیکم المرسل نحن و ما نمیکم عنه
 فانتصروا آنچه بی داده شما از او امر الهی پس بگردانید از آنچه نمی کرده شما را از این پس کل ما را ز خود را از گردن آن و عفو پسر
 نصرت در راههای خویش از کسی که آسان کرده بر ایشان سر خود را و رسول صلی الله علیه و آله میفرمود آیا عفو دارد یکی از شما
 که بوده پیش از این صفت گفتند یا رسول الله چه کاره بود این صفت فرمود در دو پیش از شما چون میگردید میگفت باز آیا
 بر صفت که در بعضی خودم بر مردم یعنی کس در حق من هر چه خواهد بگوید من هر نیم حاضر رضای خدا که برای خاطر من بگویم
 نزد او بستم چنین پس بعد از شنیدن در دل چیزی نیکو و چه رسد بآنکه در مقام مواخذه بر آید یا نگاه در گذرد و این
 ابی حمزه در عوالی اللیالی از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود آیا عفو دارد یکی از شما که برای او نصیب
 باشد از اجر کسی گفت چگونه میشود آن فرمود چون کسی بگوید یا خدا یا من تصدق کردم بعضی خودم بر سنگا نیت و کرد
 جامع الاجار بر ویست که در و قیامت نمادی ندانند که هر کس که اجرش بر خداوند نیست پس داخل شست شود پس میگویند
 کیستند آنها پس میگویند عفو کنند از مردم و جان شست میشوند بحیاط بل کلمه تعزیر از این قسم اتفاق در آیات
 و اخبار بسیار شده چون عفو و غفران و صغیر و عیب و کف اذی و لین و انصاف و تقاضا
 و تغافل و کنایه و کظم غیظ و ابراهیم و اسقاط حق و احتمال اذیت و انظار معسر و اینها با هم فیه و دار
 که مقام ذکر این و نقل تمام اخبار متعلقه بآنها نیست و یکی از آنها ترک تقصیر است یعنی ماقه نکردن در حساب
 و مسامحه کردن در آن بخوبی از بعضی مذکور و از قلم بند از او اگر چه در طریق تجارت و کسبه و اهل حساب یا نیز از غیر
 کنایه بگوید دانند که اگر قلمی از حساب بختد باید یون ممکن از دادن نشود بهر اقسام تضییع و در کفشت و بهنگام حرمت و عفو
 و از این نکند و گذشتن از آن صدقه ندانند و از احسان شمارند بلکه آفرینند که حساب باید صاف باشد و با تمام
 باید داد و گرفت بخلاف دستور العمل فرموده حضرت صادق علیه السلام پنجاه که در شکوه شیخ طبری است که چنان
 عثمان گفت در خدمت آنجناب بودم که داخل شدند در محراب حضرت با و فرمود چه شد که بر ادرت از تو شکایت
 میکرد گفت شکایت میکردم که من حق خود را با تمام گرفتم پس حضرت فرمود گویا تو چون استقصا کردی حق خود را از او بد
 نکردی با و خبر ده مرا آنچه را که خداوند ذکر فرموده بخوان چون صواب الحساب میرسد از حساب بدایا ترس دارند که
 خداوند جل شانده خیانت کند با ایشان یعنی طاعت زیاد را کم و حرم اندک را بسیار شمرند و الله ترسیدند از این
 جز این نیست که ترسیدند از استقصا و ماقه در حساب پس بایستد خداوند از آن سوء الحساب حساب بدی بادی حساب

در بزرگے مقام صفت عفویت

۲۶۰

آری هر کس استقصا کند از برادر خود تحقیق که با و برگرد و در دعای منی صحیفه کلمه حضرت سجاد علیه السلام میفرماید
 اللَّهُمَّ وَإِنَّمَا عَبْدٌ مُجْتَلٍ وَلَا أَوْلِيَا لَكَ نَالَ مَتًى مَا خَطَرْتُ عَلَيْكَ مُشِيًّا وَنَهَيْتُكَ مَنِيًّا بِحُجَّتِكَ عَلَيَّ فَتَضَرَّ
 بِظُلَامَتِي مَنِيًّا وَحَصَلْتُ لِي قَبْلُ حَيًّا فَاعْفُ عَنِّي مَا أَلْتَمَسْتُكَ وَاعْفُ عَنِّي مَا أَدْبَرْتُ عَنِّي وَلَا تَقْهَرْ
 عَلَيَّ الْمَرْكَبَ فَنِي وَلَا تَكْشِفْ عَنِّي كَسْبِي وَأَجْعَلْ مَسْجِدِي مَنِيٍّ مِنَ الْعَمُوعِ عَنِّي وَتَبَرَّعْتُ بِ
 مِنَ الصَّدَقَةِ عَلَيْهِمْ أَزْكَى صَدَقَاتِ الْمُتَصَدِّقِينَ وَاعْلَمْ صَلَاتِ الْمُتَقَرِّبِينَ وَدَعْوَتِي مِنْ عَفْوِي
 عَنْهُمْ عَفْوُكَ وَمِنْ دَعَائِي لَهُمْ رَحْمَتُكَ حَتَّى يَبْعُدَ كُلُّ وَاحِدٍ مِّنَّا بِفَضْلِكَ وَيُجِوْكَ كُلُّ مَنَّا بِمَنَّا
 بار خدا یا هر آن بنده دوست دار تو داوایا تو که دریافت از من چیزی را که حرام کردی بر او و در بیان ناموس من
 چیزی را که بازو شستی او را از من پس با مظلومی که از من دزد و دوا بود از دنیا در گذشت یا حاصل شده آن مظلومی که حق من است
 نزد او در حاکمیت زنده است پس یا من زمر او را آنچه فرود آید با و از مکافات عملش از جانب من و عفو کن او را از آنچه او باز
 کرده بود از من و نگاهش خار روز قیامت بر آنچه ترکشده در حق من و رسولان او را از آنچه بجای آورد از دنیا با من
 و برگردان آنچه جو که دم با آن از عفو نمودن از ایشان و تبرع نمودم با آن از صدقه کردن بر ایشان یا کزیر ترین صدقه
 صدقه منندگان و بهترین پیشانی نزدیکی جویندگان و عوض ده مرا از عفو کردن من از ایشان عفو کردن تو مراد
 از دعا کردن من ایشان را هست گردون تو مرا تا اینکه نیکست من هر یک از بفضل تو و نجات یابان هر یک از انعامت تو
 و چگونه عفو از حق بتر و پاکیزه ترین صدقه نباشد و حال آنکه در دست از بهترین مفاسد صدقه از ریاء و سعه
 و منت و اذیت و غیر اینها و دست غالباً بیشتر شرط قبول آنرا دشمنی که نجات از شداید و دفع و عذاب استخ
 و قضا و قیامت است مقدمست بر هیچ منافع و خیرات و صدقه کینندگان از صدقه میرسد از حفظ مال و جان
 و عرض در رسیدن بنایند و شستنی و مثال آن در جنب آن منفعت است و بر تبه ندارند و در حالات بیلال نیکو است
 که او امیر المؤمنین علیه السلام را توقیر و احترام میکرد و چندین برابر احترام میکرد از ابی بکر میگردد پس با و گفتند تو لفران
 حق نعمت ابی بکر را که تو را خریده و آزاد کرده و تو را از خداست بکی را نمود و جانست و کسبت را بتو داد و گذشت
 و علی علیه السلام با تو کاری نکرد و تو او را بر شتر تعظیم میکنی این نعمت است گفت پس یا ابوبکر بر شتر از رسول خدا
 صلی الله علیه و آله که احترام کنم زیرا که مرا آزاد کرده گفتند نسبتی ندارد رسول خدا صلی الله علیه و آله بهترین خلقی است
 گفت علی علیه السلام هم نفس برترین خلق خداست پس گفت ابوبکر خواشانش ندارد آنچه شاخو ایشش گشاید زیرا که
 میداند او از حق با حضرت آنچه را که شامیدانید و اینکه حق اینجاست بزرگتر است زیرا که ابوبکر نجات داده مرا از
 عذاب است بکی که اگر بر من ستم بود و صبر میکردم بر او هر ششینه میرسد بجهت حدن و علی علیه السلام نجات داده
 مرا از بندگی عذاب است بکی و مقرر فرموده بجهت موالات من او را و تفصیل من او را و تبرع با و دانی و اگر عفو
 از مظلوم با قدرت بر مقامه و تلافی باشد چون مخالف است زیر دست و بندگان و سزدندان و زنان و عیال

در بزرگی شان عفو خصوصاً بر سلاطین

۲۶۱

ایشان موالی و پدران و شوم از آنکه تواند پادشاهش آنگاه بد را با ایشان کنند شان صدقه عفو بالا گیرد بلکه اگر
 آن تعدی خلاف بر سر صرام شرعی نیست چون سلاطین و حکام را باز صدقه عفو از ایشان بهترین صدقات
 باشد چه بهترین صدقه هر کسی که باشد محبوب یافت شود و جز در نزد او دیگر نه را راهی نباشد بسوی آن چیز الا بطل
 او و آن مختلف شود بحسب شخص مثلاً صدقه نذر ع ذریع اوست و در نزد غنی که نباشد نه و عا کردن و خدمت
 نمودن و از عالم علم او نه مال که یافت میشود در نزد غنی و صاحب که صاحب پای اوست در محل حاجت و برین
 قیاس نیستند از هر کس آنست که در راه خدا بدهد و بگذرد آنچه را که جز در نزد او نیابند و از غیر او صورت نپذیرد
 و ازین جهت عفو سلاطین و امثال ایشان از غایب شکرت قدرتی قرار داده که با ایشان هر کس رسیده و در
 عین آن از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرئیست که فرمود سزاوارترین مردم عفو کردن توانا ترین ایشانند عفو
 و در سر فرست که ای امیر المومنین علیه السلام فرمود عفو نیکوترین احسانهاست و اگر کسی خود را با مقام رساند که از خود
 بزرگتر را پدر داند و برادر را برادر شمارد و زیر دست و کوچک فرزند آنگاه در گذشتن از کردار بد دیگر بی سختی نیفتد
 و در رساله حقوق حضرت سجاد علیه السلام مرئیست در تحت العقول مذکور حق اهل بیت چنین است که در از داده
 جمیع ایشان از نزد خود در مرتبت و رتبه خویش بزرگشان بمنزله والد و صغیرشان بمنزله ولد و سطا ایشان بمنزله برادر
 و در سبب خصال و فقه چنین نقل کرده که باید بوده باشد پیر ایشان بمنزله پدر تو و جوانان ایشان بمنزله برادر تو و جوانان
 تو و عجز از ایشان بمنزله مادر تو و کوچکانشان بمنزله اولاد تو و با کجکدام هر قدر قدرت و توانائی بر تقاضای مقام
 بیشتر باشد عفو از او پسندیده تر و محبوب تر و با بقای نعمت قدرت که در او ای شکران که هر عفو چه بیشتر نباشد کوتاهی
 نکرده بشرط آنکه آن حق از خود او و متعلق بنفس او باشد چه اگر از دیگری باشد باید حق را گرفته بصاحبش رساند
 و او را مظلوم را از ظلم برساند این دو تکلیف بزرگ است از حق خویش و گرفتن حق مظلوم بلکه حفظ او از ظلم
 است که دست تعدی بپوشش دراز کند اگر چه برای همه مکلفین است ولیکن سلاطین و حکما را ترا بجهت توانائی
 بر ادای آن سبب از دیگران و به سرون آمدن از عهده آن است پس بر ایشان جامه عدالت که سبب
 برای الطاف خاصه الهیه هر چند بنفس خویش ستمکار بلکه منوط در سبب کفایت باشد چون ملک عادل گری همانند
 که خاتم رسول صلی الله علیه و آله فرمود بولادش در ایام سلطنت او و در کتاب فضائل مرئیست که چون
 امیر المومنین علیه السلام دار و عاثر شد در ایوان کسکه فرود آمد و با آنحضرت بود و دلف بن یحیی چون از نماز فارغ
 شد برخاست و به دلف فرمود برخیز با من و با ایشان بود جماعتی از اهل سابط پس پیوسته میشت در منال که
 و دلف فرمود که گری بود در این مکان چنین و چنان و دلف میگفت قسم بخدا که چنین است تا آنکه سیر کرد همه
 آنموضع را با هر کس که در نزدش بود و دلف میگفت ای سید مولای من گویا تو که نشستی این شبیار در این
 موضع انگاه نظر فرمود بکلیه پو سیده پس فرمود بعضی از اصحاب خود که بگری این محراب انگاه آمد با یون نشست

ذکر آنچه بر درهای بهشت و دوزخ نوشته شده است

۴۳

بسم الله الرحمن الرحيم
 محمد رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
 از چشم من این دوزخ ترک شد و مجالست اهل خیر و بر در دوزخ نوشته بود لا اله الا الله محمد رسول الله
 الله علی هانی الله برای هر چیزی زیورست و زیور سرور در آخرت چهار خصلت است در کتب پند برتر بیان
 و مهربانی نمودن به بیوه زنان انکوشش نمودن در جوارح مسلمین و غنایاری و بر شکار کردن فقراء و مساکین و بر
 در سبقت از آن نوشته بود لا اله الا الله محمد رسول الله علی هانی الله برای هر چیزی زیورست
 و زیور سلامتی در دنیا و آخرت است کم گفتن و کم خفتن کم رفتن کم خوردن و بر در چهار خصلت از آن نوشته بود
 لا اله الا الله محمد رسول الله علی هانی الله هر کس این آورده بخداوند و روز باز پسین پس اگر ارام کند بهشت
 خود را هر کس این آورده بخداوند و روز باز پسین پس اگر ارام کند همان خود را هر کس این آورده بخداوند و روز باز پسین
 پس نیکی کند با پدر و مادر خود هر کس این آورده بخداوند و روز باز پسین پس سخن خیر گوید با سگ است شود و بر در
 پنجم از آن نوشته بود لا اله الا الله محمد رسول الله علی هانی الله هر کس خواهد که دلیل نشود پس دلیل کند
 هر کس خواهد که او شتم نکند خود شتم نکند هر کس خواهد که مظلوم نشود ظلم نکند و هر کس خواهد که آویز و بند استوار محکم
 پس را آویزد بقل لا اله الا الله محمد رسول الله علی هانی الله و بر در ششم از آن نوشته بود
 لا اله الا الله محمد رسول الله علی هانی الله هر کس دست دارد که قشرین و فسخ شود پس بنا کند مساجد را
 و هر کس دست دارد که خور و اورا که مهادر زیر زمین پس چار و گشت مساجد را و هر کس دست دارد که تار یک نشود پس
 پس و شش کند مساجد را و هر کس خواهد که تانها بماند در زیر زمین پس بخرد فرش را مساجد و بر در هفتم از آن نوشته بود
 لا اله الا الله محمد رسول الله علی هانی الله سپید دل در چهار خصلت است در عیادت ناخوشها و راقین
 در و نبال جناز با خوشی و کفنامی مردگان و دفع قرض و بر در هشتم از آن نوشته بود لا اله الا الله محمد رسول الله
 رسول الله علی هانی الله هر کس خواست داخل شدن از این بهشت در را هر چنانک زند بچار خصلت صدقه و سخا
 و نیکی اخلاق و باز داشتن خود از اذیت بندگان خداوند عزوجل پس بیسی در ایام و دفع پس بر در نهم از آن
 آن نوشته بود سگ که لعنت کند خداوند در دوزخ و غلو یا ز لعنت کند خداوند بخداوند لعنت کند خداوند بستمکاران را
 و بر در دهم از آن نوشته بود کلمه هر کس امید بخداوند دارد و سعادت یافته و هر کس از خداوند بترسد مامون
 خواهد بود تباها شده مغرور کسی است که امید دارد بغیر خداوند و از غیر او بترسد و بر در یازدهم از آن نوشته بود
 سگ که هر کس نخواهد که برسد نباشد در روز قیامت پس بپوشاند بدنهای برهنه را و هر کس خواهد که تخته نباشد در
 روز قیامت پس سینه کشکان را در دنیا و هر کس نخواهد که رسد نباشد در روز قیامت پس اطعام کند
 که سبهار در دنیا و بر در چهارم از آن نوشته بود کلمه دلیل کند خداوند آنرا که خوار کند اسلام را دلیل کند
 خداوند آنرا که خوار کند اهل بیت پیغمبر خدا را دلیل کند خداوند آنرا که اعانت کند ستمکاران را بر ظلم مخلوقین بر در پنجم از آن

مقام سیم در شرح محل صدقه و عیاق

۴۴

از ان نوشته بود که پیروی کن خود پیش نفس پس برستی که نفس می افستد را با ناز و زیاد سخن گوید و آنچه نفس تو
 نرسد پس بقی از نظر لطف پروردگار و محو مباحث با و ظالمین پس بدستی که بهشت نهیده شده بر ظالمین برده
 ششها از ان نوشته بود که من هم بر کوشش کنندگان در بندگی خداوند حسرت هم بر روزه گیرندگان من
 حرام بر صدقه دهندگان و برده سر هفتصد از ان نوشته بود که حساب حساب خود یک پیش از آنکه حساب
 شما یک بشند و سرشک نشیند نفسهای خود را پیش از آنکه سرشک نشیند شمارا و بخوانید خداوند و جل را پیش از آنکه وار شود و
 و قادر نباشید بر دعا مقام سیم در شرح محل صدقه و عیاق و بیان آنکه بر چه کسان باید عیاق کرد و
 ترتیب آنها بر چه نحوست و که م را باید مقدم داشت اگر نتواند بر همه عیاق کند چو شید که مانند که سزاوار
 اشخاص رعایت و احانت و مویب احوال او و فحش چیز باینکه بآن محتاج است در دین و دنیا بقدر حفظ دین
 و عمل آداب آن و رساندن بار تکلیف بمنزل و دفع آنها بخو که در طریق احمدیه مقرر فرمودند نفس خود را نیست
 اما نیست الهی که آنرا بود ایچه در دار دنیا که نوشته بجهت تکمیل و تمییز نوشته و راهل بر سفر از آخرت و رسیدن
 بنز نگاه مقربین و سابقین بسیار و اوصیاء و شهداء و صدیقین چاکر انسان اول بخود نپردازد و در حوائج
 خویش تامل کند که از علوم دینی از معارف و اخلاق و تکالیف حوائج چه مقدار از آن جستیاچ دارد و بجهت خلاص
 از غلغله شدن در دوزخ و چه مقدار بجهت فعل نشدن در آن و چه مقدار بجهت آسودگی و سلامت در سفر و منزل
 و عقبات قیامت و چه مقدار بجهت سیرت در وقت مفارقت دنیا و ندیدن مکر موت قلی چاکر که در هیچ
 مقدار بجهت علورت و بزرگی قدر و رسیدن بخلو خانه خاصان و خوردن بر سفره مقربان دیدن انواع کرامات
 و لطافت و غشای خاصه با و لیا و در دار دنیا و آنرا از گجای تحصیل کرد و آموخت اگر دارایی آن نیست از هر شس
 هر وقت هر چه بگوید باید شنید یا برای کهنه بچی برای حق شراط و شایسته که اولاً باید از افسوس و پشیمانی
 اگر نداند چه محتاج و از چه مستغنی چه ضرر دارد و از کدام عاریست که در این احوال باید در صدر پیدا کردن و ناامید
 دل عین عجبی عیب بین عیب گویی بر آید و چند در تحصیل آن هزار جهت فتنه و از یاد آید و اگر از این جهل عاریست چو این
 او کرد که کوری مثل خود را بمنزل رساند و اگر بهشتش نیاید بر خود بگوید و از دل بنالد و بموالبان خود پناه آورد و آنچه
 فرمودند متوکل شود که غلبش رحم کند و او را بازساند و کرمش را در آتش و من بطل الله فلن تجل له
 و لئلا مرشد از او چیزی باقی نگذارد و حاصل ترجمه بر که بجهت کردار زشت مستحق آن شد که ضلالتش بخوش
 و گذارد و از میانان که کسی که خود رفته فراموش کرد و نخواهی یافت بر او دوستی که او را بر راه حق برد و از مقام پیدا
 کردن عیب و کفر آن نباشد دوست نشود و اگر عیب نداند مرشد نباشد و بر راه حق ترساند چه باک بهشت حق توان
 بحق رساند پس آنرا که دلی مرشد نباشد در تبه ضلالت باند اگر پیشش و زری فرمود و از کمر پیشش را می نماند
 چون از تخیض یا محتاج خود فارغ و از کلفت تحصیل آن سوده شد و مقام احوال آن بر آید و بر خود

در مقام سیم

در کیفیت اتفاق بفرست خویش

124

گند و بوی بد از شراب زویشتر خارج نماید و گرنه تشنه ماند که بجز بارده و چرت کشیده و سبانهاده و دیده و عمر با و مال صرف
نموده تا آنکه بدست آورده در ظرفی ریخته بر دوش کشیده و قطره از آن خود کشیده تا آنکه عطش او رخت و آنچه رحمت
او بود مایه هلاکت و کشت پس اگر کسی را دل بر خویشتر نبوخت بر او رحم نکرد و آنچه را باید بیاموزد دنیا سوخت و
اگر آموخت از عمل آن مضائقه نمود از خیر انقافات بر غیر خود و منافع صدقات بر دیگران بپوش و از آنها چشم
پوشاند چه از چنین کسی اگر چیزی بکسی بدی که بدین نباشد و گرنه برکت نفعی در آن نه بیند کسی که از بهترین
گنجینه های عالم بدست آورده چینی کوهر دوش کر که می ترین سماعی خود بخل کند و آزاد خود صرف کند چگونه بجهت
خوشنودی و تقرب بخداوند تمام منافع و اقسام صدقه متوقف بر نشت چیزی بکسی و در پس از محاله آن عطاء
و بخشش از روی اغرض فاسده و دودنی نفسانی باشد که نشان خدا در او نباشد پس داخل شود در آیه شریفه و لا تاكلوا
مما لم يذکر اسم الله علیہ خورید از آنچه با و نشده بر آن چشم می و این آیه اختصاصی ندارد به ذبیحه که اگر نام خداوند
بر او خوانده نشد حلال و گرنه حرام بلکه بر تو نهی و تا امثال ان مقام باید صاحب گرامات با هر وسیله از دین علی بن
طاووس در کتاب سحر اسود بعد از ذکر آیه مبارکه حرمت علیکم المیتة و الدم و لحم الخنزیر و ما اهل به الله
حاصل حرم گردیده بر شام دار و خون و گوشت خوک ذبیحه که از او بر او یلیند شود بغیر خداوند میفرماید از هر
قول خدا بیعی و ما اهل به الله خیر الله آنکه آنچه در هیچ شود برای معاصی خداوند و برای مجرمانات که شاغل است
از خداوند و برای ناکهتن مردم و برای تجارت و برای غیر اینها از آنچه اراده شده با و غیر پروردگار عالم چگونه است
حال و آیا ملحق است بذبیحه حلال کرده یا آیه تحریم و ظاهراً است آیه تحریم همه نسیم و دیگر در کتاب از کتاب
و تبصره ابن بابویه روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود صله فاجر نزد یکت نرسد مگر فاجس
مثل او و بالجمله در ضمن آنچه از دانیان دین آموخته میوید خواهد شد مقدار حاجت بدن پال و مشروب و لباس و
مسکن و عیال و خادم و فرش و توابع اینها از جنس و وصف و مقدار که در حفظ و قوت بمقدار قدرت بر او
تکالیف واجب و مستحب شخص خود و آنچه از دیگران بر عهده او گذشتند چه میخواهد و چه مقدار کفایت و از کجا باید
تحصیل کرد و بچه خوب بدن باید اتفاق نمود و ثواب و قدر و در آیه شریفه قوا انفسکم لله و لا تأکلوا
وقودها الناس و الحیاء علیها ملئکة غلاظ مشاکد لا یصون الله اهلهم کما یدریتها و چه استخوان خود را و
خود را از تشبیه که تشافروندان مردند و شک موکلند بر آن ملئکة نذخو سخی که نا فرمانی نمی کنند خداوند را در آنچه
بایشان فرمان دهد اشاره است تمام آنچه گذشت چه نگه داری خود و از آتش میترسند مگر بعمل کردن آنچه گفتیم و پس
از نفس خود را و از فرمودند و در آن اشاره است بحقیقت ترتیب انقافات چنانچه در آیه دیگر تصریح فرموده
یسئلونک ماذا یفقیون قل ما انفقتم من خیر فلولوا الدین و الاقرین و الیتامی و المساکین و ابن
السبیل و ما انفقوا من خیر فان الله به علیم پس سندا از تو که چه انفاق کنند بگو آنچه انفاق کنند

در اتفاق بروالدين و ارحام

(۶۴)

از مال از آنچه يك است چون علم و جاه و ثروت بار و مال پس پردر و مادر بايد كردن و خوشيانيكه نزد يكتر باشند و بي پدران
 و در و شيان و در كندن و آنچه بجاي آيد از نيك پس خدامي آن داناست بعضي مفسرين رويت كرده اند كه عمر بن الخطاب مردی
 بود مال بسيار داشت از رسول خدا صلي الله عليه و آله پرسيد كه چه نفقه كنم و بر كه نفقه كنم خدا تعالي اين آيه فرستاد و
 گفت من مرد از خيره را بجا است شيخي ابو افضح از عبد الله بن مسعود رويت كرد كه رسول صلي الله عليه و آله فرمود
 اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَتُوبُ اِلَيْكَ اَبْدًا مِنْ تَقْوَالِ اَمْلِكْ وَاَبَاكَ وَاَخْلُفْ وَاَخْلُفْ وَاَدْنَاكَ فَادْنَاكَ دَسْتُ
 زيرين بر باشد از دست زيرين و پايان كن كه عيال تو باشد و مادرت و پدرت و خودت و برادر و برادر است پس آنكه
 نزد يكتر باشند پس نزد يكتر ايضاً رويت كرده كه مردی بود نزد يك رسول صلي الله عليه و آله آمد و گفت يا رسول الله
 و بياي دارم گفت برو و نفقه كن گفت ديگرى دارم گفت برو و نفقه كن گفت ديگرى دارم گفت
 برو و دوستانت نفقه كن گفت ديگرى دارم گفت تو داني هر كجا كه خواهى صرف كن و رسول صلي الله عليه و آله
 گفت صدقه تو بر در و در و نفقه باشد بر خوشيان و در و صدقه باشد بر ابي آنكه هم صدقه باشد و هم صلوات بر جسم
 و از اين بيان توان فهميد كه اگر عاجز باشد صدقه باشد و اگر همسايه باشد چهار شود و اگر عالم باشد پنج شود و اگر
 خدامي در اين آيه باشد و گفت آنچه تو را باشد از فاضل نفقات است و بايد پدر و مادر كن آنكه بماند بگوئيد و ديگرى نماند
 او نزد يكتر باشد و لايت و اولادى در باشد آنكه گفت فاضل نفقات بماند بر شيان بر آنكه بي پدر و مادر باشند و شيان را كسى
 نبود كه تولد كند و شيان طفل باشند آنكه گفت مساكين چه شيان چيست بماند از كفاف بدارد آنكه گفت
 و اين سبيل بگذرد بغير غريب باشد و پناهي ندارد و در كتاب صرياح و غيره رويت كه رسول صلي الله عليه
 و آله بفرموده بن مالك بن خنيس فرمود اى بن مالك لاليت كنم تو را بر بهترين صدقه گفت آرى پدرم و مادرم و ديگرى
 با ديار رسول الله فرمود بهترين صدقه بر خواهر است و دخترت كه ايشان بفرستند بگوئيد و بفرست بر ايشان كنند
 غير تو و ايضاً از علي عليه السلام رويت كرد كه شخصی عرض كرد يا رسول الله كه هم صدقه بهتر است فرمود بر هر كس
 نهائي و من تو است و ايضاً از جناب ابيت كرده كه فرمود بهترين صدقه بر بنده است و در و آقاى پيغمبر باشد
 و ايضاً رويت كرده از جناب ابيت كه گفت يا رسول الله كه هم صدقه بهتر است فرمود بر هر كس كه چشمش از كسى
 ريشه و در كافي از جناب ابيت كرده كه فرمود هر كه خویش خود را در اسلام بفرستد كه با وجع يا عمر كند خداوند بخواند
 بر اى او و وجع و دو وعده و هم چنين سكه بردوش كند و باريرا از خویش مضاعف ميكند خداوند بر اى او اجر داد و چنين
 و صلوات در ثواب اعمال رويت نموده كه از جناب صادق عليه السلام سؤال كردند از صدقه دادن بكنند
 سؤال مى كنند بر و خانها يا از ايشان مساكين و بدها بخواند و خود فرمود بلكه بفرستد آن صدقه را بسوى
 آنكه ميان او و آن كس خویش باشد پس آن چه را بفرستد بكنند و در فقيه از ميرالمؤمنين عليه السلام رويت نموده
 فرمود صدقه نيست يعنى چيز و درست نيست يا كامل و با اجر نيست و حال آنكه خویشى پريشان باشد يعنى با وجود فقير

در انفاق بر علماء و ثواب تصدقات

۴۶۷

خردم قریب از آن صدقه بیکرین بقیانده و نیز در انجا از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت نموده که فرمود هر که راه
 بسوی خویشاوند خویش نفس و مال خود بجهت صدقه کردن رسم اعطا میکند خداوند با او جود صدقه میدهد و برای او بهر کامی
 چهل هزار حسنه است و خوشد از او چهل هزار حسنه دیند و نمود برای او از درجات مثل آن و چنان خواهد بود که بندگی
 کرده خدا را صد سال با صبر و طاعت و بر این مضاف این اخبار است که حاصل آنها را عیار شریعت نسبت اتصال حسنه است
 پس از آن توجه بیکرین **کتاب** بر واقعهان بر دقایق کتاب است و دانایان بهر اثر شریعت پوشیده
 که اتصال حسنه اتصال روحی صورتی بلوح و حسنه حسنه است و اتصال روحی و حسنه حسنه نور و اکت و صدیقه ایمان
 در حسنه که نشانه آن در زمین و شاخ و برگ در آسمان می آید و با هم جمع شوند قدر آن بالا شود ولیکن اگر جدا شوند
 اگر حسنه جمع کنند چنانچه شیعین طری در کتاب احتجاج روایت کرده که محمد بن عبد الله بن جعفر حمیری نوشت خدمت
 امام جعفر عجل الله تعالی فرجه که کسی قصد میکند بیرون کردن چسب از مالی خود و دادن آن بمرادی از برادران خود پس
 می آید بدو خوشایان خود محتاجی آیا صرف کند آنرا از آن کسی نیست کرده بود او را و بدو خوشایان خود پس جواب
 رسید که بر کردار آنرا بسوی کسیکه نزدیکتر است با و از جهت مذمبت که صاحب مال بقول عالم یعنی موسی بن جعفر
 علیه السلام برود که فرمود قبول نمیکند خداوند صدقه را و حال آنکه خوشایان و بی محتاج باشند پس کسی که آنرا میمان
 خویش و آنکه نیست او را کرده بود آنکه گرفته باشد فضل را با تمام و اگر ممکن نشد و مرد شود در اینک صدقه را
 بکدام دهد بسته رعایت مذمبت او چنانچه تصریح فرمود و اگر علاوه بر آن تاج علم بر سر تقوی در بر دارد بر همه
 مقدم و از همه اولی و صدقه بر آنها عین انفاق و هدیه است بخاتم النبیه و انتم هم علیهم السلام که خلفا و جانشین
 ایشانند در غیبت کبری **علامه** علی محمد بن محمد در رساله سعید و ابن ابی جمهور در عوالمی اللامالی روایت کردند
 از رسول الله صلی الله علیه و آله که فرمود صدقه بر پنج قسمت است قسمی صدقه در او بعبودیت ده باشد و آن صدقه
 بر عامه خداوند میفرماید من جماعه با الحسنه فله عشر اهتلافها که یکصد آرد در او است ده مانند آن و قسمی
 صدقه در او بهفتاد و آن صدقه بر صاحبان بالا چون کور و زمین کبر و مثال ایشان و قسمی صدقه در او بهفصد است
 و آن صدقه است بر خوشایان و آن قسم صدقه بهفت هزار باشد و آن صدقه است بر علماء و قسمی صدقه بهفصد هزار
 شود و آن صدقه است بر مردگان و آنجا خبر که مردم سید با شرم تو بی در محال الرافعی از رسول خدا صلی الله علیه و آله
 روایت کرده که چنانچه از جبریل سؤال کرد صدقه کفایت رسول الله صلی الله علیه و آله بر پنج قسم است یکی از آنها به و یکصد و
 و یکصد بهفصد و یکصد بهفصد هزار و یکصد بهفصد هزار پس رسول الله صلی الله علیه و آله پس یکصد است تفاسیر آنها
 حسب ائمه گفت یکی بده در وقتیکه بوده باشد صدقه بر سائر مردم که بدیشان سالم باشد و یکی بهفصد و وقتیکه
 باشد که مستحق تشکر نباشد کسب کردن را بسبب غرض و غیره و یکی بهفصد و وقتیکه مستحق از آن رسول علیه السلام
 باشد و یکی بهفصد هزار و وقتیکه است که آن صدقه برای ارحام یا پدرش باشد و یکی بهفصد هزار و وقتیکه است صدقه برای

در اختلاف ثواب مرتب صدقات

۱۵۸

طالب علم باشد چه در فرض زیر که او با تصدق قوت میبرد بر طلب علم و منفعت میرسد آن نیکوکاران و اعماد
 آن نیست چه اولاً اگر مرتب صدقات از مکان مجتبی آنرا نقل کرده بود پس کتاب میرسد چنانچه رسم او است
 در تمام تصانیف خود که نام میرد از کتابیکه از او نقل میکند و آنچه از کتاب نیست یا باقی است کتابی باقی است
 بر دست کسی که کتاب میرد و باعتبار خود کفایت نماید و این قسم اخبار که یافتند در کتاب مرحوم اگر مخالف نباشد
 خود دیگر را که در کتاب معتبره در نزد علماء است ما را حقی در این نیست الا از درجه مرتب بار ساقط و قابل معارضه نیست و
 تأنیف در متن خبر خرازات و مرضی است که بر اهل فن پوشیده نیست چه عطیة بآل سولر اصدقه نام نهادن خلاف
 اصطلاح انتم هدی و اهل شریعت اگر چه صدقه است و وقف که آن نیز از اقسام صدقه است بر ایشان جائز با
 گرامتی در اول لیکن محمود شده صدقه گرفتن بر آنچه بر ایشان داده میشود بلکه احسان بایشان همیشه در مقابل صدقه
 ذکر میشود و ثالثاً آنکه در ترتیب عدد و چنانچه معلوم میشود که ترقی دادن عدد است به هفت در مرتب عشرت
 و مات والوف بتدریج هفت هزار و مقدار هزار از میان افتاده و بجای آن بقصد هزار ذکر شده و از این سبب
 آثار تحریف و تشویش در خبر پیدا است و در اینجا آنکه مقصداً ترقی در تحقیق آن بود که بقصد هزار پس از صد هزار
 ذکر شود و بر فرض صحت خبر یا آنچه یعنی در بقصد هزار که نسخ اصل هفت یا مقدار هزار بود و نسخ عدا یا سهو چنین بود
 و دیگر بر ابا و ملحق کردند یا مراد از طالب علم مبتدیان باشند که در صد تحصیل نمایند هنوز از فرض علم خوشه نخیده
 و بهره نبرده و نه بتوان بر ایشان نام علم گذشت از این لقب شریف را بر ایشان و او است پس ذکر می از عالم در اینجا نشده یا
 آنکه ذکر بیدر احد از ذکر ارحام با آنکه داخل در ارحام است اشاره به پدر روحانی باشد که علمایند چنانچه این احتمال در گفته
 شریفه میرود که مراد از والدین نه همان والدین جسمانی باشد بلکه جمعی در روحانی با هم که فرد کمال آن همه در خصوص سونو
 صلوات علیه و آله و امیر المؤمنین علیه السلام باشد و بعد از ایشان علماء و شریکین چنانچه در اخبار متواتره است که فرمود
 انا و علی ابوا هذلا الائمة و در تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام در تفسیر آیه و بالوالدین احساناً مذکور
 است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود فضل والدین شما و سزاوارتر ایشان برای شکر گذاری شما محمد است و علی
 علیه السلام و علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله میفرماید من و علی ابوی
 این سیم و هر کس حق ما را بر ایشان بزرگتر است از حق پدر و مادر و لادقی ایشان بدو شکیکة نجات میسریم ایشان را
 اگر اطاعت کردند ما را از آنش بسوی ما قرار و ملحق گشتیم ایشان را از رتبه بندگی بازادگان انبیاء و اهل بیت علیهم السلام
 فرمود ابوی این است محمد است و علی صلوات الله علیه که بهشت گشتند کجیای ایشان را نجات میدهد پس ایشان را
 از عذاب الیم اگر اطاعت کنند ایشان را و صباح می کنند بر ایشان سیم و اگر موفقیت نیاید ایشان را و حسن
 بن علی علیه السلام فرمود و علی صلوات الله علیه ابوی این من شنیدم خوشحال آنکه حق ایشان را شناسد و جمیع
 احوال مطیع ایشان باشد چه چو نه و مرز سید بدو را و از بهترین ساکنان بهشت خود و نیک بخت میکند او را

بر اهل

در اینکه الدین سبقتی محمد و علی اند صلوات الله علیهما

۲۶۸

بکرامات و رضوان خود و حسین بن علی علیه السلام فرمود کسیکه شناسد حق ابون خود را که بهترند محمد و علی
صلوات الله علیهما و طاعت کند ایشان را حق اطاعت باو گفته میشود جای که در هر جای بهشت که خواهی و
علی بن الحسین علیه السلام فرمود اگر ابون جز آن نیست که بر شیده حقشان پس از ایشان بهجت احسانشان با آنها
پس احسان محمد و علی صلوات الله علیهما این است اصل و عظم است پس ایشان سزاوارترند باینکه ابون ایشان باشند
و محمل بن علی علیه السلام فرمود هر که خواهد بداند چگونه است قدر او نزد خدا پس نظر کند چگونه است قدر بهترین ابون
او نزد او محمد و علی صلی الله علیهما و جعفر بن محمد علیه السلام فرمود کسیکه عایت کند حق بهترین ابون خود
محمد و علی را صلی الله علیهما ضرر نمیرساند با و آنچه ضایع کرده از حق پدر و مادرتی خود و سایر بندگان خداوند زیرا که
ایشان بکوشش خود آنها را راضی نمیشد و فرمود موسی بن جعفر علیه السلام بگوید شود قدر ثوابی
بعد تعظیم نماز گذار بهترین ابون خود محمد و علی صلوات الله علیهما را و فرمود علی بن موسی علیه السلام آیا کرده ندارد
یکی از شما که او را نفی کنند از پدر و مادر یکدیگر و از از ایندیعی بگویند فرزند آن پدر و مادر نیست گفتند آری قسمی
فرمود پس سعی کند که نفی نشود از پدر و مادر یکدیگر دارد که بهترند از پدر و مادرتی خود و محمل بن علی علیه السلام فرمود
چون کسی در محضرش عرض کرد من دوست میدارم محمد و علی صلی الله علیهما و الهما اگر چه مرا پاره پاره کنند یا
گوشت مرا برند یا مقرر اضد است ششم از آن پس فرمود لابد محمد و علی علیه السلام از خود بتود دهند آنچه توان خود ایشان
دادی بدستیک ایشان بطلبند برای تو در روز قیامت چیزی را که وفا کنند آنچه تو مبذول دشتی آنرا بر ایشان بپیکر
از ضد هر از خرد آن و علی بن محمد علیه السلام فرمود کسیکه والدین بچه او محمد و علی صلوات الله علیهما عزیز ترند
نزد الله والدین پس از جانب خداوند نیست آنچه دارد از حلال و حرام و زیادی و کمی از عبادت و غیر آن
و حسین بن علی علیه السلام فرمود کسیکه آسار کند و برگزیند طاعت ابون دینی خود محمد و علی صلوات الله علیهما را
بطاعت ابون نبی خود خداوند میفرماید هر آنیکه بر میگزینم تو را چنانچه برگزیدی مرا و برگزید شریف میکنم تو را در حضرت
ابون دینیت چنانچه شرف دادی نفس خود را باینکه برگزیدی خدایتان را بر حب ابون نبی خود و در کافی از
امیر المومنین علیه السلام روایت که فرمود در آن شریفی ان اشکر لی و لوالدیک الی المصید و الدینی
که وجب نموده خداوند بر ایشان شکر را آنوالدین و پسینند که زانیند علم را و میراث کنند شستند حکمت را و امر
کرده خداوند بطاعت ایشان نگاه خداوند فرمود الی المصید مزج عباد بسوی خداوند است دلیل و برهان
این نیست جموع همان والدانند و با اجماع کسیکه متولد شود از ایشان علم و حکمت و آنرا میراث گذارند
در دنیا مردم حق ایشان مردم حق چنانچه حایه است حیات روح بآن دوست و روح بیدانش موده است و حق
والدین جمالی چون در حیات جسمانیست بگردن تمام شود و اندیکری بماند و میراث آنها علم و حکمت است که
باقی و ستم است و از ایشان مال و ثروت است که فانی و نفقش چنانی پس ایشان سزاوارترند بشکر و طاعت و محبت و تکرار

در اتفاق بر والدین و علماء که والدین روحانیند

۲۷۰

که مقرر شده در شرع برای والدین جهانی چنانچه بودن نبی و وصی بلکه سایر اوصیاء علیهم السلام و والدین و سایر اهل بیت علیهم السلام و اولاد و غیره و ائمه و اشیاء
 و علم و حکمت که حق آنها در هر کجایی شود و ما خدا آن از ایشان و سیر و آمده از آن خانواده عظیم القدر و الشان
 و نظر به بودن تمام و کامل آنها در نزد اهدی غیر ایشان منافی ندارد با بودن خلفاء ایشان یعنی علماء و روحانیان و سایر
 چایشان گرفتند آنچه از خانواده بیرون آمد هر علم و حکمتی که از ایشان متولد شد حفظ نمودند و عمل کردند و نشر دادند و
 بعد از خود بقتن و نوشتن میراث گذشتند پس آنچه سبب برای نامیدن حجج علیهم السلام بوالدیهان است برای نامیدن
 اینجاست بآن چنانچه در کتب فرمود پس آنچه از آداب و اخلاص و تعظیم که در شرع مقرر فرمودند بر والدین و در نظر کردن
 جمله از آنها ثابت شده حقوق برای اولاد اهل و کمال آن بایستد علماء باشد و در فقهاء الرضا علیه السلام مذکور است
 که فرمود محکم خبر و دین قائم مقام پدر است و واجب است بر او آنچه واجب است برای پدر پس شناسید حق او را
 و بمقدار زیادتی حق عالم بجهت احیاء نمودن نفس و نجات دادن از مهالک و عذاب ابد برحق والدین جهانی توقیر
 و بر و حسان نیز باید زیاد شود مگر اینکه هیچ شود در این والد آنچه در نسبت پس در اشود و در حق را چنانچه در حق
 مصباح است که حضرت صادق علیه السلام فرمود نیکی کردن به پدر و مادر از حسن معرفت بنده است بخدا تعالی
 زیرا که نسبت عبادتی سر غیر در رساندن صاحبش بخوشنودی خداوند از نیکی کردن بوالدین که مؤمن باشند بجهت
 رضای خدا زیرا که حق والدین شش است از حق خدا تعالی در وقتی که باشند بر مناجاد دین و دست و منعم کنند و فرزند
 از طاعت خدا بسوی خدمت خودشان معصیت خدا و از یقین بسوی شک و از زهد بسوی دنیا و خوانند ایشان از اخلاص
 آن یعنی بسوی معصیت و شک دنیا که اگر چنین کنند پس معصیت ایشان از طاعت است و طاعت ایشان از معصیت
 و تفصیل احکامات وارده برای علماء را در فصل سیم از باب چهارم ذکر نمودیم و هم چنین در باب چهارم ثابت کردیم
 که مضمون آیه مبارکه که خداوند بعد از ذکر آیات مبارکی در فضل اتفاق و شروط و آداب مبطلات آن در آخر سوره
 بقره در مقام ذکر صفات اتفاق بیان فرمود که لا فقر آخر الدین احد و وافی سبیل الله لا یستطیعون
 ضربانی الا ضرب یحییهم الی اهل اغبیاء من التّعفف لا یستلون الناس لحافا آن صدقات و
 و اتفاقات بر حق نیست که مجبورند در طاعت خداوند نمیشوند و در زمین بجهت تحصیل معاش بجهت بخل
 بطاعت و نادان بجال ایشان پندار و ایشان را بی نیاز بجهت نگاه داشتن خود را بر سؤال منطبق است بر محض اهل علم و
 طلاب دین و هر صنفی غیر ایشان فاقد باشند یکی از شروط که در آیه است و در کتاب غایات شیخ جعفر بن احمد
 معاصم صدوق از حضرت باقر با صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود بالای هر صدقه صدقه است یعنی در فضل
 و صدقه بهتر است از هر نعمتی است و همانا ما از مؤمن در این غیر عالم عامل نباشد و این شهر آشوب را
 مناقصه در روایت کرده که عبد الرحمن بن علی تعلیم کرد فرزند امام حسین علیه السلام را سوره الحمد چون آن طفل خواند سوره
 در نزد آنحضرت عطا فرمود بعد از حمد بنی را از شرفی و هر از جمله و پر کرد و در این و از او پرس بعضی در این عطا سخن گفتند

در اقسام انفاق بر اموات

۲۷۱

فرمود که بجا و فایمکن آنچه او کرده یعنی بقی تعلیم او و اگر فقید او فایمکن بقی تعلیم بقیه که عالمی باشد که بیا موز و معارف و خلاق و شریع را که علوم قرآنیست تمام دنیا و فایمکن عمری از حق او را و شاید بعد از این نیاید ازین توضیح شود و باین ماند شرح اجمالی از حال تمییز طبقات آنکه برایشان باید انفاق نمود اول اموات که از همه جایا فقیر تر و محتاج تر و گدازند که صدقه برایشان باز باریک افتاد هر از دهند و قطب را وندی در کتاب بسیار خوب رویت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود فرمود من شمسیدم دکان خود را در قبرستان خود و مردگان شما امید دارند احسان شما را و مردگان شما بپوشند شوق دارند در کردار برای نیکی شما و ایشان را توانایی نیست هدیه بفرستید بسوی مردگان خود صدقه و دعا و نقل فرمود که امیر خراسان در خواب دیدند سیفت بفرستید برای من آنچه را که می اندازید بر سگان خود که من محتاجم آن و شبی درم در کتاب بیمه خود رویت کرده از چنانکه فرمود چون صدقه در مردی نیابت مرده امیر میکند خداوند جبرئیل را که برادر با خود بسوی قبر او افتاد هزار ملک که در دست هر یکی طیفی است پس برسد بسوی قبر او و میگوید السلام علیک ای الله این بیه فلاحی است بسوی تو پس در نشان میشود قبر او و عطا میکند خداوند با و هزار شهر در پشت و تزویج میکند با و هزار عورت و پیشوایان را و هزار طوطی و بر می آورد برای او هزار حاجت و صدوق در فقیه از خالصه و علی السلام رویت کرده که فرمود بدستیک مرده خورند میشود رحمت فرستادن بر او و استغفار برای او چنانچه خوشحال شود زنده ببرد که بسوی او میفرستند و فرمود که در غسل میشود در قبر میت نماز و روزه و حج و صدقه و نیکی و دعا و نوشته می شود اجر او برای آنکه بجا آورده و بر میت و فرمود هر مسلمی که کاری کند از جانب میت کارشایسته و چندان میکند خداوند برای او هر آنرا و نفع میدهد خداوند با و میت را و مخفی نماید که انفاق میت بر چند قسم است اول آنکه چیزی چون از مشفق صادر شود و بگوید اصری بحیث رسد چون دعا و استغفار و نماز و زیارت و حج کند و کند در کتاب بفریات از رسول خدا صلی الله علیه و آله رویت کرده که فرمود فرستاده شده بسوی میت هدیه و داده شده تحفه بهتر از استغفار و در کتاب درست است این منظور از اسحاق بن عمار رویت کرده که گفت کفتم بحضرت کاظم علیه السلام عانفع میت یا فرمود آری حتی آنکه او در تنگ است پس سعت میدهند بر او و مضمونست پس فرمود بشنود و شنود او گفت کفتم میت دانا است بآنکه دعا برای او میکند فرمود آری و مستی علی طایع من فلاح السائل از حضرت رسول صلی الله علیه و آله رویت کرده که فرمود نمیکند زود بر مرده ساعتی خفت ترا و شب اول پس سیدم دکان خود را الصدقه و اگر قدرت ندارد پس یک از شما باد و رکعت نماز بگذارد و بخواند در رکعت اول سوره فاتحه یک مرتبه و قل هو الله احد دوم مرتبه و در رکعت دوم فاتحه یک مرتبه و سوره البقره یک مرتبه چون سلام گفت بگوید اللهم صل علی عیال محمد و آل محمد و ابی القدر ذلک التمسیت فلاحی پس فلاحی بجای لفظ ذلک التمسیت اسم مرده و بگوید بر دین من فرستاده خداوند از هفتاد و نه ساعت هزار ملک بسوی قبر او با هر ملک جامه و حلقه است و فراموش میکند خداوند

در اقسام اتفاق بر اموات

۲۷۲

قبر او را بعد از تنگی تار و قیامت میسر بد آن نماز گذار بعد از آنکه آفتاب و مینا بد حسنت و بلند میکند برای او چهل مرتبه
 و در هر روز بعد از نماز پنجگانه یکصد مرتبه بخواند یا این که در هر روز یکصد مرتبه بخواند یا این که در هر روز یکصد مرتبه بخواند یا این که در هر روز یکصد مرتبه بخواند
 پس استوارش او یا خولش او یا صدیق او یا پهلوی او در وقت نماز بگذارد در وقت اول نماز یک مرتبه و بعد از آن یک مرتبه و بعد از آن یک مرتبه و بعد از آن یک مرتبه
 یک مرتبه و صفت کت دوم از صحن خراسان گذشته و رکوع کند و سجود بگذارد و بگوید سجود سجود سبحان من
 تعزیرا لقد تعزیرا و قهر عبادک بالموت پس سلام بگوید و برگردد بسوی قبر و بگوید ای فلان پسر فلان این نماز بر
 توست و صحابی پس بگریه بر میخیزد و خداوند از او عذاب بر او تنگی او را و اگر سوال کند پروردگار خود را
 که بیاورد مؤمنین و مؤمنات و مسلمین و مسلمات از زنده و مرده ایشان اجابت میکند خداوند دعای او را
 و باره ایشان و خداوند میگوید بصاحب و یعنی آن میت ای فلان پسر فلان شیت روشن باد که آمرزید خداوند
 عزوجل تو را و عطا میفرماید خداوند آن نماز گذار را از عذاب هر چه در دنیا و آخرت و محو میکند هر چه در دنیا و آخرت
 شود بفرستد خداوند بعضی از ملکی که مشایختند او را تا درشت پس چون در فلان شیت شیت قبول می
 او را هر از هر ملک با هر ملک طبقی از نور پوشیده شده بمندی از هر طبق و در دست هر ملکی نه است
 از نور که در او است آب سبیل پس بخورد از آن طبق و میشود از آن آب خوشنودنی خداوند بزرگتر است
 یعنی فیض آن خواهد رسید و از هر نعم اعمال بر او موت و مخصوص و الدین و اولاد بسیار است قسم دوم
 آنکه کت میت و بنیابت او چنانکه بکسی دهد و کاری و خدمتی بدیگری کند یا بر دیگری عاریت و او دارد
 که در این خبر رساندن میت چنانکه بدیگری رسد و مؤمنی خطی از او پس از یکصد دو کس متفق شود پس سخن دوا
 و اگر آن وسط عالم درسم و عاجز و همسایه شیت به اجر چندین ضعف شود چنانچه در اخبار سابقه اشاره باین نکته شده
 بود و در کتاب ایحسین بن محمد امروست که حضرت امام علی نقی علیه السلام بمبطل فرمود که و التامیر المؤمنین علیهم السلام
 حجه میداد برای هر مرد خود و پدر رسول خدا صلی الله علیه و آله و مادر او تا از دنیا رفت و وصیت کرد بامام حسن و امام
 حسین علیهما السلام که این کار بکنند و هر نامی از این چنین کنند تا خداوند نظام کند هر خود را و در عالم الاسلام رویت
 از جانب صادق علیه السلام که امام حسن و امام حسین علیهما السلام همیشه زکوة فطره امیر المؤمنین علیه السلام میدادند تا از
 دنیا فرستند و حضرت سجاد از جانب امام حسین علیه السلام زکوة فطره میداد تا وفات کرد و امام محمد باقر زکوة
 فطره علی بن الحسین علیه السلام را میداد تا با عالم جاد و دانی شافت و جانب صادق علیه السلام فرمود که من زکوة فطره
 از جانب پدرم میدهم و قطب را دنی در کتاب ایضا روایت کرده که مردکان آیند در هر شب جمعه
 از راه رمضان پس میایستند پس بگریه میخیزند هر یک از ایشان با و از خزن گریان که ای اهل بیت من ایستند این من
 اینو ایشان من مهربانی کنسید با من خدایم شهادت بیاورد فرمود من شنیدم را از شما شنیدم را و غیر شما
 پس بگریه میخیزد و زنده تنگی دانه در دهنی و سخن میگوید بر او و سخن میگوید بر او و سخن میگوید بر او

بسم الله الرحمن الرحیم

در انفاق بر اموات

444

چشمه مار پیش از آنکه شما مانند ما شوید باید دریغ که ما توانا بودیم مانند شما این زندگان خدا و بشوین سخن را و فرمودند گفتند
ما را بدین تکیه این زیادیهایی حاش که در دست شماست در دست ما بود ما خرج نکردیم آنها را در راه خدا و منع کردیم حق را
پس گفتید آنها و بان را می و منفعت برادران مهربانی کنید با یکدیگر هم یا قرض نانی یا پاره از چربی پس فراموش کردند
چقدر نزدیست که گریه کنید بر نفسهای خود و دفع ندهید چنانچه ما گریه نمی کردیم و دفع نمیدادیم اما این گوشه نشینان
پیش از آنکه مثل ما شوید و در صحاح الاخبار مرسل است از بعضی صحابه که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود هر یک بهتر است
برای مردگان خود پیش تیم یا رسول الله صلی الله علیه و آله صدقه و دعا و فرمود ارجح مومنین می آیند هر چه
آسمان دنیا مقابل خانه و منزلت های خود و فراموشی کنند یک از ایشان با و از خیرین با گریه اهل من و اولاد من و
پدر من و مادر من و خویشان من مهربانی کنید بر با نچه بود در دست ما و عذاب حساب و بر است و نفعش
برای غیر ما و هر یک فریاد میکند خویشان خود را که مهربانی کنید بر ما بر می باقیه عرض نانی یا بجا آمد که خداوند می بیند شما را
از جاده بهشت پس گریست رسول خدا صلی الله علیه و آله و گریه کردیم ما و جناب از زیادی گریستن قدرت بر سخن گفتن
نداشت پس موعود اینها برادران دینی شما نیستند که خاک پسیده شدند بعد از سرور و نعمت پس ندامتی نبود بعد از اب
و هلاکت بر جانهای خود و میگویند وای بر ما اگر انفاق میکردیم آنچه را که در دست ما بود در طاعت و رضای خداوند
محتاج نبودیم بسوی پاپس بر میگرددند با حشرت و پشیمانی و فراموشی کنند زود بفرستد صدقه مردگان را و ایضا
از جناب بیست کرده که فرمود هر صدقه که برای مرده داده میشود پس میگیرد و آنرا ملکی در طبقی نور که در خشت است شعاع
آن و میرسد بهشت آسمان پس ایستد بر لب قبر پس بر میاید میکند سلام علیکم یا اهل القبور اهل شافستان دین بر
بسوی شاپس آید میگیرد و داخل در قبر خود میکند و آن خود بخاکش فرج میشود پس فرمود آگاه باشید هر کس با نچه گندمرده
بصدقه پس بر او است نزد خدا و آنرا چه مانند احد و می باشد روز قیامت در سایه عرش خدا در زیر یک نیک است یا جز
سایه عرش خدا زنده و مرده نجات می یابد باین صدقه قسم می دهم آنکه میت را نجات دهد از عذابه که همیشه
برای ویست و تعال از تماشای حقوق خداوندی چون خمس و زکوة و کفارت و زودت و حقوق عباد از مظلوم و دیون
و باز او آنها مالی نگذشت یا اگر گذشت داشته دارش اهل ندارد که بر او چشمند و او را در قبر آسوده نمایند شیخ کلینی
و صدوق از حسن بن سیرایت کرده که گفت گفتم بحضرت صادق علیه السلام که بعد از حسن سبابة از دینی است
بر مردیکه مرده و با او سخن گفتیم که او را حلال کند راضی میشود پس محمد وای بر او نمیداند که برای او بجز در می ده در بهشت
و اگر حلال نکرد نیست بر او و جز بدل در می دهی و ایضا از معتبر است کرده که محمد بن بشیر در داخل شد بر جناب
و خوشش کرد که با شهاب بن علی فریاد کرد و خفیف دهد تا موسم حج تمام شود و شهاب از او را شرفی طلب داشت
پس در طلب بر نمود آمد پس با فرمود میدانی حال محمد و تکیه او را ما ذکر کرده که تو از او هر از شرفی بخوای و آن صرف
در شک و فرج نکردی از مردم طلب داری و سوخته و در کسب است کرده مری دست داریم که تو او را حلال کنی و طهر و شرف

در مِلّج رعایت و احسان بر ہمسایگان

NY 62

تواند کسی که آنجا می‌کند که از حساسته گرفته می‌شود و توبه می‌دهد و عرض کرد چنین در دست است پس حضرت فرمود
خداوند کریم تر و عادل تر است از اینکه مقرر شده بدو ایوب و بنده پیش برود و در شب در بخت عبادت و روزی که در روز
گرم و طواف کند یا بخانه نگاه بگیرد و هزاران روز و بدو بتو دلگشایی خداوند صاحب فضل است مکافات می‌کند مؤمن را پس
عرض کرد و احوال کردم قهر چهارم ستر کردن عیون ظاهر بی باطنی می‌ست و ذکر نکردنش در جای مکر بخوبی زیاد
از بخرعایت می‌کرد و باید کرد در حال حیات و در شالشی که از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود
هر کس مرده را غسل دهد و او را امانت نماید و باره او آمرزیده می‌شود راوی گفت چگونه ادوا مانست در او فرمود خبرند
با آنچه می‌بیند از محاسب و صدوق از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود هر که غسل دهد مرده را پس ستر
و کتمان نماید بیرون میرود از گناه مثل پدری که مادرش را از زمین و رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود
هر کس مرده را غسل دهد پس در آن او را امانت نماید بر کسی است بعد از هر کس او آزاد کردن بنده و بلند کردن برای احد
در حدیسی که پیغمبر رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود که او را امانت را فرمود پس شانه عورت او را و پشانه پسر او را و اگر
پوشانده عورت و محاسب او را و او را شش جفا شود و مشکف کرد عورتش در دنیا و آخرت و فیما بین آن حضرت روایت
کرده که فرمود بر مؤمن بر مؤمن جفت حق و حجت از جانب خدا می‌آید و جل تا اینکه فرمود و اینکه نکوید در او بعد از مردن
مکر خبی که آن خدا را عجز از چشم و پا و استلا بلای در تمام یا بعضی از اعضا که محبت صاحبش را از تحصیل
قوت و مرت معاش و گذشت که صدقه بر ایشان باز آید و در دنیا و آخرت و در مقام دوم از مقام دوم
شریف در این باب تفسیر امام علیه السلام و در ثواب الاعمال از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود شنو
که را بدون آنکه بگانی که صدقه است که او را و در فقیه از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود هر که عهد
گیرد حاجتی از حاجت های دنیوی که او را و راه رود بر او در حاجت تا آنکه بر آید و خداوند آنرا عطا می‌کند با و بر
از اتفاق و براتی از ایشان بر آید در این و هم قضا حاجت از حاجت ها دنیا و پیوسته فرود در درخت است و او که
تا بر کرد و طاعت است پس همسایگان چنانچه خداوند می‌فرازد و اعبد الله و لا تشركوا به شیئا
و بالوالدین احسانا و بکلی القربی و بالیتامی و بالناس کین و الجار فی القربی و الجار المجنب
و الصاحب المجنب ابن السبیل و مملکت ایمان که بر پستی خدا را و هیچ چیز را با و انبار نگیرد و
احسان کند به والدین و بنویشان و به یتیمان و به بیچارگان و همسایه صاحب خویش و همسایه بیگانه و همسایه متصل
یا رفیق سفر یا ملازم پهلوش و غلامان و کنیزان دنیا را بلکه مراد از صاحب المجنب همسایه متصل یا شکستنی است
اصناف محل اتفاق مثل همسایه باشد در این اختصاص که خداوند استیجاب فرماید اقسام آنرا که همان باید همه آنها
شود و هر قسم از او مقابل آن صنف باشد و در اخبار آن تقدیر تمام در باره آنها شده که از عمدت ضبطش بیرون نتواند
حتی آنکه ادعای او مشرک از عذاب و نجات بر آید چنانچه در ثواب الاعمال از جناب کاظم علیه السلام روایت کرده که در بی اسرار

طائفہ
مستاکان

در تمام اتفاق و احسان بر همسایگان

۲۷۵

مرد مومنی بود که او را همسایه بود که او را مهر بانی و مدار می کرد با مومن و احسان میکرد با و چون که فرمود خداوند
 بنا کرد در پیش کل پس او را حفظ میکرد از حرارت و دور و دور او را می آوردند از جای دیگر و با و گفتند که این همه آنچه
 که داخل میکردی بر همسایه مومن خود فلان فلان از رفیق و مدارائی و می رساندی با و از نیکی دنیا و دد تفسیر شیخ
 ابو اسحق مرویست که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود مومن نباشد آنکه همسایه از شر او ایمن نبود و هر کس که او را
 سر می بست باید بدشتن که ایمن نباشد از همسایه لرل و مالش همسایه او مومن نباشد گفتند یا رسول الله حق
 همسایه بر همسایه چیست گفت آنکه اگر ت بخواند اجابت کنی و اگر درویش باشد در دستگیری و اگر قرض خواهد بردی
 و اگر خیری رسد او را تهنیت کنی و اگر مصیبت رسد تغریش کنی و اگر بیکر و بخارزه اش حاضر آئی و دیوار از بالاسی و بر نیاید
 تا باد از وضع کند و او را از بخانی بوی مطبوخات که تو را بود مگر او را نصیب نیست تا هر چه خوری موجب وسعتی تو
 و ستر زدن تو باشد و اگر بیمار شود بیا دست او شوی و اگر میوه خوری او را از آن نصیب کنی و اگر کنی چنین داری او را
 و را یعنی تا گو دکان تو بیکر از آن بر بر بند و گو دکان او بپسیند پس ایشان از آید آنگاه گفت همسایگان آنند
 یکی آنکه مستحق دارد و یکی دوست دارد و یکی محب آنکه سه مقدار در همسایه باشد مسلمان خوشا و نفاق همسایگی دارد
 و حق سلام و حق خویشی و آنکه ده مقدار در همسایه مسلمان باشد حق سلام حواری دارد و آنکه بیعتی دارد همسایه باشد
 یا شکر حق همسایگی دارد پس شش چیز کلینی روایت کرده اند بخاک فرمود ایمان نیا ورده برین سیکه شایسته
 بسیر و همسایه او کر سینه باشد و فرمود بیعت اهل قریه که در او کر سینه شایسته بر آید و خداوند نظر کند بسوی ایشان
 روز قیامت و نیز از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود چون نیایم از یعقوب رفتند اگر دای پرور
 من یا هر که چشم مرا بردی و دو پر مرا بردی پس خداوند وحی نمود بسوی او که اگر من آنند و مرا میرانده بشم هر سینه نزد
 میکنم ایشان را بر تو تا جمیع کف میان تو و ایشان و لیکن بخاطر داری که سفندیر که گشتی و او را بریان کردی خوریدی
 و فلان در پیلوی تو سوزده دشت از آن پیکر با و رساندی و در روایت دیگر فرمود پس بعد از آن منادی یعقوب
 ندید که هر باید از زینش تا یکفرسخ که آگاه بشید هر که نه میخواند پس باید بسوی یعقوب چون رسید منادی ندا
 میکرد هر که شام بخواد بیاید بسوی یعقوب و در مسالای صدق مرویست که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود
 هر کس ضایع کند حق همسایه پس نیست از او پیوسته جبرئیل وصیت میکند مرا به همسایه تا آنکه بکان کریم که او را از
 بران میکند یعنی حق بر ایشان در مال نیست را میدهد و در کتاب اخلاق ابی یوسف علیه السلام آمده که کوفی معاصره کلینی مرویست
 از آنجا که فرمود حرمت همسایه بر همسایه مثل حرمت مادر است بر فرزندان و نیز فرمود بهترین همسایگان در
 نزد خداوند بهترین ایشانند برای همسایه خود و مردی از مسلمانان بنیامین رضی الله عنه فرمود که رسول الله صلی الله علیه و آله
 میباید بسوی کسی که ایمان یافته ایشان نخست هدیه خود را بفرستد فرمود بسوی آنکه در او بسوی تو نزدیگر مهری بر او در
 نزد تو واجب تر باشد پس اگر در این مهر و مساوی شد پس بسوی آنکه مجاورت او نیکوتر باشد و فرمود

فضائل رعایت همسایه

۲۷۶

هر کس ایمان آورده بخداوند و روز بار پسین بر اکر ام کند همسایه خود را فوق اگر میکند بغیر او میکند و فرمود مؤمنان
 آنکه برسد همسایه پیش از بلا باو بختیها او هر کس باشد آن همسایه و فرمود هر کس بنزد در خانه خود را بجهت رسیدن
 از همسایه احوال خود پیش همسایه او مؤمن نیست پس گفتند یا رسول الله حق همسایه بر همسایه چیست و در زیست و چنانچه
 اگر قرین بخوابد قرین دهد و اگر استخاش کند بفرمانش برسد و اگر از او عاریه بخواد باو عاریه دهد و اگر محتاج شود باو احسان
 احسانش کند و اگر او را بخواند اجابتش کند و اگر مریض شود عیادتش کند و اگر مرد شیعی کند جنازه اش را و اگر باو چیزی
 رسد بخورسند شود و بر او رشک نبرد و اگر باو مصیبتی رسد بجهت خون او مخزن شود و بلند نشود بر او به بنامی مسکن خود
 پس در اذیت کند بخراف شدن بر او و گرفتن منافذ با در از او و اگر بخانه خود چیزی تازه آورد بر او از این بگذرد
 اگر بداند که در نزد او از این نیست بپشتور دارد و از از او و از عیالش که نفسش نخل و زرد انگار فمعه بدش نوید آنچه را
 میگوید بشنود نمیکنند حق همسایه را اگر اندکی از آنها که خداوند جسم کرده بر ایشان و تحقیق که خداوند وصیت کرده مرا
 به همسایه تا آنکه کمان کردم که برای او از میراث قرار میدهند تا آنکه فمعه بدش نوید که همسایه سه قسم اند آخر آنچه کشت
 تقریباً برویش پنج ابوالفتح و در سراج البلاغه است که امیر المومنین علیه السلام در وقت وفات فرمود بر سر بستر
 بر سید از خدا در همسایگان خود زیرا که آن وصیت پیغمبر است که پیوسته وصیت میکرد بان تا اینکه کمان کردیم
 که آنحضرت ایشان را از میراث خواهد داد و شیخ ابوالفتح روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود
 هر کس همسایه را بیازارد مر از رده باشد و هر که مر از رده خدا را آزار دهد و هر که با همسایگان کارزار کند با من کارزار
 کرده باشد و در سراج البقال مرویت از جناب صادق علیه السلام که هر که طلب کند دنیا بر جهت تنگنا از مردم
 و مهربانی کردن بر همسایه ملاقات میکند خدا را و حال آنکه روایتی نمانده است در شب چهارده و در سراج البقال
 قطب فندی مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود هر که دوست دارد که عمرش از همه مردم دارا تر باشد
 پس نیکی کند و الدین خود را و صله رحمتم و احسان همسایه خود و دین فرمود کسی که میرد و او را سه همسایه باشد
 که همه از او راضی باشند آمرزیده خواهد بود و دین فرمود حمت همسایه بر همسایه مثل حمت مادر است و دین
 فرمود کسی که اذیت کند همسایه خود را بچوشتد یک خود پس نیست از ما و دین فرمود هر کس خجالت کند همسایه
 خود را بیکو جب از زمین طوقی میکند آنرا خدا در گردن او روز قیامت تا ازین قسم تمام باشد که دین فرمود
 فرمود کسی که منع کند یا بخواهد از همسایه اش نگاه که محتاج شود بان منع نکند خداوند فضل خود را از او روز قیامت
 قطب علیه الرحمه در تفسیر آیه نه شت بعد از ذکر اخبار گفته که خداوند اینهمه مود در این آیه بذکر حق والدین ختم
 فرمود بذکر حق ملک و ظلمانی نیست در وجوب این دو حق تا اینکه نه شت شود که آنچه در بین این دو حق ذکر شده
 واجب است و در کتاب تحف العقول مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود اما حق همسایه پس حفظ
 او است در نبودنش و اگر ام او در حضور و یاری و اعانتش در هر دو حالت و نباشی طلب عیادت و بختجو نکند

در فضائل احسان بر همسایگان

۲۷۷

از بهیاسی او تا که بشناسی آنها را پس اگر شناختی آن بهیاسی را از بودن قصد و حجت تحصیل آن باید بوده باشی
برای آنچه دوستی قلعه محکم و پرده پوشیده اگر نیز با در قضا و قدر و در خاطرش رسد با وجهه مخفی بودن آن بر او و
کوشش اندازی بر او در مکانیک دانایست بود و اندازی او را در بلا باورش شکسری بر او چون نعمتی با و رسد
و در گذری از غرض او و پوشانی زلف او را و نگاه داری علم خود را از او اگر او با توجهاتی کند و بیرون نروسی از تنگ
بوده باشی منقاد او و بر کردانی از او زبان شما گشوده را و معاشرت کنی با او معاشرت مؤمنانه و در کافی مرید
از عمر من عمری که گفت دخل شدیم بر جناب صادق علیه السلام پس گفت که هر همسایه ایست که از سبب یکدیگر فرمودیم
او را گفتیم خدا رحمت کند بر او پس روی خود را بر گرداند از من گفت خوش بختی که او را درم آنجا بگشایم پس فرمود
او همین چنین میکند و اذیت میدهد مرا حضرت بعد از کلماتی چند فرمود مردی از انصار آمد خدمت رسول خدا صلی الله
علیه و آله و گفت خانه خریدم در محله بنی فلان و نزدیکترین همسایه ها بمن کسی است امید دارم خیر او را و اینست
از شنش پس امر فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله علی علیه السلام و سلمان و ابوذر و یکی دیگر را که فرمودش کردم
و گمان میکنم که مقاداد باشد پس فرمود ایشان را که هر چند در مسجد با او از بلند که نیست ایمان بر کسی که نیست همسایه
او از ظلم و شر او پس مرتبه فریاد کردند آنجا فرمودند که هر چه از خانه همسایه انداز پیش روی و از شکست و
از طرف راست و از طرف چپ و فیوم و بیت در آنجا از جناب که فرمود کارم یعنی اعمال و اخلاق کریمه
ده چیز است و یکی از آنها نهم جاری یعنی دور کردن خود از مردم را در محاطت نکردن همسایه باینکه دفع کند
مرد را از او بجهت طاعت مردم و در آخر بسیار رسیده که حسن مجاورت و نیکی به همسایگان روزی را میگویند
و بر عمر بنی انزاید و باعث آبادی آن دیار است و نیست از کسی که نیکو مجاورت نمیکند با همسایه خود و فرمودند
نیکی مجاورت نه همان اذیت نکردن همسایه است بلکه صبر بر اذیت های او و مخفی ماندن که این همه است تا نیک
که در شقاق همسایه فرمودند چندین غریب باشد بلکه با نال در خیر تکیه از آنها می رسد معلوم میشود که هر چه نیکی کند
و فایز کند و باز برتری آنها را باشد هر چند همسایه فریادش که باشد که در مدت همسایگی هرگز مالی از او با و بر سید
بلکه چند کاهنی خود یا با او یا بسبب او برده یا تلف شده چه چیز که از همسایگان با انسان بود قوت و است بجهت
آن مجاورت و محفوظ بودن از شر بسیاری از حیوانات و در دامن مال و جان و عرض و دوسکونت نفس و
خطراتی و از تصور طرق آن فاسد در حال ابتلا بوحشت تخیلی چنانچه اگر خانه یا خیمه در برتیه وارد که در
اطرافش کسی نباشد و او را مال و عیالی باشد هرگز نفس او آسوده نباشد و پوسته مترقب بریدن بلای باشد
پس اگر در آنجا که فتنه بخلی بد خلق بگردارد در همسایگی او منزل گیرد از وحشت و خوفش بکا بد و از شر بسیاری از حیوان
و راهزنان آسوده شود و اگر آنکس از زمان بخت بسیار یا اگر او ستم بآنها خود در عوض آن حفظ عرض جان و
مال که از وجود او پیش آمده چسبیده نباشد پس حقی بر او پیدا کند و اگر کسی باشد که بجهت بزرگی دینی یا دنیوی او قوتی

PVA

در معنی جبار و قسام آن

۲۷۹

همسایه کنایه اش آمرزیده و جان و مال و عیالش از شر همه سوخت محفوظ باشد بلکه وارد شده که چون مؤمنی بمیرد مقصد
شیطان که بجهت اوست همیشه با او بود و نجایهای همسایه متفرق شوند پس چنانچه شقیب انبیا طین و بانج از
رسیدن آنها همسایه است و بجهت چنین وجودی که این همه انتفاع از او برده میشود باید مقدم داشت بر نفس خویش
در هر احسان و نیکوئی که ممکن است از آن چنانچه در مصالح الانوار از خالص دق علیه السلام روایت کرده که فاطمه
زهرای علیها السلام هرگاه دعا میکرد برای مؤمنین و مؤمنات و دعا نمیکرد برای نفس خود پس کسی را سبب آن فرمود
الحاکم الذاری یعنی در هر چیز که او را همسایه از مقدم دارا نگاه بخانه نمود و در این کلام شریف شایسته است
بتری و دقیق چه سائل پرسید از سبب دعای مؤمنین بر دعا برای نفس مقدس خویش در جواب که فرمود مطلب
محمود مسلم از تقدیم جبار بر صاحب دار و این کلام نگاه جواب شود که مؤمنین جبار را تعظیم میکنند و چون دعا اختصاصی
بمؤمنین است کنین در تمسایکی نیست پس تمام مؤمنین را همسایه نیستند پس مراد از همسایه مخصوص سائل در خانه متصل
بخانه انسان نباشد بلکه دایره آن وسیع و مقصود از آن عام است که هر مؤمنی را جبار باشد نظر باینکه در عالم ارج
همه خوبی بوده و هستند مجتمع و گرد هم آمده بلکه گرد جبار رسیده که مؤمنین بمنزله یکجانبند که اگر یکی صدمه رسد
باقی متاثر میشوند و معلوم است که اعضا یکجانب همه مجاور یکدیگر و در پاره اخبار رسیده بودند بمنزله یکتائینند که
قوت هر یک بدیگریست و در قرآن نیز ایشانرا جمیع فرمود که بنیایند مخصوص نظر باینکه حفظ دین و جان و مال
و عرض هر مؤمنی بسته بدیگریست چنانچه دوستی چه اگر کسی در مکانی تنهائیل کرد از جانی شد حال بجهت عمل معانی
خصوصی خصل و خواهد شد و جمیع عالمی محض است بکنن از جمیع مسلمین کناره نکند و بسوی او رود و در مخاطره بود
او از تمامی آن چهار چیز معلوم و توقف آن بر وجود دیگری و دیگری واضح و حال دیگری نیز با او چنین پس وجود
هر یک با دیگری چون دوست استاده بقوت یکدیگر پس در خشت که اراده استادن کند خشت همسایه خود را و الا
باید بیاد دار تا از قوت او خود تواند ایستاد و از اینجا معلوم میشود که نه از اصناف از همسایگان هستند که کسی
ایشانرا ندیده و نخواهد دید و ما مورست با حسن بایشان و اگر ممکن نیست قلاکاری کند که از بیت او بایشان نرسد و
از شر او مأمون باشند و از جمله ایشانند بلکه موکل با انسان خصوص کرام الکاتبین روز و شب حفظ از شر و الهام
مستفکان و بکنند چنانچه همسایگان عزیز یا نفع بی ضرر و قربت و فایند چنانچه خداوند میفرماید ان الله یقوالوا
ربنا الله ثم استقاموا تنزل علیهم الملائکة لاتخافوا ولا تحزنوا و ابشر بالجنة التي كنتم
توعدون نحن اولیاءکم فی الحیوة الدنیا و فی الآخرة الا انکم کفتم فی الدنیا ما کفتم فی الآخرة و انکم کفتم فی الدنیا ما کفتم فی الآخرة
عبودیت و پناه آوردن با و در شایسته نگاه استقامت ز قمار کردند و در عقاید و خطرات و حرکات و
نقار و کردار از جاده عمل قدمی بیرون ننهادند و قدمی آید بر ایشان بلکه سنگام برین و فتن روح از بدن چنانچه
از اهل بیت علیهم السلام رسیده که هر سید و اندویش نباشید و نیارت بادشمارا بهشتیکه شمارا وعده میدادند ۷

در اینکه ملائکه از همسایگانند که باید با ایشان احسان کرد

۳۸۰

مایاران و دوستها بودیم در دنیا و متولی بودیم رساندن ستم را بسوی شما و حفظ کردن شما از شر و حوادث
و چنین فرستادیم و کس جز آنکه باید رعایت کرد در حق همسایگی ایشان اذیت نکردن و مشقت رساندن ایشانست
بکردن تعصیت و لغت و خوردن بدو و نظائر آن از آنچه از ان تنفر و بالطبع گریزند و کثرت از تفسیر امام که حضرت
جواد علیه السلام فرمودند با شخصی که صدقه بسیار داده بود و مدعی شد مقام شیخ را که خداوند بیست صدقات خود را
باطل کند بابت و اذیت و نفرمود بابت گذاردن بر ملائکه بر و صدقه نمی شنید و بابت کردن بر او یا اذیت
کردن توقومی را که تصدق کردی بر ایشان خطاست یا اذیت تو حفظ و ملائکه مقربین خداوند را که در حوالی تواند و اما
آنرا گفت بلکه این باین رسول الله فرمود بآن کلام که گفتی و دعوی مقامیکه کردی هم ما را اذیت کردی هم ایشان را
فرمودند چون انسان قصد کند بجا آوردن کنایه یا نفسیکه از او بیرون می آید در آن حال متعجب است پس ملائکه که
کاتبین است میفهمد که او قصد گناه کرده و قطب را زدن و غیره از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کردند
که برای مؤمن هفتاد و دو پرده است چون یک گناه کرد پرده دریده شود پس اگر تو بکردن آن پرده باور داری
هفت پرده دیگر و اگر با کرد جز اقدام در محصیت اتمامی بزد با از کشف می شود پس اگر تو بکردن آنها باور
ر د می کنی و با هر پرده هفت پرده است و اگر با کرد جز پیش گرفتن در محصیت از شکایت بسوی خداوند خود که
پرده با پاره شده و باقی مانده بی پرده پس وحی می رسد بملائکه که پوشانید بنده مرا با الهامی خود بپوشانید و آدمی را
می شوند و غیر نمیدهند و من تغییر میدهم و سرش نمیکنم و اگر با کرد جز دلیری و پیش گرفتن در محصیت از شکایت میکند
ملائکه بسوی پروردگار خود و الهام را میدارند و میگویند ای پروردگار ما این بنده تو ما را چه میکند که او آنچه میکند از
معاصی ظاهری و باطنی بپوشاند میفرماید باز دارید از ایشان الهامی خود را پس اگر در ظلمت شب گناه کند یا در روزگار
روز یا در میانان فحش یا زنا و جاری نماید او را بر زبان مردم پس از خداوند خواهد که پرده کا شمار اند و او از
خوردن پیاز و سیر و کثرت نمی خوردند بجهت تاذی شدن ملائکه و هم چنین اگر چه میان مناصب ایشان و نظائر
این بسیار است و فرمودند چون خواهی بخوابی نیت کن باین کار که شدن تعب ملائکه که با تواند و سخن در اینجا در ذکر سایر
همسایگان و هم نشینان طولانیست و برای بنده اشاره به مقدار کافیت و بسیا و مناسب است که ختم
کنیم کلام را بذكر حکایتی که در او است موعظه و غریب و کرامت و تشدید امر همسایه و آن چنانست که خبر داد ما را
جناب عالم جلیل و شریف جامع مرتبه تقوی و فضل خیمه هندی نجفی که از ثقات ائمه جماعت حرم محترم نجف اشرف
سکونت الهی که گفت شنیدم از جناب شیخ محمد آل حاجی داود خرمی که در نهایت زهد و ورع و سخا و کرم و دارا
بود صفات اهل الله و است کو بود در خبر و در اهل امر از شما بسیار بود نگاه فقیر شد و فرق نکرد و حالت شکو
رضایش بسیار مرجمه میکرد در کتاب اخبار و هم چنین خبر داد ما را برادر روحانی و فاضل صدیقی آغا علی رضا همدانی
حشره الله تعالی مع حبه از جناب عالم علیم و مصداق آیه تعریف فی وجوههم فی حق الانجم صاحب کرامات با هرات

حکایت ختم کردن جناب العلوم بر صاحب الکرامه در مطلع نشدن حال بهشتا

۲۸۱

آنوقت ملازمین العابدین سلامتی بر بانی قلعه مبارکه سامره که صاحب سر و تلمیذ خاص آیه الدجانب سید بحر العلوم علی
مقامه که هر دو نقل کردند که شبی فقیه اهل بیت سید الاکمل سید جواد علی بن محمد صاحب کتاب مفتاح الکرامه مشغول
خوردن شام بود که کسی در خانه را گویند و شناخت که گوینده خادم بحر العلوم است پس خود شبان آمد نزد خادم پس با گفت
شام سید را در پیش رویش گذاشتند و او منتظر توست پس بخیل روان شد چون چشم سید بر او افتاد فرمود آیا از خدا
نیمه سبزی یا مرغ فربه و نه نیستی آید یا نه میگوید از خدا گفت چه روی داده فرمود با و مردی از برادران تو از اقبال برای عیال خود
هر شب روز خرمای نهدی بقرض میگرفت و بغیر و تمکن نبود و برایشان هفت روز بهشت میگذرد که کندم و برنج بخشد
و غیر خرمای نهدی بخوردند و امر و زلفت از آن خرمای که در بخت شام بر اقبال با و گفت قرض تو فلان مبلغ شده پس
چرا کرد از اقبال و از او پیگیر نگرفت و خود و عیالش شب بمرید بنی شام و تو خوش میگذرانی و میخوری و او
خانه شن بخانه تو متصل است و می شنوا و او را و او فلانست پس مرحوم سید جواد گفت و الله مطلع نبودم باحوال او
فیسر مودا اگر مطلع بودی بحال او و شام بخوردی و آفات با و نمیکردی سینه پیوسته بودی با کافری و این غضب من
بر تو بجهت ننگیدن توست از حال برادرانت و عدم اطلاع بر امور ایشان پس بگریه این مجموعه را و خادم آنرا سید را
و بدست می سپارد در در خانه او با و بگو خوش شد شتم که شام تو شام بخورم و این کس را که در او تنوع هست در زیر
یا بوریا یا حمیرا بگذار مجموعه را بگذار برای او برگردان و آن مجموعه بزرگی بود و در او بود از گوشت و مطبوخات
نفیسه و خوراک با تنوع شمرت و سید مودن شام بخورم تا تو برگردی و خبر دهی که او شام خورده و شیرین پس
جناب سید جواد و خادم رفتند تا بخانه مؤمن رسیدند پس مجموعه را از دست خادم گرفت و او برگشت پس در را
گویند مرد دیرون آمد سید با و گفت خوش شد شتم که شام با تو شام خورده به شام چون خواستند مشغول خوردن
شوند مؤمن گفت این غذای تو نیست زیرا که او طبعی است نفیس که بستر تواند سازد و من بخورم تا خبر دهی مرا با مراد
پس سید را امر نمود در خوردن و او مصر شد در خوردن پس ناچار قضیه را نقل کرد مؤمن گفت و الله مطلع نشد بر قصه من
احدی از همسایگان من چه رسد بآنها که از من دور اند و این امر نیست بحال سید و اسم آن مؤمن شیخ محمد
بن محمد عاملی بود و آنچه در بخت عدد شوش که نام یکی از اقسام پولهای آن زمان است هر شوش دو قران و پیکر میشد
مؤلف گوید شیخ محمد خراسانی را حقیق در آخر عمر در یک کرم قریب بصد سال با متجاوز دشت مردی زنده
مکالمه و خبر از اهل بیت علیهم السلام و منفرد بود در اخلاص محبت و غالب صحبت و ذکرش فکر امام عصر علیه السلام
بود بعضی از صلیح اعتقاد آن بود که بشر فخر شرف شده بود و در آن با قضیه شست که مقام ذکرش نیست
طائفه چهارم ایتام و اخبار در فضل اتفاق و صدقه برایشان متفرک داشت و در کتاب
جعفریات از امیر المؤمنین علیه السلام مرویست که فرمود آخر چیزی که شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله که میفرمود
بسوی تو بسوی توای صاحب عرش بسوی دنیا و میت میکنم شمارا بخوبی کردن بدو کس ضعیف یم و بنده و در

در مع صدقہ بر حیوانات

4A4

بعد از مساکین فرمود و از اینجا معلوم میشود که مراد حضرت زکریا در آن سائل و ممدوح نبولان کرم باو نیست در آن کلام خبر
بلکه بیان مثل انفاق که در آن آید و تخریص شده و الا سائل را بجهت سوال قطع نظر از پریشانی و فقر حق پیدا شود که دارد
آن چیز با حاجت سوال نباشد چنانچه در آن تفسیر غیره است که فرمود سائل حق است اگر چه بر سر آمده و
فرمود سائل را در کشیدیم خبر بدیم که سفته سوخته باشد و اگر سائل را هیچ نیست جز آنکه کشف حال خود کند و بشیرت
و آبروی خود بریزد و در مقام نه است نیست خود کفایت بودی مگر و از عرا بآید تا بر امیر المؤمنین علیه السلام سوال کنند
امیر المؤمنین علیه السلام گفت یا اعلیٰ چیزی توانی نوشتن گفت آری گفت حاجت خود را بر زمین بنویس چیزی بنویس
سوال کن تا مراد از سوال در تو نیاید دیدن و گذشت که عطا که از پس سوال بود بجا آبروی سائل بر نیاید
شاعری در این باب آنچه گفته ما اعتاض باذل وجهه بسؤال و عوضا و لو نال الغنی بسؤال و انا السائل
مع النوال و ذننه روح السوال فحذف کل نوال و انا ابتليت ببدل وجهك سائلا فابذل
للكم المفضل ان الکرم اذا جبال جموع اعطاک سلسا بغیر مطال و گذشت اخبار فضل
اعانت این تسبیل و صدق بر مساکین در مقامات متعدده و شرح تکلیف سوال با سائل مشروحا خواهد آمد در باب دیگر
انشاء الله تعالی ششم از موارد صدقه و انفاق حیوانات املی و وحشی و خانه حلالان احرام بری یا بحر حتی حشر
چون مورست و اوامیکه مؤذی و امر بکشتن و فرسیده و چهارا و افعی ظاهر هر چند که بدفع دشمنان و کشتن موزیان
باشد از او و بوسید یا نرسد داری حق همسایگی باشد یا نه در ثواب اعمال مرویست که حضرت صادق علیه السلام
فرمود چون عیشی گذشت بکنار دریا نذخت یکقرص نان از قوت خود را در آب بعضی از حواریین عرض کردند یا رسول الله
چرا چنین کردی این از قوت تو بود و فرمود باخورد آنرا حیوانات دریا و ثواب آن در نزد خدا و بدو برکت و در
کتاب جغریات مرویست که رسول صلی الله علیه و آله فرمود دخل شدیم در بشت دیدم مصاحبی را که او را
کرده بود از آب و نیز روایت کرده که وقتی از نجاشی خول وضو بود که نگاه کرد به پناه آورد و بخت پس از آن
که آن کرشمه است پس ظرف آب را کج کرد و بطرف او تا که بر آن خورده نگاه وضو ساخت و آنچه از او باقی مانده و
نیز از آن نجاشی روایت است که فرمود با امیر المؤمنین علیه السلام یا علی منخو نم بر تو آید در انفاق بر سبب الله بن یفقیون
اهو الهم باللیل و النهار ستر و علانیتة کسانی که انفاق میکنند اموال خود را در شب و در روز و آنرا پس مرد
ایشانست و در نزد پروردگارشان نیست ترسی بر ایشان داند و بکنج شوند این آیه نفقه بر سبب است و شکار
و صدوق و رفقه بعد از نقل نزول آید در انفاق بر سبب فرمود که عقدا ما این است که اصل نزل آیه در شأن حضرت امیر
علیه السلام وارد شده و جاری شده در نفقه بر سبب و آنجا که شایع است یعنی نزول آیه درباره کنی بجهت
حائز یا علی از نیکی بد منافات ندارد ممول و مانند آنرا مزید تفاوت بسیار باشد و در ادب معاشرت است
و غیره در اخبار بسیار وارد شده که منزل کردن اقل علف او را بدینند و در راه هر جا آید بدینند و او عرض دارند

در کاف و موبست در زمین
مردن سادگی است علم این باشد
اول نشاء و مستی و لال و زجا و ادب و عین
و چون سال منور از صبح
فقه حیوانات

ترغیب صدقه بر حیوانات

۲۸۴

خوردن نمون
در روز عاشورا

و بارش سنگین گشتند و داغ بر رویش بگذارند و چون بنده بر چهارپای سوار میشود میگوید باز خدایا او را بر من محبت کن
و در محاسن مرویت که جناب صدق علیه السلام فرمود کسی بود که در روز دوازدهم که خورشید را آب میدهد با کف دستش
خورا آب بکشد ششصد سال از رسول خدا صلی الله علیه و آله که میگفت هیچ چهارپایی نیست مگر آنکه سسوالی کند هر صباح که
خدایا روزی کن مرا مالکی صالح که گشتیدم از علف و سیراب از آب زیاده از طاقتم تکلیف نکند پس دست دارم که
خود او را آب بهم و میری شافی نقل کرده که عدسی پر حاتم که از خواص امیر المومنین علیه السلام بودند آن خود میکرد بر
مورچه و میگفت اینها همسایگان آیند و بر ما حق همسایگی دارند و در اینجا و در کتاب نیزه حلیه از بعضی زیاد نقل کرده
که او هر روز نان بخت مورخورد و میکرد چون روز عاشورا می شد آنمور را از نان بخوردند و از غریبها مور را نکند
کو بری شعور در نزد جمهر است عاشورا نگاه میدارد و انسان مدعی شعور چون بران الدین مدعی صاحب سیره مذکوره
چنان گفت بمشهور شده که این حکایت را موبد برای استجاب روزه روز عاشورا تر ارداده که تمام اهل سنت
و مال آنکه اگر برای این بود در روز ماه رمضان بخورد که روزه اش واجب و در مکارم الافلاک از محمد بن ابوبکر
روایت کرده که در خدمت حضرت جواد علیه السلام غذا خوردم چون فارغ شدم و خوار بر پشتند غلام خواست و را
آنچه از خورده طعام افتاده بود پس با و فرمود آنچه در صحرای ریخته بجال خود بگذارد هر چند آن کس فاسق باشد و در
بحار از بعضی کتب مناقب نقل نموده از آنجی که گفت دیدم حسن علیه السلام را که غذا میخورد و در پیش روی او سکه
بود هرگاه لقمه میل میکرد لقمه مثل آن برای سگ می انداخت پس گفتم ایفرزند رسول خدا آیا دور کنم این سگ از طعام
تو فرمود بگذار او را بدستیک من جای میکنم از خداوند اینک صاحب وحی نگاه کند در روی من و من بخورم پس بخورتم
او را و در کافی از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که خداوند دوست دارد در گردن بگذارد و هر که
کسی که کتف نه را از حیوانی یا غیر حیوانی سایه می افکند خداوند بر او روزیکه سایه نیست جز سایه او و در کشف الغم
مرویت که حضرت سجاد علیه السلام در سفری غمناک میل میکرد و در نزد آنجناب مدعی بود پس او را در طرفی از آن
کبابه بخورد و ایشان غذا بخوردند در کنار آنموضع پس حضرت فرمود بآن آهویا بخور تو در آمانی پس آهوی آمد و مشغول شد
بخوردن از سفره و در اختصاص مرویت که آنجناب بر راه مکه بود با اصحاب خود ناکاه شغالی که پشت بایشان
در حالیکه غذا میخوردند پس آنجناب فرمود آیامی شود برای شما که چنانی دهید بمن و خدا را شاهد گیرید که این شغال را از من سبانه
که من او را بخورم بیاید نزد ما پس هم خوردند برای او پس هم فرمود این شغال بیای پس آهویا افتاد پیش روی آنحضرت پس آن
بلای او کوشتی از آنخوان شد پس گفت آنرا و رفت که بخورد پس حضرت آنکلام را عاده فرمود آنرا متعجب شدند
پس آمد پس یکی از آنها ترش روی کرد در روی شغال و در ششید لبها را چندان که دندانهایش پیدا شد پس شغال رفت
و میدوید پس حضرت فرمود کیست که با من غدر کرد و پیمان شکست مردی از آنها گفت ایفرزند رسول خدا من در راه
او ترش روی کردم و ندانستم پس استغفار میکنم حضرت سکوت کرد و خواهد آمد که آنجناب فرمود من ز غم میزنم

وجه رجحان صدقه بر حیوانات و ذکر فوائد آنها

۲۸۵

مگر آنکه قبری از آن بخورد و در صاف ششم بن عبد مناف مذکور است که چون ولیمه میداد یا غذائی می ساخت و چیزی
از آن زیاد می آمد هر میکرو آنرا برای خوش طعمی می خوردند تا بحدیکه معروف شد و مردم آنرا برای یکدیگر نقل
میکردند و از القاب شریفه حضرت عبدالمطلب که از او صیاب بود مطعم طلیحاء است یعنی غذا دهنده مرغان هوا و
سبب این لقب آن بود که همیشه از خوش طعمی جدا میکرد و برای طپور و خوش و آنرا میدادند و در سر کوهها میکشیدند
و در خبر وفات امیر المومنین علیه السلام مذکور است که آنجا فربه بود بهام کلشوم در شش سادات چون مرغان بیان
دور آنحضرت پرمیزدند و فریاد میکردند و اید خنجرک من خنجرک من بر تو که اینها را را کن زیرا که جس کرمی چیزی را که زبان ندارد
و قادر نیست بر سخن گفتن اگر کرسنه شود یا تشنه پس ایشانرا غذا داده و سیراب کن و گرنه رها کن برون بخورند از گدایان
زمین و در علل الشرایع مرویست از رسول خدا و از امیر المومنین صلوات الله علیهما که فرمودند اگر ارم کشیدگار و را
که او سبید بهائم است سر خود را بلند نکرده با آسمان ایستد خدا از آن روزی که او ساله را پستیدند و مخفی نمایند
که وجه رجحان صدقه بر حیوان و حسن انفاق بر آنها شاید چند چیز باشد اول آنکه انفاق بر آنها خود سبب
برای تکمیل کرم و سخاوت و رفتن بحیثیت ولایت و آسان شدن بدل و احسان و شیرین شدن جود و عطارد
کام انسان چنانچه از آخرین در علوم الهیه است که هر که خواهد مرض نخل را از خویش دور کند چندی موریر است
پاره از لقمه و را کافی نگاهداری چندی که بدو سه لقمه نان یا مانند آن قانع پس بدو می گویند یا
موظب شود که بکشد و هم چنین بالا رود پس بنا گذارد که روزی یک نفر را کشید که چون با و رسید تلخی عطا از کامش
برود و بر غیبت دهد آنچه را دهد و چون موظب شود خود یا بل کرد و بر یکم و گفت آن کم کم بفرزاید تا با آنجا رسد که کام
سروش در دایان و خوراندن باشد و این خود فائده است بیک دور هر آنکه نفع تمام ایشان با انسان رسد
یا بلا و سطر چون دفع عذاب آبی چنانچه فرمودند هر روز و شب بخورند که اگر نبود بهائم چرخنده و طفل شیرخوار
و پرن عبادت کنند هر سینه فرد میرخت عذاب آبی بر شما و ازین جهت انسانرا چاره نباشد از مصیبت
چون و بولن بایکناهی چنانچه در شرع تاکید رسیده در نگاه داشتن جمله از آنها چون بز و خروس و کبوتر و ب
و غیر اینها و هم چنین خوردن گوشت و شیر و تاج آن و پوشیدن مودیشم و کرک و پر که عده قوام معاش
بنی آدم است و سوار شدن و بکار بریدن و شکار کردن و نظر کردن و آواز خوش شنیدن و دفع موزم و خمر
و شیاطین کردن و غیر اینها یا بواسطه و در اخبار اهل بیت علیهم السلام رسیده که زیادتی بیک سبب فتن طاعون
است و نهشته خوردن کس که در غذاها می افتد سبب بندگان جد است و خود اینها از زمین و هوای کثیف متعفن
خلق شوند و مصرت آن دورا برند که اگر نبود مورث بسیار از مرض میشد و با اینحال غذا باشند بر حیوان
دیگر که نفع آن بهتر و بیشتر تا برسد بانسان و هم چنین در ایشانست اخلاص حسنه از سخا و غیرت و شجاعت و
قناعت و سلامتی فطرت و صفات ذمیه از نخل و ترس و حرص و طمع و غضب و حسد و تملق و دردی که سببند

اذکار و اوراد حیوانات

۲۸۷

فیل خند کرک
شغال سک
خرگوش دیبانه
کرکدن پلنگ
مار عقرب کرم

کرکس
طاوس
درج

خوس
مرغ غامبی
شوق
زغن مرغ سنکوار

سربا عقاب
جغد
کلنگ
تعلق
مرغابی
هر

قمری
کبوتر

المهابة وقد ف في قلوب عباده مني الخافة ذكر دكر مروت در جفريات الله لا تسلمني على احد
من اهل المعرفة فيل لا يفتني عن الموت قولا ولا حيلة فهايد يا عزيز يا جبار يا ممتكبر يا الله
الركب ما حفظ الله ان يضيع ابدل اشغال الويل للذي نسا المصرتك كفي بالمعاصي ذكرا
خرگوش لا تهلكني يا الهی لك الحمد مر يا اله الدنيا دار غرور اهو ننجني من الاذى كركدن
غشني زالا هلك يا مولاي بيلنك سبحان من تعز باثقل لا سبحانك ما سها اشقي من عصاك
اجمن عقرب الشر شيء وحش كه كره كره در میان سنكه در قعر ديار بود و موری روی او را میرد
نار در ديار و غوی او را بدین میگرفت تا بوراخ آسك میرسد و بدین گرم میگردد و ذکر آنرا شنید و بیا
ناسب ایمان تل کرد یا من لا یسلانی فی جوف هذه الصخرة تحت هذه الحجر بزرگك لا تنس عبادك
المؤمنين هو د که جناب ایمان در روزی مستقار از او شنید اللهم انا خلق من خلقك ليس بنا
عني عن رزقك فاقان تسقينا و امان تهلكننا و بروتي بعد رزقك فلا تهلكننا بل نوبت اثم
كركس عش ما شئت فاحر الموت باز يا عالم الخفيات و يا كاشف البليات ذكر دكر و بگر سبحان
و بجل طاوس مولاي ظلت نفسي اغترت بزيتي فاغفر لي ذكر دكر كندین كاندان ذكر دكر
يحد والله يا جاهلين در راج الرحان على العرش استوى در بجزا حضرت در بانی دید فرمود و از
سباز کجا بخوری گفت چون کرسنه بشوم صلوات بر اهل بیت علیهم السلام میفرستم بر پیشوم و چون تشنه بشوم
من میگویم یا امین یا نبی یا سیراب بشوم ذکر دكر و بگر سبحان من اطعم و لا يطعم اللهم العن شارب الخمر و
من عرف الله لم ينس ذكره ذكر دكر و بگر سبحان قدوس رب الملكة و الروح ذكر دكر و بگر سبحان الملك
لقدوس ذكر دكر و بگر اذكر والله يا غافلين ذكر دكر و بگر سبحان من لم يلد ولم يولد ولم يكن له
لفوا احد اللهم العن قاطع رحم مرغ خانگی يا الله الحق انت الحق و قولك الحق يا الله يا حق
يا شوق امنت بالله و اليوم الاخر و عن توكل على الله تزي ذكر دكر و بگر كلشها لك الا وجه مرغ
سنکوار من سكت سلم سبز قبا و بل لول الله يا همت عقاب من اطاع الله لم يشق شاهين
سبحان الله حقا حقا جعل البعد من الناس و رثب له و نومه كرى میکند بر خباب سيد الشهدا
غزلاب يا رازق العباد ذكر دكر و بگر لعن بر عشارين ذكر دكر و بگر ان في البعد من الناس انسا كلناك
حفظني من عدوى لخلق من تخلى من الناس نجى من اذاهم مرغابی غفرانك يا الله
سبحان ربی الا على همل ما اشقى من عصي الله ذكر دكر و بگر رحك الله يا ابا داود يعني
ذكر دكر من لا يرحم لا يرحم قمری يا عالم السر و الخوی يا الله ذكر دكر و بگر استغفر الله يا من لا
يغفر لي كمال سبایه است و بانك يكن انت الله لا اله سواك يا الله ذكر دكر و بگر لد و الموت

در ازکار حیوانات

۲۸۸

و ابنوا الخراب عقق سبجان سبجان من لا تحفی علی خافیه طوطی من ذکر ربّه غفر ذنبه
 ذکر دیگر کل جمیعت و کل جدید بال کجشک استغفر الله مما یخط الله ذکر دیگر اللهم انا خلق
 من خلقک لا بد لنا من رزقک فاطمنا و استقنا ذکر دیگر سبجان ربی المذکور فی کل شیء صرنا قلوبنا
 و درخ استغفر الله یا مکن نبین بلبل لا اله الا الله حقاً ذکر دیگر کتدین کتدان کبک
 قرب الحق قرب سبجان یا بن آدم ما اغفلک عن الموت چرخ لا اله الا الله محمداً الخیر البریه
 فاخته یا واحد یا واحد یا احد یا فرد یا صمد ذکر دیگر لیت الخلق لم یخلقوا ذکر دیگر فقد تکلم
 ذکر دیگر سبجان من یری ولا یری وهو بالمنظر الاعلی اللهم العن من ترک الصلوة متعللاً شقراق
 فوالی عتقی من النار چکا وک مولای تب علی کل مذنب من المذنبین ذکر دیگر اللهم العن
 مبغضی ال محمد ذکر دیگر بویکم اهل البیت و بویکم شیعتکم و لعن الله ما عد انکم ذکر دیگر لعن الله
 من بغض اهل بیت رسول الله علیه السلام و نیز از ذکر قمری است ان لم تغفر فی شقیة ذکر دیگر
 سبجان ربی لا علی ذکر دیگر لدو الموت و ابنوا الخراب ذکر دیگر قد ستم قد ستم کبوتر رابعی که از
 قمری و کبوتر تولدی شو و سبجان ربی لا علی ملائسموات ذکر دیگر لعن بر اهل تار و منور و مزارونی و
 دختر او از خون و لعن قتل ابی عبد الله علیه السلام ذکر دیگر ده آیه از قر سوره عمر کبوتر دشتی که صدای نیک
 حزنی دار و لا قوه الا بالله العلی العظیم شتر مرغ لا معبود سواک سوره الحمل ذکر دیگر یا قابل
 توبه التوایین یا الله مالک الحمل ذکر دیگر نیز اول سوره کف و سوره سبجان لکنی سبجان که اول آن
 آیه فاذا قرأت القرآن است تا آخر سوره و سوره سبجان را از و جعلنا من بین ایدیهیم سبجان ذکر دیگر
 قد مواخیر اتجد و لا فرز و سر اللهم ارزقنی قوت یومی هذا سبجانک یا ربنا فی خفاش
 روز خرب شدن بیت المقدس اللهم سلطنی علی البحر حتی نغرقه العام الحمل الله الذی لم یجعلنی
 من ولد آدم حمراء که بفارسی و از رورک گویند بقدر کجشک و کرد نشن یا تا ما سرخ است با همیا یعنی لا اله
 الا الله غول که بحر بی ضفیع و برکی قورعه گویند سبوح قل و سر رب المملکة و الروح سبجان
 المذکور لکل لسان ذکر دیگر سبجان من عبد فی قعر البحار سبجان من عبد فی جوف القفار اللهم
 العن من یعق والدیه ذکر دیگر سبجان المعبود فی حجر البحار ذکر دیگر سبجان ربی لقد و سن ذکر دیگر
 سبجان المذکور بکل مکان و گذشت که غولی بجناب داود عرض کرد که من تسبیح میکنم خداوند را در هر شب هزار
 تسبیح منتهی شود یا تسبیح هزار حمد و در مجموع انرا تسبیح ابراهیم کفنی مرویت که جناب داود
 بیرون رفت پس آمد بکنار دریا که ساعتی در آنجا عبادت کند خداوند را و نماز کند پس غولی آواز داد که ای داود نفس تو
 بتو میگوید که ایستاد بی عبادت در ساعتی که کسی ذکر نکند در او خداوند را و ما هفتاد هزار تسبیح میکنم

تقی طوطی
 کجشک مرد
 بل کبک
 مانی چرخ
 فاخته
 شقراق
 چکا وک
 قمری
 کبوتر رابعی
 کبوتر دشتی
 شتر مرغ
 پرستوگ
 زرد و زرد
 انعام
 حمرا
 غول

خداوند

بیعت گرفتن جبرئیل از حیوانات برای امیرالمومنین علیه السلام

۲۸۹

خداوند تبارک و تعالی را وقتقدیرین بنمایم او را تمام صاف مرغان و خوش و درندگان چون روز جمعه شود و بهر یک
 رسند گویند سلام علیکم سلام علیکم یکروز صالح و بدویتی سلام علیکم هذا یوم صالح و بدویتی
 سلام علیکم یکروز صالح و بدویتی سلام علیکم یکروز صالح و بدویتی سلام علیکم این یارفت قبول کرد و بعد
 از آن گفت آیا میدانید که هر روز جمعه است نگاه بکشت بمنزل و خوبید کسی با و گفت تو آمدی ویرا سلام کردی گفتی آیا
 میدانید که امروز جمعه است و ما میدانیم مرغان چه میکنند روز جمعه میکنند سبوح قل و سبب الملكة و القرح
 سبقت رحمتك غضبنا معارف عظمتك من حلف با سلك كاذبا و در شب جمعه ما میادیم دریا و چون بکنند
 روی زمین سرهای خود را بلند میکنند نگاه میکنند بر پاهای خود و بالا میروند بناد نوبل آدمیتین و چون خواب لیسان از زمین
 موران پرسید که چرا گفتی بیرون که داخل شوید در منزهات خود آیا ترسید بر نشان که از من جو بری رسد یا نه در جواب گفت
 نه ولیکن رسیدم که بتلاشوند تمامشای سلطنت تو دین شاغل شود ایشانرا از طاعت پروردگار نشان و سبقت
 حلیل القدر علی بن طاووس در کتاب کشف ایقین از عمار یا سرودیت کرده که گفت من میرفتم در عقب امیرالمومنین
 علیه السلام در بعضی از کوچه های مدینه که ناگاه کرکی را دیدیم که سرش سیاه و بدنش سفید بود و موهای مار را بسیار داشت
 و میدوید تا آمد با آنجا نیکه انحراف و دو فرزندش حسین علیهما السلام بودند پس کرک دو کوزه خود را بر خاک ریخت و
 بیست اشاره میکرد با امیرالمومنین علیه السلام پس حضرت گفت با رخا یا باز کن زبان این کرک را که با من سخن گوید
 پس بعد از آن کرک گفت پس دیدیم که کرک میگفت زبان تیر فصیح السلام علیک یا امیرالمومنین و عیادت
 از کجای می آیی گفت از بلد فجار کفره فرمود کجا اراده داری گفت بلند بسیار برده فرمود برای چه کار گفت برای داخل
 شدن در بیعت تو مرتبه دیگر فرمود کویا شما بیعت کرده اید یا من گفت صیحه زد با صیحه زنده از آسمان که جمع شوید
 پس جمع شدیم در یکی از درهای بنی اسرائیل پس فرشته شد در آنجا علیها سفید و در تنهای سبز و نقشب در او و منبرها
 از طلای هر خ و بالا رفت بران جبرئیل پس خواند خطبه بلخی که لها از ان ترسید چشمها از ان گریان شد پس گفت ای
 معشر و خوشتر است که خدا میسر و جل خواند محمد صلی الله علیه و اله را پس اجابت کرد یعنی وفات کرد و قرار داد باین
 خود را برای عباد پس از خود علی بن ابطال علیه السلام و امیر کرده شمارا که با او میبینی میدی و خوش گفتند قبول کردیم
 و طاعت نمودیم جز کرک او منکر شد حق تو را پس فرمود دای بر تو ای کرک کویا تو از جانی گفت من نه چشم و نه از
 انس من کریم شریف فرمود چگونه شرفی و حال آنکه تو کرکی گفت شریفم زیرا که از شیعیان تو ام و خبر دادم ایدرم که
 من سبز زدن آن کرک که اولاد یعقوب و رسید کردند گفتند برادر ما را دیروز از خود و او قیامت زده شد
 مؤلف گوید شاید آنکرکان منکر طایفه مخصوصی بودند یا انکار نشان در زمان مخصوص بودند و کرک در آنجا بسیار
 رسیده که می آمدند خدمت امیرالمومنین و متوسل میشدند و طلب دعا میکردند که فرزند ایشان زنده و از دست ایشان
 باشد چنانچه آنچه وارد شده در ذکر تسبیح و استغفار و طلب نی و احسن و صلوات و کریمانی علیه السلام کرده

حکایت عابد که در کوه الوند و کرمست بعضی از علماء

۲۴۰

چون چندین برابر متواتر است و در محاسن برقی مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود عالمی که غلش را نچیند
 کند لعن میکند و او را هر چند چسبند حتی حیوانات که چک نهین و اگر نبود مگر آنچه در کلام مجید است در حقته مورد و در هر باب جناب
 سیدنا از تصریح بر معرفت ببار تعالی و علش بقایق امور عظمی و عرش نقیس و کفر منکرین و معرفت بنبی وقت و
 سائر آنچه در مطاوی آن آیات هر سینه کافی بود برای آنچه مقصود است از اثبات بودن نشان از بندگان مطیع فاکر
 که پرستند خدا را ابعادات مخصوصه در شب و روز و در نماز و حکایت است از ایشان که ذکر آن سبب برای
 زیادتى وقوت ایمان و تصدیق آنچه وارد شده درباره ایشان و بعضی فوائد دیگر پس آنرا ذکر کنیم آنکه نتیجه این حکایت را
 گوئیم **اول** حکایتی است که در آخر دالستلام نقل کردم و خبر دادم را آن سه نفر از اولی ارباب فضل و کمال و تقوی
 مستغرق بجاریزد آفا علی بنکاه صفائی همشیره زاده فخر العلماء الکاملین حاجی محمد ابراهیم کلباسی علی السد مقامه
 که یکانه عمر خود بود در سیاحت از صفایس پندیده و جنابان عالمان کمالان میرزا محمد تقی و میرزا محمد اسماعیل که امام
 جماعت است در مسجد بالاحسرم مطهر کاظمین و خلف الصدق عالم جلیل و کامل سبیل صاحب کرامات باهره
 و مقامات ظاهره آخوند ملازمین العابدین سلماسی علی السد مقامه که در باقی جسم و در حق جوار ذری شد از ایشان
 از آنهم خود که فرمود که چون از سفر زیارت جناب ضاعلیه السلام رجعت کردیم عبور ما افتاد یکوه الوند که قریب
 به هشت پارسه بود آدمیم در اینجا و موسم فصل بهار بود پس هم امان مشغول زدن خیمه شدند و من نظر میکردم
 در دهنه کوه ناگاه چشمم افتاد بچیزی سفیدی چون تامل کردم پیرمرد محاسن نفیدیرا دیدم که عامه کوچکی بر پشت
 بر سکوئی نشسته که قریب چهار زرع از زمین ارتفاع داشت و بر دوش سنگهای بزرگی چیده که جز سرجانی از او
 پیدا نبود پس نزدیک رفتم و سلام کردم و مهربانی نمود پس من التی گرفت و از جامی خود سروداد و از خال خود
 خبر داد که از کوه ضاله نیست که بجهت بیرون رفتن از عمده تکالیف نامهای مختلفه بر خود گذشته اند و با شکل عجیب
 بیرون می آیند بلکه برای اول و اولاد بود پس از توشیت امور ایشان غلت اختیار کرده منضم فرغت در عبادت و در
 نزد او بود رساله های علمیه از علمای آن عصر و ایجه سالست که در اینجا است و از جمله عجایبی که دیده بود پس از استفسار
 از آنها آنکه گفت اول بدن من در اینجا ماه حجب بود چون پنج و چیزی که پشت ششی مشغول نماز مغرب بودم ناگاه
 صدای بلبله عظیمی آمد و آوازهای عجیب شنیدم پس ترسیدم و نماز را رخصتف دادم و نظر کردم در ایندشت دیدم پر شده
 از حیوانات و در همین می آیند پس اضطرابه خوفم زیاد شد و تعجب کردم از این اجتماع چون نیک نظر کردم در ایشان
 دیدم حیوانات مختلفه متضاده چون شیر و آهو و گاو و گوسفند و بکراک با هم تخلصند و صیحه میزنند بعد از این غریبی
 و جمع شدند و در من در این محل و بلند کرده بودند سرهای خود را بسوی من و سر را میگرداندند بر روی من پس خود خفتم
 و در است که نسبت طاع این و خوش و درندگان که با هم و میسند در بدن من میشد و حال آنکه یکدیگر را نمیترسند
 نیست این مگر بجهت امر بزرگی و حادثه عظیم چون تامل کردم بخاطرم آمد که شب شب ناشور است و این فساد و فحشا

حکایت عابد ملازم کوه الوند و محضره از امیر المومنین علیه السلام

۲۹۱

و جمیع و نوحه کبری بر می مصیبت ابی عبد الله علیه السلام است چون مطمئن شدم عامه را انداختم و بر خودم و خود را ختم
از ایمان و میگویم حسین بن حسین در امثال بن کلمات پس بر من در وسط خود جانی خالی کردند و دور ما نطقه
گرفتند پس بعضی سر بر زمین میزدند و بعضی خود را خاک می زدند و بعضی خود را با طالع شدن پس آنها که خوشی تر
بودند فرستند و بعضی توبه می کردند تا هر متفرق شدند و این عادت ایشانست از سال تا حال که هیچ سال است
حتی آنکه گاهی روز عاشورا بر من شب می شد پس ظاهر میشد از اجتماع آنها در اینجا نگاه عابد بخوابت و خبری کرد
و آتش فروخت که دو قرص نان بر افکار و سحر خود می کند پس خواهش کردم که فردا همان من باشد که طبعی کنم و بیا
او بیارم گفت روزی فکر را دارم اگر فردا چیزی نرسید روز بعد همان تو باشم چون شب به همراهان گفتم طعام
نیکی بسازید بجهت همان عزیز که سالها است طبع نخورده پیش من میآید شدند و صبح از برج طنجی کردند و من بروی
سجاده نشسته مشغول تعقیب بودم تا آنکه نزدیک شد بطلوع آفتاب نگاه مردی دیدم که کتشاب بکوه بالا میرود
پس رسیدم و بخادم خود که جعفر نام داشت گفتم او را نزد من بیا پس او را داد که بیاید گفت شنیده ام که
من بران چون نزد عابد رفتم نگاه می نمود پس چون نزد عابد رفت او فرود آمد و از آن شخص پرسید که رفت پس
گشت و آمد و سلام کرد و نشست پرسیدم سبب این شتاب چه بود و چه کار داشتی و چه دادی و تو کیستی و از
کجا آمدی گفت اصل من از بلخ خوی آذربایجانست در کوچی مراد زدیدند فلان حاجی دباغ همدانی مرا خرید و در نزد
محلک گذشت پس خواندن و خط و مسائل دینی را آموختم پس مرا عیال و کتبه داد و در راه خود مستقل نمود و دوش در عظم
امیر المومنین علیه السلام را دیدم پس من به محضره برسان بجا بیکه در کوه الوند است پیش از طلوع آفتاب یکس اردو حلال
پاکیزه گفتم فدایت شوم اگر بچشم من عیلت و پاکیزگی او را فرمود و در نزد فلان حاجی دباغ پس از خواب بیدار شدم
و شسته شد بر من وقت از شب پس از خانه بیرون آمدم از بیم آنکه مبادا بجا برسم در آنوقت که حضرت تعین نمود
و خانه و باغ نیز نمی شناختم چون قدری رفتم عیش می گرفتند و بنزدار و غه بردند گفت ای پسر این چه وقت
بیرون آمدن و حرکت بود گفتم مشغول با فلان حاجی دباغ بود و با هم معاهده کردیم که در آخر شب ملاقات کنیم از خواب
بیدار شدم و وقت نشناختم و بنزد از خانه بیرون آمدم از ترس ظلمت و صده شب گردان مرا گرفتند و نرسد
تو آوردند و آن دباغ مذکور مردی بود موصوف پس دروغه گفت درسیما اینچون آثار صدق و صلاح مشاهده کنیم
برید او را بخانه حاجی دباغ پس اگر او را شناخت و بخانه اش بر دازد او بگذرید و کرده او را بر گردانید نزد من پس مرا
آوردند تا خانه حاجی گفتند این خانه او است و بکناری استیادند پس در را گشاید خود حاجی بیرون آمد و در را
باز کرد پس سلام کردم جواب گفت و مرا در بغل گرفت و میان چشم مرا بوسید و داخل کرد در خانه و از غمت
گشتند پس گفتم یکس اردو حلال میخواهم گفت بچشم و رفت و انبائی آورد و بسته و گفت این این مقدار است پس گفتم
قیمت آن چند است گفت آنکه تو را امر کرد باین مرا نیز امر کرد که از تو بهمانستام پس بدوش گفتم و نماز شب میگویم

اطاعت کردن جن علماء و صلحا را

۴۹۲

بالا آمدن بکوه کردم با جمیل از ترس فوت وقت و این فضلی است مراد از آنکه بجهت کس نیست میسر باشد خطاب بخوند
اعلی الله مقامه فرمود که در نزدیکی دامن کوه که بمنزل ششیم جماعتی از صحرا نشینان اهل کوفه بودند کسی نزد ایشان
فرستادیم که قدری دوغ و پنیر بگردان آنها از فروختن مستناع گردند و او را از میان خود بیرون کردند و بدست
خالی و حال مهوم پس گشت و ساعتی کشید که جماعتی از ایشان رو بیا کردند با اضطراب گفتند چون ما با گردیم
از فروختن دوغ و مستاعه شمار بیرون کردیم از چادرهای خود در کوفه سفندان ما مرضی پیدا شد که ایشان
میل دارند بخود ما آنکه مرده می افتند بر زمین و کمانداریم که این بزرگوار را است پس شما پناه آوردم که این بلار از ما
بگردانید پس دعائی بر ایشان نوشتیم و گفتم ایضا بر بالای چوبی بیا و نیزه و در میان کوفه سفندان نصب کنید پس
آنها بر گردن پس از ساعتی تمام مردان ایشان گشتند و با خود آوردند دوغ و پنیر و بزرگ آنقدر که نخواستیم جمع کنیم
انگاه نزد عابد رفتم گفت حادثه عجیبی روی داد میان شما و این جماعت یکی از جن ساکنان اینجا داد و بدین
بعضی از شما نزد این جماعت و مستناع ایشان از فروختن و اذیت کردن او و بیرون کردن او از میان خود و عصب
کردن جن اینجا برای شما و تحسین آنها بر ایشان قلعف کردن آنها کوفه سفندان ایشان را پناه آوردن ایشان بکوه
شما و گرفتن ایشان دعا از شما که شتم بود بر تمید و وعید بر کرده جن پس عابد گفت آنها چون نوشته شما را دیدند
بیکدیگر گفتند که حال خودشان از اینها راضی شدند و ما را تهدید میکنند دست از کوفه سفندان ایشان بردارید
و عابد دست کرد در زیر فرش و آن دعا را بر باد و نام آن عابد چنین زاهد بود حکایت دقه و سیکیفه
از اهل طالقان فروین سفر گشت کرد بجهت اصلاح حال و تحصیل معاش در زمان آبادی شربت و فراوانی زرد
سیم و ترقی ابرشیم چندی در اینجا ماند خداوند اعانت فرمود و بجهت اشراف برای و جشمع همراه خود برداشت
و از راه کنار دریا عزم نیشلاق نور کرد و رسید خدمت علامه عصره و وحید الدم والد ماجد مولف اعلی الله مقامه
مقامه که در آن زمان صیت فضل و تقوی و کرم و زهدش اصقاع پر کرده بود در بین پناه سوار می از راه زمان محروم
طائفه خبیثه که ایشان را عبد الملکی میگویند و غالب ایشان از غلایه و دزد و دیباک و خونریز و زبده سید بر خورده که آنها
میر و اطهار مهربانی کرد و از حالتش پرسید صادقانه شرح کرد و در سرور که لقمه چربی بی تعب بچنگ افتاد و مقصد
پرسید گفت نور خدمت علامه نورانی گفت من نیز اراده آنجا دارم سید خوشحال شد نزدیک ظهر بعضی از چادرها
کنار دریا که بجهت گرفتن ماهی در آنجا ساکن بودند رسیدند و بر آنها وارد شدند آنها چون سید را با او دیدند
دانستند که بچاه نداشتند خود را بسلاکت انداخته چون معرفت بحال آن خبیث داشتند و لیکن جرئت اظهار
نداشتند بعد از صرف غذا آنمزد بجهت قضای حاجت بیرون رفت پس آن جماعت گفتند تو این شخص را می شناسی
گفت در راه با من رفتی گفتند این از دزدان می خونریز معروف است و ناچار تو را نخواهد گشت سید بگریه
و لایه افتاد که مرا بجات دهید گفتند ما را آن توانائی نیست و خود بجهت سلامتی از خود را اینجا هر سال مبلغی با و میبریم

دریدن شغالها دشمن سید را

۲۹۳

و لیکن اینقدر توانیم کردن که چون او بیاید تو بجهان کازمی سیر روی و ما او را چند ساعتی مشغول کنیم و ما بتوانی
از راه غیر متعارف برو شاید خود را بجای برسانی یا او تو را پیدا نکند پس چنین کردند و قریب بدریا جنگل است که
راه دران بیابادی باریک شسته و منخر در یکی که غیر اهالی آنجا کسی نمیشناسد و اگر کسی در آنجا از آن منخر شست
سجرات از آن و از درندگانش مشکل است پس سید خود را بجنگل رساند و با شتاب تمام از غیر جاده میرفت تا غروب
درخت عظیمی را بنظر آورد که در جنگل آنجا بسیار میشود که چند نفر خود را در میان شاخهای آن پنهان کنند پس از ترس نفوس
بالا رفت و در میان شانه جاکرفت آنم چون قدری گذشت از حال سید پرسید عذری از کارهای خود بپای و
کردند انکی صبر کرد باز پرسید عذر آوردند بدکان شد بیرون آمد سید را ندید و گفت که از دستش اگر ندید پس از آنها را
دشنام داد و تهدید کرد و سوار شد و از پی سید و بجنگل کرد و رفت اتفاقا شیرش در خط افتاد که سید رفته بود
او نیز چون نزدیک شد که تار یک شود همان درخت را بنظر آورد و رو با آنجا کرد و پیوسته بسید دشنام میداد و خطاب
میکرد که اگر تورو سیدم چنین چنان خواهم کرد چون سید از دور او را دید و صدای تهدید و وعید و دشنام او را شنید
از خود بایوس شد و از ترس صحنه نفسش بند شد و آهسته گریه میکرد و متوسل با جادو طاهر خج و عظیمی سلام شد
آن خبیث چون پائین آمد سبب بکناری لبست و زیش را گرفت در پهلوی خود گذاشت و شمشیر و تفنگ خود را نیز
در آنجا گذاشت و غذائیکه همراه داشت خورد و در زیر آن درخت خوابید و سید بدار مشغول تضرع و زاری چون پاسی
اوشب گذشت شغالی صد کرد پس شغالها بسیار جمع شدند و همه گت و ساکن بین آن از آنها چون دزدان آهسته آهسته
آمد و یکی از اسلحه او را برد و بویست و از خورد و خود را در زیر خاک پنهان کردند و یکی را میزد و یکی را میزد و یکی را میزد و یکی را میزد
لجام زمین چون از آنها فاش شدند تمام آنها بیست اجتماع آهسته آرام آمدند نزدیک خبیث و یک دفعه بر او تاختند و یکی را محال
حرکت نشد و در اندک زمانی استخوان خالی از پوست و گوشت از او باقی گذاشتند و فرسند و سید همراه
میدید و شکر الهی بجا می آورد چون صبح شد از درخت بنیز آمد و اسلحه را از زیر خاک گرفت و بران سبب از شد
و آمد در قریه سعادت آباد که محل استقرار والد اعلی الله مقامه بود و از آنجا دو فرسخست تا شهر آمل و قصه خود را
نقل کرد و مؤمنین را سرور بر این نشان آن بود این حاصل حکایت است و چون زمان تحمل آن طولی کشیده
دور نیست که در بیان زیاد و کمی شده که در عهده من نیست والله العالم چون وضع و بسین شد که کرده
چون از عساکر فرمانبردار و زمین دهنده زمین تسبیح خداوند جبارند پس اتفاق بر آن آمد و نظر عقل با حج
و باقی دشتن آنها بر باد شستن عبادت خداوند است که پسندیده و مدوح است در زبان تمام بسیار بظلام
و اوصیا کرم بلکه اتفاق بر بسیار از آنها برست از اتفاق بر بیشتر بنی آدم که پروردگار خود را نمیشناسد و اگر
شناسند عبادت میکنند و اگر کنند درست نباشد و اگر درست باشد انقدر محصیت کنند که عبادت
در جانب ناپود و مستلک باشد و گذشت که حضرت صادق علیه السلام فرمود شمر اجالون بخورند و شمر است

در حسن انفاق بر حیوانات

۲۹۴

در نزد من از آنکه اسیر بادیه بخورند و در کتاب حضرت با و غیره مرویست از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود
 قرارند هیدشت چهار پایان خود را اگر کسی چه بسیار مرگوست که بهر شربت از که شجوه و فرمانبردارند و خدایا و ذکرش
 و هیچ حیوان نباشد که خداوند خود را شناسد چنانچه در کافی و فقیه و تحف العالی از حضرت سجاده و صادق علیه السلام
 روایت شده که فرمودند که هر چه کنگار شنید بهائیم گنگ نیستند از چهار چیز معرفت آنها بهر دور کارشان یا آنکه
 برای ایشان خالق است شناختن ایشان نر از ارماده و شناختن چراگاه و شناختن مرکز خداوند و در قرآن مجید
 میفرماید یا نبی سنی ای محمد که خدایا سجده میکند برای او هر کس که در آسمانها است و در زمین و آفتاب ماه و ستارها
 و کوهها و درخت و جنبندگان یا چهار پایان و بسیار از مردم و بسیار و چشمه بر ایشان عذاب است سجده کنند
 پس حتی خدایا شنید که هیچ استثنای گشتی از پرستش خویش نفرمود جز از بنی آدم و با لیل و در حسن صدقه و نفاق
 بر ایشان محتاج بر سبیل نفعی بود یا بلا و سبب از آنها با اتفاق گنگ نیست با آنکه میرسد چنانچه فتنی در مرتبه صبیحه
 و انفاقات نیست و اقل مرتبه آنکه هر کسی متکلم از پشت نگاه داشتن خود و دیگر نیست از اذیت آنها بلکه از صفات
 مؤمن است که اذیت نمیکند بوجه و پست تر از آن و در فقیه مرویست که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود بر هر پند
 از خداوند در آنچه بشما داده و در زبان بستمای از موال خود کسی گفت که است زبان بسته آنها فرمود که سفتند
 و کا و کبوتر و درم اختصاص و غیره مرویست که نافع حضرت سجاده علیه السلام بعد از وفات آنجا آب بر سر
 و خود را بران میمالید و آنجا به سفر حج و عمره بر او سوار می شد و هرگز تا زیانه بر او نداشت حج و بر دلیتی
 چهل حج بر او کرد و مستی را رضی در مجازات بنوید رویت کرده که فرمود دشنام دهید شتر را زیرا که با و خون
 بسته می شود در دید دادن بر گشته که مانع است از خونریزی در مقام خونخواری و در محاسن سرقی مرویست
 از جناب کاکم علیه السلام که فرمود چون بغر چهار پا در زیر پای مرد پس با و بگوید که هلاک یا نکون یا رشوبی او میگوید
 هلاک یا نکون یا رشوبی که ام که از ما عصبانیتش برورد کارش بیشتر است و در اخبار کثیره است که در پشت آنها
 نه استید مگر در راه خلا و با رنگید ایشان از زیاده از طاقتشان و کلمه بگفتند آنها را در رفتن مگر آنچه را طاقت دارند
 و رویشان را زنند و داغ نکرند که تسبیح خداوند میکنند و سه نفر بچگون سوار نشوند و اگر شدند پیشی ملعونست و اگر
 رم کردند زیر آنکه آنها می بینند آنچه را که شام نمی بینید و حضرت رسول صلی الله علیه و آله شتر را دید که با یک دست
 و چهار شش پرستش فرمود بچا است صاحبش اگر شنید او را که مرتب شود برای خصومت با او در روز قیامت و فرمودند
 هیچ حیوانی نیست که صاحبش را راه سوار شدن بر او دارد مگر آنکه میگوید یا خدایا او را بمن مشیت کن و بر پشت او
 نخوانند و آنرا مجلس صحبت سازند و شیشه طوسی رویت کرده از جناب صادق علیه السلام که مرد پیری را عجا
 نبی اسیر را مشغول نماز بود که دید و طفل خود سی اگر رفتند و پیرش را نمی شنید پس او مشغول عبادت شد و شیوا
 منع نکرد پس خداوند بر زمین وحی کرد که او را فرو برد پس او فرو میرود تا آخر دهر و درمضاج

درس انفاق بر حیوانات

۲۹۵

مرویت که آنجناب فرمود از پیش پستوی که او دوست میدارد و اهل بیت او در مصالح مرویت
آنجناب مریادید که در دستش بر سر کوه کشته شده پس حضرت از جای خود برخاست و آنرا از دست او گرفت
انگاه بر زمین انداخت و فرمود آیا عالم شما امر کرد شما را باین فقیه شما تحقیق که خبر دادم از پدرم که رسول خدا صلی الله
علیه و آله نهی فرمود از شستن حیوان پس غسل مورچه غوک هر که او را در کاک گویند و بختک را صید میکند
و بعد پستوی که تا آخر آنچه که نیست در وجه جسم از طریق ثانی از فصل اول از باب چهارم و در سر فقیه
مرویت که رسول خدا صلی الله علیه و آله نهی فرمود از سوزاندن چینه از حیوانات را و در نوادر مرویت
که آنجناب کینه شستن بقومیکه مرغ خانگی را زنده واداشته بودند و او را تیر میزدند پس میگویند اینها خدا ایشانرا
لعنت کند و در سر شنا تصناعی مرویت که آنحضرت فرمود هر کس عیث بختک را بکشد میگوید روز قیامت کبریا
او را شعله عرش میگوید پروردگار پر ازین که چرا مرگشته بیغرض منفعتی و در ارشاد شیخ مفید مرویت
که ابو حمزه ثمالی چند کبوتر را از روی غضب کشت پس حضرت باقر علیه السلام باو فرمود آیا نمیدانی که چون از بل
زمین یعنی شیاطین را بعضی باطفال با باشد دفع می نمیم ضرر او را ببردن کبوتر و ایشان خبر میدهند بوقت
نماز در آنوقت پس صدقه بده از هر یک از آنها یک شرفی زیرا که کشتی آنها را از روی خشم و برائت میخواند که
پر زدن کبوتر سبب دشمنی جن و شیاطین است از خانه اخبار بسیار است و از این جهت امر فرمودند بکشتن
او در خانه و در سر عقاب الاعمال مرویت از جناب صادق علیه السلام که نهی از عذاب کردند بجهت آنکه گریه بکشد
تا از تشنگی مرده و در کافی مرویت که آنجناب فرمود شخصی در حال احرام رویا دید که کشتی را نزدیکی
او میرود و راه فریاد میکرد و ریچ از او بیرون میرفت و رفقای او را نمی میگردد قبول نمیکرد پس راه را کرد و
خوبید پس راهی مد و دخل شد در پیش و نگذاشت او را تا آنکه چون رویا دید ریچ از او خارج شد پس او کشتی را
و فیروز روایت کرده از آنجناب در ضمن وصایای رسول خدا صلی الله علیه و آله بفرموده لشکر چون بجای میفرستند
که پی کسی پیچ چهار پای که کوشش خورده میشود مگر آنچه را که چاره ندارد از خوردنش و در مکارم الاخلاق
از آنجناب مرویت که فرمود کشف ترین گناهها سه چیز است شستن بهیمه و حبس نمودن مهر زن و منع کردن
مزد مرد و در هفت قسم از موارد صدقه و انفاق نباتات و انفاق بر انسا بکشتن و آب دادن و حفظ کردن
از آفات و غیر آنهاست چنانچه خود باشند یا نباشند و انفاق بر ایزد و در است اول آنکه انفاق بر آن
حقیقه انفاقست بر انسان چه نفع خوردن و تدای و منافع جو بهاد و میوه و جو بهاد و کیا هها که همایون
کرد و تصفیه آنها هوا را از کدورت و مضرات که از بسترین نعمت است راجع است بایشان و بچگون اگر چه
در میان انسان باشد مستحق و غیر مستحق و مسلم و کافر و متقی و فاجر و لیکن مستفیع شدن بکوشش حق از آن
کافی است در رجحان آن هر چند بطفیل او دشمنان خداوند نیز از آن منتفع شوند چنانچه در کافی از حضرت

در وجه رحمت صدقه بر نباتات

۲۴۶

باقدر علیهم السلام روایت کرده که فرمود پدرم میفرمود بدتر و نیکوترین اعمال کشت است که میخورد از او نیکیان و بدکاران از نیکیان پس هر چه خوردند از چیزی است خفا میکنند برایت و اما بدکاران پس هر چه از آن خوردند او را بر زمین میکنند و میخوردند از آن کشت بهائیم و مرغان و در سر تفصیلاتی از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود تسبیح آب درخت بزرگیکه در ریگ است یا درخت موز که همان طلح است که در قرآن مذکور است یا درخت سدر را پس گویا که سیراب کرده مؤمنی را او تشنگی و شیشه طوسی در بند سب از جناب باقر علیهم السلام روایت کرده که فرمود کسی علی مجتبی نیست نزد خداوند از زرع است و هیچ پیغمبر بر خداوند مبعوث نکرد مگر آنکه زراع بود مگر حضرت ادريس که خياط بود و مفيد ثانی از حضرت سجاد علیهم السلام روایت کرده که فرمود من زرع نمیکم آنچه را که زرع میکنم بخت طلب ای می در او یعنی منفعت کردن از آن و زرع نمیکم آنرا مگر آنکه تناول کند از او فقیر و با حاجت و برای آنکه تناول کند از فقره مخصوصا از میان مرغان قبره همان قبره است که او را چاک میکند و او بقدر کفایت است که کامل برشته و شیشه برسی از محمد بن مسلم روایت کرده که با حضرت جعفر علیهم السلام بیرون رفتیم ناگاه زمین خشک رسیدیم که آتش از او مشتعل بود یعنی آتش بسیار و حرارت و در اینجا کجاست بسیار بود که دور است از حضرت پر میزدند و چرخ میخوردند حضرت آنها را راند و فرمود نه و اگر نمیست یعنی برای تپان اینجا بخت تا مقصد خویش چون فرار جوع کردیم و بهائیم باز آن کجاست که ما پرواز میکردند و دور است از حضرت می کشند و بر بالای سر میزدند پس شنیدیم که آنحضرت فرمود بنشینید و سیراب شوید چون نظر کردم دیدم در آن بیابان آب بسیار است گفتم ای آقای من ویرود منع کردی آنها را امروز سیرایشان کردی من فرمود بدانکه امروز در میان ایشان قبره تخط بود پس آب بادم بایشان داکر قبره نبود بایشان آب بنمید اوم گفتم ای آقای من چیست میان قبره و کجاست فرمود که بر تو اما کجاست پس آنها از موالیان فلاسند زیرا که ایشان از ویند و اما قبره پس از موالی اهل بیت اند و ایشان در صغیر خود میگویند بوکم اهل البیت و بوکم شیعت و لعن الله اعدائکم لایسرا آنکه غرض حفظ و حرمت و با قید شدن و ترقی دادن و زنده داشتن خود نبات باشد از درخت غیره چه نفعش بکس برسد یا نرسد نظریا اینکه نباتات مرقد است از خود که آن می شناسند خداوند و خداوند پرستان را تسبیح کنند و سجده کنند و ایستاده از کلاه بکاران و تا از ذکر خدا تعالی غافل نشوند خشک شکسته نشوند پس باقی داشتن آنها اعانت است در مرتبه بندگی ایشان و زیاد کردن دست در عبادت و ذکر خداوند و پاپشور آنها بجائی رسیده که حجت و واسطه فیض خود در شناسند و بملاقات ایشان خورسند شوند و منبسط شوند و در فراق مصیبت ایشان اند و سناک گریان شوند و سرافراز علی بن براسیم از امیر المومنین علیهم السلام روایت که فرمود بدستیکه تمامی درخت پیوسته بنی خا بود آنکه خوانده شد برای خداوند رحمت و لدی یعنی خلق گفتند که خداوند را چه است از چمن و بزرگوار است از آنکه بوده باشد

در اثبات مقدار شعری برای نباتات

۲۹۷

مراودند پس بدینکه آسمانها از هم جدا شود و زمین پاره پاره گردد و کوهها از هم بپاشند پس در این حال درخت
بر خود لرزید و برای او خاری پیداشد از ترس نزول عذاب و در سر علل التشریح مرویت از جناب اعلیٰ علیهم السلام
که خلق نگرند خداوند عز و جل درخت را که آنکه برای او ثمری بود که از آن بخورند چون مردم گفتند که خداوند بجهت خود
فرزند گرفته نصفه آنرخت و چون برای خداوند شریک گرفتند درخت خار بر آورد و در سر تفسیر عیاشی از
اجتناب بیت کرده که فرمود هر که غضب میکند بر این خداوند چیزی مثل غضب طلح و سد طلح مانند ترنجی بود و سد سبیل
خربزه یعنی بار این دو درخت چنین بود چون هر دو گفتند یا الله معلولت دست خداوند بسته آنچه باید بشود
نوشته و مقدر شده دیگر خدایا اترقی نیست در خلقش کم کردند با خود را پس بسته بر این و شد بسته سخت شد و
چون انصار گفتند مسیح پس خداوند است رسیدند پس چون آمد بر این ایشان این خار با دم کردند با خود را و گردید
بنق که میوه سدر است باین مقدار و میوه طلح رفت و بارند تا ظهور حضرت حجت امام عصر علیه السلام باقیام حجت
و مراد طلح اگر درخت موز باشد پس مقصود آنکه مرمودش رفت و اگر درخت مغیلان باشد چنانچه اهل لغت گفتند
و با خار مذکور هم مناسبت دارد پس مقصود ظاهر است و در سر کتاب خلاصه الوفا سید سید موسی شافعی از
جابر مرویت که گفت روزی بار رسول خدا صلی الله علیه و آله بودم در بعضی از باغهای مدینه و دست علی علیه السلام
در دستش بود پس گفتم خلی پس صحیح زوخل که این محمد است سید پیغمبر و این علی است سید و صبار و اولیا
و در این ظاهرین صلوات الله علیه پس گفتم پس صحیح زوخل که این محمد است رسول الله و این علی است سید
پس گفت شد پیغمبر علی صلوات الله علیهما و فرمود نام او را صیحانی بگذار پس این بوسبب نامیدن این نوع
از خار را صیحانی یا مراد مخل او بود و امر و در مدینه جائست که او را صیحانی میگویند و این شهر شوب
این خبر را چنین نقل کرده که گفت بودیم با حضرت رسول صلی الله علیه و آله که در بعضی از کوچههای مدینه که ناکه آنچه خود را
دیده ام المومنین علیه السلام کردند و ندیدیم دو پنج نیکوتر از آن دو پنج پس گفتم خلی مدینه پس آواز داد خلی جفت خود را
که این محمد مصطفی است و این علی مرتضی است پس گفتم از آنها پس دومی آواز داد گفتم نیست نوح نبی و این است
ابراهم خلیل پس گفتم از آنها پس سیم چهارمی آواز داد گفتم نیست موسی و برادر او هر دو پس از آنها که گفتم
پس آواز داد چهارمی به چندی که این محمد است سید نبیین و این علی است سید و متین پس رسول خدا صلی الله علیه
و آله گفتم کرد و فرمود یا علی بنام خلی مدینه را صیحانی که صحیح زو فضل من و بفضل تو این شهر شوب میگویند من
روایت کردم که آن باغ از عامر بن سعد بود و عقیق سفید و در سر مکارم الاعلاق از آن حضرت روایت کرده
که فرمود بخورید با د مجاز که دیدم درخت او را در بهشت کواهی داد برای خدا برستی و بر من به پیغمبری و بر
علی علیه السلام ولایت و در روایت دیگر فرمود اقل درختی است که ایمان آورد بخدا عیسی و جبریل و در سر با
عرض ولایت امیر طاهرن علیهم السلام از این رقم اخبار بسیار است و شیخ ابن عیاش در کتاب مقصد الاثر

(192)

در اثبات شهور نباتات و جمادات

۲۹۹

هیچ مؤمنی نمی میرد در زمین غربی که کریمندگان بر او غائبان را و مکران که می کنند بر او قحطی می بینی که عبادت
میکردند یا بر آنرا و کریمند بر او جامهای او الخ و بر این مضمون خبر بسیار رسیده و چنانچه در جمله از آنها وارد شده که مردی
دو صنف در مردن قسمی رحمت می فتنند و آن مؤمن است که از بلاها و مصائب غموم دنیا رحمت می افتد و قسمی
بر رحمت می اندازند و از مردن آنها انسان و حیوانات و درخت رحمت می فتنند و آن کافر است و قطب
راوندی در خلیج رویت کرده که چون حضرت رسول صلی الله علیه و آله بکنعک تشریف بردیست و پنجاه از مسلمانان
با آنحضرت بود سواي خدمتشان پس گذشت آنجناب در ریخود بگویم که از بالای آن آب شمع میگردید پائین بی جریان
پخش شدند چه قدر عجیب است شرح این کوه فرمود و کریم می کند گفتند کوه هم کریم می کند فرمود آیا دوست دارید که
و اما شوید باین گفتند آری فرمود ای کوه که تو از چپیت پس کوه جو بدو زبان فصیحی که آنجا عفت نمیدند یا رسول الله
گذشت بمن عیدین مریم و او میخاند نام خود ها الناس الحجرات الشیخه آتش افروزان او مردانند و سنگ
پس من از آن روز کریم می کنم از ترس آنکه مبادا بوده ششم من آن سنگ پس فرمود آرام گیر در مکان خود که تو از سنگ
نیستی آن سنگ که برت است پس آن رخات خشک شد از آنکوه در همانوقت تا آنکه دیده نمی شد چیزی از آن
شرح و ربطی که بود در آنکوه و در کشف الغره مناقب ابن شهر آشوب مرویت از اسامه دختر عیس که گفت
شنیدم سیده من فاطمه علیها السلام میگفت شبیکه دخل شد بمن علی علیه السلام ترساندم و در فرم ششم گفتم بچه
تر ترساندمی سیده زن عالم فرمود شنیدم زمین با او سخن میگفت و او با زمین سخن میگفت پس صبح کردم
و ترسیدم که ترسان بودم پس خبر کردم پدر مرا پس سجد کرد سجده طولانی پس بلند کرد و فرمود ای فاطمه شایسته
باد تو را بیا که کنی نسل بدست خداوند فضیلت داده شوم تو را بر تمامی خلق خود و مرا کرده زمین را که خبار خود را بر ما
او نقل کند و هر چه جاری میشود بر سر او از شرق زمین تا غرب او و در ما مالی شیخ طوسی مرویت که چون
جنازه امیر المومنین علیه السلام را میرند گذشتند به قائم و آن بنائی بود نزدیک نجف اشرف پس منحنی شد چنانچه
سر بر زمین وقتیکه عبدالمطلب و دو فلش که شد و جان بجای آن بنا مسجد است که او را خانه میگویند و در ما
لب لباب را و ندی مرویت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود زمین من است تا می کند براه فتن علی علیه السلام
بر پشت او و در ما کافی مرویت از جناب صدق علیه السلام که فرمود نیست محل قبر مگر آنکه هر روز سه مرتبه
سخن میگوید که منم خانه خالی منم خانه کهنه کهنه منم خانه گرم فرمود چون بنده مؤمن دخل شود در آن میگوید چو
و اهل آگاه باشم بخداوند که تو را دوست میداشتم و حال آنکه تو بر پشت من راه میرفتی پس چگونه باشد هرگاه
داخل شوی در شکم من پس زوای دید فرمود پس شرح می شود برای او بقدره بصر و اما آنکه فرمود هرگاه
دخل شود کافر میگوید نه مر جانا و اهل آگاه باشم بخدا که تو را دشمن داشتم و حال آنکه که بر پشت من راه میرفتی
پس چگونه است هرگاه داخل شکم من شوی بزودی زوای دید پس او را نشان میداد بخوبی که کوئیده می شود و باز بحال خود

شعوری برای جمادات

۳۰۱

فرستاد بسوی زمین جبرئیل را که برادر از او پیچید اگر خواست پس زمین باو گفت پناه میبرم بخدا از اینکه بر داری زمین
چیز را پس برکت وقت آید پروردگار من تو پناه آورد پس فرستاد خدا تعالی بسوی او و فرستاد را و او را بخیر کرد
پس باو نیز چنین گفت پس برکت پس فرستاد بسوی او میکائیل را و او را نیز بخیر کرد پس زمین گفت مثل آنچه با شما
گفت پس برکت پس فرستاد بسوی او ملک الموت را و او را امر می نمود پس زمین بخدا پناه برد که چه چیز از او
بگیرد پس ملک الموت گفت و من پناه میبرم بخدا و ندانم برگردم بسوی او مگر آنکه بگیرم از تو قبضه و سیل
علی بن طاووس در کتاب بعد السعد از صحائف ادریس نقل نمود در صفت خلقت آدم که زمین با خدا تعالی
شناسانده از او خلقی بیافریند که بعضی از ایشان فرمانبردار و بعضی شمشیرش باشند پس زمین بخود لرزید و از خداوند
مسئلت کرد عطف را و سوال نمود که نیکو دارا و سیر که عصیان او کند و دخل و دوزخ شود و جبرئیل آمد
نزد او که بگیرد از او نیت آدم را پس سوال کرد از او بخت خداوند که نیکو دارا و پیچید تا آنکه تضرع کند بسوی
خدا تعالی پس تضرع نمود پس امر فرمود خدا تعالی جبرئیل را که برگردد از نزد او پس امر فرمود خداوند میکائیل را پس بخود
و تضرع نمود سوال کرد پس امر فرمود او را خداوند که برگردد پس امر فرمود جبرئیل را بهمان پس لرزید و مسئلت کرد
و تضرع نمود پس امر فرمود که منصرف شود از او پس امر فرمود جبرئیل را پس لرزید و تضرع نمود پس جبرئیل
گفت پروردگار من مرا امر می نمود که او را بجای خواهم آورد خوش آید تو را یا بد آید پس قبضه از او گرفت چنانچه
خدا می فرمود آنگاه بالا برد آنرا تا موقف خویش پس خداوند باو فرمود چنانچه میبایست شد پس قبض کردن او را
از زمین در جایی که او است و است این را میبایست خواهی شد قبض ارواح هر کس که بر او است و هر کس که جانشین
بر او مردن از امر و زمار و قیامت و در سر ثواب اعمال مردیت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود
انکثر عقیق در دست من است زیرا که او قتل گشته است که در آن ده بر خلودند بوجده براسه من بپروت و برایتون
بوصیت و برای شیعه تو بخت و در سر خصال مردیت از آنجا که فرمود می آید روز قیامت سه چیز
که شکایت میکنند قرآن و مسجد و عترت قرآن میگوید ای پروردگار من سوزانند و پاره پاره کردند مرا و مسجد
میگوید ای پروردگار من خالی گذاشتند و ضایع کردند مرا و عترت میگویند مرا کشتند و رانند و آواره
نمودند پس بدو را نومی فتم برای خصوصت پس خداوند بمن میفرماید که من سزاوارترم برای خصوصت و در سر
قصص الانبیاء و تفسیر عیاشی مردیت از یکی از ائمه علیهم السلام که چون خداوند فرمود بعد از طوفان یا ارض
ابلیح ما نیک این زمین آب خود را بعل کن و فرو بر زمین گفت من باور ندارم مگر بفرو بردن آن خجسته و پس باو می
نشدم بفرو بردن آب آسمان پس سر برد زمین آب خود را و باقی ماند آب آسمان پس گردید دریای دور و دریا
و دور دنیا و در سر کتاب بن سحید اهوانی مردیت از جناب صادق علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله
علیه و آله فرمود بدو استیکر که باها کردن شمشیر برای شتی نوح و وجودی فرو نیش از همه بیشتر بود پس خداوند

در شرح صدقات عامه

۳۰۳

منازل مقصود جهت افتادن برادران دینی است که از هر کجا باشند و میسر آن آید مکان حاجت نیاز آن بساختن
 حوضی یا آب بنباری یا آوردن چوئی از خضری یا بنجاده مثال آن چنانچه صلوق در عقاب عمل بودیت
 کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که بنایی سازد در کنار راه منزه نگاه برای عابری سبیل حوث میکند و
 خداوند بر شتر بریزد از زر و جواهر و نور خسارش میدرخشد برای آن محشر تا آنکه از جهت کند بر سبیل خلیل یا در
 قیامت پس آن محشر میگویند این ملک است از ملک خداوند که دیده نشده مانند او هرگز و دخل نشود در بهشت
 بشفاعت او چهل هزار هزار مرد و فرمود هر کجا ای کند برای آب آنکه بیرون آورد آب پس بنل کند آنرا مسلمین
 برای او خواهد بود مثل اجر هر که از او و شوکی و نماز کند و برای او است بعد هر موی که از برای شاربین او است
 از انسان یا چهار پاییان یا درندگان یا مرغیان آزادی هزار بنده و وارد میشود روز قیامت و دخل می شود
 در شفاعت او عدد ستارها بر حوض قدس اصحاب کفایتند حوض قدس چیست فرمود حوض من حوض من حوض من حوض
 سه مرتبه مثال و هم تقریر معنی و قبور مطهره و سایر شایع عظام و سر است از این اناطاع و زینت طایف چنانچه نوشته اند اگر شریفه و تقی
 مطهره عظم و محترم باشد و ساختن زینت آن یک از تقسیم عظیم حوض است بالذات بنیاد و نهج البلاغه مذکور است که قتی نزد عمر ذکر است
 از زیور کعبه و زیاد می آن رفت پس پاره از حوضی او گفتند اگر کبیری آنها را و صرف کنی در تریه اسباب کنشند
 مسلمین تو این بزرگتر است تعبیر میکنند باز نیت و زیور پس عمر قصد کرد که چنین کند و از میر المومنین علیه السلام
 سؤال کرد فرمود قرآن بر حضرت رسول صلی الله علیه و آله نازل شد و موال را بر چهار قسم نمود اموال مسلمین
 یعنی آنچه را که یک یک است یا یک یک است یا یک یک است یا یک یک است یا یک یک است یا یک یک است یا یک یک است یا یک یک است
 و اگر بزرگوارتر تقسیم فرمود بر بخش و خمس و مقرر فرمود آنرا خداوند در همان تجلی که معین فرمود و زکوة و آنرا قرار داد
 در جایای که مشخص نمود و زیور کعبه در آن روز بود پس خداوند او را بحال خود و لذت و لذت و لذت از روی
 فرمودی و پوشیده نبود مکان او بر خداوند پس آنرا بجای خود بگذارد چنانچه خدا و رسولش کند شستند پس
 عمر گفت اگر تو نبود می را رسوا میشدیم پس آن زیور را بجای خود گذاشت مثال سیم مساجد چه شود که مقصود
 از بنا کردن و تعمیر آنها تعظیم خداوند باشد زیرا که سبب و برای بندگی و پرستیدن او در آنجا و بزرگوار نمودن
 و ظاهمشان جلال خدای بلکه ترویج شود دین او و ندانستند با سم مبارکش را اوقات مخصوصه و با جمله غرض
 ظهور عبادت و الوهیت و جلال کبریا است در آنجا با آنچه بسبب و باشد از نماز و دعا و مناجات و مذکره دین
 و تعلیم جلالین و تحریف عاصمین و تشبیه غافلین و محکم است که غرض نفیض رسیدن مسلمین باشد بنماز و عبادت
 در آنجا چه دیدن و عبور آنجا خود مذکر نماز است و نماز در آنجا فضیلتی باشد مخصوص و غالب آنکه پانثود جماعت
 مکر در آنجا و هم چنین سایر فواید مسجد که با جاد مسلمین می رسد پس او قصد کند بآن بنارسین ایشان را بآن فیوضات
 و شرفی نهائی که انقافات در این امور عامه بی نظر ثاقب قائل در عواقب اگر خود از اهل شریعت و حیرت باشد

یا بشورت و انانی صاحب خیر به قایق امور دین نشود چه آن مختلف شود و مختلف نهان و مکان و کثرت انتفاع
مسلمین و قلت آن و رسیدن کثرت بایشان یا منافع بی پایان و حفظ و تمیز شدن شعائر یا تصرف یا
مردون فائده درین بسیار شده که کلی مصارفی کنند و مسجدی سازند و عبادت در آن نشود مگر
در کمی از اوقات دیگر غرض آن خرج کنند در محلی که منقطع نشود عبادت در او در شبانه روز یا در صحرای خشک
آبی میتا کند و جانی سازد که هر ساله جانها خرد و نفوس را حفظ کند از نسیان و حیوان و شرارت و بعضی بخردن
زیورهای سنگین و سنگهای قیمتی رنگین بخرهای مطهر و فرستند که جای حفظی در دوزخ نماند و از انسانه خیری
بمسلمین رسد و نه برای آیین آن صحرا زینتی فراید و شیشه طوسی در آبی از جناب صادق علیه السلام روایت
کرده که فرمود بمفضل هرگاه خواستی بدانیکه شقی است فلا تمرد یا سعید پس نظر کن با حسان و نیکه او بکی میکند
اگر کرد آنها را با نیکه است پس بدانیکه نجاشن خوب است و اگر بغیر ایش کرد پس بدانیکه او در نزد خداوند خیری
نیست و در کافی از جناب روایت کرده که فرمود چون خواهی بدانیکه عاقبت مردی چیست یا شر پس بین
نیک خود را بجا میکند و اگر گذشت در نزد ایش پس بدان بسوی چیست و اگر گذشت در نزد بغیر ایش پس بدانیکه
درست برای او نیست و بالجملة صاحبان مال و ثروت و ارباب نعمت و قدرت که باندان زیادی از آنها
متوجه میشود کالیف خاصه بایشان و حقوق درین احوال پس ادای حق و جب چون خواهند خدای بر گشتند
و نام خود را به نیکی پس از خود باقی گذارند ب فکر یا تعلم اتم امور را در نزد خداوند بدست آرند که وجود و قوت
و نشر و کثرت و اعزاز و حرمت آنها پیش از همه خواسته و تاکید درین زیاده از هر چیزی فرموده بلکه از مالها
و عرضها و جانهای عباد خود حتی خاصان و مقربان و نسبتا و او بسیار علیه السلام که همه عالم طفیل و خود بسیار
ایشانند در سر خون نعمت وجود که نیست بخت بقا و قوت آن و آن دین است که اقامه و پاداشش آنرا
بر همه مقدم داشته و چیز را خواسته که آنکه بواسطه یا بیواسطه مقدمه اقامه و ترویج او است چنانچه از کفار
و اگر دارا برادر و جسد هیچ اعصار معلوم می شود همسر محاسن برقی مرویت که حضرت رسول صلی الله علیه و آله
فرمود یا علی وصیت میکنم تو را بخصالی پس فقط کن آنها را و بار خدا یا او را عانت کن تا آنکه فرمود بخاتم نبیین
مال خود را و خون خود را نزد دین خود یعنی در گذری از آنها بخت حفظ او و در ما کافی مرویت که حضرت طایم
علیه السلام با صاحب خود وصیت میکرد که چون بلیه بر شما نازل شود و سردید مالهای خود را پیش جانهای خود
و اگر نشد آید بکسی بخشی پس اگر دید جانهای خود را پیش دین خود و بدانید که با کشته کسی است که دینش
هلاک شده و مال برده شده کسی است که دینش را بردند آگاه باشید که نیست فقری بعد از نیست یعنی آنرا که
بشست دادند و ارامی هر چیز را است و نیست بی نیازی بعد از دوزخ که آتش بر او نشود و گوشتش بنیان نشود
و بر احدی پوشیده نیست که قوم دین و خفتش و نشر و تقویتش از وجود علما و اهل دانش است خصوص در ایام

در حکم دادن صدقه بدست خود یا بواسطه

۳۰۵

غیبت که باب عوت بشیر و مجاهده با کفار مسدود و منحصر شده مجاهده و مصلحت در سعی و کوشش علماء و خط ثغور دین و قلوب سلیس از غارت لشکرها منافقین و شبهات طغیان بقوت روح قلم و تیغ زبان و شورش و حاکمیت که مجاهده اینجا عت از چند جهت بزرگتر و بانفع تر و مشکل تر از جهاد با کفار است و بیان کردیم مرتبایشان را در دین و جهات رسیدن خیر و منفعت ایشان را بجامه سلیس آنرا که دست کوتاه باشد از تعلیم و تعلم و اعانت شریعت بخود مرقوم چاره نباشد از تقویت دین بقویت این جماعت فراموش آوردن است با تکمیل کشتن و اغتال و معاش لازم که اختلال آن مورث شست قلم و صرف عمر در صلاح آن منافی با دیگر فتن و نوشتن علوم و فیه است بهیبت این خدمت شریک شود اینجا عت را در فوضات خاصه که بکرت علم ایشان رسید و از خوان نعمتی که آنها خورند و این را نیز بینند و برآورگی که آنها تکیه کنند و این را نیز بستند و اگر چنین کنند از قسم چهارم است که مالک چنانچه گذشت که فرمودند یا عالم باش یا متعلم یا محب ایشان و نصف چهارم میباش که بلاک شوی و محب برستی نشود اگر از مال یا دست یا زبان مضائقه کند و توسط آنها با ایشان خیری نرساند و چون در ای مقام برآمد خصوصیات آن که چند نفر مستعدی را از هر جهت آسوده کند یا بسیار را از بی تم بعضی جهات چون منزلت و شک و آب و کما فی ظاهر آن فارغ نماید و غیر اینها از مطالب جزئی که بحسب نیاز و مکان و اشخاص مختلف است باید رجوع کند به عالم زیر صاحب که مندرش از لوث طمع و نفسانیت پاک آنچه فرماید صدقه خود را در اینجا صرف نماید که با آنچه و صدقه فرمودند خواهد رسید ان شاء الله تعالی یا کم یا زیاد هم چون خواهد صدقه دید اگر واسطه پدید شد که طالب خیر و ساعی و جهان باشد و رساندن آنرا با ایشان برای خویش فوری شمار و خصوص اگر متکل ازین نباشد و در دادن مستقامتی از او بگیرد نه رسد توسط شخص دیگر و او را از بکرت آن صدقه بخیری رساند بلکه اگر زیاده از یک باشد چندین چنانچه جمع این شرط و بنویسند و در میان آن واسطه متوجه باشند و از صاحب چیزی کم کنند و جمعی بپرسند و بکس نه بفرستند و تفاوتها و کمینا و که در زمانه و ملایم باشد شده و فیه تمایز پیدا شود و سبب عیب تمیز میخورد و در اتفاق و کاه است دهنده را از مقدار رحمت کی با کوچکتر شرم آید ولیکن بواسطه در آن خزانة نباشد در ثواب الاعمال از جناب صادق علیه السلام روایت که فرمود اگر جاری شود خیری بیشتر است دست هر چند هم میزد بدو آنکه از مروت صاحب چیزی کم شود و در عقاب الاعمال از مروت صاحب علیه السلام روایت که فرمود هر که تصدق کند بصدقه از جانب مردمی بسکینی است برای او از هر چه در دنیا گیرد تصدق را از یکدیگر حمل هزار انسان نگاه برسد با انسان که برای هر یک یک اجر کاملی است و آنچه در نزد خدا است بیشتر و بادوام تر است برای آنکه پر بهیز کار باشند و جهان بخشنند اگر شایسته دید و در مصالح از جناب باقر و صادق علیه السلام روایت کرده که دهنندگان بخشنند خداوند و عت و صل و آنکه از مالش دهد و آنکه بدستش جاری شود و اینها آنچه وارد شده در مدح و فضیلت دادن صدقه بدست خود چنانچه در کافی از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود صدقه بدست نگاه میدارد مردن بدو دفع میکند فقر و غنا و قسم از بلا را و را میثو

در غریب اینکه صدقه را باید بری خط و خود مبارک الم عصر داد

ع ۶

از لحاظ هفتاد و شش که همه امر می کنند و او را که نهد و در تفهیم ایشان از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویست که فرمود
 و خصلت است که دوست ندارم که شریک من در امر باشد و هر که از آنها احدی مقصود من پس بدست گیرد آن از نماز من است یعنی نهی
 جبر او است صدقه من که او باید از دست من بدست سائل برسد که او میرسد بدست خداوند رحمن و در جمله از اخبار
 است که چون صدقه قبیل در هم یانان و مثال آن بسائل میدادند بعد از رسیدن بدست سائل بر میگردد و آنرا
 میسپارند و میسپارند آنگاه بر میگردد و آنند پس منافاتی با آنچه ذکر شده ندارد و چه احتمال دارد که این جبار در مقابل آن
 باشد که انسان هیچ دست بصدقه نهد بلکه بفرزند یا غلام یا برقی خود بگوید فلان چیز را بر دار فقیر بده بلکه شایسته
 است که خود بدو در صحن بر آن که صدقه از مال خود شریک نگردد و احتمال دارد که دست و واسطه بنزد دست سائل
 باشد چه کس نوع و کالتی از فقیر دارد که هر جا تواند چه برای و تحصیل کند و دست و کمال دست موکل است و عمده
 مجاهده و مال کردن ازین و از دست دادن است و بعد از رسیدن بدست و واسطه علقه منقطع و چنانست که ۷
 پنجش سر سیده و احتمال دارد که دادن بوسطه در جای باشد که واسطه را در گرفت آن و دادن بفرستادن خود و در جای
 ثوابی نباشد بجهت کسی یا بقدری آن فقیر در نظرش بگیرد یا ضرری رسد به چند عرضی باشد از گرفت آن و آن واسطه
 مایه ندهد را بر اطلاع آن واسطه ضرری باشد و باطل نبودن واسطه جامع شروط و احتمال میرود که دادن بوسطه در جای
 باشد که آن واسطه دانا تر باشد از صاحب مال مورد نفاق و طبقات مردم از غنی فقیر و عالم و جاهل و متعفف
 و آس و سب و مضطر و نیازشان و تواند صدقه را بجل محبوب او بدهد تا رساند چه در این صورت معین است
 دادن بوسطه چنانچه در اینجا هم بیان کردیم و احتمال دارد که دادن بوسطه در جای باشد که تحصیل خلاص آن بمر
 نشود بآب در و اندر هر صدقه که انسان میدهد به کس برای هر فائده و هر غرضی که در نظر گرفته یا بر نفس
 خود است یا برای سبب غریب که مرست در زند او و توقف بطلب اصلاح است یا از امور معاد و معاش او بخواهد
 و سگ او چون علم ناصح و والدین و سرزند و عیال و چون و مثال ایشان مثلادر حالت مرض یا سفری از ایشان صدقه
 میدهد بجهت صحت سلامتی او و اینکه بالآخره راجع می شود بخواه و چه صحت عالم بسبب سلامتی دین است و سلامتی فرزند
 باعث قلت یا برافشیدن بجهت کفالت او است و چون بر مان عقل و نقل و وجدان هیچ نفسی نیز تر و گرمی
 نیست از وجود مقدس حضرت امام عصر در هذا روح العالمین فلان که بلکه بخواهد از نفس خویش که اگر چنین نباشد از
 ضعیف و نفع آن و در عقاید است و علی است چنانچه با سانی مقبره از حضرت رسول صلی الله علیه و آله رسیده
 که فرمود این آیه آمده احدی از شما نماند که او به چشم من این تیمم بخورد و از او از کجا و فرزند و تمام مردم و عیال و چنین
 نباشد و حال آنکه وجود در نیات و دین و عقل و است و عافیت و سایر نعمت ظاهر بی و باطنی تمام موجودات
 از پر تو وجود و تقدس و وصی او است چون ناموس عصر و در هر و نیز تا و صاحب قصر و بارگاه
 و سبب کون زمین و حرکت افلاک و خلق دنیا از سنگت سالک حاضر در فلان خیابان و در این ملک غیاب در این

در مناقب جمالیه صدقه

۳۰۸

با و ملکی که صدقه پس بدستیکه می افتد آن بدست خدا و نیو انجانب بیت کرده که فرمود من ضامنم بر پروردگار
خود که صدقه نیز بدست رسیده تا آنکه بدست خداوند پس آن آید خواند و نیو از جانب صدق علیه السلام رسیده
کرده که فرمود هیچ چیز نیست مگر آنکه موکل شده بر و ملکی غیر از صدقه پس آن میرسد بدست او بر اینضمون اخبار بسیار
و باره از این سابقا ذکر شد و خواهد آمد و هم حفظ چه انسان بر هر چه ترسد از موال از طرق حوادث و وقوع در
ممالک آسمانی و زمینی چون بخندند و بد و بخت مقدس بشود بدادن صدقه و انفاق بر ایشان نگاه میدارد
و از این ممالک نجات داده در روز حاجت بآید با و بر یکداند چنانچه که بدست در شرط دهم از باب ششم و در خبر سفر
جنا صدق علیه السلام بآن تجارت و نیت دادن صدقه و حفظ از شر او در مسافرین علیهم السلام مذکور است
که چون انسان از دادن رگوه کوتاهی کند خداوند میفرماید ای بنده من آیا مرا بخیل نسبت داری یا مرا مشهم نسبتی یا بیکان
میکنی من چنانچه توانا نیستم بر آنکه بدهم تو زود دست بر گرد تو روزیکه بوده باشی محتاج ترین محتاجا اگر بدی رگوه
و در مسافرین شیخ ابو الفتوح و غیره روایت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود هیچ مال بصدقه و رگوه نکاهد
سستی تمیمی یعنی ترتیب کردن و ترقی دادن چنانچه خداوند میفرماید میجو الله تا که بگوید و بی الصدقات نزل
و تبار کرد اند خدا می آید که از ربا حاصل آید و زیاد کند و فرستد و صدقات را و در تفسیر عیاشی از حضرت
صادق علیه السلام روایت فرمود خداوند میفرماید نیست یک مگر آنکه موکل کردیم با و سیر که قبض کنند از غیر این
جز صدقه پس بدستیکه خوشی میگیرم آنرا بدو دست خود گرفت حتی اینکه در یازن صدقه میدهند یا باره ضرا
پس بر میگیرم آنرا برای او چنانچه ترتیب کند که سبب که بیشتر خود را پس ملاقات میکند او را روز قیامت و
حال آنکه مانند کوه احد و بزرگتر از حد است و او ایضا از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود بدستیکه
خداوند ترتیب میکند برای یک از شما صدقه را چنانچه ترتیب میکند یکی از شما فرزند خود را تا آنکه طلاق کند او را
روز قیامت و او مثل احد است و در خبر دیگر بر اینضمون نقل فرمود که گفت از تفسیر شیخ ابو الفتوح که
تر از و میسر نیست از طاعت سبب باشد پس چه چون کوه در کفه حسناش حسناش سنگین شود و بجز بد آنرا
نشناسد و از حالش پس صدق تعالی فرماید این آن نیم خور است که تو فلان روز برای من بصدقه دادی من آنرا
برایت میسر و در نیم تا بوقت در مانند تو فرماید پس بانه و نیو از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده
که فرمود بان خداوند آنکه جان من بامر او است که همیشه نباشد که صدقه دهد از کسی حال خود بخالی جز حلال نگیرد
و آستان نشود الا صدقه پاک و الا صدقه در دست هر که صدقه می دهد از او سبب شکر او میرود و از چنانچه یک
از شما کرده کسی بر و راند تا یک قمه که از برای خدا داده باشد مانند کوهی شیخی شود نگاه خوانند الله یعلم و ان الله
الاکبر چه ها سر تر که و آن اگر نه چنانچه معنی است که همه آنرا در اینجا موجود است چون بطریق خود و اندک میکند
صدقه را از جمیع ضرر و مفاسد و اگر در دست خود است که بکند و تمیمی چنانچه که گفت الله الا که مقصود و

در فضائل شتکانه صدقه

۳۰۴

در این عنوان بانیجه گردن و ثمرات و فوائد متناهیة بیرون آوردن دست از این و این غنیمت است چه مقصود از او است
 و او آن شخص صدقه است بمقدار سه صدایک در است و آبیار که از او میشود چون جنبه که درخت شود و لقمه که
 کوهری کرد و در عرض از این سیر و آوردن درختان دیگر است مثلاً از شاخه و جنبه آن درخت و هم چنین درختان
 دیگر از نتایج آن پس صدقه هزار صدقه شود مثلاً چنانچه در اینجا یک شقال هزار شقال شد پس تنبیه بزرگ کردن
 کوچک است و تنبیه زیاد کردن کم است و این در صدقه علم و حکم حق بسیار ظاهر باشد چنانچه مکرر اشاره بآن شد
 و ما تفسیر عسکری علیه السلام مذکور است که شخصی در آورد خدات محبت علیه السلام پس معذرت کند که محبوب تر است نزد
 تو بدل و بیست ضعف که بیست هزار در می می شود یا مفتوح بنام بر تو بانی از علم که مقهور کنی بان ظلال ناصبی
 که در قرینه نیست و در بانی و نجات دهی بان ضعف اهل قرینه خود را و اگر بهترین این دورا برگزینی من هر دورا
 برای تو جمع میکنم و اگر بیست خست یار کردی تو را نمیکنم در گرفتار که دوستی پس گفت ای فرزندان رسول خدا
 ثواب من در مقهور کردن آن ناصبی و نجات دادن آن ضحفا و از دست او باز دانه بیست هزار در می می شود
 بلکه بیشتر است از دنیا بیست هزار هزار مرتبه پس گفت ای فرزندان رسول خدا این چگونه برگزینی پس گفت بلکه بسیار میکنم تنبیه
 را که که مقهور کنم بانی دشمن خدا را و دور کنم او را از اولیا خدا پس حضرت فرمود نیک برگزینی و آن کلام را با او موخت
 و با او دوستی هزار در می می رفت و آن مرد در آنجا بزرگوار و جویبار و با او نجاس برید چون حاضر شد فرمود ای بنده خدا
 هیچکس نبرده مانند نفع تو و احدی اندوستان تجارت نکرده مانند تجارت تو ثواب کردی مودت خداوند
 را و اول مودت محمد و علی صلوات الله علیه را ثانیاً مودت طیبین ازال ایشان را ثالثاً مودت ملکه را رابعاً مودت
 برادران مؤمن خود را خامساً پس کسی که بی حدی مودت و کافر حرمی پیغمبر را که آن بهرست از دنیا هزار مرتبه پس کو را
 باد تو را پنجمه اعلان یعنی ظاهر کردن خداوند آنچه را انفاق کرده در نهانی برای مظاهر اعلی از طلاکله و دنیا و هوا
 علیه السلام و مؤمنین و آن اعلان علاوه بر شریف و احترام است و بهر محبت اجتماع و دعا و استغفار و
 شفاعت و در این عصر که وحی منقطع نبود بسیار شد که کسی هستی و خلوص نیست صدقه داد و هدایای کرد پس خداوند
 آنرا ظاهر نمود و آیه در حقش نازل فرمود که تا روز قیامت آنرا بخورند و آن نیکی را یاد کنند ششم روح و
 ستایش خداوند بنده ضعیف را بجهت دادن چیزی از مال او به بندگانش و این جو که نیست در فضل صدقه بلکه
 هر چه غیر از او باشد مرتبه شصت است چه روح بی رضایت نشود و بعد از مقام رضا چه کسی نباشد و در
 آیات شریفه آنقدر از انفاق کننده و صدقه دهنده روح فرموده و با سامی تحکمه و اوصاف شریفه ذکر
 فرموده که عقل حیرت ایشانرا حقیقین شمرده و سایر عوالمی خفته من مرتبم و جنت عرضها السموات
 و الارض عاتق اللاتقین الذین ینفقون فی السبیل و الضرائر و الکماظمین الغیظ و العانیین عن الناس
 و در صفات متقین فرموده و مما یرزقناهم ینفقون و هم باذین و باقرین و یزیدون و یزیدون و یزیدون

در مناقب اجمالیه صدق

۳۱۰

و جوهه سكم قبل المشرق والمغرب لكن البوم من امن يا ايها المؤمنون اتوا الى المال على حبته ندوا القرى و
 اليتامى والمساكين وابن السبيل والتأكلين في الرقاب وحررت آيتم اولئك الذين صدقوا واولئك
 هم المتقون محسنين نام نعم انهم كانوا قبل ذلك محسنين كانوا قليلا من الليل ما يهبطون
 وبالا ساء هم يستغفرون في اموالهم حق للتأكل والمحرور ومفليحين لقبه فأت ذمى القرى
 حقه المسكين وابن السبيل ذلك خير للذين يريدون وجه الله واولئك هم المفلحون و
 صالحين رستم وانفقوا من قبل ان يات احدكم الموت فيقول رب لولا اترتني اجل قريب
 فاصدق واكن من الصالحين واولى الالباب است واده اثبات ذكر اولى الالباب الذين يؤفون
 بعد الله تا انا كما فرعه وانفقوا مما رزقناهم سريعا ولا يات الله شيئا من غير ان يقرض
 بسبب شخص قد دهنده بر لاله وسائر عباد وچنانچه مشتمل برت صدقه رويت کرده که حضرت رضا علیه السلام
 فرمود شخصی از اهل ارسنه در ضمن سجده که گذشت وهر کس بجای آورد آنچه بر او لازمست یعنی از تفرقه نگیرد شستن
 میان خود و برادرش مؤمن در جان و مال مباحات میکند خداوند بسبب طاعت خود را مباح میکند بر او شست
 خود را و مباحات در اینجا همان معنی است که شایسته ذات مقدس حضرت باری تعالی است و در جای بسی
 استعمال فرموده اند چنانچه در موعظه رسول خدا صلی الله علیه و آله است به ابوذر بدستیکه پروردگار تو ۲
 مباحات میکند بلکه را به نفر و یک صبیحه در میان بی آب کیا بی پس از آن واقعه که گوید و نمازگزار پس بگوید
 خداوند بلکه نظر کنیدی بسوی بنده من نماز میکنم و نمی بیند و این را من کی بینم و می بیند بمقادیر ملک و
 نماز می کند و رقبه او دستغفار میکنند برای او تا فردای آن روز و مردیکه برخیزد و شست نماز کند و سجده
 رود و در سجده بخوابد پس خداوند میفایم نظر کنیدی بسوی بنده من که روح او ز من است و جسد او در طاعت من
 در سجده و مردیکه در جهادی باشد و در فقام او فکر کنند و او ثابت بماند و مقادیر کند نشسته شود و در صایا
 آنجا بجهد الله بن مسعود است که ای مسعود دوزخ برای کی است که هر کس بپوشیده و پشت برای آنکه و اند نشسته
 حلال را و بر تو باد بزر ببردستیکه این زهر چیریت که مباحات میکند خداوند با و طاعت را و قبول میکند بر وحی
 خود بر تو و صلوات میفرستد بر تو جبار و بالجمله اصل مباحات غلبه کردن بر دیگری است شمرن چیریت که از میان
 و مفاخر باشد و خداوند بقیه با طاعت در باره او سخن گوید و هیچ و ستایش نمایند که پنداری طاعت در مقام مغالبه و
 مخاصمه و خداوند چون در مقام جواب تعداد محاسن و مفاخر خود یا آنچه بپوشیده و از ندان ذات مقدس تعالی الله
 عن ذلك علواً کبیراً هشت تمام مکافات در دنیا و برنج و قیامت بهشت با قسام و مرتبه رجاءات
 و انواع منافع دنیوی و خرویه از جاه و شرف و نیک نامی محبت در قلوب بندگان و توجیه ایشان بسوی او و از
 از ایشان کسب کالات کردن اقبل و فعل و حال و کثرت اعتبار به بی اعتباری دنیا و عظم نعم عظیمه حضرت و اعطاء

در غیبت بر اعانت فریبه طیب

۳۱۲

میدهند صدقه نباشد چنانچه در تفسیر عسکری علیه السلام مذکور است که کسی عرض کرد یا رسول الله کیست مستحق زکوة
فرمودت صفی بن شعیبه محمد و آل او علیه السلام که قوت نکر قوت بصیرتشان در دین و اما آنکه قوت گرفته بصیرتش
در دین و نیکو شد معرفتش در دوستی اولیا و خدا و دشمنی دشمنان و پیلان بن برادرش است در دین و پیوسته عمر
بشما از پدرن و مادرن مخالفین پس بایند صدقه زکوة و نه صدقه زیر که دوستان ما و شیعیان ما از ما میمانند
یکصد و هجدهم جماعت زکوة و صدقه ولیکن هر چه میدهند برادران با بصیرت خود همان نیکی است و بایند
دارد قدر ایشان از زکوة و صدقات و منزه دارد ایشان را از آنکه برسد بایشان چنانچه شما آید و دست میاید
یکی از شما که شوخی پس بدن خود را نگاه بریزد آنرا بر بدن برادرش خود بدستیکه چنگ کند بالا بزرگتر است
از چوک بدن پس چنگ کنید بان برادران مؤمن خود را و با جمله فضل رعایت و احسان بر بظرافت بزرگ
و عظیم و ثواب آن جسم و اخبار و اراده در تاکید و ترغیب آن بسیار و حکایات دیدن نیست بزرگانه اعانت
کردن بایشان بچهار و تیر که بزرگتر چهل عدد از هر دو صنف تفاصیل کنیم اول در کتاب شریف صحیفه الزکوة
علیه السلام روایت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود چهار نفرند که من سفیج برای ایشان روز قیامت
هر چند بیایند با کتاها می آید از من اگر کم کنند ذریه من و بردارنده حاجتهای ایشان و کوشش کنند
و کارهای ایشان چون ناچار شوند بآنها دوستدار ایشان بدل و زبان دوم در انجا از امیر المؤمنین علیه السلام
روایت کرده که فرمود هر که کار نیکی کند یکی از فرزندان عبدالمطلب و آن شخص مکافات کند آن کار و دنیا پس
من مکافات میکنم او را و چون ملاقات کند مرا روز قیامت سیم در تفسیر امام علیه السلام روایت
که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود کسی که رعایت حق خویشان پدری و مادری خود را کند داده می شود با و درشت
هزار درجه که دوری ما بین هر درجه بقدر دویدن اسب خولای غریبان محلی است که صد سال بدود و یکدرجه آن
از نقره باشد و درجه دیگر از طلا و درجه دیگر از لؤلؤ و درجه دیگر از زمرد و درجه دیگر از زبرجد و درجه دیگر از
مشک و درجه دیگر از عنبر و درجه دیگر از کافور و درشت و این درجات از این اصناف و فرمود کسی که رعایت حق
قرب خویشان محمد و علی صلوات الله علیهم نماید داده میشود او را از فضل و مرتبے جات و زیادتى ابو طالب
زیادتى فضل محمد و علی علیه السلام بر ابوبکر و سی او و امام حسن و در نسخه امام حسین علیه السلام
فرمود بر تو باد با احسان بر خویشان ابوبکر دینی خود محمد و علی اگر چه ضایع نموده باشی رعایت خویشای پدر
و مادر نبی خود را و بر همه واجب است کن از ضایع نمودن خویشان دینی خود بتداریک کردن خویشای پدر و مادر
نسب خود از جهت آنکه شکر کردن اقارب آن حضرت بسوی ابوبکر دینی تو محمد و علی علیه السلام نفع تو بیشتر دارد
از شکر کردن اقارب نبی نزد پدر و مادر تو بجهت آنکه خویشان ابوبکر تو هرگاه شکر کنند تو را نزد محمد و علی
علیه السلام باندگی از قلبی نظر تو بجهت ظاهر کنند آن ابوبکر دینی تو بر طرف میکند از تو کنایان تو را هر چند

در تفصیل احسان برادری

۳۱۳

پیری ما بین زمین باشد تا عرش و بدستیکه قاربان بوی نسبی چون شکر تور هستند نزد ایشان و حال آنکه تو ضایع نموده باشی حق خویشان ابوین دینی خود را نفع ندهند و دفع عذاب از تو نمهند بقدرتیه که مثل است میان عربیه حطارت و آن پوست رقیقی است که میان شگاف هسته خراست و علی بن الحسین علیه السلام فرمود که حق قرابات ابوین دین ما محمد و علی علیه السلام و حق محبت ایشان احقست از حق خویشهای پدر و مادر نسبی ما زیرا که ابوین دینی ما رضی میبستوند نمود از ما ابوین نسبی ما را و ابوین نسبی ما توانند ابوین دینی ما را که محمد و علی است خوشنود کنند و محمل بن علی علیه السلام فرمود که کسی که بوده باشد ابوین دینی او که محمد و علی است علیه السلام بهتر نزد او و خویشان او اگر میباشند نزد او از ابوین نسبی او و خویشان ایشان گفته خدا تعالی در حق ایشان که تفصیل دادی بهتر از حق خودم قسم که میگردانم تو را فضل و محبت بسیار نمودی تو را جمعی را که اولی بودند نسبت نمودن بحیثی خودم که میگردانم تو را در دار قرآن خود و هم صحبتی اولیا من اولی است و جعفر بن محمد علیه السلام فرمود که هر کس که مقدور نشد نباشد که تضامی حق قرابات ابوین دینی و ابوین نسبی خود هر دو بکند بجهت آنکه قضای حق قرابت هر یک مانع باشد از قضای حق دیگری پس مقدم دارو حق قرابت ابوین دینی خود را از آنکه عزوجل میفرماید در روز قیامت چنانچه مقدم است قرابات ابوین دینی خود را متکداری و ابوین نسبی خود را نه من پس زیاد میشود فوق آنچه آماده شده بود برای او از درجات هزار هزار ضعف او و موسی بن جعفر علیه السلام فرمود در جایگاه با حضرت عرض نمودند که برای فلا نلکس هزار دریم بود پس و مال با و عرض شد که هر دو را میخواست شایه و گنجایش خردن هر دو را نداشت پس گفت که کدام یک از این دو متاع انفع است برای من گفتند هر دو را که این متاع زیادتی دارد بخشن بر آن متاع هزار چندین حضرت فرمود آیا چنین نیست که لازم است در این صورت آنم در این باره مقتضای عقل خود که خست یا نماید فضل را گفتند آری فرمود پس چنین است بزرگترین قرابت ابوین نسبی تو یعنی محمد و علی علیه السلام فضل است تو این را که از این زیاد دینی زیرا که فضل او با اندازه فضل محمد است و علی علیه السلام بر ابوین نسبی او و کسی بخواب رضا علیه السلام عرض کرد که آیا خبر ندی که تو را بر این کار که از نفع و سرمایه دور مانده فرمود آنکس است عرض کرد و فلا نلکس که فروخت دینارهای خود را بدرهم که بعضی آن گرفت پس برگرداند مال خود را از ده هزار دینار به ده هزار درهم حضرت فرمود بمن بگوئید که اینم کرده هزار اشرفی خود را میفروخت به هزار درهم آیا چنین نبود که تخلف نمودن او از نفع و حرمت او عظم بود گفتند آری فرمود آیا خبر ندی که هزار که سیکه تخلف از ریج و حرمت او عظم از این باشد گفتند آری فرمود بمن بگوئید که اینم کرده هزار کوه او طلا میدادست و به هزار حبه از دریم میفروخت آیا نه چنین بود که تخلف نفع او عظیم تر و حرمت او عظم از این خواهد بود گفتند آری فرمود آیا خبر ندی که هزار ریج تر از این در تخلف و بزرگتر از این در حرمت گفتند آری فرمود کسی که مقدم دارد در نیکی و احسان قرابت ابوین نسبی خود را بر قرابت ابوین دینی خود محمد و علی علیه السلام زیرا که فضل خویشان

این قرابت نسبی است
و این قرابت دینی است
و این قرابت محبتی است

در فضل رعایت سلسله جلیله

۳۱۴

محمد و علی علیهما السلام که ابوبن دینی او نبند بر خویشای پدر و مادر نسبت فضل است از فضل هزار گونه طلایه بر هزار درخت شریف
و محمد بن علی علیهما السلام فرمودند کسی که خیار کند قربت ابوبن دینی خود محمد و علی علیهما السلام را بر قربات
ابوبن نبی خود خدا تعالی اختیار نماید او را در روز قیامت در حضور ضلایق و مشهور سازد او را بجله تمام کرامات
خود و شرف او را ظاهر سازد بر بندگان بسببیکه مساوی باشد با او در فضائل و فضل او و علی بن محمد ۲
علیهما السلام فرمودند کسی که از جمله تعظیم جلال خداوند است برگزین قریب ابوبن دینی خود که محمد و علی علیهما السلام اند
بر قربات ابوبن نبی خود و بدستیکه از جمله استخفاف بجلال خداوند است برگزین قریب ابوبن نبی خود بر قربات
ابوبن دین خود که محمد و علی علیهما السلام اند و حسن بن علی علیهما السلام فرمودند مردی عیالش کرسنه بودند پس از
خانه درآمد که چه کسی بیاید و قوتی برایشان تواند خرید پس درمی که تحصیل کرد و بان لافخورشی خیره در شان راه که داشت
بمردی دینی از خویشان محمد و علی علیهما السلام یافت ایشان را که کرسنه بودند پس گفت ایشان سزاوارترند باین درم
از خویشان من پس آن لافخورش را با ایشان داد و ندانست که چه عذری برای ایش آورد پس سته راه میرفت و
فکر میکرد که ناکاه قاصد یرادید که در فضل است و او را طلبید پس در ایشان دادند نزد او آمد و نامه باو داد که از
مصر آورده بود با پانصد شتر و در یک کفایت این بقیه مال غنیمت تو است که در مصر متوفی شده و از او صد هزار شتر
مانده که بر تجارت مکه و مدینه است و عفا بسیار و ضحاک این مال در مصر دارد پس آن پانصد شتر فیه از او گرفت و
بر عیال خود تو سعه داد و در همان شب خواب گفت رسول خدا و امیر المؤمنین علیهما السلام را در خواب دید که گفتند
چگونه دیدی تو انکر ساختن ما تو را چون برگزیدی قریب ما را بر قریب خود و بعد از آن نماند احدی در مکه و مدینه
از انما که پسیم او از انما طلبید شست از وجه صد هزار شتر می کر آنکه محمد و علی علیهما السلام خواب و آمدند و گفتند
که اگر صبر و نجی حق فلان را که از میراث پسیم او مانده با و میرسانی فیها و الا ما درهما نوقت تو را ملاک می نمایم و
مسئله پسیم و از انما پسیم نعمت های که صد تعالی بوداده و ترا از جنت و برکت می اندازیم پس آنقرضداران علیها السلام
آنچه بر نشان بود بدو شسته نزد او آوردند تا آنکه جمع شد در نزد او تمام نصد هزار شتر و نماند در مصر احدی
از انما پسیم که در نزد او مالی بود از انما شخص مگر آنکه حضرت محمد و علی علیهما السلام در خواب آمدند و بتهدید او را امر نمودند
که بجز تخمین که او بر تقدور باشد مال او را ادا نمایند آنگاه محمد و علی علیهما السلام با نمر دیکه ایشان را قریب رسول صلی الله
علیه و آله گردانید پس با و فرمودند چگونه دیدی احسان خداوند را نسبت خود تحقیق که ما امر کردیم کسانی را که در مصر
میشهند که نزدی مال تو را بتورسانند آیا میخواهی که بفرماییم حاکم آن شهر را که عفا و املاک تو را بفروشد و قیمت آنرا
از مال خود حواله کند که در مدینه بگیری و بل آن هر چه خواهی در این موضع خریداری نمائی گفت پس منم می محمد و علی علیهما السلام
آنجا حاکم مصر آمدند و امر نمودند که عفا را و را بفروشد و قیمت آنرا بطریق سابق با و برساند پس او در مدینه برای او
از مال سیصد هزار شتر فی و چنان شد آن مرد در تمول که متمول تری از او در مدینه نبود پس باز رسول خدا در خواب و

در تقضیل اعانت سلطنت

۳۱۵

همه فرمود ای بنده خدا آنچه شد بگو تو بود در دنیا بر بزرگترین تو قربت من را برتست خود و هر سینه عطا میکند بتو در
 خست بعضی هر چه از دنیا را از قدر در بشت که کو حکم من آنقدر بزرگتر است از دنیا و اما در فضل من جانی فرو رفتن
 یکوزن آن بهرست از دنیا و آنچه در اوست **چهارم** کلینی و شیخ طوسی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم
 کردند که فرمود کسی که یکی از اهل بیت من بنی کند حج بزدادش و امیدم در روز قیامت پنجصد صدق
 از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود چون روز قیامت شود منادی ندا کند که ای خلائق ساکت شوید
 زیرا که محمد صلی الله علیه و آله با شما سخن میگوید پس ساکت می شوید خلائق پس بریزید و پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم میگوید یکروز
 خلائق هر که از او در نزد من نعمتی می باشد بگوید مکافات کنم او را پس میگویند خدا تو پند ما و ما در آن
 نعمت و منت و نیکی است برای بلکه نعمت و منت و نیکی مرضا نیست و رسول و جمیع خلائق پس با ایشان
 میفرماید ای هر کس جانی داده یکی از اهل بیت مرا یا با و نیکی کرده یا پوشانیده او را از برهنگی یا سیر کرده گرسنه ایشان را
 پس بریزد تا او را مکافات کنم پس بریزید و هر دانی که چنین کرد پس ندای آید از جانب خداوند تبارک و تعالی
 که ای محمد احمق چه می فرمودم مکافات ایشان را برایتو پس جانی ده ایشان را در بشت هر جا که میخواهی پس بجا میدهد
 ایشان را در وسیله تحلیک که محبوب نباشند از محمد و اهل بیت او علیهم السلام ششم مفید ثانی پسر شیخ طوسی
 در امالی روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود هر کس را نیکی کردی بفرمودی از فرزندان من پس او را
 مکافات نکرد پس منم مکافات کند مرا و بران صله نیک هفتم ایضا از نجاشی روایت کرده که فرمود
 هر کس را ده کرده که تو تسلیم جویدی بسوی من و اینکه بوده باشد از او در نزد من نعمتی که بجهت آن شفاعت کنم او را
 روز قیامت پس احسان کند با من بیت من هشتم ایضا از نجاشی روایت کرده که فرمود هر کس صله دهد با من
 از اهل بیت من بقیراطی من مکافات میکنم و بقیراطی و صدوق در امالی چنین نقل کرده که فرمود کسی که بران بنی
 از اهل بیت من در آیند یا قهر یا پادشاه و جز امیدم او را در روز قیامت بقنطار ری فلهما قطب و ندی
 در سبب و این شهر آشوب در مناقب و است کردند از بهشتام بن الحکم که گفت مردی بود از طوکل اهل جبل و هر سال
 خدمت جناب صادق علیه السلام میرسد در موسم حج پس حضرت او را در یکی از خانه های خود در مدینه فرود
 می آورد و آمدنش بچ و منزل کردنش در خانه آنجا طبعی کشید پس ده هزار درهم با آنجا داد که خانه بخرد برای او
 و رفت بسوی حج چون برگشت گفت فدای تو شوم خریدی خانه فرمود آری و قبالة آورد که نوشته بود در او
 بسم الله الرحمن الرحیم این بیت که خریده از جعفر بن محمد بن فلان بن فلان جلی خرید برای او خانه در فرود
 خدا و آن رسول الله و خدا و امیر المومنین علیه السلام و محمد بن حسن بن علی علیه السلام و محمد بن حسین بن علی
 علیه السلام چون آنم خواند آنرا گفت راضی شدم خداوند مرا فراداد تو کند پس حضرت فرمود من مگر قسم آنرا که او متفرق
 کردم در او لاد حسن و حسین علیه السلام و امیدوارم اینکه قبول کند خداوند اینرا و جز او بدو تو بشت را پس آنم خواند

پس شیخ طوسی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم کردند که فرمود کسی که یکی از اهل بیت من بنی کند حج بزدادش و امیدم در روز قیامت پنجصد صدق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود چون روز قیامت شود منادی ندا کند که ای خلائق ساکت شوید زیرا که محمد صلی الله علیه و آله با شما سخن میگوید پس ساکت می شوید خلائق پس بریزید و پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم میگوید یکروز خلائق هر که از او در نزد من نعمتی می باشد بگوید مکافات کنم او را پس میگویند خدا تو پند ما و ما در آن نعمت و منت و نیکی است برای بلکه نعمت و منت و نیکی مرضا نیست و رسول و جمیع خلائق پس با ایشان میفرماید ای هر کس جانی داده یکی از اهل بیت مرا یا با و نیکی کرده یا پوشانیده او را از برهنگی یا سیر کرده گرسنه ایشان را پس بریزد تا او را مکافات کنم پس بریزید و هر دانی که چنین کرد پس ندای آید از جانب خداوند تبارک و تعالی که ای محمد احمق چه می فرمودم مکافات ایشان را برایتو پس جانی ده ایشان را در بشت هر جا که میخواهی پس بجا میدهد ایشان را در وسیله تحلیک که محبوب نباشند از محمد و اهل بیت او علیهم السلام ششم مفید ثانی پسر شیخ طوسی در امالی روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود هر کس را نیکی کردی بفرمودی از فرزندان من پس او را مکافات نکرد پس منم مکافات کند مرا و بران صله نیک هفتم ایضا از نجاشی روایت کرده که فرمود هر کس صله دهد با من از اهل بیت من بقیراطی من مکافات میکنم و بقیراطی و صدوق در امالی چنین نقل کرده که فرمود کسی که بران بنی از اهل بیت من در آیند یا قهر یا پادشاه و جز امیدم او را در روز قیامت بقنطار ری فلهما قطب و ندی در سبب و این شهر آشوب در مناقب و است کردند از بهشتام بن الحکم که گفت مردی بود از طوکل اهل جبل و هر سال خدمت جناب صادق علیه السلام میرسد در موسم حج پس حضرت او را در یکی از خانه های خود در مدینه فرود می آورد و آمدنش بچ و منزل کردنش در خانه آنجا طبعی کشید پس ده هزار درهم با آنجا داد که خانه بخرد برای او و رفت بسوی حج چون برگشت گفت فدای تو شوم خریدی خانه فرمود آری و قبالة آورد که نوشته بود در او بسم الله الرحمن الرحیم این بیت که خریده از جعفر بن محمد بن فلان بن فلان جلی خرید برای او خانه در فرود خدا و آن رسول الله و خدا و امیر المومنین علیه السلام و محمد بن حسن بن علی علیه السلام و محمد بن حسین بن علی علیه السلام چون آنم خواند آنرا گفت راضی شدم خداوند مرا فراداد تو کند پس حضرت فرمود من مگر قسم آنرا که او متفرق کردم در او لاد حسن و حسین علیه السلام و امیدوارم اینکه قبول کند خداوند اینرا و جز او بدو تو بشت را پس آنم خواند

در احسان شجره علویین

۳۱۷

در دنیا که آورده ام منم و باده با نمر کیسه از صوف سفید و فرمود این حق تو است پس منم رسول خدا صلی الله علیه و آله بکمرین را و در مکن که بیاید نزد تو از فرزند آن او و بخوابد پیکر را که نزد تو است برو که نیست بر تو فقر بعد از آن روز آخر گفت بیدار شدم و حال آنکه در بستم بود و بیدار کردم زوجه خود را گفتم بیدار می باید خوابت بیدارم گفتم چرخ را روشن کن پس روشن کرد چون نظر کردم بر از شرفی در آن بود پس آن زن گفت ای مرد خدا ترس فقر تو را و اندمشته باشد که فی سبب داده باشی بعضی کار را و مالش را گرفته باشی گفتم نه و البته و لیکن قصه چنین است پس فرمود که حساب را بران بود پس دید که نیست و آنچه نوشته بود علی بن ایطالب علیه السلام نه کمی و نه زیادی و در روایات مختلفی بود در کلمات یکی از آنها گفتا نمودیم و از ده هم احمد بن فضل بن کثیر در کتاب وسيله المال نقل کرده از کتاب فی شرفی الایمان که او روایت نمود از ابی الحسن علی بن ابراهیم بن عثمان دقاق رقی که گفت وارد شد بر من روز فقری علوی از فرزند آن حسین بن علی علیه السلام پس گفت صد من آمد بمن بده گفتم قیمت آن را حاضر کن گفت نیست با من چیزی بنویس بر خطم رسول الله صلی الله علیه و آله پس آنچه خواست دادم و نوشتم قیمت آن را بر رسول خدا صلی الله علیه و آله پس شنیدند علویین این قضیه را پس آمدند و سؤال میکردند من میدادم پس میگفتند بنویس بر خط ما رسول خدا صلی الله علیه و آله پس سوخته بایشان میدادم تا آنکه نمایند برای من چیزی پس روز کاری بر سر بردم با سختی و تنگی انگاه رفتم خدمت سید عمر بن الخطاب و عرض دادم منم و خطوط را بایشان و شکایت نمودم با و از پریشانی و سختی پس جوانی ندا چون شب دیدم پیغمبر صلی الله علیه و آله را در خواب و با او بود علی بن ایطالب علیه السلام پس پیغمبر صلی الله علیه و آله بمن فرمود ای ابوالحسن منی شناسی گفتم آری توئی محمد رسول الله صلی الله علیه و آله سلم فرمود پس چرا شکایت از من کردی و تو با من معامله کردی گفتم یا رسول الله فقیر شدم پس حضرت فرمود اگر معامله کردی با من در دنیا بد هم بود اگر معامله کردی با من در آخرت پس صبر کن که من نیکو بده کار می بستم پس مرد سخت جزع کرد و از خواب بیدار شد و گریه میکرد پس رفت بسوی کوهها و صحراها چند روزی گذشت که او را مرده یافتند در غار کوهی پس او را برداشتند و دفن کردند پس در شب هفت نفر از صحابی کوفه او را در خواب دیدند که بر او بود و آنها از استبقری و او در باستان بهشت راه میرفت پس با و گفتند توئی ابوالحسن گفت آری گفتند چگونه رسید باین نعمت گفت هر که معامله کند با محمد صلی الله علیه و آله میرسد بآنچه من رسیدم بدانید که من رفیق رسول الله صلی الله علیه و آله شده ام این نعمت را بمن دادند بجهت صبر من سیدنا هم با و در آنجا از کتاب مذکور نقل کرده که گفت علی بن عیسی وزیر که من احسان میکردم بعلویه و اجرا میداد شتم برای هر یک سال در مدینه طبعه آنقدر که کفایت کند طعام و لباس او را و کفایت کند عیالش را و این کار را در وقت آمدن رمضان میکردم تا سلخ او و از جمله ایشان شیخی بود از اولاد موسی بن جعفر علیه السلام و من فقر و دوشسته بودم

حکایت علی بن عیسی و زیرو و علوی

۳۱۸

برای ویرسان خنجر در هم و چنین اتفاق افتاد که من یوزی در میان عبور میکردم پس دیدم او را که مست افتاده
وقتی کرده و بکل آلوده شده و او در بدترین حالی بود در شارع عام پس در نفس خود گفتم من میدهم مثل این شی
در سان خنجر از در هم که آنز صرف کند در معصیت خداوند نهی منعی میکنم مقرر می امسال او را چون ماه مبارک
و خل شد حاضر شد کشیخ در نزد من و پیاد بر در خانه چو رسیدم با و سلام کرد و هر سوم خود را مطالبه نمود
گفتم نه و اگر می نیست برای تو مال خود را بگویند هم که صرف کنی در معصیت خداوند یا ندیدم تو را در روستای
مست بودی بر گردن زنت و دیگر نزد من میا چو کشید پیغمبر صلی الله علیه و آله را و نه تو بدیدم که مردم در نزد
جستج بود ندین بشرفم اعراض خود از من پس بر من شوار آمد و مرا بدگشت پس گفتم یا رسول الله من چنین میکنم
با کثرت احسان من بفرزندانت و نیکی من بایشان و دو فور تمام من بایشان پس کافات کردی مرا که عرض
نمودی از من بفرستی چرا اعلان فرزند مرا بر گرداندی از در خانه است بدترین مالی و نامید کردی او را و جان
هر ساله از برای بریدی پس گفتم چون او را بر معصیت تسبیح دیدم و قضیه نقل کردم و گفتم جائزه خود را منع کردم تا اعان
نکرده باشم او را در معصیت خدا تعالی پس سوخته تو آنرا بجهت خاطر او میدادی تا برای من بگفتم بلکه بر تو فرمود پس
میخواستی پوشانی بر او بکنی از او سرزد بجهت خاطر من و اینکه از خدا من است که تم چنین کردم کرد با او با کرام
و عز از پس از خواب بیدار شدم چون بگشتم فرستادم از پی کشیخ چون از دیوان مرخص کردم و در خل خانه
شدم امر کردم که او را داخل گردند و حکم کردم بخلام که بیاورد و نزد او ده هزار درهم در دو کسب گفتم و اگر بجهت
چیزی که آمد من خبر کن تا او را خوشنود بر گردانم چون بصبح خانه رسید بگشت نزد من و گفت ای وزیر چه
سبب این دیروز و میرانی امروز تو و مضاعف کردن علیه من گفتم خبر چیزی بگو نبود بر گردن خوشی گفتم
و اندر نمیکردم تا از قصه مطلع نشوم پس آنچه در خواب دیدم با و گفتم پس شک از چشمش بخت و گفت نذر کردم خدا
و جی که دیگر خود نگه بمنزل آنچه دیدی و هرگز پس چون معصیتی نکردم و محتاج نکند خود را که با تو حاجه کند پس
توبه کرد و توبه اش بکن شد چه از هر دو که در اینجا حکایت کرده از مقرر می از علامه شیخ بن محمدی
که جمال محمد بن حسن بن خالد بن نقل کرد از بعضی قرائد که فرستید بر سر قریه امیر پهلوی که از مردنش در شیراز
که من وقت با قرائد می شدم قرائت قرآن میکردم چون خلوت میشد میخواندم خداوند فخر و تعظیم
صلوات و آخر آیات و بسیار تلاوت میکردم این آیت را تا اینکه شب در خواب دیدم پیغمبر صلی الله علیه و آله را
که نشسته و تپونیک پهلوی اینجا است پس اندم او را و گفتم رسید تا اینجا ای شمس خدا و خوشستم و شش
بکرم و بنخیر انم از پهلوی پیغمبر صلی الله علیه و آله پس حضرت فرمود بگذار او را که فریاد او است میداد پس
ترسان برخواستم و ترک کردم آنچه را که در خلوت میخواندم پانزدهم در آنجا که در کتاب عیون
تالیف سیل نسابه ابی العباس احمد بن علی بن الحسین است نقل کرد و ما را ابی الحسن بن علی بن عیون شاعر

حکایت عبداللہ مبارک با علویہ

۳۲۱

آنجا تیرا دار و چون ظاہر تجار و قحط آن کرد یکی بود از فکر آن عرض کرد و هم هفتاد در کتابی اللہ الی ابن ابی جمہور احسانی
و خفہ الا زمار فیما من بن شد فہم بن علی بن الحسن النقیب الی ابو سید علی سمہودی داودی و در تذکرہ آن
سبط ابن الجوزی و وسیلہ المال احمد بن فضل کے و کشف البقین علامہ علی اعلی اللہ مقامہ منقولست کہ عبداللہ
مبارک چھ ستیج میگرد در سالی و سال دیگر جہاد می نمود و پنجاہ سال بر این کار مہو طبت و اشت پس
بیر و زفت در بعضی سالہا کہ نوبت حج بود برای خریدن تساع سفر و تدارک حج و با او بود پانصد شرفی و متوجہ
بازار شتر فروشان ٹوفہ شد کہ شتری برای سفر حج بخرد پس در راہ علویہ را دید کہ در مریضہ مشغولست بکندن
پرہای مرغ آبی مرده و آنرا پاک میگرد عبداللہ گفت نزد او آدم و پرسیدم چہ چیز مینگی گفت ای مردمان
قول خدا و نذر کہ میفرماید فلا تسئلوا عن اشیاء ما تبدلکم تسؤلکم نیز سید از پارہ چیز ناکہ اگر ظاہر شود برا
شما اند و مہین کند شمار تورا بخدا سو کند میدہم کہ بگذر از من و برو بسوی آنچہ نفع میدہد تورا و بگذر از آنچہ ریکہ نفع
نمیدہد تورا پس آنچہ کردم از حسن تہنار و نیکی گفتارش کہ تم بحق خدا و جدت محمد علیہ السلام کہ مرا طبع
و حقیقت امر را بگو گفت مرا معاف دار از تم خود بچیت کشف کردن سترم بہر تو زیرا کہ نمیدانم از آنجا
علامہ انجوسب شمار بگو بکشاف الکر و ب غفار الذنوب پس گفتم تو ر قسم دادم و از تو نیکنمیزم مگر آنکہ
رستی خبر خود را بمن بگوئی گفت ای عبداللہ تجار و لاعلاج کردہ امیدی مرا کہ ظاہر کنم حال نہان خود را نزد تو
بر آنکہ من بن سید علویہ ام و چار دختر کو چک سیدہ یتیم دہم و پدر شان در این نزدیکی وفات کردہ
و این روز چہارم است کہ برایشان میگذرد کہ چہ سیر بخوردند چون کار با خطر ار رسید خوردن سیر بہ
حلال است و من بغیر از بغیر مرده چہ سیر دیگر نیافتم میخواستیم کہ اینرا پاک کنیم برایشان بہر کہ بخورند اینرا
و دفع کر سنک ایشان بشود عبداللہ گفت پس با خود گفتم وای بر تو ای پسر مبارک کجا است آنکہ بیفتد در
دست چہین فرصت فائدہ کہ برساند شفاعت جدا و سید مخلوقات ہمساکم سؤل نزد صراط و ریکہ
فرار کند مر د از پدرش و مادرش و برادرش و رفیقش و پسرش روزیکہ نفع نہد مال و نہ اولاد مگر آنکہ آید نزد خلق
با قلب لہم از معائب ای علویہ دامن باز کن بیکر آنچہ خداوند تودادہ چنین کرد پس سیر زر کشادم و مجموع
آن زر ہارا در دستن نخست پس علویہ سر در پیش افکندہ بود ملتفت من میشد و من فرستم بمنزل خود و ندیدم
در خود هیچ حالت شونی بسوی حج در این سال و مرجع نمودہ آمادہ کار خود شدم در شہر خود و شستم در
خانہ خود تا اینکہ حج کردند مردم و مرجع نمودند پس بچیت استقبال حاجیان و ہمسایکان و مصاحبان
خود از شہر بمن فرستم پس ہر کس از ایشان را کہ ملاقات میگردم و میگفتم کہ خدا تعالی قبول کند حج تو را و پسندیدہ
نمایہ سعی تو را و نیز بمن ہمین دعا می نمود و میگفت ای عبداللہ آیا بخاطر نداری کہ ہمراہ ما بودی در ظلان محل
و ظلم موضع و بسیار شد گفتن مردمان اینرا پس متفکر شدم در کار خود از سخن ایشان و حج نکردن خودم و تمام

کرامت سید ابوالحسن طاهر بن حسین

۳۶۷

در این فکر بودم پس حضرت رسالت پناه را در خواب دیدم که فرمود بر من عبد الله عجب است که تو را سید بفرماید و
 و مانند کان و صلاح آوردی سختی فرزندان مرا پس ختم از خدا تعالی که خلق کند بر صورت تو فرشته را که
 حج کند برایت و هر سال تا روز قیامت پس اگر خواهی حج کن و اگر خواهی مکن که او حج خواهد کرد برایت و تو هیچ
 ایضا و رخصه الا زارند گوشت که سید ابوالحسن طاهر بن حسین مردی بود عالم عامل و فاضل کامل با ورع و زهد
 و صلاح و تقوی جلیل القدر عظیم الشان بلند همت میان او و مردی خراسانی رفاقت و دوستی بود و
 خراسانی هر سال حج میکرد و زیارت رسول خدا صلی الله علیه و آله می نمود و دست اشرفی برای وی آورد
 و این معین بود برای او در هر سال تا آنکه مردی بخراسانی برخورد و با او گفت تو مال را ضایع میکنی و مصرف میکنی
 در غیر محاشن زیرا که ظاهر مصرف کند آنرا در غیر طاعت خدا و رسولش و مکر را این سخن را با او گفت تا آنکه خراسانی
 مسرف کرد از او و مال را بغیر او داد و او را ملاقات نکرد و هم چنین در سال دوم چون سال ششم و زمان سفر
 حج رسید پیغمبر صلی الله علیه و آله را در خواب دید که با او میگوید ای فلان دای بر تو قبول کردی در حق من شرم
 سخن دشمنان او را و قطع کردی صلته خود را و آنچه با او میکردی از نیکی قطع کن صلته خود را از او و بده با او آنچه
 فوت شد از او تا تو را نایست پس از خواب برخاست خوشحال و مسرور با خواب تدارک سفر حج خود
 کرد و آن مبلغ را با خود برداشت بخو که پیغمبر صلی الله علیه و آله با او مرغوده بود با دایای چون حج بجای آورد
 و زیارت حضرت مشرف شد رفت نزد ظاهر و دست پایی او را بوسید و نشست در آن مجلس که
 سادات اشرف و فضلا و عیال بودند پس طاهر بیدار کرد و فرمود ای فلان شنیدی درباره من سخن
 دشمنانم را پس ختم پیغمبر صلی الله علیه و آله در خواب دیدی پس امر کرد تو را بر ساعدن ششدا شرفی که مقطوع
 شده بود در طول سه سال با دایای و اگر امر نمیگرد تو را نمی آوردی آنرا از مال خود جدا کردی در بلد خود
 سوگند میدهم تو را که نه چنین بود و گفت قضیه چنین بود و الله ایضا و زنده رسول خدا کسی دانا نبود بان چه خدا چنانچه
 ظاهر گفت در نزد من بود خبر تو در سال اول و ددیم و سیم دلم تنگت پس دیدم ختم رسول خدا صلی الله علیه
 و آله که میگفت بمن قسم بخور که من برایتو رفتم نزد فلان و امر کردم او را که بدید تو آنچه فوت شده و بپای تو
 صلته خود را از تو قطع نکند پس حمد کردم خدا میخواست و جل با و شکر نمودم بر نعمت و جانش چون تو را دیدم
 دهم نیامده تو را مگر برای آنچه در خواب دیدم پس خراسانی دیگر بار برخواست و دست و پای او را بوسید
 و التماس نمود که از او در گذرد و بجهت کوفت دادن سخن دشمن در حق او و مال را تسلیم او کرد و احمد بن فضل بن شیبی
 بعد از نقل این حکایت از کاتب عری الايمان از سید علی سمودی گفته که این طاهر طاهر بن حسین بن حسین
 الحجة بن عبد الله بن الحسين بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام است جد امرا مدینه منوره ۷۵
 نو فر دهم در جلد دوم رخصه الا زارند گوشت در ضمن احوال عالم جلیل سید مهناب بن سنان علی صاحب

در این فکر بودم پس حضرت رسالت پناه را در خواب دیدم که فرمود بر من عبد الله عجب است که تو را سید بفرماید و مانند کان و صلاح آوردی سختی فرزندان مرا پس ختم از خدا تعالی که خلق کند بر صورت تو فرشته را که حج کند برایت و هر سال تا روز قیامت پس اگر خواهی حج کن و اگر خواهی مکن که او حج خواهد کرد برایت و تو هیچ ایضا و رخصه الا زارند گوشت که سید ابوالحسن طاهر بن حسین مردی بود عالم عامل و فاضل کامل با ورع و زهد و صلاح و تقوی جلیل القدر عظیم الشان بلند همت میان او و مردی خراسانی رفاقت و دوستی بود و خراسانی هر سال حج میکرد و زیارت رسول خدا صلی الله علیه و آله می نمود و دست اشرفی برای وی آورد و این معین بود برای او در هر سال تا آنکه مردی بخراسانی برخورد و با او گفت تو مال را ضایع میکنی و مصرف میکنی در غیر محاشن زیرا که ظاهر مصرف کند آنرا در غیر طاعت خدا و رسولش و مکر را این سخن را با او گفت تا آنکه خراسانی مسرف کرد از او و مال را بغیر او داد و او را ملاقات نکرد و هم چنین در سال دوم چون سال ششم و زمان سفر حج رسید پیغمبر صلی الله علیه و آله را در خواب دید که با او میگوید ای فلان دای بر تو قبول کردی در حق من شرم سخن دشمنان او را و قطع کردی صلته خود را و آنچه با او میکردی از نیکی قطع کن صلته خود را از او و بده با او آنچه فوت شد از او تا تو را نایست پس از خواب برخاست خوشحال و مسرور با خواب تدارک سفر حج خود کرد و آن مبلغ را با خود برداشت بخو که پیغمبر صلی الله علیه و آله با او مرغوده بود با دایای چون حج بجای آورد و زیارت حضرت مشرف شد رفت نزد ظاهر و دست پایی او را بوسید و نشست در آن مجلس که سادات اشرف و فضلا و عیال بودند پس طاهر بیدار کرد و فرمود ای فلان شنیدی درباره من سخن دشمنانم را پس ختم پیغمبر صلی الله علیه و آله در خواب دیدی پس امر کرد تو را بر ساعدن ششدا شرفی که مقطوع شده بود در طول سه سال با دایای و اگر امر نمیگرد تو را نمی آوردی آنرا از مال خود جدا کردی در بلد خود سوگند میدهم تو را که نه چنین بود و گفت قضیه چنین بود و الله ایضا و زنده رسول خدا کسی دانا نبود بان چه خدا چنانچه ظاهر گفت در نزد من بود خبر تو در سال اول و ددیم و سیم دلم تنگت پس دیدم ختم رسول خدا صلی الله علیه و آله که میگفت بمن قسم بخور که من برایتو رفتم نزد فلان و امر کردم او را که بدید تو آنچه فوت شده و بپای تو صلته خود را از تو قطع نکند پس حمد کردم خدا میخواست و جل با و شکر نمودم بر نعمت و جانش چون تو را دیدم دهم نیامده تو را مگر برای آنچه در خواب دیدم پس خراسانی دیگر بار برخواست و دست و پای او را بوسید و التماس نمود که از او در گذرد و بجهت کوفت دادن سخن دشمن در حق او و مال را تسلیم او کرد و احمد بن فضل بن شیبی بعد از نقل این حکایت از کاتب عری الايمان از سید علی سمودی گفته که این طاهر طاهر بن حسین بن حسین بن حسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام است جد امرا مدینه منوره ۷۵ نو فر دهم در جلد دوم رخصه الا زارند گوشت در ضمن احوال عالم جلیل سید مهناب بن سنان علی صاحب

فضیلت عالم جلیل سید منامی دہلی

FFF

[illegible]

در دیدن خیر از اعانت علویات و حکایت مجوسی

الاشراف ايضا فخر قري وخبر بالولادة والصحاب
يقتسمها على الاشرف طرا وياتى بالجواب المستطاب
راى ان القيمة قد قيمت وان الخوض ملظم الشراب
فاصبه ذاك يستغنى ويكفى بكاء المستقبل بالكتياب
فيهم الذين اولى بالترضى وارحى للنعيم وللثواب
فقد اشقى على القطن طرا بالفاظ نحو عذاب
رديدك يا بن فرجون ريدا سجنهمون يوم لطلا
وينظرون يخطئ في نعيم ومن يتقي ويخلد في غلب
جوزى در كتاب تذكره اخوان نقل کرده از کتاب جوهری ابن ابی اندنیا که مردی دید رسول خدا صلی الله علیه و آله را
در خواب باو میفرماید برو بسوی فلا محوسی و باو بگو تحقیق که آن دعاست شب پیش آخر دست نماز کرد از او می پرس
تا آن مجوس همان نکند که او باین وسیله خواسته خود را با و بنایاند و از او فایده برد یا او را نزد آن مرد مسلمان واقعی و
اعتباری است چون مرد مسلم با ثروت و مال بود پس دید رسول خدا صلی الله علیه و آله در مرتبه دویم و سیم که همان سخن را
باو فرمود پس علی الصباح آمد نزد آن مجوس در خلوت و گفت باو که من رسول خدا یم بسویت و آن حضرت بتو
پیغام میرساند که آن دعا که برایتو گردید شب جمعی گفت آیا تو مر شینا کسی گفت بلی گفت پس من منکر دین اسلام
و نبوت محمد آمدم گفت من ایضا میدانم و مع هذا او مفر ستاده بسویت و دیگر آرام فرموده پس مجوس گفت
اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله و اهل و اصحاب خود را طلب نمود و بایشان گفت که مرا حال
در ضلالت بودم و حال مذسب حق بازگشت کردم پس شما نیز سلام آورید که هر که از شما مسلمان شود آنچه
در دست او است از مال من از آن او است و هر که ایا میکند هر چه در دست او است از مال من باید دست
بردارد پس همه انقوم و پیش مسلمان شدند و آنجو سیراد خرمی بود که به پیشش تزییح کرده بود و تفریق کرد میان
آنها انگاه گفت آیا میدانانی آن دعا چه بود گفتم نه و او مدد و حال آنجو استم از تو پرسم گفت چون دخترم را به پسر
تزییح کردم طعامی ساختم و مردم را خواندم پس اجابت کردند و در سه سالگی من جانعتی از سادات فقر بودند
که مالی نداشتند پس من امر کردم غلام خود را که برای من حصیری در صحیح خانه فرش نماید در این اثنا شنیدم
دختری بخادرش میگویی ای مادر از امیر رساند این مجوسی ما را بسوی طعام مشرب طعام و جامه و اشرفی بسیار
برای ایشان فرستادم چون ایشان آن حساز را از من دیدند آن ذکرک باقی دختران گفت قسم بخدا که نمیخوانیم
تا دعا بر سر او نکنیم پس همه دستها را برداشتند بعضی گفتند خداوند بخشنده است تا دعا بر سر او کند تا دعا بر سر او
علیه و آله و باقی آمین گفتند پس نشستند و دعوت که با جابت رسید بدیست و یکم هم در آنجا رویت

[illegible]

در دیدن خیر از حسان بن زرئیه طاهره

۳۲۵

کرده از جلدش بیافرج از این انحصیب که گفت من منشی سیده مادر متوکل بودم پس روزی در دیوان مشغول بودم
که ناگاه خادمی صغیر از جانب سیده نزد من آمد و با او بود کسی که در آن هزار شتر بود پس گفت که سیده میگوید
ترا که این شتر را قسم کن در میان تحقیق که او از پاکیزه ترین مال من است بنویس برای من نامه ای تا آنکه بایشان میدی
تا آنکه بعد از این هر چه از این مال بستم آمد صرف ایشان کنم این انحصیب گفت پس آدم و رفقای خود جمع کردم و تحقیق را
از ایشان پرسیدم پس نام آن خاص را برای من بردند سید شرفی را بایشان تقسیم کردم همه آن باقی مانده نزد
تألف شبگاه شخصی در خانه رامیزد پرسیدم کیست گفت فلان مرد علویم و او همسایه من بود پس خود گفتم
این مرد منی است همسایه من است و رو بمن بیا و به من بگو چه خبر است پس گفتم با او همسایه و پرسیدم از او
که چه کاری گفت که سیدم پس با او یک شترنی دادم آنگاه رفتم نزد زوجه هم گفتم چه خبر بود که در این ساعت
تو را بر جبهه انداخت گفتم دارد شد بر من شخصی از اولاد رسول خدا صلی الله علیه و آله و نه بود نزد من چیزی که او را بخواهم
پس بگفتم داشرفی با او دادم آنرا گرفت و شکر کرد مرا و رفت چون بدرخانه رسید زوجه هم بیرون آمد و حال آنکه
گریه میکرد و میگفت آیا حیاتی کنی که مثل چنین مردی و بتو آورد و تو با او یک شترنی میدی و حال آنکه میدانی
استحقاق او را بدیده تمام آنچه مانده با او پس بخشش در دلم جا کرد و او عقب رفتیم و گفتم در این تمام ما و دادم آنرا گرفت
و رفت چون بخانه برگشتم پیشانم گفتم حال اینچیز میرسد متوکل داد من دارد علویین را پس را خواست
پس زوجه هم بمن گفت که مترس توکل کن بر خدا و جد علویین در این سخن بودیم که در خانه را زدند و مظلما و چاه غما
بردست خدام ظاهر شد و گفتند سیده تو را میطلبند پس ترسان و اندیشه ناک برخاستم و چون اندک راهی رفتم
رسولان در پی می رسیدند تا مرا و داشتند در پی من برده سیده و خادم بمن گفت سیده پشت این پرده است
پس شنیدم که گریه او بلند شده بود و میگفت ای احمد یعنی این انحصیب را تو را خراجی خرد و زوجه ات را خراجی نیکو دهد
در این ساعت خوابیده بودم پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله نزد من آمد و فرمود خدای تو را خراجی نیک دهد و جسد خرد و زوجه
این انحصیب را معنی اینکلام صیت پس قضیه را برای من نقل کردم و او گریه میکرد پس بیرون فرستاد شرفیها و جامه گفت این
از علوی و این برای زوجه ات و این از تو است و آنچه فرستاد معادل صد هزار درم بود پس مال مرا گرفتم و راه خود را
از در خانه علوی ترسیدم پس در خانه را گفتم پس از اندرون خانه آواز داد که بده آنچه با تو است ای احمد و چون
آمد و او گریه میکرد پس اسب بگشاید پس پرسیدم گفت چون در منزل خود دخل شد زوجه هم بمن گفت این صیت
که با تو است پس آگاهش کردم پس بمن گفت برخیز تا نماز کنی و دعایم در حق سیده و احمد و زنتی پس نماز کردیم
و دعا نمودیم آنگاه خوابیدم پس رسول خدا صلی الله علیه و آله را در خواب دیدم که میفرمود شکر ایشا را بجای آوردی و دوم بر آنچه
بتو کردند و در این ساعت برای تو چیزی می آید و ند قبول کن آنرا بدیست و دوم در تاریخ قمر تألیف حسن بن
محمد بن حسن که برای صاحب بن عباد نوشته در باب سیم اول مذکور است که اول کسی از ادب سینه

حکایت مرحوم حاجی میرزا خلیل طهرانی با علویہ ہندیہ

دست نکی برنجه دوست و باشد از مغال و منال سخاویت و با ایشان کشش کند سیم مردیکه ذریه مراد و زبانی
دوست دارد چهارم مردیکه چون ذریه من عاجز و دربانده باشند حاجتی از حاجات ایشان بر آرد و در گذاردن حاجات
ایشان سعی نماید بیست و پنجم عالم جلیل و جبرئیل که دیده نشد در عرضش برای او در تقوی و زهد نظیر و عدل و عفو
حاجی ملا علی طهرانی مجاور خفا شرف اعلی الله تعالی مقامه که در شماره صفر ۹۷ ملا مرحوم شدند خبر داد در اشفا که ملا
مرحوم حاج میرزا طویل طبیب رحمه الله که سابقا فکری از او شده همیشه میگفت که وجود من و وجود اولادم حمید و ادبکرت
علویه بود که در کربلا منزل داشت پرسیدم چگونه بود سبب آن گفت پیش از آنکه عیال آنست یا کنم در طهران بودم شبی
در خواب دیدم که خوش صورت و شامل بود و جامه سفید و بر دشت پس من گفتم اگر قصد زیارت امام حسین علیه السلام
داری پس بجهل کن که بعد از دو ماه دیگر راه مسدود میشود بخوبی مرغی پرواز نخواهد کرد و در خاطر من زیارت آنجانب بود
پس چون بیدار شدم همیای زیارت مولای خود شدم پس زیارتش شرف شدم و تا پنج خوب رفتم بطرکم دم پس
نگهت از گداز که معین کرده بود که راه مسدود شد پس آنست که آن خوب رست و آن مرد ز خبر که داد صادق بود و
چون رسیدا علماء و اهل تحقیق میرزا علی صاحب یاض از من مجالست نیکو دید در طبابت نفوس مردم را بسوی من
ترغیب میکرد پس مدتی ماندم و مردم بمن رجوع میکردند تا آنکه روزی در محلی خوشه بودم ناگاه زنی داخل شد
با خادمه چون از مردم فارغ شدم و کسی مانند نزدیک من آمد و دست خود را بر او آورد دیدم نهانده در آن بستر بخواب
بجسته عرض که چون آنرا مشاهده کردم طبعش شکر شده و با و کفتم ای مرضی نیست که بتو نعم او را علاج کنم پس آن بی حسرتانه نشید
و بر و رفت و لم سوخت خادمه او را و آواز دادم و پرسیدم این زن کیست گفت صاحبه بیک از پدر و مادر علویه
است و شوهرش علوی بود و او را از هند آورد با مالی فراوان که از اندازه بیرون بود و همه آن صرف کرد و برای عبدالله
والآن پیش خالی شده و مالی ندارد و باین مرض مبتلا شده که دیدی پس با و کفتم که بویا تا معالجه کنم پس آنرا و شرف
کردم در علاج او از قصد و حجامت و حلات و معاجین پادشاه پس از دستش و سائر بدش که باین مرض مبتلا بود
شروع کرد کوشش رویدن و سال نشد که مرض او تمام شد چنانکه گویا هرگز نیست پس علویه پیوسته نزد من
می آمد و چون مادر بفرزند مهربانی میکرد تا آنکه مدتی گذشت پس در خواب دیدم همان مردی را که خبر داد که راه بسته
می شود و هرگز در راه رجیل در زیارت ابی عبدالله که میگفت ایفلان میباشو برای سفر آخرت که نمانده از عمر تو کرده
پس یار شدم از خوب ترسان و هراسان پس کفتم لا حول و لا قوة الا بالله، الله، وانا لله و الله اعلم بالصواب و کفتم
این آخر ایام من است از دنیا پس در آن روز مرا تنی عارض شد سخت و بدینا آنکه بتر شدم و علویه پیوستاری
میکرد مرا و آنچه حاجت داشتم انجام میداد تا آنکه روز دهم شد و اجتنابی شدم و در کنار من پس در آن هنگام
که ایشان نظر میکردند بمن و منظر میکردم با ایشان که ناگاه دیدم خود را که منتقل شدم از عالمی عالمی دیگر و از آنها که در دو
تا بود ندا صدیرا نمیدیدم و من در آن عالم بودم که ناگاه دیدم دیوار خانه شکافته شده و دو نفر از آنجا بیرون آمدند

[illegible]

درس یازدهم بزرگ بانکه از سادات عایت نماید

۳۲۸

که بغایت مهیب بودند یکی از آن دو بالایی برین نشست و دیگری در زیر پای من و ایشان چپک از بدن من میگردند
 ولیکن خود را چنان میدیدم که از عروق من چپک متعلق و متصل است بایشان بخوبی که از صوف کردن آن عاجز
 تا آنکه جان خود را درین دیدم که بجزیره رسیده در آنجا باز دیوار شکافته شد و مردی قد بلند و باند و نفر گفت بکنایه
 او را ایشان گفتند ما تو را می پس بایشان گفتند بدرستی که حسین علیه السلام شفاعت کرد نزد خداوند که رجوع کند
 بدنیای پس برخواستند و فرستادند و من گشتم به عالم قل و آنجا عت را گدرد طرف من بودند دیدم که تپه بسیار بزرگ
 مستند بر چشم خود را باز کردم ایشان سرور شدند و بشارت دادند که نگاه علوی تو قیل شد و گفت بشارت بار شما
 بشقای فلان زیرا که جدیم حسین علیه السلام شفاعت کرد نزد خداوند در شقای این گفتند چگونه هستی گفت من رستم
 نزد قبر جدیم حسین علیه السلام پس تضرع کردم بسوی خداوند در شقای اینم یض و آنجا بشفاعت نزد خداوند پس
 خواب من مستولی شد و خواب جدیم حسین علیه السلام را دیدم پس گفتم یا جداه از تو میخواهم شقای فلان را فرمود فلان
 عمرش منقضی شده گفتم ای آقای من من میخواهم این شقای فلان را بخوابم پس فرمود من خداوند را میخواهم پس اگر حرکت را
 در اجابت دیدستجا خواهد فرمود آنگاه در استیجا مبارک خود را بجانب آنجا بلند کرد و دعا نمود پس فرمود
 بشارت باد تو را بدرستی که خدا تعالی دعای تو را مستجاب فرمود در شقای فلان چنان حاجتی قدس میفرمود عمر والد از وقت
 بیست و هفت یا هشت سال بود و روز وفات قریب نود سال داشت و بمن میگفت ای فرزندان از برای علویات شان
 بزرگی است و من از ایشان عجب دیدم و پاره این کرامات را نقل میکردم و مؤلف گوید خداوند بآن مرحوم پنج پسر
 بعد از عرض عطا فرمود و از علمای بزرگین و سادات طایفای هرین یکی از ایشان مرحوم فرمود بود که آتی بود از آیات خداوندی
 در زهد و تقوی و کرامت و حسن خلق و معاشرت و نمونه بود از خلص اصحاب ائمه علیهم السلام و تأملین علامه که نشسته در
 سفر و حضرتی با او صاحب کرم و اگر بخوایم صفات حمیده و عبادات و رفتار و حالاتش را ذکر کنم از وضع کتاب
 بیرون خواهم رفت خدا تعالی مع هاکذا یدیت و ششم عالم ربانی و استاد روز اخبار و اشعار
 قرآنی المعنی الاجل خباب بن خندل استحق سلطان آبادی آیه الله نقل نموده ادبکی از ارحام خود که در نهایت تقوی
 و سداد و موافقات و عبادات و انزال نزع بود که شش در ایام کرانی در مسجد بود پس از ادای نماز با جماعت
 و غنای منزهه در ضمن وعظ شرعی از خمس سادات و اعانت ذریه گرام بیان میفرمود و مردم را تحریص فرغیب نمود پس بخود
 گفت کند میکدر خانه اندوخته و مقطر زیاد شدن قیمتی این تنگی و کثرت فقر را بی ندارد و هم چنین انتظار کشید که سال
 که شاید محتاج دیگر پیدا شود و پس از این خمس گندم باقی مانده را دادن خشنی ندارد چه بطلب هر محتاج تازه نیست و اما
 محتاج خانه تا آخر سال میباشد پس با خود فرمود که اولاً خمس گندم موجود را بدیم و باقی را بفردا بفروختن و قرض دادن
 به هر کس هر چند که بی است بار باشد تمام کنم پس بخانه آمدم خود را طعام حاضر کردند محتاج کردم که تا مجلس این گندم
 نهم چپک بخورم خود را گفتند بماند فردا صبحی نشدم پس فقر سادات را که می شناسم حاضر کردم و حساب گندم

در تحریک بر صله ارحام آل محمد علیهم السلام

۳۲۵

که در میان کنند و با بود میدارم پس آنرا را با ایشان دادم فرستاد نگاه غذا خورد علی الصبح و در پی حاضر شد
و فرستاد که مردم که هر کس کند من بخانه بخیر بدین یا بقرض بخانه آید مردم از شنیدن خبر خورسند و بسوی خانه شتافتند
آنچه بود قیمت وقت یا قرض که من بخانه درود دهند بر دند نه شده بود مسجد پس از او ایضا چون بسمت خانه
برگشتم در راه دیدم جماعت اگر او آنقدر کنند آوردند که در شبی در مردم نه مانده و از قیمت صبح زیاده از دولت
کامیه پس شکر آبی بخاری آورد مردم چون بخانه آمد و مشغول حساب کشیدم فروخته و فرستاده شد دیدم باندازه
پیش از دادن حس است که گویا از آن کند و با که وزن کند هر یک معلوم بود چیزی برداشته نشده و با آنچه سادات
نقصی در کندم بهم می رسیدم که این کرم است با هر از خلوص اعانت بان در تیره ظاهر بود بلیست و هفت
عالم فاضل جلیل میرزا عبد الله اصفهانی معروف با فندی تلمیذ علامه مجلسی در کتاب یا ضل احلام در ضمن
احوال سید اجل امیر کمال الدین فتح الله بن سیده الله بن عطاء الله بن محمد بن اسماعیل الشافعی ذکر نموده که او را
کتاب بلیست نامش ریاض الابرار در مناقب ائمه بر علیه السلام و در اخبار روایت کرده از اربعین از اربعین
صلی علیه و آله که فرمود هر که دید یکی از فرزندان مرا در بخوابت برای او بلیست یکم پس تحقیق که مرخص کرده و
هر کس مرخص کرده پس و مناقب است بلیست و هشتاد و نیز در اخبار روایت کرده از اربعین سید علاء الدین
ابن سلیمان رضی الله عنه از پیغمبر صلی الله علیه و آله که فرمود هر که دید یکی از فرزندان مرا در بخوابت برای او بلیست
تمام یعنی بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست
در تفسیر امام شافعی علیه السلام روایت از میر المومنین علیه السلام که گفت شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله
که گفت میکوبید خدای تعالی منم رحمت رحمت کردم برای او پس از آنکه کسی کرد نیکی میکند او را و هر که
قطع کند آنرا قطع میکند او را نگاه علی علیه السلام فرمود آید بلیست این چیکه کسی را وصل کند وصل میکند او را
رحمتی هر که قطع کند قطع میکند پس کسی گفت یا امیر المومنین رحمتی فرموده خداوند باین کلمه هر قومی را بر این که اکر
نماند خوشان خود را و نیکی کنند ارحام خود را فرمود آید بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست
خود را و بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست بلیست
ترغیب نموده ایشان را بصله ارحام مؤمنین خود پس فرموده و جب کرده خدا حقوق ارحام ایشان را بجهت اتصال آنها
به پدر و مادر ایشان گفتند آری ای برادر رسول خدا فرمود پس ایشان را در خیال او میکنند حقوق پدر و
مادر از آن گفتند آری ای برادر رسول خدا فرمود پس پدر و مادر ایشان جز این نیست که غذا دادند ایشان را
از دنیا و نگاه داشتند ایشان را از مکاره آن و آن نعمتی است از آن و مکر و بلیست که تمام میشود و رسول پروردگار
ایشان باینده است ایشان را بسوی نعمتی که زائل نمیشود و نگاه داشتند از مکرده ابدی که تمام نمی شود پس هر یک
از این دو نعمت یاد و رسم برترند گفتند نعمت رسول خدا صلی الله علیه و آله که بزرگتر و جلیل تر و عظیم تر است

این سخن از پیغمبر است
از پیغمبر است که در حدیث آمده است
سودمند است بدان
که هر کس مرخص کرده و

در فضل رعایت سادات

۳۳۰

فرمود پس چگونه رواست که ترغیب برادر حق آنکه حقش کوچک است و تحریک برادر حق آنکه حقش بزرگ است
گفتند جائز نیست این فرمود پس در این هنگام حق رسول خدا صلی الله علیه و آله عظیم تر باشد از حق پدر و مادر و حق
رحم نیز عظیم تر است از حق جسم آنها پس رحم رسول خدا صلی الله علیه و آله اول باشد و عظیم تر باشد و طبع پس دل بر شریک
برای آنکه طبع کند از پس دل همه و دل برای آنکه تعظیم کند حرمت ایشان را آیا نیست که حرمت رحم رسول خدا صلی الله علیه
و آله و حرمت رسول خدا صلی الله علیه و آله حرمت خدا تعالی است تا اینکه فرمود بستی که چنانچه شتی فرموده او را
خدا بی از حرمت خود بقول خود که منم رحم من محمد صلی الله علیه و آله است و بدستی که از عظام خداست
عظام محمد صلی الله علیه و آله و بدستی که از عظام محمد است عظام رحم محمد صلی الله علیه و آله و بدستی که بر مؤمن و مؤمنه
ارواح جانها و از رحم محمد است و عظام ایشان از عظام محمد است صلی الله علیه و آله پس برای آنکه سبک بشود
چیز را از حرمت محمد صلی الله علیه و آله و خوشحال آنکه بزرگتر حرمت او را و اگر کم نماید حرمت او را و آنرا صلی الله علیه
و آله می آید در کتاب تحقیق الامم رسید من بنی مذکور است که تقی عری حکایت کرده از یعقوب بن یوسف بن علی بن
محمد بن محمد که گفت حکایت کرد و بزرگترین شیخ عالم فاضل کامل زاهد عابد ابو عبد الله محمد بن یونس فارسی در وفات نبویه
علی شریف السلام در سنه که گفت من دشمن میدانم سادات اشرف بنی حسین اهل مدینه را بجهت شدت
تعصبات آن در مذبح و بغض ایشان اهل سنت را و سب کردنشان علانید پس در خواب دیدم که در مسجد نبوی می ایستادم
فرشرف رسول خدا صلی الله علیه و آله پس من میفهم ای ابو عبد الله محمد چه شده تو را که دشمن داری فرزندان من که منم
حاشا لقد یار رسول الله دشمنی ندارم با ایشان نیست که ناخوش دارم آنچه منی سینم از شدت بغض ایشان است
نور او آشکار است که نشان صحابه تو را پس فرمود که تو را داخل کرده میان من و فرزندان و صحاب من و بر تقدیر حق تو
فرزند من عاقبت آیا دله عاقبتی نمیشود پس بپوشیدم علی با رسول الله و از تو غم میطلبم پس بیدار شدم از خواب
ترسان و تو بگردم بسوی خدا همان ساعت در نزد وضع مقدس با اخلاص و نیت صادق و ملاقات نمیکردم احدی
از ایشان را که آنکه تقدیر استطاعت مبالغه میکردم در اکرام و جلال و عظام او و این شخص صاحب همان اشعار است
که در حکایت نوزدهم گذشت سید و یکم شیخ شهید اول در کتاب بیته الباهره من الاصداف الطاهره روایت
کرده از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود کسی که مرا بداند که منم تحقیق که مرا اکرام کرده و فرمود کسی که
دشمنی با امانت کند فرزندان مرا پس تحقیق که دشمنی داشته مرا کسی که دشمنی داشته مرا پس تحقیق که دشمنی داشته
خداوند را سید و در هر دو نیز در ایجاد در کتاب جامع الاخبار از جناب ابی است که فرموده است دوست دارید
فرزندان مرا بگو کارانرا برای خدا و بدکارانرا برای من و بختبر رسید العلماء المتبحرون میرزا محمد حسین صاحب تحقیق کرکی
و خاله زاده میرداماد و داماد و دمساز صلی الله علیه و آله فرمود که در و نیز دولت آبادی از علما هستند در مناقب خود از
نویسندگان نقل کرده باین عبارت که هو الاولادی الصالحون فقد الطالحون لی چنانچه در فضائل السادات نقل شده

من قبیل تنقید است و این کتاب در
 بیان فضائل سادات است و در بیان
 مناقب آنهاست و در بیان فضائل
 آنهاست و در بیان مناقب آنهاست

در فضل اعانت بر سادات

۱۳۴

مسجد سیما شیخ صدوق در محال الاخبار روایت کرده که شخصی از جناب صادق علیه السلام پرسید از معنی سخن علی
خیر الصل فرمود بهترین عمل نیکی کردن با طایفه علی است و اولاد او سی و چهار سال در جامع الاخبار
از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویت که فرمود که اگر کم نسید یا گرمی و از نیر دندان مرا و نیکی بجا آید روش مرا
یا کم نسید و نیکی و شمر یا کباب مرا یا بجن آداب من سلوک نموده می و پنجاه سال از جناب صادق علیه السلام
مرویت که فرمود آید پیش کن با حدی از علوتین زیرا که اگر با ایشان مخالطه و آمیزش کنی همه ایشان را مغضوب خودی
دشت و لیکن دوست دار ایشان را بطلان می رسد پس پیاده دوستی تو ایشان را از دور می دشت و محرم محرم
علی بن شکر بن زنادانی در کتاب مناقب آن بزرگوار حضرت علی بن ابی طالب مرویت کرده که گفت در جحفه خود پیاده بودم پس دیدم که
رسول خدا صلی الله علیه و آله را در خواب پس فهم خدمت آنجناب پس فرمودم که ای طفلان مسرور شدیم بسبب آنکه می کنی
از حسان با اولاد من بدداری دنیا پس گفت که اگر ایشان را داکدارم پس آن احسان کنم که بهتر از ایشان باشد پس حضرت فرمود
چون چنین است پس سبب آن عمل تو در عقبی نیست پس نزد آنحضرت طبقی بود که در آن شب صبحانی بود پس از آنجناب
طلب کردم از آنحضرت پس بعضی از آن بمن داد که در آن سبزه دانه خرم بود پس گفتم آنجا را که من سبزه سال
زندگانی خواهم کرد پس فرمود پس خوابت پس روزی دیدم از دحام مردم را در موضعی پس دیدم از مردم
از دحام گفتند حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام آمده پس دیدم آنجناب را که نشسته در آن موضعی که رسول خدا
صلی الله علیه و آله را در خواب دیدم که در آنجا نشسته بود و پیش آنحضرت طبقی بود که در آن شب صبحانی بود پس از آنحضرت
از آنحضرت پس گفتی از آن شب بمن داد که در آن سبزه دانه بود گفتم آنجناب را که ریا ده بمن ده آن بود که اگر قدم صلی الله علیه
آه زیاد بود داده بود ما نیز زیاد می دادیم **و هفتم** عالم فاضل شجر بصیر سید محمد شرف بن سید عبد الله بن
عالم جلیل القدر سید بن سید زین العابدین عالمی صفهائی در کتاب فضائل السادات که برای شاه سلطان حسین صفوی نوشته
و تاریخ اتمام آن سلسله است از بعضی تب حبه نقل کرده که در شهر بصره رفتی سبزه علویه بود و چهار دختر نیک اختر داشت
که همه از غایت افلاس غذا از سوا القضا سلب پس با من رفتی که سبزه بود پس در فل شهابام عید بر آن تمام زدگان سبزه
سبزه صفیه او گریست و گفت از غایت آرد و مندی و نیاز ایا در آیا گمانداری می بینی که مادر این عید از آن نمی
توانیم شیر پس مادر گریست از غایت اضطراب از خانه بیرون آمد که از جهت ایشان تحصیل مالی کند پس رفت بخانه فاضل
بصره فاضل ابو جبریل بصری پس گفت ای قاضی من بدن علویه فقیره ام و از برای من چهار دختر جوان عرا نیست و این یام
ایام حرام است پس گفت در هر ماه هر گز یک از بیت المال با از وجه بر آنقدر که دفع شود بسبب آن عسر
و تنگی روزگار با پس تحقیق که روز قیامت سؤال کرده خواهی شد از اگر حقوق ما نیست با بعقوق ما سبب سازی
پس قاضی از روی محبت و مکریم باو گفت که فردا بیا نزد من که بخوشی و نیکی تو را روانه خواهم کرد چون علویه گریست
یکی از آن دختران گفت ای مادر اگر قاضی تو چند درم نقره دهد چه خواهی شمر برای من مادر گفت باو چه خواهی

حکایت علویّه در بصره با سید و کجوسی

۳۳۳

گفت قدری پیغمبر میخواهم که رسیان کرده این بزرگوارم دختر دیگر گفت من تا وقت که پدرم وفات کرده آرزوی
 نمان باز دارم دختر صغیره گفت من بیکر من نان درست میخواهم با مادر و دیگر مادر زود قاضی رفت و در گوشه
 بنشست تا مردم متفرق شدند بعد از آن گفت ای قاضی من آن زن علویّه را میگویم که دیروز وعده نمودی که بجز خست انعم
 احسان کنی پس قاضی بانگ برآورد و هر که غلامان خود را که این سیده را بیرون کن به پس آن علویّه بیرون آمد گریان
 و نالان و شکست خاطر و با حسرت و ناله میکرد باز بانگ صیغ صیغ صیغ و میگفت به بگویم با فاطمه دختر کوچک و با
 زینب دختر بزرگ خود که امیدوار و منتظر هستند و پدری برگردم بسوی ایشان و بچه زبان عذر بخوانم پس گفت
 اَللّٰهُمَّ لَا تَحْبِطْ طَوْفَ قَاتِي رَهْتِ اَلَيْكَ قَصَصِي وَ مَنَّا سَلَمَتِ حَاجَتِي اَتَاكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ خدا بفرما
 ای سید من نا امید گردان امید مرا پس بگو که من بلند کردم بسوی تو قصه خود را و از تو سوال نمودم حاجت خود را
 تحقیق که تو بزرگوار و توانائی پس در اینجا سید و نام مجوسی مست لای عقل سواره با و بر خورد و این جوان شنید
 صدای کوه و ناله آن سیده را گمان نمود در عالم هستی که علویّه بصدای بلند تغنی و سرود میخواند پس آن مجوسی گفت
 چه خوشست صوت تو و چه در دنا گشت قلب تو پس چه میشود تو را سیده گمان کرد که او شیعار و مسلمان با و
 ترجمه نموده است احوال خود را برای او گفت پس مجوسی غلامان خود را فرمود که آن زن را بر دوشته بخانه بیاورید چون بخانه
 رسید بر آن سیده صندوقی بیرون آوردند که در آن چهار صد شتر و پنج دست زخت بود و بان سیده گفت این شتر
 تو و دختران تو است پس سیده با مجوسی دعا کرد و بر کشت فر خاک بسوی خزان خود چون دختران آنهار دیدند
 مجوسی را دعا کردند و گفتند ای نگار حق احسان و نعمت براداری ساکن کرد اند خداوند تو را در قصرهای بهشت و بتو
 عطا نماید فوز و رفون و خدمتکار تو گردانند در بهشت حور و ولدان و بگردانند تو را از اولیا و مجیبین حسن پس بان سید
 قاضی در خواب دیده که گویا داخل شد در فضای پوستگاه و نظر در آورد قصرهای دلکش نیکو پس آمد که داخل آن قصر شود و رفون
 که حاجت و مانع شد قاضی از سبب حاجت پر سید رفون فرمود این از آن تو بود اگر به نیکوئی معاشرت کرده بودی
 با آن سیده ولیکن از تو گرفته شده و داده شد بسید مجوسی پس قاضی ترسان و هراسان از خواب بیدار شد و بان سید
 سوار شد و آمد تا در خانه سید و ک داخل شد بر او و گفت چه عمل نیک در این ایام کردی مجوسی گفت هفت روزه
 که مست از بجه میگوئی خبری ندارم که کاری کرده باشم قاضی گفت نه چنانست فکری کن و قائل نمایی غلاما گفتند
 ای سید ما تو با آن زن علویّه در این ایام چهار صد شتر و پنج دست زخت دادی قاضی گفت میفرموشی خواب این را
 به ده هزار شتر مجوسی گفت چه باعث شده تو را بر این معامله گفت چون در خواب چنین دیدم مجوسی گفت
 هر عمل مقبولی که از بهار است هرگاه دانستم که عمل من مقبول شده مرا مگر آن نیست که آنرا بفروشم دست خود را
 درازن که من گواهی میدهم بوجد نیت خداوند و رسالت محمد صلی الله علیه و آله پس شهادتین گفت و سبب
 نیکو شد و صلوٰی علیه و آله و سلم مال خود را با و داد و او ای نیکوایت گفت که این صنف مردم را خدا میبخشد

در شرح شرکت با غیبه و صدقات

۱۳۳

قبیه برای جنت و رحمت نه بر خست و عبادت یعنی بر اصفی خاصه از عبادت که داور سی در ماندگان و بدست از طاعت
 بیچارگان باشد که از فضل عبادت است سی و هشت مرتبه در کتاب جامع الاخبار مرویست که روح خدا صلی الله علیه و آله
 فرمود که استخفاف نسبت به فقر اشبه علی سلام و عترت او که مردی از ایشان شفاعت کند در مثل دو تیر که
 رسیده و مضرند سی و نه مرتبه نیز در بخار و است کرده از بخار که فرمود هر کس طعام بخورد با اولاد من سرام کرد و بدست
 خدا تعالی حسد او را برایش و طاعت بر است که مراد این باشد که اولاد بخار بر طعام خود حاضر و با او طعام بخورد و چنانچه
 در کتاب فضائل السادات از بعضی کتب انساب نقل کرده که آنجا فرمود هر که نیکی کند یکی از فریضه من پس در حدیث
 مانواید بود در سبب همانا مقصود اصلی ازین باب تحریر و ترغیب بنا عانت و رعایت و حسان بندگی ظاهر و
 سلسله علیه عالیه سادات عظیم الشان و الذرات بودن شرح مقامات و خصایص فضائل و مناقب بظان
 چه آن بیشتر از است که در این مختصر بخند و بسیار از علمای متقدمین و متأخرین با تصانیف مستفله در این است
 و اتقن از انما در متاخرین سیادت الاشراف سید المحققین العظام حسین مفتی کرکی دختر زاده محقق ثانی
 است و جمیع آنها فضائل السادات سابق الذکر است و الله اعلم بالصواب یا فرمود هم در شرح و ترغیب
 بر شرکت و صدقه و انفاقات بر هر عاقل و مؤمنند که خواهد از هر رقم زاد آخرت توشه و از هر خرمن خیرات خوشه گیرد لازم
 که چون بسند بعضی با جماعتی نالی فراهم کرده که در راه خدا و اندر فرستند و با جماع و در حضرت مقدس شریع بر بندستان
 مسجدی برای عابدان یا انبار آبی بجهت تشنگان یا قطره و جبری در معبر مسافران یا مقبره برای مردگان یا اصلاح ربا
 برای دوندگان یا کاروانسرا بجهت داماندگان یا مدرسه برای متعلمان یا قنات آبی در بیابان و مثال اینها از
 محل سایش مسلمانان بخوبی کند که خود را با آن جماعت شریک کند و خوشیهای با از جمله آن هدیه قرار دهد و چند بگذشتن
 خشتی یا بدشتن شتی از خاک باشد چه از فواید جلیده این خدمت و برکت توکل باین شرکت آنکه شاید در میان
 آنجا جماعت کسی باشد که بجهت صدق نیت و خلوص عقیدت یا باکی مالش از قدرت شبیه و حرمت هدیه او در تهنیت
 جنابش مقبول و پسندیده و نامش در دفتر تصدقین صادقین ثبت بسیده شود و باقی آن هدیه بیکانه که شرکت
 است و نماند و بیکانه بود اگر روشود از ساحت کریمش دور که در یک محاطه که با جماع ابدی با جنابش کردند پاره را
 بخواند و بعضی را بر اند چنان عمل را از بندگانش ناخوشد اشتبه با آن همه هوس و لذات و بخل چه رسد که در
 جنابش که همه کرم و فضل و چون قبول نماید از آن صدقه جزئی و مال کم که سرمایه شرکت بود نفع کلی بر دو چیز عظیم
 با و رسد چه هر چه شریک همه آنچه بدیگران دهند رسد و با آن قنات و بدشتن بسیار از شر الصدقه از فیض تمام
 کمال آن محروم نماند و این یکی از علت و اسباب شرکت در عبادت است در بسیار از مواضع چون نماز که عمود دین و اعظم
 و شرف عبادت است و در شرع مقدس آنتمه کید و هراس و ترغیب و عده ثوابهای بزرگ رسید
 بر جماع و در اقامه آن و بیاد داشتن آن بجماعت یا پیشوائی که از اهل صلاح و سداد باشد چه در همه آن نماز که

در فوائد بقره که بنی اسرائیل آنرا قتل کردند

۳۳۳

شکر و جماعت همه با یکدیگر بسته شاید نمازی بدرجه قبول رسد و از بکرت آن از عیوب آنها سد سایر نمازها در گذرد
چنانچه جماعتی از علمای علم نصیح فرمودند بلکه بعضی از مفسرین و شیخ بهارالدین در آخر مفتاح الفلاح در نکته اینکه
خداوند در سوره مبارکه ایتا که بعد از فرمودند بصیغه جمع که بنده میگوید یا پرستش کنیم و حال آنکه مقام مقام
ذلت و انکسار است نه اظهار جلالت و تخطی پس باید بگوید ایتا که بعد از بصیغه مفرد چند وجهی گفتند یکی از آنها آنکه
غرض نماز گذار از کلمه نعت عبادت خود و عبادت جمیع خدایانست از بسیار و اوصیا و مؤمنین و ملکه جن و باین صیغه
عبادت خود را در رضا عبادت انجماعت درج میکنند و حاجت خود را در اثنای حاجت ایشان معرض میکردند
تا بکرت طاعت ارباب عبادت طاعت او مقبول و دعوات او مستجاب گردد پس گویا که بنده میگوید خداوند اگر عبادت کن
استحقاق قبول ندارد باین عبادت مقبوله تشفع میکنم مراد از این ایشان بطغیل قبول داخل کردن و همین نکته لطیفه
جاریست در ایتا که مستعین که بنده استعانت میجوید برای جمیع کارهای دنیوی و دینی و مسکو مؤمنین و صلی و ضیاء
و کارهای خود بطغیل ایشان و هم چنین در طلب عبادت خاصه و قول اهدنا الصراط المستقیم باز ایتا که در شریک
کرده و هم چنین در سلام بر خود و در آخر نماز داخل کرده ملکه و بسیار و صلی را تا از پر تو فرود آمدن سلام خداوندی
بر آن کرده از شر در جنتی و انبی و راضی و مساوی و دنیوی و اخروی سالم ماند و از عبادت شرکاتی قربانی عید ضحی
که در سنجان فرمودند از هفت نفر میخوانند شرک شوند تا هفتاد و شش یا کاهوی یا کوه سفندی در راه خدا
باشند هرگاه بیک تن شوند چنانچه بنی اسرائیل چون ما سورشند بقربانی کردن کاوی مخصوص برای زنده کردن آن
محمول و یافت نشد جز نزد جوینکه بخت نیکی کردن به پدر و صلوات بر پیغمبر و آل اطهار و علیهم السلام و تقصیل ایشان
بر تمامی خلایق خداوند و عده ثروت و بی نیازی با داد و با و فرستاده که نفر و شصت آنرا جز با مراد پس فرودست آنرا بپوشانند
پوست آن را بپوشند و خداوند پوست را فرافکرده که پیغمبر از هزار شتر پر شده و ایشان اگر چه در اول حاجت کردند و
لیکن آن کار است نمودند و بنال عظمیایم بقدر خزانة سلطنت است بشکر است بکند و نه هر کس از هر چه داشت و کشتید
و برای یاقوتیانی همه خود را فقیر کردند و فقر بانی را در منصفه قبول رسانیدند و از آن بکشتید و عجب که در دنیا هرگز مثل آن
نیامده آن اثر عجیب آن بزرگ خداوند بر او دیدند و از بکرت آن مرده را زنده کردند و تهمتی را از میان برپا کردند که چه
دیدن چنین آیه خود کافی بود و در نفی که از انصاف باید بایشان رسید و لیکن خداوند باز بفضل فرمود و توفیق اهل طبعین
از دریا و دریا را بایشان تلقین کرد و بی تعب و مشقت و تا خیر مدت بخی در آنرا که ده هزار هزار شتر در آن بود
بایشان نمود و هر کس آنچه داد رسید و بمثل آن نفع دید و ضایعتر خوش شود کرد و جایز اخیره و آن آیه بکرت دید
و از برای کشف کرد و بفتح شد بآن هدیه خاصه فایز کردید و از برای ثبوت حاد و زنده شدن اموت کفایت
رجوع ابداح به اجساد بر آن حسی مشاهده نمود و آنرا به مقام پسین و یقین رساند و از قبیل و قال استلال و شبهات
ارباب ضلال فارغ شد بلکه انجماعت برای عبادت و روز قیامت به باقی مخصوص برای اثبات صانع و توحید و معاد

در فوائد بقرة كه بنی اسرائیل آنرا قائل گردند

(در ۱۴۱ فصل)

و صدق چنانچه اعمال میریست که شستند و بایست هزاران هزار مرده حقیقی بازنده گردند و حیات جاودا دادند و متعلق
 نگارند و اطاعت فرمایند این کتبه ایشانرا بطاعت نزدیک کردند و انحصار در چه به عیان دیده شد و دیگران که شستند
 که سخط عالم عادلست که کردارهای خلق و طاعت ثبوت بر او پوشیده نیست نیکی را با صفت آن یکی جزا دهد
 و بدکارانرا باز یانه عذاب و در یک ساعت که روی از تو افکار از ابر خاک غلظت نشاند ساعتی دیگر همه را تاج
 فی نیاز می برکشند و بر روی یک عمل برکشند و در دنیا دهد و دعای بندگانشرا چگونه وسیله نیل مقصود کند مظلوم را
 یاری نماید و محاسن را بشکست خود افروخته سوزاند در مقام قدرت از ملاقات دو بچان جان بخشد و در مقام
 عدالت من هیچ را از لوث بهمت گناه بیرون کشد و مغرور را سوانماید و ظاهرست که وجدانی شدن نیکی
 حق و ضعاف امثال آن جنس بدین چنین آیت و نظیر آن شود و در آخر آیات این قصه خداوند شاره باینترتیب
 فرمود **كُلَّكَ يَحْيٰى لِلّٰهِ الْمَوْتُ وَ بِرِيكَ الْيَتَامٰى لَعَلَّكَ تَعْقِلُونَ** خدا تعالی مردگان را چنین زنده کند و آیات
 و حج خود را بر آنجا شاره شد و غیر آن که بشناسیم بهر شما بدید و عقل کار بندید و تفکر و تامل کنید و در اهل و حجر
 انقصه فرمود بیا کردن آن که با تامل آن فوائد را از او بگویند آوردند و از آن سخن خوشها چسبند و اثر بر آن بفرمایند
 و صدقه مقبوله نمایند و بشوق و رغبت بختند و بکبر هم در تپید و در صد زنده کردن مرده با هم یکبار
 بر آیند مالی گنسیند و قلوبی مجتهد در میان گذارند و از احسانت زبانی و بدنی مضائق نگینند جمال مستحسین را
 از هم محاش آسوده کنند که بغیر غت نفوس مرده خود را از نادانی زنده کنند و بازنده شدن مردگان را
 زنده شوند و عریان تهیدست را از سادات و همسرم از شرف و وحدت نگاه دارند و شوق برای وجود حق
 سنگین کنند زمین را بعبادت خداوند و بسا هست که از یک نفر اینکار و نظیر آن صورت گیرد و لیکن از هر یک که از مال
 و غنیمت بیکران خود با او بهر عقد با باز و شکما آن شود بدون ظهور خسارت و خلل در رشته زندگی و این فایده
 دیگرست از فوائد شرکت در عبادت چه بسیار از مقام دین و مورثه مسلمین است که بی اجتماع و تقویت صورت
 نمیرد بلکه در حق جوارا شاره شد که همه در همه پیوسته محتاجند و بقوت و مقام صلاح امور معاد و محاش کنند
 تفاوت در ظهور و خفای بعضی از آن امور است به بعضی و در ظاهر آن تا کید و رنجای بیشتر شده مثل رفع بلای
 عام که از گناه خاص عام مانع شده و لهذا هر جماع عام شده چنانچه در هیچ البلاغه است که هر یک از معینین
 علیه السلام فرمود و لو ان الناس جین ی نزل بهم النقم و تفرق عنهم النعم ذروا الی ربهم
 به صدق من نیات همه و دل من قلوب همه را بر علیه هم کل شاره و اصلح لهم کل فاسد و اگر مردم
 آنگاه که فرمود می آید ایشان بلا با و برتر نشود از ایشان مستبانه پناه جویند بسوی پروردگار خود بانیات مقام
 و دامن مضطرب تر کنند هر چه بر گردانند خداوند ایشان را هر که را کرده را و بصلاح آورد ایشان را و تباها شده را
 و آن جمله بلا با فخط و غلام است که هر فرمودند با جماع مسلمین در هر محبت نماز و دعا و تضرع و استغفار از ظلم

در اوصافی که باید در شرکت باشد

۳۳۷

و دفع مضار و بعضی جهت امتحان و بعضی برای دل گندن از استیسا و تقطیع و توکل بر پروردگار راست ولیکن
مشارکت و تملط با ابرار و نشو و نما کرده در خیر که کارایش همون امورش مبارک پیوسته در نعمت ریسته نه
پس از نسبت عمری به فقره نانی یا هزار رحمت و دوندگی رسیده فارغ کنند دل را از هم نرفل آفات و زوال برکات
چهر بخت و یمین مجالست بزرگان و مخالطت با ارباب بخت و شان اولن بیشتر است که خیر را بخود کشد و شر را
از شخص خویش دفع کند و آنرا بخاکدم آنچه بدو لکه سیاه بجا ورت نکین با قوت قیسه شباهی منزل گزیند اخراج
خسبه با اعضا و ریسه از یک سفره در یک وقت غذا خورند و جلد چو بر اخص صاحب کتاب ماوند بوسه زنند و
بر دیده گذارند و در سوره البلاغه بگویند که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود شرکت کنید با کسانی که روی کرده
بایشان روزی زیرا که او شایسته تربت برای ثروت و سزا و تربت باقبال خدا و دس کاف و تندیست
خدا صادق علیه السلام ویت که فرمود مخالطه و معامله نکنید مگر با آنکه در خیر شود و نمانده اند و سود و قرض
نکنید از کسانی که نازه نعمت رسیدند و حضرت صادق علیه السلام به ولید بن مسلم فرمود که خبر برای من
از محارفات پیگیر زیرا که برکتی نیست در مخالطه با او و فرمود ثمن محارفات نمیشود و فرمود خبر از محارفات
که برکتی در معامله او نیست و محارفات بی بخت بی روزیت مقابل مبارک چنانچه در خوبه از ثمن که
مبارکت برکت باشد بسته در شرکت بشویشته خواهد بود و فرمود معامله نکنید با صاحبان عیال
چون کور و لال و پس و ابرص و مثال ایشان زیرا که ایشان از هر چیزی ستمکار ترند و با اگر او با سفله و پست
خطر آن زیرا که سفله خیر نمیگردد و فرمودند مشارکت نکنید با یهودی و نصاری و مجوس و بسیار از مفاسد
از روی جهل و ندانستن احکام حلال و حرام بر خیزد و بسبب مخالطه و شرکت مؤمن دانا و اذکذا نشستن با و در هر حال
و پیروی کردن او چون متابعت ماموم امام را باز نموده شود چنانکه بخت حرمت از یک جهت از روی ندانستن
اصل حکم یا محمل آن یا مسامحه در آن عدا بهای تخمین کنند و برای نزع در ملک فنی از روی ستم و نادانی اولاد
زارع را بکشند و زرع را خراب کنند چنانچه در تاریخ قم بایف حسن بن محمد حسن بن قی نقل فرموده است که کتاب
مونس الخرنجی معرقه الحق و البیقین من مصنفات ابی جعفر محمد بن بابویه قتی باین عبارت باب حجابیت بنام مسجد
بکران از قول حضرت امام محمد مهدی علیه صلوات الله علیه الرحمن و علی آباءه المنفقه و الرضوان سبب مسجد مقدس
بکران و عمارت آن بقول امام علیه السلام این بوده است که شیخ عقیف صالح حسن بن مثله بکرانی رحمة الله علیه
میگوید که من شش ماه هجدهم ماه مبارک رمضان سنه ثلث و تسعین و ثلثمائه در مسجد خود خفته بودم که
ناگاه جماعتی مردم بدرسم من آمدند نصفی از شب گذشته مرا بیدار کردند و گفتند بخیز و طلب امام محمد
صاحب الزمان را اجابت کن که تو را میخواند حسن گفت من بخوابم بر آدم و آمده شدم که تو بیدار میپایز
پیشم آواز آمد و در سر که هو ما کان فیصلک پیرامن برنگین باز نویست و دست مرا کردم و سر او را خود

حکایت حسن بن مثله و رسیدن او خدمت امام عصر

۳۳۸

برگرفتم آواز آمد که لیس ذلک منک فخذ ساویل یعنی آنرا بگیری از آن سوی که بر گزینی از تو نیست از آن خود بگیری
 آنرا انداختم و از خود برگرفتم و در پیشوایم و طلبی در سر کردم آواز آمد که الباب مفتوح چون بدیدم سر آمد
 جماعتی بزرگ را دیدم سلام کردم جواب دادند و خبری را به من گفتند و مرا بیاد دزدان بدینجا نگاه که اکنون مسجد است
 چون نیک بنگریدم متوجهی دیدم نهاده و فرشی نیکو بر آن گسترده و بالشهای نیکو نهاده و جوانی سی ساله بر آن تخت
 نیکو چپا بر بالش گه و پیری پیش او نشسته و کتابی در دست گرفته و بر آن جوان میخواند و من از آنجا رفتم و در این
 زمین گرد و نماز می کنند بعضی از جامهای سفید و بعضی جامهای سبز داشتند و آن پیر حضرت خضر بود پس آن پیر مرا
 نشاند و حضرت امام علیه السلام مرا بنام خود خواند و گفت برو و حسن سلم را بگو که تو چند سال است که عمارت
 این زمین میکنی و میکاری و ما خراشیم و بچسبالت که در عت میکنی و سال دیگر باره با سرگرفتی و عمارت میکنی
 رخت نیست که تو دیگر باره در عت کنی باید بر استغفار که ازین زمین برگرفته زوکی تابیدن موضع مسجد میکنند
 و بگو این حسن سلم را که این زمین شریف است و خدا تعالی این زمین را از دست شما دیگر برگزیده است و شریف کرده
 تو باز این خود گرفتی و دو پیر چون خدا تعالی از تو بازگستند و تو متنبه نشدی و اگر نه چنین گشته آزار می تو برسد
 آنچه تو آگاه نباشی حسن مثله گفت یا سید و مولای ما در این نشانی باید که جماعت سخن بی نشان و حجت
 نشوند و قل هر مصدق ندارند گفت انا سنعلم هنالك علامت ما اینجا بچسبیم تا تصدیق قول تو باشد تو
 برو و رسالت ما بگذار و بنزد یک سید یا پیر برو و بگو تا بر خیزد و بیاید و آمد و حاضر گشت و متعلق چند ساله که گرفته
 است از او طلبند و بستانند و بدین کار دید تا بنامی مسجد بنهند و باقی وجوه از رتی بنا حیه اردبال که ملک است
 بیار و مسجد را تمام کند و یک نیمه رتی را وقف کردیم بر این مسجد که هر ساله وجود آنرا بیار و نرو و صرف غارت
 مسجد بکنند و مردم را بگو تا ششصد بنده بین موضع و غریزانند و چهار کعبه نماز اینجا بگذارند و دو رکعت نماز
 تحت دست هر رکعتی یکبار الحمد و هفت بار قل هو الله احد و تسبیح رکوع و سجود و هفت بار بگویند و دو رکعت نماز
 امام صاحب الزمان علیه السلام بگذارند بر این حق چون فاتحه خوانند به ایات کعبه و ایات تسبیح رسد صد بار
 بگویند و بعد از آن فاتحه را تا آخر بخوانند و دو رکعت دوم نیز بهین طریق بگذارند و تسبیح در رکوع و سجود هفت بار
 بگویند و چون نماز تمام کرده باشد تطیل بگویند تسبیح فاطمه زهرا علیها السلام بخوانند و چون از تسبیح فارغ شود سر
 بسجده نهد و صد بار صلوات بر پیغمبر و آلش فرستد و این نقل از لفظ مبارک امام علیه السلام گفتم و بگویم
 فکما تامل فی البیت للعقیق یعنی هر که این دو رکعت نماز بگذارد هم چنین باشد که دو رکعت نماز در کعبه
 گذارده باشد حسن مثله بگری گفت که من چون این سخن شنیدم گفتم با خود شکر که گویا این موضع است
 که تومی است در آنجا هاتل الله تعالی الامام صاحب الزمان علیه السلام و اشارت بدین جوان کردم
 که در چهار باغ نشسته بود پس آن جوان من را اشارت کرد که برو من بیایم چون پاره راه ببارم و دیگر باره مرا ببارم

الامام در نسخه بود
من

کیفیت بنام مسجد بکر بن قمر و معجزات امام عصر

۳۳۹

خوانند و گفتند بزرگوار جعفر کاشانی رحمت علیت باید آن بزرگوار اگر مردم ده بهمانند بخوابند و اگر نه توار
خاصه خود بدی و آن بزرگوار بیاری و بدین موضع بکشی فرد شب آنگاه روز چهارشنبه میجویم ماه مبارک رمضان که شبت
آن بزرگوار بیاورن و کسیکه عتی داشته باشد تحت اتفاق کنی که حق تعالی همه دشمنای دهد و بر ابلق و موایی
دارد و هفت علامت دارد بر سینه و چهار برجانی که دالند هم سیاه و سفید همچون درمها پس هفتم
پس از آن کرد و گفت هفتاد و نه روز یا هفت روز یا پنجایم اگر بر هفت روز حل کنی دلیل کند بر شب قدر که
بیست و نهم است و اگر بر هفتاد حل کنی شب بیست و نهم ذبیحه الحرام دور و نیز گوار است پس شنبه گفت
من پیادم و تا خانه آدم و همیشه شب در اندیشه بودم مسیح اثر کرد و فرض بگذارد هم و نزدیک علی المنذر آدم
و آن احوال بودی گفتیم او یا من باید رفتم بدان جایگاه که مرثب برده بودند یکسخت باشد نشان و علامتیکه
امام علیه السلام است یکی آنست که این بخیر ما و بخیر اینها ظاهر است پس نزدیک شیردلیف ابو الحسن رضا
شدیم چون بدر رسیدیم بر سر سیاهم خدمت و بر آمدیم که گفتند از سحرگاه سید ابو الحسن در انتظار تو
تو از بکرانی گفتیم بی من در حال رفتم و سلام کردم و خدمت کردم جواب نیکو داد و اعزاز کرد و مرا بگذاشتند
و پیش از آنکه من حدیث کنم مرا گفت حاجی حسن مثله من خفته بودم در خوابش منضمی گفت حسن مثله نام
مردی از بکران پیش تو آمد باید آنچه گوید سخن او را مصدق داری و بر قول او اعتماد کنی که سخن او سخن راست
باید که قول او را در گردانی از خواب بیدار شدم تا این ساعت فقط تو بودم حسن مثله احوال را شرح
با و بی گفت در حال بفرمود تا بهار این بر نهادند و بیرون آوردند و سوار شدند چون نزدیک رسیدند
جعفر را نیکو بکناره راه داشت حسن مثله در میان کله رفت و آن بر کس که کوه سفند می آید پیش حسن
دوید و آن بزرگوار گرفت که بساوی دهد و بزرگوار و جعفر را می سو کند یاد کرد که من بکر بزرگواریدم
و در کله من بوده است از آن روز که می بینم و هر چند که میخواهم این بزرگوارم نیست نمی شود اکنون که پیش شما
آمد پس بزرگوار که سید موده بود در آن جایگاه آوردند و بگذاشتند و سید ابو الحسن بر رضای الله
عنه بدین موضع آمدند و حسن لم را حاضر کردند و تقاضا از او بستند و دو وجهه به برحق را بیاوردند و مسجد
بکر از آن بچوب پوشانیدند و سید ابو الحسن الرضا رضی الله عنه و بخیر ما و بخیر اینهم برود و در سحر خود گذشت
همه بیاورن و صاحب القلان میبندند و خود را در زنجیر میبندند خدای تعالی شفای عاجل میداد و خوش می شدند
و ابو الحسن مجرب حیدر گوید که به ستفاضه شنیدم که سید ابو الحسن رضای الله عنه در موسویان شریفیم و
بعد از آن فتنه شدی از آن ویرا پاری نائل شد و در خانه شد و سر صند و قرار بدشتند زنجیر و میبندند
تمام شد حکایت آن موضع شریف شمل برای بسیار و مطالب فوائد بسیار که از جمله آنهاست دیدن
آنجا عت نظیر بنی اسرائیل را در بنی نیت و بجهت کثرت فائده و قلت وجود آن در کتاب است

در تفسیر آیه مبارکه و منهم من عادها له

۳۴۱

بما اختلفوا الله ما وعدوه و بما كانوا يكذبون پاره از مردمان یا منافقان کسی است که عهد کرد با خدا و تعالی که اگر در راه او از فضل خود هر چه بخواهد بدهد و هر چه بخواهد از شما بگیرد و شما را از فضل خود بخل نمودن بآن و اعراض کردند و ایشان متجاوزند پس نبی در آورد ایشان را بخل مرض نفاق در دلهای ایشان تا روزیکه رسند بجزای خداوند سبب آنکه خلاف کردند با خدا و آنچه وعده کرده بودند با او بسبب آنکه بودند که دروغ می گفتند و عهد کرده با خدا و تعالی کرده اند که منافق حقیقی بودند که در دل قرار و تصدیق بوجود و تقدیرش نداشتند یا داشتند و لیکن بمقام یقین نرسیده و بنای آن بر پایه محکی نبوده که در همان حال محابده بنای خلاف و عذر داشتند و در دل بنای سر بردن انقدر داشتند یا در حال اگر چه بانی بروفانگستن عهد با خداوند بودند و لیکن بجهت ضعف یقین و زمان بودن چنانچه بجای عجز با و اولاد و عیال و طول مال و خوف فقر و سوء ظن بجهت راوی در کمون خاطر و سودا قلب بخوبی که بر حسبش کلپی امر مشتبّه و خود را خالی سیندا از انصاف و منزه داند از اولی بکثافت و قذارت آنها بلکه خویش را متصف بینه بخلاف آنها و ظهار کند نفست و سوء باقبت آنها را لیکن بجهت آنکه چنانچه از بار یافتند و کمون خاطر بر همه ظاهر کرد و از یک خواستش زن و اندوه و فتنه و دیدن زینت و متاع و آلات زیاد میسر و رفیق و چشیدن غذای لذیذ و مشاهده جامه جدید نه عیبی در دل مانند وفای خودی بخاطر آرد خدا عقده عهدش را اگر بعد از بخت چنین محکم بسته بود بیک متعالی از هوی در هم شکند و پاپیانش اگر بر پشت مایه نین کند نشسته بیک خواست نفسانی از ریشه کند پس آن نفاق کس که با شغور خست یا کرده بود نفاق تازه برای او زاید و خداوند صاحب آنرا با نیرض عقوبت نماید فی قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا مرض دوم که از جانب خداست جزای مرض اولست که خود بر گزیده و بآن متحمل ضعفش بقوت مبتل شود و اگر استوار بود آشکار کرد و اگر اندک بود زیاد شود پس هم توان گفت آن نفاق جلی یا نفاق ضعیف یا مستور که سبب خلف عهد و شکستن بیان بود نفاق تازه آرد یا قوتی در دل فرزند یا پاره از روحی بر وارد و توان گفت که خدایش چنین عقوبت کند چه عقاب خداوندی منحصر بآتش تحسین و سوء حسیم نیست برای دل نیز عقوبت بامقرّر فرموده که در پادشاه مرض یا حصیان اعضا در اینجا با و کند چنانچه کاهی بسلامای آسمانی وارضی عقوبت نماید فلان لغوا انزع الله قلوبهم فاما ان یمن قلوبهم مرض فزادهم رجسا انی حصیه چون میل کردند از خداوند یا دین یا آخرت خداوند نیز بر میانشان نهاده و آنانکه در و کما ایشان مرضی بود از نفاق و شک در آیات خداوندی بر اثر حبس قلب و قذارت نفسانی رجسی تازه افزوده و این کذب در محابده با خداوند و نفاق در مرتب مذکوره را استقامت بپایان علامتی است و صریح و نشانه است استقامت را که بپایان آن هر خود دستگیر داند که او کاذب است یا صادق مؤمن است یا منافق پیکارنا بجهت و در دل بنده یا زبان در مقام هر آنیکه گوید و اجمال میزان شناختن صحت و کذب آنرا محابده

میزان شناختن صدق و کذب مجاهده که در آیه است

۴۷

برای خودش اگر نفاقش پوشیده و در خود احتمال خلاف ندید و برای دیگران آنکه ببینند اگر آنچه را در دست انداخته
اموال و قسام ملاذ از ملک و عقار و مویشی و مرکوب و فرش و جامه و اثاث خانه و زور و سپهر و غیر اینها هرگز
زیاده از آنچه با حق استیاج دارد و بی اورشته زندگیش از بهیم بسته شود نگاه ندارد و آنرا هرگاه که بدستش آمد
در راه خداوند انفاق کند چنانچه مکرر در چهار رسیده که فضول محاش را نگاه ندارد و در صفات مؤمن فرمودند
آنست که فضول کلام را نگاه دارد و فضول محاش را انفاق کند بلکه در کتاب جعفر بن روایت از امیرالمؤمنین
علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله که پشت بنی و او گریه میکرد بر پشتش میگفت الحمد لله که مرد بشمارت
یعنی شمسید شد و معلوم میشود که این در باره غزوات آنحضرت بود در سواصله علیه و آله فرمود و باز دار
خود را این زن یعنی مرده خود را بخاطر جمع تزکیه کن فلعلک کان یجمل بما لا یفترک و یقول فیما لا یغنیه پیشاید
پشت بخل محور زید با آنچه اگر انفاق میکرد ضرری با دینم رسید چون از فضول محاش بود و سخن میگفت در آنچه
نفعی با دینم رساند و معلوم میشود که این دو صفت و کردار که بنظر شناعی دارد و نه قبحی در نزد خداوند بخیر
بگویند که مانع میشوند شهادت را از تاثیر و حال آنکه فرمودند بالاسی میبایست که دیگر است تا برسد بکشته شدن
در راه خداوند که نیست برتر از این هیچ نیکی مخصوصا اگر در کاب و هالیون آنجناب باشد پس اگر در قمار خود
چنین باشد در عهد خود صادق بلکه بجز آرزوی مال برای صرف خیری برای او هر نویسد چنانچه در مساجد
برق مرویت از جناب صدق علیه السلام که فرمود بدینست که بنده مؤمن فقیر تر نشیند میکوید پروردگار را
روزی کن مرا تا چنین و چنان کنم از نیکیها در اینها خیر پس هرگاه دولت خداوند اینرا از او که در نیت
خود صادق می نویسد خداوند برای او از هر مثل آنچه میخواست برای او اگر میکرد آنرا در راه خداوند
بسیار عطا و کریمست و دینم در اینجا رویت کرده که هیچ مؤمنی نیست که قرار داده بفرستد حق و حسن با
چیزی از خیرت را پس عاقل شد میان او و عمل عاقلی مگر آنکه می نویسد خداوند برای او آنچه جاری کرده بر
نفس خود در دنیا و اگر یاد داشتن زیاد می از اندازه استیاج و دل نیکدان از محبت آنرا و انفاق نمودن در
راه خدا طلب مال دیگر کند که از آن بفقیر و در عهد خود و کاذبست و در همین معاهده برستی مانی نیست بر وفا
چه آنکه که او را نکند و حال بر انفاق آن زیاد می که دارد و نیت دهد در نظرش نگا هاری آنرا باینکه شاید چندی
بعد از این باو محتاج شوی با عیالت زیاد شود یا فرزندت پس از تولدی نیاز باشد یا نسیاست نیست که
تو را دیگران چنین ببینند و نظایر این از مرغبات حفظ و مخوفات انفاق همانکس بعد از رسیدن مالان
با او خواهد بود چه آن شیطانست که حسب موده خداوند و عده فقر بانسان میدهد و در وقت قصاص
که الشیطان بعد که انفق یا انفق آره است که احضرت الا نفس الشیخ بخل و التماس در او موجود و صراحت
و چنانچه حال از عهد این و بر نیاید با ضعف آنها بجهت کمی ثروت که لازم دارد کمی حرص و قلت یاطمین

درمیرن شناختن فضول است با زندگی

1254

مؤکلین برادر بعد از آمدن مال جدید هرگز قوت مقاومت آنها را نخواهد داشت یا زیاد شدن عرض و طول ایل
و کثرت شیاطین و بیشتر این جماعت از روی حمل نصف یا پنج از غیر آن و تمیز دادن فضول معاش از ضروری
و توهم حجاب داشتن با آنچه دارست در نزد خود فضولی تصور کنند و هر چه دارند آنرا از ضروریات زندگی
خود شمرند و از این جهت پیوسته در وادی نفاق حیران و دور مقام زیاد کردن منقبت و خسران و بسیار کم به
آنکه در ممال خود زیادی از حجاب نیستند پس بر آنانکه اراده دارند که بهرستی با خدای خود چنین معامله کنند
و از شر مکتب عجمین و بعقوبت نفاق مبتلا نگردند لازم است اولاً شناختن یا پنج از غیر آن پس
اتفاق زیادی پس معاهده خدای و اصلش این است و از بهر صحابه جناب ابوذر رحمة الله در کلام خود
که البته شنیده بود آنرا از رسول خدا صلی الله علیه و آله می شنیدیم اجمالا این فرمود چنانچه گذشت در مقام اول از
با هم از جناب صادق علیه السلام که ابوذر گفت فرمود دنیا را دور هم که اتفاق کنی یک دهم را بر عیال
خود و یک دهم را بقتل و پیش بر خیزد خویش و در هم سیم ضرر میرساند و نفع نمی خشد پس آنرا بخواد و بگردان
دنیا را دو کلمه برای طلب جلال و کبر برای آخرت و سیم ضرر دارد و نفع نمیدهد خواه آنرا دو غرض از جناب دهم
و کلمه مثالست نماند در این دو چنین کنند و در باقی ملاذ دنیا بی انجام هر چه خواهد کنند پس باید نظرات قلبیه
و نظرات چشم و خطوات پا و سکناات و حرکات و اشارات بتائید حق جل و علا یا برای تحصیل نفعی از
منافع محله دنیا برای خود یا غیر بوده بخو که مانع از یاد خداوند و باز دارند از فکر حجابش نباشد و یا برای
آخرت و شیخ ابن هند روایت کرده از حضرت صادق علیه السلام که فرمود بجایی بن موسی ای عیسی
همه مال عالم را از خود عزل کن و جهت گرفته نزد خلقش و امر کرده ایشانرا که بخورند از آن بمیان روی بمیانند از آن بسیارند
و پوشند از آن بمیان روی و نکاح کنند از آن بمیان روی و سوار شوند از آن بمیان روی و با بقرا بنزل
کنند بر فقر از نمونین پس از این تعب که گردانند بخورند از آن حرمت و آنچه بنوشند از آن حرمت و آنچه
پوشند از آن حرمت و آنچه نکاح کنند از آن حرمت و آنچه سوار شوند از آن حرمت و در کاف مرویت
که جناب صادق علیه السلام نظر کرد بر سویی فرشته در خانه مردی پس فرمود فرشته بر اهل او و
فرشته برای مناشی و فرشته برای شیطان و آخر خبر در خصال چنین است که در اثر چارم مال شیطانست
و نظیر این خبر را از رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز روایت کرده و نیز در کاف مرویت از جناب که
فرمود که بنا کند فوق آنچه محل سکناست و است روز قیامت تکلیفش کنند که او را برادر و دیگر
از جناب است کرده که فرمودم بنایک نیست برای کفاف پس او و بالت بر صاحب خود روز قیامت
و در مسافیه مرویت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود هر که بسیار بنشیند راحض ریا و سمعه بر یاد
نرا خداوند روز قیامت از زمین هفتم درشتیکه او آشی است که شست و آب از او پس از طوق میکند و در

12/14/43

١٥٠

حکایت ثعلبہ و سوسو عاقبت او

145

[illegible]

حدیث شریفی و حقیقت توکل

ع ۳۲

تواند از نهالتی برود و خیری پسیند که ای پسیند که ای گذارند تا بودیت که از تصرف در آن محروم است
تعب حفظش از او و نفخش برای دیگران پس او را چاره نباشد که سوال آنکه دار است ولی نیاز اگر خواهد هر دو از
خرینه اش پسیند که نشود و اگر بد از روی مانع و عیبتی که در او نکرده بجهت سلامت و بخلیت که دستش را
گیرد سائل هر آنچه الحاح کند ملال نکند و اگر سئلت فلتی باو نرسد و آبی از رخسارش نریزد هر چه رد کند محروم
نماید باز هر بندگی و مزد عبودیت باقی است و اگر صادقانه کسی در کمرش را گوید کفش از زیر خالی نیست مصیبت
ندارد که بخشش را در نظرش قبیح و مساک بماند و خزانة نعمتش را اندازه و بختی نیست که چون بر دارد
از آن چه سبک بگذارد نه برای خود و وقتی محبت نموده که در غیر آنوقت حاجت خویش نشود نزد او برود و نه در باقی
دارد که بی دادن رشوه بتواند از او عبور نمود و بختی نباشد که بویهم اندر آید و در خزانه اش نباشد و در آن خزانه
چه سبک نباشد که کاهی در آن حاجت قدش سبک بلیل بر دهن بن موسی حکیم و به دست کرده از نوبت
بکالی که گفت دیدم امیر المومنین علیه السلام که پشت کرده و شتابان میرفت پس کفتم امولای من کجا قصد
کردی فرمود بگذار مرا که از روی من پیش انداخته مرا بسوی محبت بستم امولای من آرزوهای تو چیست فرمود
دلسته آنها را آنکه از او است و بی نیازم از ظاهر کردن آنها را به غیاب او بنده را کافی است در تادیش
که شکر بفرارند در نعمت او و حاجات خود غیر پروردگار خود را پس کفتم یا امیر المومنین من بفرض تو شش
ترسانم از حرص و نگرستن بسوی طعام دنیا پس فرمود بمن بگفتی تو از پناه خایه نبر و که من سارنیم کفتم دلالت
مرا بسوی او فرمود بدست که خداوند عزوجل میرساند آرزوی تو را بحسن تمسک خود و تو طرازم آید شوی نیست و قصد
خود روی کردن از بلائی سخت که در دل داری اگر تو را مهلت داد در اجابت پس من ضامنم از روی و آن منقطع
بسوی خداوند زیرا که میفرماید قسم بعت و جلال خودم هر گاه قطع میکنم آرزوی هر که بغیر من امید دارد و بنا به یک
و هر گاه میبشتم او را جامه خواری در میان مردم و هر گاه بدور میکنم او را از ساحت هر بن خود و هر گاه
جست میکنم او را از وصل خود و کم و بیقدر میکنم یا دور آنگاه که عاقبت کند غیر مرا آیا آرزو مند است و ای برادر
برای شدا این خود غیر مرا و حال آنکه بدو شش تن سختیاید است من است آیا امید دارد سوای مرا و حال آنکه منم زنده و
باقی میکوبد در پای بندهاں مرا و حال آنکه آنها بسته است و او میکند در مرا و حال آنکه باز است پس کفتم آنکه
امید دارند بمن از برای چه مهابی بسیارش پس من پیشین را نا امید کردم کرد از روی بندهاں خود را
متصل بخویش و کرد اندم امید بامی است از ذخیره برای ایشان در نزد خود و بر نمودم آسمانهای خورا از کسانی که
ملالت نمیکند از تسبیح من و هر گاه ملالت کرد که نه بندند و بار میامانج میان بندهاں من آیا نمیدانند آنکه که بنیاد
کرده او را بلای از بلاهای من آنکه مالک نیست احدی بر دوشتر آنکه از ملائین من پیشین بنده رو به سبک رواند
بسیار روی خود از من و حال آنکه باو دادم چیزی را که از سبک سوال نمیکند و آن

غیر

شرح مطلبیکه باید آنرا از خداوند خواست یا نحوست

بسم الله الرحمن الرحیم

غیر من سوال میکند آیا من چنین میدانم که ابتدا عطا میکنم خلق خود را بعد از آنکه از من سوال میکنند پس اجابت نمیکند سائل خود را یا بخیر من بنده ام مر بخل نسبت میداد یا دنیا و آخرت از آن من نیست آیا کرم وجود من نیست آیا فضل و رحمت بدست من نیست آیا نه انست که از دنیا با آخرت سرگردم بسوی من پس که قطع میکند آنرا از من و تشاید که پسند و ارشوند آرزو مند آن از غیر من قسم عزت و جلال خود اگر چه کم آرزوای اهل من و آنرا از نگاه عطا نماید هم یکسر از ایشان کم نشود از ملک من مقدار پاره از عضو مورچه و چو نم میشود عطا نیکی من و از یاد کردم ای چه عذاب که برای ما پوسیدن از رحمت من است ای چه عذاب که برای کسی است که مرخصیان کرده و جمله آورده بر حرم کردای من و مرقت نکرده مرا و کشتی کرده بر من آگاه حضرت مناجاتی به نون تعلیم فرمود که آنرا در حقیقه مانیه علویه ذکر نمودیم و همین شکر بر لطف کافی است از برای ترغیب توفیق فقر و محتاجین بسوی در خانه رحمت خداوند غنی قادر دانا باحوال عباد و خواستن کشف مہمات و بکمال مرهم خود را از جیبی و کتبی دنیوی و آخرت در خلی و خارجی از جناب حدیثش با صدق در سوال چه اگر در مسئلت خود کاذب باشد ناچار خائب بر گردد و در دستن سوال صادق و کاذب و تمیز دادن خواهش بجا از خواهش بجا هر بیت مهم و لازم بر سائل مسلم و کاه شود که مطلب است بجا است و لیکن خواستن آنرا خصوص این سائل بجا است و خواهش این احوال که بصری از حوائج و مطالب انسانی چنانست که هیچ کس در هیچ وقت نتواند آنرا بخوابد از خدا و ندو صراحت سوال آن از حضرت احدیت چون طلب لیکن مقام نبوت و امامت بلکه درجات عالیه از علم و معرفت با عرض از جمیع مقامات و سبب تحصیل آن و مشغول بودن با آنچه زیاد کند نادانی و پیرید و شک و خواستن تمامی آنچه در شرع حرم شده و آنچه سبب باشد برای اختلال نظام عالم و شمال انجمن از آنچه سائل را قابلیت نباشد یا حاجت حرم باشد و در مصالح مر و است که میرا موافق علیه اسلام فرموده ای صاحب عا سوال مکن چیزی را که حلال نیست و چیزی که نخواهد شد و بعضی از آنها چیز نیست که هر کس در حال بصر مکان باید آنرا نخواهد و تصریح کند و اصلاح نماید در انجام و اجابت آن بصر و سبیل و راه که نوبت توسط آن با آنها رسید و همان کند وصول آنرا و برای آنها حدیث نیست معلوم و مقداری مشغول مقامی محبت که چون بان رسید بر سائل سوال دیگر جانی نماید چون تشنه که آبی طلبد چون با و دادند و نوشید برای طلب لیکن آن محلی نماید بلکه بصر درجه آن اگر رسد باز بر تر از آن درجه باشد که باید طالب است در سوال نمود تا جان در بین و روح در قالب است چون فقر و رضا و خوشنودی و محبت و بهشت و درجات آن و برکت از دوزخ و درکات آن و هدایات خاصه و بعضی اخلاص و حقیقه توکل و صدق تسلیم و نورانی شدن دل و شرح صدر و قوت معرفت و زیادتای ایمان و کمال یقین و تمام رضا و وقت قلب و نظر آن و باطن از آنها حاجاتی است که رو می دهد با انسان و مختلف می شود سبب اختلاف زبان و حالات و اطوار و امکنه و در طلب آن نیز مخدوری و این پر دو صنف است یکی آنکه

نباشد

در عده موانع استجاب دعا که در پیش خلاق موجود است

۸۴۳

خداوند برای آن رهبری مخصوصه و سببیت نه قرارداده که باید ازین راه آنها را بدست آورد مثل و حیات از تکالیف و مستحبات و محرمات و مکروهات و مباحات و توابع آنها که بهیت عامی از راه تقلید و عالم از کتاب است و عقل قطعی بر آنها طفر یا بند دوم آنچه که برای حصول آنها راهی مخصوص معین نفرمودند مثل شفاء مرض و ادای دین و وسعت روزی و تخلص از دشمن و نجات از ممالک چون طاعون و وبا و کرم شدن در میانان و مصاحبت دوستان و مفارقت دانیان و روزی شدن فرزندان و بقا در آن معرفت مال کار نیست و اطلاع بر خیریه امریکه اراده کرده آنرا و امثال اینها از جوامع که نه و سبب است طلبیدنش غالباً و نه محذورت در آن و اگر در مقام طلبت نماز غیر خداوند نخواهد و اگر از خدای خود است یا چون قسم دوم که سئوالش و سبب بود باید از بابش درآید و یا ترشش نخواهد و چنانچه بزبان آنرا میطلبید بگردار و رفتار خلاف آنرا طالب نشود و اظهار کرم است و عرض کند چون طالع نیست هرگز که عیال خست میارنگند و مشغول انواع معاصی که در آن حال استغفار کند و سائل مال که دل بدیگر بسته و چشم بر دست و لرم مثل خود و کاشسته و شب روز با قسم تو مثل و انواع تذلل خود را بر ایشان عرض نموده و فقر خویش را بر آنها نموده چه اینها است اگر چه بزبان اندیشه اخوانند اما بل و بگردار بر در خانه اغیار بسته اند بزبان با خدای را زگویند و بل و جوامع برای ذات مقدسش صدانبا گیرند بلکه باید بل از دیگران مأیوس و یا خدای خود مأیوس همه را فقیر و عاجز داند از روی حقیقت و وجدن و خدای را مالک قادر عالم حکیم داند بشایه و عیان در واسطه بودن روز و رسیدن نعم الهی بشیر را چون گشتی و حیوان بار بر پندارند و گفتگو و بخششده میل و نفر تراب اما جو حضرت احدیت کسیر انداند بخود و اعمال نا شایسته خود بدقت نکرد و حساب خود را از نفس چون شریک ان شریک عدوی خائن مکار و خیانت خود را در امانت الهیه از جوامع و قوی و موال که با دسپرده بر خود معلوم نماید که تا چه حد تقصیر و تقصیر کرده و از حدود شرع تا کجا تجاوز نموده و سستی چه مقدار سیاست و عقوبت شده و از اساحت قرین مقام لطف و احسان تا چه اندازه دور افتاده تا بر او کثوف و هوا ید شود که سزاوار حال و مناسب افشاش رسیدن عقوبت است نه نرفل رحمت و بخوای کردار و نتیجه اعمالش دین انواع نعمت است نه الهی نعمت مقام شرا با این ستر نه حیران مقام دندی سیند که بر در خانه صاحب مال بجهت سئوال بسته اند و میدانند که صاحب خانه از دندیش مطلع و بر تعذیبش قادر و لیکن با مسید و سعت کرم و عفو در می یگوید و چه سبب میطلبید که اگر داد جز کرم بی اندازه سببی نیاید و بقدر مال کمی استحقاق نیست تا آنرا ملاحظه نماید و اگر ندانظنی ننمود و سستی محروم نکرد چون با یاسی چنان از مخلوق و خوئی چنین از رب بجهت شقاوت نفس کردار نیست و طبعی بی سبب از دریایی کرم بی سادگی نیست مالک الملوک اگر حاجتی خواست و سئوال کرد سائلی است صادق که وعده را با پیش دادن بلدان بهمانچه خواسته یا بتر ازین که حاجتش

در عمده موانع استجابت دعا

(۳۴۹)

بلکن پیش و بجا شل صلح است در دنیا یا آخرت و بیشتر مردم بجهت غرض داشتن اخیالت و دستن خود را برستی هر قدر
 لطف و مرحمت و نیکوین در خویش که قابل مواخذه و رفتن اگر باشد براندن استغفار بر زبان و بیشتر
 تاثیر را در اذکار و ادعیه و ختم مانند خواص اشیا از تدبیر و تخمین و ترطیف و تخفیف و تسهیل آن که در تاثیر محتاج
 نبود بوجوب هیچ حالت نفسانیه و هیچ صفاتی از صفات رفیله و ارباب نافع نباشد ضرر ایشان از ادعیه و او را در
 پیش از نفسی است که در آنها مستحق و از آنها مستحقند زیرا که از عالمی مثلاً و عالمی برای حاجتی مخصوص کینه
 یا در کتابت است بیشتر پسند پس از آنکه حاجت بخوند با غذای حرام و لباس حرام و مکان حرام و شغل حرام
 و غیر این از رفیقین بسیار و قلب پاک خراب و یران عاری از صفات اهل ایمان پس اینهاست طایفه ای در عقب آن
 بلا فصل نیست پسند پس که ای بد عابد گویند که من بظلمان دعا اعتقاد ندارم که مگر نخواهم و اثری ندیدم و کاهی و اسطر
 و شام دهند که چه دروغها گویند و مردم فتنه و بسا هست که در بالاتر از ایشان شکستند و در اصل درین
 است شوند و از کثرت جهالت و غرور در خویش مانعی نیستند و از همه معائب خود را منزه دارند با آنکه در
 قسم اخیر از اقسام حاجات که غالباً ادعیه و اذکار و زحمات انجام او خوانند علاوه بچاقا بلینی محل عدم استحقاق
 اجابت در بیشتر ایشان موانع دیگر است که با حسن حال استحقاق او را مجابت را جمیع میشود مثل مضرب بودن
 آنچه خواسته بحال او اگر چه از نادانی حسی که در او پنداشته یا مالی خواسته و بسبب طغیان او است و درین
 خواسته و مایه بردن ایمان او است و فرزند خویسته و دشمن جان او است و شفای طلبیده و مرض
 مورث بخیران او است یا بحال نظام عالم چون عاجز از تحمل گریه که در فصل آن سر ما خواهد که بجهت شخص او
 از تمام منافع که از برای انسان و حیوان و نبات و جمادات و ملک برای خود داعی دست کشند و بکسر در سوخته
 تشخیص صلاح و فساد و قبیح این رقم حوائج را علی بایست کامل بصیرتی تمام و یابیدی سادگی و نفی بی هویت
 با دقت و نظری در عواقب و در بزرگی مراد همین پس که نوح علیه السلام با تمام نبوت بجات پس خود را
 خواهر پس خطاب به ساداتش من اهلک الله عمل غیر صالح فلا تسکن ما لیس لک به علی انی اعطاک
 ان تکون من الجاهلین قال رب انی اعوذ بک ان اسئلك سالتک به علی و الا لا تغفر لی و تغفر لی
 اکن من الخاسرین اسی نوح این پس پیرو تو نیست صاحب عمل ناشایسته است پس نخواه از من چیز را که دانا
 یستی بصلاح او و من بپند میکنم تو را که نباش از نادان یعنی بصلاح و فساد آنچه را خواهی گفت پروردگار من
 من پناه میبرم به تو از بیکه خواهی از تو چیز را که دانا نیستی یا یعنی بصلاح و الا بهر باشهوی میباید که میخواهی
 اگر مرا نیامیزی و جسم منی میباشم از زبان کاران و هم از آن تدبیر است و ایستاد عزت و طلب غنم و ترحم
 بجهت صورت آن دعا بود که باندنستن بصلاح مطلق نفوذ در صلاح و کفر نه مقام اینجا از آن بزرگتر است
 را با علم بصلاح مخیر چه بخواهند چه رسد با اینجا که ندانند این قضیه و ستودنی است برای توبه و توبه

در آنجا که وجوب استسوال مخلوق

۳۵۰

از کوم دانش پیش که تا صلاح حاجت را با بصیرت تمام نفهمند نخواهند و با فهمیدن مغرور نشوند و منجر بسؤال
نکنند که خطای ایشان پیش از صواب پوشیده از ایشان زیادت تر از ظاهر شده بر ایشانست و با اینکه
باین دو مانع بزرگ که یکی نه شدن استحقاق و دیگری نبودن صلاح است و سایر موانع جزئی که در باب
آداب عاقلان شده اگر دعائی مستجاب نشود و سایر اعطای فرایند محل تعجب و استعجاب است که چگونه سائل و
سؤالش از چنانک اینگونه را باشند و از برای آنچه گفتیم شواهد از آیات و اخبار بسیار است که مقام ذکر
آنها نیست و در توضیح بگایست که حاجت ندارد بدلیل و چون دانستیم که انسان فقیر عاجز بایستد
کنند اما از غنی کریم و حاجات خود را نخواهد اما از قادر در رؤف رحیم و این را خواندم و آثار توحید در ذات و
صفات و افعال خداوند تبارک تعالی است چنانکه در دل از روی بران و وجدان و مشاهده و عیان قیاس
و اذعان نمود که نیست خالق و مازنی جز ذات مقدس یگانه در صفات کمالیه منزله از غیر و جل و حسب و
و سایر نقص که هر مضطر ناچار با و پناه برد و هر غریق از او نجات طلبد بسته از غیر خدایا قدس شریف
نمی تواند خواست زیرا که او را مانند خود فقیر و عاجز داند و هر که فقیر از مثل خود چیزی نخواهد مگر در آنجا که نفسش
الهی او را حواله بر مخلوق کنند و اذن بسؤال از غیر دهند که در آنجا سؤال رواست بلکه گاهی وجوب گاهی
مستحب شود با هر قربت حالت قلبیه که در دل محض فرمانبرداری سؤال کند نه آنکه او را مالک نفس و نفی داند
اگر فرمان نرسد عوام یا مکر و هست که بالاخره خود را آنجا کشاند پس گفتو شد که سؤال از مخلوق احکام
مختلفه باشد اول وجوب دانستن در سؤال از علوم و جنبه عیسینیت که هیچ انسانی را چاره از این
آنها نیست چون معارف حق و عقاید دینی که جل بآنها خلد آبدی آورد و در دنخ و معرفت محاسن
و جوارحیه که در هر حال نگذارد است ترک آنها و ارتکاب ایشان دخول جستم آرد یا عذاب بر رخ و قیامت
و اجابت علیه قلبیه و جوارحیه هر آن یا روزی ماه یا سال که در کتب فقه و خلاق مشروح شد پس بر نادان
و جهل است تعلم این علوم از ایشان بآداب و شروط و ترتیب که در محاسن علما آیات و اخبار بسیار که امر فرمود
در این سؤال علم از علما ذکر فرمودند و دیگر وجوب شود در حال اضطرار و خوف هلاکت نفس از ذکر سبکی
یا تشنگی یا سرمای یا گرما یا و اما آنکه در بیابان و بسته شدن راه چاره جز از یا سب سوال که در آنوقت بقدر
و جهل شود و در کتاب دعائم الاسلام روایت که حضرت باقر علیه السلام فرمود روزی بعضی از ائمه
خود که رو گفتند سائید سائید پس مردی از صحابه پیش که در آنجا حاضر بود گفت ای فرزندان رسول خدا ای سائل میگوید
که سبکی مستحق نیست فرمود شاید که سبکی که اعتقاد کنند مستحق نیست و او مستحق باشد پس نازل شد در بیان
پناه میبرم بخداوند آنچه نازل شد به حقوب انهم گفت چه نازل شد به حقوب فرمود که یعقوب سبکیست هر روز بر
عباد خود که سبکی سبکی است که در بر ایشان از طعام باین کو سفند آنقدر که ایشان را کافی باشد و در عطر و

در ذکر جایگاه و جاست سوال از مخلوق

۳۵۱

پیغمبر بود از پیغمبرین که عمرش بود در نزد خداوند و کسی با او نشاندشت پس خود را گننام و هر خود را بپنهان نمود و مشغول سیاحت شد و دنیا را ترک کرد و مشغول نشد بیک چیز جز آنکه اگر کسی او را بطیافت میکرد می پستاید بر در خانه پیغمبر یا اولاد پیغمبر یا اصحاب و سوال میکرد و چنانچه اهل سوال میگویند پس اگر بقدر آنکه سدرتقی شود کنشی یافت از بی شغل خود میرفت و از مسکنت مستی میشد و عبورش شریک یعقوب افتاد و ایشان از خوردن طعام فارغ شده بودند و مانده بودند در نزد ایشان زیادتی بسیار پس سوال کرد و عرض نمودند نه با و چه کرد و او را برگرداند و طول داد ایستاد و بنا بر انتظار چسبید که نزد ایشان بود تا اینکه ضعف کرد سنگی و ضعف طول ایستادن بر او غالب شد و از پا در افتاد و شش کرد پس بحال نیامد تا پاره از شب بگذشت و دید او یکم بر او گذشت و چسبید با و که بان زنده ماند پس بگشت و در بهائش یعقوب ملکی را در خواب دید که نزد او آمد پس گفت ای یعقوب پروردگار عالم میفرماید در محبت تو و محبت دادم و نعمت را بر تو تمام کردم پس بگفتند بر در خانه تو پیغمبر از پیغمبرین من که مکرر است نزد من و او بطیافت شده بود پس تو و اوست را در عرض میکنید و حال آنکه در نزد شما بود از زیادتی آنچه بر شما انجام کردم آنقدر که اندکی از آن او را زنده میداشت پس با و چسبید و نادید و او را برگرداندید که از غیر شما سوال کند تا آنکه غش کرد و افتاد و بزین چسبید در پیشتر ششش و تو بر فرشت خود سیر و در آنچه بر تو انجام کردم یعنی فرشت خود بخت لطیفی و شاهرود و در نظر من بودید قسم بحضرت و جلالت که تو را مبتلا کنم ببلایه که درستان شود برای آیندگان پس یعقوب از خواب برخاست ترسان و بمحراب درآمد و مشغول گشت تا صبح آنگاه پسر او آمد و داد و استگت کردند بر درن یوسف را بزمه خود پس حضرت آنقصه را تا آخر نقل فرمود و مقصود از این حدیث شریف اثبات بردن اضطرار است تمام خوار است و کریم است سوال تا آنجا که بسیار مشکب است آنرا در مسافر کافی از جناب صادق علیه السلام روایت که فرمود چون تنگ شود بر یکی از شما با پس اعلام کند برادر خود را و اعانت نکند بر هلاکت جان خود و در مصالح از جناب بخت است کرده که روایت سوال کرد در سه جاده خون که از همه جا منقطع شده و دیتی که سنگین شده و حاجتی که از سختی بزین چسبید صاحبش و نظیر آنرا از جناب امام حسن علیه السلام روایت کرده که بسایر فرموده حلال نیست سوال کرد یکی از حسیه پسر و مثل آن بیاید از رسول خدا صلی الله علیه و آله دو حس استجاب مثل سوال از انواع علوم و کمالات و آداب سن که وجب نباشد و بهتر آن عیسای و کفایت و تعلم پاره از صناعات و صرفه که در شرع ممدوح و سخی است چون زرع و ساحت و کتابت و کاشت و زحمت و چراندن مویشی و غیر آن و شاید پاره از موارد سوال بل فرض استجاب بتوان کرد چنانچه در مباح بیائ انشاء الله تعالی و سوال از نفس حق و نقیض و حاشی چنانچه در کافی مرویست از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمودم که محبت پیدا کردی از شما برادر من خود را پس سوال کند از او از مشرق و اسم پیشین قبیلش

در ذکر بابائیکه حرام است سوال از مخلوق

۳۵۲

و غیره اش بهر آنکه از حق واجب و صدق برادر بی انت که پیر سلاز این والا میفرستد حقیقت است و بسیار
 قربا لاسناد از پنج باب مرویت که فرموده است چه نیست که از جفا است اینکه مصاحبت مردمی با مردی
 پس پدر از کسب میا و انچه و در س کافی مرویت که پنج باب مرویت از عا جز ترین عا جز مرویت که ملاقات
 کند مرد و پس او را از آنکه خوش آن بد پس پدر از کسب میا و انچه و در س کافی مرویت که پنج باب مرویت از عا جز ترین عا جز مرویت که ملاقات
 حرام یا عمل حرام یا علم حرام چون کمانت و تنجرات و شعبه و سوال از مصیبت آنکه در خلوت مرتکب شده
 و سوال غنی در غیر مقام ضرر و حاجت به طور دشمن غنی خود و غلبه از نمودن فقر در نزد آنکه چسبند به با و
 مکر بهجت فقر یکله از او فمیده و در او عقاید نموده بد پس سوال از کسب میا و انچه و در س کافی مرویت که پنج باب مرویت از عا جز ترین عا جز مرویت که ملاقات
 که فرموده که سوال کند از مردم چیز برادر نزد او است قوت آنرا و از او پس از مسفرین است و بنیز
 از پنج باب مرویت کرده که فرموده فقرند که بلطف و رحمت نظر نمیکند بسوی ایشان خداوند در روز قیامت
 و تزکیه نمیکند ایشان را و برای ایشانست عذاب دردناک دیوت از مردن و فحش گو که از حد در گذرد و آنکه
 سوال کند از مردم و در دست او است آنقدر که اگر چسبند به با و غنی باشد و در س عا جز مرویت که پنج باب مرویت از عا جز ترین عا جز مرویت که ملاقات
 مرویت که هر که سوال کند بی احتیاج پس گو یا که شراب خورده و در س عا جز مرویت که پنج باب مرویت از عا جز ترین عا جز مرویت که ملاقات
 که هر که سوال کند از مردم و در نزد او است قوت سه روز ملاقات میکند خداوند را و در روزیکه ملاقات میکند
 یعنی ثواب عا جز مرویت که پنج باب مرویت کرده که فرموده فقرند که بلطف و رحمت نظر نمیکند بسوی ایشان خداوند در روز قیامت
 که سوال کند بی حاجت پس میگوید که آنکه خداوند او را محتاج میکند بآن چیز و جز امیدوارانجه آنکارش و در س عا جز مرویت که پنج باب مرویت از عا جز ترین عا جز مرویت که ملاقات
 سر ائرم و است که حضرت باقر علیه السلام فرمود میبینم که محمی شد اگر بداند سائل که چیست در سوال
 سوال نخواهد کرد و احدی را احدی را اگر بداند دهنده که چیست در دادن رد نمیکند احدی را احدی را آنکه فرمود
 محمی شد هر کس سوال کند و حال آنکه غنی است ملاقات کند خداوند را و روز قیامت بار خشنود و پیشین
 البتة شوق از قبضه بن مخارق مرویت کرده که گفت بنزدیک سؤل صلے الله علیه و آله آمدم در دیتی که بر ما
 لازم بود گفت باشن نزد یک ناما معا و نکتیم تو را بر آن و بد آنکه سیر احلال نباشد که سوال کند آنکه
 یکی از این سبب بپادیتی که بر او لازم بود و او آن قوه ندارد سوال کند تا آن دید بگذارد آنکه نیز سوال کند
 تا کفایتی آن پیشین بر او پس اساکند و نیز سوال کنند که سبب که در اویش بود و او چسبند به با و غنی نباشد و سبب که سران
 قوم او بر درویشی او گواه دهند و نیز سوال کنند تا قوامی آن عیش بدست آرد آنکه نیز سوال کنند و آنچه
 بیرون این باشد و سوال حرامست خداوندش حرام خورده باشد آنچه از خورد و بنیز آن حضرت فرمود
 سوال نده را بجای آنکه چون با پیش خدا می شود بر روی آن سبب که کوشش نبود و از اقسام سوال حرام است
 سوال کردن از علم و مال کسی که سوال کردن از او ذیت باشد او را بملأ خطه یعنی حیات چون رسیدن

مفسده اول و دوم از مفاسد سؤال

۳۵۳

و کشف حال که در ستر آن می‌گوشید و غیر آن چها می‌گفت و آن از برای سایر اقسام سؤالت که
 در محل در گذشته نباشد مگر اندکی از موارد که شاید بتوان حکم با یا خائن کرد و چون شدت و خفت که هست در ستر
 موضوع از روی شدت و خفت آن خراست و ضرر عقلی یا نفسی یا بدنیست که در جمیع افراد است یا پاره‌ای از آن که
 که معین نیست مثل بیان و قسوت و بی‌غیرتی که در خوردن یا آشامیدن یا استعمال نمودن بعضی چیزهاست
 و کم شدن و قزو احترام و تحقیر آبرو و افتادن از قلوب که در کردن پاره از کارهاست و جرئت و بی‌سبب
 در ارتکاب جرم و احتمال رسیدن ضرر از حیوان یا شیاطین در جمله از حالات نخلی و غیره و احتمال آن در اولاد
 و جماع در اوقات محضینه و ضرر سؤال هم ضرر ناموسی و عرضی است و هم قلبی و دینی پس که هست آن در
 نهایت شدت باشد بلکه نبی از آن در کثرت و تعدید پیش از پاره معاصی است بلکه در بعضی اخبار تصریح
 بحرمت مطلق آن شده مثل آنچه این فہم در عده روایت کرده از جناب صادق علیه السلام که فرمود
 لو علم الناس ما علی من التوزع ما سئل احد احد الا ان سئل ما یبذل من قدر کفاه برا و ثبت شود سؤال
 نمیکرد احدی احدی را و بعد از معلوم شدن مفاسد او چنانچه بیاید مشکل خواهد شد جدا کردن او از سلسله معاصی
 و آن چند چیز است که بعضی از آن از مقدمات فریب کفر و در حدیث است **اول** افتادن ظل در بنیان جود
 و سنت شدن ارکان او چنانچه دینی و چگونگی جمع می‌شود عقاید جازم و یقین بابت بوجود یگانہ داری
 تمام صفات کمال و سزاوار نبودن احدی از برای عبادت و تدلل و استکانت و استعانت جز ذات
 مقدس و نبودن خالق و رازقی و مالکی و کاشف کبری و بر طرف کننده همی و غمی و بر آورنده حاجتی
 و چهار این عقیده در شبانه روزی چندین مرتبه بر زبان در هر حال نماز که ایتانک بعد و ایتانک نستعین
 غیر از تو کسی پرستش نمی‌کنیم و بجز تو از احدی استعانت نمی‌جویم و با خیال و مقال متوسل شدن به کسی
 چون خود و تدلل و استمال کردن برای مخلوقی در مقام سؤال و دانستن او را بر آورنده حاجت و رفیع بلیت
 حاشا و کلا بلکه اول آن اقل درجه شرک خفی و آخر آن شرک جلی است **دوم** اعلی شریح مرویت از جناب
 رضا از آباء اطهار پیش علیهم السلام که خداوند ازین جهت جناب بر اسم علیهم السلام را خلیل خود گردانید
 که او حدیث را رد نکرد و از احدی سؤال نکرد و غیر از خدا نمی‌خواست و جل و جلال و جلال و جلال و جلال و جلال
 تا با آنجا که نام از آن اثری در دل چه توکل از ثمره علم یگانگی خداوند است پس بر مهمات کفینی نباشد غیر او
 و علم باینکه پوشیده نیست از او مشقافرت در سموات و ارضین پس مخفی نخواهد بود مهمات بنده بر او
 و علم باینکه آسمان و زمین و آنچه در آنها و میان آنهاست از ملک و حیوان و نبات و جماد مستحرام او نیست و پس
 و بر همه آنها قاذو و مقتدر پس از بر آوردن چپ از محتاتش عاجز نباشد و علم باینکه حکیم است در کارش
 جور و عیب راه ندارد و هر چه صلاح داند کند و آنچه نیک صلاح در نکردنش بود پس از بر نیامدن حاجت و تلک

مفسده سیم و چهارم از مفاسد سوال

۴۵

نباشد و با آنچه باید و بکند راضی باشد و کارهای سخت بر او آسان شود پس ناچار کارهای خود را بجا بیاورد و از تدریس خود دست کشد مگر آنچه او را بآن امر فایده و بهره و ثواب و نعمت داشته باشد و باشد نه با آنچه بکند دوست و دیگران بلکه دلی نه بندد با آنچه او را در است چه رسد به تکیه کردن و امید داشتن با آنچه بودنش در نزد او چون نقش در آب و خط بر هواست در سر معانی الاخبار مر و است که رسول خدا صلی الله علیه و آله که پرسید از جبرئیل که چیست توکل بر خداوند عز و جل گفت دانستن آنکه مخلوق نه ضرر میرساند نه نفع نه عطا میکند نه منع و مایوس بودن یا نمودن خود را از خلق پس چون بنده چنین شد کار نمیکنند برای احدی سواي خداوند و امید ندارد و نمیترسد مگر از خدا و طمع ندارد در احدی سواي خداوند پس نیست حقیقت توکل در سائل تا سوال را نفع ده و بخشنده نداند و بکرم و عطایش امیدوار نباشد و از بخشش خائف و در آن ضرر خود را نبیند هرگز پس سیه مومن سوال نکرد و آنچه خوار بر او بود راه ندهد پس هر متوکل نباشد همیشه نتیجه دادن سوال بود و ظن خداوند را و گمان بد بردن کار را پیش از آنکه سائل ندان خداوند با و چیز را که بخواهد خود را محتاج بآن می بیند و دادن بد دیگران را از روی صلاح داند که اگر عکس بود مورت خدا بودی که هرگز بآن نه نمی بود ناچار با آنچه داد شد خوشنود و قانع بود پس ماضی نبودن بمقصور خود و کوشش کردن در تحصیل زیادتى بکدائی و تعلق ناچار از روی گمان بد بردن بنده اند است که آنچه مستحق بود با و نداده یا اگر عجز و لا بد کند اجابت نکند یا مجالش حکما هو اطلاعی ندارد یا دیگر برای سبب ترجیح داده در سرانجام ابلاغه در عهد نامه که میرالمؤمنین علیه السلام برای مالک است نوشته اند گوشت که جور و بخل و حرص بر صفت نفسانیه متفرق اند که جامع یعنی نشاء انما سوطن است بخداوند و مخفی نماند که هر صفتی که مبد و محرک علمی و کاریست آن کار هم سبب زیادى و قوت انصاف خواهد بود چنانچه در باب سیم بیان کردیم چنانچه هر چه آوردن سوال سودا و بهر ابالتی به هیچ انبیاء و مخصوص نبی اکرم صلی الله علیه و آله که این همه هر او را برام نمودند در پوشیدن جامه تعفف و توکل و ترک سوال و توسل حتی از خود ایشان با آنکه سوال از ایشان سوال از خداست و شکانت و تذلل بر در خانه ایشان همه اقسام رو است چنانچه شیخ ابو الفتوح در تفسیر خود روایت کرده از ابو سعید خدری که گفت ما را سالانگی رسید من بر خواستم پیش رسول خدا صلی الله علیه و آله که او سوال کنم از او چیزی خواهم اول حدیث که کرد رسول صلی الله علیه و آله چون مرادید این بود که گفت هر که عفت کند خدا تعالی او را عقیق گرداند یعنی هر که سوال نکند خدا تعالی او را مستغنی کند و هر که خوشتن از مردمان بکند خدا تعالی او را توانگر کند و هر که از ما چیزی نخواهد که ما را باشد برای او بخل کنیم من کفتم بیکه رسول صلی الله علیه و آله گفت کار بندم و سوال نکنم و تعفف کنم تا خدا تعالی مرا مستغنی کند این سوال و از رسول صلی الله علیه و آله پس چنانچه خواستم و خدا تعالی کفایت کرد پس از آن چندین مال پیدا آمد که ما و قوم ما در آن غرق شدیم

پنجم ششم و هفتم از مفاسد سؤال

۳۵۵

مقدمه است
بکار آن

و نیز حاجت نبود کسیر که از با سؤال کردن و شیخ این فهد در عتده الدعی رویت کرده از جناب صادق علیه السلام که فرمود تخت شده حال یک از صحاب سؤل خدامی صلی الله علیه و آله پس وجهاش باو گفت اگر میرفتی خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله پس سؤال میکردی از او شاید چیزی عطا فرماید پس آمد نزد پیغمبر صلی الله علیه و آله پس شنید که میفرماید یک از با سؤال کند عطا کنیم او را و هر کس استغنا کند خداوند او را بی نیاز میکند تا در مرتبه چنین کرد پس مرد رفت و نیشه عاریه کرد پس بگوهری بالارفت و بهیمنی تحصیل کرد و نگاه آورد و آنرا فروخت بنصف مدی از آن پس فریاد رفت و پشتر آورد و آنرا فروخت پس پیوسته کار میکرد و جمع نمود تا آنکه نیشه خرید آن نگاه جمع کرد تا آنکه دو شتر و یک غلام خرید آن نگاه مالش فروزد و مالش نیکو شد پس آمد نزد پیغمبر صلی الله علیه و آله پس نیشه را عطا کرد که چگونه آمد سؤال کند و چگونه شنید که میفرماید پس حضرت فرمود ختم بتو هر کس از با سؤال کند باو عطا کنیم و هر کس استغنا کند خداوند او را غنی میکند پس نظر پیر شد که سؤال خلاف و سوء ادب باشد بایشان بلکه اذیت چه تمام غرضشان از این ابلاغات و تحمل مشقت و زحمات تکمیل نیست مردم بود که عداوت آن توحید است پس آنچه منافعی آن باشد نقصان باشد مرغرض ایشان از او بسته متاثر شوند از این پنج صر آنکه دست کشیدن از در خانه خداوند و رو آوردن بخانه مخلوق اذیت است هر ملکه موکلین بر او بلکه غیر آنها را مخصوص اگر سؤال چنانچه متعارف است متضمن باشد دروغ و غیره که ایشان مامورند بر این بر او چه این نفوس مقدسه بجهت پاک ذمت و مقام قسبه و استغراق در بنجام خدمتی که بر ایشان مقرر شده چون حفظ و حریت و ثبت عمل و بشارت و الوام و غیر آن کسب نماید تا ملائم طبع که نمیشود مکرنا شایسته در نزد خداوند متاثر نمیشوند و کسب نفع در نیکد و محبت ایشان مبتل بدات و استغفار ایشان مبتل بعفت و شفاعت ایشان مبتل بخصومت بلکه طغیان کا بهی بجائی رسد که الامام مبتل بخویش کرد و چنانچه شرح این جمله را در مقامش دیدار اسلام ذکر کرده ایم ششم شیخ طبرانی که بان حاصل شد عده مقصود او از ضلال و غیبت که دور کردن مردم باشد از ساحت بندگی و تذلل و عبادت خداوند چه قضا و ضعیف بوجود مقتدرش که قابل نشد نگاه هارمی صاحبش را از رفتن نزد مخلوق و اعتقاد رسیدن ضرر و نفع از منع و عطای او قابل تعالیت و بردن او بر شیطان سهل و آسانست پس سؤال هم خود محبوب ذاتی او است هم از سبب فریبه بیرون بردن او است سائل را بالمره از حدود ایمان و اسلام هفت صر آنکه سؤال سبب است برای عداوت سائل مسؤل را در صورت حرمان و در هر چند رد بجای و صاحبش معذور بلکه از اولیاء و مؤمنین باشد که عداوت ایشان از گناهان کبیره بلکه هر چند بی وجبت باشد که نتیجه عداوت جبهه نباشد چنانچه در امالی شیخ طوسی رویت که حضرت صادق علیه السلام فرمود بمجلس بنی هاشم شهادت و ایتد اگر از من سؤال کنید پس عطا کنم شما پس مرادوست داشته باشید محبوب تر است نزد من

هشتم و نهم از مفاسد سؤال

۳۵۶

از اینکه سؤال کنید از من این عطا کنم بشما باین مریض در شش و ششید و ششید صدوق در کتاب خوان
رویت کرده از جناب صادق علیه السلام که فرمود سؤال نکنید چون خود را از بردن شمار منع میکنند
پس بغض می آید پس کافی شود و باین ضرر در آیه شریفه اشاره شده که فرمود و نه هم من بل لعل فی
الهدایات فان اعطوا منها رضوان الله یعطوهم و انما انزلناها الا انما انزلناها
عیم جوید توراد قسمت کردن صدقات پس اگر دهند نشان از آن خوشنود شوند و اگر ندهند نشان از آنها
ناکسان ایشان ناخوشنود نمایند و در تفسیر عیاشی و غیره روایت که جناب صادق علیه السلام فرمود
هر سخی بن غالی مقدر است پس این آیه را ان اعطوا منها تا آخر بعد فرمود ایشان بیشتر از دولت
مردمند و همین مرض سبب شهادت سائل میگفت شده هر چند جامع باشد سایر شروط شاید در اینجا
در کافی روایت که حضرت باقر علیه السلام فرمود بحدیث مسلم که رد کرد حضرت رسول صلی الله علیه و آله شما دات
سائل اگر سؤال میکند بکف خود پس جناب باقر علیه السلام فرمود زیرا که او این نیست بر شهادت بکف
آنکه اگر یاد داده شود رضی میشود و اگر منع کرده شود بغض می آید و در آیات و اخبار بسیار آمده بحجت
مؤمنین و جلب جاب آن و نهی فرمودند از عداوت ایشان و سؤال هم برنده محبت است هم آوزید
عداوت هشتم آنکه سؤال علت شود عداوت سائل مسائل را که طلب کرده از او چیزی را که عمر
و بدن بگذردین خود را صریح جمع آن کرده دارد دوست و خویش و دشمن و ذوی الحقوق و شکستیده
تا آنرا بدست آورده و رشتن محکم اذ دل با ولسته بخو که در قطع کردن آن حجتی بقلب و رسید پس
خودستن مفارقت چنین محبوب خود کمورت کیست و دشمنی است چه رسد اگر از خود جدا کند و گذشت
از دلی در اعلام الدین که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود در جواب آنکس که گفت بیاموز مرا علمیکه خلق مرا
دوست داشته باشند که هرگاه خواستی خلاق توراد دوست دارند پس بیک تن ایشان و عرض کن از آنچه
در دست ایشانست و در تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام روایت از علی بن الحسین علیه السلام که فرمود
بمحمد بن مسلم زهری که بدان کرمی ترین خلق بر مردم کسی است که خیر او بر ایشان بسیار باشد و ایشان بجه نیاز
و متعفف باشد و کرمی ترین مردم نزد ایشان اعدا آنها کسی است که از ایشان متعفف باشد هر چند که محتاج
باشد بسوی ایشان یعنی باندستن از ایشان چیزی نخواهد و جز این نیست که اهل دنیا عشق دارند مال دنیا را
پس یکم که محبت نکند ایشان را در چیزی که عشق دارند با و مکرّم است نزد ایشان و یکم که محبت نکند ایشان را
در آنها و نمکین کرد ایشان از آن احوال یا پاره آن یعنی اعانت کند ایشان را در رسیدن آن مشوقه عزت و همایش
بیشتر است همسر سیرت کردن نیکو کرده که در عقب دارد و معاصی بار را از سائل بدین که در مقام
سؤال نبودند و حیاء و عفت یا خوف منع و حرمان مانع بود ایشان را از سؤال پس چون بپرسند سائل اگر

دهم و نهم و دهم و از دهم مفاسد سؤال

۳۵۶

سؤال کرده و چه بدست آورده و پادشاه این مملکت نماده جای برشته شود و طمع زور آورد و شاید از هر جهت خود را اولی بر عایت بینند مخصوص اگر در احوال مسیله باشند نزد آن سؤال چون خویشی و مصاحبت و جوار و تعلیم و اتحاد بدلی یا شغل و حرفت پس سؤال اولی آنست که از آن مرحله آن در مساس سوزد و جانها کدازد و عزیزان خوار و تحقیرین شهرت از آن کند و دروغها گفته و شنیده شود و فحشها داده و دروغها و غیبتها کرده و تلاطم شود و گاه شود که از آن طبقه بطبقه دیگر از غائبین و بازماندگان سیرت کند و در میان آن سائل بلوث و قذارت همه این بدیها ملوث شود چنانچه موعودند هر کس طریقه بدی در میان مردم گذارد شریک است در وبال هر که بآن عمل کند بدون آنکه از صاحب عمل چیزی کم شود و همه انداختن سائل سؤال کرد در محصیت دروغ چه بسیار که باشند آنرا که نمکن باشند از بردن تمام حاجت متعارف را با سائل یا بعضی از آنرا بنقد یا جنس که زاید از ضروری محاش است پس آنرا که فی الجمله رعایتی از آداب شرع دارند در جواب توریه میکنند و خود را در وادی ملاکت دروغ نیستند از نوع عامه ناس که قیدی ندارند یا دارند محض فقر ندارند که چگونه توریه کنند ناچار صریحا دروغ گویند که چیزی نیست یا ندارم و حال آنکه چیزی است و دارد و گاهی آنرا بقسمهای مختلفه منقسم کنند و در چاه و پیل و دیگر دست و پا زده از خر و برین بجای یا مان یا عاری از جائه شرع و حیالی اظهار ندارند و بلکه با افتخار بدشتن بگویند و اینهاست از شرک بآسوده و لیکن طلب علم را پیش از دیگران برنجاند یا از دهم افتادن سائل در مملکت کذب و مستلا شدن بوبال آن بلکه مملکت شدن آن برای او و رفتن قسج کذب و سوائی دنیا و قضاخ اخروی آن در نظرش و وسیله کردن آنرا با قسمهای بی در پی بذات مقدس خداوند جل و علا و اولیائش برای ظفر یافتن بر رتبه نان یا عشر در هم و نظائر آن و گاه شود که تمام آنچه گفته دروغ و بسیار کم است سائل که در تمام آنچه در مقام بیان سوء حال و شرح حاجت و استیلاج دروغی نباشد و لا محاله در صلب ظاهر استیلاج با آنچه نداند و میخواهد کاذب باشد چنانچه اشاره شد سابقا میزان مایحتاج و آنکه کمتر کسی آنرا رفتار کرده و امور خود را بآن سنجیده و شمع کلین و صدوق از جناب دق علیه السلام روایت کردند که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم قطع نمیکند بر سائل سئلتن را یعنی بگذارید همه میخواهد بگوید پس اگر نه آن بود که مساکین دروغ میگویند رستگار نمیشد آنکه رد میکرد ایشان را و از دهم انداختن سائل سؤال کرد در صدقات و مشتقهای بسیار و تبلائی سؤال و جواب مردم که از آن سائل سؤال کردن از این سؤالرا آخوند و سبب بردن آن این آمدند و بارهای حاجت خود را فرود آورده و دادن آن سائل را وسیله انجام مقاصد خود قرار دادند پس آن بیچاره بگردانی نیستند که برای او خلاصی نباشد اگر خواهد همه را اجابت کند نمکن نباشد و اگر بعضی قادر باشد از عمل بآن و ترجیح بعضی بر بعضی عاجز نباشد و اگر هیچ تواند از او شنود و دادن بآن سائل را شاهد کند بیکرند پس مستلا شود و گاهی دروغ گاهی بی بدقتن بآن سائل که سبب این باشد که بی اظهار استیلاج از

سیر و چهاردهم مفاسد سؤال

۴۵۸

صدقه اول که سبب است و کاهی بدینسان و غیر اینها از مفاسد سیر و دهر مانع شدن سؤال از
 ادائیگی تکلیف بزرگ امر معروف و نهی از منکر که امیر المؤمنین علیه السلام در بزرگی شان و فرموده چنانچه
 در نهج البلاغه است ما اعطای الیکم الذی فی سبیل الله عند الامم بالعرفه و التوفیق الیکم الی الله فیکون فی سبیل الله
 تمام کارهای نیکو و جهاد در راه خداوند در نزد امر معروف و نهی از منکر مگر مثل میسر که در دریای بزرگ
 چه سؤال لازم دارد و غیر و امس را در اول و خضوع و ذلت و حقارت در نزد سؤال را پس از ذیل مقصود
 و در سار شایسته مفید و غیره مرویت از امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود حاجت خود را بر سر
 هر کس که میخواهی که اسیر و خواهی شد و استغفار جو از هر که میخواهی که نظیر او خواهی شد و احسان کن هر که میخواهی
 که میر و خواهی شد و عظم امیر در نظر اسیر و امید احسان جدید و قطع مرسوم مانع است از اقامه آن و چه خوب
 اگر متوقف شود بر سائر مرتب امر معروف و در سار مناجات انجلیه و سطلی که مرویت از جناب سجاد
 علیه السلام تصریح شده بر اینمفسده باینکلمات ولا تجعل وجوهنا مبذولاً ولا احد من العالمین فانه من
 حل فضل غیوه من الادمیین خضع له فلیس فیہ عن باطل و لم یغض علی مصیته خداوند انگردان رویا
 ما را خوار و ذلیل بر ای احدی از اهل عالم زیرا که هر کس که بر سر و احسان غیر خود را از آدمیین خاضع می شود
 برای او پس نمیکنند او را از باطل و او را مغضوب ندارد بر گردن مصیبتی چنانچه در هر کس که سؤال چنانچه
 بحسب مغضوب خدا و اولیائش از ظلم و فاسق و کافر چه فطری انسانست دوست داشتن آنکه با و احسان کرده
 چنانچه مشاهدت و حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود جبلت القلوب علی حب من احسن الیهما و عاد
 سؤال و حرص بر قضای حاجت نکند از سائر ابرقضا کردن بر سؤال از نیکان و اختیار و با شود
 که از دل سیرت کند بزبان و در مقام دعا و شاد و بیج بر آید که هر یک خود سبب است برای هلاکت دین
 و در سار شایسته الباهره شمس اول مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود چون فایده را مدح
 کنند عرش بریزد در آید و بشین کشی رویت کرده از صفوان بن یحیی که جمال که گفت داخل شدم بر حضرت
 کاظم علیه السلام پس فرمود ای صفوان هر چیز از تو نیکوست مگر بچیز گفتم قدر تو شوم که است آنچه فرمود که
 دادن تو شتران خود را با یمن یعنی هر فلان گفتم و الله که رای ندادم با و برای کبر و نخوت و نه برای صید و موهو
 لیکن که به دادم با و برای اینرا یعنی که و خود هم مباشرت بخار نمی شوم ولیکن غلامان خود را با و روانه میکنم
 فرمود ای صفوان آیا که رای تو میماند بر ذمه ایشان گفتم آری قدر تو شوم فرمود آیا دوست داری بقیای ایشانرا
 تا که بر تو بیرون بیاید گفتم آری فرمود پس هر که دوست دارد بقیای ایشانرا و از ایشانست و هر که از ایشانست
 بر شترش وارد شود صفوان گفت پس فتم و فرو ختم شتران خود را تا آخر آنها خیس بر بیرون رسید من خوت
 پس گفت ای صفوان بمن رسیده که تو فروختی شتران خود را گفتم بل گفت چرا گفتم من پیشترم و غلامان

پانزدهم و شانزدهم از مفاسد سؤال

۳۵۹

بکار نمی‌رسند گفت هیبت من میدنم کی بتوا اشاره کرده باینکار اشاره کرده تورا باین موسی بن جعفر
علیه السلام گفت مرا چه کار موسی بن جعفر علیه السلام گفت از این بگذر اگر نبود مصاحبت نیکوی تو هر تیسره
تو می‌گشتم مؤلف کوفت کوفت شنیدم از فخر رسیه و ذخر رسیه چه شیخ الفقیه و مصباح الاقواء البدر الامام
جناب شیخ جعفر شوشتری اطال الله بقاه که حاکم بر وجود روزی بدینی عالم جلیل جناب سید مرتضی طباطبائی
رفت پس از شرفیابی و قضای و طر و برخواستن چون بصر جان آفرین آیت الله فی عصره و ناموس زمانه و دهره فرزندان
ارجحند ایشان جناب سید محمد محی البعلوم را که در آنوقت بحسب سن در شمار اطفال و قابل شستن آن مجلس بود
طلاقات کرد ایشان را بحاکم شناساند و دستاد و چهار مهربانی بسیار کرد و رفت پس جناب سید بخیرت
پدر رسید و گفت باید مرا از این بلد بیرون بری که میرسم هلاک شوم گفت چرا گفت سببیم قلب خود را
از ناساعتی که حاکم مجرب میگردد فی الجمله در آن باو پیدا شده و آن بغضیکه باید باو داشته باشم بخارم دیگر
در اینجا نباید ماند پس این شد سبب هجرت ایشان از این بلد و بسته استحکام پایه باین خود در بدایت امر
و صغر سن و نتیجه چنان خواهد داد در بزرگی که پرده کرمست و فضل و عبادت و علم آنجناب را و اندکی از ان را
در فرائض ثابت نمودم پانزدهم از مفاسد سؤال سبب آن اوست برای شناسنامه و ثبت
بخیل و لماست دادن سائل سؤلر بلکه انتشار کردن سایر محاسبه ستوره مجهوله او را در حجب و نسب
غیره بلکه بتیان زدن و فزاینستن باو و بسا هست که نه است یا داشت و وجه النفقه در پیش داشت
یا در دادن آنچه باو اعتقاد مفسده و ضرر می داشت و بر فرض نبودن آن و غیر آن از ممانعت نهایت می کردی
کرده و از سببی عرض نموده استحقاق اینهمه جز از شخص او از کجا بهر سیده و سبب نزول آیه حرمت غیبت
قضیه بود از این باب چنانچه ششین طبری نقل فرموده در تفسیر خود که ابو بکر و عمر جناب سلمان را فرستادند
خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله که برایشان طعامی گرفته بیاورد پس حضرت او را بزرگاسامه فرستاد
که انبار دار حضرت بود پس اسامه گفت چه میکنم نزد من نیست پس سلمان بنزد آنها آمد گفتند اسامه بخیل
کرد و سلمان را اگر بفرستیم موسی چاه پر آبی باکش فرود میرود و آنگاه فرستند نزد اسامه بجهت تسلی آنچه حضرت
خواست کرده بود برایشان پس حضرت فرمود چه شده که می بینم تیره کی گوشت را و ده من شما گفتند یا
رسول الله ما گوشت نخوریم امروز فرمود که دیدید که بخوردید گوشت سلمان و اسامه را پس نازل شد
آنچه بفرموده با آنها آنگاه بناموا اجتنبوا کثیرا من الظن ان بعض الظن انتم و لا تجتسوا و لا یفتب
بعضکم بعضا ایحیی حدکم ان یا کل لحم اخیه میثاقه هتوله و انقوا الله ان الله توأب حکیم
شانزدهم سبب آن سؤال برای پیداشدن صفت ذمیمه بخیل برای سؤال و بخیل دانستن دیگران
او را چنانچه در کافی مرصیت که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود سؤلر که سؤلر است من

مفسده هفدهم از مفاسد سؤال

۳۴۰

در مجالس که بخیل خواهند کرد و ایشانرا و سران و مفت چنانسان بحسب فطرت اولیه و مقداری از حیا که با آنها
مائل بانفاق و از دشمنی کند و عطار بسائل غلبه از مجالس مورش مفاسد بسیار است چون تحریک بعضی از بخیل
بعضی کمینه و رسته بسائل و کشف غنا که خوش داشت متر از مال آن پس چنانکه در هر چه رفته از حیا دریده
و غباری بر دل نشیند و چون بکرم مبتلا شود حیا بالمره از هر طرف شود و زنگ دل را فرو گیرد و حسن عطار از
دشمنی شود و با بنجارسد که آنرا بشیخ مرد و اینطریق متقنه است برای تحصیل صفات حسنه قلبیه چون زهد و
حلم و کرم و شجاعت و تقوی و آدن ملکات رذلیه از بخل و حرص و جبن و غیر آنها چنانچه صفات اگر چه قلبیه اند
اما تکلیف آوردن افعال لازمه آن صفات کم کم تحف و قلب پیدا شود چنانچه در اخبار را ببینیم علیه السلام
مکرر تفسیر رسیده که هر حلیم نیستی تحمل کن و اگر زاهد نیستی زهد کن که تو را بر بند و حلیم میرساند و این زهد و تحمل و
امثال آن که انسان آنرا راه برای پیدا کردن زهد و حلیم خود قرار داده غیر از زهد و حلیم ریاضت چنانچه بر بعضی
مشبه شده و در این باب فرقی میان صفات خوب و بد نیست چنانچه در اخبار رهنی از مجتاهد قاسم
و فاجد حق و کذب دایل ریب و شر و بخیل اشاره بان شده هفتاد و هفتم از مفاسد غلطیه سؤال
ذلیل و خوار شدن سائلست در نزد سؤل بلکه در نزد هر که مطلق شود بر سؤل او و رفتن عزت و بخت
آبرو و افتادن از قلوب و بخت شدن در نظار و دیدن نا ملائمت بشمار و عتسان کردن با و در مجالس
کوش ندادن سخن او و تاثیر نکردن و عطا و نصیحت او و رویت در شرع و عقل عرف که انسان عزیزیت
خود خود را چنین کند پس در اینجا دو مقام است اول در اثبات ذلیل شدن بحسب سؤال و ظاهر از کثرت
و ضوح محتاج نباشد به استدلال جز آنکه من باب التبرک بپاره از اخبار اهل بیت علیه السلام اشاره باید کرد
کلینی روایت کرده از جناب باقر علیه السلام که فرمود اگر بداند سائل که چیست در سؤال کردن سؤال
نیکو و احدی احدی را از جناب صادق علیه السلام که فرمود پیرانم شمارا از سؤال نیکو که ذلت است در
دنیا و فقریت که شتاب کردی در آوردن آن و حساب طویلیست در روز قیامت و از حضرت
رسول صلی الله علیه و آله که فرمود دستهاست دست خداوند که بالا است و دست دهنده که در پی
دست خداوند است و دست گیرنده که پست ترین دستهاست پس تحف کنید از آنها بقدر آنکه قوه
دارید بدستیک در پیش رویها پیران است پس اگر خواهد حیای خود را نگاه دارد و روزی خود را بگیرد و هر که
خواهد برده خود را بدو روزی خود را بگیرد و قهرمان که جانم در دست او است که اگر بگیرد یکی از شما را رسیانی
پس داخل شود در عرض این و آدین سیمه کند آنقدر که دو طرف رسیان بهم نرسد آنگاه آنرا بپا زار برد
پس بفرود شد آنرا بپا زار و بگیرد و شکست آنرا و صدقه کند و شکست آنرا بهتر است برای او از
آنکه سؤال کند مردم را بدیند و یا محروم شود و شکست آنرا جناب صادق علیه السلام که فرمود رحمت کند

در بردن سؤال بروی سائل را

۱۲۳

خداوند بنده که پارسا شود و باز پست در سؤال مردم پس نگا دارد خود را از سؤال زیرا که او تعجیل میکند
پستی را در دنیا و برویت صدوق در ثواب الاعمال و لذت را در دنیا و مردم از جانب او کفایت چیزی
نکنند آنگاه حضرت این بیت حاتم را بجهت شاهد خوانند اذ اما عرفت الیاس المقتله الغنی اذا عرفت
النفس الطمع الفقر و انجناک فرمود و بفضل بن قیس میرسانم تو را از آنکه آگاه کنی مردم را تمام حال خود
که خوار می شوی نزد ایشان و از انجناک فرمود شرف مؤمن ایستادن او است بعبادت در شب و روز
او است خوار او است از مردم و در مساجد الهامه مرویت که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود رویت و تو بخت
منجد که سؤال آنرا بچکاندین پس در نزد کس که آنرا بچکانی و در مساجد و انجناک است لقلع ضرر
و ضلک حبس و نزع نفس و داس و حمل عار و فقر و نار و بیع داس بعشر فلس و قدر قدر و نسب و
و دین جلد بغیر شمس و قتل عفو و شرب تم و حمل غم و نقل پس اهون من و قفیه بیاب تکفاله
تجابه ایس حاصل منمونه هر آینه کندن دندان و تنگی دندان و بیرون رفتن جان و بر گرداندن دین
و تحمل عار و رسیدن شمس و فروختن خانه بعشر فلس که آن پول نازک بسیار تنگ است و کشیدن میمون
و بافتن برود باغی پوست بی آفتاب و کشتن عمو و خوردن خون و برداشتن آمده و نقل کور آسان
است از ایستادن در خانه ای که ملاقات کنند در بانهای او تو را بار و باری بر شش و این شهید در عهده
خود رویت کرده از جناب باقر علیه السلام که فرمود طلبیدن حوائج از مردم خواستن رفتن عزت است
و برنده حیات و یاس از آنچه دوست مردم است عزت برای مؤمن و طمع بآن فقریت که حاکم شد
و در مرکز نخواست که اگر چلی مرویت از انجناک فرمود کسی که ظاهر کند برای مردم پریشانی خود را این تحقیق که
رسوا کرده خویش را و بهترین غنا ترک خواست و بدترین فقر ملازمت نداشت و در معالی الاخیار
از امیر المؤمنین علیه السلام مرویت که فرمود هر آینه باید جمع شود در دل تو فقرای بسوی مردم و استغنا
تو از ایشان پس باشد فقرای تو بسوی ایشان در نرمی سخن گفتن و خوش رفتن و استخار تو از ایشان در نرمی
عرض خویش و بقای عزت یعنی در صحبت و مکالمه و ملاقات چنان نرم و خوش بود باشی مانند کسی که صباغ
دارد و تعلق میکند و با این حال هرگز خواهشی کن و حاجتی نخواه که عرضت باقی و عزت محفوظ بماند و در مساجد
فقه الرضا علیه السلام مذکور است که حضرت کاظم علیه السلام فرمود یاس از آنچه در دست مردم است
عز مؤمن است در دین او و مروت او است در نفس او و شرف او است در دنیا و بزرگی او است
در چشمهای مردم و جلالت او است در عشیه او و مهابت او است در نزد عیال او و اونی نیازترین
مردم است در نزد خود و در نزد جمیع مردم و گذشت که فرمودند از هر که خواهشی کردی اسیر ادنی
و بهر کس احسان کردی امیر ادنی و در کافی مرویت که لقمان پیرش گفت ای پسر من بهر را چشیدم

در جابز نبودن دلیل کردن مؤمن نفس خود را

۱۶۴

مبارزت کفایت، فاذا طابت ذالت ذل الخادم و درین تفسیر بعد از ذکر بعضی آیات گفته که در این معنی بسیار گفته اند و گویند ترا نامه قاضی ابوالحسن بن عبدالعزیز الجرجانی گفت کسی گفته است من قصیده و ما نزلت منها لایحی جانبا من الذل اعتد العیساته منما اذا قبل هذا فاشرب قلت قلاری و لکن نفسی تحرر فحصل الظاهر امری بمسکن بعضی ما لا یسیدها فحاشا لقول العبدی فیم اولنا فاصبر عن عیب اللیم مسلما و قد رجعت فی نفسی لکرم مکرما فاقسم ما عزمه حنت له، مسامحة الاطاع ان با معدما یقولون لی فیک انقباض و انما را و ارجلا عن موقف الذل ایضا امری التاسر من باناهم هان عتقه و من سلمت عزة النفس کرما و لما اقض حق العلم انکان کلما بدلا طبع صیوقه لی سلما و لم یستدل فی خلعتا لعل منحتی لایحی من لا یقیت لکن لا عذما و استغنی به عن اولادیه ذلته اذا فاتباع الجاهل قد کان احزما و لو ان اهل العلم صانوه صانهم و لو عظموا فی الذل من لفظا و لکن اذ لوه فها نوا و در نسوا محیاه بالاطاع حتی تجفها و انی اذا ما فاتنی الامر لم یأت اقلب کفی اثری و تسندما و لکن ان جبار عتوا قبلت و ان مال نرا تبسده الا اولیها و کم طالب سرفی بنهما لم یصل الیه و انکان المرئین لعلها و ما کل یوق لاح لی به تفرنی و لا کل اهل الامر من خیراه منما و لکن انما اضطران الامر لذل اقلب و لکری فنجوا اثره منما الی ان امری من لا اغض بذلکم اذا قلت قد اسلمت لی و یمنها و کم فخره کانت علی الحزن فخره و کم من عجزیت لک الحق مغرما و ما اذا عسی الذی و ان جعل خطبا ینال به من صبر القبر معهما اما مقام دوم که روزی در او نفس است در مقام ذلت و خواری و کردن کار بکره و سب و برای پست شدن در نظر و بد گفتن مردم پس آن نیز معلوم است در عقل و شرع شیخ کلینی از جناب دق علیه السلام روایت کرده که خداوند تفویض کرده بهیچ مؤمن همه کارهای او را و تفویض کرده با او که بوده باشد دلیل آن اینست که خداوند میفرماید و الله اعلم و الله اعلم و الله اعلم پس مؤمن عزیز است و دلیل نمیشود و در روایت دیگر فرمود که تفویض کرده با او که خود را دلیل کند و در روایت دیگر فرمود تفویض نموده با او هر چیزی را که دلیل کردن نفس خود و در حال از حضرت سجاد علیه السلام روایت که فرمود دوست ندارم که برای من پیش بر بعضی ذلت نفس شترن سرخ شود و در صفات اشیعه از جناب صادق علیه السلام روایت که فرمود چه قدر گنج برای مؤمن که باشد برای او غبت و طمعی که خوار کند او را و فیمین در انجا روایت کرده که حضرت کاظم علیه السلام دیدم دیر از شیعیان که مایه در دست داشت پس فرمود بپسند از او که من ناخوش دارم از شما که بردارید چیزیست را بنفیس خود و در کارهای مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود سزاوار نیست برای مؤمن که دلیل کند نفس خود را را و می گفت بچه دلیل کند

در عدم جواز خوار کردن مؤمن نفس خود را

عمر ۳۰

نیز است

نفس خود را فرمود و نه شهادت نمود و کاریکه عذر بدارند و در مساجد ابلاغه در مکتوبیکه حضرت امیر علیه السلام
برای عارت همدانی نوشت این فقره است و نکردن عرض خود را نشانه برای تپهای گفته است و کتاب
جعفریات از حضرت سید ابی عبد الله علیه السلام مرویت که فرمود از خلیف مؤمن تلقین و حد مکرر طلب است هر چه در کافی
از پنجاب و است کرده که هر که برود نزد صاحبی پس تذلل کند برای او و بگوید طلب بچه در دست او است و میرود
و دلش در دست بچه قریب است و میفهمد و در دست او است و میفهمد و در دست او است و میفهمد و در دست او است و میفهمد
گفت روزی دخل شدم بر مولای خودم صادق علیه السلام و در نزد او بود بعامتی پس فرمود ای داود
کسی فروتنی کند بر من خود مختص طلب دنیا و دنیاوی او این تحقیق که باز کرده رسیان غشیه تهمه میان او و خدا
کرده خورده بود کفتم مولای من بر آن مؤمن رسیان عزیمت که کرده خورده بغیر خداوند فرمود ای داود آیا شنیدی بیکه خداوند
میفرماید و تستالعه و لم یسئل و الله صلیان کفتم مولای من با کشتند شیعین تا تو در خیال فرمود ای داود
مگر صاحبان اضطراب زیرا که ایشان بخلاف از باب اختیارند و اگر میرد ولی من بار و زکات از روزی که
از خواستن مستغنی کند بهتر است در نزد من که دنیا برای او باشد تمامه شیعین حلیس حسین بن سعید
اهوازی از صاحب ضاع علیه السلام در کتاب مؤمن از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود
برای جناب موسی بن سحران برادری بود که برادرش در راه خدا بود و موسی علیه السلام او را کمتر میباید
و دوست میداشت و معظّم بود در نظر او پس هرگز نزد او آمد و گفت من دوست دارم که بر کسی
کوئی باین جبار و بجبار ملکی بود از ملوک است اسرائیل از مؤمن گفت و الله انهم شیخنا سم و هرگز از ملوک حاشی
نخواستیم گفت بر تو ضرری نیست در این شاید که خدای تعالی تریو جل حاجت مرا بر دست تو رو کنند
پس لشیرم او سوخت و با او رفت بدون خبر دادن بجناب موسی پس با او رفت بنزد آن جبار
چون جبار او را دید بنزد یکست نمود خواند و تعظیم کرد او را پس حاجت آنرا از او خواست جبار آن حاجت
بجست او برادر پس جبار در نیکی نکرد که بطاعون استعاضه و مرد پس جمیع شد و رجنانه او اهل ملکش
دستند برای مردن او در های بازار را که حاضر شوند در جنازه او و از قنای الهی آنچنین مؤمن برادر
موسی علیه السلام هر روز که آنجبار مرد و عادت برادر بناب موسی آن بود که چون دخل منزل خود
میشد در خانه را بروی خود میبست پس کسی بخدش نمیرسید و چون موسی علیه السلام قصد او میکرد
در راه بر او باز میکرد و او دخل میشد و جناب موسی سه روز او را ترک کرد و چون روز چهارم شد
کحاطر آورد او را پس گفت سه روز است ترک کردم برادر خود را و بنزد او رفتم پس آمد و در راه باز کرد
و دخل شد بر او ناکارید که آنرا در مرده و خیرات زمین بر او راه میرود و ناسن او را بخورند چون
موسی اینرا دید غمگین شد کرد پروردگار دشمن خود را جمع میکنی برای او مرد مرا دوست خود را میکشی

مفسده هيچدم از مفاسد سوال

۵

و حشرات زمين را بر او مسلط ميکني که از محاسن روا و بخورند پس خداي سبحان و جل فرمود اين دوست من سوال کن
 اين چکار را براي حاجت خود پس آنرا بر آورده براي او چنانچه سحر کردم اهل ملک او را براي نماز بر او تا محکافات کم
 او را از جانب مؤمن بجهت بر آوردن حاجت او تا برون رود از دنيا و نباشد بجا او چنانکه جزا هم آورد
 بر آن و بر اين مؤمن مسلط کردم حشرات زمين را که بخورند از محاسن بخسار او بجهت سوال کردن او اين چکار
 و اين سوال بجهت رضائيت من بود تا اينکه برون رود از دنيا و نباشد بجا او نزد من کينه و در اخبار
 مذمت کثرت مزاح نیز تصريح فرمودند باینکه طلب کمال است براي رفعت و بهاء و کبر و هيچ
 از مفاسد عظيمه سوال آنکه باعث مستجاب نشدن دعای سائل است در حق خود بلکه در حق سوال چنانچه
 لازم اجابت دعا نامايد نسبت از مخلوق و متوسل نشدن است بايشان استکام و رود خدايد و نزد
 بلا و پيداشدن حاجت چنانچه در سعه الداعي از رسول خدا صلی الله عليه وآله روايت کرده که خداوند
 عز و جل فرمود نيست مخلوقی که چنانکه نبد مخلوقی غير من مگر آنکه قطع میکند آسمانها و بهاب بين ازا و پس
 اگر سوال کند مرا عطا نميکنم او را و اگر بخواند مرا اجابت نميکنم و در کافي و امالي شيخ مفيد و غيره ميرود
 از جناب صادق عليه السلام که فرمود هرگاه خواهد کلي از شما با که سوال کنند از خداوند چيزي مگر آنکه عطا کند
 با و پس بايوس شود از جميع مردم و نباشد براي او سعي مگر از خداوند عز و جل پس اگر دشت خداوند بزرگ
 از قلب او سوال نخواهد کرد از خداوند چيزي مگر آنکه عطا خواهد کرد با و و در عده مرويت خداوند
 کرد به عيسى که بخواند جبرين غرق شده که دادرسي ندارد ابي عيسى سوال کن مرا و سوال کن
 غير مرا پس بس خواهد شد از تو دعا و از من اجابت و در کافي مرويت از حضرت سجاده عليه السلام که
 فرمود ديدم همه خير را که جمع شده در قطع طبع از پنجه در دست مردم است و کسيکه بيدار در مجرم و چيزي
 و بر گردانده امر خود را بسوي خداوند عز و جل در جميع کارهاي خود خداوند اجابت نميکند بجز او در هر چيزي
 و در خصال مرويت که امير المؤمنين عليه السلام فرمود چون عطا کرديد بسائل چيزي پس سوال کنيد
 از او که دعا کند براي شما زيرا که با حاجت ميرسد دعای او در باره شما مستجاب نمي شود در حق خودش
 بجهت آنکه ايشان دروغ ميگويند و شين چنانکه از جناب کاکم عليه السلام روايت کرده که فرمود حقير
 مشرک و دعای احد بر او مستجاب نمي شود براي يهودي و نصرائي در باره شما مستجاب نمي شود در باره
 نفس خودشان و نيز روايت کرده که فرمود چون بسائل عطا کرديد پس بيا موزيد دعا بايشان
 زيرا که مستجاب خواهد شد در باره شما و مستجاب نمي شود در حق خودشان و بر بنمضون اخبار بسيار است
 و ظاهر است که اين اجابت دعا در حق سوال مختص باشد بکسانیکه لامحاله دعای ايشان مشوب نباشد
 بر ياد و سمع و غفلت قلب و ايمان آن و با اينحال اين از نمره و نتيجه آن صدقه خواهد بود و اما دعای غلبه

122

記

مفسرہ نمبر یکم و دوم و سیم از مفاسد سوال

MSV

چون بگفتن و محبت کردن و تحت آردن و دشنام دادن و حکایت کردار و گفتار کردن دشمن نبوی
مسئول اگر که شاید از یکانه دهر باشد در تقوی و ایمان و علم و مثل نیست و حج کردن و نمازگفتن در دشمنی
و نظم مسئول با و نه افیکه دارا نیست و بکار اینیکه بخوشی خداوند است و جلوه دادن او آنها را در
نظرش بلکه فرقه است و او در آنها و شریک شدن با او در حرکات و سکنات و اطوار ناشایسته و
گاه شود مسئول بزمیر هر چند کند آبریکه و اندر وسائل مصاصی هم آرد از قلبش بر دیا کار بر
حرام و نهسته بجا آرد و او شریک در حرام و بر جانش میفراید و بپاشد که با انواع میله و کمرانج
شود و او را از خطا و نجسش و دستگیری فقرا و مساکین محض احتمال نقص و کسر در حظ و نصیبش و
همه اینها و بیشتر از این دیده و شنیده شده و در کتب بی آثار با حکایات ایشان مذکور است و تمام
آنچه باین وسیله بدست آید خوردن مال است باطل که خدا تعالی از این نمی بخرد و لا تا کلا
اموالکم بینکم باطل و سبب آنها و بر تدا و مسئول الهامی جزئی باین مخدور است که چون
عادت کرد و ملکه شد باینجا کشاند بیست و یکم از مفاسد سؤال خصوصاً اگر بالاحاح و صرار باشد
بردن او است قصد قهر را از رسول و بی شکر کردن او است صدقات و انفاقات صاحبان
چاکر سؤال از دیدن سائل و کشف شدن حاشی در نزد او از سیاه و بیست یا از چگونگی مسئله قتی
و در دلش پیدایش و داعی الهی در محبت گشت که بمیل نفس و رغبت چیزی دهد یا پاره آنچه بالاحاح و صرار
و بهار و می گریست و حفظ عرض و دفع شتر و دور کردن سائل که مضییع وقت و مانع شغل او است
باشد پس بای رفته و تجارتی نشده و از جان سائل این خسارت باور سیده بیست و دو و
آنکه اصل سؤال و اظهار حاجت بمخلوق و طلب کردن قضاء آن از ایشان خیانت است در امانت
بار تعالی که لازم بود در آن بمقدس حضرتش چنانچه شیخ فخر علی بن ابی طالب علیه السلام روایت
کرده که فرمود شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله که میفرمود عیالات امانت است از خداوند
در سینه عباد پس هر که کتمان کند از او شسته می شود برای او عبادتی و در ثواب الاعمال مرویت
از آن جناب که فرمود یا علی بدیستیکه خداوند قرار داد فقر را امانت در نزد خلق خود پس هر که بپوشا
آنها خواهد بود مانند روزه دار که شب بعبادت ایستاده و بیکه افشا کند آنرا در نزد کسی که توانا است
بر بر آوردن حاجت او پس نگر پس او رفته آگاه باش که نگشته او بشیر و نه بد نیز و لیکن با آنچه خرم
کرده او دل بدیست پس از مفاسد سؤال سبب بدن او است برای باز کردن دریا از فقر
بیر و سائل از جانب خداوند که تمام مخلوق بتمام قوت قادر باشند بر بستن بی از آنها را که قادر نبود
با آنچه از این سوار میکرد برای دفع او هر ذلت و منت را بخود میبرد لغه زان گرفت و از فقر صامد

در ترغیب بایستغفار از مخلوق

۸۸

و در همی بدست آورد و کجای بایستغفار بر باد داد و در کافی از جناب صابق علیه السلام مرویست که
 امیر المؤمنین علیه السلام فرمود پیر وی کسیست که رسول خدا صلی الله علیه و آله را که فرمودیم که باز کند
 بر نفس خود دری است سوال باز میکند خداوند بر او در وقتیکه در عده ادعای این فیهل از جناب
 مرویست که حضرت باقر علیه السلام فرمود قسم بخورم بخداوند و قسم حق است که هیچ مردی
 باز نکرد بر نفسش بایستغفار مگر آنکه باز کرد خداوند بر او بافتن کرد و این از رسول خدا صلی الله علیه
 و آله روایت کرده که فرمود هر که باز کند بر نفس خود در وقتیکه باز میکند خداوند بر او هفتاد در از فقر که
 که نمیبندد پست ترین آنها را چسبید و انما جناب باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود ما میسک
 از آنچه در دست مردمست غنیمت برای مؤمنین و طبع فقر نیست حاضر شده و در سوره الباقه
 از جناب رضا علیه السلام مرویست که فرمود سوال کنید فقر نیست و در خارج قطب را و ندی میسک
 که شخصی نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و گفت دور از دست غذائی نخوردم فرمود بر تو باد برفن
 بازار چون روز دیگر شد آمد و گفت یا رسول الله رفتم بازار روز گذشته و چیزی نیافتم پس شب را
 بسر بردم بی شام فرمود بر تو باد برفن بازار پس از آن آمد از جنابش فرمود بر تو باد برفن بازار
 پس رفت به بازار ناگاه کاروانی را دید که آمده و متاعی با آنهاست و باد فروختند پس یکدیگر
 زیاد آوردند و در فروختن منفعت کردند پس مردان را گرفت و آمد خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله
 و گفت چیزی نیافتم فرمود آیا فانی از فلان کاروان چسبید گفت نه فرمود بلکه سهمی بر تو در آن زده شده بود
 و تو از آنجا بیرون آمدی بایکدیگر گفت اگر منی بود چه داد است تو را که دروغ بگوئی گفت شهادت
 میدهم که تو هست کوئی داد است مرا بر این قصد اینکه بدانم که آیا تو میدانی آنچه مردم می کنند و
 بفرایم چیزی را بر چسبید پس پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود رست گفتی هر که استغفار کند خدا تعالی او را
 بی نیاز کند و هر کس باز کند بر نفس خویش در وقتیکه باز میکند خداوند بر نفس او هفتاد در از فقر که سد
 نمیکند پست ترین آنها را چسبید پس ندیدند که آمد سوال کند بعد از آن روز پس فرمود صدقه حلال نیست
 برای غنی و نه برای صاحب اندم یا توانائی مقتدر حلال نیست بر او اینکه بگیرد آنرا و مال آنکه قادر
 است که باز دارد نفس خود را از صدقه و در اب عده الهی مرویست از محمد بن عبد الله که گفت بر خود
 بمن بریشانی سخت و تنگی و صدیقی نبود برایشی که کار من و ملازم من شد دینی تنگین و بزرگ که
 الحاح میکرد و صاحبش در طلبا لبه پس متوجه شده بسوی خانه من رفتم که در آن روز امیر مدینه بود
 بجهت شناسایی میان من و او بود و مطلع شد بر این حال من محمد بن عبد الله بن علی بن الحسین علیه السلام
 زمینان من و او شنائی قدیمی بود پس ملاقات کرد و در راه و دست مرا گرفت و گفت بن بر سید

لله

خبر شیرینی در تحریر بن بر یکس از مخلوق

۹۷

آنچه تو در اندیشه آنی پس بگو امید و ارشادی برای کشف آنچه بر تو نازل شد گفتم حسن بن زید گفت پس در اینحال حاجت روا نشود و مقصودت برآورده نگردد و بر تو باد بانکه توانا هست و او کریم ترین کریمهاست پس بطالب آنچه آرزو داری از نزد او زیرا که شنیدم پسر عمویم جعفر بن محمد علیه السلام خبر میداد از پدرش از جدش از پدرش حسین بن علی علیه السلام از پدرش علی بن ابیطالب علیه السلام از پیغمبر صلی الله علیه و آله که خدا بیخالی و حی فرستاد بسوی بعضی پسرانش در بعضی از وحی خود که قسم بعزت و جلالم هر استیة قطع میکنم آرزوی هر آرزو شد که امیدوار شده بغیر من نباشد و هر استیة در برش کنم لباسش در کت در میان مردم و هر استیة دور کنم او را از فرج خودم و فضل خودم آیا امیدوار است بنده من در سختیها غیر ما و حال آنکه سختیها در دست من است و امید دارم و غیر ما و منم غنی جوایب است و کفایت دای بر ما و آنما بسته است و باب من باز است برای هر که بخواند مرا آیا نمیدانید که هر کس بر سبیلای مالک نیست کشف آنرا از او غیر من پس چه شده که می بینم او را که امید دارم و غیر ما و عرض کرده از من و حال آنکه عطا کردم با وجود و کرم خود چیز را که از من نخواسته پس عرض کرده از من و از من سؤال ننموده و سؤال کرده در بلای خود غیر ما و منم خدا اینکه است بدانم بعلیه پیش از پدرش پس آیا از من نخواهند وجود کنم نه چنین است آیا نیست جود و کرم از من آیا نیست دنیا و آخرت از این من پس اگر این صفت آسمان و زمین بهر سؤال کنند از من و عطا کنم هر یک از ایشان را آنچه خواسته کم نکنند این از ملک من مثل بال مکی و چگونه کم می شود ملک من منم قیم بر او پس دای بر سبیکه مرصیان کند و مرقت نکند مرا پس شتم ایفر زنده رسول خدا اعاده کن این حدیث را بر من پس سه مرتبه اعاده کرد پس شتم نه قسم بخدا که نخواهم بعد از این حاجتی از کسی پس درنگی نشد که خداوند رساند بمن برقی از نزد خود و در اول این باب بگو دیگر قریب باین مضنون گذشت و در دعای سیزدهم صحیفه کامل است و من توجّه بجا بجا می آید من خلیفک او جعلک سبب نجاتک ففک تفرّق لی مان و استحقّ من عندک فوّت الایمان و در دعای سیم است و لا تقشّنی بالاستعانة بعیزک اذا اضطررت و لا یا خضوع لسؤال غیرک اذا افتقرت و لا یا تضرع الی من دونک اذا مرهبت فاستحقّ یدک خلدک انک و منک و اعزک یا ارحم الراحمین چون کشف شیء پاره از ضرر و مفاسد سؤال و ظاهر شد کثرت مضرت بزرگی و مفسده آن که در هیچ گروهی یافت نشود معلوم میشود سبب شدیدا آن در شرع و همارا و ابرام در ترک آن شیء صدوق در صفات اشیاء از جناب باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود بجا بر شیعه علی علیه السلام کسی است که بنات کند چون بنات سکات و طبع نکند چون طبع غراب و سؤال نکند از مردم هر چند

در تهید کردن سوال از مخلوق

۳۷۰

بمیر و از کسب و بهمین مضمون در مشکوٰۃ طبری از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که به محضر
فرمود و نیز از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که گروهی از برادران و تباران حضرت
رسول خدا صلی الله علیه و آله آمدند پس سلام کردند و ابدا پرس گفتند یا رسول الله ما را نزد شما حاجتی
است فرمود بیا رید حاجات خود را گفتند آن حاجتی است بزرگ فرمود بیا رید آن را چیست
آن حاجت گفتند ضامن شوی برای ما بهشت را بر پروردگار خود پس حضرت مبارک بزرگداشت
انگاه متفکرانه بر زمین نشانی میگذاشت پس مبارک بلند کرد و فرمود بجای آورم آنرا شما برای من
که سوال کنید از احدی چیکو. از جناب صادق فرمود پس چنان بود که مردی از ایشان در مسجد
بود پس تا زمانه اش می افتاد پس گریه داشت که بگویم بهین ده آنرا بجهت فرار از سوال کردن پس رود
می آمد و میگرفت آنرا و بر سر سفره طعام حاضر میشد و بعضی اهل مجلس نزدیکتر بود آب از او پس
نمیگرفت بمن ده تا آنکه خود بر میخواست و میسپید و صدوق از جناب وایت کرده که فرمود
در وقتش بعلی علیه السلام یا علی اگر دخل کنم دست خود را در دامن از دهن خوشتر است نزد من از آنکه
سوال کنم کسی را که چیزی ندانست آنگاه دارا شد آنگاه فرمود بیا بود را می ابوذر ز نماز سوال
کردن زیرا که او ذلتی است حاضر و فقریت که شتاب کردی در آمدنش و در او حسابیت طولانی
در روز قیامت ای ابوذر سوال کن بگفت خود و اگر چیکو بسوی تو آمد قبول کن آنرا و نیز
فرمود استغنا کنید از مردم هر چند پاک کردن دندان باشد بمسک و شبنم مفید روایت
کرده از سلمان که گفت وصیت کرده مرا خلیل من رسول خدا صلی الله علیه و آله بهفت چیز که ترک نمودم
آنها را در هر حال نیکو نگه دارم بسوی است نرا از خود و نظر کنم بآنکه از من برتر است یعنی در مال و
اینکه دوست داشته باشم فقرا و نزدیک شوم بایشان و اینکه بگویم حق را هر چند تلخ باشد و اینکه
صله کنم هر چند اعراض کرده از من و اینکه سوال نکنم از مردم چیکو. و اینکه زیاد بگویم قول
لا حول و لا قوة الا بالله که او بخوبی است از کجایی بهشت و در هیچ ابلاغه مذکور است که هر کس این
علیه السلام فرمود از دست رفتن حاجت آسان تر است از طلبیدن آن از غیر الله و در حدیث
روایت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود روزی با صحاب خود آیا بیعت نمیکند بمن گفتند
بیعت کردیم تو یا رسول الله فرمود بیعت کنید با من بر اینکه سوال نکنید چیزی را از مردم پس
بعد از آن چنان شد که می افتاد از دست ایشان عصا و مانند آن پس فرمود می آمدند برای او و نمی گفتند
با صدی که آنرا بمن ده و شبنم درم در تنبیه الخوهر روایت کرده از مالک بن عوف اشجعی که
گفت ما در نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله نه نفر یا بهشت یا بهشت نفرین فرمود آیا بیعت میکنید

۲
بودیم

در تحریف بر سوال از مخلوق

۳۷۱

رسول خدا گفتیم آیا بیعت نکردیم با تو یا رسول الله آنگاه فرمود آیا بیعت نمیکند پس بشودیم
دستهای خود را پس یکی گفت بیعت نکردیم با تو اما بر چه بیعت میکنیم با تو فرمود اینکه بندگی کنی
خدا را و شریک نگیری با او پس راویان را و پنج نماز و بشنوید و طاعت کنید و پنجاهان کرد کلمه را با هشتک
و سوال کنند از مردم چه چیز را و آن کلمه خفیه و لایت علی بن ابي طالب است سلام بود بعد از پنجاب
بجلافت اما چون راوی کرد بیعت داشت ذکر نمود و در جامع الاخبار مرویت که پنجابی فرمود
هر کس سوال کند از مردم اموالشان را محض نیاور نمودن مال پس نخورده است از آن پس میخواهد کم طلبد
از آن یا زیاده طلبد از آن و در مصالح صدوق مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود خداوند
عافیت داده شیعیان را از او شش چیز از جنون و جذم و برص و رنجه و زائیده شدن از زنا و اینکه
سوال کند از مردم بگفت خود و نین از پنجاب و بیت کرده که فرمود خداوند پناه داده شیعیان
ما را از شش چیز اینکه طمع کنند چون طمع غریب یا بانک زنند مانند بانک سک یا با ایشان
لوط کنند یا متولد شوند از زنا یا متولد شود برای ایشان از زنا یا صدقه طلبند بر در خانها و دیوار
از پنجابی بیت کرده که فرمود چهار خصلت است که در مؤمن نیست شیشبختن و سوال کردن
بر در خانها و متولد نمی شود از زنا و با او لوط نمیکند و نین از پنجابی بیت کرده که بهر چه خداوند
شیعیان را مستلکند پس هر که مبتلا خواهد کرد چهار چیز اینکه از زنا باشند سوال کنند بگفت
یا با ایشان لوط کنند یا در ایشان باشد سبزه حیره از رزق و شیشبختن طوسی در مالی روایت کرده
که شخصی عرض کرد بجزرت رسول صلی الله علیه و آله که بیاموز مرا عملی که حاکمی نباشد میان او و بیست
فرمود و غضب کن و سوال کن از مردم چه چیز را و راوی باش بر مردم آنچه را که رضایت داری
برای نفس خود و در تفسیر شیخ ابو الفتوح مرویت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود خداوند تعالی
کاهه باشد از شما چیزی را گفت و گوی سوال بسیار کردن و مال ضایع کردن و نین او و غیره
از پنجابی روایت کردند که فرمود خداوند تعالی دوست دارد که اثر نعمت خود را بر بنده بیند و کاره باشد
انظار بپوش حاجت را و مرد حلیم متحلف را دوست دارد و فاحش بلید زبان بسیار سوال
الحاح کنند را دشمن دارد و در کتاب من لایحضر مرویت که حضرت سجاد علیه السلام شنید
روز عرفه که را که سوال میکرد از مردم پس فرمود با و در بر تو باد آیا از غیر خدا سوال میکنی
در امر و دیکه است آنکه در شکم زنان آبتنند سعید شوند و در علل مرویت که کسی عرض کرد
پنجابی که اگر نزد ولید بن عبد الملک میرفتی و آنحضرت در که بود و ولید هم در آنجا بود هر آینه
حکم میکرد برایتو بر محمد بن حنفیه در صدقات امیر المؤمنین علیه السلام پس فرمود وای بر تو

WVY

۱۱

در اوصاف آنکه میشود از او سؤال کرد

۳۵۶

از مخالف سبب شود برای تخفیف عذاب در پاره از ایشان یا رفع آن در بعضی وقت این دو طائفه در محل
خود قشر برسد پس رقت قلب و عطف و مهربانی سؤال آن استحقاق که احتمال برود تا نیز
کردن سؤال در قلبش که برانگیزاند او را از برای قضای حاجت در آن مقام شیخ مفید روایت
از جناب صادق علیه السلام که فرموده خداوند کرد و نیکو رحمت را در دل حریفان از خلق خود طلب کنید
حاجات را از ایشان و طلب کنید حاجات را از تحت دلان که قسوت دارد و دلهای ایشان پس بدینکه خداوند
و جب کرد و نیکو غنیمت خود را برای ایشان پس و آورده غنیمت خود را در ایشان و در اعلام الدین علی
روایت از جناب که فرمود بخوابید نیکی و فضل را از حریفان است من که زندگی خود بید کرد و در پهلوی
ایشان و تمامی خلق عیال خداوندند و محبوبترین ایشان نزد او آنکه لغزش بخلاق او بیشتر باشد و عطایش
نیکوتر و بدتر سبب که بسیار است و بجا آورده آن کم چه با که هر ساله غنا و ثروتش تازه نباشد چنانچه
گفته است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که اگر دست خود را در دامن از دبا بکنم مرا خوشتر است از آنکه
سؤال کنم از کسی که در نبود آنگاه دارا شد و در سبب شیخ طوسی روایت از جناب باقر علیه السلام
که فرموده مثل حاجت داشتن بسوی کسی که تازه مالی پیدا کرده مثل در بهیست که در دامن افغان باشد
که تو باند هر هم محتاج باشی و از آن افغانی در طلب و نیت از جناب باقر علیه السلام روایت نموده که
فرمود به داود بنی دخل کن دست خود را در دامن از دبا بکنم مرا خوشتر است بر تو از طلب کردن حاجت
از آنکه ندانست پس دارا شد و نیت روایت کرده که پیشکار جنابت عرض کرده بود از مردی طوامی برای
آنحضرت پس لحاح کرد و در مطالب آن پس حضرت فرمود با و آیدانی نکردم تو را از آنکه قرض کنی از کسی چیزی
دار نبود پس دارا شد پنجس آنکه از خانواده کرم و نجابت و بیادون و بیرو بکت باشد چنانچه در علی
در اعلام الدین روایت کرده از میر ابو منیر علیه السلام که فرمود بفرزند خود امام حسن علیه السلام
يَا بُنَيَّ إِذَا نَزَلَ بِكَ كَلْبُ الزَّمَانِ وَ تَطَاوَلَتْ بِكَ قُلُوبُ الدُّنْيَا فَاصْبِرْ لَهَا صَبْرًا وَ لَا تَفْرُجِ النَّاسِ
مِنْ أَهْلِ الْخَلْقِ وَ لَا يَنْتَهِرِ الشَّفَقَةَ فَإِنَّهُمْ أَقْضَى الْحَاجَاتِ وَ أَقْضَى الْكَلَامِ وَ إِيَّاكَ وَ طَلَبَ الْفَضْلِ
وَ كَتَبَ لَطَائِفَ فَالْفَرَادِ مِنْ دُونِ الْكَافِ الْيَابِسَةِ وَ الْوُجُوهَ الْيَابِسَةَ فَإِنَّهُمْ أَنْ عَطَوْا أَمْثُولًا
مَنْعُوا كَدُومًا أَنْشَأَ يَقُولُ وَ اسْأَلِ الْمَعْرُوفَ أَنْ سَأَلْتَ كَرِيمًا لَمْ يَنْزِلْ يَمْنًا لَعَنُوا نَيْسَارًا فَسُئِلَ
الْكُرَيْمُ يُوْرُثُ عَمْرًا وَ سُئِلَ الْكُرَيْمُ يُوْرُثُ عَمْرًا وَ إِذَا لَمْ تَجِدْ مِنَ الدُّنْيَا دُفْعًا فَالْقُ بِالذَّلِّ أَنْ
لَقِيَ الْكِبَارَ لَيْسَ لِجَلَالِكَ الْكِبَارِ بَعِيرًا إِنَّمَا الْعَالَمَانِ نَجَلُ الضَّغَارِ حَاصِلُ مَضُونِ حَوْثٍ وَ دَرِيدِ
بِخَوْفِ زَمَانٍ وَ خَشَاكَ سَاكِرٍ يُوْرُثُ كَارِيسَ تَوْبَادَ بَانَا كَمَا مَلَّانَ قَدِيمِ وَ نَحَا كَمَا مَلَّانَ قَدِيمِ
مُحْسِنٌ وَ كَرِيمٌ وَ نَجْشَرٌ وَ شَفَقٌ زَيْدٌ كَمَا مَلَّانَ قَدِيمِ حَاجَاتِ رَاشِتَرَا بَهْتَرَا يَزِيدُ وَ تَرَبَّرَا زَيْدٌ

در شرایط آنکه از او باید حاجت خواست

۳۷۴

زودتر دفع کنند و زنها را از خواستن عطا و کسب کردن طوح و قیرط که هر طوح چهار دانگ است
و هر قیرط سه جبه و مثقال شریعتی قیرط پس کنایه باشد از طلبیدن چیز بسیار اندکی از نزد صاحبان
کفایتی خشک و روپا ترش زیرا که ایشان اگر بدهند مت گذارند و اگر ندهند شفت اندازند سؤال
کن نیکو اگر سؤال میکنی از کسی بیکه شناخته پیوسته بی نیامدی و تر و ترا که سؤال از کسی بیکه
از لیمه نیک در دهر زمان گذارشیدن باری ذلت چاره ندارد می برای بزرگان ذلت کن که در آن نیک نیست
بلکه نیک در بزرگ شدن است نظر تانت ششم آنکه عاقل و فاسیده باشد چنانچه در ساحت الحقول است
از جناب کاظم علیه السلام که بر شام فرمود که حسن علی علیه السلام فرموده هرگاه خود سید طلب نماید حوائج
خود را طلب نماید از ایشان که گفت یا بن رسول الله کیستند اهل اوف بود که سانی که خداوند خردا و از ایشان
و ذکر خود ایشان را پس خود را نمایند که او را و او را که اباب خراش نیست که بد میگردد و بیاد می آوردند و او را که
فرمود ایشان صاحبان بقولند هفتم آنکه در او باشد یکی از چهار خصلت که رسول خدا صلی الله علیه و آله
فرمود چنانچه در تفسیر نیا بوریست که عرابی سؤال کرد از حسین بن علی علیه السلام حاجت او گفت شنیدم
جست فرمود هرگاه حاجت طلبی از سید آنرا از چهار راه یا از عربی شریف یا از عجمی کریم یا حاصل کن
یا صاحب اجل تا عرب پس شرف یافتند بسبب تو و اما کریم پس داب سیره شهادت و اما قرن پس دفا
شما ناز شده و اما وجه مسیح پس بدستیکه من شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله را که میگفت هرگاه خود سید
که نظر کنیدی بسوی من پس نظر کنیدی بسوی حسن و حسین و تنه خبر بیاید در باب آئینده انشاء الله تعالی هفتم
دشتم صفت اخوت چنانچه در فضیلتی تبحر بلاغ و بشاره امصطفی مروت از میر المؤمنین علیه السلام فرمود
بکمال بعد از منی از ظاهرم کردن افتخار خویش چنانچه گشت ای کبیل با کی نیست بر تو که مطلع کنی برادر خود را برادر
کیست برادر تو برادر تو کسی است که و آنکه از دور او رسیده و عرض نکند از تو چون کنایه کردی و با تو خدمه
نکنند چون از تو سئو کردی و و آنکه از دور او بحال خود تا آنکه او را از حال خود مطلع کنی یعنی باید همیشه در صد و
طلاع بر حال تو باشد و ظاهر این کلام شریف است که با وجود همه این صفات که در کسی پیدا شود باز چنان
ندارد سؤال چ این کلام لایس در صدرا بنجر است و ترجمه روشن شدن غدا به خراش است در جا گویند
که مقام تو هم آن باشد که انکار کار بدیست پس گویند لایس و در مقام ذکر کار نیکو این کلام استعمال نشود
پس سه بنه این خبر را و بام کردن سؤال را خارج از شفته نیز همان اذن و رفع که است و حرمت باشد
مگر خوت و سخاوت بمقامی رسد که صاحب خود را میباید برای قضای حاجت و نیکو بخش بخوبی که
در سؤال بآذنتی نباشد و سبب ورود و خوردن او باشد خصوص اگر مالی مخصوص استعمال او کرده که اگر
بداند محتاج است و نخوسته ملول شود و با لجه چون مفیده آن بزرگ و ضررش عظیم و با نیک مان عادی

در شرح تکلیف مسؤل

۳۷۵

و چنانچه بدو گفته شود یا چار در رعایت شروط آن است تمام تمامی باید بشود تا محمل رجحان آن از روی بصیرت
و تدبیر معلوم گردد و چون نادرست بخود آن مبتلا نشود در تحق احوال مرویست از حضرت سجاد
علیه السلام که فرمود حق مسؤل بر تو آنست که اگر عطا کرد قبول شود از او هر چه داده باشی بگردان برای او
و شناختن فضل او و طلب نمودن عذر برای منع او و نیکو نگه داشتن خود را با او و بدانکه او اگر منع کرد مال خود را
منع کرده آنچه را که برای او هست که منع کند و بر او کفایت نیست و نیز فرمود اما حق صاحبش بر تو پس آنست که
شکر کنی او را و ذکر نمائی نیکی او را و منتشر کنی بر او سخنی را که نیک باشد و با اخلاص دعا کنی بر او و میان خود
و خداوند تبارک تعالی پس اگر چنین کردی شکر او را بجای آوردی در نهانی و آشکارا آنگاه اگر ممکن بود تو را که او را
مکافات کنی بآن احسان بکن و اگر در نظر انتظار ملاقاتش و نفس خود را میانی بر آن جای بدهی در تکلیف
مسؤلین که بلاخطه مسؤل سائلین بر ایشان وارد شده علاوه بر آن حق که پیش از مسؤل در چند چه سائل
مستحق عطا اگر قبل از مسؤل از چندین جهت حق داشت که باید از عهده آن بر آید بجز در مسؤل از حق باز نه دارد
که باید وفا شود هر چند در شدت و سختی نباشد بلکه با غنا و ثروت باشد چنانچه در کافیه از جناب صادق
علیه السلام مرویست که فرمود جناب باقر علیه السلام که بده بسائل هر چند بر پشت است و در هر تفسیر
شیخ ابو الفتح مرویست که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود سائل را حقیت اگر چه بر او پشیمانی باشد
که اگر مسؤل برستی اعتراف نموده بر بندگی خداوند و معنی بندگی او را نفی نیت یافته بخوبی که سهل و آسانی
در مقام بجا آوردن آثار و لوازم آن در آمده ناچار خویش را مالک حبه نداند و آنچه در است از مالک خویش
داند و سائل را چون نزدش آید رسولی از جانب او بپندارد که از آنچه در دستش داده و او را حلیفه خود نموده
بر آن مال چنانچه میفرماید و انفقوا مما جعلکم مستخلفین فيه اتفاق کنید از آنچه گردانید شما را حلیفه
بر آن پاره ستان پس او را سپاس گوی بجای آورد که بر نظر رحمت دارد که رسول نزد من فرستاد و
روزی عیال خود را بمن حواله کند و ثانیاً اظهار مستی و خورشید کند که بجهت امانت خویش خواسته
و تکلیف حفظ و حرمت آن از من برخوایسته و ثالثاً بر رسول نظر نکند که کیست و از کجاست و دشمن است
یا دوست حبشی است یا خوشیا و نه حقش بر او دارد یا نه رنجی و آزاری با او رسانده یا نه توقع ملاقاتی از او است
یا نه نشر این جهان را خواهد کرد یا نه حاجتی قبل از این نزد او برده یا نه بر آورده کرده بود یا نه بعد از این با او
محتاج خواهد شد یا نه چه او حقیقه بسائل چه بکند تا این ملاحظاتی را کند بلکه بگوید او را فرستاده و از
مال خود طلبیده که جز اطاعت سلیم در ضایع نباشد فرمان و نیست و در این راهی ندارد پس آنکه
بی عذر مقبول سائل را از نوال خویش براند لا محاله یا خود را بنده نداند یا داند و لیکن عیب خود را مالک
یا شریک یا صاحب حق در آنچه در تصرف او است نداند یا داند و لیکن سائل را رسول پروردگار نداند

در نهی شدید و تحریف از رؤسائل

ع ۳۷

و بدی حال و کردار و گفتار و ارمانی رسالت و انداز رسول ملک الملک دانند تا عداوت و نبوی را بخل افشانند
 او را نگذارند اما عدراقل و دوم که با ایمان و سرار عبودیت نسا زد و باقی طریقه شود از تدبیر در خیار
 صادقین علیهم السلام و ما شمه از آنرا ذکر کنیم آنگاه حکم مسؤل را که چون حکم سائل بر پنج قسم می شود شرح
 و سهیم با شرح آداب با سائل در کافی مرویست از جناب صدق علیه السلام که منع نکرد رسول خدا صلی الله
 علیه و آله هرگز سائل را اگر چه بی نروشن بود میداد و گرنه میفرمود خدا میرساند و نیز از جناب بیت کرده
 که جبرئیل علیه السلام آمد نزد حضرت ابراهیم علیه السلام پس گفت فرستاد مرا پروردگار تو بسوی بنده از
 بندگان خود که بگیرد او را طلیل خود را پس ابراهیم علیه السلام گفت مرا خبر ده که کیست او تا خدمتش کنم گفت او تو
 گفت از چه چنین کردی گفت دیر که تو سئوال نکردی از هدیه پس هرگز و سئوال نکرد از تو هرگز کسی خبری
 پس گفتی نه و نیز از جناب بیت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود در نکست سائل را هر چند
 بستم سوخته کوفتند باشد و نیز از جناب قرطبه علیه السلام روایت نمود که خدا عترو جلن موسی
 علیه السلام فرمود که ای موسی اگر من کن سائل را با عطائی اندک یا برقی نیکو زیرا که می آید بسوی تو کسیکه نه از این
 است نه از جن ملکه است از ملکه رحمت که آتخا کن کند تو را در آنچه عطا نمودم تو و سئوال کند از تو آنچه
 احسان کردم تو پس نظر کن که چه خواهی کرد ای عیسی و نیز از جناب صدق علیه السلام روایت کرده
 که سائل آمد نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله پس از جناب نظر فرمود بسوی صحابش پس عطا کرد با و مردی از
 صحابه میله از طلا پس آن مرد سائل گفت این همه گفت آرمی گفت بگیر طلائی خود را بدرستی که من نه از اینم
 نه از این لیکن من رسولم از جانب خداوند برای آنکه هست با رکنم تو را پس بیستم تو را شاکر پس خداوند تو را
 جز آنچه خیر دهد و نیز از سعید بن زید روایت کرده که گفت حاضر شدم روزی خدمت علی بن حسین
 علیه السلام در آن حال که از نماز بامداد فارغ شده بود پس ناگاه سائلی بدر خانه آمد پس حضرت فرمود بدید
 باین سائل و سائل را زد گشید و در قربا لاسناد و روایت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود
 بر کرد آید سائل را با عطائی اندک یا برمی و مهربانی زیرا که می آید نزد شما و می پستند بر در خانه شما کسیکه
 نیست از جن و نه از انس که نظر کند که چگونه است عطا و کرم شما در آنچه عطا فرموده خداوند شما و در ما
 هیچ البلاغه مذکور است که میر المومنین علیه السلام فرمود بدرستی که مسکین رسول خداوند است بسوی ما
 پس هر کس او را منع کرد خدا ایراد منع کرده و هر کس او عطا کرده بخداوند عطا کرده و در نشانه المصطفی
 و بعضی از پنج در وصیت از جناب بیت بکمال که تصدق کن بر مساکین و کمیل رد کن البته سائل را هر چند
 بنصف خرما یا نصف دانه انکوری بشود و در کافی و عیون روایت که حضرت رضا علیه السلام
 نوشت بجناب جواد علیه السلام که ای ابوجعفر بمن سیده که غلامان وقتی که سوار می شوی هر وقت آواز

در فضل اجابت سائل

۳۷۷

تو از در کوچه این مجتبه بخیال ایشان است که نرسد از تو چیزی با حدی پس سائل میگوید تو را بگو من بر تو که نشاء
 دهم و چون آنکه تو مرا از در برکت هرگاه سوار شوی بر این شد با تو روی سائل نگاه سوال کند از تو حدی مگر آنکه عطا کنی
 او را و از عوایدت که سوال کند از تو که نیکی کنی با او پس عطا کنی با و کمتر از پنج صاع و زیاده از آن با تو هست و از عوایدت
 از تو سوال کند سه با و کمتر از بیست پنج صاع و زیاده از آن با تو هست من قصد ندارم مگر آنکه خداوند تو را بلند کند پس
 اتفاق کن و من از صاحب عرض شک کرتن را و شید این بقیع در تفریع خود رویت کرده که رسول خدا صلی الله
 علیه و آله فرمود بار خدا یا مر ازنده دار مسکین و برین مسکین و محسورین در فرقه مساکین یک از جمله زانان گفت یا رسول الله
 چرا چنین میگوئی گفت برای آنکه ایشان پس از تو اگر برین بهشت میروند بچهل سال آنکه گفت نکرد
 تا مسکین را زجر کنی و اگر چه خواهد روش نیکی اگر چه به بیم خرم باشد مسکین با دوست دارم و خوشتر
 نزدیک داری تا خدا تعالی تو را بر حمت خویشین نزدیک کند و نیز روایت کرده که سائل
 دیگر در سوال میکرد حسین بن علی علیه السلام گفت در دید که چه میگوید گفت ندانم یا بن رسول الله
 گفت میگوید من رسول ترا از شما بم ارم چیزی میدیدم که از شما و با شما برم و الا دست شمی از شما رفت
 و شهید اول در روزه الباهره روایت کرده که آنجا که بود بدرستی که حاجتهای مردم بتو
 از نعمتهای خداوند است بر تو پس حالت نیکو بد از نعم و در ساقربا اسناد مرویست که
 رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود کسی که برکت نعمت بر او نخت میشود بر این بار کلفت میرو
 بر او پس اگر او بدستدگی کرد در تحمل آن زحمات جلب خواهد شد زیادتی نعمت بر او از نزد خداوند
 و اگر نکرد در آورده آن نعمت را در معرض زوال و در کتاب تمیص مرویست از خباب بن قتیبه علیه السلام
 که فرمود فقیر بدیده خداوند است بر غنی پس اگر حاجت او را بر آورد پس عمل کرده بدیده خداوند را
 و اگر بر نیارود حاجت او را پس تحقیق که رد کرده بدیده خداوند غر و جل را و در کتاب شریف
 حضرت یونس مرویست از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود هرگاه بر در خانه شما بیاید مرد سائل
 و شب پس او را رد نکنید و نیز فرمود سائل رسول پروردگار عالمیاست برای آنکه
 نخت بار کند او را پس هر که عطا کرد با او پس عطا کرد خداوند را و کسی که ردش کن پس تحقیق که رد
 کرده خداوند تبارک و تعالی را و نیز فرمود قطع کنید بر سائل مسئلت او را بگذارید او را
 که از پریشانی خود شکایت کند و از حال خود خبر دهد و دعائم الاسلام مرویست از امیر مومنان
 علیه السلام که فرمود در کسب سائل را هر چند به نیمه خواب باشد و بدید سائل هر چند آمده باشد
 بر پشت است و ردش نیکو که بیاید نزد شما در شب زیرا که گاهی سوال میکند سیکه از
 انسی است نه از جن و لیکن برای آنکه زیاد کند آن سوال خیر شما را و در کتاب تحف العقول

در ترغیب بجا بست سائل

۳۷۸

مرویت از حضرت سیدنا وعلیه السلام در حدیث حقوق که فرمود اما حق سائل پس داد نیست با و هرگاه
یقین داری بصدق او و قادری بر حاجت او و دعا کردن بر او و در آنچه نازل شده با و اعانت
کردنش در حصول مقصودش پس اگر شک کردی در صدق او و پیشی گرفت بسوی تو متمم بودن او
غرم نکن بر این زمین مباحث که بوده باشد این از کید شیطان که قصد کرده باز دارد تو را از حقیقت
و حاصل شود میان تو و میان متقریبین تو نزد پروردگار تو پس واکذار او را با بستر حال او
یعنی ظاهر مکن دروغ او را بر گردان او را بر گردان نیکویی و اگر غالبی بر نفس خویش در باره
او و عطا کردی او را با اعراض از آنچه عارض شده در نفس تو او را پس بپوشید اینکار را از کار ما
صاحبان ستم است و در کتاب اختصاص مرویت از جناب کمال علیه السلام که فرمود که
هر کس که بیاورد نزد او برادر مؤمنش بجهت حاجت خویش پس آن چرتی است از خداوند که گشاده بگو
او پس اگر بجای آورد آنرا پس وصل کرده خود را بولایت یاکه آن وصل است بولایت خداوند
عزوجل و اگر رد کرد حاجت او را و حال آنکه قادر بود بر آن تحقیق که ظلم کرده بر نفس خویش و بدی
نموده با و و در سالی مفید مالی مرویت از جناب کمال علیه السلام که فرمود هر سینه رد میکند بمن صاحب حاجت
پس مبادرت میکنم بسوی انجام آن از بیم آنکه بی نیاز شود صاحب حاجت ازین و در عده الداعی
مرویت از جناب کمال علیه السلام که فرمود هر مؤمنی که سؤال کند از او برادر مؤمنش حاجت او را و قادر باشد
بر بر آوردن آنرا پس او مسلط میکند خداوند بر او را برادر قهر او که میگرداند گشتان او را
و در کافی مرویت از اسمعیل صریحی که گفت قسم جناب صدق علیه السلام فدایتوشوم مؤمن چرتی است
بر مؤمنی که فرمود آری کفتم چگونه است این معجزه هر مؤمنی که برود نزد برادر خود بجهت حاجتی پس
نیست آن که چرتی از خداوند که فرستاده آنرا بسو او و قرار داده آنرا سبب مرزش و بلندی
مرتبه او پس اگر بر آورد حاجت او را قبول کرده آن چرتی را بقبول کردن آن حاجت و اگر رد کرد
حاجت او را با قدرت بر بر آوردن آن پس چرتی نیست که رد کرده از خود چرتی از جانب
خداوند چرتی که فرستاده آنرا بسوی او بسوی مقرر فرمود بر او و ذخیره میکند خداوند عزوجل
آن چرتی را تا روز قیامت تا آنکه صاحب آن حاجت حاکم می شود در آن چرتی اگر خواست
میگرداند آنرا بسوی خود و اگر خواست صرف میکند بسوی غیر خود ای اسمعیل پس اگر روز قیامت
او حاکم شد در رحمت خدا که ظاهر و کواره شده بر او پس بسوی که میبینی صرف کند آنرا کفتم
کمان ندانم که بر گرداند آنرا از نفس خود فرمود کمان دارد بلکه یقین کن زیرا که او را نخواهد کرد آن
رحمت را از نفس خود ای اسمعیل پس که بیاورد برادرش نزد او برای حاجتی که قادر است بر انجام آن

در محل وجوب جابت سائل

۳۷۹

پس بجای آورد اگر مسلط میکند بر او خداوند ما را که بگزدا بهام او را در قبرش تا روز قیامت چه آنکه
 آمرزیده شده باشد یا سخط و در بخارا کتاب قضاء الحقوق صوری نقل کرده که بخانبه فرمود
 مؤمن محتاج رسوخ خداوند است بسوی غنی قوی پس اگر بیرون آمد رسول بدون قضاء حاجت آمرزیده
 میشود گناهان رسول و مسلط میکند خداوند بر غنی قوی یا طینی را که بگزند او را فرمود تخلیه میکند میان
 او و میان اصل دنیا پس نمی شوند با آنچه در نزد او است تا اینکه متعب ببقیته برایشان یعنی مال خود را
 بکلفت و تعب بایشان دهد و دخل میشود بر او شاعر پس کوشش میدهد و پس عطا میکند او را پس اینها
 شایسته نیکو میگزند او را و نیز از فاعله رویت کرده که بخانبه با فرمود آگاه باش ای رفاعة
 که ایمان نیاورد بخداوند و نه بجز صلی الله علیه و آله و نه بعلی علیه السلام کسیکه باید نزد او برادر مؤمن او
 بجهت حاجتی خنده کند در رویش پس اگر هست مقصودش در نزد او باشد تا بد بسوی بر آوردن آن
 و اگر نیست در نزد او رحمت بکشد در تحصیل آن از نزد غیر خود تا آنکه بر آورد آنرا برای او پس اگر باشد
 بخلاف آنچه توصیف کردم پس نیست ولایتی میان ما و او و در کتاب تخصیص رویت کرد رسول خدا
 صلی الله علیه و آله فرمود کامل میکند مؤمن ایمان خود را تا آنکه دارا شود صدقه و صلت را آنگاه همزد
 تمام آنرا که از جمله آنهاست سخاوت کف و رد نکردن سائل و بخل نمودن به نائل و شایسته است
 کفری در جمیع الغرب نقل کرده از کتابها هر شیخ فاضل محمد بن محاسن باورائی که شتم است بر فقرا
 و پنج جوهر که او روایت کرده که جناب عیسی علیه السلام فرمود هر که سائل را محروم بر گرداند هفت روز
 بلکه داخل نجات نمی شوند و در کتاب تعازی شریف نادری عبد الله محمد بن علی بن حسن بن
 عبد الرحمن علوی حسینی مرویت با سند او از محمد بن منصور از شد طول از ابی شریح که گفت
 شنیدم جعفر علیه السلام را که او میفرمود به از دمی غلامی بگری می آوردی یا در نزد تو چیزی هست که
 آنرا صدقه دهی گفت ای سید من چیز بدست نیاوردم از صدقه که اگر هم بآن از کجا صدقه دهم
 فرمود مردی رو بمن آورد در سجده و ذکر کرد که خود و عیالش دو روز است طعامی نخورده اند از وی
 گفت پس بچه رفتم پس دیدم مردی را از دوستان آل تیم از کسانی که فراهی بستند بر آل رسول خدا
 علیه السلام پس داخل شدم بر آنجا و رفتم شمارا اندهناک دیدم بجهت این سائل آیا فرده ندیم شمارا
 فرمود بگو گفت او از دشمنان شماست پس شرم مخور بجهت او پس آنجا رفتم و دیدم که یا محمد بن حسن
 بشتاب داخل شد پس فرمود بیا و رد و انکشت مرا پس آورد آن دو انکشت را آنگاه فرمود آن شخص را
 نزد من آر پس او را نزدش آوردم پس آن دو انکشت را گرفت و با و داد آنگاه بمن فرمود ای از وی
 بدستیکه صدقه فریضه است از جانب خداوند هنگامیکه موجود باشد خصوصاً بر کسیکه تو مکان

در محلی که وجب است اجابت سائل

۳۸۰

دارد و در تفسیر شیخ ابوالفتح روح الله مردیست که خدا تعالی روز قیامت گوید با بعضی بندگان
بنده من از تو طعام خواستم ندادمی و شراب خواستم ندادمی و جامه خواستم ندادمی بنده گوید یا خدا یا
کی بود و چگونه بود گوید فلان بنده که سزا از تو طعام خواست ندادمی و فلان تشنه از تو آب خواست
ندادمی و فلان برهنه از تو جامه خواست ندادمی فلا منقلبک الیوم فضلی کما منعتهم من امر و فضل
خود را از تو باز گیرم چنانکه تو از او باز گرفتی و چون معلوم شد که اجابت سائل از عظم تکالیف است
و رد سائل از سبب منکر است پس شروع کنیم با آنچه وعده کردیم از ذکر احکام و آداب سائل و اما
اول پس مخفی ننماید که اجابت را نیز عارض شود احکام پنجگانه اول و جواب آن در اقسام سائل
از سبب که از علوم پیدا شود چه اگر جاهل با حکام شرعی است که مستلاست یا آن از طهارت و نجاست و
نماز و مفقومات آن و ماکول و مشروب و امثال آن از عالمی حکم مسئله را پرسد و غیر او کسی نباشد که از
عمده جواب بر آید و خوفی برکوبیده نباشد در آن جواب سبب که جوابی واجب بر دشمن حرام خواهد بود
در کافی مردیست از جناب صادق علیه السلام که فرمود یاسم در کتاب علی علیه السلام که بدستیکه خدا
عمر گرفت بر جلالان در طلب علم تا اینکه عمر گرفت بر علماء به بدل علم بر جمال و فین از نجاست
کرده که زکوة علم تعلیم او است بر بندگان خدا و فین فرمود که علی بن ابراهیم فرمود که
از پیش که ظلم خواهد کرد با ایشان و در امالی مفید بانی مردیست از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود
هر مردی که خدا تعالی علی بن ابراهیم کتمان کند او را با اینکه دانا است بآن ملاقات میکند خدا را در
روز قیامت در محلی که بجامی از آتش او را جایم کرده باشند و در محلی که مردیست از نجاست که فرمود
بدستیکه عالمیکه کتمان کند علم خود را مبعوث می شود در محلی که عقوبتش بیشتر از جمیع اهل قیامت
و لعنت کند او را هر بنده حتی اجنبی که چاک زمین و در تفصیح حسن عسکری علیه السلام فرمود
از امیر المؤمنین علیه السلام که فرمود شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود هر آن سبب که
از او از علی بن ابراهیم کتمان کند آنرا در سبب که واجب است اظهار آن علم و تقیه از او بر گرفته باشد
حقایق روز قیامت بجام کرده شده بجامی از آتش و امیر المؤمنین علیه السلام فرمود هرگاه کتمان کند
عالم علم خود را از پیش که بکند جاهل در آموختن آنچه را که چاره از یاد گرفتن او نیست و بخل در زهد و مال
به نیکی کردن خود و بفروشد فقیر دین خود را بدنیای غیر بزرگ میشود بلا و عظیم میشود عقاب و در
رجال شیخ کشی مردیست از حضرت کاظم علیه السلام که نوشت بجلی بن سید سانی از صبی که از او پرسید
حق بر او توانست که پنهان کند از او چیزی را که نفع میدهد او را نه از دنیا یا او را از آخرت و در
عنه الله تعالی مردیست از جناب صادق علیه السلام که فرمود هر آنکه که محتاج باشند مردم بسوی

در موضعی که واجب است اجابت سائل

۳۸۱

که بفرماند ایشان اموردین ایشانرا پس از ایشان اجابت نخواهد نمود و است بر خدا بیجاالی که در خل کند او را
در آتش چشم و در نوادر سید فضل الله را ندی مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود
کسی که بشکست سبخی را یا بلند کند علم که بر ای کتمان کند علیه اجتناب یا استم یا اعانت کند ظالم را
بطلبش و حال آنکه میداند که او ظالم است پس تحقیق که بیزارشند از اسلام و فیروز اجابت را آنجا
که حفظ جان یا ناموس برادر مؤمن موقوف شود بر آن چنانچه در عقاب لاعمال از حضرت سجاد علیه السلام
مرویت که فرمود کسی که سیر بر آرد شب را و در محضر او باشد که سینه چرخ خورده خدا بیجاالی میفکند
ای ملکه من گواه باشید بر این بنده که من او را هر کردم پس عصیان کردم و اطاعت نکردم و غیره و من
و اگر استم او را بسوی عمل خودش قسم بغرت و جلال خود که هرگز او را نخواهم مرزید و این تهدید نباشد
مکر در آنجا که گرسنگی مورث هلاکت یا مضرت های سخت باشد چنانچه مراد همین است آنچه در چند خبر رسید
که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود قسم بآنکه جانم در قبضه قدرت اوست که ایمان نمی آورد من
بنده که شب بستر بر دسیر و برادرش یا همسایه مسلمانش گرسنه باشد یا مراد از ایمان پاره از مرتب
اوست و در کافی مرویت از سماعه که گفت پرسیدم از جناب صادق علیه السلام که مرویت
که در نزد ایشانست زیادتی و برای برادران ایشان حاجت شدیدیست و زکوة ایشانرا کافی نیست
آیا آنهارا می رسد که سیر باشند و برادر ایشان گرسنه باشند پس فرمود برادرشخص مسلمان او را ظلم نمیکند
و یاری او را و نمیکند او را و هر چه در دستش است بر مسلمانان کوشش در آن و مصلحت
و یاری کردن یکدیگر بر آن کار و مواسات با اهل حاجت و ملاحظت از شما که خواهید بود بر آن
که خدای امر فرموده در باره ایشان و فیروز از جناب روایت کرده که فرمود هر مردی از شیعیان
که بیاید نزد او مردی از برادرش پس طلب اعانت کند او را و در حاجت خود پس اعانت نکند او را و حال آنکه
قدرت دارد و مبتلا نمیکند او را خداوند باینکه بر آورد حاجت دشمن از دشمنان با را که خداوند بآن
اعانت عذاب کند او را و روز قیامت و فیروز از جناب روایت کرده که فرمود و نمیکند او را مردی
اعانت برادر مسلم خود را که کوشش کند در آن و مواسات کند با او مگر آنکه مبتلا می شود با اعانت
کسی که گناهکار شود در آن و حبس نباشد او را و فیروز از جناب ظم علیه السلام روایت کرده که
فرمود کسی که برادر بسوی او مردی از برادرش که پناه برده با و در پاره از حالانش پس او را پناه ندهد
با آنکه قادر است بر آن پس تحقیق که قطع کرده ولایت خلاعی است و جل را و فیروز از جناب صادق
علیه السلام روایت کرده که فرمود هر مؤمنی که منع کند از مؤمنی چیزی را که بآن محتاج است و حال آنکه
قادر است بر آن از نزد خود یا از نزد غیر خود بپایمید او را خداوند روز قیامت در سببیکه شیعه

در محلی که حرام است اجابت سائل

۳۸۲

رویی او و بر کردیده چشمها او بخوکیه ظاهر شود سپید او و مغلول شده دستها او در گردش بر کف
 میشود که این خاینی است که خیانت کرده خدا و رسول او را نگاه میدوید که او را باطن بر بند و فتن
 فرمود که یک خانه دارد و محتاج شود مؤمنی پیشتر در آن پس منع کند او از آن خدا تعالی میفرستد
 ای بلکه من آید و زنده بکنای دنیا قریب بخت خود که ساکن خواهد شد هرگز در بهشت من و در
 عقاب اعمال مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود که کسی که شکایت بدبوی او برادر مسلمانش
 پیشتر نه برادر هم می کند خداوند بر او بهشت را در روزیکه جز امید نیکو کاران را و کسی که منع
 حاجت طالب حجت او حال آنکه قادر است بر بر آوردن آن پس بر او است مثل کینه عتار پس برخواست
 مالک بن عوف و عرض کرد یا رسول الله بچه مقدار بپسندید که عتار فرستد بر عتار در هر روز و شب
 لغت خدا است و مانند همه مردم و کسی که خداوند بخت کند هرگز نخواهی یافت برای او یا و روی و از
 برای پناه و در آنچه نقل کردیم کفایت است در هر حرام چون اجابت سائل که بپسندید از چه نیکو گفتن و
 ظاهر نمودن آن برای او جائز نباشد چه آنکه آنچه را بر او آید باشد که افشا و تعلیمش بر حرام است
 یا در جواب ضرر جانی یا عرضی و مالی باشد برای سائل یا برادر مؤمن دیگر بلکه هر کسی که جان و مالش
 در شرع محترم باشد و پیشتر این موارد در خلافت در عنوان تقیه و محل طفرة از جواب و در سائل
 بسخن نرمی یا توریه در کلام چه تقیه که در شرع مظهر آن بزرگترین واجبات است مختصر نیست در کتابان
 اصل مذہب از مخالف و در آنجا که برسد از او بلکه لازم است کتابان بسیار از علوم حق اهل بیت علیهم السلام
 و نکات و سرار و لطائف کلام خداوند را از هر کسی که پایا یا دانش بر بنای کسی نباشد که بتواند آنرا را
 تحمل نماید و در کافی از جناب صادق علیه السلام مرویت که فرمود که شتم ما را بطلان آنکه فاش کند احادیث
 ما را بلکه شتم ما را بعد و در محاسن برقی مرویت که آنجا نیست فرمود بچند نفر از اصحاب خود که فاش
 نکنید ما را و خبر ندهید بآن مگر باطنش زیرا که فاش کننده بر ما امر ما سخت تر است گفتش بر ما
 از دشمن ما و در اختصاص مرویت از آنجا که فرمود به ابی سعید مدنی که سلام بر سید و ستایش
 و ملامت کن ایشان را که قرار ندهند احادیث ما را مگر در قلعهای محکم و سینههای فسیده و صابان عقول
 که نمایه قسم بآنکه دانه را شکافت و جانرا آفرید که نیست شتم کننده عرض ما و آنکه خود را در مقام محاکمه
 با ما آورده و جنتش را باشد و ترانه فاش کننده بر ما حدیث ما را در نزد کسی که تواند او را تحمل کند
 و در غیبت نهانی مرویت از آنجا که فرمود هر سینه خبر میدهم مردی را بحدیثی پس میرود و در اویت میکند
 آنرا از من بخوکیه شنیده پس حلال میکند بسبب آن بر خود لعن خدا و بکینه او را و در آنحضرت روایت
 کردن او است برای آنکه سالیست ششیدن و تحمل آن نباشد و فلان در آنجا مرویت که هر مؤمنین

در موضعی که حرام است اجابت سائل

۳۸۳

علیه السلام فرمود بخدایت بن ابیانی که ای خدیفه خبر نمده مردم را بچیزیکه دانایست بحقیقت آن طفلان کمینند
و کافر میشوند زیرا که بعضی از علوم سخت و مشککست و سنگین بار که اگر او را بار کنی بر کوهها می افتد
از شدت آنش و بر شما مضمون اخبار بسیار است و در جمله از آنها و عده چشمه حار است آهین در دنیا
دادند بآنکه فاش کند اسرار اهل بیت علیهم السلام را و از این قسم است اجابت سائل از آنچه خود
حرام شد چون زنا و لواط و تقبیل و نظر جنسیت یا مقدمه باشد بر اجماعی بر هم تفصیل که در فقه مسطور
است چون دادن زهر بآنکه خواسته خود یا غیره را بکشد و دادن سلاح بدشمنان دین هنگام جنگ
و دادن انگور بآنکه داند که او شرابش را میفروشد یا چوب بآنکه شش میازد یا برای همین بخوابد و او بدد
یا حربه بدست ظالم دهد آنگاه که اراده ظلم دارد و نظایر اینها از اعانت بر ظلم و عدوان و عین دس
کافی مرویت که مردی از شیعیان عرض کرد خدمت جناب صادق علیه السلام قدسیت شوم ۷
بسا هست مردی از مادر تنگی و سختی افتد و کار میبایست بر او سخت نشود پس او را میخوانند یعنی امر او
و ولایت بنی عباس را بیکه بیاوردن جایگاه او را بیاوردن نمیکنند که بکنند او را بیاوند آنگاه سلاح کند
آنرا پس چه میفکند در این پس حضرت فرمود دوست ندارم که برای ایشان که هرگز زخم نبندند
مشکله را بندهم و از برای من باشد ز مال دنیا بقدر ما بین دو کوه مدینه بلکه میخواهم اعانت ایشان
بقدر سیاهم کرب که بقلم چسبد زیرا که اعانت کنندگان ظلمه در روز قیامت در سر برده از
آتش خواهند بود تا حکم فرماید خداوند و میان بنگان و در خبر دیگر است که هر کس بیاورد تا زبانه را
در پیشه و سلطانی خداوند آن تا زبانه را در روز قیامت از دهانی کند آتشش که در از برای آن بفرماید
باشد و او را دست میزند بر آتش حرامی بد جایگاه است و در خبر دیگر و عده عذاب میدهند
برای آنکه برای ظلمه قلمی بشمار یا لایقه در دوات ایشان بگذارد و مسجد برایشان بسازد و بر اینها باید
قیاس کرد سایر انواع اعانت را و فی ذلک حرمت اجابت کردن سائل اگر ناصبی باشد چنانچه
در کافی مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود اطعام مکرر کسی که چهارده قسمی کند بچیزیکه
از حق یاد دعوت کند بسوی پیغمبر از باطل و در کتاب سراسر مرویت از حضرت صادق علیه السلام
که نوشت بمحمد بن علی بن عیسی که هر کس صدقه دهد به ناصبی پس آن صدقه برای ضررش خواهد بود نه برای
و در سایر صدوق است که حلال نیست صدقه بر ناصبی و در کتاب صفات شیعه مرویت
از جناب صادق علیه السلام که فرمود هر کس صدقه دشمنی از ما پس تحقیق که کشته دوستی از ما و
در کافی مرویت که عمر بن یزید پرسید از جناب از صدقه کردن بر ناصبها و بر زیدیه پس
فرمود صدقه مکن بر ایشان هیچ چیز و آب ده ایشان را اگر توانی و زیدیه از ناصبها و در تفسیر ۷

در موضعی که مکره است اجابت سائل

۳۸۴

حضرت حسن عسکری علیه السلام مرویت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده صدقه دهند به دشمنان یا مانند زو است و جسم خداوند بلکه و در کافی مرویت از جناب کاتب علیه السلام که فرموده شخصی که پرسید که اگر برای نیکو اهل پیدا نکردم تا چهار سال در کجا صرف کنم فرمود اگر برای اهل پیدا نکردی آنرا بیکس کن و پسند از در دیار که حدیث است حرام کرده اموال را و اموال شیعیان را را بر دشمنان ما و خواهان داد در ضمن مورد هفتم از اجابت مکره که اگر ناصبی از کسب و شغل و شغل و طعام و شغل داد و کسیکه ناصبی را بر کسب و شغل از کسب و شغل در روز قیامت هر چند آرزیده شده باشد و نیز از کسب است اجابت کردن فاسق و ظالمی در رفتن بخانه او برای ولیمه و مانند آن و غذا یا آلات و متاع یا منزل و اموال حرامی باشد که نتواند رسول برای تصرف در آنرا مباحی بپسندد یا در رفتن تقوی باشد برای او که سبب یا ذی فسق یا ظلم او شود و غیر این را قسم اجابت محرمه که بر متاع پوشیده نیست است میستحب چون اجابت سائل طالب علوم حقه که تعلیمش بر او واجب نباشد و بر آموختن سائل فساد میترساند و اجابت مستشر در بدل برای اجابت محتاج با عانت بدنی یا مالی که در ضرر دنیوی یا دینی برسد نباشد یا آنچه مقدور است و اجابت برادر مؤمن چون بضایف و عوت نماید در کافی از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویت که فرموده صیبت کنم آستان خود را از حاضرین و غائبین که اجابت دهند دعوت مسلم را هر چند بمسافت پنج میل باشد زیرا که از جمله دین است و نیز فرمود که فرض است برای مؤمن بر مؤمن که چون او را بخواند اجابت و از جناب صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود از حق واجب مسلم بر برادرش اجابت دعوت او است و در کتب افوا که حکای مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود مسلم را بر برادرش حقست که از عهده آنها پیشه نیاید مگر بادی آنها یا آنکه از او در کرد و یکی از این سی حق اجابت دعوت است و مراد از دعوت یا خواندن بضایف است یا برای همه و بعضی از علما گفتند مراد جواب دادن او است چون او را و آرد و در این آستان است و اجابت برادر مؤمن در ترویج کردن با و آنرا که خواستکاری کرده چنانچه در مشکوٰۃ الانوار شیخ طبرسی مرویت که جناب صادق علیه السلام فرمود به عبدالملاک وستان مرا از جانب من سلام برسان و خبر ده ایشان را که من ضامنم بر ایشان پشت را مگر هفت طائفه از ایشان و شمر یکی از آنها کسی که خواستکاری کند از او مؤمنی پس ترویج نکند با و در کتاب مؤمن حسین بن سعید اهوازی مرویت از جناب کاتب علیه السلام فرمود در مقام بیان مذمت مال و جاهش آنکه کمتر چیزی که بر او داخل می شود آنکه می آید بنزد او برادرش را و خواستکاری میکند پس با و میگوید تو مال نداری و غیر اینها از موارد اجابت سائل که بر متاع در ابواب سابقه خصوصاً با بنهم پوشیده نخواهد

در مواضعیکه مکروه است اجابت سائل

۸۵

چهارم مکروه و محل آن بسیار است ولیکن متفرق در احادیث است علیه السلام ما بذکر بعضی از آن
 قاعده یکیم اول اجابت سائل در رد دادن دختر با و قبول شفاعتش چنانچه در مساکانی فقیه
 و غیره مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود شارب خمر اگر مرخص شود او را عیادت کنند و اگر
 مرد بر جنازه شش حاضر نشود و اگر شهادت داد او را تزکیه کنند و اگر خواستگاری کرد پس با و تزویج کنند
 و اگر سؤال کرد از شما امانتی را پس او را این سپید و با و چیزی نپسند و بچند سدر رویت کرده اند
 از نجاشی که فرمود کسیکه خمر بنوشد بعد از آنکه خدا تعالی او را حرم نموده بر زبان من این لعنت ندارد که
 چون خواستگاری کند با و تزویج کنند و چون ببرد او را تصدیق کنند و چون شفاعت کند شفاعتش اینست
 و در مساکانی از جناب صادق علیه السلام مرویت هر کس دختر خود را بشارب خمر تزویج کند پس تحقیق که قطع کرده
 حرام و در مساکانی از جناب مرویت که فرمود شارب خمر اگر خواستگاری کرد پس با و تزویج نکند زیرا که
 کسیکه تزویج کند دختر خود را بشارب خمر پس خیانت که او کشیده بسوی زن او و هر اجابت سیکه طلبه
 برای ولیمه عروسی در روز نهم چنانچه در مساکان کتاب جعفریات مرویت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود
 ولیمه روز اقل هفت روز و دوم بیکی است پس هر چه زیاده از این باشد ریاست حضرت صادق علیه السلام
 که راوی این خبر است فرمود که پدرم را خبر داد که پدرم را یعنی حضرت سجاد علیه السلام را بولیمه دعوت کردند
 پس اجابت فرمود انگاه روز دوم خوانند باز اجابت فرمود پس در روز نهم دعوت نمودند پس فرمود که
 آنرا سوارانند تا آنکه از نظر مبارکش متواری شود و چند خبر دیگر تصریح شده که ولیمه عروسی در روز نهم
 و زیاده بر آن ریا و سمع است و در عقاب الاعمال مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود هر کس طعام
 کند طعام از رومی ریا و سمع بخورد خداوند با و مانند آن طعام از هر کس طعام و بگرداند آن طعام را بشی
 و رشک او تا آنکه حکم کند میان مردم یعنی تا آخر روز باز پسین بیست اجابت کردن دعوت بهمانی بر شمی تنه
 کردن دختر چنانچه در مساکانی از جناب صادق علیه السلام مرویت که فرمود اجابت کن در ولیمه عروسی
 و تنه کردن و اجابت نکن در تنه کردن دختر چنانچه در مساکان اجابت کردن کافری یا فاسق یا منافق
 و در دعوت بهمانی ایشان چنانچه در مساکانی مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود اگر بخواند مرا
 مؤمنی برای خوردن ذراع کوفندی هر تنه اجابت خواهم کرد و او را و این از جزای دین است و اگر شک
 یا منافقی بخواند مرا بسوی کوفندی یا شری اجابت نخواهم کرد و او را و این از دین است و در فقیه رویت
 که آنحضرت نمی فرمود از اجابت کردن فاسقین چون دعوت کنند بسوی طعام خودشان پنججا اجابت
 کردن در رفتن بهمانی کسی که غنی یا دعو میکند بهمانی خود نه فقر را چنانچه در دعوت استیضاح
 را و در مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود مکروه است اجابت کسیکه حاضر میکند در

در موضعی که مکر و هست اجابت سائل

عمر ۲۸

ولیمه خود غنیا را و حاضر نمیکند فقر را و در هیچ ابلاغه مرویت که عثمان بن حنیف را که والی بصره بود از اجابت
امیر المؤمنین علیه السلام بولیمه یکی از خویشانش دعوت کردند و او اجابت نمود پس حضرت با دکتونی نوشت
که یکی از فقراتش نیست و ما ظننت انک تجلب الی طعام قوم عائلهم بحفوف و غنیم مله عوف و حکان
نیشتم که تو اجابت کنی بسوی طعام قومیکه فقیر و درویش ایشان ستم رسیده اند که ایشان را در سفره طعام خود
حاضر نمی کنند و مالدار و بی نیازشان خوانده شده اند بمیانها نقش شما اجابت سوال آنکه قبل از اسلام
کردن سخن گوید چنانچه در حصال از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویت که فرمود کسی که تحت تکلم کند پیش
از آنکه اسلام گوید پس جواب بیدار او را و فرمودند خوانید احدی را بسوی طعام خود تا آنکه اسلام گوید هفتصد
اجابت سائل غیر قائل حق و امامت ائمه اطهار علیهم السلام زیاده از آنچه رخصت دادند و مقرر فرمودند مکر در آنجا
که دادن زیاده از آنچه و کثرت احسان سبب شد برای الیف قلب میل حق و قنوت عداوت و دست
بردستن از آردار کردن مؤمنین پیشین و صدق و مفید در رویت گردید که فضل از جناب صدق علیه السلام
پرسید از سائلیکه سوال میکند و حالش معلوم نیست که چه مذنب دارد پس فرمود بده بانگس که در دولت
رفقی افتد برای او و فرمود بده کمتر از در هم را وی پرسید تا چه مقدار میتوان داد و فرمود و ملتزم
و آن بسا حال کمتر است از نیم قرن و نیز از عبد الله بن ابی عوف رویت کرده که گفت گفتیم با جناب
فد تو شوم چه میگوئی در زکوة که برای چه کسانست فرمود زکوة برای رفقای تو است یعنی شیعیان گفت
گفتم اگر از ایشان زیاد آید فرمود باز گردان بایشان تا سه مرتبه چنین پرسید و بهمان قسم جواب داد نگاه
پرسید بسانکهای ایشان یعنی خلاف مذنب داده میشود از آن چیزی فرمودند و الله مکر خاک مگر آنکه رحم کنی
بر او پس اگر رحم کردی بر او پس بده با و پاره از نان آنگاه اشاره کرد بدست مبارک پس گفت آنکشت ایهم
را بویج نکشتان یعنی آن پاره بمقدار باشد و فیما بین اجابت است کرده که نهی فرمود از دادن صدقه بکسانی که
موسی سرائشان زیاد است که از بنا گوشن نرتجا و ز کرده باشند و در تفسیر عسکری علیه السلام مرویت است از رسول
صلی الله علیه و آله که فرمود در مقام بیان محل زکوة و اما مخالفان پس ندید بایشان زکوة و نه صدقه پس
عرض کرد یا رسول الله تضعیف از مخالفین که جالانند در مخالفت ما با بصیرتند و دونه دشمنی و معانده
دارند با ما حکم ایشان چیست فرمود داده میشود بیک نفر از در هم کمتر از در هم و از نان کمتر از یک قصه
و در کتاب زید نرسی مرویت که از جناب صدق علیه السلام پرسید که اگر نیابیم از اهل ولایت یعنی از
شاید که سیر آیا جائز است برای ما که صدقه خود را بدیم بغیر ایشان پس فرمود اگر نیافتید اهل ولایت با
در انشهر یکبار صدقه بفرستید زکوة واجب را بسوی اهل ولایت که در غیر شهر شما نیستند و اما آنچه هست از
نعمه آنکه که واجب نیست پس اگر نیافتید اهل ولایت را پس هیچ نیست بر شما که بدهید آنرا با طفلان و

در موضعی که مکر و هست اجابت سائل

۱۰۸۷

مردی که در عقل مانند اطفالند که سائیکه ناصبی پیوستند و دشمنی ندارند و نمی شناسند دینی را که شما بر آن هستید پس شما دشمنی نکنند و نمی شناسند دین غیر شما را که آنرا پیروی کنند و با و متدین شوند و ایشانند متضعین از مردن و زمان و طفل ضرری ندارد که عطا کنند بایشان کمتر از دهم و کمتر از یک قرص نان اما در همه تمام را پس نه مکر با بل ولایت زید گفت پس کفتم فدایتوشوم چه میگوئی در سائل که سؤال میکند در در خانها و در کوچه ها و مانند بیکم که او چه نهیب دارد فرموده با و داکرامی مکن و طه بغیر اهل ولایت مگر آنکه دلت رقت کند برای و پس بده با و پاره از نان و پاره از نقره اما ناصبی پس دلت بر او رقت نکند و او را طعام بده سپهر مکن هر چند بمیرد از کرسنگ و تشنگی و بفریاد و نرس اگر چه غرق شده یا می سوزد پس استخاضه میکند پس او را پویشان بآن یعنی باب یا آتش و بفریاد و نرس زیرا که پدرم میفرمود کسی که سینه ناصبی را میکند ضرر خوف او را از آتش روز قیامت چنانکه اهل عذاب است و او را هم زیده باشند هشتاد اجابت صاحبخانه در نشستن بر صدر مجلس چنانچه مرویت که چون داخل شد بر کسی در خانه اش پس اطاعت کن او را در نشستن بجهت آنکه تعبیر کند جز در صدر مجلس و در مساحت و حقول مرویت از جناب کاظم علیه السلام که حضرت امیر المومنین علیه السلام فرمودند نشینند در صدر مجلس مگر مردیکه در او سه صلت باشد جواب گوید هرگاه از او چیزی پرسند و سخن گوید انگاه که قوم از سخن گفتن در مانند و شاه کنند یا نترسند که در او است صلاح باشن پس هر کس که نباشد در او چیزی از این خصلتها و نشیند پس و حق است و آنچه در کافی چند است که نشینند در صدر مجلس مگر مردیکه در او این سه صلت باشد یا یکی از این سه و شاید مراد از فقره اولی علم با حکام حلال و حرم باشد و از ثانی علم به عارف و حقایق و خلاق باشد و از ثالث علم به سیاست عامه و خاصه و معاملات و معاشرت باشد و هفتم اجابت صاحبخانه چهارند در اعانت بر مقتدر حرکت و مرحبت از منزل او چنانچه در کتاب خصال مرویت که وارد شد بر حضرت صادق علیه السلام که روی از قبیله جهمیه پس ایشان را مضیافت کرد چون اراده کردند که حلت کنند بایشان تو شر داد و عطا کرد و حسان نمود انگاه بخلامان فرمود و در شویید و اعانت نکنید چون آنجا رفت فارغ شدند آمدند نزد آنجناب بجهت وداع پس عرض کردند ایفرزند رسول خدا مضیافت کردی پس نیکو مضیافت نمودی و عطا کردی پس او ان عطا نمودی انگاه بخلامان فرمودی که ما را اعانت نکنند بر حلت حضرت فرمود اما اهل بیتیم که اعانت نکنند همانرا بر مفارقت کردن از ما و در مساجد مرویت که جماعتی بر جناب کاظم علیه السلام وارد شدند بر سر مهمانی چون خواستند که حلت کنند غلامان آنحضرت از اعانت ایشان دست کشیدند پس آنجا جماعتی عرض کردند یا بن رسول الله چه شود اگر امر فرمائی غلامان را که ما را اعانت کنند در نوازیم سفر پس حضرت بایشان فرمود اما در انحال که از ما جدا می شوید پس اعانت ننماییم که مردد همرا

در موضعی که مکروه است اجابت سائل

۳۸۸

اجابت زن در خواستن چند چیز که بآن تصریح نموده اند چنانچه در کافی مرویست از جناب صادق علیه السلام
که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود کسی که طاعت کند زن خود را برومی اندازد و او را خداوند در آتش جهنم
کسی غرض کرد این چه طاعت است فرمود زن طلب کند از شوهر اذن رفتن بکامها و عروسها و عیدها و عیادها
و عزا خانها و پوشیدن لباس تنزیلی را و در منافقه بهین خود رویت کرده و لیکن ذکر کرده که سائل از امیرالمومنین
علیه السلام بود و بر اینصورت اخبار متعدده با سنان معتبره وارد شده و همه آنها حمل بر مکروه است نه مکروه
ضرورت احتیاج که در آنوقت مخدور نیست یا بر صورت تقارنه یا مفاسد و مخوات دیگر از جهت
غیبت فتنه و تعلیم و تعلم مکروه و ضرر و مثال اینجا که کمتر مجانی قسم آید از طائفه زنان و خانی باشند از
مفاسد مذکوره یا از دهها اجابت کردن ظالم در کردن کار مباحی بجا او شرط آنکه از عیون و حواری
و نصرا و شمره نشود چه اعانت ظالم بر قسم است اول اعانت او در ظلم و مثل او است اعانت
هر خاسق و عاصی بر فوق و عصیان بر این از کبار گناهانست و برای اعانت مرتب و در جایست که حکم بعضی
و هیچ و بعضی مشبه است و در کتب فقها مسیئله شده دو چیز اعانت او بر ملامت که معین
از عیون و نصرا و شمره میشود مثل طباخ و سایر و مجاشع و معمار باشی هر چند بر سر راه
و قناطر باشد و نظائر ایشان این قسم نیز حرم و مکروه است پاره از اخبار آنست که پیغمبر
نه بخود مکروه مثل فروختن با و چیزی و کردن با و کاری بجا او در بعضی اوقات و در بیان پیمان گفت
و این قسم مکروه اگر چه ظاهر جمله از اخبار حرمت است ولیکن چون خلاف پاره از اخبار دیگر بر داد نگاه
میکند بر جواز و سیر و طریقه فقها ناچار آن نبی که در این قسم اخبار رسیده حل شدت کریم است
و بعد العالم در این قسم اجابت کردن سائل در فعلیه مکروه باشد بر او واجب آنست که بگوید
رسیده باشد که بردارد که است الفعل یا در حق او چه اگر باین مقام رسیده دوست که بمقتضای مطلق
اجبار که دلالت بر اجابت و اعانت برادر مؤمن میکند که است را بر سئول نیز برادر و مثال
این قسم بسیار است چون صید کردن در روز جمعه و ذبح کردن در شب و خواندن شعر لغویا مطلق شعر در روز جمعه
و ماه رمضان و خواندن لوح قبور و سخن گفتن در میان اذان و اقامه و سوار شدن در دریا هنگام آیه
و ضبط آب بن خوابیدن در بالای بام که محجی ندارد و در اطاق خالی و سخن گفتن با مجذوم بیفایده
یکذریع و داخل شدن در خانه تاریک بی چراغ یا روشن کردن آتش و نظائر اینجا که بسیار شود مورد سؤال و
محل حاجت گردد و بعضی سؤال خواندن که است از کار بر طرف شود و بهتر آنکه در صورت حاجت
اگر ممکن شود سئول تدبیر و موعظه بدلی مخدور برای انکار معین کند و او را از آن مقصود منصرف نماید
و بسیار شود که بدلی بهتر و مجتوبتر موجود باشد و سائل از آن غفلت کرده و بتوهم انحصار رفیع غرض در انکار

اول و دوم و سیم از ادب سؤال با سائل

۱۳۸۹

و در هر دو کتاب
بسیار است

اوپا الشود پنجم مباح و آن در جائی باشد که در آن مقتضی یکی از آن حکام چهارگانه نباشد اگر چه فرض آن
بعید است و مخفی نماند که گاه شود که در مورد واحد جمع شود بجهت رجحان و جوب یا سبب و جهت حرمت یا
کرمیت اجابت و توضیح ترسیع بعضی از بهجات بر بعضی محتاج بشرحی است که مناسب مقام نیست اما
دوم که ادب سؤاست با سائل پس آن بسیار است بعضی از آنها باید رعایت شود پیش از فعل و بعضی متعلق
آن و بعضی بعد از آن و بعضی از آن قلبی و بعضی زبانی و بعضی جوارحی و بعضی کردنی و بعضی نکرده و بعضی مخفی قادر
بر اجابت و بعضی شخص عاجز از آن و بعضی مشترک بیشتر آنها کثرت متفرق در طری ابواب باقیه لیکن برای
سهولت موضوع حفظ و ضبط برای آنکه اراده دارند عمل کنند بآن هر چند بسیار گشتند در میان خلق
فقطه بمقدار می زن آن شاره میشود اول اختیار کردن آنرا که در او فقره اول سوال باشد چنانچه
گذاشت در اول باب که حضرت رضا علیه السلام نوشت بجناب جواد علیه السلام که غلامان تو را از در
کوچک بیرون میبرند که نرسد خیر تو یا حدی بیرون مرو و داخل مشوگر از در بزرگ و با تو باشد زرو سیم
و احدی از تو سوال نکند مگر آنکه عطا کنی و از اینجا میتوان فهمید مذمت و دشمنی حاجب و زبان بکار
سائل و از حاجت علاوه بر نبی از آن در اخبار بسیار در مسامحه قصاص مفید مرویت از خا صادق علیه السلام
که فرمود کسی که برود نزد برادر مؤمن خود یا کسی که حاجتی پس خود را در پرده نگاه دارد و منع کند از او سؤاست
در این خدا خواهد بود تا او را مرگ رسد و بروایتی خداوند میان او و مؤمن در بهشت بمقدار هر قلعه
قرار دهد که ما بین هر قلعه تا قلعه دیگر هزار سال باشد و در مسامحه ضارب بن فخره است که چون بر سر معویه
شد از خصال امیر المؤمنین علیه السلام را بیان میکرد که آنجناب در بر و ما نمیست و حاجتی او را از حج
نمیکرد و پرده برای جنباش نمیگذاشتند و در مسامحه سائل از خود چنانچه خدا میفرستد و آنکه
الشیء فی الاشیء سائلان را و راندن کاهن زبان شود و کاهن بیت و کاهن با شاره و کاهن بیت
کردن و در ترش نمودن بلکه سکوت کردن در باره کسانی که نقشان غریز و قدرشان رسیده است
و بعضی مفسرین گفته اند آنجا که خدای در حق آنانکه گنج نهند زرو سیم را فرماید ایشان را بشارت ده بعد از
در دناک آنروز که آن سیم او زربا بیاورد در پیش و زخ و داغ کنند بآن پیشانیهای ایشان و
پهلوی و پیشانی ایشان را که سبب تخمیس دادن خداوند پیشانی و پهلوی و پشت را برای آنکه چون سائل را
پسند که پیشانی زنند آنکه پهلوی او را و گردن او را و پشت او را پسندند سیم دست و عقاد کردن
باینکه سائل فرستاده خداوند است و از جانب او رسول است چنانچه گذشت در اخبار متعدد پس
که ز قمار یک سؤالی است با و کند از اکر ام و نجیل و احرام آنکه رفتار کند با و با پنجه رفتار میکند
با رسول سلطان عظیم الشان که غالب مقام است بر او و الا مقدم داشته رسول بنده ذلیل را بر رسول

دهم و یازدهم از ادب و ابی سائل

۴۱

ولست تبخی بما قد خلته بديلاً ان الله اعلم بما في قلبه كالغيث يحيي نواحي التهلكة والجليل
 لا تزل هذا الله في عارف بديلاً ان الله اعلم بما في قلبه كالغيث يحيي نواحي التهلكة والجليل
 بد بهيد پس کسی گفت یا امیر المومنین تحقیق که او را بی نیاز در دنیا و آخرت بدست منم که رسول خدا صلی الله
 علیه و آله میفرمود فرمود آری میروم را در منزل خودشان یعنی با هر کسی که بفرستد بر من رسالت فرمود یا علی
 بدست من عجب دایم از که و سبکه میخندد مگر با اموال خود و میخندد از آنکه از آنکه بی نیکی خودشان مؤلف
 گوید این خبر را دیدم بخط عالم جلیل صاحب کرامات شمس الدین محمد بن علی بن حسن جیاعی حدیثی بهائی
 در مجموعه که تمام آن بخط او بود و پیشتر آنرا از خط شمس لفظاً و سبباً نقل کرده بود بانی این مجموعه
 مقتضی تکرار نقل است نقل کرد در اینجا از سید تاج الدین محمد بن حسین که از علماء معروف شیخ شید
 اولست که او روایت نمود از غوث سبکی او گفت که شدت با جابر بن عبد الله بن زبارة با کله از
 شترن خود پس از او خواستش کردیم که در نزد ما فرود آید پس سه روز آمد و شب با ما بسر برد چون شیخ
 و دستم که با سودگی انس گرفته گفتم اینجا بر آیا خبر نمیدهی مرا بجزیری از مکارم اخلاق امیر المومنین علیه السلام
 پس گفت که من و قبر و علی علیه السلام شسته بودیم که ناگاه اعرابی فریاد کرد که اسلام علیک یا امیر المومنین
 و رحمة الله وبرکاته پس علی علیه السلام فرمود و علیک السلام و رحمة الله وبرکاته یا اخا العرب پس اعرابی
 گفت یا امیر المومنین مرا بسوی تو حاجتی است که آنرا بنزد خدا برده ام پیش از آنکه بنزد تو آورم پس اگر از من
 فرمائی بقضای حاجت منم خداوند را و شکر تو بجای آوریم و اگر بجای نیاوریم آخرت منم خداوند را و شکر تو
 داریم تو را پس علی علیه السلام فرمود بنویس حاجت خود را بر زمین که من اثر فقر را در تو شکار می بینم پس تو
 بر زمین که من فقیرم پس علی علیه السلام فرمود افسوس برده با و حله مرا پس آنرا حاضر کرد و بر او پوشانید
 پس اعرابی ان ابیات که شسته بخواند جز بیت اخیر چون حضرت کلام اعرابی شنید فرمود یا اخا العرب
 هرگاه با تو است این یعنی دارم چنین کمالی پس نزدیک من آئی در اینجا پس نزدیک من بختاب آمد پس حضرت
 فرمود بنویس عطا کن با و از بیت المال تسلیت بخواه اشرار جابر گفت پس گفتم یا امیر المومنین مرا فرمودی او
 که بنویسد در پیش رویت نوشت من فقیرم پس خودی حله ترا با و دهند پس بر او پوشانید پس بر او
 ابیاتی خواند پس منزه لقا شد از خود بلند کردی و مرا فرمودی بخواه اشرار با و دهند حضرت فرمود علی
 اینجا بر شنیدم که رسول خدا صلی الله علیه و آله میفرمود انزلوا الناس من الله هم با هر کسی که بفرستد
 رسالت فرماید و بیاید که اعرابی نزد امام حسین علیه السلام آمد پس حاجت خود را بر زمین نوشت و
 مثل نوشتن است خاموش کردن چراغ چنانچه خواهی داشت یا زده هم آنکه چون خواست سخن
 گوید و از پریشانی خویش شرح دهد بخش را قطع نکند و بگذارد که از حال خود آنچه خواهد بگوید چنانچه گذشت

و عالم جلیل صاحب کرامات شمس الدین محمد بن علی بن حسن جیاعی حدیثی بهائی
 در مجموعه که تمام آن بخط او بود و پیشتر آنرا از خط شمس لفظاً و سبباً نقل کرده بود بانی این مجموعه
 مقتضی تکرار نقل است نقل کرد در اینجا از سید تاج الدین محمد بن حسین که از علماء معروف شیخ شید
 اولست که او روایت نمود از غوث سبکی او گفت که شدت با جابر بن عبد الله بن زبارة با کله از
 شترن خود پس از او خواستش کردیم که در نزد ما فرود آید پس سه روز آمد و شب با ما بسر برد چون شیخ
 و دستم که با سودگی انس گرفته گفتم اینجا بر آیا خبر نمیدهی مرا بجزیری از مکارم اخلاق امیر المومنین علیه السلام
 پس گفت که من و قبر و علی علیه السلام شسته بودیم که ناگاه اعرابی فریاد کرد که اسلام علیک یا امیر المومنین
 و رحمة الله وبرکاته پس علی علیه السلام فرمود و علیک السلام و رحمة الله وبرکاته یا اخا العرب پس اعرابی
 گفت یا امیر المومنین مرا بسوی تو حاجتی است که آنرا بنزد خدا برده ام پیش از آنکه بنزد تو آورم پس اگر از من
 فرمائی بقضای حاجت منم خداوند را و شکر تو بجای آوریم و اگر بجای نیاوریم آخرت منم خداوند را و شکر تو
 داریم تو را پس علی علیه السلام فرمود بنویس حاجت خود را بر زمین که من اثر فقر را در تو شکار می بینم پس تو
 بر زمین که من فقیرم پس علی علیه السلام فرمود افسوس برده با و حله مرا پس آنرا حاضر کرد و بر او پوشانید
 پس اعرابی ان ابیات که شسته بخواند جز بیت اخیر چون حضرت کلام اعرابی شنید فرمود یا اخا العرب
 هرگاه با تو است این یعنی دارم چنین کمالی پس نزدیک من آئی در اینجا پس نزدیک من بختاب آمد پس حضرت
 فرمود بنویس عطا کن با و از بیت المال تسلیت بخواه اشرار جابر گفت پس گفتم یا امیر المومنین مرا فرمودی او
 که بنویسد در پیش رویت نوشت من فقیرم پس خودی حله ترا با و دهند پس بر او پوشانید پس بر او
 ابیاتی خواند پس منزه لقا شد از خود بلند کردی و مرا فرمودی بخواه اشرار با و دهند حضرت فرمود علی
 اینجا بر شنیدم که رسول خدا صلی الله علیه و آله میفرمود انزلوا الناس من الله هم با هر کسی که بفرستد
 رسالت فرماید و بیاید که اعرابی نزد امام حسین علیه السلام آمد پس حاجت خود را بر زمین نوشت و
 مثل نوشتن است خاموش کردن چراغ چنانچه خواهی داشت یا زده هم آنکه چون خواست سخن
 گوید و از پریشانی خویش شرح دهد بخش را قطع نکند و بگذارد که از حال خود آنچه خواهد بگوید چنانچه گذشت

دوازدهم و سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم از آداب سوال سائل

۴۲

از رسول خدا صلی الله علیه و آله و غیر در تفسیر شیخ ابو الفتح رازی مرویت از عبد الرحمن سلمی از آنجا که فرمود چنانچه سائل سوال کند قطع سوال او نمایی ما از آن فارغ نشود آنکه جوابی کنی او را با وقار و لیسین بختری آنکه یا بروی نیکی که وقت باشد که سائل بیاید که نه انسی باشد و نه جانی تا بنگرد تا خود شما نیست که صدای شما گریست کرده است چگونه می کنید و آنرا می گمان بد بزدن بسائل که آنچه میگوید از فقر و درویشی خویش دروغ بپندارد بلکه اگر در نفس خود شک کرد در صدق سائل آنرا از بی سلطان داند که قصد کرده مانع شود او را از خیر پس از او استعاضه برد بسوی خداوند و پیرایش نکند و در خبر تحت العقول نصرت فرمود که این از حقوق و در جامع الاخبار مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و گفت یا رسول الله آیا در مال حق است سوائی زکوة فرمود آری بکسب است که طعام کند که سینه را هرگاه از او سوال کند و بپوشاند برهنه را هرگاه از او سوال کند گفت میترسد که او دروغ گو باشد فرمود آیا میترسد که او صادق باشد میگوید نه پس حقین بکذب تمام یا بعضی آنچه میگوید بر او ستر کنید و با و نگوید که چنین نیست که میگوید چنانچه که شست از حضرت سجاده علیه السلام در خبر حقوق و در آیه شریفه قولي معروف و مغفرت خبر من صدقة یتبعها ذی کفارتیک پوشاندن و تمرزش سائل بهتر است از صدقه که از پی در آید و از برخی سزای این ادبش مرده شده چه مراد از مغفرت مسؤل سائل را ظاهر نکردن او است آنچه داند از معاصی طنی سائل که مرگوست باینکه روان نباشد جز بودن او بر خلاف آنچه میگوید از درویشی و پریشانی و ابتلاعی بحال فقر ضحوا و غیر یا که شستن از آنچه می شنود از سائل از سخنان شست و کلمات درشت چه پیش از نادن و محروم کردن گوید یا بعد از آن که بتلاعی آن زیاد است چه در هر حال عطا کردن بسائل خصوص سائل اول و دوم و سیم را با آن مقدار که لامحالہ صدق زندگند هر چند به نیم خرما یا حیة انکور یسم سوخته کوسفند باشد چنانچه مفصلا گذشت و در مساکانی مرویت که حضرت صادق علیه السلام فرمود طعام دهید سه نفر را و اگر خواستید زیاد کنید و کرده اید حتی روز خود را و فیما از ولید بن صبیح روایت کرده که گفت بودم خدمت آنجناب که سائلی آمد پس او عطا کرد پس دیگری آمد پس عطا فرمود پس دیگری آمد پس عطا نمود پس دیگری آمد پس فرمود بیع الله لك خدا رویت را فراح کند پانزدهم آنکه از این حد بالا رود و با او مواسات کند در آنچه دارد و با او برادری نماید خصوص با اجتماع شروط اخوت و وفای سائل بحقوق برادری که لازمه آن مشارکت و مشاطره است در مال او و اخبار مواسات متفق است و در تفسیر عیاشی مرویت از معی که او بد جناب صادق علیه السلام را که شست دوش مبارک انبانی پرازان کرده بود داشت و برادران را که یک جمعی از سبزه را خورده بودند پس بیک یکدیگر دوان نام

پس آنچه از آنجا که فرمود چنانچه سائل سوال کند قطع سوال او نمایی ما از آن فارغ نشود آنکه جوابی کنی او را با وقار و لیسین بختری آنکه یا بروی نیکی که وقت باشد که سائل بیاید که نه انسی باشد و نه جانی تا بنگرد تا خود شما نیست که صدای شما گریست کرده است چگونه می کنید و آنرا می گمان بد بزدن بسائل که آنچه میگوید از فقر و درویشی خویش دروغ بپندارد بلکه اگر در نفس خود شک کرد در صدق سائل آنرا از بی سلطان داند که قصد کرده مانع شود او را از خیر پس از او استعاضه برد بسوی خداوند و پیرایش نکند و در خبر تحت العقول نصرت فرمود که این از حقوق و در جامع الاخبار مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و گفت یا رسول الله آیا در مال حق است سوائی زکوة فرمود آری بکسب است که طعام کند که سینه را هرگاه از او سوال کند و بپوشاند برهنه را هرگاه از او سوال کند گفت میترسد که او دروغ گو باشد فرمود آیا میترسد که او صادق باشد میگوید نه پس حقین بکذب تمام یا بعضی آنچه میگوید بر او ستر کنید و با و نگوید که چنین نیست که میگوید چنانچه که شست از حضرت سجاده علیه السلام در خبر حقوق و در آیه شریفه قولي معروف و مغفرت خبر من صدقة یتبعها ذی کفارتیک پوشاندن و تمرزش سائل بهتر است از صدقه که از پی در آید و از برخی سزای این ادبش مرده شده چه مراد از مغفرت مسؤل سائل را ظاهر نکردن او است آنچه داند از معاصی طنی سائل که مرگوست باینکه روان نباشد جز بودن او بر خلاف آنچه میگوید از درویشی و پریشانی و ابتلاعی بحال فقر ضحوا و غیر یا که شستن از آنچه می شنود از سائل از سخنان شست و کلمات درشت چه پیش از نادن و محروم کردن گوید یا بعد از آن که بتلاعی آن زیاد است چه در هر حال عطا کردن بسائل خصوص سائل اول و دوم و سیم را با آن مقدار که لامحالہ صدق زندگند هر چند به نیم خرما یا حیة انکور یسم سوخته کوسفند باشد چنانچه مفصلا گذشت و در مساکانی مرویت که حضرت صادق علیه السلام فرمود طعام دهید سه نفر را و اگر خواستید زیاد کنید و کرده اید حتی روز خود را و فیما از ولید بن صبیح روایت کرده که گفت بودم خدمت آنجناب که سائلی آمد پس او عطا کرد پس دیگری آمد پس عطا فرمود پس دیگری آمد پس عطا نمود پس دیگری آمد پس فرمود بیع الله لك خدا رویت را فراح کند پانزدهم آنکه از این حد بالا رود و با او مواسات کند در آنچه دارد و با او برادری نماید خصوص با اجتماع شروط اخوت و وفای سائل بحقوق برادری که لازمه آن مشارکت و مشاطره است در مال او و اخبار مواسات متفق است و در تفسیر عیاشی مرویت از معی که او بد جناب صادق علیه السلام را که شست دوش مبارک انبانی پرازان کرده بود داشت و برادران را که یک جمعی از سبزه را خورده بودند پس بیک یکدیگر دوان نام

شماره دهم و هفدهم و هیجدهم از آداب مسؤل با سائل ۶۶

13416

تا تمام شد پس معلی رسید که اینها از شیعیانند فرمودند اگر بود و جواب بده که مواسا کنیم یا ایشان حتی در نیک
شان بود **همه** آنکه علاوه بر آن ایثار کند بر سائل آنچه را خواسته و باو محتاج است هر چند خود در نهایت
احتیاج باشد آن چنانچه سیر و سلوک ائمه علیهم السلام و غلط صحابان بود و بسیاری را از اخبار این دو مطلب بیاورد
و ستر آن گذشت و کافی است در این مقام قضیه نزول سوره آل و دادن امیر المومنین فاطمه و حسین علیهم السلام و قصه
مانان فطرا خود را در هر سه شب سائل مسکین و یتیم و سیر باشد و حجت باج آن و گذران روز سه روز را با آب
فرمودند هر که کند آنچه ایشان کردند برای اوست آنچه در توره و عده تنیده و مهیا فرمودند **همه** آنکه
مبادرت و تعجیل کند در انجام هر م سائل و قضای حاجت او چنانچه گذشت از جناب کظم علیهم السلام که فرمود
رومی آورد و من حاجت پس مبادرت کنم بسوی انجام آن از بیم آنکه از آن مستغنی شود و در هیچ ابلاغه
مرویت که امیر المومنین علیه السلام فرمودست تقیم نمی شود قضای خواهی مگر به چیز یکی از آنها تعجیل در آنها تا آنکه
گوارا شود بلکه در خبر معلی از جناب صادق علیه السلام در ذکر هفت حق و جب مؤمن بر برادر مؤمن که گذشت
در باب ششم چنین است که هرگاه دوستیکه برای او حاجتی است مبادرت کن بسوی قضاء آن و بجا نکل او را که از
توسل او اندازد بلکه مبادرت کن بسوی آن و در میان قیام شهر شوب مرویت که نمی شست احدی را
نزد رسول خدا صلوات الله علیه و آله در حالیکه نماز می کرد مگر آنکه نماز خود را تخفیف میداد و در میگرد و باو میفرمود آیا
برای تو حاجتی است **همه** سعی و کوشش کردن در انجام کار سائل بخوای که در کار لازم و حاجتی است
نموده و جهد میکند و این غیر از مساعرت و تعجیل است چه شود که مبادرت کند تا با ملائت و کسالت بی اعتنا
بآن و سعی نشود مگر غایبم آن در قلب و عینم ثابت در انجام آن بقدر میسروردن بحال نقل کرده از کتاب
قضا الحقوق صوری که او روایت کرده از ابن مهران که گفت نشسته بودم در خدمت مولای خود حسین علیه
علیه السلام پس مروی بنزد آنجا آمد و گفت ای فرزندان رسول خدا پدریستیکه برادر فلانی مالیت بر زنده من و اراده
کرده که حبس کند پس حضرت فرمود و الله در زمین چیزی نیست که آن دین را از تو ادانم گفت پس آن شخص سخن بگو
فرمود مرا باو انشی نیست ولیکن شنیدم پدرم امیر المومنین علیه السلام میفرمود که فرمود رسول خدا صلوات الله
علیه و آله هر کسی که در حاجت برادر مؤمن خود پس چنانست که عبادت کرده خداوند را هزار سال که روزی
آنها روزه داشته و شبها عبادت کرده و نین در آنجا و غیر آن مرویت از صدقه جلوانی که گفت در زیاده
مشغول طواف بودم مردی از صحابا یعنی شیعیان از من سوال کرد و دوشتم فرض خوست پرسید و گفتم که
نشین تا طواف خود را تمام کنم و من پنج شو ط کرده بودم چون داخل شو ط شستم شدم حضرت صادق علیه السلام
مشغولش و بر من بکیه کرد و دوست مبارک را برکتی من گذشت پس شو ط هفتم را تمام کردم و داخل شدم
با حضرت در طوافش یعنی قصد طواف دوم کردم چون خوش بند شستم که آن جناب ایستاد و طواف آنکه بکیه بر من

نوزدهم و بیستم از آداب سئوال سائل

۳۹۴

کرده بود پس هر زمان که میگذشتیم با نرد و او نمی شناخت حضرت را چنین بجان میکرد که من بسیار میگویم در حاجت او
پس اشاره میکرد بمن و بدست طلبکار غش نموده پس حضرت فرمود چه شده که می بینم اینقدر در دست خود اشاره
میکند گفتم قدر تو شوم اظهار دارد که من طواف کنم و نرد او روم چون بر من تکیه کردی خوشتر است که بروم و تو را
و انکارم فرمود برو از نزد من و مرا و انکار و برو و با و انرا بده صدقه گفت چون فردای آنروز شد یار و زبیر از آن
داخل شدم بر آنجناب ایستاده با صحنه صحبت میکرد چون نظر مبارکش بر من افتاد سخن قطع کرد و فرمود هر چه
اگر سعی کنی با برادر من در حاجتی تا بر آورده شود خوشتر است در نزد من زانیکه هزار بار بده از آنکه یک بار
زین کرده انجام نموده سوار کنم در راه خدا و اخبار تحریک یزدی غریب سعی بسیار و بر ما نقل همین و خبر کافیت
فوز دهها قصار نکردن بر آنچه سائل خواسته بلکه ثلثت شود و تا مثل کند در سال و بحسب مزاج و زمان و
مکان و سن که با آنچه خواسته برستی محتاج است یا بچیز دیگر و در آنچه میطلبه ضرر دین یا بدن یا مزاج یا عقل او
پس اگر با و ندهد و آنچه خود داند که احتیاج سائل در آنست و بدیست تمام اتفاق بحسب اگر احتیاج در چیز
مخفی نباشد و ایندو مطلبش و حاکی است در باب بیست و یکم آنکه در خط ملاحظه کند
شان و مقام قابلیت سائل را و بحسب قدش در کثرت کیفیت خطا و تقدیم بر غیر و مانع از آن اگر متعذر باشند
رعایت نماید چنانچه گذشت که امیر المؤمنین علیه السلام بحسب افراد و بطنای استقامت و استقامت و استقامت
بکلام سول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود فرود آرید مردم را در منازل خودشان و در عیون و محالی و انبیا
و غیره و حدیث شامل معروف میان خاصه و عامه مذکور است که از سیر و انجمن و در میان است که
مقدم بود اهل فضل با امر آنحضرت و قسمت کردن آنحضرت بود در میان ایشان بحسب فضل ایشان و درین
پس بعضی از ایشان صاحب کجاست بعضی در حاجت و بعضی حاجتهای متعدده پس مشغول میشد بایشان و
ایشانرا مشغول میکرد با آنچه صلاح کند کار ایشانرا و در تفسیر ایشانرا و روی مرواست که انرا بی نرد امام حسین
علیه السلام و حاجتی خواست چنانچه گذشت در آخر با سابق پس حضرت فرمود چیست حاجت تو پس چنانچه
خود را بر زمین نوشت پس حضرت فرمود شنیدم پدرم علی علیه السلام میفرمود قیامت کل امرء مایه حسنه قیمت
هر مردی که رست که نیکو کند آنرا یا چیر نیست که داند آنرا یعنی سیکه ضایع و باطل شد و چیزی نداند و کار نیکی
انرا و بر نیاید پس گویا از بقدری و چو جوی قیمتی ندارد بلکه قدر و قیمت هر کسی بقدر کار است یا چیر نیست که
نیکو تواند کند یا داند آنرا و شنیدم که جدم صلی الله علیه و آله میفرمود المحدث بقدر ما لم یفهمه نیکی بجهش
باندازه معرفت و دانش است پس من از تو سئوال میکنم سئوال که اگر نیکو جواب بدی کثیر این را بگو
باشد نزد من ثواب چنانچه خواستی و اگر از دو جواب بدی پس این را بگو باشد و غمشت آن نزد من و اگر جواب بدی
از هر پس تمام آن نزد من است و آورده بودند برای آنجناب سئوال و جوابی از براق پس عرابی گفت سئوال کن

بیست و یکم از آداب سوال سائل

۳۴۵

ولا قولا الا بالله پس حضرت فرمود که عمل افضل است اعرابی گفت ایمان بخداوند فرمود پس بیست و یکم از آداب سوال سائل
 دهنده بنده گفت وثوق و اعتماد بخداوند فرمود چه چیز نیست میدهد و مرا گفت علیکم با و باشد صلی الله علیه و آله
 اگر براه خطا رفت یعنی این نصیحت بدستش نیاید گفت مالیکه با و باشد گرمی فرمود اگر بدستش نیاید گفت
 فقریکه با و باشد صبر فرمود اگر این بدستش نیاید گفت پس صاعقه از آسمان فرود آید و او را بسوزاند پس حضرت
 خندید و آن لبه را بطرف او انداخت و در مراجع الاخبار از کتابت تلخیص خطب از میخیجریا بنیطر نقل
 نقل کرده که اعرابی آمد نزد آنحضرت و گفت که ضامن شدم دیکه را و از آداب آن عاجز شدم پس در نفس خود
 گفت سوال میکنم که بهترین مردم را و نمیدانم که کیم تری از بیست رسول خدا علیه السلام پس حضرت فرمود
 یا ابا العزب سوال میکنم از تو سئوال پس اگر جواب دادی از یکی عطا میکنم بگوشت آنرا و اگر جواب دادی از دو
 عطا میکنم بگوشت آنرا و اگر از همه جواب دادی عطا میکنم بگوشت همه را اعرابی گفت ایفرزند رسول خدا آیا
 مثل تو سوال میکنم از مثل من فرمود آری شنیدم جدم رسول خدا صلی الله علیه و آله میفرمود که اگر کسی بگوید
 یا ابا العزب اعرابی گفت پس از هر چه خواهی اگر جواب دادم فیهما و کینه از تو میموزم و لا قولا الا بالله پس
 حضرت از او پرسید برترینی که در سخن بود پس کینه بجانب او انداخت که در آن هزار شش فتنه بود و نکست با و را
 که در آن نیکینه بود که قیمت آن دویست درهم بود و فرمود ای اعرابی نذر ما را بده بطریق کارهای خود و نکشته را
 صرف کن در مخارج خود پس اعرابی آنرا گرفت و گفت اللهم صل علی محمد و آل محمد و بعد از آن رفت
 که سالت خود را در کجا قرار دهد و در کافی از مسیح بن عبد الملک مرویت که جناب صادق علیه السلام
 در منی بود پس گفت نزد جناب آمد پس امر فرمود خوشه انگوری با و دهند سائل گفت مرا حاجتی نیست درین
 اگر در منی باشد پس حضرت فرمود خداوند وسعت دهد بر تو پس رفت و با و چیزی عطا نفرمود پس شست گفت
 آنخوشه را بر گرد انداخت حضرت فرمود خداوند وسعت دهد و با و چیزی نداد پس سائل دیگر آمد حضرت سه حبه از
 انگور گرفت و با و داد پس سائل گفت الحمد لله رب العالمین لکنی رزقی محمد صلی الله علیه و آله را روزی داد پس
 حضرت فرمود بجای خود باش پس دو کف مبارک پر نمود و با و داد پس سائل گفت الحمد لله رب العالمین
 پس حضرت فرمود بجای خود باش ایسلام چه با تو است از در هم را وی گفت با و بود قرینت بیست و یکم
 پس فرمود بده آنرا با و پس سائل آنرا گرفت و گفت الحمد لله رب العالمین هذا منك و هذا لك لا اله الا الله
 این جانب ضایع شد تو هست و بیست حضرت فرمود بجای خود بایست پس او را تجلعه فرمود پیرانی که در بدن
 مبارکش بود و فرمود بپوش اینرا پس آنرا پوشید و گفت الحمد لله ما لک منی کسائی و ستمانی سپاس
 خدا را است که مرا جامه داد و پوشانید ای بنده خدا خداوند تو را پادشای نیک دهد دعا نکرد برای آنحضرت
 مگر باین نگاه بر گشت و رفت شمع گفت پس مکان کردیم که اگر او دعا نیک کرد برای آنحضرت پیوسته با و

بیت دوم و سیم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم از ادب سؤل

۳۹۶

باو میداد زیرا که هرگاه او حمدی میکرد خدا بر او حضرت باو عطا می نمود **بیت دوم** آنکه آنچه خوب است
بسائل و بدیدست راست خود بد چنانچه در مکارم الاخلاق و غیره مرویت در صفات حضرت رسول صلی الله
علیه و آله که دست رست آنجناب برای طعام و شراب گرفتن و دادنش بود و نمیکرفت مگر دست رست
و عطا نمیکرد مگر با دست رست و در دعائم الاسلام روایت که آنجناب دست میداشت طوطا
رست را در چپین و از جناب صادق علیه السلام روایت که ده که فرمود خور و مگر با دست رست خود
و ننوشد مگر با آن و عطا نکند مگر با آن مگر آنکه او را علفی و آفتی باشد یعنی در دست سستش و صاحب کار از کتاب
فردوس نقل کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود هرگاه کسی میگیرد و پس بگیرد دست رست و هرگاه عطا
میکند عطا کند بدست رست پس بر تنگی شیطانی میگرد بدست چپ و میدهد بدست چپ **بیت**
و سیم بوسیله آنچه میدهد بعد از رسیدن بسائل چنانچه در خصال صدوق در روایت از بهاء
مرویت که امیر المومنین علیه السلام فرمود در ضمن آنکه عطا کند که شریسته برگرداند آنچه را بدستش داده باشد
خود پس در ابوسد زیرا که خداوند میگرد آنرا پیش از آنکه بدست سائل برسد و بر این ضمیمه آنجا در متفرقات است
بیت و چهارم بوسیله آنچه چنانچه در تفسیر علانی از جناب صادق علیه السلام روایت که فرمود
چون پدرم بخیر صدقه میداد میگرد آنرا در دست سائل نگاه آنرا بر میگردد اند از نزد او پس اگر آنچه
و میگرد آنگاه بر میگردد آنرا در دست سائل **بیت و پنجم** بوسیله دست سائل چنانچه در این
مرویت از جناب باقر صادق علیه السلام که حضرت سجاد علیه السلام هرگاه عطا میفرمود بسائل میگوید
دست سائل را بر آنجناب میگفت چرخین میکنی فرمود زیرا که بقصد می افتد بدست خداوند پیش از بد
بنده **بیت و ششم** بوسیله دست خود بعد از دادن صدقه چنانچه ابن مسعود در حدیث
روایت کرده که حضرت امام زین العابدین علیه السلام دست خود را میبوسید چون صدقه میداد پس از
سر آن پس میداد همانوجه سابقا ذکر فرمود **بیت و هفتم** دادن بسائل آنچه که در ذلت و امانتی باشد
برای او پس بریزد از او برایش چیزی که مقابل نکند با او هزار بار آنرا بگوید و این عاها میسر شود مگر به مخفی
داشتن آنچه میدهد از غیر سائل بلکه از خود سائل اگر دست شود و اگر نشد لامحالہ مواضع باشد که از آن
از شرمندگی و تجلبت او بگوید آیات و اخبار مدح اخفاء صدقه که پاره از آن مربوط با اینجا است
که نشد در باب ششم و در خبر حاجی خراسانی بود که چون خرجهش تمام شد و متوسل شد بخدمت ضیاء
علیه السلام آنجناب کجرا تشریف برد و دست اشسته آورد و از بالای در با داد و فرمود که پروان
که من تو را نه بینم و تو مرا نه بینی چون اصحاب سبب آنرا از آنجناب پرسیدند فرمود از بیم آنکه بینم
و دست سؤل را در روی او بکشد بر آوردن حاجت و رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود چنان کردن

بیست و هشتم و نهم اراد و مبسوط مسائل

۳۹۶

عمل نیک محال و فساد است نگاه به بی استناد فرمود که مضمونش آنکه مدوح من کسی است
اگر برای حاجت روزی نزد او روم بر خورم گشت بسوی اهل خود در حالتیکه بروی من بجای خود نیست
یعنی چنان میدهد که بگوید سوال گرفتار نمی روم و حضرت سید الشهدا علیه السلام نیز چهار هزار شتر فرما کرد
سائل و ادراک شگاف فرو گذشت که جناب صادق علیه السلام شریف میبرد در آنجا که فقره خود بیده بودند
و با آنحضرت انسانی بود پیر از زمان پس در زیر آن نمایم گشت بخو که آنسانی فرمیدند با آنکه از خبر معلوم میشود
که از موالیان بودند و در خصال مرویت از جناب فرقه حضرت سید الشهدا علیه السلام شبها تا یک انبان
بروش می گرفت و در آن بود که یک سر زرویم و کاه هم طعام دهیم بدش بکشید و می آمد بدرد خانه این کو بیدار نگاه
میداد و یکم بیرون می آمد نزد جناب و می نمود در پیش پویند هرگاه بفرقی چیزی میداد تا آنکه او شناسد و در کافی
مرویت از عمارت اهدای که گفت شبی با امیر المؤمنین علیه السلام صحبت کردم پس گفتم یا امیر المؤمنین مرا حاجتی روید
فرمود آبراه اهل بدین برای حاجت گفتم یا امیر المؤمنین فرمود خداوند تو را از جانب من بجزا خیر دهد آنگاه
برخواست و چرخ خاموش کرد و پیش فرمود برای این خاموش کردم که بدین وقت حاجت را در خسار تو پس
سخن بوی بدستیکه من شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله را که میفرمود حاجات امانت خداست در شبها بنگران
پس هر که او را بنگران کند نوشته می شود برای او عبادت یکسال و یکبار و افاش کرد لا ریب بر آنکه شنید اگر
اینک اعانت کند او را بدیست و هشتاد و نه هزار سال کند از مسائل که برای او دعا کند چنانچه در کافی
مرویت از یکی از ائمه علیه السلام که فرمود چون بفرقه و سائلین چیزی بی او دیدار از تلقین کنید دعا را زیرا که
آن دعا مستجاب می شود برای ایشان در حق شما و در سائر اعمال مرویت از جناب صادق علیه السلام که
علی بن الحسین علیه السلام فرمود نیست مؤمنی که صدقه دهد بر مسکین ضعیفی پس دعا کند آن مسکین برای او بجهت چیزی
در شامت که آنکه مستجاب می شود برای او و در عده است که آنجا بیاورم و خادم را که چون دعا بکند
امر کن و او را دعا می خیر کند و میفرمود بخادم قدری کشت کن تا او دعا کند و در خصال مرویت از رجاء مرویت
که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود هرگاه عطا نمودید بسائل چیزی پس سوال کنید او را که دعا کند برای شما زیرا که
آن دعا با حاجت میرسد برای شما بدیست و در عهد صغیر و کبیر و حقیر شدن آنچه بسائل میدهد برای او
میکند خیر در نظر بسیار و عظیم باشد چه مقام برادر مؤمن و حق او ازین بالاتر و عظیم تر است بلکه از
عده اندک آن تواند برآمد چنانچه در باب بیستم در شرح من و ادبی توضیح شد و در مناجات ابلاغه است
که امیر المؤمنین علیه السلام فرمود مستقیم بشود قضای حوائج مگر به چیز کوچک شمردن آن تا بزرگ شود و
بجمله دشمن آن تا ظاهر شود و بعد از آن تا کوار شود و در خصال مرویت از جناب صادق علیه السلام که
فرمود دیدم نیکی را که شایسته نمی شود مگر به صفت تصغیر آن و ستر آن و تعجیل و آن زیرا که تو چون آنرا

(P4A)

[illegible]

سی و دوم و سیم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم از آداب سئل

۳۹۹

روزی که بنده باید سرور باشد در آن روز نیست که خداوند روزی کرده او را در آن روز صدقات و نیکیها و
 نفعا که بیرون نمیشین خود رسانده و هر روز روی آورد بمن ده نفر از برادران من که فقیر بودند و عیال داشتند
 و از بلد دور بودند پس بیک از ایشان عطای کردم و سرور من از پنجه است سی و دوم
 شکر گذارنی سائل که رسول پروردگار و حامل هدیه از حضرت محمد شش رساننده او بود حجت الهی با پنجه
 لایق شکر گذاری عبادت در آنجا که و هبط نعمتی شوند چه فرمودند هر که شکر بنده نکند شکر خدا تعالی نکرده
 و حق سائل بر سؤل اعظم است از حق سؤل بر او چه سؤل مال دهد و سائل نعمت پر و ال سؤل او را از
 نکبتی که تدش نکست در آمد و سائل او را از غذا طلبانی بر ماند و در محسن بجز مر و است از حسین بن سیم
 که گفت فرمود بمن حضرت صادق علیه السلام آیا دوست داری برادری که کفتم آری فرمود منفعت میرسانی
 بفقرای ایشان کفتم آری فرمود آگاه باش که واجبست بر تو که دوست داشته باشی یا که خداوند او دوست دارد
 آگاه باش قسم بخداوند منفعت میرسانی از ایشان اما اینکه او را دوست داشته باشی منجائی ایشان را
 بمنزل خود کفتم نمیخورم مگر آنکه بایست از ایشان دو نفر و سه نفر پس فرمود فضل ایشان بر تو عظم است فضل تو
 بر ایشان کفتم ایشان را بمنزل خود نمیخورم و میخورم ایشان را از طعام خود و میرسانم ایشان را و بر فرشت خود می دهم
 که با مال کنند و با خیال فصلند از من فرمود آری زیرا که ایشان چون داخل میشوند در منزل تو داخل میشوند با مرورش تو
 و هر زرش عیال تو و چون بیرون روند از منزل تو بیرون میروند با کمال آن تو و کمال آن عیال تو و شکر سید
 در درو سر گفته و جب است شکر منعم بصدقه و حرمت کفر او سی و سیم شکر خداوند بر
 توفیق ادای این عبادت که از عظم قربات و اجل ثوابات و شوق تحلیف و ستی اعمال است چنانچه
 بر ناظر این اوراق مشکوف و هویدا و در کتاب است منصوص و مصرح است سی و چهارم مرمت
 نگه داشتن بر سائل در وقت دادن و بعد از آن سی و پنجم آزار نکردن و پنجه رساندن بسائل زمان
 عطا و پس از آن چنانچه در باب ششم هر دو مشروح شد سی و ششم رساندن نکردن آن مال که برای سائل
 عطا کرده در مال خود اگر آن سائل رفت یا از پنجه خواست تخفی یا ملاکشد چنانچه در عده الداعی مر و است
 که امام علیه السلام پسندند از شخصی که پر و زلفت با صدقه که بدهد آنرا بسائل پس یافت آنرا که رفته فرمود
 پس بدهد آنرا بخیر آن سائل و بر نکرد آنرا در مال خود سی و هفتم آنکه پنجه را داده دوباره بر نکرد
 آنرا در مال خود و تصرف نکند در آن هر چند بخریدن از سائل یا غیره یا بیه یا بخود دیگر است سبب انتقال شرع
 باشد مگر آنکه میراث با و متقل شود چنانچه شیخ طوسی در مساندیب از جناب صادق علیه السلام روایت
 کرده که فرمود هرگاه مردی صدقه داد پس حلال نیست برای او اینکه بخرد آنرا یا خویش کند که با و بنشیند و
 طلب بکشد بکشتن آنرا مگر برایش و در کافی از جناب مر و است که فرمود بمنصوبین حازم هرگاه صدقه

سی و هشتم و نهم از ادب سائل

۴۰۰

کردی بصدقه بر نیکو دود تو و خزان که آنکه میراث مالک شوی و ظاهر ایند و خبر اگر چه صحت است چنانچه ظاهر
 شیخ مفید و مرقعه و شیخ طوسی در نهایت قوی بر طبق است الا آنکه معروف بین فقها اگر چه است
 و حمل ایند و خبر بر تاسی و هشتم دلالت کردن سائل بحکم که حاجتش را بر آورد و آنچه خود آفته با و در
 رغبت اگر خود ممکن نباشد از حاجت هر چند بسؤال از غیر باشد چنانچه که مستأثره سوا خدا صلا بدهد بلکه
 که فرمود اگر نیست در نزد او و جهت کشد و تحصیل آن از نزد غیر خود تا آنکه بر آورد آنرا و این بدو در اول است
 مخدومی نباشد بدتر از ذکر در سائل یا دست تهنیتی یا نیکه ضرری و از تهنیتی یا نیکه ضرری و از تهنیتی یا نیکه ضرری
 او هر چند کشف حال او دان بجز و باشد نه از روی غیبت و رضای سالی و نهم آنکه اگر ندارد و بجهت ظاهر حال
 خود ممکن است که بعد از زمانی حاجتش را بر آورد و عده نیکویی با و دهد و نیمی او را بکشد و نیست مراد از
 معروف و آیه شریفه قول معروف و مرقعه و شیخ طوسی صداقت بقیهها از تهنیتی یا نیکه ضرری
 نظر شهای سائل نهم است از صدقه که از بی آن آید از ارسای بیایر تهنیتی و در مسکرم الاخلاق مرویت
 که مردی از رسول خدا صلا بدهد علیه آله خبری خواست پس حضرت فرمود چیزی نزد من نیست و لیکن در پیش
 طلب کن آنرا پس هر زمان که رسید با او امینیم آنرا پس عمر گفت یا رسول الله خداوند تو را عظیم نکرده آنچه
 قدرت نداری پس حضرت را ناخوش آمد این سخن پس آنرا گفت تا اتفاق کن و من من از سادعیت شس
 کم کرد و از پس حضرت تبسم کرد و شناخته شد سرور در خسار مبارکش و در از اینها متعلق بود فات
 آنجناب مذکور است که در مرض فات عباس را خواست و فرمود و بیست و سه مرتبه بگوید یا
 ادا کنی و آنچه و عده دادم و فاکنی قبول نکرد و گفت من عیال دارم و جنایت در شما مانند باد بدهی
 یعنی از عده آنها بر نیاید پس حضرت امیر المؤمنین علیه السلام را خواست و با و فرمود و قبول کرد و همه
 آنها را داد و در کتاب قضاء الحقوق موسوی مرویت است که آنجناب فرمود و عده مؤمن من گرفتن
 است برست یعنی هرگاه و عده داد اطمینان بده عده او مثل اطمینان بپرسیت که در دست سید و در
 کشف الغم مرویت است که فرمود و عده مؤمن ندرست که کفاره ندارد و بیست و سه مرتبه بگوید یا
 از عده نیز عاجز باشد بلکه با و عده نیز نباشد چنانچه خداوند میفرماید و اما بعضی من جنهم ابتغاء
 رحمة من ربک ترجوها فقل لهم قولا معسورا حاصل ترجمه بنا بر بعضی از آنها سیر و اگر عرض کنی
 بجهت شرم بدشتن از خویشان و مساکین و در گذرن چون تو سؤال کنی بجهت طلب کردن و است
 و فضل از پروردگار خود که بآن توانی برایشان نعل کنی پس بگو ای پسران قتل نرمی سخن سهل است
 در مرحله اجابت که نشود مگر خواستن از خداوند برای او بمقدار اندازه و قابلیت و رفع ضرورت
 و حاجت او و بعضی گفتند که مراد از قول موسوی عده نیکوست سائل بعضی گفتند بر گردان نرمی

نیز در کتاب

فضیلت اتفاق در روز عید غدیر

5:1

و ملائت و شیخ طبرسی روایت کرده که چون این آیه نازل شد حضرت یونس سائل میفرمود یونز قنا الله و
ایا کم من فضله و بعضی گفتند قول معروف دعا است در حق سائل و چون از اهل عصمت علیه السلام
تفسیری بنظر نرسید و کشف توفیق نمی شده و کلام نجاشی هر دو مطلب را در بی محمد و در بی شایسته شمول هر دو
هر دو مطلب یعنی وعده نیکو و دعا را بلکه بر گرداندن نبر می و شفقت و مهربانی و موعظه و دل داری را با آن نحو که
بادل خوش بر گرداند با خاطر شکسته جالب نفس در دهان هر ذکر یا دعا از زمانه امکان که سببند بر
زیاد شدن جود و ثواب صدقه و اتفاق و آرزو و سزاوارست تمام نمودن هر چه و مانند از فیوضات خاصه که
برای منفقین در آنجا میامانده اند و ما بر تریب آنرا از ذکر میکنیم بعضی از جبار متعلق با آنها چه تقصیر آن موش
تطویل و کالت با همتانست و ابتدا باید نمود بعروس ایام و تا بجز روز ماس و در حال بی شیخ طوسی زنیان
ابن محمد روایت کرده که گفت در روز غدیر در مردود خدمت حضرت رضا علیه السلام بودم و آنحضرت فرمود
مضایان خود را جمع کرده بود و ایشانرا نگاه داشته بود برای افطار و بجانهای ایشان طعام و زرع خلعت و شال
حتی انکشت و کفش و بایشان خلعتها را و آخر شفقت فرمود و ملازمان و خدمتکاران خود را با همای نوب بسیار
پوشانید و ضیلت این روز را برای مردم نقل میفرمود از بخل فرمود که در بعضی سالهای خلافت امیر المومنین
علیه السلام جمعه با غدا و جمعه شنبه را روز از پنج ساعت که از روز گذشت حضرت بر بالای منبر ایستاد و نصیحت تالیله را
و فضائل این روز را بیان فرمود و برای او نامهای بسیار ذکر نمود آنکه فرمود بعد از آنکه من این روز را
سخانهای خود و توسع و هدیه بر عیال خود و جهان و نیکی کنی نیست برادران دینی خود و در خانههای خود
برادران مؤمنان جمع کنید و نیکی کنی بایشان و یکدیگر را مبارکباد و تهنیت بگوئید و نیکی و جهان کردن
در این روز مال و عمر را دراز می کنید و مهربانی با یکدیگر کردن موجب برکت است و تا تو زید بخش و در
کنید عیال و برادران مؤمن خود و هر که امید احسان و در حق شما وارد در حق و تقصیر کنید و ضعیفان و فقیران غذا
و کینه از با خود بر گیرید و سبب تنگ دامن یکدیگر هم در این روز برابر است با دولت هزار درهم و ده هزار یا ده نیز عطا
میکنید تا آنکه روز غدیر که در شبش مؤمنان افطار دهند چنان باشد که هزار از خیر و صدیق و شهید را افطار داده باشد
پس چنان باشد ثواب نیکه مشکفل باشد احوال چندین نفر از مؤمنین و مؤمنات را و هرگاه چنین کند من ضامنم بر خداوند
که امان یابد از گرفتار شدن و فقیر شدن و اگر خیر و در شب یاد آرزو یا بعد از آن تا بعد غدیر آئینه بدون آنکه
بگیرد یکدیگر کند البته آرزیده است و هر که قرصی بگذرد در این روز برای برادران خود من ضامنم بر خداوند که اگر او را زود
بنزد و یا بمیرد آنقدر از او تحمل شود و از دوش او بردارد و جسدی از جناب صادق علیه السلام مرده است
که فرمود روزی روز غدیر برابر است با روزی عمر دنیا تا آنکه فرمود هر که در این روز مؤمنان را افطار دهد ثواب
کسی را دارد که فقام طعام کند که هر فقامی صد هزار است و ثواب یاد آرد که طعام دهد و آب دهد باین عدد

فضل اتفاق در غیرو دهم و مولود و فطر و عرفه

(f. 2)

که مذکور شد از پیغمبر و اوصیا و ائمه و اهل بیت و سید و صاحبان از در سال و حد و یکدیگر هم که در این روز تصدق کنند برایشان
باصد هزار درم هم که در روزهای دیگر تصدق کنند در حد غلای و در حد سبیل و در حد سبیل
علی خلیف رضی الدین علی بن طاهر در کتابی از الفوائد از جعفر بن احق قتی روایت کرده که امام علی نقی علیه السلام
نقل فرمود از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود بخدیفته در ضمن فضائل این روز که خدا تعالی فرمود ای محمد این روز را
عید گردانیدم بر تو و اولاد و اهل بیت تو و برای هر که تابع ایشان باشد از مؤمنان و شیعیان ایشان و سکنه یار و میکفر
بر خود و بغیرت و جلال خود و علو منزلت مکان خود که عطا کنم کسی که عید کند این روز را از برای من ثواب نهایی که هر
عش شاطره کرده اند قبول کنم شفاعت او را در خوشی و در زیاد کند مال او را اگر گشادگی دهد بر خود و عیال خود و در
انگاه از حضرت امیر علیه السلام فرمود و دو نام بر او نقل فرمود و از جمله آنهاست که فرمود روز زکوة بزرگ
است روز فطر دوم است روز پیش فرستادن تصدقات است روز زیادت ثواب است روز رحمة و عطا
روز زیارت کردن مؤمنان است روز محبت کردن ایشان است و شریف عقیل در کتاب سائر شریف
روایت کرده که هر که در روز نهم ماه ربیع الاول بمیزی اتفاق کند تعالی گناهای او را بیازد و مستحب است
در این روز طعام برادران مؤمن و خویشواران ایشان و توسل دادن بر عیال و دیگران و شریف عقیل در کتاب سائر
روز ولادت با سعادت حضرت خاتم النبیین شیخ مفید در کتاب کوفه فرموده مستحب است در این روز تصدقات
بار بار حاجات بدهند و مؤمنین و مؤمنات را شاد کنند و شریف عقیل در کتاب سائر عید فطر که خداوند عده داده بر شما
آنکه در او صدقه دهد و پروردگار خود را یاد کند و بنایچه میفرماید قل افله من ترککم و ذکر است در کتاب سائر
و حضرت صادق علیه السلام میگوید کمال خرج خود فرمود بدو فطره جمیع غلامان و کنیزان بار ابد و یکی
از ایشان را و آنکه زکوة او را ندی زیرا که اگر یکی یک گنی بترسم که در عرض سال بمیرد و این زکوة فطره سب
قبول شدن روزه و حفظ بدن و پاکیزگی بخل و سایر کثافات معنوی است و از برای آن آداب شریف
که در کتاب سائر شده سر و نه عذر در ثواب بالاتر از فقیه مرویت که جناب باقر علیه السلام چون در عرفة
میشد ای شیخ الطیر اردنیکرد و گفت که حضرت رضا علیه السلام تمام مال خود را در روز عرفة در خاسان تقسیم
کرد و در مناقب ابن شهر آشوب مرویت است از عبد الرحمن بن عوفی که گفت خطبه خواند رسول خدا صلی الله
علیه و آله روز عرفة و تخریص کرد بر صدقه پس مردمی گفت یا رسول الله این شتر من برفقرا باشد و آن
غنی باشد که هر پنج تا سید و وزیر و دیگ و فاقه آنحضرت عرض کرد مرا بگو صیت میکنی بعد از خود فرمود
ای غنی خداوند بزرگتر از تو و تو از زن دختر من فاطمه که سوار شود بر تو در دنیا و آخرت پس از وفات
تو سید آمدند دست فاطمه علیه السلام و گفت سلام علیک یا بنت رسول الله نزدیک شده زبان
مخارجت من از دنیا قسم بخند که گوارا نشدم نه بخلی و نه بآلی بعد از پیغمبر صلی الله علیه و آله و هر دو روز

فضل اتفاق در روز قریبان و جمعه

۴۰۳
عید قربان

و در جمعه

بعد از آنکه بگردید قریبان از صدقات مقررّه مؤکده این روز قریبانست که سبب عزت صاحب دوست
چون اقل قطره از خون بریزد و تفصیل شروط قربانی و آداب کیفیت تقسیم آن در محتاج مذکور است و بعضی علماء آنرا
و جبایب استند و حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود قرض کن بر اقربانی که خدا امید دهد سر روز جمعه در روز
الاعمال مرویت که سائلی خدمت جناب صادق علیه السلام آمد عصر پنجشنبه پس سؤال کرد او را در نمودن پس شوی
کسانی شدند که در مجلس شسته بودند و فرمود آگاه باشید که در نزد ما هست چیزی که قریبا و تون دان و لیکن صفت در روز جمعه
مضا عاف میشود چندین ضعف و نیز از آنجانب اینست کرده که فرمود پدرم مالش از همه این بیش کم تر بود
و اعانت و تحمل چشمتش از همه بزرگتر و صدقه میداد در هر روز جمعه یک شرف و میفرمود صدقه روز جمعه
مضا عاف می شود و بخت فضل روز جمعه بر غیر او اندوز با و ششینه مفید و مقننه از آنجانب اینست کرده
که فرمود صدقه در شب جمعه و روز او برابر است با هزار و صد و بیست و یک علی شایع از ابو حمزه ثمالی
روایت کرده که گفت نماز کردم با حضرت علی بن الحسین علیه السلام با ملا در مدینه در روز جمعه پس چون فارغ شد
از نماز و بچشم فرخواست و روانه شد بسوی منزلش و من با آنجانب بودم پس او داد و گیر خود را که نامش کینه بود
و فرمود با و عجز کردند بر رخا نه سائلی مگر آنکه طعامش دهد پس در سبب که امروز روز جمعه است پس عرض
کردم با آنجانب که هر که سؤال میکند سختی نیست فرمودانی ثابت میسر هم بعضی از آنها که سؤال میکنند
مستی باشند پس طعامش دهند و در دشمنی نماند پس نازل شود بجا این میت آنچه نازل شد بی حقوق آل و طعام
دهید ایشانرا طعام دهید ایشانرا و در دعا عالم الاسلام مرویت از جناب باقر علیه السلام که فرمود اعمال
مضا عاف می شود و روز جمعه پس نیا کند در اذان نماز و صدقه و دعا و در مصالح مرویت از هشام بن
حکم که از جناب صادق علیه السلام پرسید از مردیکه قصد کردن چیزی دارد از خیرات چون صدقه و روزه و نحو
آن فرمود که مستحب است که بوده باشد این در روز جمعه زیرا که عمل مضا عاف میشود در روز جمعه و در مسأله
عده الداعی مرویت از جناب باقر علیه السلام که هرگاه اراده داری تقصیر کنی بخیری پیش از جمعه بیک روز پس
تا آخر کن آنرا تا روز جمعه و گذشت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود بچندی در روز جمعه امروز روزه
گرفتی گفت نه فرمود صدقه دادی بخیری گفت نه فرمود بر خیز و با ملت نزدیکی کن که آن صدقه است از تو
بر او و در کتاب موس مرویت از جناب کعب صدقه در شب جمعه هزار و در روز جمعه هزار است و و
شده که چیزی تازه برای اهل خود در روز جمعه بپزد که خورسند شوند با بدن جمعه و در فقه الرضا علیه السلام
مرویت که آنجانب فرمود روز جمعه روز عید است برای امت من بسیار صدقه دهید در آن روز ها که
مبارک رمضان در نوادر سید فضل الله را و ندی مرویت از رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود
اینچ نفقه نیست مگر آنکه بنده را از این سؤال میکنند مگر نفقه در ماه مبارک ما را که صلوات است مریدان را

در هر روز

فضل اتفاق در ماه مبارک رمضان

مکمل ۱۴

و کفاره است که با آن نیت را در هر که تصدیق کند در ماه رمضان صدقه شقال فذره را از آن کس که نیت است
 در نزد خداوند از کوههای زمین که طلا باشد صدقه کند یا نهد در خیمه ماه رمضان که از آن کس که نیت است
 میشود در ماه رمضان بمحمد بن سعد گفت بی مقدار نیستی تا بی شود و در توبه و از آن کس که نیت است
 میشود حساست که هزار هزار که هر سال از آن بهتر است از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 ماه شعبان که در آن ماه خدا با برکت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 و عظیم نماید پیران خود را و رحم کشید که در آن نذر را و نواز شر نیاید و از آن کس که نیت است
 تا مهربانی کند و بعد از شما با یقین شما تا آنکه فرموده است که در آن نذر را و نواز شر نیاید و از آن کس که نیت است
 در آنچه برای خود بود نزد خدا و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 هر یک از این نذر را فرموده است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 خدا باشد و اگر کسی نیت است که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 از این نذر را پس از آن که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 بسیار است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 نیت خود را مردم باز دارد و حق تعالی عفو کند و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 گرامی دارد و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 او را بر همه نیت خود رقیب است و هر که در آن نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 قلمی رحمت خود را و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 کند در ماه رمضان صدقه بر یک دانه از او نذر است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 ماه مبارک رمضان فعل میشود رسول خدا علیه السلام و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 و در آن نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 است آیه است که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 هر یک از این نذر را فرموده است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 وقت افطار خود بر سبکی بکفر صنان آفرید خداوند کنایان او را و سبب نیت است و از آن کس که نیت است
 و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 نیت است که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است
 نیت است که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است و از آن کس که نیت است

در رفتار حضرت سجاد و یاسندکان در ماه رمضان

۱۴۵

نفت که عطا و نیت او کند و سید و مولود سید برادران خود را و طعام و مسکن و مسکن از برادران خود را
 پس هر سبتیکه که در غلخانه و در روز و در پیرایه های او است مثل اجاره و دهان آنکه از هر چیزی کم شود و
 مسکن علی بن طاووس در کتاب مختار روایت کرده از جناب حضرت علی بن الحسین علیه السلام چون
 ماه مبارک شوال می شد نیز در غلخانه خود را و نیز خود را و چون غلام و کنیز کنای میگردیدند بالنبیته آنجناب سبتیکه
 در جایگاه غلخانه کنای کرده یا فلاشه کنای کرده در فلان روز و او را عقاب میکرد بر آن کنایان که جمع می شد ایشان
 کنایان بسیار تا آنکه شب آخر ماه مبارک رمضان میشد ایشان را و جمع میکرد در روز خود و نگاه ظاهر می نمود
 آنقدر ترسیدند و در غلخانه چنان کردی و من تو را ادب کردم آیا بخاطر داری پس میگفت آری ای پسر من
 رسول خدا تا آنکه چنین میکرد و آنرا ایشان نگاه می ایستاد در وسط ایشان میگفت یا ایشان صدای خود را
 بلند کند و بگوید ای علی بن الحسین سبتیکه پروردگار تو حصار کرده بر تو هر چه بجای آوردی چنانچه حصار کردی
 تو آنچه ما کردیم و در نزد او است کتابی که شهادت میدهد بر تو برستی که و آنکه شسته و چکیده و بزرگوار
 از آنچه کردی مگر آنکه احصا کرده و خواهی یافت آنچه را که کردی حاضر در نزد او پس عفو کن و در گذر چنانچه میداد
 از آن سلطان عفو را و چنانچه دوست داری عفو کن آن پادشاه از تو پس عفو کن از ما که خواهی یافت او را
 عفو کنند و مهربان تو و از زنده مر تو را و ظلم نمیکند بر تو و کار تو اصدیرا همچنانکه در نزد تو نوشته است
 که شهادت میدهد بر ما بر برستی و آنکه شسته و چکیده و بزرگوار از آنچه کردیم مگر آنکه احصا نموده آنرا پس یاد آور
 ای علی بن الحسین خواهی ایستادن خود را در حضور پروردگار خود که حاکم عدل است و ظلم نمیکند مثقال حبه از
 خود و خواهند او را روز قیامت و کفایت حسیب و شهیدان و خدا عمنی عزوجل خود کافیت
 و کشیدن حساب کوهی دادن پس عفو کن و در گذر که عفو میکند از تو پادشاه و دور میکند روز را
 که میفرماید و لیصفوا اولی صفا الا تحبون ان یغفر الله لکم هر سبتیکه عفو کنند و در گذرند آیا
 دوست نمیدارند که پیامبر خداوند مر شما را و حضرت نزد میکرد با یککات نفس خود را و ایشان را می بخش
 و ایشان نیز فریاد میکردند بر آنجناب و او میان ایشان ایستاده و میکرد و نوحه میکرد و میگفت
 بار خدا یا تو ما را مگر دیکه عفو کنیم از آنکه ما را ظلم کرده و عفو کردیم ما از آنکه بر ما ستم کردند چنانچه فرمود
 پس عفو کن از ما که تو سزاوارتری از این کار از ما و از ما سوزین و از این فرم کلماتی در مناجات میفرمود نگاه
 رو میکرد و آنجناب عفت و میفرمود من شما را عفو کردم آیا شما عفو کردید از من و از آنچه صادر شده از من بالنبیته
 شما از بدی آفانی بر سبتیکه من قاضی شدیم شما را که مملوک مر سلطان جواد عادل محسن مفضل را پس میگفتند
 که ما عفو کردیم از تو ای قاضی و تو بدی نکردی پس میفرمود یا ایشان که بگوید بار خدا یا عفو کن از علی بن الحسین
 چنانچه عفو کرده از ما و از ادکن او را از شش چنانچه از ادکر ما را از بندگی پس میگفتند ای پسر میفرمود اللهم

خبر شریفی در فضل ماه شعبان

ع ۷۰

بسم

اقتین سبب العلمین بروید پس تحقیق که عفو کردم از شما و آزاد کردن از من و آزاد شدن
 رقبه ام پس ایشانرا آزاد میگرد و چون روز فطر میشد جائزه میداد بایشان آنقدر جائزه که ایشانرا از سه سال
 نگاه دارد ولی نیاز کند ایشانرا از آنچه در دست مردم است هیچ سال نبود مگر آنکه آزاد میکرد و در آخر
 شب رمضان باین بیت نفر و کثرت و بیشتر و میفرمود برای خداوند است در هر شب از ماه رمضان در وقت
 افطار هفتاد هزار هزار آزاد شده از آنش که همه مستحق دوزخ شده اند پس چون شب آخر ماه رمضان شود آزاد
 میکند در او مثل آنچه آزاد کرده در جمیع آنها و بدستیکه من خواهم که به پند خدا و ندم او در تاسیکه آزاد کرده ام
 در ملک خود در دنیا بامید آنکه آزاد کند مرا از آنش و هرگز بخدشت و نهد شت خدا میدارد از یکسال هر
 بنده را که مالک شده در اول سال در وسط سال چو شب فطر میشد آزاد میکرد آنها را و بدل ایشان میکرد
 در سال دوم نگاه آزاد میکرد و همین بقا کارش چنین بود تا ملحق شد بجد تعالی و گاه بود که یغری بسیار
 و حاجتی بآنها داشت و می آورد ایشانرا بعرفات پس می بست بایشان کشادگیها و رخسارها و سوراخهای چار
 پس چون حرکت میکرد از آنجا آزاد میکرد ایشانرا و هر یک را برای آنها به جائزها از مال خود هکاه شریف
 شعبان سید علی بن طاووس در کتاب قبایل از داود رقی روایت کرده که گفت پرسیدم از جناب
 صادق علیه السلام که چیست ثواب یک روز بگذرد از شجاعت فرمود بشت و است گفت چیست
 بهترین عملی که بجا آورده میشود در او فرمود صدقه و استغفار و هر که تصدق کند بصدقه در شعبان تربت
 میکند آنرا خدا چنانچه تربت میکند یکی از شما که شتر خود را تا آنکه می آورد آنرا روز قیامت حال آنکه
 گردیده مانند کوه اصدود و عیون مرویت از جناب خدا علیه السلام که فرمود هر که تصدق دهد در شعبان
 بصدقه چند نیم فرمائی باشد حرام میکند خداوند جبار او را از آتش و در تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام فرمود
 است که گذشت امیر المؤمنین علیه السلام بر قومی از ایشان شده مسلمین که بودند در ایشان مصاحبه و نه تها
 و ایشان شسته بودند در مسجدی در روز اول شعبان و دید ایشانرا که فرو رفته اند و امر قدر و غیر آن از آنچه
 اختلاف کردند در آن مسلمین و بلند شده آواز بایشان و خفت شده بجا جت و بدل ایشان پس ایستاد
 نزد ایشان سلام کرد بر ایشان پس جواب دادند و برای آنجا مجلس خود را وسعت دادند و برخواستند و
 خویش کردند شستن را در نزد ایشان پس شستن کردند بایشان و فرمود و ندا کرد ایشانرا که ای گروه سخی کوی
 در آنچه نمی خیرساند بایشان آیا ندانستید که برای چه اینجا ایستاد بندگانیکه ساکت کرده ایشانرا خوف
 بدون آنکه عاجز باشند از گفتن الا یا هستند و به سببیکه ایشانند فعیان با قتلان با خود دانایان
 بخداوند و روزهای خدا یعنی روز نعمت و نعمت و روز جزا و روز عقوبت و روز امتحان یا روز دنیا
 و روز رحمت و روز آخرت و لیکن ایشان هر گاه بخواهند از دنیا فطمت خداوند را شکسته می شود و بانه ایشان

خبر شیرینی در فضل ماه شعبان

۷۰۶

وکنده میشود و اما ایشان و میر و د عظمای ایشان و مبهوت میشود خود ایشان بجهت اغاز و عظام و جلال خدا
پیشگاه خود آمدند از آنجا که روحی آوردند بسوی خدا بگردانهای پاکیزه میفرستند نفسهای خود را بستمی ران و
خطاکار و حال آنکه ایشان منتهی از تقصیر و تفریط مگر آنکه ایشان رضی میشوند برای خدا بگردان و کسب
نیمشمر برای و عمل زیاد را و پیوسته مشغولند باعمال پس ایشان چنانکه هر وقت نظر کنی بایشان استادهای
بعبادت ترسان و دهرسان در پر و مضطربند پس گنجینه شما از ایشان بگردان تازه کار را بآیند نیستند که
و اناترین مردم بقدر سادگست ترین ایشانند از آن و اینکه جالبترین مردم بقدر سخن کوثرین ایشانند در ادب و
تاکار با امر و نغز و شعبان کریم است نامیده است او را پروردگار را شعبان بجهت پرکنده شدن خیرات
بتحقیق که باز کرده پروردگار شما را و در ماهی حسنت خود را و جلوه داده شما فقر را و خیرات او را بقیامت در آن
و کارهای آسانی پس خرید آنرا و جلوه داده برای شما ابلیس لعین شعبهای شمر و در بلاهای خود را و شما پیوسته
میگوشید در گمراهی و طغیان و متمسک میشوید به شیطان ابلیس و رو میگردانید از شعبهای خیرات که باز شده
برای شما در ماهی و این نغز ماه شعبانست و شعبهای خیرات او نماز است و روزه و زکوة و هر معرفت
و نسی از منکر و بر والدین و خویشان و مساکین و صلاح ذات البین و صدقه بر فقرا و مساکین و خوشگفت
میدید چنانکه برده شده از شما یعنی امر قضا و قدر و چیزیکه نمی کرده شده اید از فرو رفتن در آن از
کشف سترهای خدا که هر که تقشیر کند از آنها از تباها شده کانت آگاه بشید بدینیکه اگر شما وقف شوید بر
آنچه مسیافرموده پروردگار و جل و برای طبعین از بندگانش در امر و زهرت چند باز نخواهید داشت خود را از آنچه در او
استید و شروع خواهید کرد در آنچه امر کردند شما را با آن گفتند یا امیر المؤمنین چیست آنکه آنرا خداوند متعال فرمود
در این روز برای طبعین خود پس امیر المؤمنین فرمود آگاه بشید که خبر نمیدهم شما را مگر آنچه شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله
علیه السلام تحقیق که فرستاد رسول خدا روزی شکر بجانم قومی از تحت دلائل کفار پس خبر ایشان طول کشید و
قلب آنجناب متعلق شد بایشان و فرمود کاش کسی عارف بود باخبار ایشان و خبر میداد ما را باحوال ایشان در این
کشف بود که ناکاه بشید خبر دش آنکه ایشان طفر یافتند بر دشمنان خود و مستوشدند بر ایشان و گردانیدند
آنها را با بن کشته و زخم دار و اسیر و غارت کردند اموال ایشان را و سیر نمودند اطفال و عیال ایشان را پس چون
لشکر نزدیک مدینه رسید پیروز و زنت بسوی ایشان رسول خدا صلی الله علیه و آله با همی بفرستاد برای استقبال
پس چون ملاقات نمود ایشان را و رئیس ایشان زید بن حارثه بود که آنجناب او را بر آنها امیر کرده بود چون
حضرت را دید از ناکه فرود آمد و نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله و پسید با پا آنگاه دستهای آنجناب را
پس حضرت او را گرفت و بر سر او بسید آنگاه از ناکه فرود آمد عبد الله بن رواحه و پسید دست و پای
آنحضرت را و حضرت او را در بغل گرفت آنگاه فرود آمدند سائر لشکریان و دستار دهند و صلوات بر آنجناب است

کرمت زید بن حارثه و عبد الله بن رواحه و قیس و قتاده

(۱۰۰)

و نسبت اموال ایشان و ندیدیم بار رسول الله عجبت ازین نور دارد و نهضای دیگر و که گردانید تاریکی شب در شمعها
 ما تا آنکه قاور شدیم بر ایشان پس رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود بایشان بگوئید الحمد لله رب العالمین و بگوئید
 فضیلت داده ایشان را با و از ماه شعبان و تحقیق که یکدهشت از ایشان ماه حرم یعنی حبس این نور یا بجهت اعمال بن بر او
 شما است در غره ماه شعبان که پیشی داده بایشان در شب خود پیش از آنکه صادر شود از ایشان آن اعمال بگفتند یا رسول
 چیست آن اعمال که ما هم پروریده شویم بر آن فرمود انیسین متقرب پس و هر یک کرد معروف در غره شعبان و منی
 از منگری و دلالت کرد بر خیری پس از آنجهت پیش داده شد برای او این نور در شب آنروز او در وقت خواندن قرآن
 و اما قتاده ابن نوحان پس او را کردینی را که بر او بود در غره روز شعبان پس با سبب پیشی او با و آن نور را
 در شب آنروز و اما عبد الله بن رواحه پس و نیکو کار بود بوالدین خود و غنیمت او در شب زیاد شده بود پس چون
 چندین شد پدرش گفت با و من و مادرت تور دوست میداریم و این زن تو فلان ما را آزار میرساند و رنج میدهد و ما
 ایمن بستم که تو شمشیر شوی در این جنگها پس ملاحظه کند با ما این زن در موال تو زیاد شود بر ما ستم و رنج او پس عجلتند
 گفت من مطلع نبودم بر ستم او بر شما و ناخوشداشتن شما و او را اگر میدانستم از این امر آینه جدا میکردم او را از خود
 ولیکن الآن او را از خود جدا کردم تا آنکه در امان بشاید از آنچه از این میترسید و من دوست نداشتم که شما کاره باید
 پس این سبب که بسلف او داد با و نور را که دید و اما زید بن حارثه که بیرون می آمد از دهان او نور یکد روشن تر بود
 از آفتاب لعنه و او سید انقوم است و فضل ایشان پس تحقیق که خداوند میداند که چنانچه او سبب
 پس بسیار فرمود او را و فضیلت او را و از روی دلش با آنچه از او می شود بدستیکه او را آرد و نه که در پس این
 بود که در او ظفر باقیه بسبب آن آفتاب لعنه شده از دهان او مردی از منافقین عسکر او را داده کرد بر پنجتن بدی
 میان او و میان علی بن ابیطالب علیه السلام و افساد می میان این دو پس او گفت به وجهی کردی که نظیر نداری
 و بدست رسول خدا صلی الله علیه و آله و اصحاب او این پنج و مشقت تو و این چیز که مشاهده نمودیم نور تو است پس
 زید با و گفت ای بنده خدا ترس از خدا و نه و فرط نگر در گفتار و بالا میر از داده از قدم پس بدستیکه تو بسبب
 این گفتن مخالفی و بجهت او کافر می و اگر قبول کنم گفتار تو را من نیز چنین میگویم ای بنده خدا آیا خبر ندیدی که نور
 با آنچه بود در اول اسلام بعد از او تا آنکه رسول خدا صلی الله علیه و آله داخل مدینه شد و فاطمه علیه السلام را
 تزویج نمود و متولد شد برای او حسن و حسین علیهما السلام گفت آری گفت چونکه رسول خدا صلی الله علیه و آله مرا
 بغایت دوست میداشت تا آنکه مرا به پیری خواند پس مرا میگفتند زید پسر محمد صلی الله علیه و آله تا آنکه متولد شد
 برای علی حسن و حسین علیهما السلام پس کرمت دهم اینخواندن را بلا خطه آند و بزرگوار و گفتم تا آنکه بخواند مراد و دست تمام
 که بخوانی مرا زید مولی رسول خدا صلی الله علیه و آله زیرا که کرمت دهم که شبیه شوم حسن و حسین علیهما السلام را
 پس بپوشتم چنین بود تا آنکه خداوند تصدیق کرد ظن مرا و فرستاد بر پیغمبر صلی الله علیه و آله که خدای عز و جل

خبر شریفی در فضل ماه شعبان

۱۰

برای مرد و دل در باطن او یعنی دل یکدست دارد محمد و آل او را علیهم السلام و تعظیم کند ایشان را و دل یکدست کند
غیر ایشان را مثل تعظیم کردن ایشان یا دل یکدست دوست داشته باشد آن دشمنان او را بلکه سبک دوست دارد
دشمنان ایشان را پس بعضی دارد و ایشان را دوست ندارد در ایشان را نگاه فرمود و ما جعل انزل و احکم
الله فی قضا و کون من هن الامم هاتکم و نکرانده آنست که مظاهر کردید از ایشان با درن شما و ما جعل
ادعیای آنکه اینان که و نکرده پس خوانندای شما را پس شما تا آنجا که فرمود و اولوا الاحکام بعضهم اونی
فی کتاب الله یعنی حسن علیهم السلام سزاوارترند به پیری رسول خدا صلی الله علیه و آله در کتاب و فضل او
از مؤمنین و مهاجرین مگر آنکه بموالیان خود نیکی و حسان کنید که نرسد مثل اولاد و کان ذلک فی الکتاب
مسطور است پس ترک کردند آنرا و میقتند زید برادر رسول خدا صلی الله علیه و آله پس پیوسته مردم چنین میقتند بمن و من
که است دشمن آنرا تا آنکه برگرداند رسول خدا صلی الله علیه و آله برادر پر میسان خود و علی بن ابیطالب علیه السلام نگاه زید
گفت ای بنده خدا بدستیکه زید مولای علی بن ابیطالب است چنانچه او مولای سواد است پس نکردن او را نظیر
انجانب بلند نکردن او را فوق مرتبه اش پس بشوی چون نصاری چون بلند کردند عیسی را فوق مرتبه او پس کفر
شدند بخدا و عظیم رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود پس از نیجه فضیلت داد زید را با آنچه دیدید و شرف داد
او را با آنچه مشاهده کردید قسم بآنکه مبعوث کرده برستی پیغمبری بدستیکه آنچه خداوند متعال کرده آنرا برای پی
در خیرت هر سینه کو چاست در جنب آنچه دیدید در دنیا از نور او بدستیکه می آید او در روز قیامت و نور او
میکنند پیش روی او و پشت سر او و طرف راست او و طرف چپ او و بالای او و زیر او و هر جانبی مسافت
هر سال آنکه رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود آیا خبر ندیدیم شما را در خبری که رویداده شیطان و پراویش و عساکر
سخت تر از آنچه وقع شد در این دشمنان شما گفتند آری یا رسول الله فرمود قسم بآنکه ما برستی پیغمبری بآنکه آنچه
شعبان بشود پراکنده میکند باطیش کس خود را در طرفین و آفاق آن و میگوید بایشان که سعی کنید کوشش بدن بعضی از
بنده کان خدا بسوی خود را نیز و بدستیکه دعای تروجل پراکنده میکند بلکه در طرفین و آفاق او و بایشان
میفرماید بدستی که با او پدیدندگان مرا و ارشاد کنید ایشان را پس همه ایشان یکجاست میشوند شما مگر آنکه متناع و سبک
کنند پس بدستیکه او از حد که نشسته میکرد در حزب ابلیس و خود او بدستیکه خداوند عز و جل چون روز اهل شعبان شود
او میکند بدستی بدست پس باز میشود و او میکند درخت طوبی را پس نزدیک میکند شاخهای خود را بر این دنیا نگاه
ند میکند منادی پروردگار را عز و جل ای بنده کان خدا این شاخهای درخت طوبی است پس در آن و زید با و که بلند کند
شما بسوی بهشت و این شاخهای درخت زقوم است پس سید از او که نزد شما بسوی دوزخ رسول خدا صلی
علیه و آله فرمود قسم بآنکه مرا بدستی بسات مبعوث نموده که هر که در درختی از خیر و نیکی مادر این روز تحقیق کرد و آنچه
بشانه از شاخهای درخت طوبی پس او گشاده است او بسوی بهشت و هر که در درختی از شر و در هر روز پس تحقیق

فہمیت اتفاق و سائر خیرات در ماہ شعبان

(FII)

و آویخته بشاخه از شاخهای درخت زقوم پس آن گشاده است و او را بسوی پیش نگاه فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله پس هر کس نماز سجده کند و او را بر سر آویخته بشاخه از آن و هر که روزی که در این روز پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن و هر که صلح دهد میان زن و شوهر بر پاد و فرزندش با خویشاوندش یا مرد و زن یا مرد و زن یا تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه تخفیف دهد بر بنیای او طلبی که از او دارد یا کم کند از آن پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه نظر کند در خانه دین پس بد فرض کند که حبس از آن مایوشده پس ادا کند آنرا پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن و کسیکه کفالت کند بیتی را پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه باز دارد و سفینی از عرض مؤمنی پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه خواند قرن یا چیزی از آنرا پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه یاد دارد خدای او بنم و نعمتهای او را و شکر کند پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه عبادت کند پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه نکلی کند پدر و مادر خود یا یکی از آنها را پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه پیش از این روز غضب آورده بود اینا را پس خوشنودشان کرد در این روز پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و هر که تشییع کند جنازه را پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه تسلیم دهد در آن مصیبت زده را پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و هر چه بر سر کند بجا آورد چیزی را از ابواب مسجد در این روز پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه نگاه فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله قسم بآنکه مرا برستی پیغمبری بسوخت فرموده که هر که فریاد در این روز و کنه را در این روز پس تحقیق که در آویخته بشاخه از شاخه درخت زقوم پس آن گشاده است و او را بسوی پیش نگاه فرمود قسم بآنکه مرا برستی پیغمبری فرستاده که هر که تقصیر کند در این روز نماز و چه خود را و ضایع کند او را پس تحقیق که در آویخته از آن درخت بشاخه و هر که بیاید در نزد او فقیری ضعیف که مانند بدی حال در او و قادر است بر تعمیر حالش بدون آنکه ضرری او برسد و کسی هم نیت که از او نیابت کند و بنشیند بجای او پس او را که ضایع شود و هلاک گردد و دست او را بگردن تحقیق که در آویخته بشاخه از آن و کسیکه عذرخواهی کند از ادبکاری پس بپذیرد عذر او را آنکه عقیبت نکند او را بقدر بدی او بلکه سبب بپذیرد بر آن پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن و کسیکه صائی اندازد میان شوهر و زن یا پدر یا فرزندش یا برادر یا برادر یا خویشی با خویشش یا میان دو همسایه یا میان دو فریق یا دو خواهر پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه سخت بگیرد بر تنگدستی و حال آنکه میداند تنگدستی او را پس بفرزاید بر غیظ او و بلائی او پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه بر او دینی باشد پس منکر شود آنرا بر حشمت و اعتدای کند بر او آنکه باطل کند دین او را پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه و کسیکه حفا کند بیتی را و از آن رساند او را مال او را تباه کند پس تحقیق که در آویخته بشاخه از او و کسیکه دخل خود در عرض برادر مؤمن خود و وادار مردم را بر آن پس تحقیق که در آویخته بشاخه از او و کسیکه اوزه خوانی کند بقبی از خوانندگی که برانگیزاند در آن خواندن بر محاسن پس تحقیق که

در فضل خیمه و اتفاق در ماه شعبان

(۱۴۱)

در آویخته بشاخه از او کسیکه نشیند بشم و کارهای قبیح خود را در جنگها و انواع ستم خود را بر بندگان خدا قیام کند بر آن پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن کسیکه همسایه اش مریض شده پس او عیادت نکند و محض ستم و بخت نشان او پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن کسیکه همسایه اش مرد پس شایسته نکند و جنازه او را و بجهت خوار بودن او و نظرش پس تحقیق که در آویخته از آن بشاخه کسیکه عرض کند از مصیبت زده و جانند او را محض حقارت و کوهی او در نزدش پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن کسیکه عاق کند پدر و مادر خود یا یکی از آن دو را پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن کسیکه پیش از عاق کرده بود و خوش نود نکرد ایشان را و روز و حال آنکه قدرت دارد بر آن پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن همچنین هر کس کند کاری را که از اقسام شر پس تحقیق که در آویخته بشاخه از آن و قسم بآنکه مرا برستی پیغمبری فرستاده که در آویخته کان بشاخه ای درخت طوبی بلند میکند ایشان را از شاخه اسو بهشت الگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله نظر خود را بجانب آسمان انداخته اندکی و میخیزد و مسرور بود الگاه نظر مبارک را بر انداخت بسوی زمین پس بیانی مبارک را در هم کشید و روی مبارکش تر شد الگاه رو کرد به جانب خود و فرمود قسم بآنکه فرستاده محمد را برستی پیغمبری که دیدم تحقیق درخت طوبی را که بلند میشد و بلند میکرد آنرا که با در آویخته بودند بسوی بهشت و دیدم بعضی از ایشان را که در آویخته بود بیک شاخه از آن و بعضی در آویخته بودند و شاخه از آن یا بچند شاخه بر حسب ماکر رفتن ایشان مطاعت را و بستیکم هر آینه می بینم زید بن حارثه را که در آویخته بهشته شاخه ای از آن پس ایشان را بلند میکند او را با علی علیه السلام بهشت پس از آن جهت خندیدم و خوشحال شدم پس نگاه کردم بسوی زمین پس قسم بآنکه مرا برستی پیغمبری فرستاده که دیدم درخت زقوم را که پائین میرفت شاخه ای او و پائین میرد در آویخته کان با و را بسوی دوزخ و دیدم پاره از ایشان را بیک شاخه و دیدم پاره از ایشان را که در آویخته بود و شاخه یا بچند شاخه بر حسب ماکر رفتن او و بعضی بیک شاخه می بینم بعضی از منافقین را که در آویخته بهشته شاخه ای او و آنها فرمودند و با مسخران در کت او پس از نجات روی خود را ترش کردم و بیانی را در هم کشیدم الگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله محادثت فرمود نظر خود را بسوی آسمان پس اندکی نظر فرمود بسوی آن و او میخندید الگاه خود را بر انداخت بجانب زمین و رویش ترش شد و پیشانی اش در هم کشیده شد پس وی کرد با صومعه خود و فرمود ای بنده خدا الگاه باشید که اگر ببینید آنچه را می بیند محمد صلی الله علیه و آله هر آینه در خیال خود درشت نخواهید کرد و برای خدا در روز با جگر بای خود را و اگر سینه خود را درشت شکمهای خود را و هر آینه بیدار خواهید بود در شبها خود را و هر آینه تعب و زحمت نخواهید انداخت قدمهای خود را و بدنهای خود را و هر آینه بیرون خواهید کرد برای صدقه اموال خود را و در معرض تلفت نخواهید داد و در بدنهای خود را عرض کرد که آن صییت یا رسول الله فدای تو باد پدر ما و مادران و پسران و دختران و نویشان و عیال یا رسول خدا صلی الله علیه و آله

در فضیلت انفاق در راه حجب و شعبان

۱۱۰۵

فرمودم بانکه مرا بر بستی پیغمبری فرستاده که تحقیق که دیدم این شاخهای از درخت طوبی را که بر کشت
بسوی بهشت پس ناکرد منادی پروردگار ما خزنه بهشت را که ای ملکه من نظر کن بید هر کسی را در آن و خنجه بشاخه
از شاخهای طوبی در این روز پس نظر کن بید بسوی مقدار سایه این شاخه بر عطا کنند و را از جمیع طرف مثل
مساحت او قصرها و خانهها و حوریان پس دادند این را پس عطا شد بپاره از ایشان مسافت هزار سال زندهر جا
عطا شد بپاره از ایشان ضعف آن و داده شد به بعضی از ایشان سه مقابل و چهار مقابل آن و بیشتر از آن
بر حسب قوت ایمان ایشان و بزرگی اعمال آنها و تحقیق که دیدم صاحب کازیدین حارثه را که داده شده هزار ضعف
آنچه داده شده به جمیع ایشان بر حسب فضیلت او و برایشان در قوت ایمان و بزرگی اعمال پس از این جهت
خندیدم و خورسند شدم و تحقیق که دیدم این شاخهای از درخت قوم را که بر کشت بسوی چشم پس را
کرد منادی پروردگار ما خزنه او را که ای ملکه من نظر کن بید کسی که در آن و خنجه بشاخه از شاخهای درخت قوم
در این روز پس نظر کن بید بسوی ستمای رسید حرارت این شاخه و تاریکی او پس بسازید برای او شمس که آتش
از هر طرف مثل مسافت او قصرهای آتش و بقعها و غارها و بارها و عقربها و زنجیرها و غلها و قیدها و بندهای
آتشین که عذاب کنند او را بآن پس آمده شده برای پاره از آنها مسافت یکسال یا دو سال یا صد سال یا
پشتربستان یا از ضعف ایمان و بدی کردار ایشان و تحقیق که دیدم بر بعضی منافقین هزار ضعف آنچه
بتمام ایشان دادند باندازه کفر و شر پس از این جهت خموس کردم و روی خود در هم کشیدم انگاه رسول خدا
صلی الله علیه و آله نظر کرد بسوی طرف زمین و آفاق و پس کمری تعجب میکرد و گاه بی آرامی بنمود انگاه کرد
با صاحبان خود پس فرمود خوشا برای اطاعت کنندگان که چگونه اگر می کنند ایشانرا خداوند و ملکه و دایمی بر
فاسقین که چگونه مخدول کرده و واکند شسته بشیاطین خودشان و قسم بانکه مرا فرستاده هستی برای پیغمبری
بر سببیکه من پیغمبرم و ایشان بشاخهای از درخت طوبی را که چگونه توجیه کرده بسوی ایشان شیاطین که ایشانرا
اغوا میکنند پس حمله کرده برایشان ملکه میکنند ایشانرا و مجروح میکنند و در میکنند از ایشان و ندید میکنند
ایشانرا منادی پروردگار را که ای ملکه من نظر کن بید بسوی هر ملکی که در می بینند یا منتهای رسید بسوی این شاخه که
در آن و خنجه با واحدی پس مقابل کنند با شیاطین از جانب این مؤمن و در کنند آنها را از او پس بپشتیکه من پیغمبرم
بعضی از ایشانرا که آمده اند نزد او و ملکهائی که یار نمی کنند او را بر شیاطین و دفع کنند از او کشته از لاهکان
تخطی نمایند و در از شعبان پیش از نیم نمودن شام ماه شعبان از این چه بسیارند از نیک بختان در او
و چه بسیار است از بد بخت شده در او تا اینکه بوده باشند از نیک بختان در او و نباشند از فقیران در او
ها که در حجب شیخ صدوق در کتاب فضائل الاصحاح الثلثه و غیره روایت کرده از امیر المومنین علیه السلام
که فرمود بیکه تصدق کند بصدقه در حجب برای طلب خجسته شودی رضای خدا که هست کند او را خداوند

حجب

و فضیلت اتفاق در راه کربلا محلی و مکه معظمه

۱۴۱۴

بیک

روز قیامت در پشت از ثواب چیزی را که چینی ندیده و کوشی شنیده و خطور نموده بر طلب هیچ بشری کربلا
 و راه زیارت حضرت ابی عبد الله علیه السلام و آنچه صرف سود در آن برای خود یا غیره در کامل الزیارة از
 عبد الله بن سنان مرویت که گفت گفتیم جناب صادق علیه السلام که فدای تو شوم بدستیکه بد تو میفرمود
 در حج حساب بشود برای حاجی بجز در همیکه خرج میکند هزار بر حسبیت برای سیکه خرج میکند در زمان سیر
 بسوی بدرت حسین علیه السلام فرمود ای پسر سنان حساب بشود برای او بیکه هم هزار و هزار تا آنکه شمرده
 و بکن میکند برای او از درجیات مثل او خوشنودی خداوند بهتر است برای او و دعای محمد صلی الله علیه و آله
 و دعای علی علیه السلام بهتر است برای او و نیکو از شام بن سالم رویت کرده که گفت عرض کردم خدمت
 آنجا که همیشه برای اتفاق کننده در وقت پر زدن بسوی آنحضرت و اتفاق کننده در نزد او فرمود
 در همی بجز در هم و نیز از جناب و است کرده که فرمود خداوند عطا میفرماید بجز آنحضرت بجز در همیکه
 خرج کرده آنرا ده هزار شکر برای او است در کتاب محفوظ و نیز از جناب و است کرده که فرمود قرار میدهم
 خداوند برای او بجز در همی ده هزار درهم و ذخیره میشود این بر او پس چون بخور میشود میگویند مرا که برای تو است
 ده هزار درهم و بدستیکه خداوند ذخیره کرد آنرا برای تو در نزد خود و بسندای معتبر رویت کرده که از
 معویه بن وهب که او شنید که حضرت صادق علیه السلام در سجده دعا میکرد برای زوار ای عهده الله علیه السلام
 که اطعمای خود را خرج می کنند و بدخای خود را بر حمت می نهند و دعا میکند معویه را بشکفت آورد و عرض کرد
 فدای تو شوم اگر آنچه شنیدم از تو برای کسی بود که نیشناخت خدا را شسته کمان دارم که آتش نچسب زینتی از او با
 و در اخبار زیارت بر بنیامون بسیار است و فرمودند هر کنگه دیگر را بفرستد و نمود و خطا میکند و خداوند
 با و بجز در همیکه اتفاق کرده مانند کوه اخذ از حسانت و چندین برابر جوین با و میدهد و بیکه داند از او بکلا
 آنها نیکه نازنده پس دفع میکند او را مال و را حفظ میکند ملک معظمه و راه بسوی آن بجهت مادی
 مناسب هیچ در کامل الزیارة مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمود که حرم خدا است و حرم علی
 او و حرم علی علیه السلام و اسلام نماز در آن بصد هزار نماز و در هم در آن بصد هزار درهم و در هر چه طوسی
 از ابوبصیر رویت کرده که گفت شنیدم از آنجا که میفرمود بیکه هم در پنج بهتر است از ده هزار هزار درهم
 و غیره از راه خدا و نیز از جناب رویت کرده بعلی بن ابی حمزه فرمود بیکه هم که آنرا خرج کنی در حج بهتر است از
 بیست هزار درهم که صرف کنی آنرا در حق و شیه صدق از جناب و است کرده که فرمود سیکه اتفاق کنند
 در حج بهتر است برای او صد هزار درهم و نیز رویت کرده که بیکه هم در حج بهتر است از ده هزار هزار
 و سوا آن از سبیل الله و آن حضرت رسول صلی الله علیه و آله رویت کرده که فرمود هیچ نفقه نیست
 محبوبتر از حق و انفاق که میان رویت باشد و در آن را داسراف را طرد رنج و عمره و نیز از آنحضرت رویت

در فضل اتفاق در مدینه طیبه و کوفه

(۱۰) سلام

کرده که فرمود کسی که پروان رود برای حج یا عمره پس برای او است بھر کافی تا بر کرد و صد هزار حسنه
 میشود از او هزار حسنه و بلند میشود برای او هزار هزار درجه و برای او است نزد خداوند بھر در هر هزار
 هزار درهم و بھر دیناری هزار هزار دینار و بھر حسنه که بجای آورد در آنرا هزار هزار حسنه تا بر کرد
 مخفی نماید که چون رسید به سوی که معطره برای دای مناسب و اعمال عمره و حج تعظیم است از عظم شوق
 اسلام که آن امتیاز نام پیکرند از سایر فرق ملل باطله ترویج و نشر است از سیره و آثار بسیار
 که است که جز این چیزی از ایشان بظاهر باقی نمانده و ابتلاست بمعاشرت با اصناف خلق از عالم جاهل
 ضعیف و فقیر و عاجز و مریض و میت و هضاف حیوان از مرکوب و غیره که هر یک حشر و عیبه که است
 موردند برای اتفاق و صدقه از خلق و علم و مال و جوارح و عفو و صفح و غیر آن ناچار است تمام در تحصیل
 این سفر زیاده بر استطاعت ظاهره که شرط وجوب است بایست نمود تا به این سفر پیچوده و
 از این محل فو ضات غیر متناهی به دست تھی خرج نقیب طبعی برنگرد و بلکه بی تحصیل آن استعداد است
 که بر دوال آنسزوده و از آنجا مخدول و مطرود بخانه خود برگشته و از حال و غیره مرویت از جناب
 باقر علیه السلام که فرمود عثمانی نیست بآنکه قصد این بیت کرده در وقتیکه نباشد در او خصلت
 و عیبه منع کند او را از معاصی خداوند و علیکه مالک شود بآن غضب خود را و نیکو مرفت کردن بآنکه
 با او صاحب میکند و آنچه کفایت در این سه خصلت مندرج است اهل ین مدینه طیبه را کامل
 الزامه مرویت از جناب صادق علیه السلام که فرمودند مدینه حرم خداست و حرم رسول و
 حرم امیر المؤمنین صلوات الله علیهما نماز در مسجد او برده هزار نماز و در هرسم در او برده هزار درهم
 کوفه در آنکه از آنجناب علیه السلام مرویت که فرمود اتفاق یکدم در کوفه سابق بود و بعد از آن
 الحکم لله و له المنة که آنچه مقصود بود حاصل و بار بختل رسید باندیشش بصاحت معرفت و
 سرایه داشت و قلت سباب و کثرت موانع از برکت مجاورت دارالولاده امام مھر روحی و
 روح احوالین الفاضلین ای که مبتدی و تخریج عالم و جاهل از هر طبقه و صنفی از او بهره بردار و منتفع
 شوند اللهم اجعل لنا فی صحیفه الحسنات دلائلنا اعمالنا علینا خیرات
 و کتب بیمان لا الدائرة الخاسرة المجانیة الفانیة العبد المذنب
 المسی حسین بن محمد فی التوبة الطریقة فی ليلة الخميس الرابع عشر من
 المحرم من سنة و تمام شد بریضا آن نایابید و توفیق جز خیر جز و از اول
 کتابت شب شنبه یازدهم جمادی الثانیه سنه در بلد طیبه
 شریف من علی شرفها الاف الحیة و النجا جلد
 مصلیا مستغفرا

یکم

موفه

سورت
 حطام کافه
 الله سمع و نور
 الله انوار

بسم الله الرحمن الرحيم
ولطفه العليم كه باو فور شغال شغال
بال دلی شكته و خاطر خسته و غمی در دل
نفقه دلی از غم شفته كه هم شفته بهتر و هم نفقه چه شفته سنی
وكه این شفته سنی كه هر چه پریشان سازش مجموع تركرد و چون
پسان دارش پیدا تر شود آتش اندر پسته بخت چون شود
در این بهر دور هم و نیز از حساب در این بهر دور هم
هر چه افزون پیشش افزون شود غلت شبكه تواند ستر نور
هم ز نزدیک است پیداهم زدور و آهوم هموم و جز سوم از عامی و نا
شنا و بومی شرک و موعده سلم و کافر مومن و قاسق صالح و طالح اشقی و سعید موفق
و منافق تاجر و فاجر قریب و پیکانه رفیق و همسایه در محو و بسبی توفیق ایزد نشان و تائید
رول انس و جان این کتاب مطالب کلیه طیبها بریت طبع محلی در شهر
و صدعی از لطاف خاصه مومنین و مومنانی كه ازین كتاب با صواب
ستفید می بهره مند می شوند این حقیر را بدعا می سپرد و شاد
نمایند كه هم بهر آنجا عاقبت بخیر است و
استلام علی من اتبع الهدی به قدرت متدیا
وقد جلبت نفسی عن كروب وانا العبد
المفتقر الى الله الغنی الوفی الملی اقل ابنه
العلامة الحاجه شیخه علی المجلالی
الحائری دكان اقتسام الطبع فی شهر آخر
شهر المحرم الحرام
من الهجرة

CALL No { ۲۹۷۵۱۳۲۹ (K)
 ۲۹۷۵۱ ACC NO. ۱۲۶۵۱

AUTHOR حسین لو
 TITLE (۲) ۱۲۶۵۱
 ACC NO کتابخانه

Class No ۲۹۷۵۱۳۲۹ Book No. ۱۲۶۵۱
 Author حسین لو
 Title کتابخانه

Call No	Author	Book No	Donor No	Due

MAULANA AZAD LIBRARY
 ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

KUTUB

1. The book must be returned on the date stamped
 do

A fine of Rs. 5-00 per volume per day shall be
 charged for late books and 10 paise per volume
 per day for a normal book kept over due

